

رام: زمستان

پژوهش و نگارش: شروین و کیلی

ویرایش و پردازش: بهنوش عافیت طلب

پیشکش بہ مادرم آذر دخت

و بہ یاد پدرم الوتھیروان

شیوه نامه

کتابی که در دست دارید هدیه ایست از نویسنده به مخاطب. هدف غایی از نوشته شدن و انتشار این اثر آن است که محتوایش خواننده و اندیشیده شود. این نسخه هدیه ای رایگان است، بازپخش آن هیچ ایرادی ندارد و هر نوع استفاده ی غیرسودجویانه از محتوای آن با ارجاع به متن آزاد است. اگر می خواهید از روند تولید و انتشار کتابهای این نویسنده پشتیبانی کنید، مبلغ مورد نظرتان را به این حسابها واریز کنید:

شماره کارت: ۸۳۸۳ ۹۴۴۹ ۳۳۷۸ ۶۱۰۴

شماره حساب نزد بانک ملت شعبه دانشگاه تهران: ۴۰۲۷۴۶۰۳۴۹

شماره شبا: ۴۹ 4603 4027 0000 0100 0120 IR30

به نام: شروین وکیلی

و در پیامی تلگرامی (به نشانی @sherwin_vakili) اعلام نمایید که مایل هستید آن سرمایه صرف انتشار (کاغذی یا الکترونیکی) چه کتاب یا چه رده ای از کتابها شود. نوشتارهای دیگر دکتر شروین وکیلی و فایل صوتی و تصویری کلاسها و سخنرانی هایشان را می توانید در تارنمای شخصی یا کانال تلگرامشان در این نشانی ها دنبال کنید:

www.soshians.ir

(https://telegram.me/sherwin_vakili)

پیش درآمد

طرح رام کوششی است برای معنادار کردن تقویم سالانه‌ی ایرانیان. نام این طرح سرواژه‌ایست که از «روزشمار ایرانی معنادار» گرفته شده و اشارتی به رام‌یشت هم دارد، یعنی بخشی از اوستا که به ستایش ایزد باد اختصاص یافته و به پیوندش با یاد نیاکان و همدستی‌اش با زمان گذرنده تاکید دارد.

یکی از ویژگی‌های روزگار ما، معنازدوده شدن تقویم سالانه است. بدان معنا که آمد و رفت ماهها و فصلها و روزهای تکرار شونده در سالها، معنایی را به ذهن متبادر نمی‌کند و چرخه‌های زمان خطی و گاهشمارانه به توالی‌ای بی سر و ته و تهی از مفهوم بدل شده است. این در حالی است که گاهشماری سالانه‌ی ایرانیان از دورترین دورانها به خاطر جشنهای ماهانه، مناسبتهای اساطیری و آیینهای شادخوارانه و سرزنده‌اش شهرت و اهمیتی داشته است.

معنازدایی از تقویم سالانه‌ی ایران، چندین دلیل دارد. یکی، فشار آوردن تاریخچه‌های ایدئولوژیک و ساختگی است که توسط نهادهای سیاسی تولید شده و بر زبان منعکس می‌شود. تاریخچه‌هایی که برای تثبیت اهمیت ناچیز خود، ناگزیرند چیزهای مهم و برجسته را کتمان کنند و برای دیرپا نمودن پیشینه‌ی کوتاه و شکننده‌ی خویش، در فراموشکاری تاریخ می‌کوشند. این شیوه از سیاست‌زده کردن و معنازدایی از تاریخ امری ویژه‌ی ایران نیست و پدیداری مدرن است که از گره خوردن صنعت فرهنگ با رسانه‌های انبوه و جریانهای سیاسی مدرن ناشی شده است. در ایران اما، این روند تأثیری متمایز با سایر فرهنگها داشته است. چرا که وزن تاریخ و تناوری

یاد‌های انباشت شده در تمدن ایرانی چندان است که به چنین کتمان‌هایی میدان نمی‌دهد و سیاست فراموشی را با شکست روبرو می‌کند. به این ترتیب طی چند دهه‌ی گذشته ایرانیان با برنامه‌ای فعال و پردامنه برای تاریخ‌زدایی و فراموش‌سازی روبرو بوده‌اند که تاریخ دیرپای گذشته‌شان را نادیده می‌انگاشته، پنهان می‌ساخته و تحریف می‌کرده است. با این حال این برنامه‌ای ناموفق و ناکام بوده که همچون موجی بر صخره‌های تاریخ ضربه‌ای زده و پس نشست است، و نتیجه‌اش فقط پوشاندن کتیبه‌های گذشته با گل و لای بوده، بی آن که نقشی تازه پدید آورد. یعنی گذشته تا حدودی فراموش شده، بی آن که جایگزین دروغین سیاسی‌اش باور شود.

یکی از پیامدهای آشکار این روند، معنزدودگی از گاهشماری سالانه بوده است. روزهای سال دیگر یادآور چیزها و معناها نیستند، چون پیوندشان را با زنجیره‌ای از رخداد‌های معنادار و تاریخ‌ساز که در همان جایگاه تقویمی قرار می‌گیرند، گسسته‌اند. این خالی شدنِ ظرفِ روزها از محتوای رخدادها و سالگردها، پیامد یک سیاست فراموشی بدوی و ناموفق است. از این رو راه درمان‌اش به یاد آوردن است و باز زاییدن عقلانی و خردمندانه‌ی معنا در زمان.

طرح رام کوششی در این راستاست. این کار نخست در ابتدای دهه‌ی ۱۳۹۰ خورشیدی همچون پژوهشی در حوزه‌ی جامعه‌شناسی تاریخی انجام شد و هدفش آن بود که بینیم تراکمی معنادار از رخدادها بر روزها وجود دارد یا نه؟ یعنی آیا از چینش تصادفی رخدادها در روزهای سال می‌توان الگوهایی منظم استخراج کرد که به شکلی مستند و مستدل مناسبت‌ها را بر روزهای سال مستقر سازد؟

پرسش در واقع این بود که مثلاً چه روزی باید برای بزرگداشت مقام معلم، یادآوری دلیری ارتشیان، و جشنهای ملی تعیین شود؟ آشکارا برای کشوری مثل ایران که پنج هزار سال تاریخ و بیست و شش قرن پیشینه‌ی

سیاسی یگانه دارد و برای بیست قرن یکی از سه بزرگترین و مقتدرترین کشورهای دنیا و مرکز اندیشه و فرهنگ بوده، انتخاب مناسبتها بر مبنای رخدادهای سه چهار دهه‌ی گذشته کاری نابخردانه و ساده‌لوحانه است. به همین خاطر است که مناسبتهای وضع شده طی دوران مدرن -چه در عصر پهلوی و چه در دوران جمهوری اسلامی- هرگز به کرسی نشستند و از تقویمهایی که با خرج دولت چاپ می‌شد گامی بیرون نهادند و در میان مردم پذیرش پیدا نکردند.

طرح رام همچون پژوهشی برای ردیابی نقاط تراکم رخدادهای هم‌سنخ بر روزهای سال آغاز شد. قدم نخست در این مسیر، پژوهشی تاریخی و گردآوری رخدادهای مهم تاریخی و بازنشانی‌شان بر تقویم خورشیدی ایرانیان بود. این کاری بود که پیشتر هم به صورت ذوقی انجام پذیرفته بود که تارنمای «روزنامک» دکتر انوشیروان کیهانی‌زاده در میانشان مشهورتر و غنی‌تر از همه است که بر مبنای همان سالها برنامه‌ی «تقویم تاریخ» در رادیو را تولید می‌کردند. این آثار البته با هدف معنادار کردن تقویم سالانه پدید نیامده بود و بیشتر کاری ذوقی و آموزشی در زمینه‌ی تاریخ بود، و در این مقام بسیار ارجمند.

در پژوهش رام به خاطر هدف متفاوتی که دنبال می‌شد، نوعی نظام رده‌بندی برای تشخیص رخدادهای مهم و اثرگذار تاریخی در سطح ایران و جهانی ابداع شد و حدی چهل‌تایی برای هر روز در نظر گرفته شد که معمولاً بیست و اندی رخداد مهم و حدود ده مورد از زایش و مرگ نامداران را شامل می‌شد. اهمیت این رخدادهای بر اساس دستگاه نظری «زُروان» تعیین می‌شد که رویکرد سیستمی نگارنده برای مدل‌سازی نظامهای اجتماعی و انسانی است. بر این مبنای رخدادهای بسته به تعلق‌شان به سطوح زیستی، روانی، اجتماعی یا فرهنگی (فراز) رده‌بندی

شدند و اهمیت‌شان بر مبنای تاثیرشان بر افزودن یا کاستن از قدرت و لذت و بقا و معنا (قلبم) سنجیده شد. حاصل کار به متنی تبدیل شد که پیش رو دارید.

این متن نخست در سال ۱۳۹۶ به صورت روزشمار بر کانال تلگرامی و تارنمای شخصی‌ام منتشر شد. آنگاه در سال ۱۳۹۷ از همکاری گرانبهای دوست گرامی خانم بهنوش عافیت‌طلب برخوردار شدم و ایشان برای یک سال دیگر آن را بر کانال یاد شده منتشر کرد و بازخوردها را گردآوری کرد و متن رام را ویراست و خطاهایش را رفع کرد و با همت او بود که متن پیراسته شد و به شکل کنونی درآمد. به این ترتیب پژوهش رام به متنی چهارجلدی تبدیل شد که مناسبت‌های مهم را به شکلی روزانه فهرست می‌کند. در این متن تمام تاریخ‌هایی که شناسه‌ی میلادی (م.) یا پیشامیلادی (پ.م.) ندارند به هجری خورشیدی محاسبه شده‌اند. مناسبت‌های پیشنهادی را هم در ابتدای هر ماه آورده‌ام و با خواندن متن می‌توان دریافت که چرا بزرگداشت و یادآوری چنین معناهایی در چنان روزهایی پیشنهاد شده است.

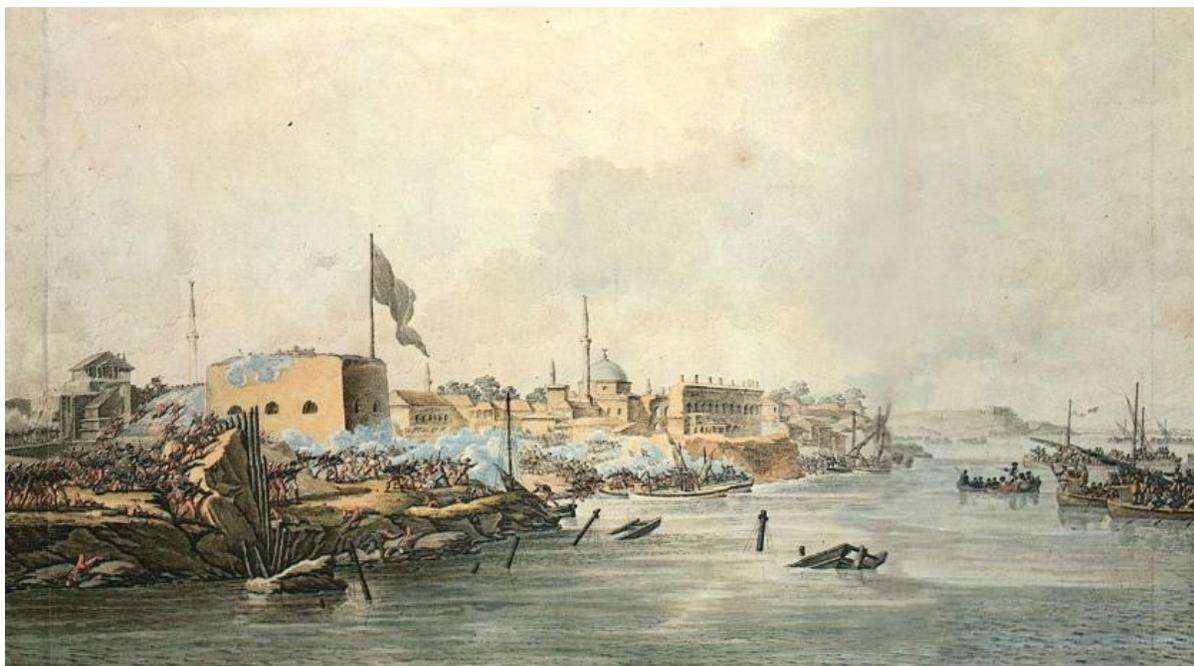
کیم دی

نخستین رخداد تاریخی ثبت شده‌ی این روز به سال ۵۲۲ پیش از میلاد و ایران زمین مربوط می‌شود و این زمانی بود که شورش فرورتیش در ماد آغاز شد و اقتدار داریوش بزرگ را که تازه تاج گذاری کرده بود به چالش طلبید. یازده قرن بعد در سال ۶۰۹ میلادی پیامبر اسلام اولین وحی خود را در غار حرا دریافت کرد.

در ۲۳۵ هجری خورشیدی در زمین لرزه‌ای که ششمین زلزله‌ی مرگبار ثبت شده در تاریخ دانسته شده است، دامغان و شاهرود و بستام و آستان ویران شدند و دویست هزار نفر از میان رفتند که ۴۵ هزار نفرشان از ساکنان شهر دامغان بودند. در روز پنجشنبه اول دی سال ۸۴۹ (۱۹ جمادی‌الثانی ۸۷۵ ق.) هم ابوالقاسم سمرقندی

از علمای سده‌ی نهم هجری نگارش کتاب «حاشیه مطّول» را به پایان رساند. او این کتاب را به نام امیر علیشیر نوایی نوشته است. نسخه‌ای خطی از این کتاب در مدرسه‌ی عالی شهید مطهری نگهداری می‌شود. «رساله‌ی سمرقندیه» و «شرح رساله‌ی وضعیه» از دیگر آثار سمرقندی به شمار می‌روند.

روز اول دی با دست‌اندازی‌های وحشیگرانه‌ی روس‌ها در قلمرو ایران زمین مصادف بوده است. در چنین روزی به سال ۱۱۶۹ دژ اسماعیل و بندرگاهش در کرانه‌ی دریای سیاه توسط ارتش سی‌هزار نفره‌ی روس‌ها که زیر فرمان الکساندر سووروف^۱ می‌جنگیدند، فتح شد (تصویر بالا). روس‌ها پس از ورود به بندر بیش از ۲۶ هزار تن از ساکنان آنجا از جمله همه‌ی سربازان عثمانی را به قتل رساندند و نُه‌هزار نفر را به بردگی گرفتند. این پیروزی به قدری برای روس‌ها مهم بود که در قرن هجدهم و نوزدهم سرود ملی غیررسمی روسیه **Гром**

^۱Alexander Suvorov

победы, раздавайся) (گُروم پُیدی، زارداوایسیا!؛ بگذار تندر پیروزی بغرد!) آوازی در ستایش این پیروزی بود.

در چنین روزی چندین درگیری مهم در دوران مشروطه هم رخ داده است. در ۱۲۸۷ صمدخان که رهبر اردوی مستبدین بود مجاهدان تبریزی را شکست داد و یک سال بعد (۱۲۸۸) که آزادی خواهان پیروز شده بودند در همین روز پیرم خان ارمنی بر رحیم خان که هم دست وی بود در نبرد سرآب پیروز شد. دو سال بعد (۱۲۹۰) روس ها به تبریز تاخت آوردند و قزاقانشان در تبریز دست به کشتار پر دامنه ای زدند و عده ای را به وضع دلخراشی با نفت و بنزین سوزاندند و برخی دیگر را نیز در تنور آتش انداختند. هم زمان در مشهد هم قزاقان روس به یاری مستبدین آمدند و اداره ی امور شهر را در دست گرفتند.

در ۱۳۰۵ بانک رهنی ایران با سرمایه ی چهارصد و پنجاه هزار تومان از محل وجوه تقاعد در محل سابق بانک استقراضی روس افتتاح شد، در همین روز مهدی خان فرخ معتمد السلطنه وزیر مختار ایران در افغانستان شد و هم زمان با این وقایع ۲۹ نماینده ی مجلس دولت مستوفی الممالک را استیضاح کردند. کمی بعدتر احمد کسروی و پیروانش رسمی ناباب را باب کردند و آن هم این بود که در روز اول دی ماه هر سال جشن کتاب سوزی برگزار کنند و کتاب هایی را که مضر تشخیص می دادند (از جمله دیوان حافظ، رمان ها، کتاب های دعا، و کتاب های بهائیان) را بسوزانند.

در ۱۳۸۰ برهان الدین ربانی رهبر اتحاد شمال افغانستان قدرت را به حامد کرزای که به عنوان رئیس جمهور این کشور برگزیده شده بود واگذار کرد و در ۱۳۹۵ دولت سوریه با پشتیبانی نیروهای ایرانی پس

از بیرون راندن قوای داعش از حلب بار دیگر کنترل این شهر را در دست گرفت. در ۱۳۸۳ هم یک بمب‌گذار انتحاری در موصل به پایگاه آمریکایی‌ها حمله کرد و بیست و دو سرباز آمریکایی را همراه خود به قتل رساند.

اول دی در ضمن با رخداد‌های سیاسی چندی مقارن بوده که بسیاری‌شان در خاور دور رخ داده‌اند. در سال ۲۵۹ هوانگ چائو، شورشی مقتدر چینی، شهر لویانگ پایتخت امپراتوری تانگ را فتح کرد و امپراتور شی‌زونگ را به فرار واداشت (تصویر بالا). در ۱۲۶۴ یک سامورائی به نام ایتو هیروبومی^۱ اولین نخست‌وزیر ژاپن شد. در ۱۳۲۳ ارتش خلق ویتنام برای مقابله با استیلای ژاپنی‌ها بر هندوچین و بیرون راندن فرانسوی‌های استعمارگر به رهبری هوشی مین تشکیل شد و در ۱۳۴۷ در جریان انقلاب فرهنگی چین دستورالعمل مائو را منتشر کرد مبنی بر این که «روشنفکران جوان برای بازپروری به روستاها بروند و با فقر رعیت آشنا شوند».

در سال ۱۲۷۳ آلفرد دریفوس^۲ در فرانسه به خطا به جرم جاسوسی محکوم شد و کشمکش مشهور بر سر این حکم در میان روشنفکران و محافظه‌کاران آغاز شد، در ۱۳۲۱ آدولف هیتلر فرمان تولید موشک‌های و-۲ را امضا کرد.

این روز در ضمن برای جنبش جهانی کمونیسم روزی ناگوار بوده است. در سال ۱۳۵۷ یازدهمین پلنوم ملی حزب کمونیست چین در پکن برگزار شد و در آن دنگ شیائو پینگ سیاست فاجعه‌بار دوران مائو را کنار گذاشت و از اصلاحات اقتصادی که به معنای عقب‌نشینی از اصول کمونیسم بود پشتیبانی کرد. در ۱۳۶۸ شورش مردم رومانی به رهبری یون ایلیسکو^۳ پس از درگیری‌هایی خونین به پیروزی رسید و در نتیجه، سیطره‌ی حزب کمونیست رومانی پایان یافت و مردم جشن بزرگی به پا کردند. در همین روز دروازه‌ی براندنبرگ^۴ در برلین

¹ Itō Hirobumi

² Alfred Dreyfus

³ Ion Iliescu

⁴ Brandenburg Gate

گشوده شد و به جدایی برلین شرقی و غربی پایان داد. یک سال بعد (۱۳۶۹) همین ماجرا در لهستان هم به نهایت رسید و لخ والسا به ریاست جمهوری لهستان برگزیده شد.

چائوشسکو در زمانی که کیش شخصیتش برپا بود

ایتو هیروبومی

برهان‌الدین ربانی

لخ والسا

¹ Lech Wałęsa

دو رخداد نادر هم در این روز رخ داده که جای توجه دارد. یکی آن که در سال ۱۳۸۹ باراک اوباما قاعده‌ی «نپرس و نگو» را که عضویت همجنس‌گرایان در نیروهای مسلح را ممکن می‌ساخت، به قانون تبدیل کرد و به این ترتیب ممنوعیت استخدام این گروه در ارتش آمریکا برداشته شد. دیگری باز به خاور دور مربوط می‌شود و به سال ۱۳۹۲؛ چنین بود که کیم جونگ اون رهبر جمهوری خلق کره‌ی شمالی عمویش (تصویر زیر) و پنج نفر

از بستگانش را برهنه در قفسی انداخت که ۱۲۰ سگ گرسنه در آن بودند و همراه با بلندپایگان حکومتی خورده شدن ایشان توسط سگ‌ها را تماشا کرد. گناه این افراد آن بود که پس از پایان سخنرانی او محکم دست نزده بودند!

هونوریوس سوم

دریفوس در زندان

پرنده‌ی سیاه

¹ Don't Ask, Don't Tell Repeal Act

در چنین روزی به سال ۵۹۵ هجری خورشیدی پاپ هونوریوس سوم فرقه‌ی دومینیکن را که از مسیحیان متعصب و خشن و مبارز تشکیل یافته بود، با فرمان *Religiosam vitam* رسمیت بخشید. در ۱۱۸۷ بتهوون در تئاتر شهر وین سمفونی‌های چهارم، پنجم و ششم خود را اجرا کرد، در ۱۱۹۴ رمان «اما» اثر جین آستین به چاپ رسید و در ۱۲۷۰ شهاب‌سنگ *323 Brucia* اولین شهاب‌سنگی بود که با فن عکاسی کشف شد. در ۱۳۲۶ هم برای نخستین بار در آزمایشگاه بل از ترانزیستور رونمایی شد.

این روز در ضمن با رخدادهایی در زمینه‌ی ترابری نیز مصادف بوده است. در ۱۲۳۰ اولین قطار باری هند در رورکی واقع در اوترکند به حرکت در آمد، در ۱۳۴۳ اولین پرواز آزمایشی هواپیمای جاسوسی *SR-71* مشهور به پرنده‌ی سیاه در کالیفرنیا انجام گرفت و در ۱۳۴۴ برای اولین بار در جاده‌های شهری انگلستان حداکثر سرعت مجاز (هفتاد کیلومتر بر ساعت) تعیین شد.

یک نکته‌ی فرعی هم این که در سی‌ام آذر سال ۱۳۹۱ چرخه‌ی ۵۱۲۶ ساله‌ی تقویم مایاها به پایان می‌رسید و از این رو برخی از علاقمندان به طامات و خرافات پیش‌بینی می‌کردند که در این روز (برابر ۲۰۱۲ م.) دنیا به آخر برسد!

سکه‌ی پیروز خُرشاد دیلمی

در چنین روزی به سال ۲۴۴ میلادی دیوکلتیان امپراتور روم زاده شد و در ۵۶۲ هجری خورشیدی هم جغتای خان مغول پسر چنگیز زاده شد. رفتگان این روز هم عبارت‌اند از: ویتلیوس امپراتور روم که در ۶۹ میلادی به قتل رسید و بهاء‌الدوله پیروز خُرشاد شاه آل بویه (۳۹۱ هجری خورشیدی) و آنتونی فوکر مهندس هلندی زاده‌شده در اندونزی و مخترع هواپیمای فوکر (۱۳۱۸) که در این روز درگذشته‌اند.

جغتای خان مغول

آنتونی فوکر

¹ Diocletian

دوم دی

روز جمعه دوم دی ماه سال ۱۲۴۹ (۲۹ رمضان ۱۲۸۷ ق.) میرزا حسین خان سپهسالار که از دولتمردان تجددخواه ایرانی بود پس از بازگشت ناصرالدین شاه از سفر فرنگ به وزارت اوقاف و وظایف برکشیده شد و این مقدمه‌ی آغاز موجی از تجدد در نظام دولتی ایران بود که با صدارت سپهسالار به اوج رسید. تجددخواهان در دوران ناصرالدین شاه گروهی مربوط به هم بودند که از سویی در دولت مقام‌های رسمی داشتند و از سوی دیگر قهر و آشتی‌های پیاپی با شاه و دولت داشتند. یکی از ایشان عباسقلی خان آدمیت بود که در چنین سه‌شنبه روزی به سال ۱۲۸۶ نامه‌ای به احتشام‌السلطنه نوشت و در آن افتخار کرد که بیست و دو سال است مخفیانه در کار پخش کردن آرای تجددخواهانه‌ی ملک‌خان در ایران است. روز شنبه دوم دی سال ۱۲۸۹ هم سید یعقوب شیرازی نخستین شماره از روزنامه‌ی جنوب را با همین جهت‌گیری منتشر کرد.

در همین روز به سال ۱۲۹۰ دولت ناگزیر شد اولتیماتوم روسیه را برای عزل مورگان شوستر آمریکایی بپذیرد و در اعتراض به این ماجرا بود که سیصد زن در برابر مجلس تظاهرات کردند و در حالی که تپانچه حمل می‌کردند کشف حجاب کردند و بر ضد مداخله‌ی روس‌ها در امور داخلی ایران شعار دادند. مجلس زیر فشار اعتراض‌های عمومی به بهانه‌ی پایان دوره تعطیل شد و در واقع خود را منحل کرد و تا سه سال بعد بازگشایی نشد.

رخداد دیگر این روز آن بود که در سال ۱۳۲۱، پس از تاختن متفقین به ایران، احمد قوام که به نخست‌وزیری رسیده بود سپهبد امیراحمدی فرماندار نظامی تهران را که در وقایع هفدهم آذر شدت عمل به خرج داده بود به وزارت جنگ منصوب کرد. اما کشمکش با روس‌ها همچنان پابرجا بود.

نبرد مجذبه

از مجموعه رخدادهای سیاسی این روز در سایر نقاط جهان می‌توان به این موارد اشاره کرد: در سال ۵۵۸ میلادی کلوتار اول^۱ شاه فرانک‌ها شد، در ۵۸۳ میلادی یوهل ایکنال^۲ ملکه‌ی مایا در شهر پالِنکه^۳ به قدرت رسید، در ۳۴۱ هجری خورشیدی امپراتور نیکفوروس فوکاس^۴ با سپاهیان بیزانسی به شهر حلب حمله کرد و

^۱ Chlothar I

^۲ Yohl Ik'nal

^۳ Palenque

^۴ Nikephoros Phokas

آنجا را غارت کرد و در ۱۱۶۲ جرج واشینگتن از فرماندهی ارتش آمریکا کناره‌گیری کرد. در ۱۲۹۲ هم وودرو ویلسون رئیس‌جمهور آمریکا طی فرمانی خزانه‌داری کل ایالات متحده را تأسیس کرد.

این روز در جنگ‌های جهانی هم پرحادثه بوده است. در سال ۱۲۹۳ در جریان جنگ جهانی اول سربازان استرالیایی و نیوزلندی که زیر پرچم انگلستان می‌جنگیدند وارد قاهره شدند، در ۱۲۹۵ شش هزار نفر از سپاهیان انگلیسی در منطقه‌ی مجذبه در صحرای سینا بر دسته‌ای دو هزار نفره از سربازان عثمانی غلبه کردند. در ۱۳۲۲ ژنرال دوایت آیزنهاور آمریکایی فرماندهی کل حمله‌ی متفقین به نرماندی شد و در ۱۳۲۷ هفت سردار ژاپنی که توسط دادگاه فاتحان جنگ جهانی دوم محاکمه شده بودند به فرمان این نهاد اعدام شدند (تصویر زیر). در ۱۳۳۰ هم لیبی از ایتالیا استقلال یافت و ادريس اول به پادشاهی‌اش برگزیده شد.

¹ Woodrow Wilson

² Dwight D. Eisenhower

فوکاس

یوهان سیلوان

بالا: سکه‌ی کلوتار اول، پایین: یوهل ایکنال

در سال ۱۳۴۹ جمهوری خلق کنگو به رهبری موبوتو سسه سکو^۱ به‌طور رسمی به یک دولت تک‌حزبی تبدیل شد، در ۱۳۶۹ مردم اسلوونی با اکثریت قاطع آرا در همه‌پرسی به استقلال از یوگسلاوی رأی دادند و در ۱۳۸۶ نظام پادشاهی نپال منحل شد و این دولت به جمهوری دگردیسی یافت.

روز دوم دی‌ماه در تاریخ معماری هم از این نظر اهمیت دارد که در سال ۵۶۲ میلادی کلیسای هاگیا سوفیا که در اثر زلزله ویران شده بود ترمیم و بازگشایی شد و در ۱۳۴۹ هجری خورشیدی ساختمان شمالی از برج‌های دوقلوی تجارت جهانی در نیویورک با ۴۱۷ متر بلندا مرتفع‌ترین بنای کره‌ی زمین شد.

در همین روز به سال ۹۵۱ هجری خورشیدی یوهان سیلوان^۲ ایزدان‌شناس آلمانی به جرم بدعت و بددینی در هایدلبرگ اعدام شد. در ۱۲۷۲ اپرای هانسل و گرتل اثر انگلبرت هامپردینک^۳ برای نخستین بار اجرا شد و در

¹ Mobutu Sese Seko

² Johann Sylvan

³ Engelbert Humperdinck

۱۲۸۵ رجینالد فینلِد اولین برنامه‌ی رادیویی را پخش کرد که از یک سخنرانی و یک شعرخوانی همراه با نواختن پیانو تشکیل شده بود.

لحظه‌ی یافته شدن بازماندگان پرواز اوروگوئه در آند

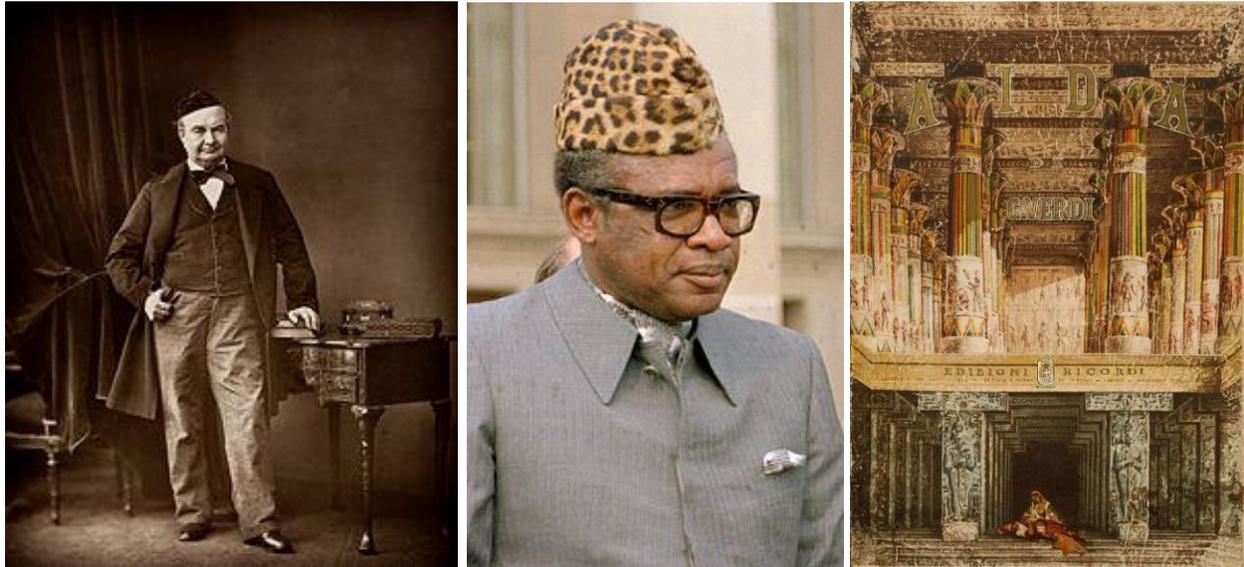

زلزله‌ی ماناگوا

از میان رخدادهای دیگر روز دوم دی یکی آن که در سال ۱۳۵۱ زلزله‌ی ۶/۵ ریشتری ماناگوا پایتخت نیکاراگوا را در هم کوبید و به مرگ ده‌هزار تن منتهی شد و دیگر آن که در همین روز شانزده بازمانده‌ی سقوط هواپیمای اوروگوئه‌ای در آند نجات یافتند و بعدتر معلوم شد که این عده با خوردن گوشت همسفرانشان زنده مانده بودند و این ماجرا بحث‌های بسیاری درباره‌ی ماهیت اصول اخلاقی برانگیخت.

دوم دی روز زایش و مرگ چند شخصیت با شهرت اندک در ایران‌زمین بوده که موقعیت‌هایی بسیار متفاوت داشته‌اند. در ۱۲۶۰ اخترالدوله دختر ناصرالدین‌شاه زاده شد و روز یکشنبه دوم دی سال ۱۲۷۳ آیت‌الله حاج شیخ محمدعلی اراکی دیده به جهان گشود. در همین روز به سال ۱۳۱۴ شمسی عصار یا شوشا گوپی خواننده، فیلمساز و نویسنده‌ی ایرانی متولد شد و در ۱۳۲۵ صفر ایران‌پاک در مسجدسلیمان زاده شد که از

بازیکنان مهم تیم ملی و باشگاه پرسپولیس بود. رفتگان ایرانی این روز هم به همین اندازه متنوع و ناهمگن هستند؛ چنان‌که مثلاً در سال ۳۱۹ راضی بالله خلیفه‌ی عباسی درگذشت و در ۱۳۱۳ ملوک آنغوز مشهور به آفت چشم از جهان فرو بست.

شارل آگوست سنت‌بوو

موبوتو سسه‌سکو

اپرای آیدا

زادگان انیرانی این روز عبارت‌اند از: ژان فرانسوا شامپولین^۱ زبان‌شناس فرانسوی و رمزگشای خط هیروگلیف (۱۱۶۹)، شارل آگوستین سنت‌بوو^۲ شاعر و ادیب فرانسوی (۱۱۸۳)، آوا گاردنر^۳ هنرپیشه‌ی آمریکایی (۱۳۰۱) و آکیهیتو^۴ امپراتور ژاپن (۱۳۱۲).

¹ Jean-François Champollion
² Charles-Augustin Sainte-Beuve
³ Ava Gardner
⁴ Akihito

رفتگان غیرایرانی این روز هم عبارت‌اند از توماس روبرت مالتوس اقتصاددان انگلیسی (۱۲۱۳)، جرج

الیوت ادیب انگلیسی (۱۲۵۹)، چارلز اطلس^۲ بنیانگذار بدن‌سازی حرفه‌ای (۱۳۵۱) و میخائیل کلاشینکوف^۳

مخترع تفنگ کلاشینکوف (۱۳۹۲).

توماس مالتوس

امپراتور آکیهیتو

ژان فرانسوا شامپولین

شوشا گوپی

رجینالد فسندن

ادریس اول

آوا گاردنر

¹ Thomas Robert Malthus

² Charles Atlas

³ Mikhail Kalashnikov

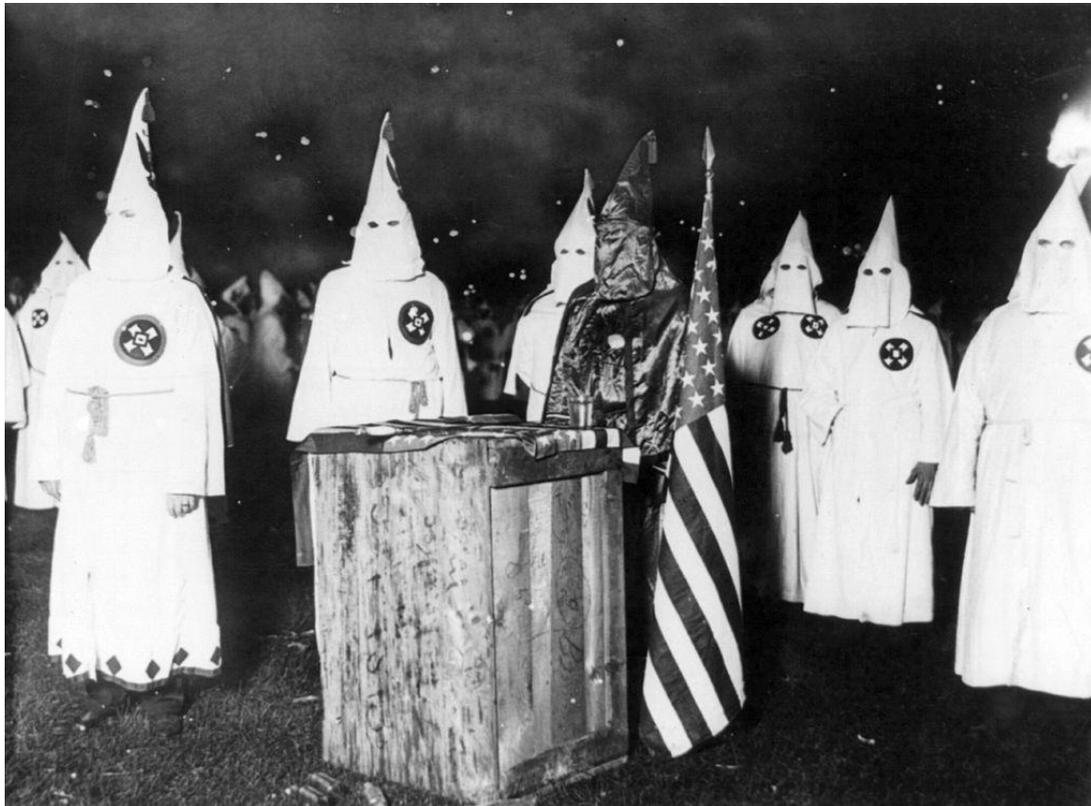
سوم دی

کهن‌ترین رخدادهای مهم این روز به ایران‌زمین مربوط می‌شوند. در روز سوم دی‌ماه سال ۵۲۲ پیش از میلاد شورش مرتبه در ایلام پس از سه روز اغتشاش فرو نشانده شد و مردم ایلام او را از قدرت سرنگون کردند و به قتل رساندند، بی‌آنکه ضرورتی برای مداخله‌ی نظامی داریوش پیش بیاید. درست در همین روز رقیب نیرومند داریوش که بهترداد (وهیزداته) پارسی نام داشت به دژ کاپیشگانی در رخج (بلوچستان) حمله برد؛ اما سردار داریوش که ویوانه نام داشت و در آنجا سنگر گرفته بود بر او پیروز شد و حمله‌اش را پس زد. یازده قرن بعد، در همین روز به سال ۵۲۳، عمادالدین زنگی، اتابک حلب و موصل، شهر رها (ادسا) را از چنگال صلیبی‌ها رها کرد.

در دوران مشروطه روز سوم دی سال ۱۲۹۰ به دنبال قبول اولتیماتوم روسیه و اغتشاش سیاسی در تهران و انحلال مجلس، ناصرالملک (بالا، چپ) دوره‌ی دیکتاتوری‌اش را آغاز کرد و به پیرم‌خان ارمنی (بالا، میان) دستور داد تا در مجلس را قفل کند و اجازه ندهد نمایندگان در آنجا نشست‌هایشان را برگزار کنند. دو دهه بعدتر در سال ۱۳۱۱ انحلال مشابهی رخ نمود و آن زمانی بود که عبدالحسین تیمورتاش (بالا، راست) وزیر دربار مقتدر رضاشاه از کار برکنار و در خانه‌اش واقع در بیرون دروازه‌ی باغشاه بازداشت شد. رضاشاه اصولاً نهاد دربار را منحل کرد و بخش‌هایی را که تیمورتاش سازماندهی کرده بود به کلی برچید. در همین روز به سال ۱۳۵۸ بود که ارتش سرخ شوروی وارد کابل شد و افغانستان را تصرف کرد.

ورود ارتش سرخ به کابل

مراسم فرقه‌ی کوکلوکس کلان

از رخدادهای سیاسی دیگر این روز یکی آن که در ۱۱۷۲ سپاه هجده هزار نفره‌ی انقلابیون فرانسه در نبرد ساوونی^۱ بر سپاهیان وفادار به سلطنت که شش هزار تن بودند پیروزی قاطعی به دست آوردند و همه‌ی هم‌اوردانشان را کشتار کردند. در سال ۱۱۷۹ دسیسه‌ی «ماشین جهنمی» که توسط کاتولیک‌ها و سلطنت‌طلبان برای ترور ناپلئون طراحی شده بود، به شکست انجامید. در ۱۲۹۳ در جریان جنگ جهانی اول با فرا رسیدن زمان کریسمس نوعی آتش‌بس غیررسمی و خودجوش میان سربازان آلمانی و فرانسوی برقرار شد. در ۱۳۰۳ آلبانی به جمهوری تبدیل شد و در ۱۳۲۰ قوای انگلیسی در جریان جنگ جهانی دوم بن‌غازی را گرفتند. در ۱۳۲۱ فرنان بونیه دو لاشاپیل^۲ که هوادار موناشرسی بود در الجزایر دریاسالار فرانسوا دارلان^۳ را که هوادار هیتلر بود به قتل رساند.

راست: فرانسوا دارلان
چپ: تاج‌گذاری راجر دوم

از جمله رخدادهای دینی این روز اینکه در سال ۵۰۹ راجر دوم نخستین شاه مسیحی سیسیل شد و از رخدادهای فرهنگی و اجتماعی این روز هم یکی آن که در سوم دی سال ۱۲۳۰ کتابخانه‌ی کنگره‌ی آمریکا در

¹ Battle of Savenay

² Fernand Bonnier de La Chapelle

³ Francois Darlan

اثر آتش سوزی نابود شد، در ۱۲۴۴ فرقه‌ی کوکلوس کلان^۱ تأسیس شد و در ۱۲۵۰ اپرای آیدا که روایتش در مصر می‌گذشت در قاهره به نمایش در آمد. در سال ۱۳۱۴ هم رگینا یوناس^۲ اولین زنی بود که در تاریخ دین یهود به مقام ربی دست یافت.

انجمن هندل و هایدن در اوایل قرن بیستم

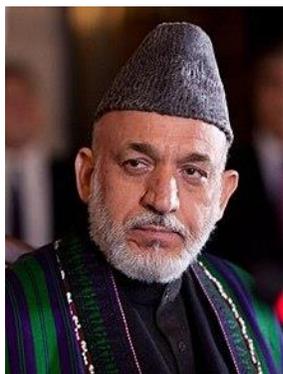
در سوم دی ۱۱۹۴ انجمن هندل و هایدن^۳ که قدیمی‌ترین سازمان هنری با فعالیت پیوسته در آمریکاست، نخستین اجرای موسیقی خود را انجام داد. در سوم دی سال ۱۳۴۷ سرنشینان آپولو ۸ اولین انسان‌هایی بودند که به مدار ماه رسیدند و در آن گردش کردند، تصاویری که گرفتند هم اولین تصاویرهای ماه بود که به طور زنده از تلویزیون پخش می‌شد، در ۱۳۴۸ شرکت نفتی فیلیپس نخستین چاه نفت دریای شمال را در نزدیکی ساحل نروژ کشف کرد و در ۱۳۵۹ اشیای نورانی پرنده‌ی ناشناخته‌ای در جنگل رندلزهم^۴ انگلستان مشاهده شدند.

¹ Ku Klux Klan

² Regina Jonas

³ Handel and Haydn

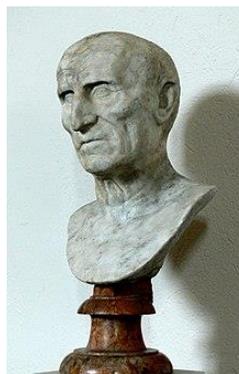
⁴ Rendlesham

حامد کرزای

ماتیو آرنولد

گالبا

رگینا یوناس

در میان اهالی ایران زمین سلطان سلیم سوم عثمانی (۱۱۴۰)، شیخ فضل الله نوری (۱۲۲۲)، توفیق فکرت شاعر و ادیب عثمانی و بنیانگذار شعر نوی ترکی (۱۲۴۶)، محمد ابراهیم باستانی پاریزی (۱۳۰۴) و حامد کرزای رئیس جمهور افغانستان (۱۳۳۶) در چنین روزی زاده شده‌اند.

در میان انیرانیان هم گالبا امپراتور روم (سال سوم میلادی)، جان شاه انگلستان (۵۴۵ هجری خورشیدی)، تزار الکساندر اول تزار روسیه (۱۱۵۶)، ماتیو آرنولد ادیب و شاعر انگلیسی (۱۲۰۱)، انور سادات رئیس جمهور مصر (۱۲۹۷)، آوا گاردنر هنرپیشه‌ی آمریکایی (۱۳۰۱) و عبدالرزاق حاجی حسین چهارمین نخست وزیر سومالی (۱۳۰۳) در سوم دی ماه زاده شده‌اند و واسکو دو گاما (۹۰۳) در این روز در گذشته است.

¹ Galba

² Matthew Arnold

عبدالرزاق حاجي حسين

توفيق فکرت

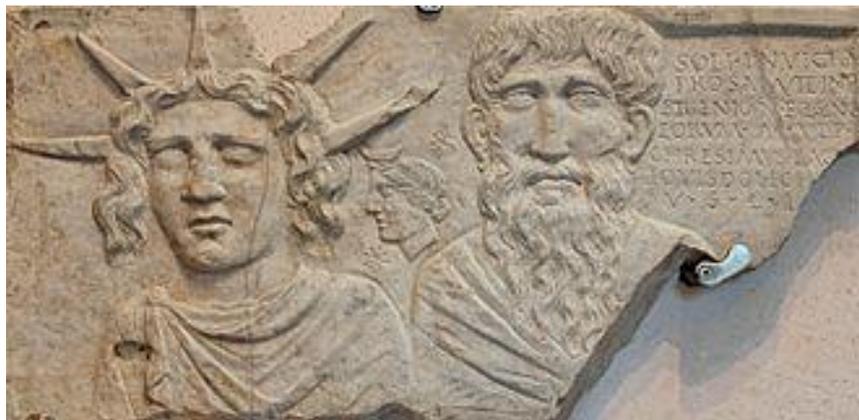

تزار الکساندر اول

سلطان سليم سوم

چهارم دی

مهر شکست‌ناپذیر بر دیوارنگاره‌ای در رم

کریم ساعی

مهم‌ترین مناسبت چهارم دی‌ماه آن است که مولانا جلال‌الدین محمد بلخی در این روز به سال ۶۵۲ هجری خورشیدی درگذشته است. مرگ دیگر مهمی که در این روز رخ داده به سال ۳۱۹ مربوط می‌شود که در آن ماکان پسر کاکای سردار آل بویه در ری از سپاهیان سامانی شکست خورد و در نبرد کشته شد. در دوران مشروطه این روز با چند رخداد حاشیه‌ای مصادف است. یکی آن که در سال ۱۲۸۸ رحیم‌خان از رهبران مستبدین که جنایت‌های فراوان کرده بود به روسیه فرار کرد. در ۱۲۹۰ هم مستر اسمارت، کنسول جدید انگلیس در شیراز، که به محل مأموریت جدید خود رهسپار بود در کتل دختر هدف گلوله‌ی راهزنان قرار گرفت و دو نفر از همراهانش کشته و هشت نفر دیگرشان زخمی شدند. اسمارت هم زخمی شد؛ اما جان سالم به در

برد. روز پنجشنبه چهارم دی سال ۱۳۳۱ هوابیمای حامل کریم ساعی در نزدیکی تهران سقوط کرد و بنیانگذار پارک ساعی کشته شد.

گزارش آگوستین کانتربری

غسل تعمید کلویس در نقاشی حدود ۱۵۰۰ م.

این روز با چندین رخداد مهم دینی هم پیوند خورده است. روز چهارم دی سال ۲۷۴ میلادی امپراتور مهرپرست اورلیانوس^۱ در رم معبد خورشید شکست‌ناپذیر (sol invictus) را که همان ایزد مهر ایرانی بود افتتاح کرد. در چنین روزی به سال ۳۳۶ میلادی قدیمی‌ترین گواه تاریخی درباره‌ی جشن گرفتن کریسمس در رم ثبت

¹ Aurelianus

شد و در ۴۹۶ میلادی کلوویس اول^۱ شاه فرانک‌ها به دست رمیگیوس قدیس^۲ مسیحی شد. در ۵۹۷ میلادی هم آگوستین اهل کانتربری^۳ و پیروانش در کنت^۴ ده هزار آنگلساکسون را غسل تعمید دادند و به کیش مسیح در آوردند.

تاج‌گذاری لئوی پنجم

تاج‌گذاری شارلمانی اثر رافائل

برخی از رخدادهای دینی این روز چنان که دیدیم با سیاست پیوند خورده‌اند و هرچه در تاریخ پیشتر می‌آییم این پیوند درباره‌ی دین مسیح نمایان‌تر می‌شود. در سال ۱۷۹ هجری خورشیدی شارلمانی^۵ در رم تاج امپراتوری مقدس روم را از پاپ دریافت کرد. در ۱۹۹ لئوی پنجم ارمنی امپراتور بیزانس هنگام اجرای مراسمی دینی در کلیسای هاگیا سوفیا (مسجد ایاصوفیای امروزی) به قتل رسید و میکائیل دوم جانشینش شد، در ۳۷۹ استفان اول رهبر مجارها مسیحی شد و دولت پادشاهی مجارستان را تأسیس کرد.

¹ Clovis I

² Saint Remigius

³ Augustine of Canterbury

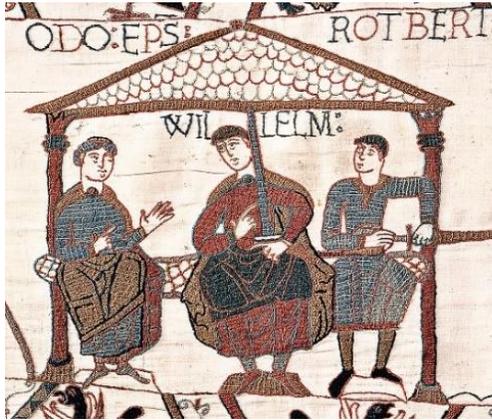
⁴ Kent

⁵ Charlemagne

در ۴۴۵ ویلیام فاتح، دوک نورماندی و فاتح انگلستان، در کلیسای وست‌مینستر لندن تاج‌گذاری کرد و

شاه بریتانیا شد. در ۴۷۹ بالدوین^۱ اهل بولونی، رهبر صلیبونی که اورشلیم را فتح کرده بودند، در این شهر

تاج‌گذاری کرد و خود را شاه اورشلیم نامید.

ویلیام فاتح و برادرانش

پدرو د والدیویا

استفان اول

چهارم دی ماه با کشمکش اروپاییان غارتگر و استعمارگر و نیروهای مقاوم بومی نیز مصادف بوده است.

در سال ۹۳۲ سرخپوستان ماپوچه^۲ در نبرد توپاکل^۳ بر غارتگران اسپانیایی پیروز شدند و پدرو د والدیویا^۴ فرماندار

پرو را کشتند. در ۱۲۱۰ شورش بزرگ بردگان در جامائیکا آغاز شد و به طغیان یک پنجم بردگان این جزیره

منتهی شد، یعنی از سیصد هزار برده‌ی جامائیکایی شصت هزار نفرشان به کشیشی انقلابی و سیاهپوست به نام

ساموئل شارپ پیوستند. این شورش شکست خورد و بردگان با خشونت فراوان به دست برده‌داران انگلیسی

¹ Baldwin

² Mapuche

³ Battle of Tucapel

⁴ Pedro de Valdivia

سرکوب و کشتار شدند. در ۱۲۱۶ هم ۱۱۰۰ نفر از سربازان ارتش آمریکا به فرماندهی ژنرال زاخاری تیلور^۱ در نبرد دریاچه‌ی اوکیچوبه^۲ به چهارصد سرخپوست سمینول^۳ حمله کردند و از ایشان شکست خوردند.

در ۱۳۲۰ دریاسالار چستر نیمیتز^۴ به پرل هاربور رفت و فرماندهی قوای آمریکایی در نبرد با ژاپن را به دست گرفت. در همین روز ژاپنی‌ها هنگ کنگ را گرفتند و کشتار بزرگی در این شهر رخ داد. در ۱۳۴۱ اتحاد جماهیر شوروی بمب اتمی خود را آزمایش کرد. با این همه کمونیسم با این ضرب و زور چندان نپایید. چون در ۱۳۶۸ نیکولای چائوشسکو^۵ دیکتاتور کمونیست رومانی پس از محاکمه‌ای مختصر به مرگ محکوم شد و همراه با همسرش النا اعدام شد و در ۱۳۷۰ میخائیل گورباچف^۶ از ریاست جمهوری اتحاد جماهیر شوروی استعفا داد و این واحد سیاسی یک روز بعد به‌طور رسمی منحل شد، در همین روز اوکراین به‌طور رسمی از شوروی جدا شد.

سنگ سرنوشت

رزم‌ناو شارنهورست

¹ Zachary Taylor

² Battle of Lake Okeechobee

³ Seminoles

⁴ Chester Nimitz

⁵ Nicolae Ceausescu

⁶ Mikhail Gorbachev

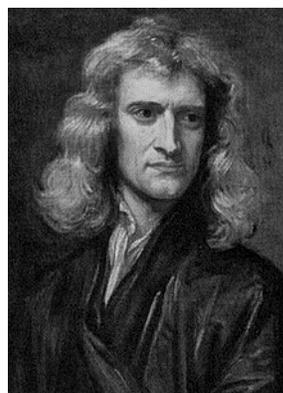
در این روز چند رخداد پراکنده‌ی جالب هم رخ داده است. یکی آن که در سال ۱۱۳۷ یوهان گئورگ پالیتش^۱ عبور هالی را در آسمان رصد کرد و به این ترتیب پیش‌بینی ادموند هالی در این زمینه درست از آب درآمد. این نخستین بار بود که ظهور ستاره‌ی دنباله‌داری پیش‌بینی می‌شد. در ۱۳۲۲ رزم‌ناو عظیم شارنهورست^۲ در ساحل نروژ در نبرد با ناوگان انگلستان منهدم شد و در آب فرو رفت. در ۱۳۲۹ یک دانشجوی ناسیونالیست اسکاتلندی «سنگ سرنوشت» را که برای مدت‌ها در مراسم تاج‌گذاری شاهان اسکاتلند کاربرد داشت و بعدتر با همین کاربرد به دربار انگلستان منتقل شده بود، از کلیسای وست مینستر ربود و به اسکاتلند برد.

همفری بوگارت

کنراد هیلتون

اسحاق نیوتون

لویی شورولت

گذشته از مولانا و ماکان در میان مردم ایران زمین ظهیرالدین محمد بابر شاه گورکانی هند در سال ۹۰۹ در گذشته است و چندین تن با شهرتی میانه‌حال زاده و رفته‌اند که هیچ یک در دل ایرانشهر و کشور کنونی ایران نزیسته و اثرگذار نبوده‌اند. در ۱۳۰۹ ایمانوئل آغاسیان بوکسور نامدار و پدر آندره آغاسی در سلماس زاده شد،

¹ Johann Georg Palitzsch
²Scharnhorst

در ۱۳۲۸ نواز شریف نخست‌وزیر پاکستان به دنیا آمد و در ۱۲۹۸ نوشاد علی آهنگساز و کارگردان هندی و سازنده‌ی فیلم‌های «مادر هند» و «شاه‌جهان» و «کوه نور» متولد شد. از سوی دیگر این روز برای نامداران ساکن آناتولی خطرناک بوده چون در ۱۰۶۲ قره مصطفی پاشا صدر اعظم عثمانی به امر سلطان خفه شد و در ۱۳۵۲ عصمت اینونو سردار عثمانی و دومین رئیس‌جمهور ترکیه درگذشت.

کاستاندا

نواز شریف

واچپایی

بن بلا

در خارج از قلمرو ایران زمین این نامداران در چهارم دی ماه زاده شده‌اند: اسحاق نیوتون (۱۰۲۱)، لویی شورولت^۱ مهندس سوئیسی-فرانسوی و بنیانگذار خودروسازی شورولت (۱۲۵۷)، کنراد هیلتون^۲ بنیانگذار هتل‌های هیلتون (۱۲۶۶)، همفری بوگارت^۳ هنرپیشه‌ی آمریکایی (۱۲۷۸)، احمد بن بلا انقلابی الجزایری و اولین

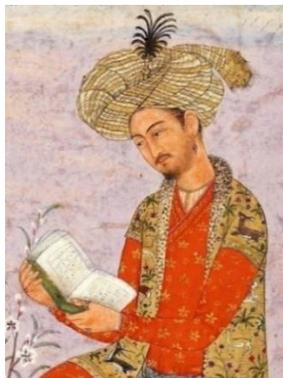
^۱ Louis Chevrolet

^۲ Conrad Hilton

^۳ Humphrey Bogart

رئیس‌جمهور این کشور (۱۲۹۵)، آتال بیهارى و اجپایى نخست‌وزیر هند (۱۳۰۳) و کارلوس کاستاندا^۱ (۱۳۰۴).

گاستون گلیمار^۲ ناشر فرانسوی و بنیانگذار انتشارات گلیمار هم در چنین روزی به سال ۱۳۵۴ درگذشت.

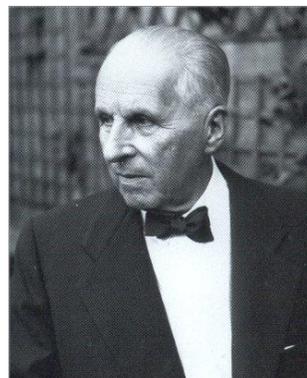
محمد بابر

عصمت اینونو

قره مصطفی پاشا

گاستون گلیمار

¹ Carlos Castaneda

² Gaston Gallimard

پنجم دی

احتمالاً در روز پنجم دی ماه سال ۵۲۲ پیش از میلاد بود که هومیترا (وهومیثره) سردار مقتدر داریوش بزرگ در نبردی در ایزلای ارمنستان بر بازمانده‌ی هواداران فرورتیش که در ماد ادعای سلطنت کرده بود، پیروز شد.

در دوران معاصرمان در روز سه‌شنبه پنجم دی سال ۱۲۸۹ هجری خورشیدی حسینقلی نواب، وزیر امور خارجه، به خاطر آنکه به نوکری انگلیسی‌ها متهم شده بود، از کار کناره‌گیری کرد و محتشم‌السلطنه جای او را

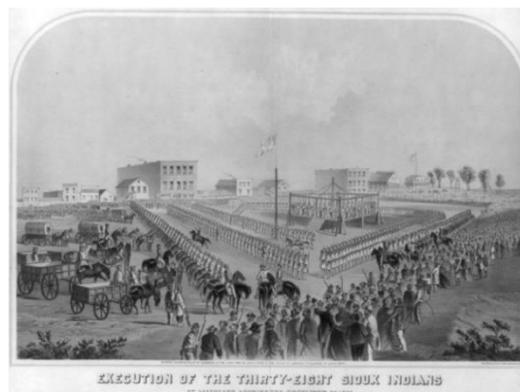
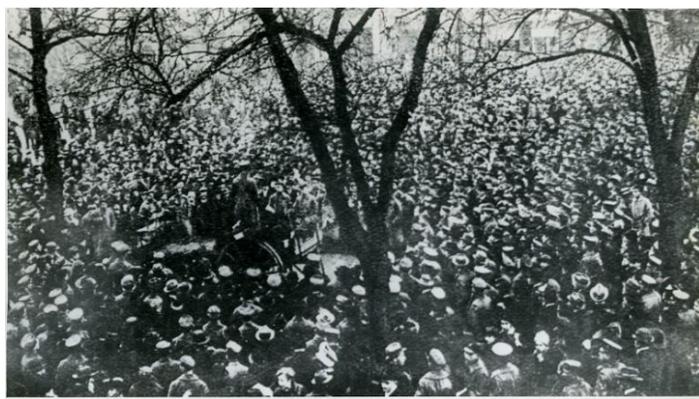
گرفت. یک سال بعد در ۱۲۹۰ قزاقان روسی بر شهر تبریز مسلط شدند و کلیه‌ی امور شهر را در دست گرفتند. در نتیجه شاهزاده امان‌الله میرزا ضیاءالدوله که فرماندهی قشون آذربایجان و نایب‌الایاله بود در کنسولگری انگلیس تحصن کرد و این برای روس‌ها که با ادعای برقراری امنیت به خاک ایران تجاوز کرده بودند، مایه‌ی آبروریزی شد.

در همین روز عبدالحسین میرزا فرمانفرما و یارمحمدخان سردار کل برای سرکوبی سالارالدوله که هنوز دعوی سلطنت داشت و در کرمانشاه مستقر شده بود، با لشکری آراسته به سوی این شهر حرکت کردند. سه سال بعد (۱۲۹۳) در گرماگرم جنگ جهانی اول سپاهیان عثمانی به مناطق جنوبی و مرکزی ایران حمله کردند و از سوی دیگر نیروهای ضداستعمار محلی با همدستی مأموران آلمانی عملیاتی ایزدایی را بر ضد انگلیسی‌ها آغاز کردند.

پنجم دی در ضمن با فاجعه‌های طبیعی هم تقارنی دارد. چون در این روز به سال ۱۳۱۸ زلزله‌ی ارزنجان در ترکیه (تصویر زیر، چپ) به ویرانی کامل منطقه و مرگ دست‌کم ۳۲۷۰۰ تن، و در سال ۱۳۸۲ زلزله‌ی مهیب بم (تصویر زیر، راست) به مرگ حدود چهل هزار تن و زخمی شدن سی هزار تن دیگر انجامید.

پنجم دی در تاریخ نظامی هم روزی به نسبت پرحادثه بوده است. در سال ۸۶۸ هجری خورشیدی سپاهیان فردیناند و ایزابلا، حاکمان آراگون-کاستیل، بر قوای محمد هشتم شاه گرانادا غلبه کردند و شهر آلمریا^۱ را تصرف کردند. در ۱۲۴۱ در جریان جنگ‌های داخلی آمریکا سپاه سی هزار نفری شمالی به فرماندهی ویلیام شرمن^۲ در نبرد چیکاساو بایو^۳ از قوای سیزده هزار نفری جنوبی به رهبری جان پمبرتون^۴ شکست خوردند و در همین روز ارتش آمریکا پس از سرکوب شورش سرخپوستان سوآدر داکوتا، ۳۸ تن از رهبران‌شان را در بزرگ‌ترین اعدام گروهی تاریخ آمریکا هم‌زمان در مانکوتا به دار آویخت (تصویر زیر، راست). در ۱۲۴۷ آندرو جانسون^۵، رئیس‌جمهور آمریکا، همه‌ی سربازان فدراسیون آمریکا را که در جریان جنگ‌های داخلی در جبهه‌ی جنوبی‌ها جنگیده بودند عفو کرد. در سال ۱۲۹۷ شورش بزرگ لهستانی‌ها بر ضد استیلای آلمان‌ها آغاز شد (تصویر زیر، چپ). در ۱۳۱۸ هم در جریان جنگ‌های روسیه و فنلاند قوای مدافع فنلاندی موفق شدند در نبرد کلیا^۶ یورش روس‌ها را پس بزنند. در این نبرد دو هزار روس و بیش از صد فنلاندی کشته شدند.

¹ Ferdinand and Isabella

² Almeria

³ William T. Sherman

⁴ Battle of Chickasaw Bayou

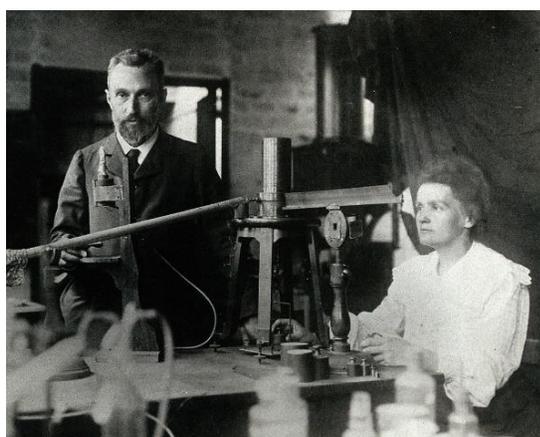
⁵ John C. Pemberton

⁶ Sioux

⁷ Andrew Johnson

⁸ Battle of Kelja

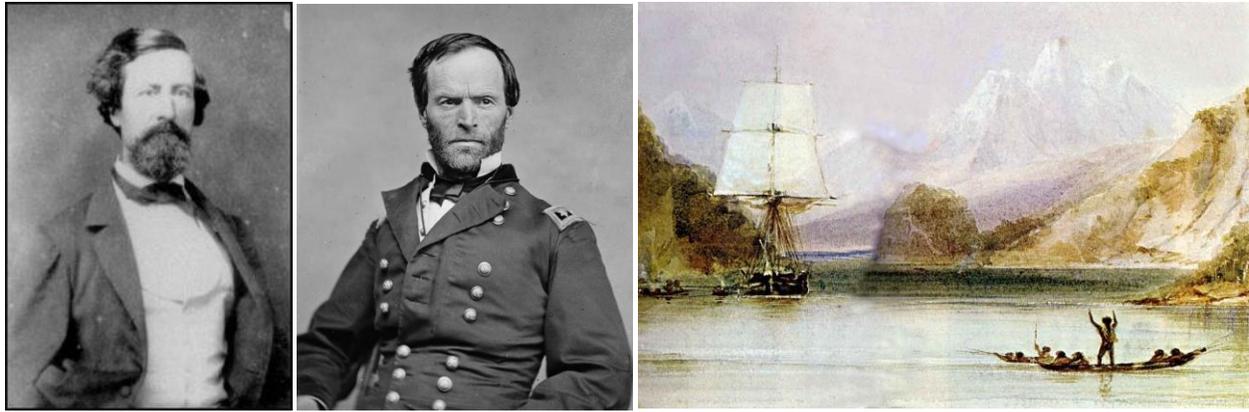
چند رخداد علمی و فرهنگی و فنی هم در این روز رخ داده که شایان ذکر است. در روز پنجم دی سال ۱۲۱۰ چارلز داروین برای سفر اکتشافی‌اش سوار کشتی بیگل^۱ شد، در سال ۱۲۷۷ ماری کوری و پیر کوری (تصویر زیر، چپ) اعلام کردند که راهی برای خالص‌سازی رادیوم یافته‌اند. در ۱۲۹۰ «جانا گانا منا» سرود ملی هند برای نخستین بار در نشست کنگره‌ی ملی هند در کلکته خوانده شد. این سرود بر اساس شعری از رابیندرانات تاگور به زبان بنگالی تنظیم شده بود، و دیگر آن‌که در ۱۳۸۸ چین طولانی‌ترین خط راه‌آهن پُرسرعت را میان پکن و گوانگژو راه‌اندازی کرد (تصویر زیر، راست).

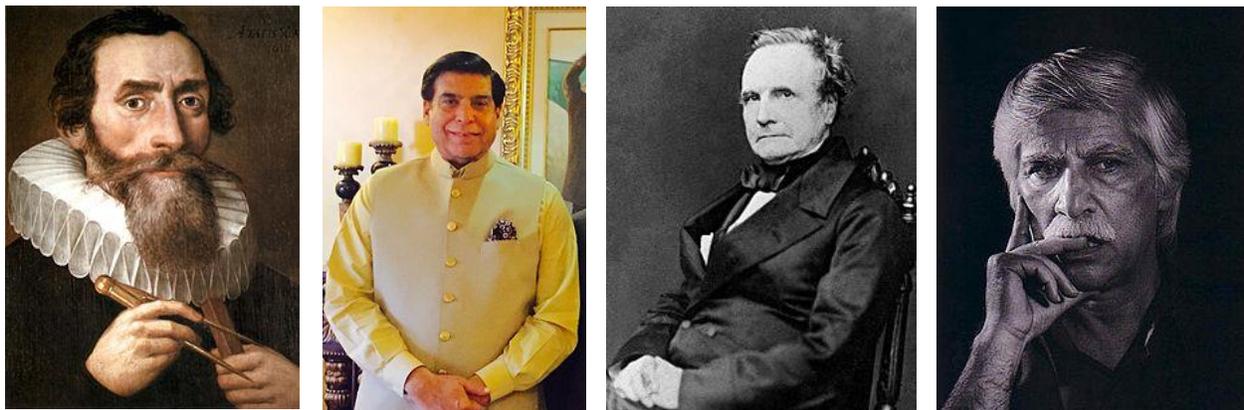
در میان مردم ایران زمین که در خارج قلمرو ایران امروز می‌زیسته‌اند آصف حالت چلبی شاعر پارسی‌گوی سبک هندی مقیم عثمانی در ۱۲۸۶ زاده شد. پنجم دی‌ماه زادروز بهرام بیضایی (۱۳۱۷) و راجا پرویز اشرف

¹ Beagle

نخست‌وزیر پاکستان (۱۳۲۹) هم بوده است. مسرور بلخی سردار دولت عباسی و قاتل جعفر برمکی (۲۷۲) و منیر نیازی شاعر و ادیب هندی-پاکستانی (۱۳۸۵) هم در این روز در گذشته‌اند.

کشتی بیگل سرداران همورد در نبرد چیکاساو بایو، راست: ویلیام شرمین و چپ: جان پمبرتون

یوهان کپلر

راجا پرویز اشرف

چارلز بابیج

بهرام بیضایی

در میان ایرانیان در سال ۵۷۳ هجری خورشیدی فریدریک دوم امپراتور روم مقدس، در سال ۹۵۰ یوهان کپلر اخترشناس آلمانی و در ۱۱۷۰ چارلز بابیج ریاضی‌دان و مهندس انگلیسی و سازنده‌ی نوعی ماشین حساب

¹ Johannes Kepler

² Charles Babbage

ابتدایی زاده شده‌اند. پاپ زوسیموس^۱ (۴۱۸ میلادی)، هاینریش شلیمان^۲ باستان‌شناس آلمانی و کاشف شهر تروا (۱۲۶۹ هجری خورشیدی)، گوستاو ایفل^۳ (۱۳۰۲)، آناتولی لوناچارسکی^۴ روزنامه‌نگار و انقلابی روس (۱۳۱۲) و جرال د فورد^۵ رئیس‌جمهور آمریکا (۱۳۸۵) در این روز درگذشته‌اند.

هاینریش شلیمان

منیر نیازی

جرالد فورد

¹ Pope Zosimus

² Heinrich Schliemann

³ Gustave Eiffel

⁴ Anatoly Lunacharsky

⁵ Gerald Ford

ششم دی

یک رویداد جالب توجه ششم دی که در حاشیه‌ی ایران زمین رخ داده، آن است که در چنین روزی به سال ۵۳۷ میلادی ساخت کلیسای هاگیا سوفیا (مسجد ایاصوفیای امروزمین) به پایان رسید و در آن هنگام کنستانتینوپل پایتخت دولت روم شرقی بود.

در تاریخ معاصرمان در چنین روزی به سال ۱۲۹۰ ناصرالملک که رهبری دولت را در دست داشت به بگیر و ببند روی آورد و مخالفان خود را که اعضای حزب دموکرات و برخی‌شان نمایندگان مجلس و برخی دیگر روزنامه‌نگار بودند تبعید کرد. در ۱۳۲۵ هم دکتر مصدق به هواداران سید ضیاء طباطبایی پیوست و از طرف

جبهه‌ی ملی ایران بیانیه‌ای را که برای درخواست آزادی او تنظیم شده بود امضا کرد. در چنین روزی به سال ۱۳۲۹ هم ثریا اسفندیاری و محمدرضا پهلوی نامزد کردند (تصویر بالا).

عاشورای ۱۳۸۸

ترور بینظیر بوتو

ششم دی در تاریخ معاصرمان با رخدادهایی فاجعه‌بار هم مصادف بوده که بیشتر در گرداگرد قلمرو ایران‌زمین و خارج از مرزهای کشور کنونی ایران رخ داده است. در ۱۳۵۸ ارتش سرخ شوروی به افغانستان حمله کرد و در ۱۳۷۵ نیروهای طالبان فرودگاه بگرام را اشغال کردند و در اطراف کابل به موقعیت برتر دست یافتند. در ۱۳۸۱ هم دو کامیون حامل مواد منفجره در نزدیکی مقر روس‌ها در گروزنی منفجر شد و ۷۲ تن از هواداران روسیه در چچن را به قتل رساند و دویست تن دیگر را زخمی کرد. در سال ۱۳۸۶ بینظیر بوتو نخست‌وزیر پیشین پاکستان ترور شد و به قتل رسید و در ۱۳۸۸ در جریان اعتراض‌ها به نتایج انتخابات ریاست‌جمهوری، مردمی که برای راهپیمایی روز عاشورا به خیابان‌ها آمده بودند، مورد حمله قرار گرفتند و گروهی کشته و زخمی شدند.

کلیسای هاگیا سوفیا (مسجد ایاصوفیای امروزم)

انفجار گروزمی

پوستر دولت استالینی برای توجیه کشتار کولاک‌ها

در چنین روزی به سال ۸۹۱ هجری خورشیدی شاه اسپانیا فرمان بورگوس^۱ را درباره‌ی ارتباط اسپانیایی‌ها و سرخپوستان صادر کرد. این نخستین قانون مدونی بود که ارتباط میان مهاجران سپیدپوست و بومیان آمریکا را قاعده‌مند می‌کرد. امروزه در برخی از کتاب‌ها این قانون را متریقی و به نفع سرخپوستان دانسته‌اند که برداشتی سراپا نادرست است. بر اساس این قانون سرخپوستان باید به اردوگاه‌هایی برای کار کوچانده شوند، اموال و

^۱ Leyes de Burgos

طلاهایی که هنگام کار در معادن می‌یابند از آنان گرفته شود و به زور به آیین مسیح درآیند و به خصوص فرزندان‌شان تا یک هفته پس از تولد غسل تعمید داده شوند و به صورت مسیحی پرورش یابند. هر اسپانیایی بر اساس این قانون می‌تواند بین چهل تا صد و پنجاه سرخ‌پوست «داشته باشد». تنها استثنا رؤسای قبایل سرخپوست هستند که حق دارند دو سرخ‌پوست برای خدمات شخصی‌شان «داشته باشند». زنان و کودکان هم در این قانون در نظر گرفته شده‌اند و کودکان از چهارده سالگی باید به نیروی کار بردگان بپیوندند و تا پیش از آن می‌توانند همراه زنان از کار در معدن معاف باشند، اما باید به کارهایی مثل ریسندگی و کشاورزی بپردازند. دختران ازدواج نکرده هم باید در جایی محصور شوند تا «ولگردی نکنند!» این قانون در واقع روابط اسپانیایی‌ها در مقام برده‌دار و سرخ‌پوستان در موقعیت برده را صورت‌بندی می‌کند و اگر اصل سندش خوانده شود متنی است که قاعدتاً باید برای اروپاییان مایه‌ی شرم و سرافکندگی باشد، نه تبلیغات تاریخی به شکلی که امروز نزد ناآشنایان با اصل متن هست.

در ۱۱۷۲ در نبرد دوم ویسمبورگ^۱ قوای انقلابی فرانسه بر ارتش اتریش غلبه کرد و هریک از این دو ارتش حدود ۳۵ هزار سرباز داشت. در ۱۳۰۸ ژوزف استالین فرمان داد کولاک‌ها (کشاورزان خرده‌مالک) به عنوان یک طبقه نابود شوند. به دنبال این حکم، سرکوب و کشتار کولاک‌ها و غارت اموالشان که از ابتدای دوران لنین آغاز شده بود، شدت گرفت و طی سه سال تا ۱۳۱۱ به کشته شدن پنج میلیون دهقان روس انجامید.

¹ Second Battle of Wissembourg

راست: کراوفورد لانگ
چپ: پاپ جان پل دوم و
محمدعلی آقچه

در ششم دی ماه سال ۱۳۲۸ هلمند استقلال اندونزی را به رسمیت شمرد و جنگ‌های استقلال اندونزی با پیروزی پایان یافت. در ۱۳۵۸ اسپانیا پس از چهل سال دیکتاتوری دوباره به مردم‌سالاری روی آورد و در ۱۳۶۲ پاپ ژان پل دوم در زندان به دیدار محمدعلی آقچه - تروریست پان‌ترکی که او را ترور کرده بود- رفت و او را بخشید. آقچه از اعضای گروه پان‌ترک گرگ خاکستری بود که در ۱۳۵۸ روزنامه‌نگار آزادی‌خواه و جسوری به نام عبدی ایپکچی سردبیر روزنامه‌ی ملیت را به قتل رسانده بود و در دادگاهی دیگر به خاطر دزدی مسلحانه به سی و شش سال حبس محکوم شده بود. او در زندان چندین بار به پاپ نامه نوشت و پس از این دیدار در ۱۳۸۵ از زندان آزاد شد. بنا بر اعترافات او طراح اصلی برنامه‌ی ترور پاپ کاگب بود که به خاطر پشتیبانی پاپ از جنبش همبستگی لهستان او را تهدیدی بزرگ تشخیص داده بود. آقچه پس از آزادی از زندانش در ایتالیا در ترکیه به خاطر قتل و دزدی بار دیگر زندانی شد.

راست: سونامی اندونزی
چپ: غار سوالوز

در ۱۲۲۴ دکتر کراوفورد لانگ^۱ برای نخستین بار اثر را به عنوان داروی بیهوشی روی کودکان به کار گرفت. در سال ۱۳۲۴ صندوق جهانی پول تأسیس شد و در ۱۳۴۵ غار سوالوز^۲ در مکزیکو که بزرگ‌ترین غار گسلی جهان است کشف شد. در ۱۳۴۷ هم سفینه‌ی آپولو ۸ در اقیانوس آرام فرود آمد. در همین روز بود که زلزله‌ی بزرگی در اقیانوس هند باعث شد تسونامی عظیمی به ساحل سوماترا، اندونزی، سریلانکا، هند، برمه، تایلند و مالزی برخورد کند. بین ۲۵۰ تا ۳۰۰ هزار تن در اثر این فاجعه‌ی طبیعی کشته شدند.

سلمان خان

مارلین دیتريش

لویی پاستور

در میان مردم ایران زمین این روز با تولد نامدارانی مصادف است که در خارج قلمرو ایران امروز می‌زیسته‌اند: میرزا اسدالله خان غالب دهلوی شاعر نامدار پارسی‌گوی هندی (۱۱۷۶) و سلمان خان هنرپیشه و کارگردان هندی (۱۳۴۴). از آن سو در ششم دی سال ۸۹۷ محمود دوم شاه بهمنی حکمران دکن درگذشت، در ۱۳۱۵ محمد عاکف ارسوی شاعر عثمانی و سراینده‌ی سرود ملی ترکیه جان سپرد و در ۱۳۵۸ حفیظ‌الله امین

¹ Crawford Long

² Cave of Swallows

مصلح اجتماعی دموکرات و دومین رئیس‌جمهور افغانستان در جریان حمله‌ی کمونیست‌ها به کابل کشته شد. در

۱۴۰۰ هم منوچهر آریان‌پور مترجم و فرهنگ‌نویس درگذشت.

حواری بومدین، صدام و شاه

تدفین محمد عاکف ارسوی

در میان مردم سایر نقاط جهان ششم دی زادروز لویی پاستور^۱ (۱۲۰۱) و مارلین دیتریش^۲ آهنرپیشه و

خواننده‌ی آلمانی (۱۲۸۰) بوده است. در مقابل اوسپ ماندلشتام^۳ آدیب و منتقد روسی (۱۳۱۷)، ویکتور امانوئل

سوم شاه ایتالیا (۱۳۲۶)، حواری بومدین رئیس‌جمهور الجزایر (۱۳۵۷) و مایکل دامت^۴ فیلسوف و سیاستمدار

انگلیسی (۱۳۹۰) هم در این روز درگذشته‌اند.

^۱ Louis Pasteur

^۲ Marlene Dietrich

^۳ Osip Mandelstam

^۴ Michael Dummett

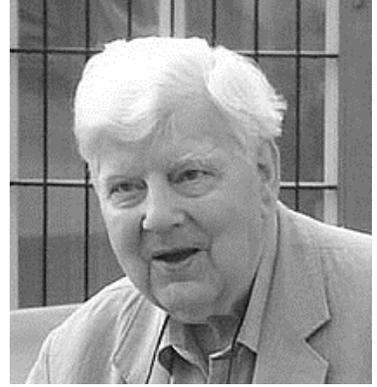
حفيظ الله امين

محمد عاكف ارسوى

اوسپ ماندلشتام

مايكل دامت

هفتم دی

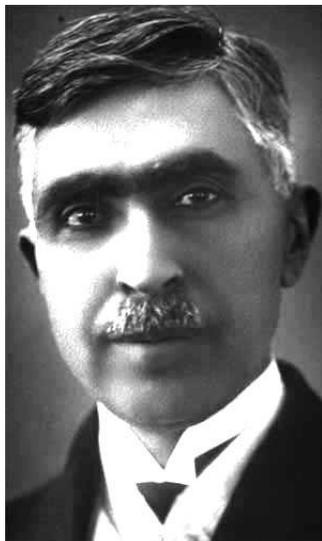

THE FIRST INDIAN NATIONAL CONGRESS, 1885.

قدیمی ترین رخداد تاریخی مهم ثبت شده در این روز به سال ۵۲۲ پ.م رخ داد و آن زمانی بود که بهترداد پارسی (وهیزداته) که رقیب اصلی داریوش بر سر تاج و تخت هخامنشی بود در منطقه‌ی تاروای پارس شکست خورد و کشته شد.

در دوران مشروطه به روز یکشنبه هفتم دی سال ۱۲۸۶ عبدالله کاوه اعلامیه‌ی انشعاب انجمن حقوق از انجمن آدمیت را در روزنامه‌ی حبل المتین منتشر کرد و با اختلاف افتادن بین مشروطه خواهان در همین روز نشریه‌ی صوراسرافیل به آدمیت و احتشام الدوله حمله کرد. در جریان جنگ جهانی اول هم به سال ۱۲۹۵ دویت

سرباز هندی و سیصد نفر از افراد پلیس جنوب تحت فرماندهی سلطان محمدتقی خان عرب با پنج عراده توپ مسلسل و شنیدر و بمب از طرف انگلیسی‌ها برای جنگ با کازرونیان شیراز را ترک کردند.

در هفتم دی سال ۱۳۱۴ علی‌اکبر اسدی نماینده‌ی مجلس که داماد محمدعلی فروغی نخست‌وزیر هم بود مصونیت پارلمانی خود را از دست داد و به همراه برادرش سلمان اسدی (نماینده‌ی سابق مجلس و مدیر بانک فلاح) بازداشتش کردند. مجلس شورای ملی پس از دستگیری محمدولی اسدی (تصویر روبرو) تولیت آستان قدس رضوی که پدر این دو بود، سید عبدالعلی میرزایی نماینده‌ی مشهد را به سرپرستی این نهاد تعیین کرد.

هفتم دی در سرزمین‌های شرقی قلمرو تمدن ایرانی هم روزی مهم بوده است. چون در چنین روزی به سال ۱۲۶۴ کنگره‌ی ملی هند که سازمانی برای مقابله با نیروهای استعماری بود در بمبئی تأسیس شد. آلن اوکتاویان هیوم^۱ که از دوستان فرهنگ خاوری بود واسطه‌ای بود که مجوز تأسیس این سازمان را از فرماندار انگلیسی هند گرفت. در نشست آغازین این کنگره ۷۲ نماینده انتخاب شدند که در آن زرتشتی‌ها و هندوها اکثریت مطلق داشتند و ریاست کنگره وومش چندرا بونرجی^۲ آهندو و رهبر فکری‌اش دادابهایی نائوروجی زرتشتی بود. گاندی سال‌ها بعد به این سازمان پیوست و رهبری‌اش را بر عهده گرفت. در سال ۱۳۸۸ هم در جریان بمب‌گذاری در کراچی پاکستان ۴۳ نفر از شیعیانی که مراسم عاشورا را برگزار می‌کردند کشته و شمار بیشتری زخمی شدند.

¹ Allan Octavian Hume

² Womesh Chunder Bonnerjee

بمب گذاری
عاشورای کراچی

در تاریخ جهان در این روز چند واقعه‌ی سیاسی و نظامی رخ داده است. در سال ۴۸۴ میلادی آلاریک^۱ پس از مرگ پدرش اوریک^۲ به پادشاهی ویزیگت‌ها رسید. در ۸۰۶ سپاهیان چینی از هانوی عقب‌نشینی کردند و به این ترتیب استیلای سلسله‌ی مینگ بر ویتنام پایان یافت. در سال ۱۲۱۴ هجری خورشیدی اوسیولا^۳ رهبر سرخپوستان سِمینول با جنگجویانش بر حاکمیت دولت آمریکا خروج کردند. در ۱۲۹۰ هم مغولستان از چین

استقلال یافت و جِبْتسون دامبا خوتوقتوی^۴ نهم (تصویر زیر)، رهبر بودایی‌های مغولستان به عنوان خاقان مغول‌ها با لقب بوگدخان تاج‌گذاری کرد. در همین روز سون یات سن^۵ به ریاست‌جمهوری چین رسید و دودمان چینگ منقرض شد. در ۱۳۲۰ چریک‌های چک که توسط دولت انگلستان پشتیبانی می‌شدند در عملیاتی راینهارد هایدریش فرماندار

¹ Alaric II

² Euric

³ Osceola

⁴ Jebstundamba Khutuktu

⁵ Sun Yat-sen

چکسلواکی را ترور کرده و به قتل رساندند. در ۱۳۲۵ هم آیووا به عنوان بیست و نهمین ایالت به کشور آمریکا پیوست.

در این روز چند رخداد پراکنده‌ی دیگر هم رخ داده که تقارن میانشان شایان توجه است. در سال ۴۴۴ کلیسای وست‌مینستر^۱ در انگلستان گشایش یافت، در ۱۲۱۵ شهر آدلاید در جنوب استرالیا تأسیس شد و در همین روز اسپانیا استقلال مکزیک را به رسمیت شناخت. در ۱۲۷۴ برادران لومیر برای اولین بار در کافه‌ای برای مردم فیلم پخش کردند و باز در همین روز ویلهلم رونتگن^۲ مقاله‌ای منتشر کرد و در آن برای نخستین بار به تشعشع رادیواکتیو و اشعه‌ی ایکس اشاره کرد. در ۱۲۸۷ هم زلزله‌ی مهیب مسینا در جنوب ایتالیا ۷۵ تا ۲۰۰ هزار کشته به جا گذاشت. در ۱۳۸۳ هم امواج ناشی از انفجار ستاره‌ی Magnetar SGR 1806-20 به زمین رسید. این بزرگ‌ترین واقعه‌ی کیهانی بود که اثرش در زمین لمس می‌شد.

ویرانی مسینا در اثر زلزله

خودرویی که هایدریش در آن ترور شد

¹ Westminster

² Wilhelm Röntgen

به عنوان نمونه‌ای از زادگان و رفتگان این روز، در هر مورد یک ایرانی تبار و یک خارجی را یاد می‌کنیم.
 در ۱۲۳۵ وودرو ویلسون رئیس‌جمهور آمریکا زاده شد و در ۱۳۱۶ راتان تاتا صنعتگر زرتشتی هندی که یکی از مدیران مهم شرکت تاتا شد به دنیا آمد. در ۱۳۰۵ راینر ماریا ریلکه شاعر اتریشی و در ۱۳۸۵ هم جمال کریمی‌راد وزیر دادگستری ایران در تصادف رانندگی درگذشت.

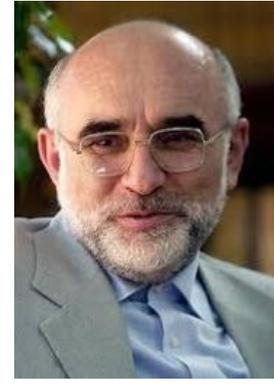
راینر ماریا ریلکه

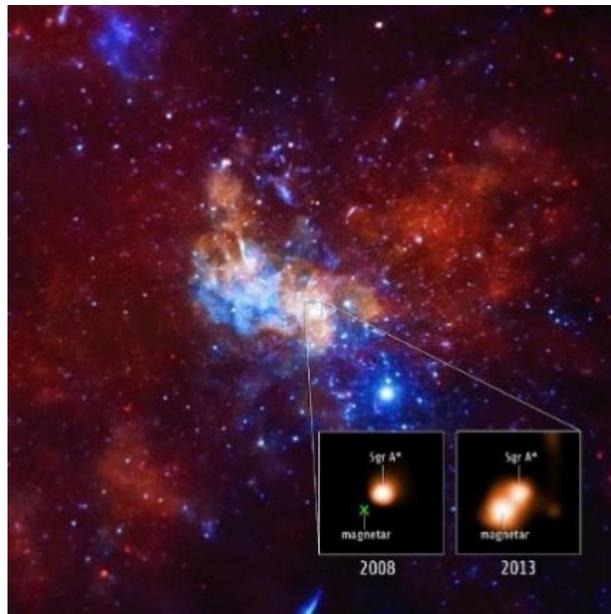
اوسیولا

وودرو ویلسون

جمال کریمی‌راد

¹ Woodrow Wilson
² Rainer Maria Rilke

SGR 1806-20

هشتم دی

برای شیعیان هشتم دی ماه از آن رو مهم است که در این روز به سال ۱۴۴ هجری خورشیدی (۱۱ ذیقعدہ ۱۴۸ ق.) امام علی بن موسی الرضا امام هشتم زاده شد. رخداد دیگر این روز در سال ۲۷۲ بود که زمین لرزه شهر دوین^۱ پایتخت استان قدیم ارمنستان را ویران کرد. دوین در زبان پهلوی یعنی تپه و در سال ۳۳۵ م. در نزدیکی شهر قدیمی آرتاخشاتا (اردشیر آباد) به دست خسروی سوم حاکم اشکانی ارمنستان تأسیس شده بود. این شهر تا زمان حمله اعراب بیش از صد هزار تن جمعیت داشت. در سال ۱۹ هجری خورشیدی غلبه اعراب بر شهر به کشته شدن دوازده هزار تن و به بردگی گرفته شدن سی و پنج هزار تن دیگر انجامید، ولی جمعیت شهر بار دیگر

^۱ Dvin

ترمیم شد؛ طوری که در زمان زلزله هفتاد هزار تن در آن می‌زیستند که سی هزار نفرشان به خاطر این فاجعه کشته شدند. اما مهم‌ترین رخداد هشتم دی در تاریخ معاصرمان آن است که به سال ۱۲۸۵ مظفرالدین‌شاه قانون اساسی مشروطه را امضا کرد (تصویر بالا) و به این ترتیب از سویی نخستین قانون اساسی مدرن ایرانی وضع شد و از سوی دیگر گذار به عصر مشروطه در قالبی حقوقی و بدون خونریزی و انقلاب تحقق پذیرفت. با این همه، ایران سخت زیر تازیانه‌ی کشورهای استعماری بود؛ طوری که پنج سال بعد (در ۱۲۹۰) روس‌ها تبریز را گرفتند و پرچم روسیه را روی ساختمان‌ها نصب کردند. با این همه در نهایت ایران باقی ماند و توسعه‌ی خود را ادامه داد و حتا استعمار در سرزمین‌های جداشده از کشور ایران نیز فرو پاشید. در همین زمینه بود که در این روز به سال ۱۳۰۹ علامه محمد اقبال لاهوری در سخنرانی‌اش در احمدآباد «نظریه‌ی دو ملت» را مطرح کرد و ایده‌ی جدایی پاکستان از هند را به طور رسمی اعلام کرد.

دو سال بعد در همین روز به سال ۱۳۱۲ کارخانه‌ی سیمان در جاده‌ی شاه‌عبدالعظیم در پای کوه چشمه‌علی افتتاح شد که توانایی تولید صد تن سیمان را داشت و کشور را از خرید سیمان از دانمارک و کشورهای دیگر بی‌نیاز می‌کرد. در همین روز به سال ۱۳۱۷ «سازمان پرورش افکار» با مدیریت دکتر احمد متین‌دفتری وزیر دادگستری تأسیس شد که تا حدودی از روی نهادهای فرهنگی آلمان نازی بر ساخته شده بود. اعضای هیئت مرکزی آن دکتر سید علی شایگان معاون دانشکده‌ی حقوق، دکتر عیسی صدیق رئیس دانشکده‌ی ادبیات و علوم و دانشسرای عالی، دکتر آشتیانی معاون دانشکده‌ی پزشکی و بدیع‌الزمان فروزانفر معاون دانشکده‌ی معقول و منقول بودند.

رابیندرانات تاگور هنگام سفر به ایران همراه با برخی از اعضای سازمان پرورش افکار

دِ اَلْمیدَا

شارل کچل

در تاریخ سیاسی جهان این روز با رخدادهایی متنوع مصادف بوده است. در ۲۵۴ هجری خورشیدی شارل کچل^۱ شاه فرانک‌ها در مقام امپراتور مقدس روم تاج‌گذاری کرد. در سال ۸۸۷ غارتگران پرتغالی به فرماندهی فرانسیسکو دِ آلمیدا^۲ با نوزده کشتی به قلمرو بیجاپور در هند حمله کرد و در نبرد دابول^۳ چهار کشتی تجاری سلطان بیجاپور را غارت و بعد غرق کرد و با به توپ بستن حصار شهر دابول آن را ویران ساخت. پرتغالی‌ها پس از ورود به شهر کل ساکنان آن -از جمله زنان و کودکان و پیران- را قتل‌عام کردند و در نهایت پس از غارت شهر که شش روز به درازا کشید، بقایای آن را یکسره سوزاندند. این عملیات مقدمه‌ی حمله‌ی مشابه واسکو دو گاما به کشتی‌های حاجیان هندی بود که دو هفته بعد رخ داد و به غرق شدن کشتی میری و قتل‌عام بازماندگان کشتی شکسته به دست پرتغالیان منتهی شد.

در سال ۱۲۲۴ ایالات متحده‌ی آمریکا به جمهوری تگزاس که از نُه سال پیش از اسپانیا استقلال یافته بود

حمله کرد و آنجا را به عنوان ایالت بیست‌وهشتم به قلمرو خود منضم ساخت. در ۱۲۶۹ در جریان کشتار ووندد نی^۴ (زانو زخمی) ارتش

¹ Charles the Bald

² Francisco de Almeida

³ Battle of Dabul

⁴ Wounded Knee Massacre

آمریکا به سرخپوستان لاکوتا^۱ حمله کرد و سیصد تن از ایشان را به قتل رساند و همه را در گوری دسته‌جمعی دفن کرد (تصویر روبه‌رو).

ر سال ۱۳۱۹ در یکی از مهیب‌ترین بمباران‌های لندن که توسط نیروی هوایی آلمان انجام گرفت، به حریق بزرگ لندن منتهی شد که در آن حدود ۱۶۰ نفر به قتل رسیدند. نیروی هوایی انگلستان در مقام تلافی تا سه سال بعد به روشی برای بمباران نقطه‌ای شهرهای آلمانی روی آورد. در ۱۳۲۲ سوبهاس چندرا بوز^۲ مبارز ضد استعماری هندی پرچم ملی هند را در بندر بلیر^۳ برافراشت. در ۱۳۶۸ پس از سرنگونی دولت کمونیستی در چکسلواکی، واسلاو هاول^۴ فیلسوف و نویسنده به عنوان رئیس‌جمهور انتخاب شد و در ۱۳۷۷ رهبران خمرهای سرخ بابت نسل‌کشی‌ها و کشتارهای بیست سال قبلشان در کامبوج از بازمانده‌ی مردم این کشور پوزش خواستند!

¹ Lakota

² Subhas Chandra Bose

³ Port Blair

⁴ Václav Havel

چند رخداد جالب توجه دیگر این روز آن‌که در ۱۲۸۲ آتش‌سوزی در تئاتر اروکوا^۱ در شیکاگو به مرگ بیش از ششصد نفر منتهی شد. در سال ۱۲۹۵ اولین کتاب جیمز جویس به نام «سیمای هنرمندی در جوانی»^۲ با همت یک ناشر آمریکایی به چاپ رسید. در ۱۳۰۶ اولین خط متروی آسیا در توکیو گشایش یافت. در ۱۳۷۶ هنگ کنگ برای جلوگیری از شیوع آنفولانزای مرغی، تمام ۱/۲۵ میلیون مرغ موجود در این کشور را کشت! و در ۱۳۸۵ انگلستان بدهی‌هایی را که بابت جنگ جهانی دوم به آمریکا داشت، تسویه کرد.

بمباران لندن و آتش‌سوزی بزرگ

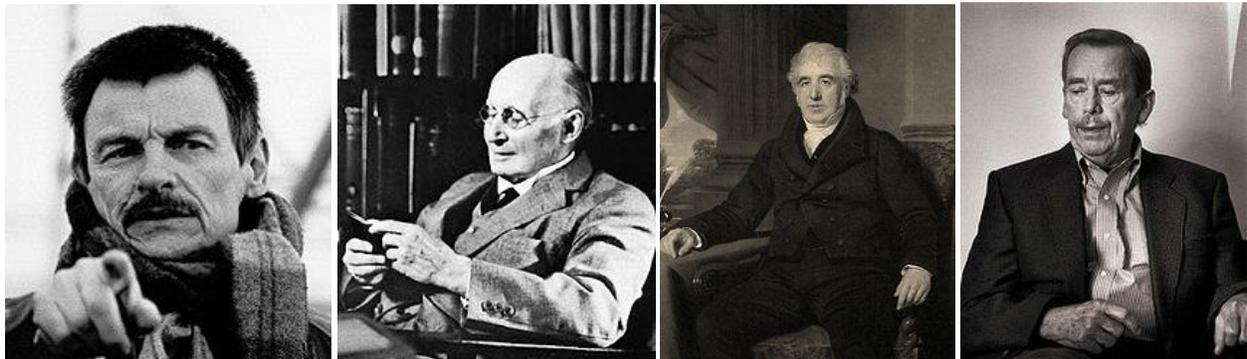

آتش‌سوزی در تئاتر اروکوا

¹ Iroquois

² *A Portrait of the Artist as a Young Man*

زادگان نامدار این روز عبارت‌اند از: ابن امیرحاج یا ابن موقوف که شرح حلبی کبیر را نوشته (۸۴۱)، چارلز مکینتاش^۱ مخترع انگلیسی و سازنده‌ی پارچه‌ی ضد آب (۱۱۴۵)، وومر چندرا بونرجی^۲ رهبر جنبش استقلال هند (۱۲۲۳) و فروغ فرخزاد (۱۳۱۳) (چنان که از گزارش خواهرش پوران فرخزاد بر می‌آید). آلفرد نورث وایتهد^۳ فیلسوف انگلیسی (۱۳۲۶) و آندرئی تارکوفسکی^۴ کارگردان روس (۱۳۶۵) هم در این روز در گذشته‌اند.

آندرئی تارکوفسکی

وایتهد

چارلز مکینتاش

واسلاو هاول

¹ Charles Macintosh

² Womesh Chunder Bonnerjee

³ Alfred North Whitehead

⁴ Andrei Tarkovsky

نهم دی

ادیب پیشاوری

ثقه الاسلام تبریزی

کریم دواتگر

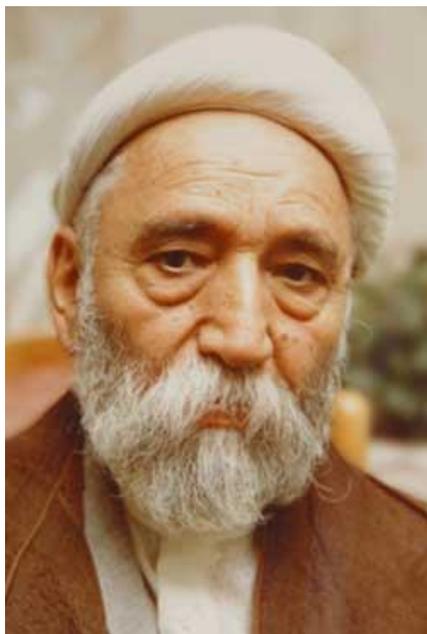
روز دوشنبه نهم دی ماه سال ۱۲۵۷ هجری خورشیدی سپهسالار صدراعظم ایران با همکاری اعتمادالسلطنه نخستین شماره از روزنامه‌ی مریخ را منتشر کرد که از قدیمی‌ترین روزنامه‌های ترقی‌خواه ایران در دوران ناصرالدین‌شاه بود. در سال ۱۲۸۷ شیخ فضل‌الله نوری در جلوخان‌منزل عضدالملک توسط شخصی به نام کریم دواتگر مورد سوء قصد قرار گرفت. شیخ و سه نفر از اطرافیان وی زخمی شدند. ضارب چون نتوانست فرار کند، تیری در دهان خود خالی کرد و مجروح شد؛ اما شیخ فضل‌الله جان او را بخشید و بعدتر وی به یکی از شخصیت‌های کلیدی در کمیته‌ی مجازات تبدیل شد.

در چنین روزی به سال ۱۲۹۰ میرزا علی آقا ثقه الاسلام تبریزی، مجتهد بزرگ تبریز و رهبر بانفوذ مشروطه خواهان، هنگام خروج از منزل خود توسط عده‌ای از اعضاء کنسولگری روس دستگیر شد. در همان روز عده‌ای قریب دویست نفر از طرف روس‌ها دستگیر و به زندان کشیده شدند. ثقه الاسلام را روس‌ها کمی بعد در روز عاشورا در تبریز به دار آویختند. پنج سال بعد در ۱۲۹۵ ادیب پیشاوری که اشعاری راجع به فتح رومانی و تصرف بخارست توسط دو سردار بزرگ آلمانی سروده بود، برای ویلهلم دوم قیصر آلمان فرستاد.

در سال ۱۳۱۱ علی اکبر داور وزیر دادگستری (تصویر زیر)، حسین علاء وزیر مختار سابق ایران در پاریس، انوشیروان سپهبد وزیر مختار در برن و نصرالله انتظام عضو مقدم اداره‌ی عهود و جامعه‌ی ملل عازم اروپا شدند تا در جلسات شورای جامعه‌ی ملل که برای رسیدگی به اختلاف ایران و انگلیس در مورد لغو امتیاز قرارداد

داری منعقد می‌شد شرکت کنند. در غیاب علی اکبر داور دکتر احمد متین‌دفتری به کفالت وزارت دادگستری انتخاب شد.

در چنین روزی به سال ۱۳۲۴ رضا علی شاه درویش پسر صالح علی شاه (تصویر روبرو) به همراه شماری از دوستان و خویشاوندانش اتوبوسی در بست کرایه کرد و با ایشان به سفر حج رفت. او نخستین رهبر صوفیان بود که به این روش حاجی می‌شد و بعدتر سفرنامه‌ی خواندنی‌ای هم نوشت و در آن به آمیختگی و همسانی مردم عراق و ایران اشاره کرد. به همین خاطر بود که وقتی بعثی‌ها در عراق قدرت گرفتند، به فرمان صدام اخراج ایرانی‌ها از عراق را آغاز کردند که از همین روز در سال ۱۳۵۰

آغاز شد و ۴۱ هزار نفر در ۲۴ ساعت از عراق اخراج شدند. پس از آن صدام حسین دیوانگی‌های فراوان کرد و آسیب‌های فراوان به مردمان رساند تا آن که در همین روز به سال ۱۳۸۵ اعدامش کردند.

راسپوتین در زمان اقتدار (راست) و پس از مرگش (چپ)

در تاریخ جهان این روز با چندین رخداد خشونت‌بار مصادف بوده است. در سال ۴۴۵ غوغای توده‌ای مردم در گرانادا به خشونت انجامید و گروهی از مردم به سراغ وزیر اعظم سلطان گرانادا ابوحسین یوسف بن نغریله که یهودی بود رفتند و او را به صلیب کشیدند. در این هنگام ۱۵۰۰ خانوار یهودی در گرانادا زندگی می‌کردند که برخی از ایشان هم مورد تعرض این عده قرار گرفتند. این یکی از موارد استثنایی حمله‌ی خشونت‌آمیز مردم به یهودیان در قلمرو اسلامی است.

در ۱۲۹۵ راسپوتین^۱ به دست گروهی از دسیسه‌گران به رهبری فلیکس یوسوپف^۲ به قتل رسید. در ۱۳۳۰ برنامه‌ی مارشال^۳ پس از صرف ۱۳/۳ میلیارد دلار برای بازسازی اروپا به پایان رسید. در ۱۳۳۴ شرکت جنرال

¹ Grigory Efimovich Rasputin

² Felix Youssupov

³ Marshall Plan

موتورز اولین شرکت آمریکایی بود که سالی بیش از یک میلیارد دلار درآمد داشت و در ۱۳۴۲ فدراسیون آفریقای مرکزی فرو پاشید و کشورهای رودزیا، مالاوی و زامبیا از دل آن زاده شدند. در ۱۳۴۴ فردیناند مارکوس^۱ رئیس‌جمهور فیلیپین شد و در ۱۳۷۲ اسرائیل با واتیکان روابط دیپلماتیک برقرار کرد و با ایرلند هم روابط کامل سیاسی ایجاد کرد. یک سال بعد در ۱۳۷۶ در ولایت رلیزان الجزایر چهارصد نفر از ساکنان چهار روستا به دست مهاجمان اسلام‌گرا کشتار شدند و در ۱۳۹۲ در جریان حمله‌ی مردان مسلح مخالف حکومت به کینشازا پایتخت کنگو بیش از صد تن کشته شدند.

در ضمن تیتوس امپراتور روم (۳۹ میلادی)، رشید کرامی نخست‌وزیر لبنان (۱۳۰۰) روز نهم دی زاده شده‌اند و عبدالرحمن وحید رئیس‌جمهور اندونزی (۱۳۸۸) در چنین روزی درگذشته‌اند.

عبدالرحمن وحید

صدام

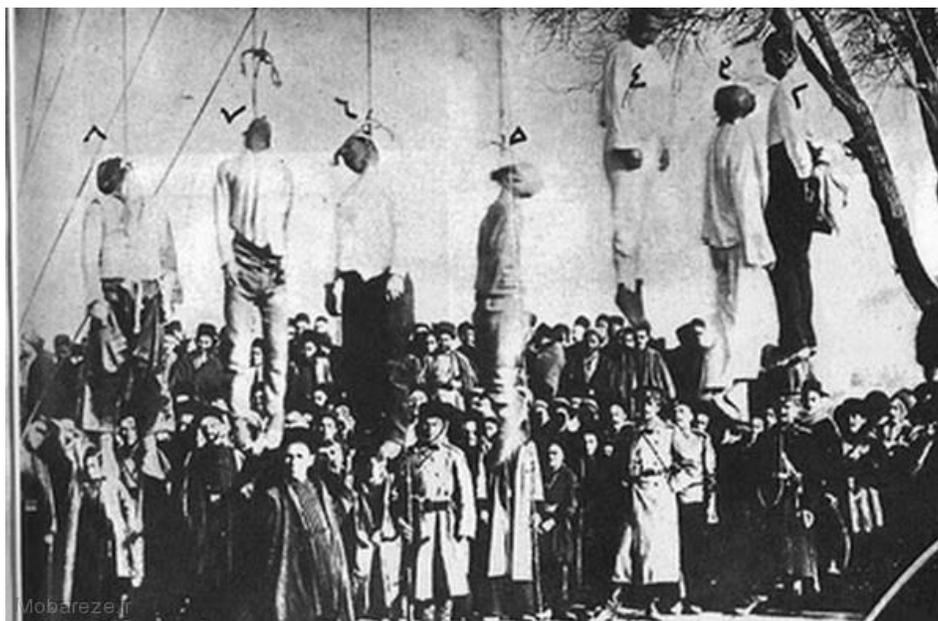
رشید کرامی و جمال عبدالناصر

سوگند ریاست‌جمهوری فردیناند مارکوس

¹ Ferdinand E. Marcos

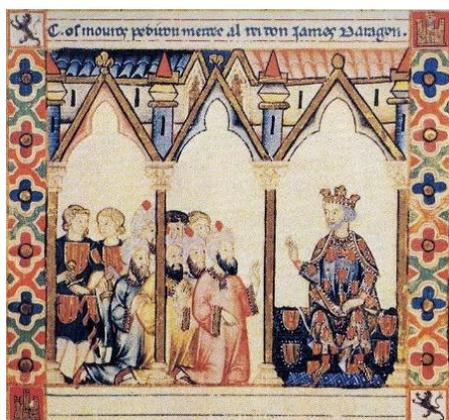
دهم دی

روز دهم دی در سال ۱۲۹۰ خورشیدی با عاشورا مصادف می‌شد و در این روز بود که روس‌ها و مزدورانشان در تبریز هشت تن از مشروطه‌خواهان نامدار تبریز را دار زدند (تصویر بالا) که در میانشان ثقه‌الاسلام تبریزی نامدارتر از باقی بود. روس‌ها حسن و قدیر دو پسر علی‌خان موسیو را هم دار زدند، چون پدرشان را که از آزادی‌خواهان نامدار بود به چنگ نیاوردند. صادق‌السلطنه و شیخ سلیم دو تن دیگر از شهیدان این روز بودند. با این همه، آزادی‌خواهان ایرانی همچنان نیرومند و فعال باقی ماندند و پنج سال بعد در همین روز از سویی روس‌ها کم‌کم از ایران رانده می‌شدند و از سوی دیگر بین مجاهدین و نیروی گسیل‌شده از طرف انگلیسی‌ها جنگ شدیدی درگرفت و در نتیجه انگلیسی‌ها با صد کشته و زخمی به شیراز بازگشتند. در همین روز به سال

۱۳۱۶ قانون تقسیمات کشوری به تصویب رسید که ده استان و ۴۹ شهرستان و ۲۹۰ بخش شامل چندین دهستان برای کشور تعریف می‌کرد.

در چهارشنبه دهم دی سال ۱۳۳۴ آیت‌الله کاشانی به خاطر مشارکت در قتل رزم‌آرا به دادرسی ارتش احضار و پس از بازجویی اولیه بازداشت شد و جالب آن که محل محبوس شدنش در کنار جایی بود که دکتر مصدق هم در آن زندانی بود. در ۱۳۷۳ هم قوای روس با ارتشی شصت هزار نفره به گروزی^۱ حمله کردند و آزادی خواهان داغستانی را که در رسانه‌های روسی چچن خوانده می‌شوند به شدت سرکوب کردند. جنگاوران داغستانی در این هنگام نزدیک به دوازده هزار نفر بودند که هفت هزار نفرشان در جریان این حمله کشته شدند.

جیمز اول

آرتور گینس

دولت قدیم ویتنام

در دهم دی سال ۴۰۶ میلادی قبیله‌ی ایرانی آلان که با قبایل ژرمنی و نِداال و سوئبی^۲ متحد شده بود از رود راین رد شد و حمله‌اش به سرزمین گل (فرانسه‌ی امروزی) را آغاز کرد. در ۵۳۵ میلادی بلیزاریوس^۳ سردار

¹ Grozny

² Suebi

³ Belisarius

بیزانسی فتح سیسیل را کامل کرد و گت‌ها را از آنجا بیرون راند و در ۶۰۴ هجری خورشیدی لی چیو هوانگ شاهزاده خانمی که آخرین بازمانده‌ی دودمان لی در ویتنام بود، با تران تای تونگ ازدواج کرد و به این ترتیب با به پادشاهی رسیدن وی سلطنت به دودمان نوپای تران منتقل شد.

در سال ۶۰۸ جیمز اول شاه آراگون جزیره‌ی مایورکا^۱ را از مسلمانان گرفت و شهرهای این منطقه را ویران ساخت، در ۹۷۹ اساسنامه‌ی شرکت هند شرقی انگلستان به تصویب رسید و در ۱۰۶۶ پروتستان‌های فرانسه (هوگنوها^۲) از ترس بگیر و ببند مذهبی به دماغه‌ی امید نیک^۳ کوچ کردند. در ۱۱۸۳ سیطره‌ی فرانسویان بر هائیتی به پایان رسید و این کشور به اولین جمهوری سیاهپوست دنیا و (بعد از ایالات متحده‌ی آمریکا) به دومین کشور مستقل در آمریکای شمالی بدل شد. در ۱۱۸۶ ایالات متحده‌ی آمریکا واردات برده را ممنوع کرد و در پنجاه و پنجمین سالگرد این واقعه (در ۱۲۴۲) قانون لغو برده‌داری در ایالت‌های شمالی آمریکا اجرایی شد. در ۱۲۹۹ هم حزب کمونیست بلوروس که گرایش تجزیه‌طلبانه نسبت به روسیه داشت، تأسیس شد.

در سال ۱۳۲۳ بلغارستان که تا این لحظه متحد آلمان بود با قطعی شدن شکست آلمان در جنگ جهانی

دوم به این کشور اعلان جنگ داد! در ۱۳۳۴ سودان از انگلستان استقلال یافت (تصویر پایین). در ۱۳۳۸ کامرون از انگلستان و فرانسه مستقل شد. در ۱۳۶۲ محمدمو

¹ Tràn

² Medina Mayurqa

³ Huguenots

⁴ Cape of Good Hope

بوحاری در نیجریه کودتا کرد و به عمر دولت دموکراتیک این کشور خاتمه داد.

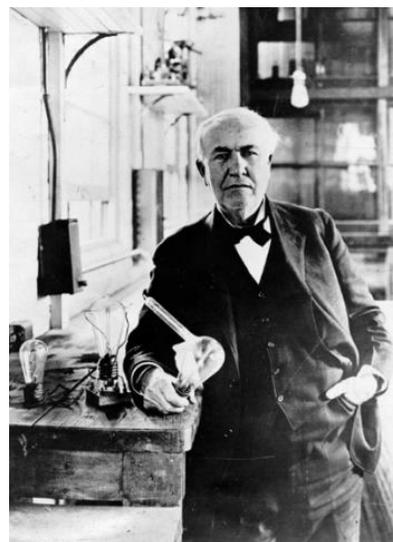
این روز در دهه‌ی هفتاد برای روس‌ها هم پرماجرا بوده است. چون در ۱۳۷۱ در جریان روندی صلح‌آمیز که به «طلاق مخملی» شهرت یافته، کشور چکسلواکی به دو کشور جمهوری چک و اسلواکی تجزیه شد. در ۱۳۷۵ کاهش بودجه‌ی پیشنهادی بنیامین نتانیاهو به شورش کارگران و اعتصاب ۲۵۰ هزار کارگر اسرائیلی منتهی شد و در ۱۳۷۸ بوریس یلتسین، رئیس‌جمهور روسیه، استعفا داد و نخست‌وزیر ولادیمیر پوتین قدرت را در این کشور به دست گرفت.

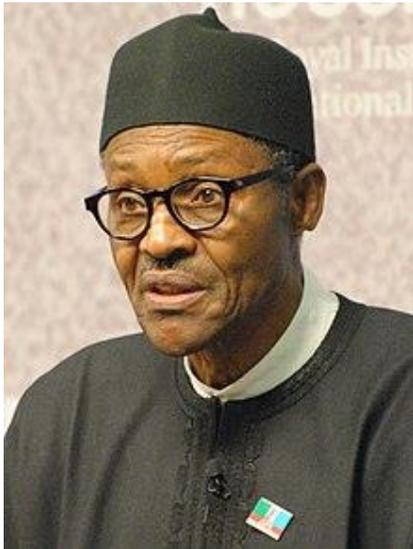
تانک روسی در گروزی

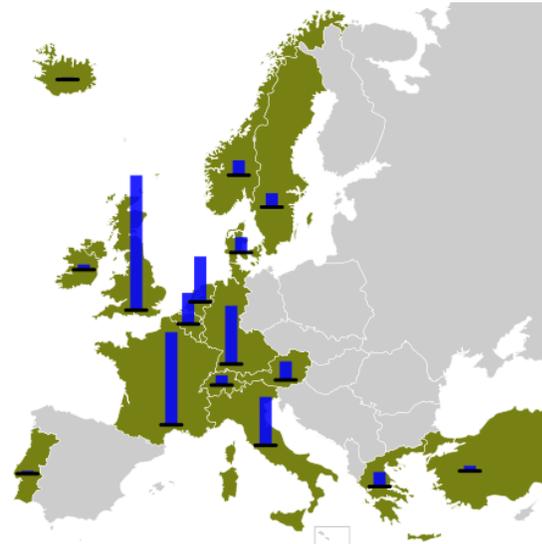
یلتسین و پوتین و سراسقف روسیه

در دهم دی سال ۱۱۳۸ هجری خورشیدی آرتور گینس شرکت آبجوسازی و شراب‌سازی خود را تأسیس کرد. در ۱۱۶۹ اولین روزنامه به زبان یونانی با نام /فیمیریس انتشار یافت و در سال ۱۲۳۲ هم ریچارد اوون^۱ در شکم یک مدل از ایگوانودون^۲ (دایناسوری منقرض شده) که دوستش بنجامین واترهاوس هاوکینز^۳ در ابعاد طبیعی در جنوب لندن ساخته بود، مهمانی شام داد!

محمدو بوحاری

تثبیت ارزش یورو در اروپا نسبت به پول ملی

در ۱۱۳۶ ملکه ویکتوریا اوتاوا را که در آن هنگام دهکده‌ای کوچک بود به عنوان پایتخت کانادا انتخاب کرد و در ۱۲۴۱ لینکلن طبق فرمانی بخش غربی ویرجینیا را که هوادار شمالی‌ها بود به اتحادیه‌ی خود راه داد.

¹ Richard Owen

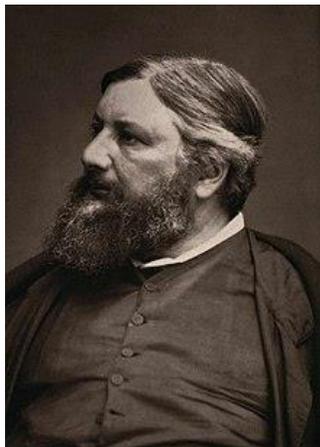
² Iguanodon

³ Benjamin Waterhouse Hawkins

کشمکش میان بخش شرقی و غربی ویرجینیا در جریان جنگ‌های داخلی و بر سر موضوع برده‌داری باعث شد از این هنگام این سرزمین به دو ایالت مجزا تقسیم شود.

دو اختراع مهم این روز هم یکی در ۱۲۵۷ رخ داد و زمانی بود که کارل بنز^۱ اختراع موتور گازی خود را ثبت کرد و دیگری یک سال بعد در ۱۲۵۸ قرار گرفت وقتی توماس ادیسون برای نخستین بار لامپ برقی و روشنایی‌اش را برای مردم نمایش داد. در ضمن در ۱۳۴۷ هواپیمای توپولوف Tu-144 اولین پرواز خود را انجام داد و این اولین هواپیمای مسافربری با سرعت بیشتر از صوت بود که به هوا می‌پرد.

چندین رخداد اقتصادی مهم هم در دهم دی واقع شده است. در ۱۳۶۲ دولت آمریکا شرکت تلفن و تلگراف آمریکا را به خاطر بزرگی بیش از اندازه‌اش به شرکت‌های کوچک‌تر تجزیه کرد. در ۱۳۷۷ اتحادیه‌ی اروپا ارزش یورو را در قلمرو پولی خود تثبیت کرد. در ۱۳۷۸ هم دولت آمریکا کنترل و مالکیت کانال پاناما را به کشور پاناما منتقل کرد.

از راست:
ژاک کارتیه
کومودوس
گوستاو کوربه

^۱ Karl Benz

در این روز از میان قدما عمادالدین محمد بن قاسم ثقفی سردار اموی و فاتحِ سند و مولتان (۷۴) و سلطان احمد سوم عثمانی (۱۰۵۲) و از میان معاصران مهدی اسداللهی بازیکن، مربی، نویسنده و مفسر فوتبال و پایه‌گذار باشگاه فوتبال پاس تهران (۱۳۱۰) زاده شده‌اند.

در سایر نقاط دنیا نیز ژاک کارتیه^۱ جهانگرد و ماجراجوی فرانسوی (۸۷۰) در این روز زاده شده و کومودوس^۲ امپراتور روم (۱۹۲ میلادی)، لی شی‌جی سردار چینی (۴۸ هجری خورشیدی)، لویی دوازدهم شاه فرانسه (۸۹۳)، گوستاو کوربه^۳ نقاش و هنرمند فرانسوی-سوئیسی (۱۲۵۶) و پوپوف^۴ فیزیک‌دان روس (۱۲۸۴) در این روز درگذشته‌اند.

لویی دوازدهم

سلطان احمد سوم

¹ Jacques Cartier
² Commodus
³ Gustave Courbet
⁴ Alexander Popov

یازدهم دی

یازدهم دی ماه در تاریخ ایران زمین روزی عادی و در تاریخ جهان روزی بسیار پرحادثه بوده است. نمونه اش در تاریخ معاصرمان آن که استیلای چند نیروی ویرانگر را داریم. در چنین روزی به سال ۱۲۹۰ صمدخان شجاع الدوله وارد تبریز شد و با حمایت روس‌ها امور حکومتی را در دست گرفت. در ۱۲۹۳ سپاهیان عثمانی با پشتیبانی قبایل کرد سنی به خاک ایران تجاوز کردند و به بهانه‌ی جنگ جهانی اول وارد کشور شدند. در سرزمین‌های پیرامونی ایران زمین که از کشورمان کنده شده‌اند بیشتر با تکاپوهایی پراکنده سر و کار داریم. در ۱۳۲۷ آتش بس میان هند و پاکستان در کشمیر با تحکم سازمان ملل تحقق یافت و در ۱۳۴۳ حزب کمونیست جمهوری خلق افغانستان در کابل تأسیس شد و به صورت شاخه‌ی وفادار به شوروی آغاز به کار کرد. در ۱۳۸۲ هم تیمسار پرویز مشرف با به دست آوردن رأی اعتماد مجلس به ریاست جمهوری پاکستان رسید.

شرکت هواپیمایی سن پترزبورگ

یازدهم دی به شکل جالب توجهی در غرب با تاریخ گاهشماری پیوند خورده است. این روز از سال ۱۵۳ پیش از میلاد روزی آیینی دانسته شد که کنسول‌های رومی در آن سال کاری خود را آغاز می‌کردند. در سال ۴۵ پیش از میلاد هم این روز در گاهشماری رایج در امپراتوری روم آغاز سال در نظر گرفته شد. در همین روز به سال ۱۰۷۸ هجری خورشیدی روسیه مبدأ تاریخ خود را از «آغاز تاریخ جهان» بر مبنای تورات (سال گیتی: Anno Mundi) به سالشمار بر مبنای میلاد مسیح (سال سرورمان: Anno Domini) تغییر داد. در ۱۱۸۴ تقویم انقلابی جمهوری خواهان فرانسه منسوخ شد.

این روز، علاوه بر زمان، با تاریخ مکان نیز پیوند خورده است. چون در سال ۱۲۷۶ نیویورک چهار منطقه‌ی همسایه‌اش (مانهاتان، بروکس، بروکلین و کوینز) را به قلمرو شهری خود ملحق ساخت و منطقه‌ی شهری جدید نیویورک از این پیوند پدید آمد. در ۱۳۰۷ چند منطقه‌ی شبه‌شهری در کانادا با هم ترکیب شد و شهر ونکوور از جمعشان ایجاد گشت و در ۱۳۱۲ جزیره‌ی آلکاتراز به زندان فدرال تبدیل شد.

زندان آلکاتراز

رخدادهای سیاسی زیادی هم در این روز واقع شده که برخی شان به تاریخ استعمار و برده‌داری مربوط می‌شوند. در ۱۲۱۱ انگلستان بر جزایر فالکلند ادعای ارضی کرد، در ۱۲۶۸ هم اریتره توسط استعمارگران ایتالیایی تأسیس شد. در ۱۲۷۹ هم انگلیسی‌ها نیجریه را به مستعمره‌ی خود تبدیل کردند.

با این همه، استعمار دیری نپایید و در همین روز شمار زیادی سالگرد داریم که به تأسیس دولت‌ها و اعلام استقلال مستعمره‌ها مربوط می‌شود. در ۳۷۹ هجری خورشیدی پاپ سیلوستر دوم^۱ نجیب‌زاده‌ای به نام استفان اول را به عنوان اولین پادشاه مجارستان به رسمیت شناخت. در ۱۱۷۵ شهر بالتیمور تأسیس شد. در ۱۱۸۳ سیطره‌ی فرانسویان بر هائیتی به پایان رسید و این کشور به اولین جمهوری سیاهپوست دنیا و (بعد از ایالات متحده‌ی آمریکا) به دومین کشور مستقل در آمریکای شمالی بدل شد. در ۱۲۰۰ اولین مجلس ملی یونان قانون اساسی مشروطه‌ی این کشور را در ایپدوروس^۲ به تصویب رساند و در ۱۲۷۸ کوبا از اسپانیا استقلال یافت. در ۱۲۹۱ جمهوری چین تأسیس شد و در ۱۲۹۹ دومین حمله‌ی پالمِر به دستگیری شش هزار کمونیست و آنارشیست در آمریکا منتهی شد که در نهایت به اخراج اکثرشان از آمریکا انجامید، در ۱۳۲۰ اعلامیه‌ی سازمان ملل توسط ۲۶ کشور به امضا رسید و در ۱۳۵۹ یونان در اتحادیه‌ی اروپا پذیرفته شد.

بعد از تأسیس سازمان ملل در این روز بود که نوبت به استقلال مستعمره‌ها رسید: در ۱۳۴۰ غرب ساموآ از نیوزلند-انگلستان استقلال یافت، در ۱۳۵۷ ارتباط دیپلماتیک رسمی میان چین و آمریکا برقرار شد و در ۱۳۶۲ برونئی از انگلستان استقلال یافت.

¹ Pope Sylvester II

² Epidaurus

رخدادهای پرماجرایی مشهور دیگری هم در این روز واقع شده‌اند. از جمله این که در ۱۳۰۶ بوریس بژانوف^۱ از دستیاران استالین به ایران گریخت و از آنجا به غرب رفت و رازهای زیادی را درباره‌ی سیاست شوروی برملا کرد. در ۱۳۱۲ در آلمان نازی «قانون پیشگیری از بیماری‌های ژنتیکی» اجرایی شد و در ۱۳۲۳ آمریکایی‌ها به تلافی کشته‌شدن سربازانشان در مالمدی^۲ اسیر جنگی آلمانی را در شنوان^۳ به قتل رساندند. در ۱۳۳۷ قوای انقلابی کوبا به رهبری فیدل کاسترو موفق شدند فولگنکیو باتیستا^۴ رئیس‌جمهور دیکتاتور این جزیره را از قدرت سرنگون کنند.

پوستر برنامه‌ی بهنژادی نازی‌ها

باتیستا

چندین رخداد فرهنگی و اجتماعی نیز در یازدهم دی‌ماه واقع شده است. در سال ۴۲ پیش از میلاد سنا روم یولیوس سزار^۵ را پس از مرگ به عنوان یک خدا به رسمیت شناخت. در سال ۴۰۴ میلادی راهبی مسیحی به نام تلماخوس^۶ به خاطر آن که می‌کوشید از بازی گلادیاتورها در برنامه‌های عمومی رم جلوگیری کند به قتل

¹ Boris Bazhanov

² Malmedy

³ Chenogne

⁴ Fulgencio Batista

⁵ Julius Caesar

⁶ Telemachus

رسید. در سال ۱۱۶۵ اولین شماره از روزنامه‌ی تایمز لندن انتشار یافت. در ۱۱۷۹ سِرِس^۱ که اولین جرم و در ضمن بزرگ‌ترین بخش از کمر بند سیارک‌هاست، توسط جوزپه پیازی^۲ کشف شد. در ۱۲۳۸ اولین تمبر در لهستان چاپ شد و در ۱۲۹۲ شرکت SPT Airboat Line در سن پترزبورگ اولین شرکت هواپیمایی بود که هواپیمایی بالدار را به پرواز در می‌آورد و بر مبنای برنامه‌ی زمانی مشخصی چنین می‌کرد.

هونگ شیوچیان

جیوردانو برونو

در این روز به سال ۱۳۱۵ استفاده از شیشه جلوی خودرو در انگلستان رایج شد. در ۱۳۴۹ تبلیغ سیگار در تلویزیون آمریکا ممنوع شد. در ۱۳۶۱ شبکه‌ی آرپانت^۳ که کارکردی نظامی داشت به روی کاربران عمومی گشوده شد و اینترنت زاده شد و در ۱۳۶۲ شرکت عظیم تلگراف و تلفن آمریکا به ۲۲ شرکت کوچک‌تر تجزیه شد. در ۱۳۶۳ هم اولین مکالمه با تلفن همراه در انگلستان انجام پذیرفت.

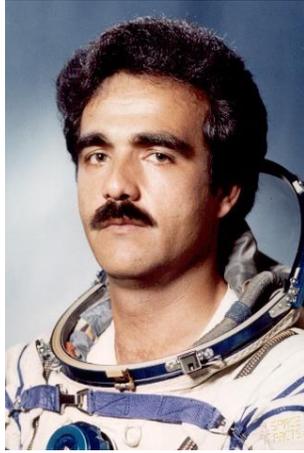
در ۱۳۶۷ دستورالعمل مونترآل که استفاده از مواد شیمیایی ویرانگر لایه‌ی اوزون را ممنوع می‌ساخت، اجرایی شد. در ۱۳۷۲ توافق تجارت آزاد آمریکای شمالی (NAFTA) پدید آمد. در ۱۳۷۳ سازمان تجارت جهانی

¹ Ceres

² Giuseppe Piazzi

³ ARPANET (Advanced Research Projects Agency Network)

کار خود را آغاز کرد. در ۱۳۷۶ روسیه برای غلبه بر تورم مهارگسیخته شروع به چاپ اسکناس‌های روبل تازه کرد و در ۱۳۷۷ واحد پول یورو در یازده کشور عضو اتحادیه‌ی اروپا به گردش در آمد.

عبدالاحد مومند

رضا شیخ‌الاسلام

مولانا وحیدالدین خان

جوانشیر

در تاریخ معاصر ایران زمین چندین شخصیت نامدار در یازدهم دی زاده شده‌اند و در گذشته‌اند که دو شاعرشان از کشور ایران و اغلب بقیه در کشورهای نوحاسته‌ی پیرامونی زیسته‌اند. آن دو شاعر عبارت‌اند از

مجدالدین میرفخرایی مشهور به گلچین گیلانی که در ۱۲۸۸ در رشت زاده شد و علی‌اشتری مشهور به فرهاد که در ۱۳۴۰ درگذشت (تصویر روبرو). اسماعیل راجی فاروقی فیلسوف فلسطینی (۱۲۹۹)، مولانا وحیدالدین خان پیشوای دینی مسلمان هندی و مفسر

و مترجم قرآن (۱۳۰۴)، حمید بن خلیفه الثانی امیر قطر (۱۳۳۰)، عبدالاحد مومند خلبان و فضانورد افغان (۱۳۳۷) و رضا شیخ‌الاسلام وزیر کار دوران خاتمی (۱۳۴۶) هم در این روز زاده شده‌اند.

در یازدهم دی سال ۵۹ هجری خورشیدی هم بود که جوانشیر سردار ساسانی که مرزبان قفقاز و از خاندان اشکانی مهربادی‌های ارمنستان بود و مردم آلبانی او را نخستین شاه کشور خود می‌دانند به دست اشراف

به قتل رسید و جای خود را به جانشینش وراز تیرداد سپرد. سیزده و نیم قرن بعد در ۱۳۹۳ هم عمر کرمی نخست‌وزیر لبنان درگذشت.

لورنزو دمدیچی

جرج فریزر

حمید بن خلیفه ثانی

عمر حسن احمد البشیر

در میان ایرانیان زادگان نامدار عبارت‌اند از: لورنزو دِ مدیچی^۱ دولتمرد فلورانس و پشتیبان سرسخت جنبش نوزایی (۸۲۷)، جیوردیانو برونو^۲ دانشمند طبیعی دان و فیلسوف ایتالیایی (۹۲۶) که شهید راه همین جنبش بود، هونگ شیوچیان^۳ انقلابی چینی و رهبر شورش تای‌پینگ (۱۱۹۲)، جیمز جرج فریزر^۴ انسان‌شناس اسکاتلندی (۱۲۳۲) و ایزاک آسیموف^۵ نویسنده‌ی آمریکایی (۱۲۹۸) در این روز زاده شدند و عمر حسن احمد البشیر^۶ ژنرال سودانی و رئیس‌جمهور این کشور (۱۳۲۲) و هاینریش هرتز^۶ فیزیکدان آلمانی (۱۲۷۲) هم در این روز درگذشته‌اند.

¹ Lorenzo de' Medici

² Giordano Bruno

³ Hong Xiuquan

⁴ James George Frazer

⁵ Isaac Asimov

⁶ Heinrich Hertz

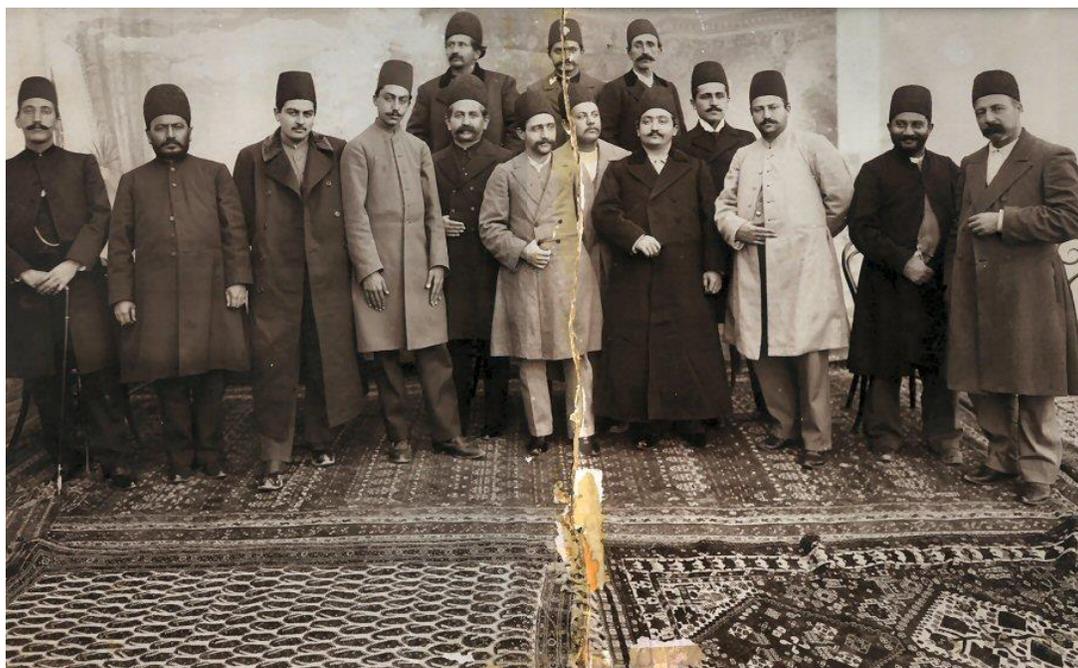

آسیموف

هاینریش هرتز

دوازدهم دی

خان‌های بختیاری در دوران مشروطه

روز دوازدهم دی سال ۱۲۸۸ بود که سردار اشجع بختیاری حاکم اصفهان که با سرکشی غریب‌خان حاکم رئیس قبلی نظمیه‌ی شهر روبرو بود، با ۱۴۰۰ سرباز وارد شهر شد و وی را از کار برکنار کرد و قدرت را به دست گرفت. درست یک سال بعد مورگان شوستر آمریکایی به استخدام دولت ایران در آمد و مدیریت امور مالی دولت را بر عهده گرفت. در ۱۲۸۹ زلزله‌ای به بزرگی ۷/۷ ریشتر آلماتی مرکز قزاقستان را در هم کوبید و ۷۷۰ ساختمان را که تقریباً کل بناهای این شهر بود ویران ساخت و به مرگ ۴۵۲ تن منتهی شد. در سال ۱۲۹۳ در گرماگرم جنگ جهانی اول شهرهای تبریز و ارومیه توسط لشکریان عثمانی تصرف شد. در سال ۱۲۹۷، در جریان امضای

عهدنامه‌ی پاریس، امیر فیصل اول که شاه تازه‌گماشته‌شده‌ی کشور نو تأسیس عراق بود، سندی را همراه با حَیم وایتسمان امضا کرد و تأسیس دولت اسرائیل در قلمرو فلسطین را به رسمیت شمرد (تصویر زیر).

در ۱۳۰۴ کمیته‌ی مرکزی جمهوری سوسیالیستی شوروی ترکستان اعلام کرد که شرق و غرب پامیر را به قلمرو خود منضم می‌سازد. در ۱۳۲۱ هم دانشگاه تهران از وزارت فرهنگ استقلال یافت و قرار شد که مدیریت امور داخلی‌اش به شکلی شایسته‌سالار و در درون دانشگاه انجام بپذیرد. در ۱۳۹۵ هم یک عضو مسلح داعش به نام عبدالقدیر ماشاریپوف به یک باشگاه شبانه در استانبول حمله کرد و مردم را به گلوله بست که در نتیجه ۳۹ نفر کشته و ۶۰ تن دیگر زخمی شدند (تصویر زیر)

¹ Chaim Weizmann

راست: ابوعبدالله محمد واپسین نگاه را به گرانادا می‌اندازد، اثر آلفرد دِه‌ودنک، میانه‌ی قرن نوزدهم میلادی، میان: پاپ یوحنا‌ی دوم،

چپ: آسونینک کریک

در روز دوازدهم دی سال ۳۶۶ میلادی قبایل آلمانی از رود یخ بسته‌ی راین گذشتند و به قلمرو روم

حمله بردند، در همین روز به سال ۸۷۰ هجری خورشیدی ابوعبدالله محمد دوازدهم حاکم امارت گرانادا تسلیم

مسیحیان شد و آخرین پایگاه مسلمان در اسپانیا از دست رفت. در ۱۱۵۵ شش هزار تن از قوای استقلال طلب آمریکایی که زیر فرمان جرج واشینگتن می جنگیدند در نبرد آسونپینک کریک^۱ بر قوای مستعمراتی انگلستان پنج هزار نفر بودند غلبه کردند و در ۱۱۶۹ دوازده تن از مهاجران سپیدپوستی که در اوهایو وارد قلمرو سرخپوستان شده بودند با بومیان درگیر شدند و در واقعه‌ای که به کشتار بیگ‌باتن^۲ شهرت یافته به قتل رسیدند. این رخداد دستاویزی شد برای دولت آمریکا تا سرخپوستان را در این منطقه کشتار کند و زمین‌هایشان را به سپیدپوستانی بدهد که در موج‌های پیاپی به آن سو حرکت می کردند.

در ۱۲۵۹ فردیناند دو لِسِپس^۳ فرانسوی (تصویر روبه‌رو) کار ساخت کانال پاناما را آغاز کرد. در سال ۱۲۸۳ سربازان روسی در قرارگاهشان واقع در پورت آرتور تسلیم سربازان ژاپنی شدند، در سال ۱۲۸۹ درگیری مسلحانه در شرق لندن دو کشته به جا گذاشت که انقلابیونی از اهالی لاتویا بودند. این ماجرا به بحرانی سیاسی منتهی شد، چون یکی از طرف‌های درگیری وینستون چرچیل بود که در آن هنگام وزارت کشور انگلستان را بر عهده داشت. در ۱۳۱۱ هندوراس حکومت نظامی اعلام کرد تا از شورش کارگران صنعت موز که بیکار شده بودند جلوگیری کند. در ۱۳۲۰ ژاپنی‌ها مانیل را در فیلیپین گرفتند، در ۱۳۲۳ نیروی هوایی متفقین با بمباران نقطه‌ای شهر نورنبرگ را به کلی ویران کرد و در ۱۳۲۷ لوئیس مونوز مارین^۴ اولین دولتمرد پورتوریکویی بود که به دنبال انتخاباتی دموکراتیک به قدرت رسید. در سال ۱۳۳۳ خوزه آنتونیو رمون کانرا^۵ رئیس‌جمهور پاناما ترور

¹ Battle of Assunpink Creek

² Big Bottom massacre

³ Ferdinand de Lesseps

⁴ Luis Muñoz Marín

⁵ José Antonio Remón Cantera

شد، در ۱۳۴۱ نیروهای ویت‌کنگ اولین پیروزی مهمشان را در جنگ به دست آوردند و در ۱۳۴۵ رونالد ریگان فرماندار کالیفرنیا شد و این آغازگاه ارتقای سیاسی او تا مقام ریاست‌جمهوری بود.

خوزه آنتونیو رمون کانترا

قوای روسی پس از شکست در موکدن

لویس مونوز مارین

این روز شاهد دو واقعه‌ی خشن هم بوده است. در سال ۱۳۴۹ در جریان اغتشاشی که در میانه‌ی بازی فوتبال تیم‌های رنجرز و سلتیک در انگلستان رخ داد، ۶۶ نفر کشته و دویست تن زخمی شدند و در سال ۱۳۵۹ پیتر ساتکلیف آقاتل زنجیره‌ای مهیبی که دچار اختلال روانی بود و معتقد بود خداوند به او برای پاکیزه کردن جهان فرمان می‌دهد، پس از آن که سیزده زن روسپی را به قتل رسانده و هفت تن دیگر را هم مورد سوء قصد قرار داده بود، دستگیر شد.

¹ Viet Cong

² Peter Sutcliffe

چرچیل و سربازان در درگیری مسلحانه‌ی شرق لندن

از رخدادهای فرهنگی و اجتماعی این روز هم یکی آن که در سال ۵۳۳ میلادی مرکوریوس پس از رسیدن به مقام پاپی اسم خود را به یوحنا (جان) دوم تغییر داد و از آن هنگام رسم انتخاب اسم تازه برای پاپ در میان کاتولیک‌ها باب شد. دیگری آن که در سال ۱۱۹۶ هجری خورشیدی انجمن مهندسان عمران در انگلستان تأسیس شد. در ۱۲۶۳ بیست و پنج کشور دنیا بر سر قبول یک ساعت‌شمار استاندارد و بنابراین مناطق زمانی متفاوت توافق کردند. در سال ۱۳۳۴ بخش بالایی برج ایفل در اثر آتش‌سوزی تخریب شد و در ۱۳۳۷ هم شوروی‌ها سفینه‌ی لونا-۱ را به فضا پرتاب کردند و این نخستین دست‌ساخته‌ی بشر بود که در مدار ماه قرار گرفت.

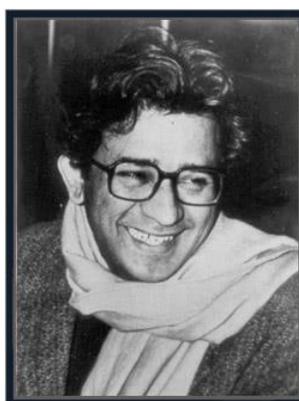
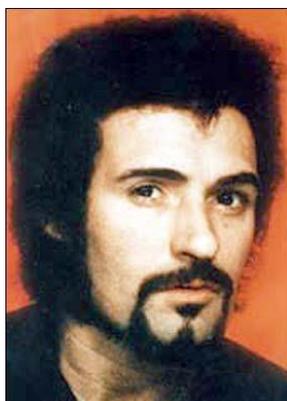

النمر

ورزشگاه بازی فوتبال تیم‌های رنجرز و سلتيک پیش از اغتشاش

از میان مردم ایران زمین مظفرالدین شاه قاجار (۱۲۸۵) و صفدر هاشمی هنرپیشه و کارگردان و نویسنده‌ی هندی (۱۳۶۷) در این روز درگذشته‌اند. در همین روز به سال ۱۳۹۴ نمر باقر النمر رهبر شیعیان عربستان که خواهان برقراری انتخابات آزاد در این کشور بود دستگیر و بی رعایت قوانین حقوقی توسط دولت سعودی اعدام شد. علاوه بر این‌ها آلویس هیتلر^۱ پدر آدولف هیتلر (۱۲۸۱)، یاروسلاو هاشک^۲ نویسنده‌ی چک (۱۳۰۱)، گوچیو^۳ طراحی مد ایتالیایی (۱۳۳۱) و سعید باره رئیس‌جمهور سومالی (۱۳۷۳) در این روز درگذشته‌اند.

¹ Alois Hitler
² Jaroslav Hašek
³ Guccio Gucci

گوچی

هاشمی

ساتکلیف

یاروسلاو هاشک

سیزدهم دی

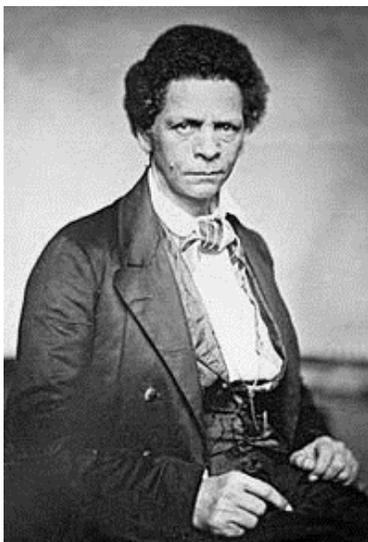

روز سیزدهم دی ماه سال ۱۲۴۸ شیرعلی خان در جنگ تیناه خان بر محمد اعظم خان پیروز شد. در سال ۱۲۸۵ مشیرالدوله متن فرمان مشروطه را نوشت و روز شنبه سیزدهم دی ۱۲۸۶ مخالفان مشروطه که با رهبری چند مجتهد مشهور پایتخت - ملا عبدالله مازندرانی، شیخ علی یزدی و شیخ فضل الله نوری در میدان توپخانه گرد آمده بودند (تصویر بالا)، شعار دادند که «ما دین نبی خواهیم / مشروطه نمی خواهیم». یکی از سردسته‌های این جماعت که از لوطی‌های مشهور بود و نقیب‌السادات شیرازی نام داشت هم در همین روز در همین میدان یکی از جوانان مشروطه‌خواه را به دام انداخت و با قلمتراش چشمانش را از کاسه بیرون آورد. از سوی دیگر، در همین

روز مجتهدان بزرگ نجف در پاسخ به نامه‌ی سید محمد طباطبایی و سید عبدالله بهبهانی فتوا دادند که شیخ فضل‌الله نوری مفسد فی الارض است و به همین خاطر تصرفش در امور مسلمین حرام است.

در این روز به سال ۱۲۸۹ دولت سوئد برای همکاری در تأسیس ژاندارمری ایران اعلام آمادگی کرد. در ۱۲۹۳ موج تکاپوهای جنگ جهانی دوم به ایران هم کشید و قوای عثمانی پیشروی خود را به سمت شمال ایران آغاز کردند. در ۱۲۹۶ هم در اواخر همین جنگ صدراعظم آلمان رسماً به نماینده‌ی ایران در برلن ابلاغ نمود که قشون روسیه و عثمانی موظف شدند خاک ایران را ترک کنند.

در ۱۳۱۸ وزارت جنگ بریتانیا به ارتش هند دستور داد که لشگری را جهت اعزام و استقرار احتمالی در تأسیسات شرکت نفت انگلیس و ایران در خلیج فارس آماده سازد و این مقدمه‌ی حمله به ایران در دو سال بعد بود.

جوزف چمکینز روبرتز

توکوگاوا یوشی‌نوبو

ملکه ویکتوریا

در تاریخ سیاسی جهان سیزدهم دی‌ماه با چند رخداد گره خورده است. در سال ۱۲۲۶ جوزف جنکینز روبرتر رئیس‌جمهور لیبریا شد. در ۱۲۴۶ با استیلای نظام امپراتوری بر ژاپن به فرمان میجی سامان شوگونی توکوگاوا منحل شد و آخرین دارنده‌ی لقب شوگونی که توکوگاوا یوشی‌نوبو^۲ بود از این مقام خلع شد. در ۱۲۵۵ ملکه ویکتوریا خو را امپراتیس هند نامید.

در ۱۳۰۳ بنیتو موسولینی اعلام کرد که به عنوان دیکتاتور قدرت را در ایتالیا به دست گرفته است. در ۱۳۲۶ برمه از انگلستان مستقل شد در ۱۳۳۷ هم آلاسکا به صورت چهل‌ونهمین ایالت به کشور آمریکا پیوست و دو سال بعد در ۱۳۳۹ دولت آمریکا روابط خود را با کوبا قطع کرد چون اموال شرکت‌های آمریکایی در این سرزمین ملی و مصادره شده بود.

در ۱۳۶۸ مانوئل نوریگا^۳ رهبر پیشین پاناما تسلیم قوای آمریکایی شد، در ۱۳۷۱ یلتسین و بوش در مسکو دومین عهدنامه‌ی محدودسازی سلاح‌های هسته‌ای را امضا کردند و در ۱۳۷۲ بیش از هفت میلیون تن از کسانی که زیر ستم آپارتاید قرار داشتند به شهروندی رسمی آفریقای جنوبی در آمدند. در ۱۳۹۳ هم جهادیون وهابی هوادار جریان بوکوحرام کل روستای باگا در شمال شرق نیجریه را با خاک یکسان کردند و بیش از دو هزار ساکنان آن را به قتل رساندند.

¹ Joseph Jenkins Roberts

² Tokugawa Yoshinobu

³ Manuel Noriega

سیزدهم دی در تاریخ کلیسا با صدور سه سند مهم مصادف بوده است. یکی به سال ۸۹۹ که در آن پاپ

لئوی دهم طی فرمان *Decet Romanum Pontificem* مارتین لوتر را تکفیر کرد، و دیگر آنکه به سال ۱۳۴۰

پاپ جان بیست و سوم فیدل کاسترو را تکفیر کرد.

پاپ جان ۲۳

پاپ لئوی دهم

چندین رخدادهای پراکنده اما مهم دیگر هم در این روز واقع شده‌اند. در سال ۱۲۴۸ ساخت پل بروکلین (تصویر زیر)

آغاز شد که یکی از شاهکارهای مهندسی دوران

خود بود. در ۱۲۸۱ مالک لونا پارک واقع در

کُنی آیلند^۱ به عنوان نمایشی برای تماشای مردم به بچه‌فیلمی به نام تاپسی جریان شدید برق وصل کرد و به این ترتیب او را کشت (تصویر بالا، چپ). توماس ادیسون از این واقعه‌ی دلخراش فیلمی تهیه کرد که یکی از نخستین فیلم‌های مستند محسوب می‌شود! در ۱۳۲۵ برای نخستین بار مذاکرات کنگره‌ی آمریکا از تلویزیون پخش شد، و در ۱۳۲۷ بانک مرکزی فیلیپین تاسیس شد. در ۱۳۳۵ شرکت همیلتون برای نخستین بار ساعت مچی باتری‌دار به بازار عرضه کرد که با نیروی الکتریسیته کار می‌کرد، و در ۱۳۵۵ هم شرکت رایانه‌ی اپل تاسیس شد.

سیسرو در کودکی

دستگیری مانوئل نوریگا

در میان ایرانیان در این روز شاه نعمت‌الله ولی (۷۰۹) و محمد چهارم سلطان عثمانی (۱۰۲۰) زاده شدند و امیر علیشیر نوایی وزیر دولت گورکانی (۸۸۰)، سلیمه سلطان بیگم همسر اکبرشاه و ملکه‌ی هند (۹۹۱) و سلیمان نظیف شاعر پارسی‌گوی عثمانی و از معارضان اصلی پان‌ترک‌ها در ترکیه و افشاکننده‌ی نسل‌کشی ارمنی‌ها هم در چنین روزی (۱۳۰۶) درگذشته‌اند. قاسم سلیمانی فرمانده‌ی ایرانی و مهم‌ترین رزم‌آرایی که دولت داعش را از بین برد هم در ۱۳۹۸ به‌دستور رییس‌جمهور آمریکا در بغداد ترور شد. در میان انیرانیان سیزدهم دی‌ماه

^۱ Coney Island

زادروز سیسرو^۱ خطیب و دولتمرد رومی (۱۰۶ پیش از میلاد) و نگو دین دیم^۲ اولین رئیس جمهور ویتنام (۱۲۷۹ هجری خورشیدی) است و پیر لاروس^۳ فرهنگنامه نویس فرانسوی (۱۲۵۳)، گائو شین جیان^۴ ادیب و داستان نویس چینی و برنده ی نوبل ادبیات (۱۳۱۸)، ادگار کایس^۵ پیشگوی آمریکایی (۱۳۲۳)، آلبر کامو^۶ (۱۳۳۸)، و کنراد هیلتون^۷ بنیان گذار هتل های هیلتون (۱۳۵۷) در این روز در گذشته اند.

کنراد هیلتون

امیر علیشیر نوایی

ادگار کایس

¹ Cicero

² Ngo Dinh Diem

³ Pierre Larousse

⁴ Gao Xingjian

⁵ Edgar Cayce

⁶ Albert Camus

⁷ Conrad Hilton

گائو شین جیان

اکبرشاه و سلیمه سلطان بیگم

محمد چهارم

چهاردهم دی

احمدشاه و گوزمینسکی

روز سه‌شنبه چهاردهم دی‌ماه سال ۱۲۷۱ (۱۴ جمادی‌الثانی ۱۳۱۰ ق.) میرزا مهدی‌خان تبریزی زعیماًالدوله نخستین شماره از روزنامه‌ی حکمت را در قاهره منتشر کرد که به پارسی سره نوشته می‌شد و تا بیست سال بعد که منظم منتشر می‌شد، همواره از تجدد و روشنگری در ایران‌زمین جانبداری می‌کرد.

در سال ۱۲۹۲ اولین هواپیما در ایران فرود آمد و آن زمانی رخ داد که خلبانی به نام کوزمینسکی با هواپیمای ابتدایی‌اش در میدان مشق تهران بر زمین نشست. او برای مردم تهران نمایش هوایی اجرا می‌کرد و پولی می‌گرفت تا آن که کمی بعد سقوط کرد و درگذشت.

در سال‌های اخیر دو واقعه در این روز رخ داده است. یکی در ۱۳۶۸ که در آن یک قطار پاکستانی که بیش از ظرفیت سرنشین داشت با یک قطار خالی باری تصادف کرد و در نتیجه ۳۰۷ نفر کشته و هفتصد نفر زخمی شدند، دیگری در ۱۳۸۲ وقتی که میخائیل ساکاشویلی^۱ به دنبال انقلاب گل سرخ در گرجستان به ریاست‌جمهوری رسید.

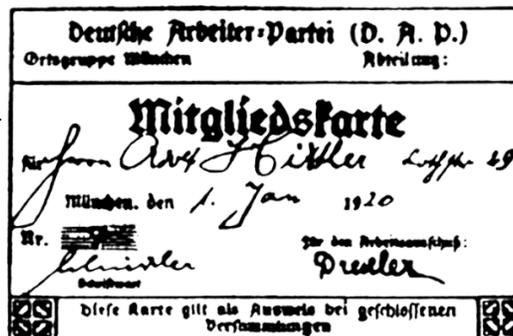
^۱ Mi

نبرد کولبرک که مقدمه‌ی جنگ‌های هفت ساله بود و در ۱۱۴۰ درگرفت [شرح این تصویر در متن نیست]

در چهاردهم دی تاریخ سیاسی جهان هم به نسبت پر جنب و جوش بوده است. در سال ۴۶ پیش از میلاد یولیوس سزار با پانزده هزار سرباز در نبرد روسپینا^۱ با رقیب رومی اش تیتوس لابیئوس^۲ که پیشتر معاون و دوستش بود و بیست و دو هزار سرباز داشت جنگید. با این که از این دو ارتش به ترتیب دو و شش هزار تن کشته شدند، نبرد به نتیجه‌ی قاطعی منتهی نشد. در سال ۱۱۴۰ هجری خورشیدی جنگ هفت ساله‌ی میان انگلستان و اتحاد اسپانیا و ناپل آغاز شد که به خاطر گسترش یافتنش در همه‌ی کشورها و قاره‌های مهم دنیا در واقع نوعی جنگ جهانی محسوب می‌شد. در اوج این کشمکش‌ها متفقین (با محور انگلستان، پرتغال، پروس) و متحدین (با محور فرانسه، اسپانیا، سوئد، روسیه و اتریش) با هم درگیر بودند و در پایان کار به ترتیب ۱۸۰ هزار نفر و ۳۵۰ هزار نفر کشته دادند.

¹ Battle of Ruspina

² Titus Labienus

کارت عضویت آدولف هیتلر در حزب نازی

در چنین روزی به سال ۱۲۵۶ بلغاری‌ها که از پشتیبانی ارتش روسیه برخوردار بودند بر قوای عثمانی غلبه کردند و صوفیه را گرفتند و به پایتخت بلغارستان تبدیلش کردند، در ۱۲۶۳ در نبرد نوئی بوپ^۱ دوهزار سپاهی فرانسوی که با سلاح آتشین مجهز بودند بر دوازده هزار سپاهی چینی غلبه کردند و موقعیت خود را در دژی استوار ساختند. در ۱۲۶۲ حزب سوسیالیستی فابیان^۲ در لندن تأسیس شد. و در ۱۲۹۷ حزب کارگران آلمان که بعدتر به حزب نازی تغییر نام داد، تأسیس شد. در ۱۳۲۹ ارتش کره‌ی شمالی که با قوای چینی پشتیبانی می‌شد سئول را اشغال کرد (تصویر زیر) و در ۱۳۷۶ مردان مسلح وهابی وابسته به جنبش اسلام‌گرای بوکوحرام به سه روستای دور افتاده در ولایت رلیزان در الجزایر حمله بردند و هزار نفر از روستاییان را به قتل رساندند. در ۱۳۷۷ هم جس و نتورا^۳ که کشتی‌گیر و هنرپیشه بود به فرمانداری مینسوتا برگزیده شد.

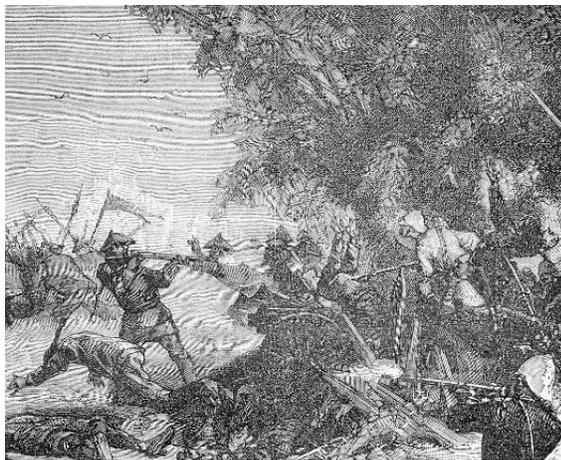

¹ Ba

² Fa

³ Jes

از رخداد‌های دینی هم اینکه در در چنین روزی به سال ۹۰۵ هجری خورشیدی فلیکس مانس^۱ رهبر
آناپتیست‌ها در زوریک به جرم کفر و بدعت با روش خفه کردن در آب اعدام شد. ۱۰۳۱ کلیسای شرقی مسیحیان
هند که کهنسال‌تر از مسیحیت غربی بود و به روایتی توسط مار توما حواری مسیح بنیان نهاده شده بود، با صدور
سوگندنامه‌ی چلیپای کونان ارتباط‌های خود را با کلیسای کاتولیک که پرتغالی‌ها نماینده‌اش بودند قطع کرد.

¹ Felix Manz

این روز با چندین نوآوری فنی و اجتماعی هم مصادف بوده است. در سال ۱۲۲۵ ساموئل کلت اولین هفت تیر خود را که revolver نام داشت به دولت آمریکا فروخت. در ۱۲۳۱ سولومون نورتوپ^۲ که برده‌ای سیاه‌پوست در جنوب آمریکا بود، پس از دوازده سال آزادی خود را به دست آورد و بعدتر با نوشتن کتاب دوازده سال بردگی ردپایی ماندگار در جنبش الغای بردگی به جا گذاشت.

در ۱۳۳۶ فضایی اسپوتنیک^۱ از مدار زمین به درون جو سقوط کرد، در ۱۳۸۲ سفینه‌ی بی‌سرنشین اسپیریت با موفقیت در سطح سیاره‌ی بهرام فرود آمد و در ۱۳۸۸ برج خلیفه که بزرگ‌ترین بنای کره‌ی زمین است در دبئی افتتاح شد (تصویر روبرو). مهم‌ترین مناسبت دینی چهاردهم دی‌ماه برای شیعیان آن است که در این روز به سال ۲۵۳ امام حسن عسکری درگذشت..

¹ Samuel Colt

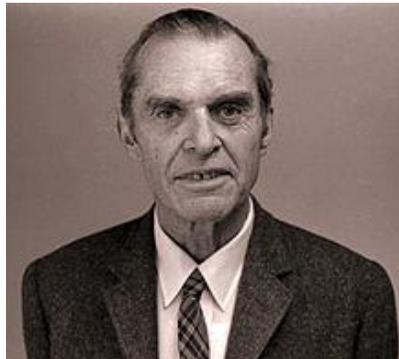
² Solomon Northup

³ Sputnik 1

برخی از نامداران ایران زمین که در چهاردهم دی ماه زاده شده‌اند عبارت‌اند از محمدشاه قاجار (۱۱۸۶)، محدث نوری (۱۲۱۷)، شاهزاده محمد هاشم میرزا شیخ‌الرئیس متخلص به افسر (۱۲۵۸)، ذوالفقار علی بوتو نخست‌وزیر پاکستان (۱۳۰۶) و خوندکار اشرف حسین شاعر و ادیب بنگلادشی (۱۳۲۹).

میخائیل ساکاشویلی

جیمز باند

اروین شرودینگر

زادگان دیگر این روز عبارت‌اند از اسحاق نیوتون (۱۰۲۱)، لویی بریل^۱ آفریننده‌ی خط نابینایان بریل (۱۱۸۷)، جیمز باند^۲ جانورشناس انگلیسی (۱۲۷۸) که یان فلمینگ^۳ نویسنده‌ی داستان‌های جاسوسی، به خاطر علاقه‌اش

^۱ Louis Braille

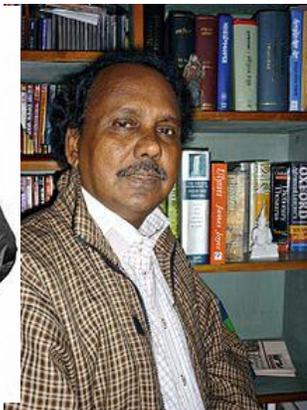
^۲ James Bond

^۳ Ian Fleming

به پژوهش‌های پرنده‌شناسی وی اسم او را روی قهرمان داستان‌هایش گذاشت. و اومبرتو اکو نویسنده‌ی ایتالیایی
(۱۳۱۱).

هانری برگسون

خوندکار اشرف حسین

ذوالفقار علی بوتو

اومبرتو اکو

هانری برگسون^۲ فیلسوف فرانسوی (۱۳۱۹)، اروین شرودینگر^۳ فیزیکدان اتریشی (۱۳۳۹) و تی. اس.

الیوت^۴ شاعر انگلیسی (۱۳۴۳) هم در این روز در گذشته‌اند.

^۱ Umberto Eco

^۲ Henri Bergson

^۳ Erwin Schrödinger

^۴ T. S. Eliot

پانزدهم دی

بختیاری‌ها پس از فتح تهران

در چنین روزی در سال ۱۱۹۸ برای نخستین بار رایزنی دولت انگلیس با شیخ‌نشین‌های جنوب ایران زمین آغاز شد و پس از پنج روز به عقد چند قرارداد همکاری منتهی شد. این بذر نحسی بود که به دست استعمار کاشته شد و پس از یک و نیم قرن باعث شد این سرزمین‌ها به کشورهای کوچک و سرکوبگری دست‌نشانده تبدیل شوند.

روز یکشنبه پانزدهم دی‌ماه سال ۱۲۸۵ (۲۱ ذی‌قعدة ۱۳۲۴ ق.) سراج‌الدین جبل‌عاملی موسوی که از مشروطه‌خواهان بنام بود نخستین شماره از روزنامه‌ی *انجمن مقدس ملی اصفهان* را منتشر کرد. این روزنامه تا

۷۸ شماره انتشار یافت و سخنگوی جبهه‌ی مشروطه‌خواهان در جنوب کشور بود. دو سال بعد که محمدعلی شاه کودتا کرد و مجلس را به توپ بست، در همین روز به سال ۱۲۸۷ نجفقلی خان صمصام‌السلطنه بختیاری با سه‌هزار نفر سوار بختیاری وارد اصفهان شد و پس از تصرف شهر امر به تشکیل انجمن مشروطه داد. اقبال‌الدوله حاکم مستبد اصفهان هم از ترس به کنسولگری انگلیس پناه برد. در همین روز مشیرالسلطنه که پس از بسته شدن مجلس مأمور شده بود دولتی تازه تشکیل دهد وزیران تازه‌اش را به محمدعلی‌شاه معرفی کرد که عبارت بودند از: مشیرالسلطنه صدراعظم و وزیر داخله، میرزا جوادخان سعدالدوله وزیر خارجه، حسین پاشاخان امیربهادر وزیر جنگ، میرزا محمدعلی قوام‌الدوله وزیر مالیه، نظام‌الملک وزیر عدلیه، مخبرالدوله وزیر پست و تلگراف، مهندس‌الممالک وزیر فواید عامه، مفاخرالملک وزیر تجارت و مهندس‌الممالک سرپرست وزارت اوقاف و معارف.

در سال ۱۲۹۰ امان‌الله‌میرزا ضیاءالدوله که در کنسولگری انگلیس در تبریز متحصن شده بود با اسلحه‌ی گرم خودکشی کرد، در همین روز به پیشنهاد هیئت وزیران و فرمان ناصرالملک نایب‌السلطنه مسیو مرنارد بلژیکی رئیس کل گمرک ایران به جای مورگان شوستر امریکایی موقتاً به مقام خزانه‌داری کل تعیین شد. شش سال بعد در ۱۲۹۶ هم‌زمان با استقرار قوای بلشویک در روسیه و آغاز جنگ داخلی در این کشور تروتسکی طرح تخلیه‌ی ایران از نیروهای روسی و ترکی را ارائه کرد. در ۱۳۱۲ سید حسن تقی‌زاده به سمت وزیرمختار ایران در فرانسه منصوب شد. در همین روز به سال ۱۳۲۴ خبرگزاری بی‌بی‌سی اعلام کرد که هیئتی متشکل از روس‌ها و انگلیسی‌ها و آمریکایی‌ها درباره‌ی اشغال آذربایجان به دست قوای شوروی تصمیم خواهند گرفت و این به معنای تضعیف دولت حکیمی بود که نماینده‌ی ایران بود و در این بحث‌ها به بازی گرفته نشده بود. با این همه در نهایت همه‌ی این خیزاب‌ها فرو نشست و حدود نیم قرن بعد نه آذربایجان از ایران کنده شده بود و نه شوروی به جای مانده

بود. در چنین روزی به سال ۱۳۶۹ سربازان ارتش گرجستان وارد شهر تسخینوالی^۱ در اوستیای جنوبی شدند و جنگ در این منطقه آغاز شد (تصویر زیر).

در پانزدهم دی ماه سال ۴۴۴ هجری خورشیدی ادوارد اعترافگر^۲ آخرین حکمران آنگلو ساکسون انگلستان بدون این که فرزند و ولیعهدی داشته باشد درگذشت. بحران جانشینی ای که به دنبال آن پیش آمد ورود ویلیام فاتح و تسخیر انگلستان به دست نورمن ها را رقم زد در ۱۲۹۰ نیومکزیکو به عنوان ایالت چهل و هفتم به کشور ایالات متحده پیوست. و در ۱۳۴۶ با به قدرت رسیدن الکساندر دوبچک^۳ جنبش بهار پراگ آغاز شد و به شورش مردم بر استیلای کمونیست ها منتهی شد.

¹ Tskhinvali

² Edward the Confessor

³ Alexander Dubček

ادوارد اعترافگر

پانزدهم دی ماه در ضمن تقارنی دارد با مجازات‌های خشن و اغلب بیدادگرانه در اروپا. و در نهایت در

۱۲۷۳ آلفرد دریفوس^۱ در فرانسه به جرم واهی خیانت به کشور و جاسوسی به حبس ابد محکوم شد.

ماریا مونته‌سوری

اِپرای پاله گارنیه

¹ Alfred Dreyfus

این روز با چند رخداد اجتماعی، فرهنگی و فنی هم مصادف بوده است. در ۱۲۴۳ بازار بورس نیویورک اولین دفتر دائمی‌اش را در خیابان وال‌استریت افتتاح کرد. در ۱۲۵۳ پاله گارنیه که یکی از زیباترین و مشهورترین سالن‌های اپرای جهان بود در پاریس گشایش یافت، در ۱۲۸۵ ماریا مونته‌سوری اولین مدرسه و پرورشگاه خود را برای کودکان فقیر در رم تأسیس کرد، در ۱۲۹۰ آلفرد وِگنر زمین‌شناس آلمانی نظریه‌ی اشتقاق قاره‌هایش را منتشر کرد و در ۱۲۹۲ شرکت فورد ساعت کاری در کارخانه‌هایش را به روزی هشت ساعت کاهش داد و در ۱۳۲۳ روزنامه‌ی دیلی میل اولین روزنامه‌ای بود که در هردو سوی اقیانوس آتلانتیک توزیع می‌شد [یعنی اولین شماره‌اش بود؟ متوجه مناسبتش نشدم].

الیزابت ملکه‌ی روسیه

سکه‌های معتصم

کاترین د مدیچی

در ۱۳۳۱ نمایشنامه‌ی «در انتظار گودو» اثر ساموئل بکت برای نخستین بار اجرا شد. در ۱۳۵۰ ریچارد

نیکسون فرمان ساخت شاتل فضایی را صادر کرد.

¹ Palais Garnier

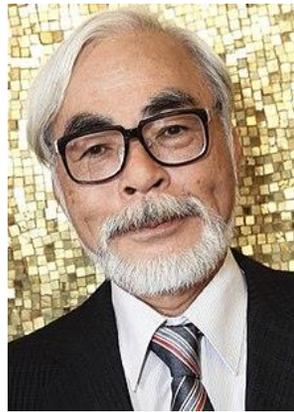
² Maria Montessori

³ Alfred Wegener

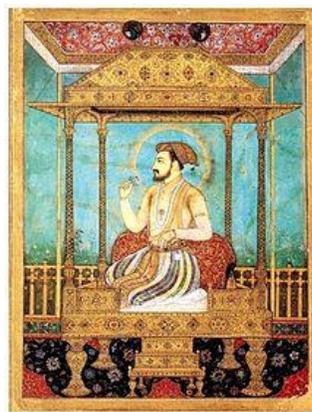
در میان اهالی ایران زمین این نامداران در پانزدهم دی زاده شده‌اند: شاه جهان گورکانی فرمانروای هند (۹۷۰)، محمدعلی میرزا دولتشاهی پسر فتحعلی شاه و فاتح عراق (۱۱۶۷)، سلطان مسعود میرزا ظل السلطان پسر ناصرالدین شاه (۱۲۲۸)، محمدرضا باطنی زبان شناس ایرانی (۱۳۱۳)، محمدجواد شریعت طالخونچه ادیب و قرآن پژوه (۱۳۱۵) و علی اکبر یاغی تبار شاعر معاصر (۱۳۵۸). معتصم خلیفه‌ی عباسی و قاتل بابک خرم‌دین (۲۲۱)، شریعت سنگلجی نواندیش دینی (۱۳۲۲)، ملوک ضرابی خواننده‌ی ایرانی (۱۳۷۸) جلال‌الدین فقیه ایمانی عالم شیعی (۱۳۸۶) و سیروس غنی حقوق‌دان و تاریخ‌پژوه ایرانی (۱۳۹۴) هم در این روز در گذشته‌اند.

آلن واتس

هیائو میازاکی

شاه جهان گورکانی

علی اکبر یاغی تبار

این نامداران از سایر کشورها در پانزدهم دی ماه زاده شده‌اند: ژان باتیست سی^۱ اقتصاددان فرانسوی (۱۱۴۵)، کنراد آدنائر^۲ صدراعظم آلمان غربی (۱۲۵۴)، آلن واتس^۳ فیلسوف آمریکایی (۱۲۹۴)، خوان کارلوس

^۱ Jean-Baptiste Say

^۲ Konrad Adenauer

^۳ Alan Watts

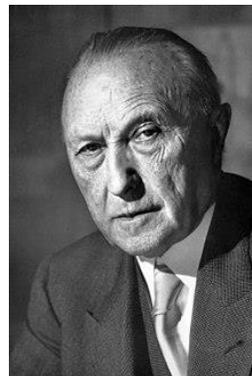
اول^۱ پادشاه اسپانیا (۱۳۱۶) و هائاتو میازاکی^۲ کارگردان فیلم‌های کارتونی ژاپنی (۱۳۱۹). کاترین دِ مدیچی^۳ همسر هانری دوم و ملکه‌ی فرانسه (۹۶۷)، الیزابت^۴ ملکه‌ی روسیه (۱۱۴۰)، موزس مندلسون^۵ فیلسوف آلمانی (۱۱۶۴)، کرنلیوس واندربیلت^۶ صنعتگر آمریکایی و بنیانگذار خطوط راه‌آهن این کشور (۱۲۵۵)، تئودور روزولت^۷ رئیس‌جمهور آمریکا (۱۲۹۸) و ماکس بورن^۸ فیزیکدان آلمانی (۱۳۴۸) هم در این روز درگذشته‌اند.

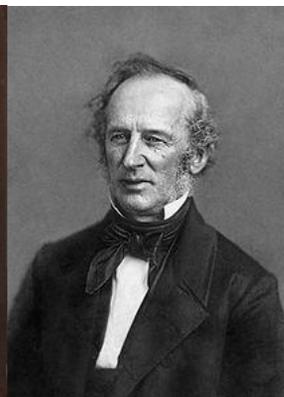
ماکس بورن

ژان باتیست سی

کنراد آدنائر

¹ Juan Carlos I

² Hayao Miyazaki

³ Catherine de' Medici

⁴ Elizaveta Petrovna

⁵ Moses Mendelssohn

⁶ Cornelius Vanderbilt

⁷ Theodore Roosevelt

⁸ Max Born

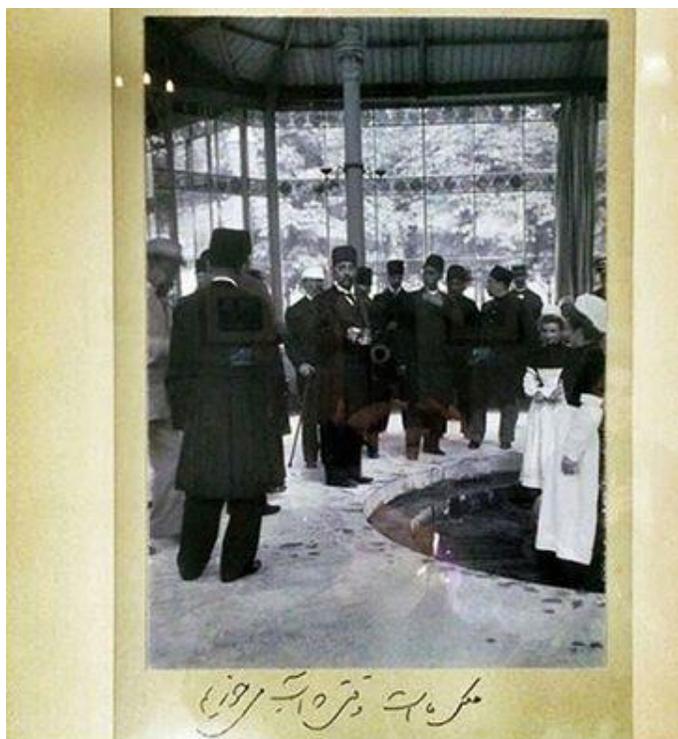
آلفرد وگنر

تئودور روزولت

موزس مندلسون

کرنلیوس اندریيلت

شانزدهم دی

در روز شانزدهم دی ماه سال ۱۲۷۳ مظفرالدین میرزا ولیعهد (تصویر روبرو) که به رسم معمول دوره‌ی قاجار حاکم آذربایجان بود و در تبریز زندگی می‌کرد، به همراه منشی خود میرزا فضل‌الله وکیل‌الملک به تهران سفر کرد و ۱۱۲ روز تا هشتم اردیبهشت ۱۲۷۴ در منزل داماد خود عبدالحسین میرزا فرمانفرما (دایی دکتر مصدق) مقیم شد. در سال ۱۲۹۰ محمدکریم خان

امیرتومان که برادرزاده‌ی ستارخان بود به دست هواداران استبداد که روس‌ها پشتیبانی‌شان می‌کردند در آذربایجان اعدام شد. در ۱۲۹۵ در گرماگرم جنگ جهانی اول سپاهیان انگلیس جنوب ایران را تصرف نمودند و نیروهای آلمان به خارج از ایران عقب نشینی کردند. در همین روز بانک شاهی که از دولت انگلیس فرمان می‌برد یک دلار را با ۹/۴ قران برابر فرض کرد و به این ترتیب در واقع ارزش پول ایران را طوری دستکاری کرد که بازپرداخت وام ایران به انگلیس بر حسب تومان پرهزینه‌تر شود. نمونه‌هایی از آبادانی و ویرانگری هم این که در چنین روزی به سال ۱۳۰۸ راه‌آهن خوزستان افتتاح و بهره برداری از آن آغاز شد و هشت دهه بعد در ۱۳۹۰ یک بمب‌گذار

انتحاری خود را در نزدیکی یک پاسگاه پلیس در محله‌ی «میدان» دمشق منفجر کرد و در نتیجه ۲۶ نفر را کشت و ۶۳ تن را زخمی کرد (تصویر زیر).

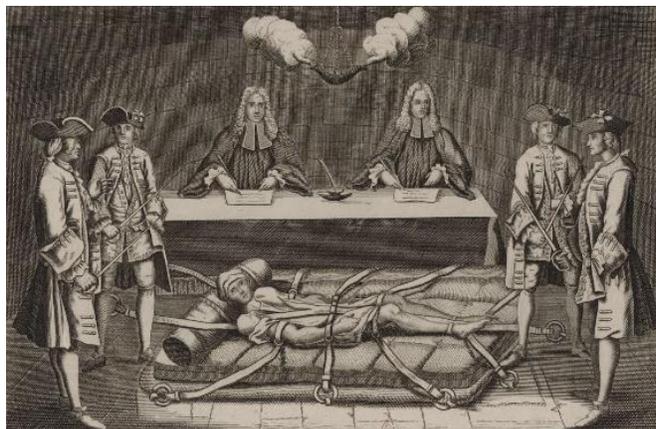
در چنین روزی به سال ۸۵۵ شارل کچل^۱ در نبرد نانسی کشته شد و به این ترتیب بورگوندی به بخشی از کشور فرانسه تبدیل شد. در ۱۱۸۷ قوای متحد انگلستان و برزیل با سپاهیان پرتغالی دست به یکی کردند و در نتیجه پرتغال گویان فرانسه را در جریان جنگ‌های ناپلئونی اشغال کرد. در ۱۱۳۵ روبر فرانسوا دامین آسوءقصدی ناموفق به جان لویی پانزدهم شاه فرانسه انجام داد. او را دستگیر کردند و پس از شکنجه‌هایی هولناک بر اساس قانون فرانسه با بستن دست و پایش به چهار اسب و کشیدن آن از چهار طرف بدنش را تکه تکه کردند. در ۱۱۵۹ بندیکت آرنولد^۳ سردار بریتانیایی در جریان نبرد با استقلال طلبان آمریکایی شهر ریچموند در ویرجینیا را در آتش

¹ Charles the Bald

² Robert-François Damiens

³ Benedict Arnold

سوزاند. در ۱۳۱۸ هم در جریان جنگ روسیه و فنلاند ارتش نهم فنلاند با ده هزار سرباز در جاده‌ی راته^۱ - سوموسالمی به ارتش بیست و پنج هزار نفره‌ی روسیه حمله کرد و آن را به طور کامل از میان برد.

محاکمه و شکنجه‌ی روبر فرانسوا دامین

مرگ شارل کچل

این روز گوشه‌هایی از تاریخ پرهیجان تحول آیین سیاسی کمونیسم را نیز در خود جای داده است. در سال ۱۳۲۸ انگلستان جمهوری خلق چین را به رسمیت پذیرفت. جمهوری خلق چین هم در پاسخ کل روابط دیپلماتیکش با انگلستان را قطع کرد! در ۱۳۲۹ حدود هزار هوادار غیرنظامی کمونیست‌ها در گانگ‌هوا به دست قوای کره‌ی جنوبی کشتار شدند، در ۱۳۲۴ اولین انتخابات عمومی در ویتنام برگزار شد و در ۱۳۷۰ زویاد گامساخوردیا^۲ رئیس‌جمهوری گرجستان و رهبر جنبش ضدکمونیستی استقلال از شوروی به دنبال کودتای نظامی در این کشور از مرز گریخت.

¹ Battle of Raate Road

² Zviad Gamsakhurdia

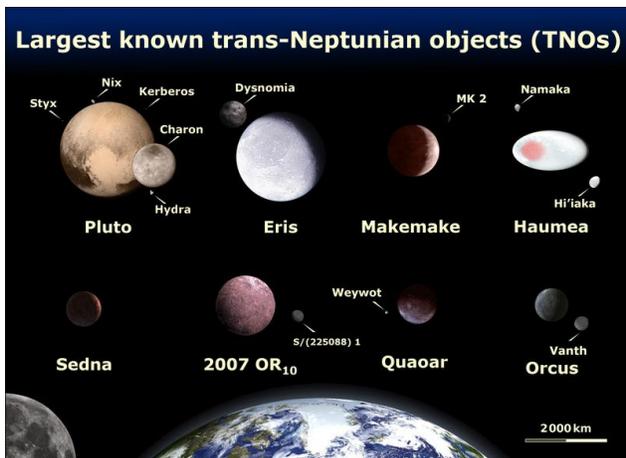

کشتار گانگ‌هوا

جنگ زمستانی فنلاند و روسیه

رخدادهای فرهنگی و اجتماعی گوناگون دیگری هم در این روز واقع شده که برخی از آنها به این قرارند: در ۱۲۱۶ آلفرد ویل^۱ برای نخستین بار برای ارسال پیغام‌های تلگرافی از توالی خط و نقطه استفاده کرد. بعدتر مورس رمز مشهور خود را بر همین اساس ابداع کرد در ۱۳۰۵ اولین خط تلفن در نیویورک و لندن دو سوی اقیانوس آتلانتیک را به هم متصل ساخت، در ۱۳۰۹ توماس ادیسون آخرین اختراع خود را به ثبت رساند. در ۱۳۲۶ توماس مانتل^۲ اخلبان هواپیمای گارد ساحلی کنتاکی در جریان رویارویی با یک شیء پرنده ناشناخته

سقوط کرد و کشته شد و به داستان‌هایی فراوان دامن زد و در ۱۳۸۳ سیاره‌ی اریس که از نظر اندازه دومین سیاره‌ی کوتوله‌ی منظومه‌ی خورشیدی است کشف شد (تصویر زیر).

¹ Alfred Vail

² Thomas F. Mantell

در سال ۱۳۰۷ مادر ترزا برای انجام کارهای خیریه وارد کلکته شد. او بنیادگرایی مذهبی بود که معتقد بود مردمان باید مانند مسیح بر صلیب رنج بکشند. از این رو از درمان‌های پیشرفته‌ی بیماران رویگردان بود، با آزادی زنان برای سقط جنین مخالفت می‌کرد و شیوه‌هایش برای یاری‌رسانی به تهیدستان را مایه‌ی گداپروزی و تشدید فقر دانسته‌اند. یک سال بعد در ۱۳۰۸ اولین خودرو با موتور دیزلی در آمریکا وارد جاده شد و در ۱۳۵۶ هم تاج سنت استفان که نماد ملی مجارستان بود و پس از جنگ جهانی دوم به عنوان غنیمت جنگی به آمریکا برده شده بود، بار دیگر به این کشور پس داده شد.

زویاد گامساخوردیا

توماس مانتل

مادر ترزا

تاج سنت استفان

در میان وابستگان به حوزه‌ی تمدن ایرانی ابن ابی‌الحدید فقیه شافعی (۵۶۹) و محسن راستانی عکاس ایرانی (۱۳۳۷) در این روز زاده شده‌اند و عمروعاص سردار مسلمان و حاکم مصر (۴۳) در این روز درگذشته

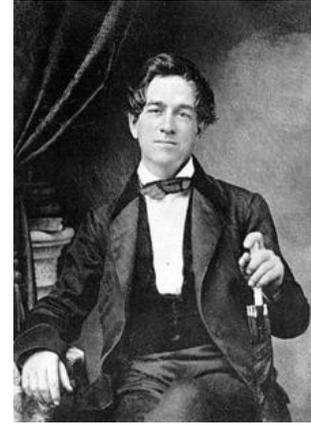
است. آبو تفلیسی^۱ پیشوای مسیحی در سال ۱۶۴ به شهادت رسید و حسن بن زید طبری ملقب به داعی کبیر
نواده‌ی امام حسن و بنیانگذار سلسله‌ی زیدیه در شمال ایران در آمل به سال ۲۶۲ در همین روز درگذشت.

پاپ گریگوری سیزدهم

یوحنا‌ی آویلابی

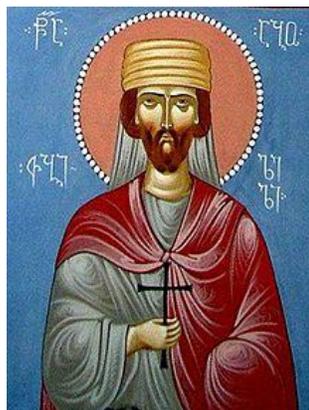
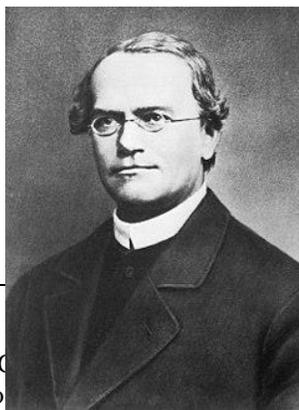
آلفرد ویل

در میان مردم سایر نقاط دنیا این نامداران در شانزدهم دی ماه زاده شده‌اند: گرتروید بزرگ^۲ عارف آلمانی

(۶۳۴)، یوحنا (ژان) آویلابی^۳ عارف اسپانیایی (۸۷۷)، پاپ گریگوری سیزدهم (۸۸۰)، پیتر و فیلیپو اسکارلاتی^۴

آهنگساز ایتالیایی (۱۰۵۷) و هاینریش شلیمان^۵ باستان‌شناس آلمانی و کاشف شهر تروا (۱۲۰۰). لویی بریل^۶ مبتکر

خط نابینایان (۱۲۳۰) و گرگور مندل^۶ مؤسس علم ژنتیک آماری (۱۲۶۲) هم در این روز درگذشته‌اند.

¹ Abo of Tiflis

² Gertrude the C...

³ Pietro Filippo

⁴ Heinrich Schliemann

⁵ Louis Braille

⁶ Gregor Mendel

گرگور مندل

آبو تفلیسی

گرتروود مقدس

هفدهم دی

قدیمی ترین رخداد مهم تاریخی هفدهم دی ماه آن است که در این روز به سال ۵۲۲ پیش از میلاد ویدارنه، سردار داریوش بزرگ، در منطقه‌ی ماروی ماد بر نیروهای فرورتیش مادی که رقیب تاج و تخت بود غلبه کرد و سپاهیان او را در هم شکست. حدود هزار و دویست سال بعد جنگ سرنوشت‌ساز مهم دیگری رخ داد و آن در روز چهارشنبه هفدهم دی سال ۳۵ هجری خورشیدی بود، زمانی که امام علی بن ابیطالب پس از پیروزی در جنگ جمل به همراه لشکریانش و گروهی از مردم بصره وارد کوفه شد و این شهر را به عنوان مرکز حکومت خود برگزید.

در روز سه شنبه هفدهم دی سال ۱۲۲۹ روزنامه‌ی وقایع اتفاقیه که زیر نظر امیرکبیر منتشر می‌شد در شماره‌ی ۵۳ سبک نوشتن اعداد و قیمت‌ها را از خط سیاق به عددنویسی جدید تغییر داد. پنجاه و شش سال بعد با به کرسی نشستن مشروطه و تشکیل مجلس اول (تصویر بالا)، در روز سه‌شنبه هفدهم دی سال ۱۲۸۵ دوازده تن از نمایندگان آذربایجان پس از برگزاری مراسم بدرقه‌ی بسیار باشکوهی در تبریز پیش مردم سوگند خوردند که به آرمان‌های ملی ایران خیانت نکنند و بعد به سوی تهران حرکت کردند تا در مجلس نقش ایفا کنند. دو سال بعد در روز به سال ۱۲۸۷ محمدعلی‌شاه بر ضد مشروطه‌خواهان کودتا کرد و دو واقعه در این روز - که پنجشنبه‌ای بود - رخ داد که هر دو هم به تبریز مربوط می‌شد. یکی آن که صمدخان سردار خونخوار هوادار استبداد مجاهدان را شکست داد و تبریز را محاصره کرد و دیگری آن که تقی‌زاده از رهبران آزادی‌خواهان به تبریز وارد شد. تا یک سال بعد کودتاجی‌ها و هواداران استبداد شکست خوردند و در همین روز (۱۲۸۸) نظام‌السلطنه مافی با صد سوار و پانصد سرباز وارد کرمانشاه شد و دویست تن مأمور محلی را به استخدام خود در آورد و آماده شد تا با تحریکات عثمانی‌ها و سرکشی راهزنان محلی مقابله کند.

در دوران رضاشاه این روز به سال ۱۳۱۴ با برگزاری جشنی مصادف است که در دانشسرای عالی با

حضور رضاشاه و همسر و دخترانش برگزار شد و در آن وی کشف حجاب را در ایران اعلام کرد. در ۱۳۲۶ ابراهیم حکیمی به نخست‌وزیری رسید و پس از هفت سال حکومت نظامی را لغو کرد و جیره‌بندی شکر

و چای و قند را برداشت و این‌ها همه قوانینی بود که در وضعیت بحرانی پس از حمله‌ی متفقین به ایران وضع شده بود. در سال‌های اخیر هم در این روز به سال ۱۳۹۳ بمب‌گذاری در خودرویی در مرکز شهر صنعا در یمن به مرگ ۳۸ تن و زخمی شدن ۶۳ تن منتهی شد (تصویر بالا).

جنگ جرسی

ویلیام کندی دیکسون

در ۱۱۵۹ سپاهیان فرانسوی کوشیدند جرسی را در آمریکا فتح کنند، اما از قوای انگلیسی شکست خوردند. در ۱۲۹۰ کنگره‌ی ملی آفریقا برای مبارزه با استعمار تاسیس شد. در سال ۱۳۱۳ موسولینی و پیر لاول وزیر امور خارجه‌ی فرانسه با امضای عهدنامه‌ی فرانسه-ایتالیا به توافق رسیدند که لیبی و چاد را میان خود تقسیم کنند، و در ۱۳۵۷ در جریان سومین جنگ هندوچین نیروهای ویتنامی وارد شهر پنوم پن شدند و با گرفتن پایتخت کامبوج دولت خمرهای سرخ و رهبرشان پول پوت را سرنگون کردند.

در سال ۱۳۷۱ یک دسته‌ی مسلح از رزمندگان بوسنی به رهبری ناصر اوریچ^۱ در روستای کراویکا به شکلی غافلگیرکننده به ارتش صربستان حمله کرد و ۴۶ تن را کشت و ۸۰ تن را زخمی کرد. در ۱۳۹۳ هم دو

^۱ Naser Orić

برادر الجزایری تبار به نام‌های شریف و سعید کواچی^۱ به دفتر نشریه‌ی شارلی ابدو^۲ که به تازگی کاریکاتوری توهین‌آمیز درباره‌ی مسلمانان منتشر کرده بود، حمله کردند و دوازده تن را با شلیک گلوله به قتل رساندند و یازده تن دیگر را زخمی کردند.

جیب چيروکي

شريف و سعید کواچی

در هفدهم دی سال ۹۸۸ گاليله برای نخستین بار با تلسکوپ چهار ماه برجیس (گانیمد، کالیستو، آیو و اروپا) را دید،

در ۱۲۷۲ ویلیام کندی دیکسون^۴ که از کارمندان توماس ادیسون بود فیلمبرداری و ساخت تصویر متحرک بر مبنای عکس‌برداری پیاپی را ابداع کرد و در ۱۲۸۲ کتابخانه‌ی بلک‌ستون آغاز به کار کرد و به تدریج شیوه‌ی کتابداری شیکاگو در آن تکامل یافت.

¹ Saïd and Chérif Kouachi

² Charlie Hebdo

³ Io, Europa, Ganymede, and Callisto.

⁴ William Kennedy Dickson

کتابخانه‌ی بلکستون

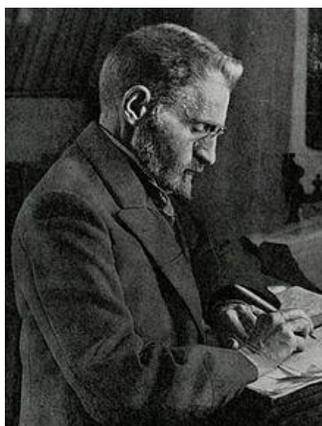

لیندون جانسون و طرح ضد فقر

در سال ۱۳۳۲ شرکت آی‌بی‌ام برای نخستین بار کارکرد یک ماشین مترجم را به نمایش گذاشت، در ۱۳۳۳ ماریان اندرسون^۱ اولین زن سیاهپوستی بود که موفق شد در اپرا آواز بخواند، در ۱۳۴۲ لیندون جانسون^۲ رئیس‌جمهور آمریکا در سخنرانی‌اش بر ضد فقر اعلان جنگ داد و در ۱۳۷۰ از خودروی جیب چپ‌روکی رونمایی شد.

توفیق پاشا

اليعازار بن يهودا

ماریان اندرسون

¹ Marian Anderson

² Lyndon Johnson

در میان ایرانیان نامدار محمدرضا لطفی نوازنده‌ی سه تار هفدهم دی سال ۱۳۲۵ زاده شد و ابن همام اسکافی بغدادی محدث ایرانی تبار (۳۲۶)، سلطان محمد چهارم عثمانی (۱۰۷۱)، احمدخان بن کوچک فرمانروای مغول اردوی زرین (۸۶۰) در نبرد با ایک‌خان حاکم سیبری، علی دوافروش (۱۲۹۰) شیمی‌دانی که داروخانه‌ی ناصری را در تبریز داشت و سلیمان میرزا اسکندری (۱۳۲۲) در این روز درگذشتند.

زادگان نامدار این روز در میان غیرایرانیان عبارت‌اند از: ژوزف بناپارت^۱ برادر ناپلئون بناپارت و حاکم ایتالیا (۱۱۴۶)، ویلکی کالینز^۲ نویسنده‌ی انگلیسی (۱۲۰۲)، الیغاز بن یهودا زبان‌شناس و روزنامه‌نگار بلاروس (۱۲۳۶). لوسیان انتاکی شهید مسیحی در ۳۱۲ میلادی و پاپ اینوسان دهم در ۱۰۳۳ هجری خورشیدی در این روز درگذشته‌اند. سایر رفتگان مهم این روز هم عبارت‌اند از توفیق پاشا حاکم مصر (۱۲۷۰)، نیکولا تسلا^۳ فیزیک‌دان (۱۳۲۱) و هیروهیتو امپراتور ژاپن (۱۳۶۷).

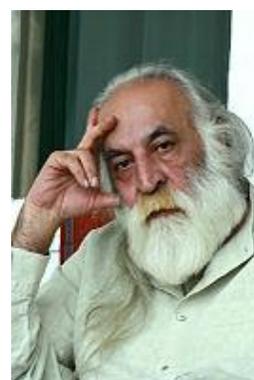
ژوزف بناپارت

ویلکی کالینز

اینوسان دهم

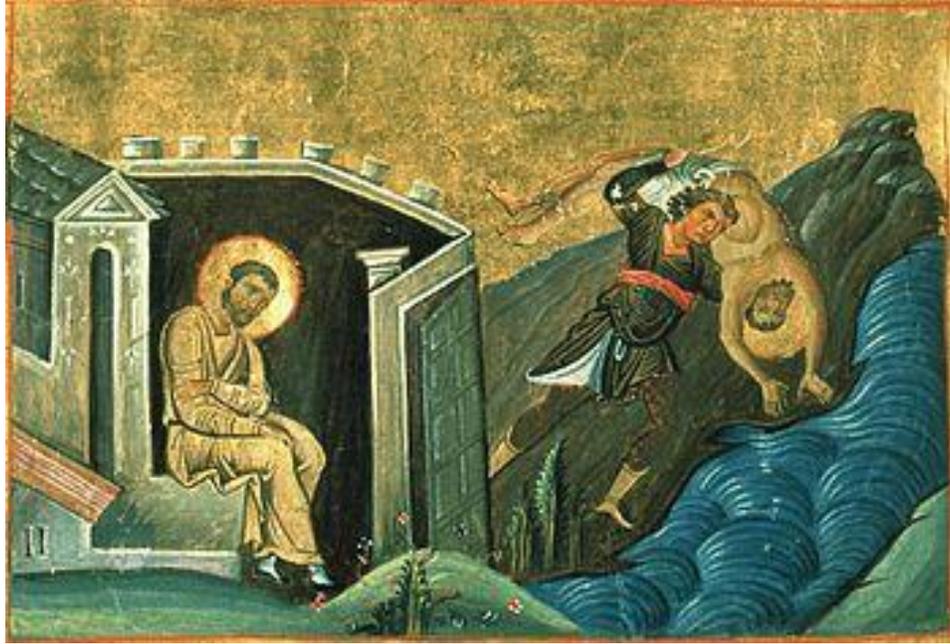

محمدرضا لطفی

¹ Joseph Bonaparte

² Wilkie Collins

³ Nikola Tesla

لوسیان انتاکی

هجدهم دی

علی اصغر حکمت و

بدیع الزمان فروزانفر

روز هجدهم دی سال ۱۲۹۰ هجری خورشیدی جنگی سخت بین قوای دولتی و سپاهیان سالارالدوله که مدعی سلطنت بود رخ داد که به شکست و عقب نشینی وی انجامید و سربازان دولت مرکزی کرمانشاه را که مقر سالارالدوله بود آزاد کردند. در سال ۱۲۹۴ نبرد گالیپولی با پیروزی عثمانی پایان یافت و متفقین این ساحل را

ترک کردند. در این نبرد ارتش ۲۵۰ هزار نفره‌ی عثمانی مهاجمان انگلیسی و استرالیایی و نیوزلندی را که شمارشان به ۳۰۲ هزار نفر می‌رسید شکست دادند. نوزده سال بعد در ۱۳۱۴ علی‌اصغر حکمت که برای مدتی کفیل وزارت

معارف بود به مقام وزارت معارف برکشیده شد و در مدتی که این جایگاه را در اختیار داشت خدمت‌های فراوان به آموزش و فرهنگ کشور کرد.

عزت پاشا در جنگ گالیپولی

در سرزمین‌های جداشده از پیکر ایران اما این روز در سال‌های اخیر با اغتشاش‌هایی مصادف بوده است. در سال ۱۳۵۰ ذوالفقار علی بوتو در پاسخ به فشار افکار عمومی جهانی شیخ مجیب‌الرحمان را که در بنگلادش اعلام استقلال کرده بود از زندان آزاد کرد و در ۱۳۵۵ ملی‌گرایان ارمنی سه بمب در مسکو منفجر کردند که به مرگ هفت تن انجامید (تصویر بالا).

جرج هندل

محاصره‌ی کاله

کلمات ساده‌ی اعتقادنامه

روز هجدهم دی سال ۵۰۵ هجری خورشیدی دولت چین که توسط تاتارها (جورچن‌ها) بنیان نهاده شده بود، دولت چینی سونگ را شکست داد و پکن را (که در آن روزگار کای‌فنگ نامیده می‌شد) گرفت و امپراتور و خانواده‌اش را به اسارت گرفت و به این ترتیب دودمان سونگ شمالی منقرض شد. در سال ۸۷۷ هجری خورشیدی لویی دوازدهم شاه فرانسه با آن ملکه‌ی بریتانی ازدواج کرد و در سال ۹۳۶ فرانسیس دوک دو گیزا فرانسوی قلمرو کاله^۲ را که آخرین بخش از متصرفات انگلستان در اروپای قاره‌ای بود، پس از هشت روز محاصره اشغال کرد.

در ۱۲۹۶ وودرو ویلسون^۳ رئیس‌جمهور آمریکا بیانیه‌ی «چهارده نکته»^۱ اش را درباره‌ی نظم سیاسی دنیا پس از جنگ جهانی اول اعلام کرد، در ۱۳۳۹ همه‌پرسی در الجزایر باعث شد سیاست شارل دوگل درباره‌ی

¹ Francis Duc de Guise

² Calais

³ Woodrow Wilson

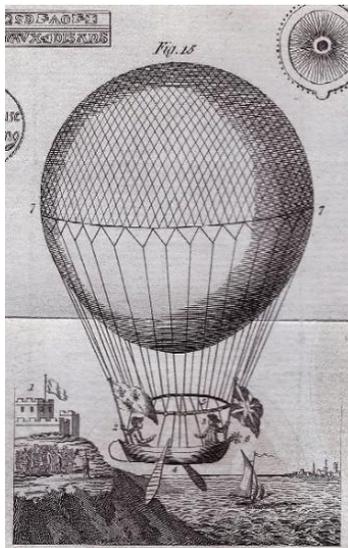
الجزایر به کرسی بنشیند، و در ۱۳۷۰ جورج دبلیو بوش در یک دیدار رسمی روی کیچی میازاوا نخست‌وزیر ژاپن استفراغ کرد! (تصویر زیر، راست)

مونالیزا

سوار تاتار جورچن

رخدادهای اجتماعی و فرهنگی این روز هم جالب توجه بوده است. در سال ۹۲۵ در چنین روزی اولین کتاب به زبان لیتوانی به نام «کلمات ساده‌ی اعتقادنامه» چاپ شد، در ۱۱۱۳ جورج فردریک هندل^۳ برای نخستین بار اپرای آریودانته^۴ را اجرا کرد، در ۱۲۱۳ بدهی خارجی کشور آمریکا برای اولین و آخرین بار صفر شد، در ۱۱۶۰ اولین بانک آمریکایی به نام «بانک شمال آمریکا» تأسیس شد، در ۱۱۶۳ ژان پیر بلانشار^۵ فرانسوی و جان جفریز^۶ آمریکایی برای

نخستین بار با بالون از روی کانال مانش گذشتند و در مسیری هوایی از انگلستان به قاره‌ی اروپا سفر کردند. در

¹ Kiichi Miyazawa

² Catechism of Martynas Mažvydas

³ George Frideric Handel

⁴ Ariodante

⁵ Jean-Pierre Blanchard

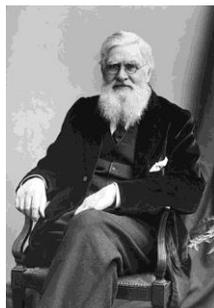
⁶ John Jeffries

سال ۱۳۳۸ جمال عبدالناصر با پشتیبانی فنی شوروی‌ها کار ساخت سد آسوان را آغاز کرد و برای این کار با ده تن دینامیت کوه گرانیتی مشرف بر منطقه را نابود کرد.

در هجدهم دی سال ۱۳۴۱ تابلوی مونا لیزا برای نخستین بار در آمریکا به نمایش درآمد و در ۱۳۵۱ دولت شوروی سفینه‌ی لونا ۲۱ را به هوا پرتاب کرد. در ۱۳۷۲ هم والری پولیاکوف^۱ فضانورد روس به ایستگاه فضایی میر رفت و ۴۳۷ روز آینده را در آنجا ماند و به این ترتیب به رکوردی دست یافت.

ژوئن‌لای

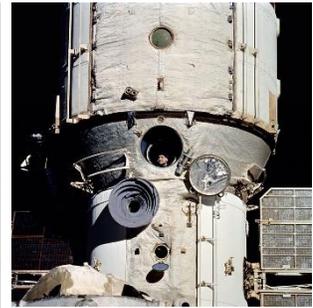
راسل

آلما تادما

دابل‌دی

لونا ۲۱

برخی از زادگان این روز عبارت‌اند از لی‌بیان امپراتور دودمان تانگ جنوبی (۲۶۷) و شخصیت‌های مشهوری که شمار چشمگیری از ایشان در حوزه‌ی فرهنگ و علم اثرگذار بوده‌اند: آلفرد راسل والاس^۲ زیست‌شناس انگلیسی (۱۲۰۱)، لاورنس آلما تادما^۳ نقاش هلندی-انگلیسی (۱۲۱۴)، فرنک نلسون دابل‌دی^۴ ناشر

¹ Valeri Polyakov

² Alfred Russel Wallace

³ Lawrence Alma-Tadema

⁴ Frank Nelson Doubleday

مشهور آمریکایی (۱۲۴۰)، یحیی دولت آبادی رهبر بانفوذ جنبش مشروطه (۱۲۴۱)، کارل گوستاو همپل فیلسوف
آلمانی (۱۲۸۳)، آنتونی گیدنز^۲ جامعه‌شناس انگلیسی (۱۳۱۶)، و دیوید بووی^۳ خواننده‌ی انگلیسی (۱۳۲۵).

جمال عبدالناصر و خروشچف

آنتونی گیدنز

دیوید بووی

نامداران زیادی هم در این روز جان سپرده‌اند: پل ورن^۴ شاعر فرانسوی (۱۲۷۴)، هوستون استوارت چمبرلین^۵
فیلسوف آلمانی-انگلیسی (۱۳۰۵)، جوزف شومپتر^۶ اقتصاددان و جامعه‌شناس چک (۱۳۲۸)، ژوئن لای^۷
نخست‌وزیر چین (۱۳۵۴) و فرانسوا میتران^۸ (۱۳۷۴).

¹ Carl Gustav Hempel

² Anthony Giddens

³ David Bowie

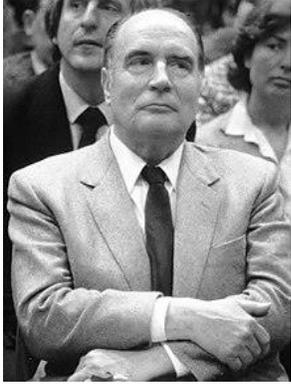
⁴ Paul Verlaine

⁵ Houston Stewart Chamberlain

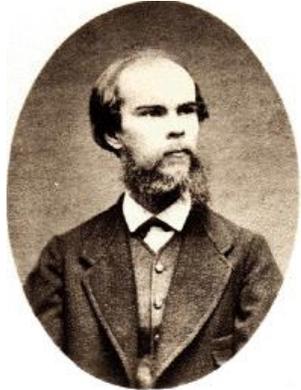
⁶ Joseph Schumpeter

⁷ Zhou Enlai

⁸ François Mitterrand

میتران

ورلن

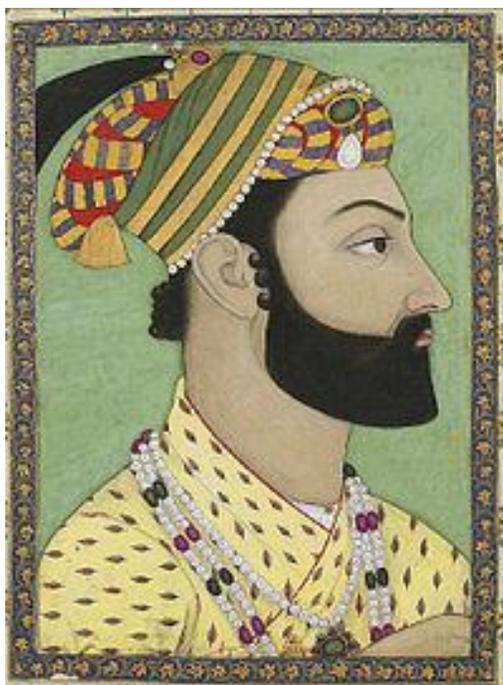

چمبرلن

شومپیتر

نوزدهم دی

نوزدهم دی ماه روزی است که اغتشاش و آشوبی چشمگیر در سرزمین‌های پیرامونی دل ایرانشهر وجود داشته و با این حال کشور ایران کنونی در این میانه در سکون و آرامش به سر می‌برده است. در چنین روزی به سال ۱۱۳۸ احمدشاه درانی (تصویر بالا) که پس از مرگ نادرشاه می‌کوشید فتوحات او را در هند تکرار کند، در نبردهای واقع در پنجاب بر قوای دولت ماراتا پیروز شد. اما بیشتر رخدادهای این روز به بخش‌های غربی و قلمرو عثمانی مربوط می‌شود. در ۱۲۹۴ قوای روسیه‌ی تزاری در نبرد ارزروم بر سپاهیان عثمانی غلبه کردند و در ۱۲۹۵ سپاهیان انگلیسی در نبرد رافا که در فلسطین درگرفت بر نیروهای عثمانی غلبه کردند. تا چهار سال بعد دولت عثمانی فرو پاشید و در ۱۲۹۹ اولین نبرد یونانی‌ها و ترک‌ها در اسکندرشهر درگرفت. در این درگیری که

به نبرد اول اینونو^۱ شهرت یافت هجده هزار سرباز یونانی به یاری شورشیان اثم آمدند، اما یک سپاه شش هزار نفره ی عثمانی حمله شان را پس زد.

سربازان روسی با نه درفش عثمانی که در جریان جنگ ارزروم به چنگشان افتاده بود

در بخش های شمالی قلمرو ایران زمین نیز رخدادی شایان ذکر واقع شده که به سال ۱۳۷۴ مربوط می شود و این زمانی است که چندصد تن از مبارزان داغستانی به منطقه ی کیزلیار^۲ که مقر بالگردهای روس بود حمله بردند و سه هزار تن از شهروندان روس مستقر در آن محل را گروگان گرفتند و در ۱۳۹۰ سقوط هواپیمای ایران ایر ۲۷۷ در نزدیکی اورمیه به مرگ ۷۷ سرنشین آن منتهی شد.

¹ First Battle of İnönü

² Kizlyar

روز نوزدهم دی سال ۱۱۷۷ ویلیام پیت کهنتر، نخست‌وزیر انگلستان، برای تجهیز سپاه در برابر ناپلئون، مالیات بر درآمدی بر مردم بریتانیایی بست که برابر با دو شیلینگ به ازای هر پوند درآمد بود. در ۱۲۳۶ آنسون جونز^۲ آخرین رئیس‌جمهور دولت تگزاس خودکشی کرد، در ۱۲۵۴ اسب وحشی، رئیس سرخپوستان، برای آخرین بار در جنگ با ارتش ایالات متحده رویارو قرار گرفت و در ۱۲۵۶ اومبرتوی اول^۳ شاه ایتالیا شد.

در چنین روزی به سال ۱۲۹۶ ارتش آمریکا در نبرد دره‌ی خرس^۴ بر سرخپوستان یاکویی پیروز شد. این آخرین مقاومت جنگاوران سرخپوست در برابر استیلای آمریکا بر سرزمین‌هایشان بود. در سال ۱۲۹۸ هجری خورشیدی عهدنامه‌ی ورسای اجرایی شد و به جنگ جهانی اول به طور رسمی پایان داد، در ۱۳۳۵ آنتونی ایدن^۵ نخست‌وزیر انگلستان به خاطر ناکامی در بازپس‌گیری کانال سوئز کناره‌گیری کرد و در ۱۳۴۲ گروهی از جوانان

¹ William Pitt the Younger

² Anson Jones

³ Umberto I

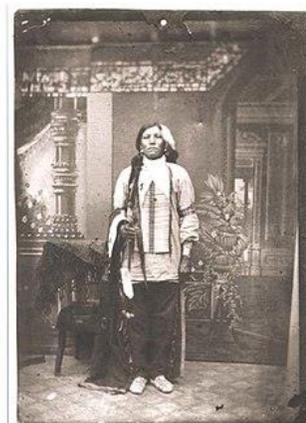
⁴ Battle of Bear Valley

⁵ Anthony Eden

پانامایی (تصویر بالا) کوشیدند پرچم پاناما را بر فراز کانال پاناما که مالکیتش در اختیار آمریکا بود نصب کنند. در نتیجه سربازان آمریکایی بر رویشان آتش گشودند و شماری را به قتل رساندند.

شورش در پاناما

اسب وحشی

از جمله رویدادهای مذهبی هم اینکه در چنین روزی به سال ۸۰۹ انگلیسی‌هایی که مرکز اقتدارشان در فرانسه شهر روئن بود، در همان جا دادگاهی برای محاکمه‌ی ژاندارک تشکیل دادند.

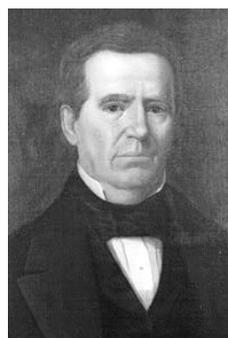

سربازان عثمانی در نبرد رافا

نبرد دره‌ی خرس

رخدادهای علمی و فنی و فرهنگی مهم نوزدهم دی ماه هم به این قرار هستند. در سال ۱۲۱۷ آکادمی علوم فرانسه اعلام کرد که می توان با روش ابداع شده توسط لویی داگر^۱ موسوم به داگرئوتیپ^۲ عکس برداری کرد. در ۱۲۷۲ اولین تلفنخانه ی باتری دار آمریکا در لکسینگتون^۳ ماساچوست شروع به کار کرد، در ۱۳۰۵ فریتس لانگ^۴ فیلم علمی تخیلی متروپولیس را اکران کرد و در ۱۳۱۹ هواپیمای لنکستر^۵ برای نخستین بار در جریان جنگ دوم جهانی به پرواز در آمد. در ۱۳۸۵ هم استیو جابز^۶ به نمایندگی از شرکت اپل از اولین iPhone رونمایی کرد.

اومبرتوی اول

آنسون جونز

لویی داگر

تصویر اول از سمت چپ: برداشتن مجسمه ی فردیناند دو لِسِپ سازنده ی کانال سوئز هم زمان با اعلام ملی شدن آن

¹ Louis-Jacques-Mandé Daguer

² Daguerreotype

³ Lexington

⁴ Fritz Lang

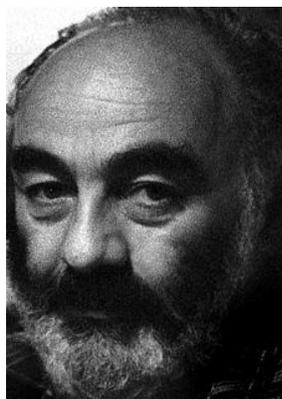
⁵ Lancaster

⁶ Steve Jobs

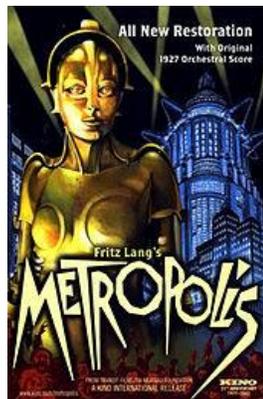
نوزدهم دی زادروز این نامداران در قلمرو ایران زمین است که همگی شان چهره‌هایی فرهنگی هستند:

سرگئی پاراجانوف کارگردان گرجی (۱۳۰۳)، محمد اسحاق خان مورخ هندی (۱۳۲۴) و جواد علیزاده

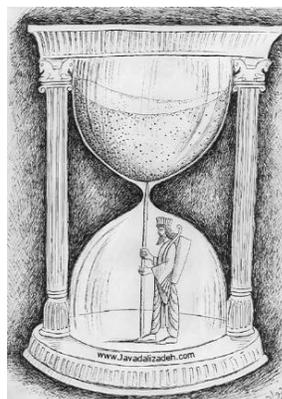
کاریکاتوریست ایرانی (۱۳۳۱). اکبر هاشمی رفسنجانی هم در سال ۱۳۹۵ درگذشت.

سرگئی پاراجانوف

فیلم متروپولیس

جواد علیزاده و نمونه‌ای از کارهایش

در میان مردم سایر نقاط جهان جوان بائر خواننده‌ی آمریکایی در چنین روزی به سال ۱۳۱۹ زاده شد و

این افراد در آن درگذشته: گالیلئو گالیله^۲ (۱۰۲۰) و یوهان اشتراوس سوم آهنگساز اتریشی (۱۳۱۷).

¹ Joan Baez

² Galileo Galilei

³ Johann Strauss III

گالیه

اشتراوس

بیستم دی

میرزا حسن رشديه

امير کبير

یکی از مناسبت‌های مهم بیستم دی ماه آن است که در این روز به سال ۱۲۳۰ هجری خورشیدی امیرکبیر در حمام فین کاشان به قتل رسید. در همین روز به سال ۱۲۷۶ میرزا حسن رشديه به تهران وارد شد و با پشتیبانی امین‌الدوله صدراعظم اصلاح طلب به تأسیس مدارس جدید خود همت گماشت. درست ده سال بعد کشمکش‌های

میان مشروطه‌خواهان و مستبدین در اوج خود بود. روز شنبه بیستم دی سال ۱۲۸۶ عشایر متمریدی که در جریان تجاوز قوای عثمانی به خاک کشور با ایشان همدست شده بودند با دوازده‌هزار سوار زیر فرماندهی محمد فریق پاشا به ساوجبلاغ حمله کردند و عبدالحسین میرزا فرمانفرما که با عده‌ی کمی سرباز در آنجا مستقر بود تقریباً با دست خالی تا بیست روز حملاتشان را دفع کرد و از سقوط شهر جلوگیری کرد. درست یک سال بعد دومین جنگ تبریز درگرفت که در آن رهبری مستبدین بر عهده‌ی صمدخان و فرماندهی مشروطه‌خواهان بر دوش ستارخان بود. در این روز به سال ۱۲۸۷ دانشک‌های ارمنی از طرف اردوی مشروطه به مقر صمدخان شبیخون زدند و تلفات سنگینی بر او وارد آوردند.

در ۱۲۹۶ نیروهای انگلیسی پاتاق و قصر شیرین را به تصرف درآوردند. پس از پایان این آشفتگی‌ها دولتمردان مشروطه‌خواه در عصر رضاشاهی به فعالیت پرداختند و برخی برکشیده شدند و برخی شکست خوردند. در سال ۱۳۱۴ حسن وثوق‌الدوله رئیس‌الوزرای سابق به جای محمدعلی فروغی به ریاست فرهنگستان منصوب شد و در ۱۳۱۶ فیروز میرزا نصرت‌الدوله به سن پنجاه‌وهشت‌سالگی در زندان سمنان درگذشت و در سال ۱۳۵۸ به دنبال پیروزی انقلاب اسلامی مظفر بقایی در یک مهمانی در حضور حدود صد تن از هوادارانش اعلام بازنشستگی سیاسی کرد. با این همه کمی بعد دستگیرش کردند و در زندان جان داد. در ۱۳۸۳ هم محمود عباس، پس از یاسر عرفات، به ریاست‌جمهوری فلسطین برگزیده شد.

بیستم دی‌ماه به شکل غریبی با رخدادهای کشور نوپای پاکستان تقارن پیدا کرده است. در سال ۱۳۴۴ با امضای عهدنامه‌ی تاشکند جنگ دو کشور تازه‌تأسیس هند و پاکستان پایان یافت، در ۱۳۵۰ شیخ مجیب‌الرحمن که نُه ماه را در زندان‌های پاکستان گذرانده بود به بنگلادش که تازه استقلال یافته بود رفت و رئیس‌جمهور آنجا

شد و به این ترتیب پاکستان شرقی و غربی به دو کشور مجزا تقسیم شد. در ۱۳۹۰ بمبی که در دفتر خیبر در پاکستان گذاشته شده بود به مرگ ۳۰ تن و زخمی شدن ۷۸ نفر منتهی شد و در ۱۳۹۳ تصادف یک تانکر حمل نفت در راه شکارپور به کراچی در پاکستان که در منطقه‌ی گلشن حدید رخ داد به مرگ ۶۲ تن انجامید.

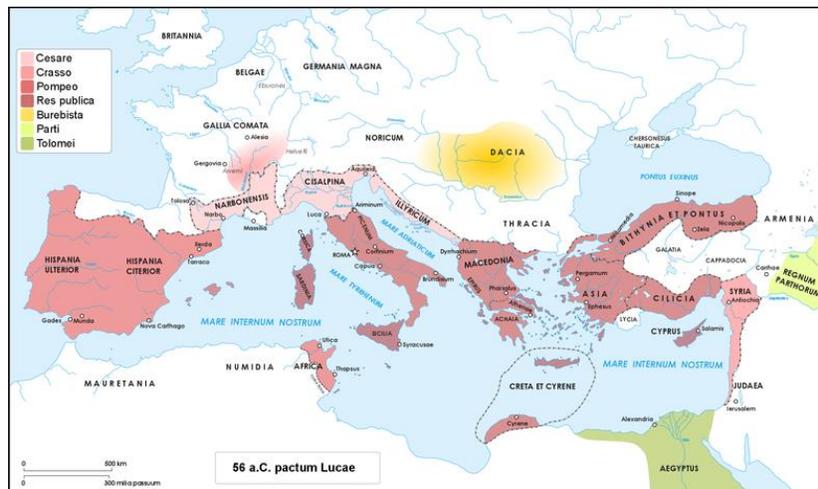

انفجار تانکر در گلشن حدید

در چنین روزی به سال ۴۹ پیش از میلاد یولیوس سزار سپهسالار رومی با نقض فرمان سنای رم از رود روبیکون^۱ عبور کرد و با سپاهیان‌ش به سوی رم پیش رفت تا قدرت را به دست بگیرد. در سال نهم میلادی وانگ مانگ که یکی از دولتمردان سلسله‌ی هان بود و قدرت را غصب کرده بود، اعلام کرد که اراده‌ی آسمان بر این قرار گرفته که دودمان پادشاهی چین تغییر کند. در نتیجه دودمان هان منقرض شد و وانگ مانگ سلسله‌ی شین را بنیان نهاد.

¹ Rubicon

در سال ۷۲۷ مردم بازل با این گمان که یهودیان شهرشان با جادوگری عامل ایجاد طاعون شده‌اند، ششصد یهودی شهروند بازل را با غل و زنجیر در اتفاقی چوبی در جزیره‌ای گرد آوردند و همه را سوزاندند. در ۱۳۰۱ سربازان فرانسوی و بلژیکی در واکنش به پرداخت نشدن غرامت جنگی شان از سوی آلمان منطقه‌ی صنعتی روهر را اشغال کردند.

نقشه‌ی قلمرو روم در حدود زمانی که سزار از رود رویکون گذشت

¹ Basel
² Ruhr

این روز در ضمن با عقد پیمان‌ها و عهدنامه‌ها هم تقارنی داشته است. در ۱۳۲۴ اولین نشست مجمع عمومی سازمان ملل در لندن با حضور نمایندگان پنجاه و یک کشور آغاز به کار کرد و در ۱۳۶۲ دولت ایالات متحده‌ی آمریکا و واتیکان برای نخستین بار پس از ۱۱۷ سال ارتباط دیپلماتیک رسمی با هم برقرار کردند. دلیل غیاب این ارتباط آن بود که در ۱۲۴۵ کنگره‌ی آمریکا صرف هزینه‌های دولتی برای گسیل نماینده به قدرت‌های مذهبی مثل واتیکان را ممنوع ساخته بود. از سوی دیگر در سال ۱۳۶۳ دانیل اورنگا به رهبری نیکاراگوآ رسید و سوگند خورد سیاست کمونیستی را ادامه دهد و به اردوگاه شوروی وفادار بماند.

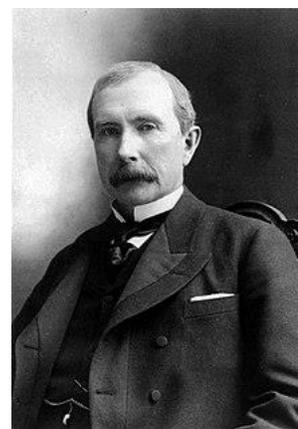
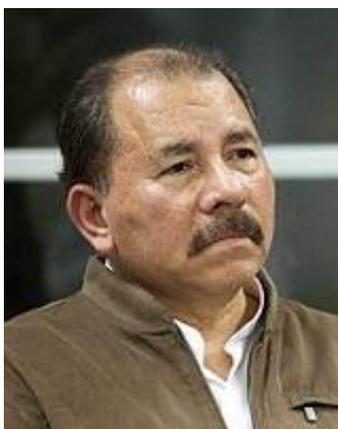

دولت شین

تامس پین

رخدادهای فرهنگی و فنی جالب توجهی هم در بیستم دی واقع شده است. در سال ۱۱۵۴ توماس پین^۱ کتاب «عقل سلیم» را در دفاع از انقلاب آمریکا منتشر کرد که اثری چشمگیر بر انقلابیون فرانسوی هم داشت. در سال ۱۱۷۱ ژان پیر بلانشار^۲ اولین کسی بود که در آمریکا بالون سواری کرد. در ۱۲۴۱ قطار زیرزمینی متروپولیتن که اولین خط راه آهن زیرزمینی جهان است پادینگتون^۳ و فارینگدون^۴ را به هم متصل کرد و عصر تأسیس خطوط زیرزمینی راه آهن در بریتانیا را آغاز کرد، در ۱۲۴۸ جان دی راکفلر^۵ شرکت استاندارد اویل^۶ را تأسیس کرد و در ۱۲۷۹ اولین سفره‌ی نفتی در تگزاس کشف شد. در ۱۳۰۵ لوئیس مایر^۷ مدیر شرکت متروگلدوین مایر^۸ آکادمی علوم و هنرهای تصویر متحرک را در لس آنجلس تأسیس کرد و در ۱۳۹۳ در جریان یک مراسم کفن و دفن در موزامبیک آبجویی که به عمد با صفرای کروکدیل آلوده و مسموم شده بود به مرگ ۵۶ تن و بستری شدن دویست تن منتهی شد.

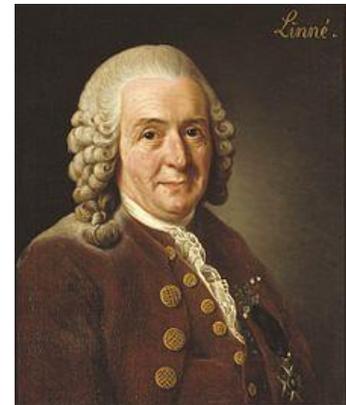

-
- ¹ Thomas Paine
² Jean-Pierre Blanchard
³ Paddington
⁴ Farringdon
⁵ John D. Rockefeller
⁶ Standard Oil
⁷ Louis B. Mayer
⁸ Metro-Goldwyn-Mayer

از زادگان این روز اسماعیل حمامی‌زاده (دده‌افندی) استاد نی و آواز در عثمانی است که در ۱۱۵۶ زاده شد، روز دوشنبه بیستم دی سال ۱۲۲۶ (۳ صفر ۱۲۶۴ ق.) هم آیت‌الله سید عبدالحسین موسوی نجفی لاری در نجف زاده شد که بعدتر به یکی از نقش‌آفرینان مهم جنبش مشروطه تبدیل شد. در سال ۱۲۷۳ صغیر اصفهانی شاعر مکتب بازگشت و در ۱۳۰۴ شاهرخ مسکوب نویسنده زاده شدند و در ۱۳۴۶ محمد کاظم کاظمی شاعر معاصر در هرات دیده به جهان گشود. در ۶۶۰ هم ابوعثمان سعید بن حکم قرشی حاکم مایورکا درگذشت.

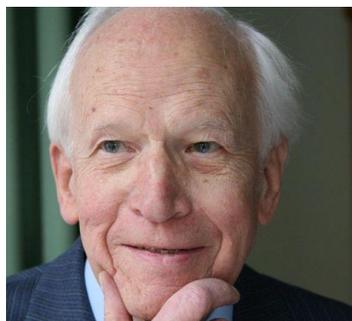

مسمومیت مرگبار در موزامبیک

کارل لینه

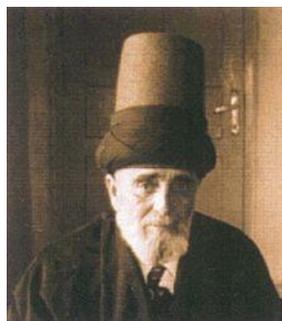
در میان انیرانیان ارنست نولته^۱ فیلسوف و مورخ آلمانی در ۱۳۰۲ زاده شد و ساموئل کلت^۲ مخترع هفت تیر (۱۲۴۰)، ناپلئون سوم^۳ (۱۲۵۱)، توماس هاردی^۴ شاعر و داستان‌نویس انگلیسی (۱۳۰۶)، فرانچسکو روسی^۵ کارگردان ایتالیایی (۱۳۹۳)، دیوید بویی^۶ خواننده‌ی انگلیسی (۱۳۹۴) و زیگموند باومن^۷ جامعه‌شناس لهستانی (۱۳۹۵) در این روز درگذشته‌اند.

ارنست نولته

توماس هاردی

اسماعیل حمامی‌زاده

باومن

بیست و یکم دی

روز دوشنبه بیست و یکم دی‌ماه سال ۱۲۴۲ (۱ شعبان ۱۲۸۰ ق.) اولین شماره از روزنامه‌ی علمی به سردبیری اعتضادالسلطنه انتشار یافت. این نشریه به شکل ماهانه منتشر می‌شد و سه‌زبانه بود و متون پارسی و عربی و

¹ Ernst Nolte

² Samuel Colt

³ Napoleon III

⁴ Thomas Hardy

⁵ Francesco Rosi

⁶ David Bowie

⁷ Zygmunt Bauman

فرانسوی داشت که رده‌ی آخر را موسیو ریشار خان ویرایش می‌کرد. درست چهل‌وشش سال بعد به سال ۱۲۸۷ باز در دوشنبه‌ای بود که سید حسن تقی‌زاده و شیخ محمد خیابانی در مجلس ایالتی تبریز در حضور جمعیتی بزرگ از مشروطه‌خواهان سخنرانی کردند و تأکید کردند که مجاهدان مسلح باید از قوانین اخلاقی سختگیرانه‌ای پیروی کنند و به‌ویژه از قتل و غارت دشمنان پرهیزند. در ۱۳۹۱ هم در یک زنجیره از بمب‌گذاری‌ها در پاکستان ۱۳۰ نفر کشته و ۲۷۰ تن زخمی شدند.

بمب‌گذاری در پاکستان

در چنین روزی به سال ۵۳۲ میلادی دعوا میان هواداران دو قهرمان مسابقه‌ی گردونه‌سواری (تیم آبی‌ها و تیم سبزها) در ورزشگاه کنستانتینوپل به زدو خورد و شورش‌ی انجامید که در نهایت به دستور امپراتور یوستی‌نین و به دست بلیزاریوس با خشونت تمام سرکوب شد. بلیزاریوس سی‌هزار نفر از مردمی را که در ورزشگاه گرد آمده بودند محاصره کرد و بر ایشان تاخت و به این ترتیب سپاهیان بیزانسی بیش از نیمی از مردم پایتخت بیرانس را کشتار کردند و سی‌هزار کشته به جا گذاشتند. حدود پانصد سال بعد در بیست‌ویکم دی سال ۳۲۵ هجری خورشیدی شاه ختن که احتمالاً ییغو نام داشته و بیشتر با اسم چینی‌شده‌اش یلو دگوانگ (امپراتور تای‌زونگ از دودمان لیائو) شهرت دارد، با سپاهیان ختنی به قلمرو جین پسین حمله کرد و این دولت را از میان برد.

موج ربط پیدا می‌کرد.

ن بریتانیایی در نخستین

موج حمله‌شان شانزده هزار سرباز را وارد قلمرو زولوها کردند (تصویر بالا) و در ۱۳۲۰ ژاپنی‌ها در جریان جنگ

یک هزاره بعد

در سال ۱۲۵۷ جنگ میا

جهانی دوم کوالامپور را گرفتند و به قوای استعمارگر هلندی در تاراکان در بورنئو حمله بردند.

در بیست‌ویکم دی سال ۱۳۲۴ انور خوجه دبیر حزب کمونیست آلبانی که توسط شوروی پشتیبانی می‌شد

تشکیل جمهوری خلق آلبانی را اعلام کرد و خود رهبری‌اش را بر عهده گرفت، در ۱۳۳۵ کنوانسیون آفریقا در

داکار سنگال تأسیس شد و در ۱۳۵۰ پاکستان شرقی پس از استقلال از پاکستان غربی اسم خود را به بنگلادش تغییر داد. در ۱۳۷۶ هم نزدیک به پنجاه مرد مسلح وهابی به روستای سیدی حامد در سی کیلومتری جنوب الجزیره حمله کردند و مردم روستایی از جمله کودکان و زنان را به قتل رساندند و یک کافه را که مردم در آن فیلم تماشا می کردند با بمب منهدم کردند. در این کشتار بین صد تا چهارصد تن از مردم بی دفاع قتل عام شدند (تصویر زیر).

در چنین روزی به سال ۹۴۷ اولین بازی بخت آزمایی (لاتاری) در لندن انجام پذیرفت، در ۹۴۹ به اشراف اتریشی حق آزادی دین اعطا شد! در ۱۱۳۷ اولین بیمه‌ی عمر در فیلادلفیا فروخته شد، در ۱۱۶۵ ویلیام هرشل^۱ دو ماه اورانوس - تیتانیا^۲ و اوپرون^۳ را کشف کرد و در ۱۲۹۴ اُسوالد بویلکه^۴ خلبان نامدار آلمانی به خاطر عملیات

¹ William Herschel

² Titania

³ Oberon

⁴ Oswald Boelcke

درخشانش در جنگ جهانی اول بالاترین مدال جنگی را از امپراتور دریافت کرد. او به نخستین رزم‌آرا و متخصص تاکتیک در جنگ هوایی تبدیل شد.

لوتر تری

انور خوجه

امیلیا ارهارت

در ۱۲۸۹ دانشکده‌ی حقوق دانشگاه فیلپین آغاز به کار کرد و در میان نخستین دوره از دانشجویانش سه نفر بعدتر به ریاست جمهوری این کشور رسیدند. در ۱۲۹۳ مجلس نمایندگان آمریکا درخواست گروه‌های مدنی برای اعطای حق رأی به زنان را ناپذیرفتنی دانست و رد کرد. در سال ۱۳۰۰ برای اولین بار در انسان از انسولین برای درمان مرض قند استفاده شد، در ۱۳۱۳ آملیا ارهارت بانوی خلبان ماجراجو اولین زنی بود که به تنهایی از هاوایی تا کالیفرنیا پرواز کرد. در ۱۳۴۲ هم در شرایطی که شرکت‌های دخانیات با همدستی گروهی از روان‌شناسان و پزشکان مزدور به تبلیغات دروغین درباره‌ی بی‌خطر بودن سیگار مشغول بودند، رئیس انجمن جراحان آمریکا لوتر تری مقاله‌ای منتشر کرد و در آن اعلام کرد که مصرف سیگار برای تندرستی خطرناک است.

¹ Amelia Earh
² Luther Terry

از میان مردم ایران زمین دو چهره‌ی نامدار در این روز درگذشته‌اند. در ۱۳۹۰ مصطفی احمدی روشن فیزیک‌دان ایرانی در سوءقصدی با بمب کشته شد و در ۱۳۹۲ علیرضا فرهمند خبرنگار باسابقه و نویسنده و مترجم نامدار درگذشت. زاده‌ی نامدار این روز هم مونگکه‌خان فرمانروای مغول است که در سال ۵۸۷ دیده به جهان گشود.

در میان ایرانیان این نامداران در این روز زاده شده‌اند: تئودوسیوس امپراتور روم (۳۴۷ میلادی)، میشل نی^۱ سردار فرانسوی (۱۱۴۸) و آلبرت هوفمان^۲ شیمی‌دان سوئیسی و کاشف ال‌اس‌دی (۱۲۸۴). سیاهه‌ی رفتگان مشهور بیست و یکم دی‌ماه نیز به این قرار است: دومینیکو گیرلاندایو^۳ نقاش ایتالیایی (۸۷۲)، کارل لینه^۴ طبیعی‌دان سوئدی (۱۱۵۶)، تئودور شوان^۵ زیست‌شناس آلمانی (۱۲۶۰)، ژرژ اوژن هاسمان^۶ مهندس و طراح نقشه‌ی شهر پاریس مدرن (۱۲۶۹)، لعل بهادر شاستری دومین نخست‌وزیر هند (۱۳۴۴)، ادموند هیلاری^۷ کوهنورد و فاتح اورست (۱۳۸۶) و آریل شارون^۸ نخست‌وزیر اسرائیل (۱۳۹۲).

¹ Michel Ney

² Albert Hofmann

³ Domenico Ghirlandaio

⁴ Carl Linnaeus

⁵ Theodor Schwann

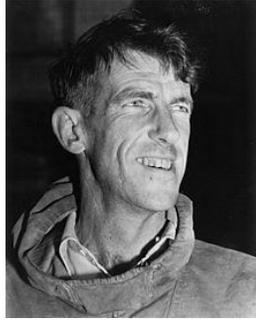
⁶ Georges Eugene Haussmann

⁷ Edmund Hillary

⁸ Ariel Sharon

ژرژ هاسمان

ادموند هیلاری

گیرلاندايو

تئودور شوان

بیست و دوم دی

در روز بیست و دوم دی ماه سال ۱۲۹۰ عبدالحسین میرزا فرمانفرما که پس از شکست دادن سالارالدوله کرمانشاه را گرفته بود عده‌ای از اهالی این شهر را که پشتیبان مستبدین و همدست با سالارالدوله بودند اعدام کرد که در میان‌شان پنج روحانی نیز به چشم می‌خوردند. در همین روز مورگان شوستر، خزانه‌دار کل ایران که بر اثر اولتیماتوم روس برکنار شده بود، با دریافت خسارت تهران را ترک کرد.

دو رخداد پراکنده‌ی دیگر این روز هم آن که در همین روز به سال ۱۳۱۲ انجمن طرفدار جامعه ملل در ایران تشکیل شد. اسفندیاری به ریاست افتخاری و دکتر احمد متین‌دفتری معاون وزارت دادگستری و داماد مصدق به ریاست دبیرخانه انتخاب شدند. در ۱۳۸۴ هم در جریان اجرای مراسم رمی جمرات (سنگ‌اندازی به شیطان) جمعیت فشرده به هم روی هم ریختند و در این میان دست کم ۳۶۲ نفر کشته شدند.

کریستین امان‌پور

احمد متین‌دفتری

رمی جمرات لحظاتی پیش از حادثه

هرمان گورینگ

یوحنا چهارم

بایین ناوینگ

در چنین روزی به سال ۹۳۲ هجری خورشیدی بایین ناوینگ^۱ شاه برمه شد و حرکت خود برای آفریدن دولتی بزرگ در هندوچین را آغاز کرد. در ۱۰۷۱ زلزله‌ی شدید سیسیل و مالتا را ویران کرد. در ۱۲۵۰ یوحنا چهارم^۲ در اکسوم به عنوان شاه حبشه تاج‌گذاری کرد و پس از دویست سال مرکز اجرای این آیین را به آن شهر باستانی بازگرداند.

در بیست و دوم دی ماه سال ۱۳۴۲ شورشیان زنگبار شورش کردند و استقلال کشورشان در قالب یک جمهوری را اعلام نمودند و در ۱۳۹۳ ارتش کامرون به مردان مسلح وهابی عضو جنبش بوکوحرام حمله کرد و ۱۴۳ تن از ایشان را کشت. در ۱۳۸۸ هم زلزله‌ی سختی در هائیتی پایتخت این جزیره پورت دو پرنس را درهم کوبید و به مرگ صد هزار تن منتهی شد.

از رخدادهای دیگر این روز هم اینکه در ۱۲۴۴ انجمن سلطنتی هوانوردی در لندن تأسیس شد.

^۱ Bayinnaung
^۲ Yohannes IV

The Revolutionaries of Zanzibar I: John Okello with associates and members of the Committee of Fourteen. *Left to right, standing:* Muhammed Abdulla, Abdulla Mfarinyaki, Khamis Darwesh, Said idi Bavuai, Abdullah Said Natepe, Hamid Ameir, Hafidh Suleiman, Pili Khamis, Said wa Shoto. *Seated:* Ramadhan Haji, John Okello, Seif Bakari.

انقلابی‌های زنگبار

نعش مردان بوکو حرام

این روز در ضمن با فناوری‌های جدید مربوط به پزشکی و زیست‌شناسی که زمانی خصلت علمی-تخیلی داشت تقارنی دارد. چون در سال ۱۳۴۵ جیمز بدفورد اولین انسانی بود که بدنش را با هدف احیا کردنش در آینده‌ی دور منجمد کردند و در ۱۳۷۶ نوزده کشور اروپایی تعهد کردند قانون منع شبیه‌سازی انسانی را اعمال کنند.

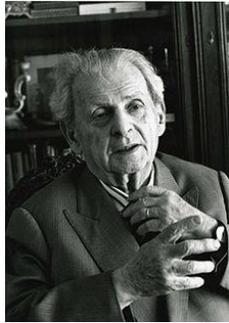

سکه‌ی امیر احمد
بن اسماعیل سامانی

¹ James Bedford

راب زامبی

امانوئل لویناس

هاروکی موراکامی

ادموند برک

در این روز از میان مردم ایرانی تبار نهال آتسبز شاعر سامی ستیز ترکیه که هوادار نازی‌ها هم بود در ۱۲۸۳ و کریستین امانپور خبرنگار ایرانی تبار آمریکایی در ۱۳۳۶ زاده شده‌اند. در ۲۹۲ امیراحمد بن اسماعیل سامانی در بخارا هنگامی که خواب بود به دست غلامانش کشته شد و در ۴۲۷ هم ابوسعید ابی‌الخیر عارف نامدار خراسانی وفات یافت. در ۱۱۷۶ هراکلیوس دوم شاه گرجستان جان سپرد و در ۱۴۰۰ ایرج پزشکزاد نویسنده و طنزپرداز ایرانی درگذشت.

در میان انیرانیان زادگان نامدار بیست و دوم دی‌ماه بدین قرارند: عبدالرحمن سوم اولین خلیفه‌ی کوردوبا (۲۶۹)، ادموند برک^۱ اندیشمند محافظه‌کار انگلیسی مخالف انقلاب فرانسه (۱۱۰۷)، امانوئل لویناس^۲ فیلسوف لیتوانی (۱۲۸۴)، هاروکی موراکامی^۳ داستان‌نویس و شاعر ژاپنی (۱۳۲۷) و راب زامبی^۴ خواننده‌ی آمریکایی (۱۳۴۳). آگاتا کریستی^۵ (۱۳۵۴) هم در این روز جان سپرد.

¹ Edmund Burke
² Emmanuel Levinas
³ Haruki Murakami
⁴ Rob Zombie
⁵ Agatha Christie

نہال آتسیز

آگاتا کریستی

ہراکلیوس دوم

بیست و سوم دی

تحصن

دکتر مصدق

روز بیست و سوم دی سال ۱۲۵۴ (۱۶ ذیحجه ۱۲۹۲ ق.) آقا محمدطاهر تبریزی روزنامه‌ی اختر را در استانبول تأسیس کرد و حاج میرزا مهدی اختر مدیریت آن را بر عهده گرفت. این نشریه به‌زودی به یکی از رسانه‌های مهم مبلغ تجدد و مشروطه‌خواهی در ایران تبدیل شد. شانزده سال بعد در سال ۱۲۷۰ ناصرالدین‌شاه به میرزا حسن آشتیانی حکم کرد که یا در برابر چشم مردم قلیان بکشد و یا به تبعید برود. اما مردم تهران سر به شورش برداشتند و چهارهزار تن که بیشترشان زن بودند در اطراف خانه‌ی میرزا حسن گرد آمدند و مانع تبعید رفتنش شدند. هرچند در جریان درگیری‌شان با سربازان حکومتی نه نفرشان به قتل رسیدند. در سال ۱۲۹۳ هم شهر تبریز سرانجام در مقابل نیروی آلمان و ترک مغلوب شد و شهر به تصرف آن‌ها درآمد.

این روز در ضمن با دو رخداد نهادی سازنده هم مصادف بوده است. یکی آن که در ۱۳۱۸ مجلس به وزارت پست و تلگراف اجازه داد آموزشگاه‌های اختصاصی دائر کند. دوم آن که در ۱۳۲۴ مجمع نقاشان لهستانی در ایران با هفده عضو در آتلیه‌ی جمشید واقع در خیابان منوچهری تأسیس شد و رومان اشنایدر به ریاستش برگزیده شد.

رخداد مهم دیگر این روز آن بود که در سال ۱۳۲۵ دکتر محمد مصدق به همراه جمعیتی بزرگ در اعتراض به تقلب در انتخابات مجلس پانزدهم تظاهرات کردند و مصدق و گروهی از یارانش در دربار تحصن کردند و این نقطه‌ی آغاز تأسیس جبهه‌ی ملی بود.

سه رخداد خشن هم در این روز رخ داده که به سرزمین‌های پیرامونی ایران زمین مربوط می‌شود. اول آن که در سال ۱۳۴۲ درگیری‌های اسلام‌ستیزان در کلکته به کشتار صد نفر از شهروندان که اغلبشان مسلمان بودند منتهی شد. دومی هم آن بود که در ۱۳۶۴ درگیری‌های یک ماهه در یمن که مرکزش شهر عدن بود و میان هواداران علی ناصر محمد حسنی و عبدالفتاح اسماعیل جوفی (دو رهبر رقیب در حزب سوسیالیست‌ها) درگرفته بود با به جا گذاشتن هزاران کشته و مرگ اسماعیل جوفی خاتمه یافت. سومین واقعه در ۱۳۶۸ رخ داد و این زمانی بود که پان‌ترک‌ها در باکو حمله‌ای هفت روزه به شهروندان ارمنی این شهر را آغاز کردند. طی این روزها ارمنیان شهر را کتک زدند، شکنجه دادند و برخی را کشتند (تصویر زیر). در نتیجه کل ارمنیان باکو از این شهر گریختند.

دکتر ویلیام برایدون در حال فرار از جلال‌آباد

بیست و سوم دی ماه در تاریخ سیاسی جهان نیز پرتکاپو و مهم

بوده است. در ۱۲۰۰ طرح پرچم یونان در اولین گردهمایی اپیداوروس^۱

به تصویب رسید (تصویر روبرو). در سال ۱۲۲۰ دکتر ویلیام برایدون^۲

پزشک ارتش که تنها بازمانده‌ی لشکرکشی ارتش بریتانیا به افغانستان

بود داستان معجزه‌آسای نجات خود را با مطبوعات در میان نهاد و شهرت یافت. در این لشکرکشی چهار هزار و

پانصد سرباز ارتش بریتانیا به همراه دوازده هزار نفر نیروی پشتیبانی به جلال‌آباد حمله کردند و تا نفر آخر به

دست مدافعان افغان کشته شدند. او مدل آرتور کنان دوپیل برای آفریدن شخصیت دکتر واتسون در کنار شرلوک

هولمز بود.

¹ Epidaurus

² William Brydon

در سال ۱۲۷۳ در اولین دور جنگ‌های ایتالیا و حبشه نیروهای ایتالیایی در نبرد کوآتیت^۱ بر حبشی‌ها پیروز شدند (تصویر بالا)، در ۱۳۱۳ نظرسنجی در سارلند (قلمرو مورد مناقشه‌ی آلمان و فرانسه که توسط سازمان ملل اداره می‌شد) نشان داد که ۹۰/۳ درصد مردم خواهان پیوستن به آلمان نازی هستند و در ۱۳۳۱ مقاله‌ای در پراودا^۲ چاپ شد که در آن پزشکان مشهور و مهم قلمرو شوروی را که بسیاری‌شان یهودی بودند به توطئه‌ای برای مسموم کردن و ترور سران حزب کمونیست متهم می‌کرد. این مقاله مقدمه‌ی کشتار پزشکان و بعدتر کشتار یهودیان در شوروی بود.

¹ Battle of Coatit

² Pravda

یکی از آخرین رفتارهای خشن همین دولت شوروی هم در ۱۳۶۹ در همین روز رخ داد و آن حمله‌ی ارتش اتحاد جماهیر شوروی به شهر ویلنیوس^۱ بود که برای سرکوب آزادی‌خواهان لیتوانی انجام می‌شد و به مرگ چهارده تن و زخمی شدن هفتصد نفر منتهی شد.

یک آزادی‌خواه با پرچم لیتوانی در برابر تانک روسی

روبرت ویور

صندلی نجات

این روز در ضمن با ارتقای سیاسی اقلیت‌هایی هم مصادف بوده که پیشتر از سلسله‌مراتب قدرت طرد می‌شده‌اند. در سال ۱۳۴۴ روبرت ویور^۲ اولین وزیر سیاهپوست در آمریکا شد و به وزارت مسکن و شهرسازی رسید و در ۱۳۶۶ لی تنگ هوئی^۳ اولین رئیس‌جمهور چین شد که زاده‌ی تایوان بود. چندین رخداد اجتماعی و فرهنگی هم در بیست‌وسوم دی واقع شده است. از جمله این که در سال ۱۲۲۷ مهاجران اروپایی دهکده‌ای در جزیره‌ی ونکوور کانادا تأسیس کردند و در ۱۲۶۶ انجمن جغرافیای ملی^۴ در واشینگتن تأسیس شد.

¹ Vilnius

² Robert Weaver

³ Lee Teng-hui

⁴ National Geographic Society

در چنین روزی به سال ۱۲۸۸ هم اولین برنامه‌ی عمومی رادیویی که اپرای *Cavalleria rusticana* بود در نیویورک پخش شد. در ۱۳۳۸ بانک مرکزی استرالیا تأسیس شد و در سال ۱۳۷۶ هم آلفردو اورماندو که راهبی همجنس‌خواه بود در اعتراض به مخالفت کلیسای کاتولیک با همجنس‌گرایان در میدان سن پیترو اقدام به خودسوزی کرد.

دو رخداد فنی بیست‌وسوم دی هم آن که در سال ۱۳۲۰ هنری فورد خودرویی پلاستیکی اختراع کرد که ۳۰٪ از خودروهای دیگر سبک‌تر بود و در همین روز برای اولین بار در نیروی هوایی آلمان در یک هواپیمای هاینکل از صندلی پرنده‌ی خلبان برای خروج اضطراری در شرایط سقوط استفاده کردند.

اورماندو

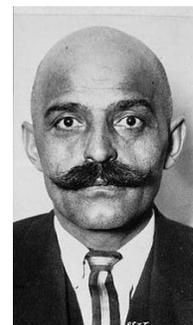
هوئی

علی ناصر محمد حسینی

ماوزر

گرجیف

در میان ایرانیان محمدعلی جمالزاده در سال ۱۲۷۴ و محمود اعتمادزاده (به‌آذین) در ۱۲۹۳ زاده شده‌اند که هر دو نویسندگانی چیره‌دست بودند. در ۱۳۲۸ هم غلامحسین مظلومی فوتبالیست ایرانی زاده شد.

¹ Alfredo Ormando

² Henry Ford

زادگان نامدار دیگر این روز عبارت‌اند از: حکم بن عبدالرحمن خلیفه‌ی اموی کوردوبا ملقب به حکم ثانی (۲۹۳)، ژرژ گورجیف^۱ اعارف روسی-فرانسوی (۱۲۴۴) و هرمان گورینگ^۲ و آلفرد روزنبرگ^۳ دو رهبر بزرگ حزب نازی (هر دو در ۱۲۷۱). پیر دو فرما^۴ ریاضیدان فرانسوی (۱۰۴۳)، ویلهلم ماوزر^۵ بنیانگذار کارخانه‌ی اسلحه‌سازی موزر (۱۲۶۰) و جان فرانسیس دوج^۶ مؤسس کارخانه‌ی خودروسازی دوج (۱۲۹۸) هم در این روز در گذشته‌اند.

جان فرانسیس دوج

پیر دو فرما

آلفرد روزنبرگ

¹ George Gurdjieff

² Hermann Göring

³ Alfred Rosenberg

⁴ Pierre de Fermat

⁵ Wilhelm Mauser

⁶ John Francis Dodge

بیست و چهارم دی

روز چهارشنبه بیست و چهارم دی سال ۳۰۶ (۱۶ ذیقعه ۳۱۵ ق.)

ابوظاهر سلیمان قرمطی سپاه ابوالهیجاء را شکست داد و اقتدار قرمطی‌ها را در حاشیه‌ی خلیج پارس تثبیت کرد.

در روز یکشنبه بیست و چهارم دی سال ۱۱۸۲ (۲ شوال ۱۲۱۸ ق.) سسیانوف^۱ (تصویر بالا) سردار

خونخوار روس شهر گنجه را با خیانت ارامنه‌ی شهر فتح کرد و هفت هزار تن از اهالی شهر را کشتار کرد و بقیه را به بردگی گرفت. او پانصد مسجد شهر را ویران ساخت و آن را با اسم‌های جدید نامید و به کلیسا تبدیل کرد.

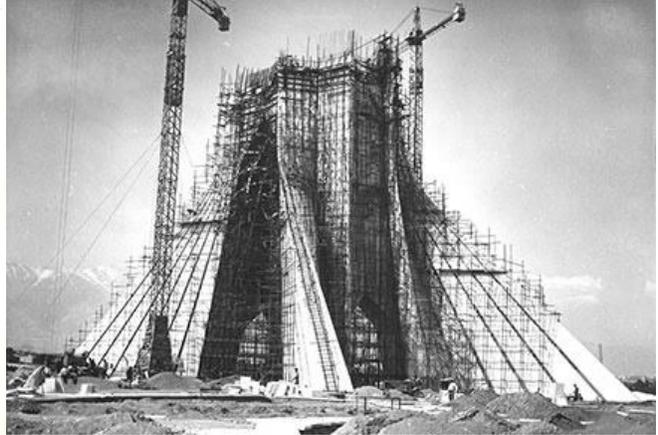
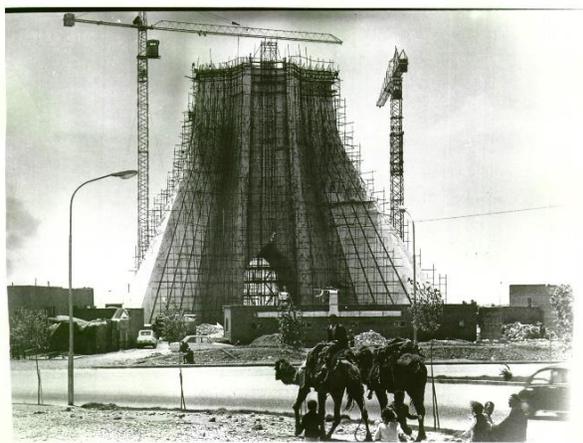
نام تاریخی شهر گنجه را هم تغییر داد و آن را الیزابت پل نامید!

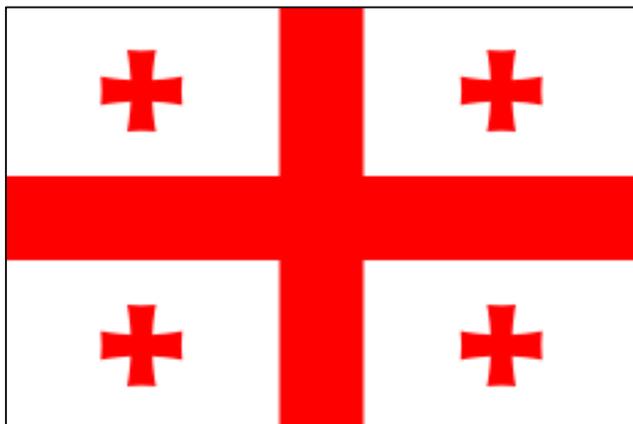
در سال ۱۳۱۰ توفیق رشدی‌بیک وزیر امور خارجه‌ی کشور تازه‌تأسیس دولت ترکیه پس از چهارده روز

توقف در تهران و مذاکره با رئیس‌الوزرا و وزیر امور خارجه، ایران را به سوی آنکارا ترک کرد. او با وزارت امور خارجه‌ی ایران درباره‌ی حل اختلافات مرزی به توافق کامل دست یافت.

¹ Paul Tsitsianov

در همین روز به سال ۱۳۵۰ عملیات ساخت برج شهید (میدان آزادی کنونی) به پایان رسید (تصویر زیر) و این برج با ۴۵ متر بلندا و ۶۶ متر پهنا و زیرزمینی با ارتفاع پنج متر برای استفاده‌ی عموم گشایش یافت. این بنا پنج هزار متر مربع فضای فرهنگی داشت و کتابخانه‌اش پنجاه هزار جلد کتاب را در خود جای می‌داد.

در سال‌های اخیر دو واقعه در بخش‌های جداشده‌ی شمالی از ایران زمین رخ نمود. یکی آن که در ۱۳۷۵ کمیسیون آشتی ملی با ۱۳ عضو از هریک از دو طرف درگیر در جنگ داخلی تاجیکستان در مسکو تشکیل شد تا به درگیری‌های دیرپای این

سرزمین خاتمه دهد. دیگر آن که در سال ۱۳۸۲ مجلس گرجستان پرچم کنونی این کشور را به تصویب رساند (تصویر بالا).

در چنین روزی به سال ۹۱۷ هجری خورشیدی بود که اسپانیا کوبا را تصرف کرد. در سال ۱۱۷۱ نیکولا ژان هوگو دو باسویل^۱ که نماینده‌ی دولت انقلابی فرانسه در رم بود در جریان یک غوغا که پاپ پشتیبانش بود، به دست مردم کشته شد. در سال ۱۲۳۶ ناپلئون سوم از سوءقصدی جان سالم به در برد. در سال ۱۲۷۶ امیل زولا^۲ مقاله‌ی بسیار اثرگذار «من متهم می‌کنم...» را در دفاع از دریفوس و حمله به دیوانسالاری فاسد دولت فرانسه منتشر کرد. این نوشتار باعث شد اندیشمندان فرانسوی به دو گروه موافق و مخالف دریفوس تقسیم شوند و موافقان وی با برچسب روشنفکر (انتلکتوئل) شهرت یافتند. در ۱۲۹۷ رزا لوگزامبورگ^۳ و کارل لیبکنشت^۴ کمونیست‌های آلمانی و رهبران انقلاب کمونیستی موسوم به «اسپارتاکیست‌ها» پس از آن که شورششان شکست خورد و از قبضه کردن قدرت در برلین باز ماندند، به دست سربازان ارتش آزاد آلمان دستگیر و کشته شدند. در

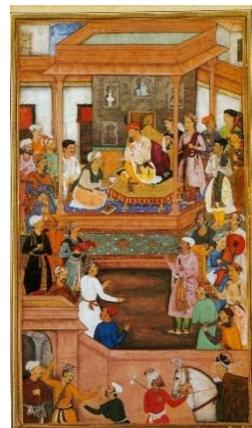
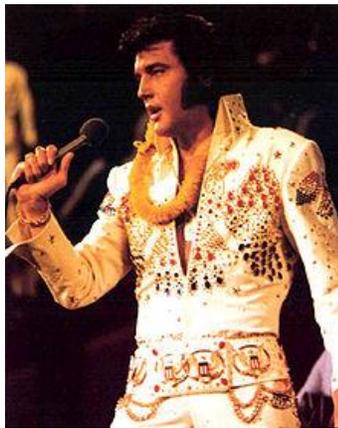
¹ Nicolas Jean Hugou de Bassville

² Émile Zola

³ Rosa Luxemburg

⁴ Karl Liebknecht

۱۳۲۱ چرچیل و روزولت در کنفرانس کازابلانکا درباره‌ی پیشبرد جنگ جهانی دوم رایزنی کردند. روزولت وقتی برای این دیدار به مراکش سفر می‌کرد اولین رئیس‌جمهور آمریکا شد که سوار هواپیما می‌شد! در همین نشست نُه‌روزه بود که ابرقدرت‌ها مرزهای لهستان پس از پایان جنگ را تعیین کردند و با زدوبندی که با روس‌ها داشتند، قرار گذاشتند لهستان را به شوروی‌ها واگذار کنند. این خیانت در حالی رخ داد که در همان لحظه لهستانی‌ها داشتند با شجاعت تمام در جبهه‌ی متفقین و در هم‌پیمانی با انگلیسی‌ها می‌جنگیدند. تصمیم دیگر این نشست که آن هم خیانتی بزرگ به مردم جنگ‌زده بود، تصمیم به انتقال جمعیت‌ها و یکدست کردن جمعیت‌های قومی و ایجاد ملت‌های قوم‌محوری شبیه اسرائیل و ترکیه و عربستان بود.

الویس پریسلی هنگام خواندن آ‌وها از

مارشال یوسیپ تیتو

کریپالو مهاراج

عبدالله بن مبارک و اکبرشاه

هاوایی

در بیست‌و‌چهارم دی به سال ۱۳۲۸ اولین نمونه از هواپیمای میگ روسی به پرواز در آمد، در ۱۳۳۱

یوسیپ بروز تیتو^۱ اولین رئیس‌جمهور کشور یوگسلاوی شد و در ۱۳۷۸ دادگاه سازمان ملل پنج کروات را به

¹Josip Broz Tito

جرم کشتار صد مسلمان بوسنیایی به بیست و پنج سال زندان محکوم کرد. در ۱۳۸۹ هم زین العابدین بن علی پس از تظاهرات مردمی و سرنگونی دولتش به عربستان سعودی گریخت.

درگیری‌ها در تونس

رخدادهای پراکنده‌ی فراوانی هم در این روز قرار می‌گیرند که نمونه‌هایی از آن به این شرح است. در ۱۳۱۴ اولین بنای با نمای کاملاً شیشه‌ای برای شرکت شیشه‌سازی اونز-ایلینویز^۱ در اوهایوی آمریکا ساخته شد، در سال ۱۳۳۲ دو شرکت خودروسازی هودسون^۲ و نش-کلویناتور^۳ با هم ادغام شدند و شرکت آمریکن موتورز^۴ را پدید آوردند، در ۱۳۳۵ کریپالو مهاراج پس از آن که هفت روز برای پانصد کاهن هندو سخنرانی کرد به مقام جاگادگورو (استاد زندگی) و پیشوایی دین هندو رسید و در ۱۳۵۱ آواز الویس پریسلی به نام *Aloha from Hawaii* از راه ماهواره پخش شد و به پربیننده‌ترین برنامه‌ی تاریخ تلویزیون تبدیل شد.

¹ Owens-Illinois

² Hudson

³ Nash-Kelvinator

⁴ American Motors

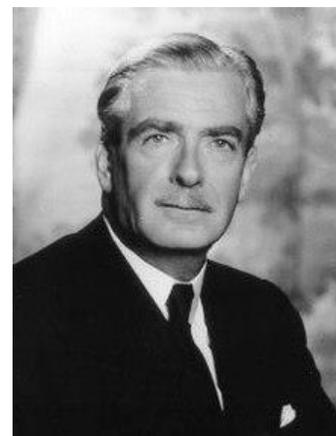
آلبرت شوایتزر

آلفرد تارسکی

سلطان محمد ششم

پیر لوتی

زادگان نامدار این روز عبارت‌اند از: مارکوس آنتونیوس سردار رومی (۸۳ پیش از میلاد)، ابوالفضل بن مبارک وزیر اعظم اکبر شاه گورکانی (۹۲۹ هجری خورشیدی)، پیر لوتی^۲ جهانگرد و نویسنده‌ی فرانسوی (۱۲۲۸)، سلطان محمد ششم عثمانی (۱۲۳۹)، آلبرت شوایتزر^۳ پزشک فرانسوی (۱۲۵۳)، آلفرد فولر^۴ مؤسس کارخانه‌ی شانه‌سازی فولر (۱۲۶۳)، آلفرد تارسکی^۵ فیلسوف لهستانی (۱۲۷۹)، یوکیو میشیما^۶ شاعر و نمایشنامه‌نویس ژاپنی (۱۳۰۳) و غلامحسین ساعدی نویسنده‌ی ایرانی (۱۳۱۴).

- ¹ Mark Antony
- ² Pierre Loti
- ³ Albert Schweitzer
- ⁴ Alfred Fuller
- ⁵ Alfred Tarski
- ⁶ Yukio Mishima

آنتونی ایدن

ساخت شرکت شیشه‌سازی اونز-ایلینویز

رفتگان مشهور بیست و چهارم دی هم عبارت‌اند از: ادموند هالی^۱ اخترشناس انگلیسی (۱۱۲۰)، ژان

آگوست دومینیک انگر^۲ نقاش فرانسوی (۱۲۴۵)، همفری بوگارت^۳ (۱۳۳۵)، آنتونی ایدن^۴ نخست‌وزیر انگلستان

(۱۳۵۵)، کورت گودل^۵ ریاضیدان اتریشی (۱۳۵۶) و منصور رحبانی شاعر لبنانی (۱۳۸۷).

مارکوس آنتونیوس و کلئوپاترا

ادموند هالی

ژان آگوست دومینیک انگر

¹ Edmond Halley

² Jean Auguste Dominique Ingres

³ Humphrey Bogart

⁴ Anthony Eden

⁵ Kurt Gödel

بیست و پنجم دی

در بیست و پنجم دی سال ۱۱۳۹ سومین جنگ پانیپت میان احمدخان درانی و نیروهای ماراتا درگرفت. در این نبرد هفتاد هزار افغان با صد هزار هندی جنگیدند و در نهایت نیروهای احمدخان درانی بر هندوها پیروز شدند و پنجاب را تا شمال رود ستلج در اختیار گرفتند.

جنگ سوم پانیپت

روز جمعه بیست و پنجم دی سال ۱۲۸۶ (۱۲ ذیحجه ۱۳۲۵ ق.) هواداران مستبدین در شهر تبریز که در قالب سازمانی اسلامی تشکل یافته بودند، با رهبری سید هاشم مراسم نحر شتر را در محله‌ی سرخاب و دوه‌چی اجرا کردند و این شکل از کشتن شتر در خیابان‌های شهر رسمی بود که مشروطه‌خواهان وحشیانه‌اش می‌دانستند و با آن مخالف بودند. مستبدین از این فرصت برای آزار و ضرب و شتم آزادی‌خواهان استفاده کردند و در غوغای اجرای این مراسم حاجی خلیل فرش‌فروش را هم به قتل رساندند. درست یک سال بعد در همان تبریز مشروطه‌خواهان به قدرت رسیده بودند و باز در جمعه روزی مجاهدان گرد هم آمدند و سوگند خوردند که در جنگ‌هایشان اخلاق را رعایت کنند.

در همین روز به سال ۱۲۸۸ مجلس شورای ملی علاءالسلطنه وزیر خارجه را به علت آن که نتوانسته بود چاره‌ای برای استقرار قوای روس در ایران بیابد استیضاح کرده و برکنارش کردند.

پنج سال بعد در ۱۲۹۳ سید حسن تقی‌زاده به نمایندگی از ایران با دعوت کنسول آلمان در نیویورک به آلمان سفر کرد و بیانیه‌ای در مخالفت ایران با قرارداد استعماری ۱۹۰۷م. روس و انگلیس منتشر کرد. تقی‌زاده در همین روز کمیته‌ی ملیون ایرانی را در برلین تشکیل داد که حسینقلی نواب و ابراهیم پورداود و علامه قزوینی و محمدعلی جمالزاده بدان پیوستند و این همان گروهی بود که بعدتر روزنامه‌ی کاوه را منتشر کرد. در ۱۲۹۶ هم عین‌الدوله از رئیس‌الوزرائی کناره‌گیری کرد.

در دوران رضاشاه در سال ۱۳۱۲ قانون جدید تشکیل دیوان محاسبات به تصویب رسید و در همین روز سرهنگ فضل‌الله بهرامی به جای سرلشکر بوذرجمهری به کفالت بلدیة تهران (ریاست شهرداری) منصوب شد. در ۱۳۱۷ هم بانک رهنی ایران با سرمایه دویست میلیون ریال تأسیس و شروع به کار کرد و ریاستش را ابوالحسن ابتهاج بر عهده گرفت که معاون بانک ملی هم بود. در مقابل عبدالحسین هژیر به جای او معاون بانک ملی شد. در ۱۳۱۸ هم دولت انگلیس به دولت هند دستور داد سه لشکر برای دفاع از مناطق نفت‌خیز ایران تدارک ببیند.

روز سه‌شنبه بیست‌وپنجم دی سال ۱۳۲۴ دکتر محمد مصدق مصوبه‌ی تأسیس سازمان لغت‌نامه‌ی دهخدا را پیشنهاد کرد و به تصویب مجلس رساند. درست یک سال بعد (۱۳۲۵) حزب توده اعلامیه‌ای صادر کرد و با آنکه نویسندگان آن همگی کمونیست بودند، در آن آورد که: «... حزب توده‌ی ایران نه تنها مخالف مذهب نیست، که به مذهب به‌طور کلی و به مذهب اسلام خصوصاً احترام می‌گذارد و روش حزبی خود را با تعلیمات عالیة مذهب محمدی منافی نمی‌داند بلکه معتقد است که در راه هدف‌های اسلام می‌کوشد!»

اعضای شورای
مرکزی حزب توده

در سال‌های اخیر هم رخداد مهم این روز آن بوده که به سال ۱۳۸۵ برزان ابراهیم تکریتی برادر ناتنی صدام حسین و رئیس سازمان امنیت مخوف بعثی‌ها و عواد حامد بندر رئیس قوه‌ی قضائیه‌ی عراق پس از محاکمه توسط آمریکایی‌ها و عراقی‌ها به دار آویخته شدند. این دو جنایتکار مانند صدام محاکمه و اعدام شدند بی آنکه جنایت‌های باورنکردنی‌شان بر ضد مردم ایران‌زمین (از جمله شهروندان کشور عراق) به‌طور کامل و در کلیتش مورد واریسی یا تحقیق قرار بگیرد.

حامد عواد

ابراهیم تکریتی

الیزابت اول

در ۴۹۸ شورای نابلس نخستین سند تاریخی درباره‌ی تأسیس حکومت صلیبیان بر اورشلیم را پدید آورد. در روز بیست و پنجم دی سال ۹۳۷ هجری خورشیدی الیزابت اول در کلیسای وست‌مینستر تاج‌گذاری کرد و ملکه‌ی انگلستان شد، در ۱۲۴۸ برای نخستین بار توماس نست‌ا‌حزب دموکرات آمریکا را در کاریکاتوری به شکل خر ترسیم کرد و این علامت در کنار نشانه‌ی فیل برای حزب جمهوری‌خواه ماندگار شد. در سال ۱۲۹۸ هم اتحادیه‌ی ملل اولین نشست خود را در پاریس برگزار کرد.

سربازان ارتش آزاد و نیروهای داوطلب مردمی در جریان مقاومت در برابر کودتای کمونیست‌ها در برلین

این روز برای کمونیست‌ها هم روزی به یاد ماندنی بوده است. چون در ۱۳۲۷ سربازان کمونیست چینی شهر تیان‌جین را از ناسیونالیست‌ها گرفتند و صد و سی هزار نفر از اهالی‌اش را کشتار کردند. در ۱۳۵۹ هم پاپ ژان پل دوم در واتیکان با نماینده‌ی جنبش همبستگی لهستان به رهبری لخ والسا دیدار کرد و به این ترتیب به این جنبش کارگری ضدکمونیستی اعتباری جهانی داد و این آغازگاه سرنگونی دولت‌های بلوک شوروی بود.

سه رخدادهای سیاسی مربوط به کشورهای آفریقایی هم در این روز واقع شده است. یکی در ۱۳۴۴ که اولین جمهوری نیجریه به رهبری ابوبکر تافوا بالوا با کودتای نظامی سرنگون شد، دیگری در ۱۳۵۳ که آنگولا استقلال خود را پس از جنگ با پرتغال به دست آورد. سومی هم آن بود که در ۱۳۹۴ ارتش کنیا در نبرد با اعضای جنبش وهابی الشباب شکست خورد و صدوپنجاه کشته داد.

اولین کاریکاتور حزب دموکرات در قالب خر

گانندی در زلزله‌ی هند

رزمندگان استقلال‌طلب آنگولا

¹ Lech Wałęsa

رخدادهای اجتماعی و فرهنگی چندی هم با این روز مصادف شده است. در سال ۷۹۰ خاندان مدیچی^۱ به مقام حسابداری پاپ گماشته شدند و این مقدمه‌ی برکشیده شدنشان به مقام‌های بالای چند شهر ایتالیایی بود. در سال ۱۱۳۷ موزه‌ی بریتانیا گشایش یافت و در ۱۲۵۴ اولین روزنامه به زبان آفریکانس به نام *Die Afrikaanse Patriot* در آفریقای جنوبی به چاپ رسید.

ساخت موزه‌ی بریتانیا

در ۱۲۷۰ جیمز نیزمیت^۲ قوانین بازی بسکتبال را تدوین کرد، در ۱۲۸۸ ساخت سد بوفالو بیل^۳ در وایومینگ به پایان رسید. این سد در این تاریخ با ۹۹ متر بلندا مرتفع‌ترین سد دنیا بود و در ۱۳۱۲ زلزله‌ی هشت ریشتری در نپال و استان بیهار هند به مرگ حدود ده هزار تن انجامید.

در ۱۳۲۱ ساختمان پتتاگون در ویرجینیا تکمیل گشت و در ۱۳۲۵ جنایت موسوم به «گل کوکب سیاه» (Black Dahlia) در لس آنجلس رخ داد. در این ماجرا زنی گمنام به نام الیزابت شورت^۴ (تصویر زیر چپ)

¹ Medici

² James Naismith

³ Buffalo Bill

⁴ Elizabeth Short

به قتل رسید و بدنش به شدت مثله شد. نظریه‌های فراوانی درباره‌ی قاتل طرح شد و کتاب‌ها و فیلم‌های زیادی درباره‌ی این ماجرا انتشار یافت؛ اما هویت قاتل هرگز شناخته نشد.

در همین روز به سال ۱۳۴۰ پاپیروس درونی^۱ (تصویر بالا، راست) که قدیمی‌ترین متن یافت شده در اروپاست و به اواخر دوران هخامنشی (۳۴۰ پ.م.) تعلق دارد در شمال یونان کشف شد. این متن رونوشتی است از اصلی که به اواخر قرن پنجم پ.م. تعلق دارد و آرای فرقه‌ی اورفه‌ای و پیروان آناکساگوراس را شرح می‌دهد که آیینی یونانی و متأثر از باورهای مغانه‌ی ایرانی بوده است.

سد بوفالو بیل

ساختمان پنتاگون

¹ Derveni

بیست و پنجم دی ماه به شکل جالب توجهی زادروز مردان مشهوری است که با تمدن ایرانی ارتباط داشته‌اند

اما خارج از قلمرو سیاسی کشور ایران زاده شده‌اند و خود را غیرایرانی می‌دانستند. ایشان عبارت‌اند از الکساندر

گربایدوف^۱ نماینده‌نویس روس و دیپلمات واژگون‌بخت (۱۱۷۳)، موسیو لومر^۲ موسیقی‌دان دربار ناصرالدین شاه (۱۲۲۰) (تصویر روبرو) و ناظم حکمت شاعر چپ‌گرا و دولتمرد ترکیه (۱۲۸۰) (تصویر روبرو پایین). صدیق تعریف، خواننده‌ی موسیقی ایرانی هم در همین روز (۱۳۳۵) زاده شد. سلطان مراد سوم عثمانی هم در چنین روزی به سال ۹۷۳ درگذشته است.

در میان انیرانیان این نامداران در بیست و پنجم دی ماه زاده شده‌اند: بندیکت آرنولد^۳ سردار برتانیایی (۱۱۱۹)، پیر ژوزف پرودون^۴ اقتصاددان و نظریه‌پرداز فرانسوی (۱۱۸۷)، اوسپ ماندلشتام^۵ شاعر روس (۱۲۶۹)، ارسطو اوناسیس^۶ تاجر یونانی و ثروتمندترین مرد دنیا (۱۲۸۴)، یان بوگاتی^۷ مهندس آلمانی و سازنده‌ی خودروی بوگاتی (۱۲۸۷)، جمال عبدالناصر رئیس‌جمهور مصر (۱۲۹۶)، مارتین

لوتر کینگ^۸ (۱۳۰۷)، ملک فؤاد دوم که تا یک سال بعد که عزل شد نخستین سال زندگی‌اش را در مقام شاه مصر

و سودان سپری کرد! (۱۳۳۰) و خالد اسلامبولی (۱۳۳۳).

¹ Alexander Griboyedov

² Alfred Jean Baptiste Lemaire

³ Benedict Arnold

⁴ Pierre-Joseph Proudhon

⁵ Osip Mandelstam

⁶ Aristotle Onassis

⁷ Jean Bugatti

⁸ Martin Luther King Jr

جمال عبدالناصر

اوسپ ماندلشتام

ارسطو اوناسیس

ابوبکر تافوا بالوا

گریبایدوف

پرودون

بوگاتی

خالد اسلامبولی

مارتین لوتر کینگ

درگذشتگان این روز هم عبارت‌اند از: گالبا امپراتور روم (۶۹ میلادی)، چاک توک ایچاک شاه مایا (۳۴۸)

میلادی)، تئوفیلاکت امپراتور بیزانسی (۲۲۷ هجری خورشیدی)، جرج برکلی فیلسوف انگلیسی (۱۱۳۱)، لوئیس

کارول نویسنده و شاعر انگلیسی (۱۲۷۶)، و مودست ایلیچ چایکوفسکی اپرانویس روس (۱۲۹۵).

ستون چاک توک ایچاک

گالبا

کارل لیکنشت

رزا لوگزامبورگ

سکه‌ی تئوفیلاکت

ملک فؤاد دوم

جرج برکلی

لوئیس کارول

بیست و هشتم دی

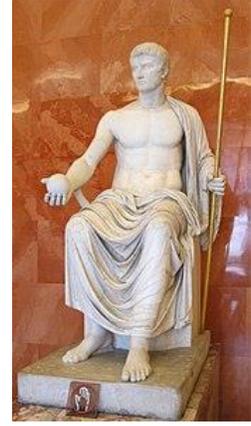
روز پنجشنبه بیست و هشتم دی سال ۱۲۹۳ در هنگامه‌ی جنگ جهانی اول خورشیدی شمس‌الذاکرین با بیرقی که قیصر ویلهلم آلمان (تصویر بالا راست) برای جنگاوران ایرانی هدیه فرستاده بود وارد تهران شد و در حالی که فرمانروای آلمانی را «شهریار اسلام‌پناه» می‌نامید مردم را به قیام بر ضد روس و انگلیس فرا خواند. سه سال بعد در ۱۲۹۶ مستوفی‌الممالک به صدارت رسید و در ۱۳۲۴ هم ابراهیم حکیمی از مقام صدارت استعفا داد. در سال ۱۳۵۸ محمدرضاشاه و خانواده‌اش به مصر پناه بردند (تصویر بالا، چپ) و در ۱۳۶۹ با حمله‌ی قوای متحد بین‌المللی به عراق جنگ خلیج فارس آغاز شد.

نبرد سری کمیش

توتیلا

اوکتاویانوس اگوستوس

در چنین روزی به سال ۲۷ پیش از میلاد گایوس یولیوس سزار اوکتاویانوس از طرف سنای رم لقب اگوستوس گرفت و عصر امپراتوری در روم آغاز شد، در سال ۳۷۸ میلادی سرداری به نام سیاج کاک شهر تیکال را فتح کرد و قلمرو جغد نیزه‌انداز شاه تنوتی‌هوآکان^۱ را در آمریکای مرکزی گسترش داد و در ۵۵۰ میلادی توتیلا شاه اوستروگت‌ها^۲ پس از محاصره‌ای طولانی رم را گشود.

در سال ۳۰۷ هجری خورشیدی امیر عبدالرحمن سوم حاکم کوردوبا شد و نظام خلافت اموی را در این شهر تأسیس کرد. در ۱۲۵۶ ارتش روسیه در نبرد فیلیپوپولیس^۳ بر قوای عثمانی غلبه کردند و شهر پلوودیو^۴ را گرفتند. در سال ۱۲۹۴ در جریان جنگ جهانی اول قوای روس در نبرد سری‌کمیش^۵ در نزدیکی کوه الله اکبر در قفقاز بر ارتش عثمانی پیروز شدند. انور پاشا که در این جنگ شکست خورده بود تقصیرها را به گردن مردم

¹ Teotihuacan

² Ostrogoths

³ Battle of Philippopolis

⁴ Plovdiv

⁵ Battle of Sarikamish

ارمنی منطقه انداخت که از عثمانی‌ها دل خوشی نداشتند و این مقدمه‌ای بود برای نسل‌کشی ارمنیان به دست پان‌ترکان. در بیست‌وششم دی سال ۱۲۹۹ مارکسیست‌های اسلواکی و فراسوی کارپاتیا^۱ همایشی در لوبوچنا^۲ برگزار کردند. در ۱۳۱۱ الفتریوس و نيزلوس^۳ برای چهارمین بار نخست‌وزیر برزیل شد و در ۱۳۲۳ با نزدیک شدن ارتش روسیه به برلین هیتلر و همکارانش در پناهگاه زیرزمینی مشهوری مستقر شدند و اداره‌ی جنگ را از آنجا ادامه دادند.

فرانتس برنتانو

الفتریوس و نيزلوس

در ۱۳۴۷ جوانی چک به نام یان پالاچ که دانشجوی اقتصاد سیاسی بود در اعتراض به خشونت شوروی‌ها در سرکوب انقلاب ضدکمونستی بهار پراگ خودکشی کرد و در همین روز هم معمر قذافی، افسر مارکسیست لیبیایی، در پی کودتایی رهبری این کشور را به دست گرفت و در ۱۳۷۰ طی عهدنامه‌ی چاپولتپک^۴ دولت

¹ Transcarpathian

² Lubochňa

³ Eleftherios Venizelos

⁴ Chapultepec

السالوادور و شورشیان به آتش بس دست یافتند و به دوازده سال جنگ داخلی که هفت و پنج هزار کشته به جا گذاشته بود خاتمه دادند.

از رخدادهای پراکنده دیگر این روز می توان به این موارد اشاره کرد: در ۸۷۰ اولین متن درباره‌ی دستور زبان اسپانیایی نوشته و به ملکه ایزابلا‌ی کاستیل پیشکش شد و در ۱۲۶۷ کمپانی کوکاکولا در آتلانتا به ثبت رسید. نامش در آن هنگام شرکت طبی پمبرتون بود! در ۱۲۸۳ نمایشنامه‌ی باغ آلبالو به قلم آنتون چخوف برای اولین بار بر صحنه رفت و در ۱۳۷۹ هم تارنمای ویکی پدیا آغاز به کار کرد.

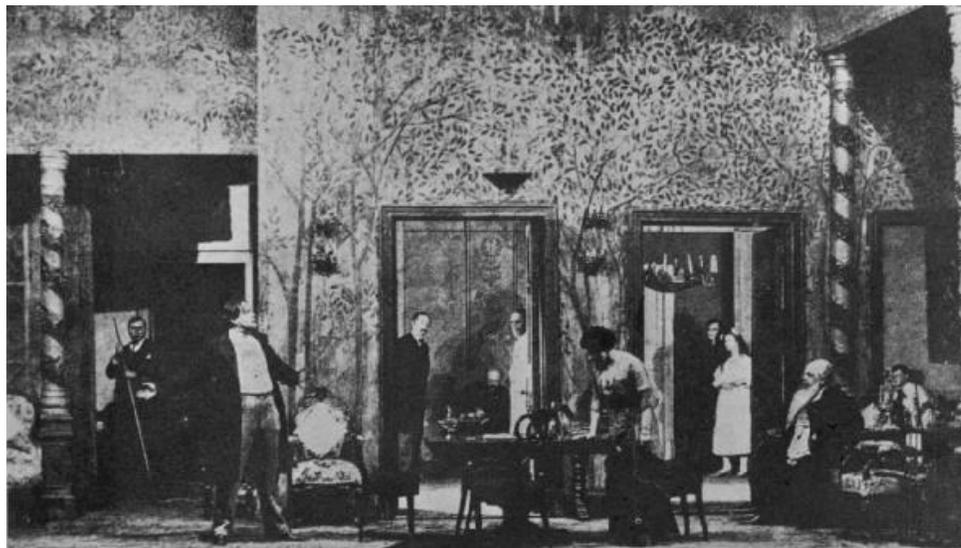

یان پالاچ و خودسوزی‌اش در پراگ

زادگان نامدار این روز عبارت‌اند از: فرانتس برنتانو^۱ فیلسوف آلمانی (۱۲۱۶) و فلوگنچیو باتیستا^۲ سردار

و رئیس‌جمهور کوبا (۱۲۷۹). فرانسیس گالتون^۳ انسان‌شناس و جغرافی‌دان انگلیسی (۱۲۸۹) هم در این روز

درگذشت.

اولین اجرای باغ آلبالو

¹ Franz Brentano
² Fulgencio Batista
³ Francis Galton

بیست و هفتم دی

روز سه‌شنبه بیست و هفتم دی سال ۳۰۸ (۸ ذوالحجه ۳۱۷ ق.) ابوطاهر سلمان رهبر قرمطیان اعلام کرد که قیامت آغاز شده و شریعت اسلام نسخ شده و هوادارانش به مکه حمله بردند و کعبه را ویران کردند. یک قرن بعد در ۴۱۰ سلطان مسعود اول غزنوی پس از شورش سپاهیان بر وی و عزل شدن از قدرت به امر برادرش محمد کشته شد. روز دوشنبه بیست و هفتم دی سال ۵۴۴ (۶ ربیع الاول ۵۶۱ ق.) هم حسن دوم نزاری از حسن بن ناماور زخم خورد و درگذشت.

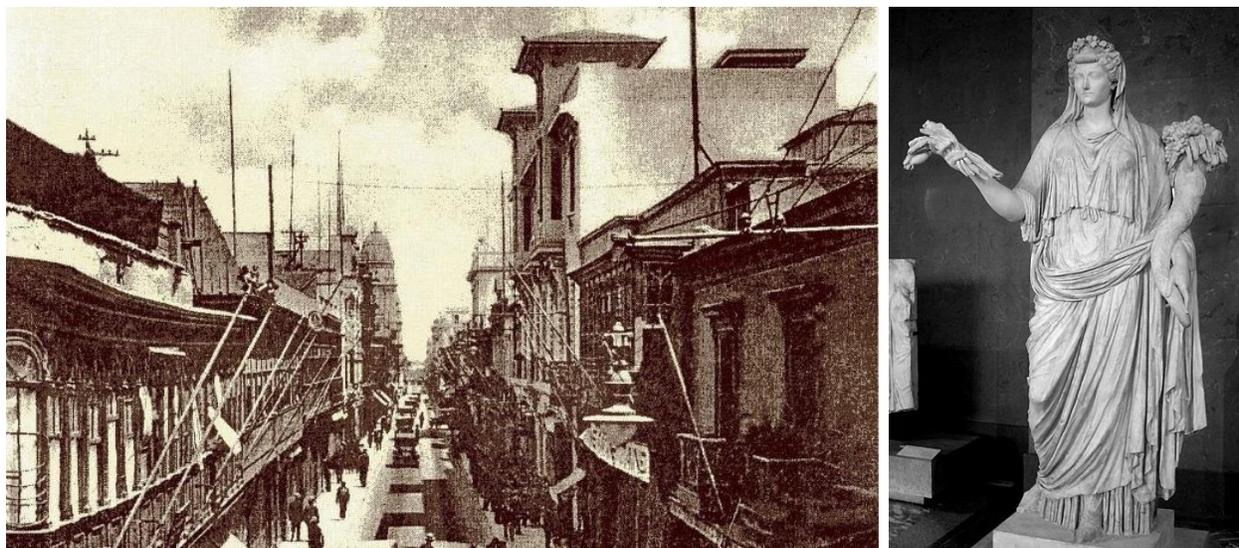
در تاریخ مشروطه به روز جمعه ۲۷ دی ۱۲۸۰ (۷ شوال ۱۳۱۹ ق.) عبدالحمید ثقفی متین‌السلطنه

(لبیب‌الملک) اولین شماره از روزنامه‌ی مظفری را منتشر کرد که نخستین روزنامه‌ی مشروطه‌خواه چاپ‌شده در جنوب ایران بود و ماهی دو بار منتشر می‌شد. در چنین روزی به سال ۱۳۰۹ انتخابات هیئت‌رئیس‌هی دائمی مجلس ملی برگزار شد و در نتیجه حسین دادگر به ریاست و طباطبائی دیبا و شاهزاده افسر به نیابت وی انتخاب شدند. در سال ۱۳۱۴ علی منصور که وزیر طرق و شوارع بود از کار برکنار شد.

رضاشاه، محمدرضا ولیعهد، حسین دادگر و محمدعلی فروغی

در روز بیست و هفتم دی سال ۳۸ پیش از میلاد اوکتاویانوس دولتمرد نامدار رومی که بعدتر به اولین امپراتور روم تبدیل می‌شد، از همسر قبلی‌اش اسکریونیا که خواهر سکستوس پمپی بود جدا شد و با لیویا دروسیلا (تصویر زیر، راست) ازدواج کرد. به این ترتیب اتحاد میان سه مرد مقتدر روم (تریوم‌ویری) به هم خورد و بار دیگر جنگ داخلی آغاز شد و در ۹۱۳ فرانسیسکو پزارو شهر لیما (تصویر زیر، چپ) را بنیان نهاد.

در همین روز به سال ۹۸۶ هجری خورشیدی سوسنیوس^۱ امپراتور حبشه در حمله‌ای غافلگیرانه در منطقه‌ی اینات^۲ به سپاهیان اورومو^۳ حمله کرد و دوازده هزار نفر از ایشان را کشتار کرد. در ۱۱۸۹ هم در نبرد پل کالدرون^۴ در مکزیک یک سپاه شش هزار نفره‌ی اسپانیایی بر یک ارتش صد هزار نفره‌ی انقلابیون استقلال طلب مکزیک غلبه کرد!

¹ Susenyos

² Ebenat

³ Oromo

⁴ Battle of Calderón Bridge

در ۱۲۹۷ کنفرانس صلح پاریس در پایان جنگ جهانی اول آغاز به کار کرد. در سال ۱۳۱۹ نیروی دریایی فرانسه در نبرد کوچانگ بر ناوگان پادشاهی تایلند پیروز شد، در ۱۳۲۳ روس‌ها راثول والنبرگ اَدیپلمات سوئدی را ربودند و او را به شوروی بردند و او دیگر هرگز دیده نشد. والنبرگ معمار و دولتمردی نامدار بود که در دوران حکومت نازی‌ها برای هزاران یهودی اسناد مهاجرت فراهم کرده و به این ترتیب آن‌ها را از اردوگاه و مرگ نجات داده بود. شواهد نشان می‌دهد که روس‌ها با این حدس که برای آمریکایی‌ها جاسوسی می‌کند او را از بوداپست دزدیدند و پس از شکنجه در زندان لوبیانکا به قتل رساندند.

کشتی‌های فرانسوی در نبرد کوچانگ

نبرد پل کالدرون

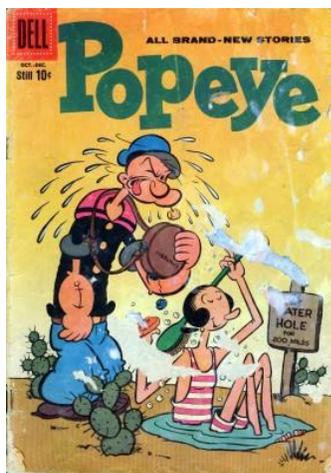
در سال ۱۳۲۴ اولین نشست شورای امنیت سازمان ملل برگزار شد، در ۱۳۲۸ یازده مرد مسلح به یک زرهپوش مخصوص حمل پول در بوستون حمله کردند و دو میلیون دلار را به سرقت بردند و در ۱۳۳۹ دوایت

¹ Battle of Ko Chang

² Raoul Wallenberg

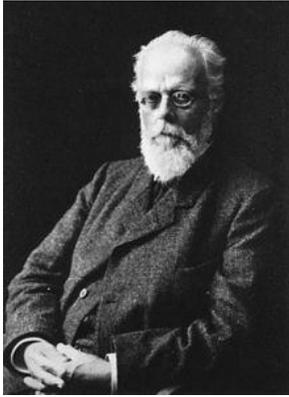
آیزنهاور^۱ در سخنرانی تلویزیونی‌ای که به مناسبت به پایان رسیدن دوره‌ی ریاست جمهوری‌اش و خداحافظی‌اش ایراد می‌کرد، به مردم آمریکا درباره‌ی تسلط یک مجموعه‌ی نظامی-صنعتی خودکامه در آمریکا هشدار داد.

در سال ۱۳۳۹ پاتریس لومومبا^۲ نخست‌وزیر کنگو در شرایطی مرموز و با دخالت دولت‌های آمریکا و بلژیک کشته شد و بدنش را در اسید حل کردند. در ۱۳۵۵ مجازات اعدام پس از ده سال باز در آمریکا احیا شد و گری گیل‌مور^۳ قاتل تیرباران شد و در ۱۳۷۰ کیچی میازاوا^۴ نخست‌وزیر ژاپن در دیدار از کره‌ی جنوبی سخنرانی‌ای کرد و از مردم کره به خاطر این که سربازان ژاپنی طی جنگ جهانی دوم زنان کره را وادار به روسپی‌گری می‌کردند عذرخواهی کرد. در ۱۳۷۶ هم ماجرای ارتباط جنسی بیل کلینتون و منشی‌اش مونیکا لوینسکی^۵ به روزنامه‌ها کشیده شد و رسوایی بزرگی به بار آورد و در ۱۳۷۹ هم لورن دزیره کابیلا^۶ رئیس‌جمهور کنگو به دست یکی از محافظانش کشته شد.

-
- ¹ Dwight Eisenhower
 - ² Patrice Lumumba
 - ³ Gary Gilmore
 - ⁴ Kiichi Miyazawa
 - ⁵ Monica Lewinsky
 - ⁶ Laurent-Désiré Kabila

چند رخداد فرهنگی هم در این روز رخ داده است. یکی آن که در بیست و هفتم دی ۹۸۳ کتاب دون کیشوت اثر سروانتس^۲ به چاپ رسید. دیگر آن که در ۱۳۰۷ کارتون پاپای ملوان برای اولین بار در یک مجله‌ی کمیک استریپ انتشار یافت.

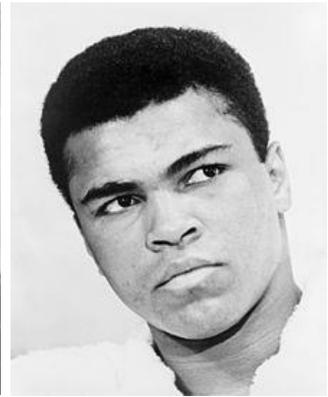
آگوست وایسمان

دیوید لوید جرج

رائول والنبرگ

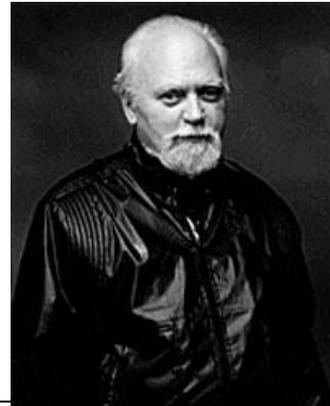

محمدعلی کلی

¹ Don Quixote

² Miguel de Cervantes

دالیدا

جاوید اختر

ویلسون

مک سنت

بیست و هفتم دی زادروز این کسان است: بنجامین فرانکلین^۱ (۱۰۸۴)، آگوست وایسمان^۲ زیست‌شناس و ژنتیک‌دان آلمانی (۱۲۱۲)، دیوید لوید جرج^۳ نخست‌وزیر انگلستان (۱۲۴۱)، مک سنت^۴ هنرپیشه و کارگردان کانادایی (۱۲۵۸)، آل کاپون^۵ گانگستر مشهور آمریکایی (۱۲۷۷)، روبرت آنتون ویلسون^۶ روان‌شناس، نویسنده، شاعر و عارف آمریکایی (۱۳۱۰)، دالیدا^۷ خواننده‌ی مصری-فرانسوی (۱۳۱۱)، محمدعلی کلی^۸ مشت‌زن آمریکایی (۱۳۲۰) و جاوید اختر شاعر و ادیب هندی (۱۳۲۳).

سکه‌ی تئودوسیوس

سکه‌ی سلطان مسعود غزنوی

درگذشتگان این روز هم عبارت‌اند از: تئودوسیوس اول^۸ امپراتور روم شرقی (۳۹۵ میلادی)، ابوبکر محمد بن علی مظارعی آخرین وزیر طولونی (۳۳۵ هجری خورشیدی)، بَغا صدر اعظم بانفوذ ارغون خان مغول

^۱ Benjamin Franklin

^۲ August Weismann

^۳ David Lloyd George

^۴ Mack Sennett

^۵ Al Capone

^۶ Robert Anton Wilson

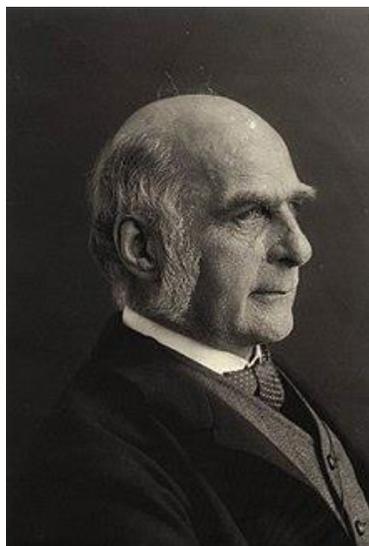
^۷ Dalida

^۸ Theodosius I

(۶۶۷)، اسکندریگ قهرمان استقلال آلبانی (۸۴۶) که در همین روز هم زاده شده بود، سلطان مراد سوم عثمانی (۹۷۳)، توماسو آلبینونی^۱ موسیقیدان و آهنگساز ایتالیایی (۱۱۲۹)، ادوارد گیون، تاریخ‌نگار انگلیسی (۱۱۷۲)، رودیارد کیپلینگ^۲ نویسنده و شاعر انگلیسی (۱۳۱۴)، والتر فون رایشناو^۳ سپهسالار آلمانی (۱۳۲۰) و آلبرت حورانی مورخ لبنانی (۱۳۷۱).

آلبرت حورانی

فرانسیس گالتون

والتر فون رایشناو

¹ Tomaso Albinoni

² Rudyard Kipling

³ Walter von Reichenau

بیست و هشتم دی

در چنین روزی به سال ۱۲۹۰ به دنبال اخراج شوستر از ایران ژاندارمری خزانه منحل گردید و افراد آن
ضمیمه ژاندارمری دولتی شدند. سی و یک سال بعد در سال ۱۳۲۱ یک هیئت نظامی مرکب از سرتیپ ابراهیم
ارفع، سرهنگ شرف‌الدین قهرمانی، سرهنگ غلامحسین شیبانی و سرگرد افخمی بنا به دعوت سفارت انگلیس

برای بازدید جبهه‌های مصر و آفریقای شمالی همراه با عده‌ای از افسران انگلیسی از فرودگاه قلعه‌مرغی پرواز کردند و به خاطر هوای توفانی و نقص فنی هواپیما در شمال خرقان سقوط کرد و کلیه‌ی سرنشینانش جان باختند و اجساد هیئت نظامی ایران را با تشریفات نظامی در گورستان ظهیرالدوله به خاک سپردند. در سال ۱۳۵۴ هم شبه‌نظامیان مسیحی لبنان بیش از هزار تن را در محله‌ی مسلمان‌نشین قرنطینه واقع در شرق بیروت کشتار کردند (تصویر بالا).

در چنین روزی به سال ۵۳۲ میلادی شورش نیکا در کنستانتینوپل با کشتار نیمی از مردم شهر به دست بلیزاریوس^۱ و سربازان امپراتور یوستینیان^۲ به پایان رسید. در سال ۱۰۷۹ هجری خورشیدی فردریک اول به

^۱ Belisarius
^۲ Justinian I

پادشاهی پروس رسید و در کونیگسبرگ^۱ تاج‌گذاری کرد. در ۱۲۴۹ ویلهلم اول در تالار آینه‌ی کاخ ورسای به مقام امپراتوری آلمان رسید (تصویر بالا)، در سال ۱۲۵۱ در نبرد سنگربندی پنجاه‌وسه سرخپوستان مودوک^۲ بر بیش از چهارصد مهاجم ارتش آمریکا غلبه کردند.

فردریک اول

نبرد ابوطلیح

در سال ۱۲۶۳ ارتش بریتانیا در نبرد ابوطلیح بر سپاهیان درویش مهدی سودانی که بسیار پرشمارتر بود پیروز شد، به سال ۱۲۹۳ در جریان جنگ جهانی اول زیپلن‌های آلمانی^۳ مناطق کینگز لین^۴ و گریت یارموث^۵ را بمباران کردند و بیست نفر را کشتند. این اولین حمله‌ی هوایی تاریخ به مناطق غیرنظامی بود. و در ۱۳۲۱ اولین شورش یهودیان در گتوی ورشو آغاز شد و در ۱۳۲۳ هم ارتش سرخ کراکو^۶ را فتح کرد و آلمانی‌ها را از آنجا راند.

¹ Königsberg

² Modoc

³ German Zeppelin

⁴ Kings Lynn

⁵ Great Yarmouth

⁶ Kraków

در بیست و نهم دی ماه سال ۱۸۵۵ پاپ

گریگوری یازدهم بار دیگر جایگاه پاپ را از آوینیون به رم بازگرداند. در ۱۱۶۶ اولین کشتی حامل تبعیدیان انگلیسی به استرالیا با ۷۳۶ محکوم به استرالیا وارد شد. در سال ۱۲۴۴ کالج وسلی^۱ در ملبورن تأسیس شد (تصویر بالا، چپ) و در ۱۲۶۲ دکتر ویلیام پرایس تصمیم گرفت جسد فرزندش عیسی مسیح پرایس^۲ را که در نوزادی درگذشته بود بسوزاند. کوشش او در این زمینه به شکل‌گیری قوانینی برای مرده‌سوزان در انگلستان منتهی شد. در سال ۱۲۷۴ از اولین دستگاه تولید اشعه‌ی ایکس رونمایی شد، در ۱۲۹۳ ژرژ کلود^۳ اختراع لامپ نئون را ثبت کرد. در سال ۱۳۱۸ «تو ای جاسوس نازی!»^۴ اولین فیلم هالیوود بود که در آن هیتلر ریشخند می‌شد. هنرپیشه‌های اصلی این فیلم کم‌دین‌های گروه سه کله پوک بودند. و در ۱۳۵۹ فیل اسمیت^۵ و فیل میفیلد^۶ (تصویر بالا، راست) با چتر از فراز آسمان خراشی در هوستون پایین پریدند و جریان ورزش خطرناک BASE را آغاز کردند که عبارت است از پرش با چتر از ساختمان‌های بلند، پرتگاه‌های کوهستانی، پل‌ها و تیرک‌ها و آنتن‌ها.

¹ Wesley College

² Jesus Christ Price

³ Georges Claude

⁴ You Nazty Spy!

⁵ Phil Smith

⁶ Phil Mayfield

کنفرانس ورسای

ضیاءالرحمن رئیس‌جمهور بنگلادش در ۱۳۱۴ زاده شد و دو تن از نامداران معاصر ایران در این روز جان سپرده‌اند. روز شنبه بیست‌وهشتم دی‌ماه سال ۱۲۶۴ فیروز میرزا نصرت‌الدوله درگذشت و در سال ۱۳۹۱ محمود عنایت نویسنده و مترجم فوت کرد. در میان انیرانیان لویی کلود دو سن مارتین^۱ آعارف فرانسوی (۱۱۲۱)، آگوست نئاندر^۲ شاعر آلمانی که انسان نئاندرتال به اسم او نامگذاری شده (۱۱۶۷) و ژیل دلوز^۳ فیلسوف فرانسوی (۱۳۰۳) در این روز زاده شده‌اند و در سال ۲۷۴ هم خُمرویه بن احمد بن طولون حاکم طولونی کشته شد.

¹ Louis Claude de Saint-Martin

² August Neander

³ Gilles Deleuze

سکه‌ی خمرویه بن احمد بن طولون

ژرژ کلود و لامپ نئونش

پوستر نمایش «تو، ای جاسوس نازی!»

گریگوری یازدهم

سن مارتین

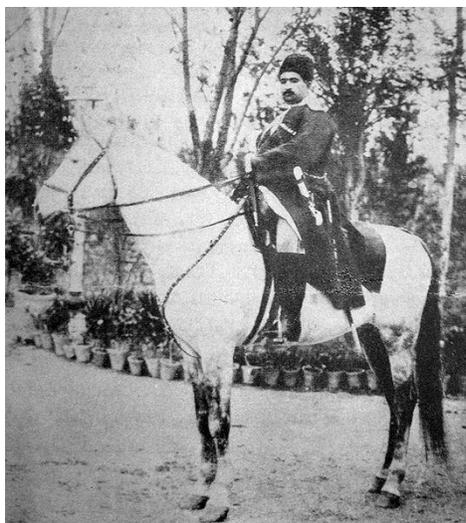
آگوست نئاندر

بیست و نهم دی

روز بیست و نهم دی سال ۲۸ هجری خورشیدی سپاه صد هزار نفره‌ی چینی که امپراتور دودمان تانگ با سپهسالاری پهلوانی ایرانی به نام «آشنا شاعر» به نبرد قراشهر فرستاده بود، پس از چهل روز محاصره شاه قراشهر را که فرهدیو (خورنه‌دوه = سوارنادیوا) نام داشت به تسلیم وا داشت. قراشهر مرکز دولتی به نام کوچه (کوچا در منابع چینی) در حاشیه‌ی بیابان تاریم بود که مردمش فرهنگی ایرانی و نژادی ترک و دینی اغلب بودایی داشتند و بخشی از راه ابریشم را در دست داشتند.

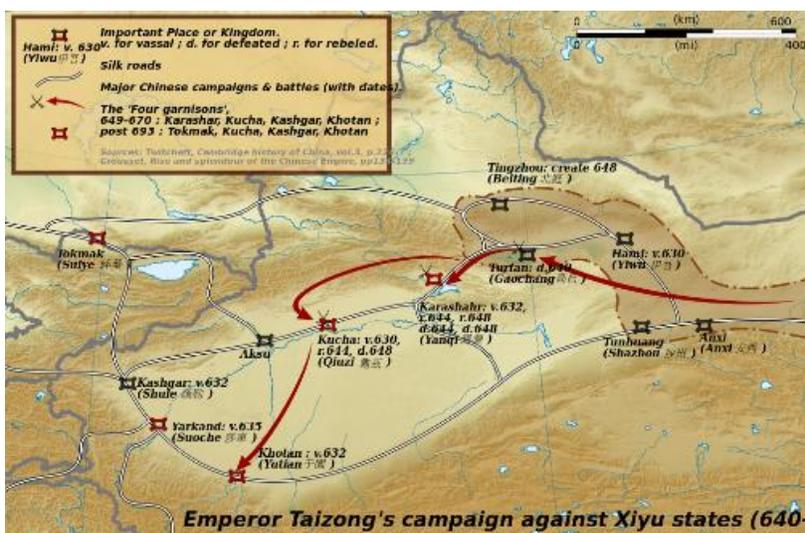

آتش‌سوزی خیابان جمهوری

روز بیست‌ونهم دی سال ۱۲۸۵ محمدعلی‌شاه (تصویر روبرو) تاج‌گذاری کرد و از همان ابتدا با دعوت‌نکردن نمایندگان مجلس به مراسم تاج‌گذاری‌اش بنای مخالفت با مشروطه را گذاشت. در همین روز به سال ۱۳۱۷ ابوالحسن پیرنیا (معاذالسلطنه) به استانداری فارس و جواد عامری به معاونت امور خارجه منصوب شد. در سال‌های اخیر هم در روز یکشنبه بیست‌ونهم دی سال ۱۳۹۲

در جریان یک آتش‌سوزی در ساختمانی تجاری در خیابان جمهوری تهران، دو زن کارگر در حضور آتش‌نشان‌ها وقتی می‌کوشیدند از پنجره‌ها بگریزند از ساختمان فرو افتادند و مردند.

مسیر لشکرکشی تای‌زونگ به قراشهر

این روز در سال‌های اخیر در سرزمین‌های پیرامونی دل ایرانشهر هم پرحادثه بوده است. در سال ۱۳۵۹ آمریکا و ایران به توافقی دست یافتند و قرار شد ۵۲ گروگان آمریکایی پس از ۱۴ ماه آزاد شوند. درست ده سال

بعد در ۱۳۶۹ عراق در واکنش به حمله‌ی آمریکایی‌ها دومین موشک اسکاد خود را به اسرائیل شلیک کرد تا دایره‌ی جنگ را به کشمکش اعراب و اسرائیل گسترش دهد. اما اسرائیلی‌ها واکنشی نشان ندادند. در سال ۱۳۸۵ هم هرانت دینک روزنامه‌نگار ارمنی تبار اهل ترکیه زمان کوتاهی پس از آن که در یک فیلم مستند سخن گفت و اسنادی درباره‌ی نسل‌کشی ارمنیان ارائه کرد جلوی دفتر روزنامه‌اش به‌دست یک نوجوان هفده‌ساله‌ی پان‌ترک به‌اسم اوگون ساماست^۱ به قتل رسید. قاتل دستگیر شد ولی اسنادی منتشر شد که نشان می‌داد پلیس و ژاندارمری با او همکاری کرده است. در مراسم تدفین او دویست‌هزار نفر حضور یافتند و در هواداری از ارمنی‌ها و ابراز نفرت از قوم‌گرایان شعار سر دادند (تصویر زیر).

در چنین روزی به‌سال ۷۹۷ هانری پنجم شاه انگلستان روئن^۲ را هم گرفت و به این ترتیب فتح نورماندی را به پایان رساند، در ۱۱۵۶ جیمز کوک^۳ اولین اروپایی بود که به هاوایی رسید و آنجا را جزایر ساندویچ نامید، در ۱۲۱۷ کمپانی هند شرقی انگلستان عدن را اشغال کرد و در ۱۲۹۸ سنای آمریکا رأی داد که آمریکا به اتحادیه‌ی ملل نیوندد. در چنین روزی به سال ۱۳۱۴ ادوارد هشتم شاه انگلستان شد و تاج‌گذاری کرد. او شخصیت نافذ و تأثیرگذاری داشت و کمتر از یک سال پس از آن که به پادشاهی بزرگ‌ترین دولت کره‌ی زمین رسید، به خاطر

¹ Ogün Samast

² Rouen

³ James Cook

این که موقعیتش مانع می شد با زن دلخواهش ازدواج کند، از سلطنت کناره گیری کرد و با زنی آمریکایی به نام والیس سیمپسون وصلت کرد. او از علاقمندان به هیتلر بود و در زمان جنگ جهانی دوم به سود نازی ها سخنرانی می کرد و اگر کناره گیری نکرده بود سیر تاریخ جهان متفاوت رقم می خورد. در ۱۳۲۰ هم نیروهای ژاپنی در برمه نیرو پیاده کردند و کار اشغال این منطقه را آغاز کردند.

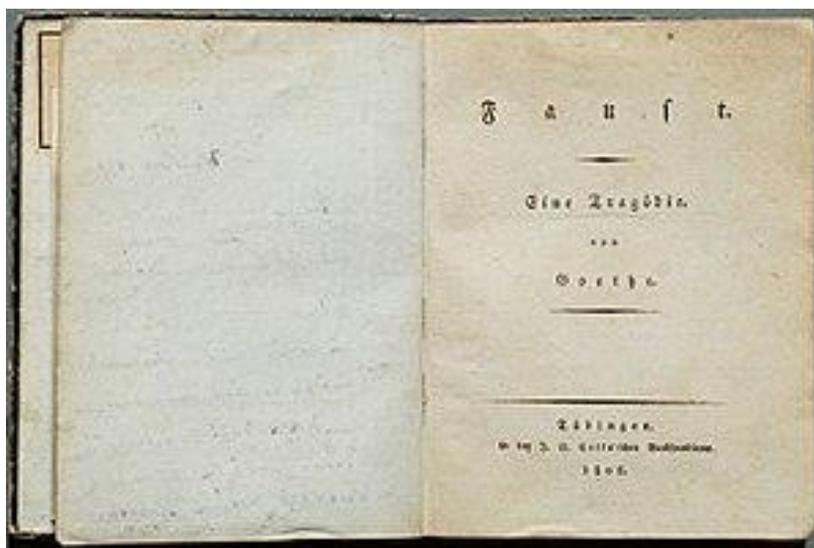

ادوارد هشتم: تاج گذاری، دوران خدمت سربازی در جنگ جهانی اول، سفر به آلمان و دیدار با هیتلر

در این روز چندین رخداد فرهنگی و فنی مهم هم رخ داده است. در سال ۱۲۰۷ بخش نخست از تراژدی فائوست اثر گوته به نمایش درآمد، در ۱۲۳۱ جوزپه وردی اپرای *Il trovatore* را در رم اجرا کرد و در ۱۲۶۱ اولین سیستم روشنایی برقی که با نیرویش را با سیم منتقل می کرد توسط ادیسون در نیوجرسی آغاز به کار کرد. در سال ۱۳۵۶ آلمان آخرین خودروی فولکس واگن خود را تولید کرد، هرچند این کارخانه در آمریکای لاتین تا سال ۱۳۸۲ فعال بود. در ۱۳۸۱ از اولین رایانه ی شخصی اپل که نمایشگر گرافیکی و ماوس داشت

¹ Giuseppe Verdi

رونمایی شد و در ۱۳۶۴ اولین ویروس رایانه‌ای بر دستگاه‌های آی‌بی‌ام نمایان شد. این ویروس برنامه‌ای بود به نام (c) Brain که برادران فاروق علوی در پاکستان برای محافظت نرم‌افزارشان در برابر کپی کردن نوشته بودند که از کنترلشان خارج شد و خود را روی رایانه‌ها تکثیر کرد. در ۱۳۹۰ هم اف‌بی‌آی تارنمای Megaupload را که در هنگ‌کنگ برپا شده بود و اشتراک آزاد فایل‌ها را ممکن می‌کرد توقیف کرد و به تعطیلی کشاند.

نخستین چاپ از فائوست

بیست‌ونهم دی‌ماه روز تولد مونتسکیو، فیلسوف فرانسوی (۱۰۶۷)، جیمز وات^۱ مهندس اسکاتلندی (۱۱۱۴)، روبرت ای لی^۲ سردار جنگ‌های داخلی آمریکا (۱۱۸۵)، ادگار آلن پو^۳ (۱۱۸۷)، ورنر زومبارت^۴ اقتصاددان و جامعه‌شناس آلمانی (۱۲۴۱)، گاستون گالیمار^۵ مؤسس انتشارات گالیمار (۱۲۵۹)، غلام اسحاق خان رئیس‌جمهور پاکستان (۱۲۹۳) و فدریکو فلینی^۶ کارگردان ایتالیایی (۱۲۹۸).

¹ James Watt

² Robert E. Lee

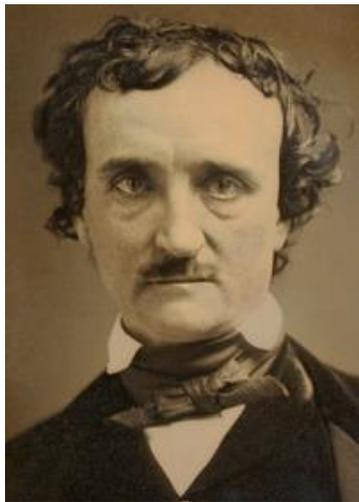
³ Edgar Allan Poe

⁴ Werner Sombart

⁵ Gaston Gallimard

⁶ Federico Fellini

یوحنا ی کاپادوکیایی سراسقف کنستانتینوپل (۵۲۰ میلادی)، امام ابو عبدالله محمد بن ادريس شافعی فقیه نامدار سنی و بنیانگذار یکی از چهار مذهب اهل سنت (۱۹۸) که در شهر فسطاط مصر درگذشته و علت مرگش احتمالاً زخمی بوده که از هواداران متعصب مذهب مالکی برداشت، الحاکم بامرالله خلیفه ی فاطمی مصر (۶۸۰)، جرج پنجم شاه انگلستان (۱۳۱۴)، لاورنس کوهلبرگ^۱ روان‌شناس آمریکایی (۱۳۶۵) و روحیه‌خانم همسر شوقی افندی (بهاء‌الله) که در اصل زنی آمریکایی به نام مری ماکسول^۲ بود (۱۳۷۸) در این روز درگذشته‌اند.

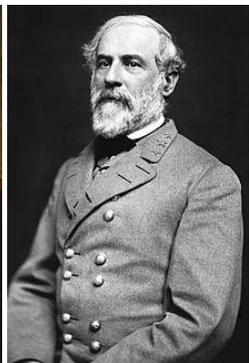
پو

زومبارت

روحیه خانم

¹ Lawrence Kohlberg

² Mary Maxwell

سی ام دی

کابینه‌ی اول مهدی‌قلی هدایت

روز سی ام دی سال ۱۲۵۹ (۱۹ صفر ۱۲۹۸ ق.) در روزنامه‌ی /اختر نوشتاری از میرزا رضاخان دانش (پرنس ارفع) در تبلیغ تغییر خط و الفبا به چاپ رسید که شیخ‌الاسلام قفقاز هم آن را تأیید کرده بود. دوازده سال بعد در شب پنجشنبه سی ام دی سال ۱۲۷۱ (شب ۱ رجب ۱۳۱۰ ق.) نشستی با حضور میرزا آقاخان کرمانی، سید جمال‌الدین اسدآبادی، میرزا ابوالحسن قاجار و سید برهان‌الدین بلخی برگزار شد که در آن جزوه‌ی حاج محمدکریم‌خان کرمانی رهبر شیخیه را خواندند و نقد کردند.

در چنین روزی به سال ۱۳۰۰ اولین قانون اساسی مشروطه‌ی ترکیه با تأکید بر حاکمیت ملی تصویب شد، در ۱۳۰۹ حاج مهدی‌قلی هدایت رئیس‌الوزرای رضاشاه هیئت وزیران را به این شرح به مجلس معرفی کرد: محمدعلی فروغی وزیر امور خارجه، علی‌اکبر داور وزیر عدلیه، سید حسن تقی‌زاده وزیر مالیه، اعتمادالدوله قره‌گوزلو وزیر معارف، سردار اسعد بختیاری وزیر جنگ، قاسم صوراسرافیل وزیر پست و تلگراف، علی منصور وزیر داخله، عنایت‌الله سمیعی کفیل وزارت اقتصاد ملی، سید باقر کاظمی وزارت طرق و شوارع. در ۱۳۱۸ هم با نمایان شدن نخستین بارقه‌های جنگ جهانی دوم به دستور رضاشاه ارتش به سرعت به احداث رشته استحکاماتی خود در مرزهای شمالی دست زد و تجهیزات و نفرات آنجا را تکمیل نمود.

این روز در سال‌های اخیر با رخدادهایی در سرزمین‌های پیرامونی ایران زمین و ارتباطش با کشورهای دیگر مصادف بوده است. در سال ۱۳۵۰ پاکستان چند روز پس از شکست از هند و جدا شدن بنگلادش از قلمروش برنامه‌ی خود برای ساخت بمب اتمی را آغاز کرد، در ۱۳۵۹ بیست دقیقه پس از آن که رونالد ریگان ریاست جمهوری آمریکا را بر عهده گرفت، انقلابیون ایران گروگان‌های آمریکایی را آزاد کردند! در سال ۱۳۶۸ هم با اغتشاش در رهبری اتحاد جماهیر شوروی مردم باکو در اعتراض به سیطره‌ی کمونیست‌ها به خیابان‌ها ریختند و ارتش سرخ شوروی در قلمرو آران فرو پاشید.

بازگشت گروگان‌های آمریکایی

در سی‌ام دی سال ۹۴۵ سپاهیان پرتغالی به رهبری استاسیو دسا^۱ پیروزی قاطعی بر سربازان فرانسوی به دست آوردند و ایشان را از ریودو ژانیرو بیرون راندند، در ۱۰۲۷ چارلز اول شاه انگلستان به جرم خیانت به کشور محاکمه شد و در ۱۱۶۳ سربازان سیامی (تایلندی) که از اغتشاش ویتنام بهره جسته و به این سرزمین حمله برده بودند در نزدیکی رود مکونگ در نبرد راج گام خوی^۲ با شبیخون ویتنامی‌ها کشتار شدند. هریک از دو سپاه حدود سی هزار نفر نیرو داشتند و سیامی‌ها در این میان کاملاً از میان رفتند. در سی‌ام آذر سال ۱۱۷۱ لویی شانزدهم با فرمان کنوانسیون با گیوتین اعدام شد.

محل برگزاری کنفرانس وانسی

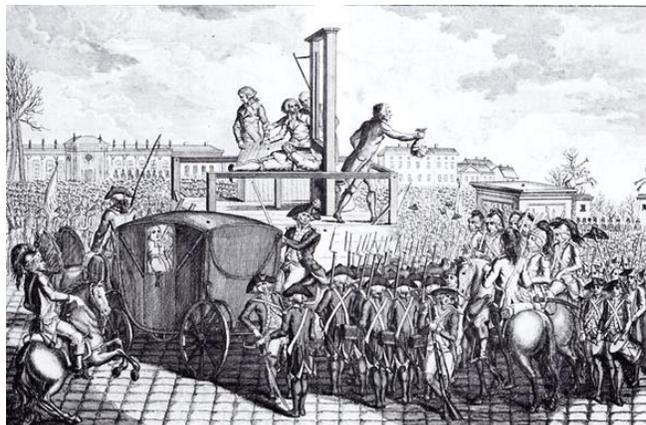
محاکمه‌ی چارلز اول

در سال ۱۲۱۷ شیلی در نبرد یونگای بر سپاهیان متحد پرو و بولیوی پیروز شد و نیمی از سپاه شش هزار نفره‌ی مهاجمان را کشتار کرد، در ۱۲۱۹ انگلیسی‌ها هنگ‌کنگ را اشغال کردند و در ۱۲۵۵ در آخرین روز از

¹ Estácio de Sá

² Battle of Rạch Gầm-Xoài Mút

نشست قسطنطنیه قدرت‌های منطقه‌ای درباره‌ی اصلاحات سیاسی در بالکان به توافق رسیدند. در ۱۲۶۵ هم سنای آمریکا به نیروی دریایی این کشور دستور داد در پرل هاربور پایگاه نظامی تأسیس کند.

اعدام لویی شانزدهم

این روز در تاریخ جنبش نازیسم آلمانی پرتکاپوتر بوده است. در سال ۱۳۱۹ یک افسر آلمانی در بخارست به قتل رسید و در نتیجه غوغایی به پا شد و گارد آهن که از نیروهای هوادار نازی در رومانی تشکیل شده بود، به یهودیانی که با ارتش رومانی حمایت می‌شدند حمله بردند، اما به شدت سرکوب شدند. در این درگیری‌ها ۱۲۵ یهودی و سی سرباز از یک سو و نزدیک به هشتصد تن از اعضای گارد آهن کشته شدند و نه‌هزار نفر اعضای بازمانده از این گروه به آلمان گریختند. در ۱۳۲۰ در کنفرانس وانسی^۱ که در حومه‌ی برلین برگزار شد نازی‌ها برای نخستین بار درباره‌ی کشتار یهودیان رایزنی کردند. این نسل‌کشی مشهور عملاً به دو سال آخر جنگ جهانی دوم محدود بود و احتمالاً درباره‌ی تلفاتش در تاریخ‌های نوشته شده توسط متفکین اخراقی راه یافته است.

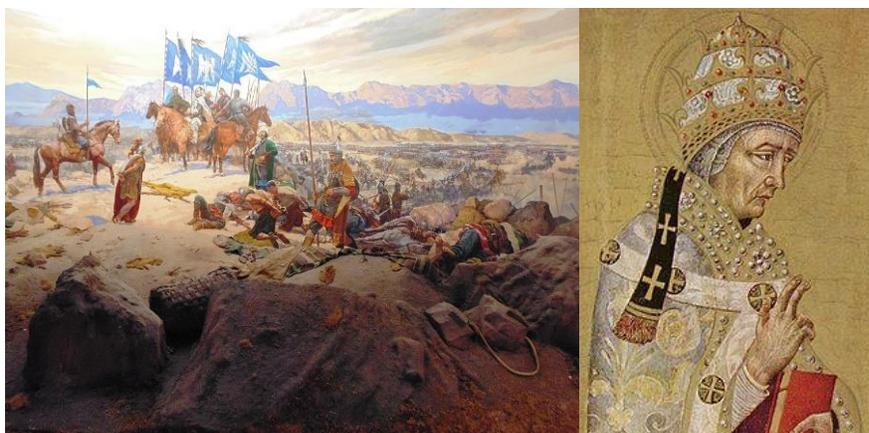
¹ Wannsee Conference

ویرانی شهرهای پروس شرقی و موج مهاجران آلمانی به سوی باختر

در سال ۱۳۲۳ دولت رایش ۱/۸ میلیون نفر از مردم غیرنظامی مقیم پروس شرقی را در عملیاتی گسترده به مناطق غربی آلمان منتقل کرد. این برنامه‌ی دشوار که اجرایش دو ماه به درازا کشید در این روز آغاز شد. دلیلش هم آن بود که خبر می‌رسید روس‌ها پس از اشغال شهرهای آلمانی به طور سیستماتیک به همه‌ی زنان تجاوز می‌کنند و مردان را شکنجه کرده و می‌کشند. رفتار ارتش سرخ با جمعیت غیرنظامی آلمان در جنگ جهانی دوم یکی از شرم‌آورترین برگ‌های تاریخ این جنگ است. در جریان این انتقال جمعیتی هم روس‌ها به بمباران ستون‌های جمعیت فراری می‌پرداختند و بین ۲۵ تا ۳۰ هزار تن از پناهندگان در این میان کشته شدند. . در ۱۳۳۸ هم به دنبال فروریختن معدن کولبروک^۱ در آفریقای جنوبی ۴۳۵ معدنکار زنده‌به‌گور شدند.

¹ Coalbrook

راست: پاپ فابیان

چپ: آلپارسلان در نبرد ملازگرد

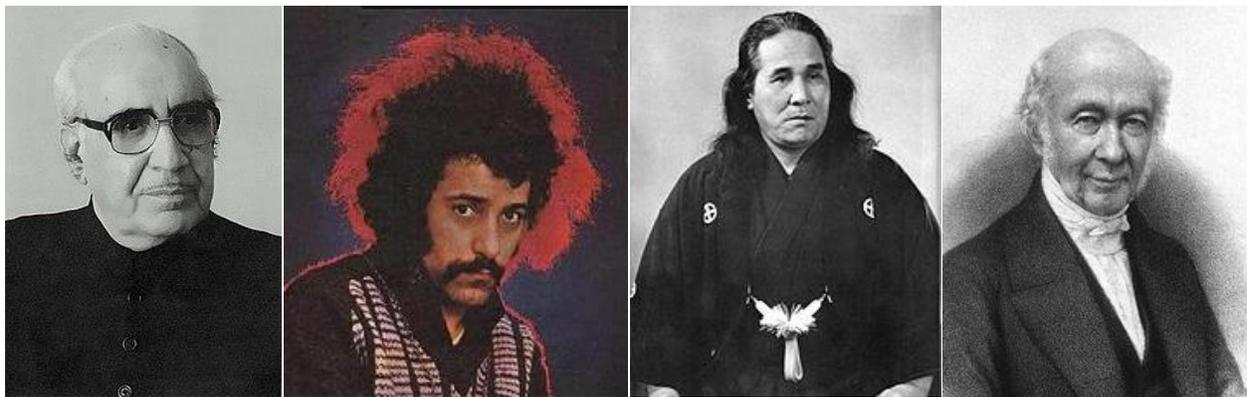
در سیام دی‌ماه چند رخداد مذهبی، فنی و فرهنگی هم واقع

شده است. در سال ۲۵۰ میلادی امپراتور روم داکیان مسیحیان را تحت تعقیب قرار داد و پاپ فابیان را به قتل رساند. در سال ۹۱۳ به دنبال «قضیه‌ی پلاکاردها»، پروتستان‌های فرانسوی تحت تعقیب قرار گرفتند و برخی از رهبران‌شان در برابر کلیسای نتردام بر تیرک بسته و زنده‌زنده سوزانده شدند. این قضیه زمانی آغاز شد که در چهار شهر بزرگ فرانسه شبنامه‌هایی که در آن به کاتولیک‌ها حمله شده و درباره‌شان افشاگری شده بود، انتشار یافت. یکی از این شبنامه‌ها به پشت در خوابگاه فرانسیس اول، شاه فرانسه، انداخته شده بود و این باعث شد او از رخنه‌ی پروتستان‌ها در دربارش بترسد و سیاست پیشینش درباره‌ی پروتستان‌ها را که آتشی جویانه و حمایتگرانه بود تغییر دهد. در ۱۳۰۷ اولین فیلم گویا به اسم «در آریزونای قدیم» به نمایش در آمد (تصویر روبرو)، در ۱۳۳۸ سفینه‌ی لیتل جو ۱ بی در حالی که

یک میمون رزوس سرنشینش بود از ویرجینیا به فضا پرتاب شد، و در ۱۳۶۹ دولت سودان در گرماگرم دومین جنگ داخلی اش اعلام کرد که قوانین جاری در این کشور شریعت اسلامی هستند و با این کار دشمنی میان مردم مسلمان شمالی و مسیحیان جنوبی را تشدید کرد.

سی‌ام‌دی‌ماه زادروز این نامداران در قلمرو ایران زمین است: آلپ‌ارسلان شاه سلجوقی (۴۰۷)، جمیل‌الدین عالی شاعر و ادیب پاکستانی (۱۳۰۳) و فرهاد مهراد خواننده (۱۳۲۲). احمد مختار پاشا سردار و صدراعظم عثمانی (۱۲۹۷)، آیت‌الله خوانساری (۱۳۶۳) هم در این روز فوت کرده است.

جمیل‌الدین عالی

فرهاد

یاماگوچی

رایشباخ

زادگان مشهور دیگر این روز عبارت‌اند از: گوردیان سوم^۱ امپراتور روم (۲۲۵ میلادی)، یوزف هوفمان^۲

آهنگساز لهستانی (۱۲۵۴ هجری خورشیدی)، ارسطو اوناسیس^۳ (۱۲۸۴)، گوگن یاماگوچی^۴ استاد هنرهای رزمی

^۱ Gordian III

^۲ Josef Hofmann

^۳ Aristotle Onassis

^۴ Gōgen Yamaguchi

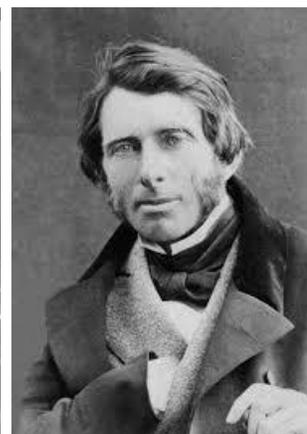
ژاپنی و بنیان‌گذار سبک گوجوریو (۱۲۸۷) و دیوید لینچ^۱ کارگردان آمریکایی (۱۳۲۴). پیر ژوزف پرودون^۲
 فیلسوف فرانسوی (۱۲۴۳)، کارل رایشنباخ^۳ شیمی‌دان و فیلسوف آلمانی (۱۲۴۷)، جان راسکین^۴ نقاش و منتقد
 هنری انگلیسی (۱۲۷۸) و در ولادیمیر لنین^۵ (۱۳۰۳) هم در این روز درگذشته‌اند.

لنین

یوزف هوفمان

جان راسکین

¹ David Lynch
² Pierre-Joseph Proudhon
³ Carl Reichenbach
⁴ John Ruskin
⁵ Vladimir Lenin

یکم بهمن

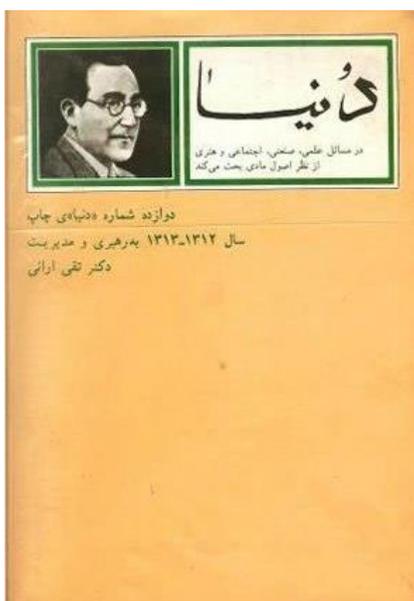

روز اول بهمن سال ۴۲۰ میلادی یزدگرد اول شاهنشاه ساسانی در جریان دسیسه‌ای مرموز به قتل رسید. یزدگرد (تصویر بالا) که شاهی مقتدر بود سیاست سرکوب اشراف و مهتران را در پیش گرفته بود و به همین خاطر به او لقب بزهکار داده بودند. همچنین از آنجا که از مانویان و مسیحیان و بوداییان پشتیبانی می‌کرد، نزد موبدان زرتشتی نیز چندان محبوبیتی نداشت. می‌گویند وقتی در خراسان سفر می‌کرد اسبی افسانه‌وار بر سر پرده‌اش ظاهر شد و وقتی شاهنشاه شیفته‌اش شد و برای گرفتنش پیش‌رفت، با لگدی او را به قتل رساند و بعد ناپدید شد!

حدود سیصد و پنجاه سال بعد در ۱۴۲ هجری خورشیدی ابراهیم بن عبدالله برادر محمد نفس‌زکیه رهبر نظامی قیام علویان در نبرد باخرمه در نزدیکی بصره از سپاهیان منصور خلیفه‌ی عباسی شکست خورد و کشته

شد. ۱۰۱۱ سال بعد (در ۱۱۵۳) خلافت عباسی منقرض شده بود و در این روز خلیفه‌ای از دودمانی دیگر تاج‌گذاری کرد و او عبدالحمید اول بود که به سلطنت عثمانی رسید.

در تاریخ معاصرمان در چنین روزی به سال ۱۳۰۰ مشیرالدوله پیرنیا به صدارت رسید. هفت سال بعد در ۱۳۰۷ «دیوان جزای عمال دولت» به ریاست حاج شرف‌الملک فلسفی افتتاح شد که کارش رسیدگی به پرونده‌ی تخلف کارمندان دولت بود. در سال ۱۳۱۲ هم اولین شماره‌ی مجله دنیا با همت دکتر تقی ارانی منتشر شد که مبلغ آرای کمونیستی بود و پس از یک سال به گرفتاری ارانی و یارانش منتهی شد و پرونده‌ی پنجاه‌وسه نفر را رقم زد.

مجله‌ی دنیا

خانواده‌ی مشیرالدوله پیرنیا

در چنین روزی به سال ۱۳۲۱ احمد قوام که به تازگی به نخست‌وزیری رسیده بود، کابینه‌ی خود را به این شرح ترمیم کرد: فرج‌الله بهرامی دبیر اعظم؛ وزیر کشور، جواد عامری؛ وزیر دادگستری، الهیار صالح؛ وزیر دارائی، محسن رئیس؛ وزیر پست و تلگراف، علی معتمدی؛ وزیر راه، نصرالله انتظام؛ وزیر بهداری، علیرضا

قره‌گوزلو وزیر مشاور، ابراهیم خواجه‌نوری: معاون نخست‌وزیر و دکتر علی امینی که قبلاً معاون نخست‌وزیر بود، به ریاست هیئت اقتصادی ایران در آمریکا منصوب شد. در ضمن دولت لایحه‌ی ایجاد وزارت کار و اقتصاد ملی را به مجلس داد و با تأیید مجلس در همین روز دکتر حسن مشرف نفیسی نخستین وزیر کار و اقتصاد ایران شد.

درست ده سال بعد در ۱۳۳۱ مردی به نام انصاری که در کرمان روضه‌خوانی می‌کرد و خود را نماینده‌ی آیت‌الله بروجردی می‌دانست،

ستیزی با بهائیان را آغاز کرد و در همین روز گروهی از مردم فریدن اصفهان با تحریکی مشابه به محله‌ی بهایی‌ها که صد خانه داشت حمله کردند و خانه‌ها را آتش زدند و یک نفر در این میان، به قتل رسید. در همین روز هم‌زمان با این غوغاها هیئت وزیران سازمانی برای بیمه‌ی اجتماعی کارگران تاسیس کرد که از همین روز آغاز به کار کرد.

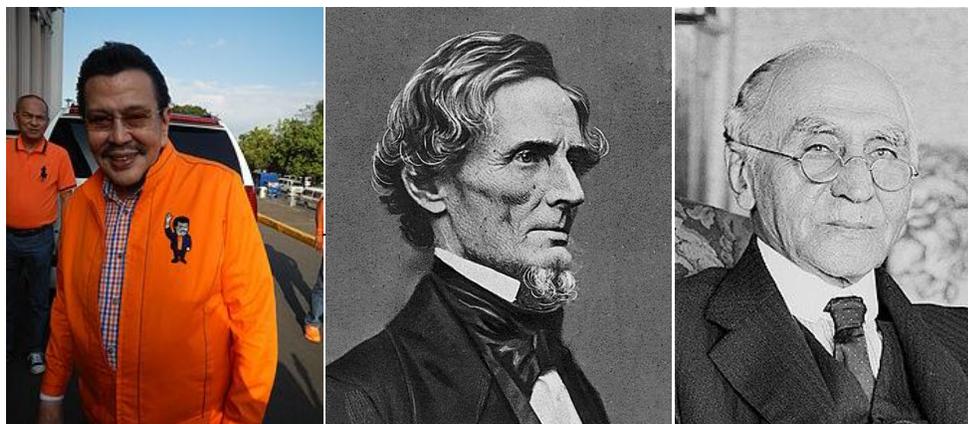
ورود خاندان سلطنتی پرتغال به برزیل

نبرد خه‌سان

در روز اول بهمن سال ۱۱۸۷ خاندان سلطنتی پرتغال که دو ماه پیش به خاطر حمله‌ی انقلابیون فرانسوی به پرتغال از این کشور گریخته بود، دربار خود را در برزیل برپا کرد. در ۱۲۰۲ بومیان آشناتی مهاجمان استعمارگر انگلیسی را در ساحل زرین (غنا) آفریقا شکست دادند در ۱۲۳۹ جفرسون دیویس^۱ از عضویت در سنای آمریکا استعفا داد و این مقدمه‌ی اعلام استقلال جنوب و جنگ داخلی آمریکا بود. در ۱۳۰۳ آلبانی به یک دولت جمهوری تبدیل شد و در ۱۳۰۹ سر آیزاک آیزاکس^۲ اولین زاده‌شده در استرالیا بود که به فرمانداری دولت مستعمراتی استرالیا رسید.

در چنین روزی به سال ۱۳۴۶ نبرد خه‌سان^۳ در ویتنام با حمله‌ی آمریکایی‌ها به این منطقه آغاز شد. آمریکایی‌ها خه‌سان را گرفتند و پایگاه چریک‌ها را در آنجا نابود کردند. اما بعد عقب نشستند و در نتیجه ویت‌کنگ‌ها باز آنجا را گرفتند و خط دفاعی شان را توسعه دادند. هر دو طرف مدعی پیروزی در این جنگ بودند و هریک نزدیک به ده‌هزار تن کشته و زخمی دادند. در سال ۱۳۷۹ جوزف استرادا^۴ رئیس‌جمهور فیلیپین به دنبال چهار روز تظاهرات آرام از قدرت کناره‌گیری کرد و اداره‌ی کشور به دست گلوریا ماکاپاگال آرویو^۵ افتاد. در ۱۳۸۷ هم باراک اوباما اولین رئیس‌جمهور سیاه‌پوست آمریکا شد و در ۱۳۹۵ دونالد ترامپ اولین رئیس‌جمهور آمریکا شد که به کلی از خارج از سیستم سیاسی-نظامی کشور برخاسته بود.

از راست:

آیزاک آیزاکس
جفرسون دیویس
استرادا

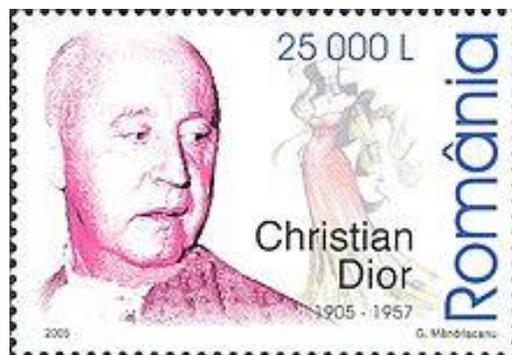
در ضمن این روز برای نهضت اصلاح دینی مسیحیان هم اهمیت داشته است. چون در روز اول بهمن سال ۹۰۳ هجری خورشیدی جنبش پروتستان‌های سوئیس زمانی آغاز شد که کنراد گبل، فلیکس مانس^۲ و جرج بلاوروک^۳ همدیگر را در خانه‌ی مادر مانس در زوریخ غسل تعمید دادند و به اولین آناباپتیست‌های سوئیس تبدیل شدند.

لودویگ آخیم فون آرنیم

انوشیروان کیهانی‌زاده

کریستین دیور

این روز با دستاوردهای فرهنگی و فنی آمریکایی‌ها هم تقارنی داشته است. در ۱۳۰۵ تدی ویکلم^۱ اولین گزارش رادیویی فوتبال تاریخ را در جریان بازی آرسنال و شفیلد ارائه کرد. چون در ۱۳۳۲ اولین زیردریایی اتمی جهان به نام نوتیلوس^۵ در کانکتیکات آمریکا به آب انداخته شد و به سال ۱۳۵۴ استفاده‌ی تجاری از هواپیمای کنکورد با راه‌اندازی خط لندن-بحرین و پاریس-ریو آغاز شد.

¹ Konrad Grebel

² Felix Manz

³ George Blaurock

⁴ Teddy Wakelam

⁵ nautilus

اول بهمن زادروز چند تن از نامداران وابسته به تمدن ایرانی است. قهرمان میرزا سالور مشهور به عین‌السلطنه که مفصل‌ترین کتاب خاطرات تاریخ معاصر ایران را از خود به جای نهاده، در یکشنبه اول بهمن سال ۱۲۵۰ از بطن تاجماه خانم نوهی فتحعلی‌شاه زاده شد، لو لاندائو^۱ فیزیکدان آرنی در همین روز به سال ۱۲۸۷ در باکو به دنیا آمد و در روزگار ما هم در چنین روزی به سال ۱۳۱۵ انوشیروان کیهانی‌زاده روزنامه‌نگار و مورخ به دنیا آمد که ابتکار تدوین تاریخ‌های روزشمار و تقویم‌های تاریخ از نوع «رام» را برای نخستین بار رواج داد.

روز سه‌شنبه اول بهمن سال ۴۲۳ (۲۳ جمادی‌الثانی ۴۳۶ق) ابوالحسن سعید بن هبه‌الله از پزشکان مشهور عهد عباسی و حکیم مقتدی بالله خلیفه‌ی عباسی درگذشت و او رئیس بیمارستان عضدی بغداد هم بود. سایر درگذشتگان ایران‌زمین در این روز عبارت‌اند از میرزا یحیی‌خان مشیرالدوله که روز پنجشنبه اول بهمن سال ۱۲۷۰ جان سپرد و عارف قزوینی شاعر ملی عصر مشروطه که در ۱۳۱۲ از دنیا رخت بریست.

کودکی لاندائو

پوگاجف

¹ Lev Landau

در میان رفتگان انیرانی این روز یمِلین پوگچف^۱ است که در ۱۱۵۳ اعدام شد. کریستین دیور^۲ طراح مد فرانسوی هم در این روز به سال ۱۲۸۳ زاده شده و لودویگ آخیم فون آرنیم^۳ شاعر و ادیب آلمانی (۱۲۰۹)، الکساندر هرتسن^۴ فیلسوف و فعال سیاسی روس (۱۲۴۸)، و کامیلو گلژی^۵ آسیب‌شناس و پزشک ایتالیایی (۱۳۰۴) در این روز درگذشته‌اند.

راست: هرتسن

چپ: گلژی

¹ Yemelyan Pugachev

² Christian Dior

³ Ludwig Achim von Arnim

⁴ Alexander Herzen

⁵ Camillo Golgi

دوم بهمن

سران
جمهوری
مه‌آباد

روز دوم بهمن سال ۸۹۵ هجری خورشیدی سلطان سلیم اول عثمانی در نبرد ریدانیه^۱ بر مملوک‌های مصر چیره شد و قلمرو مصر را فتح کرد. در این نبرد هریک از دو طرف بیست هزار سرباز وارد میدان کردند و تلفاتشان به ترتیب شش و هفت هزار نفر بود. در همین روز به سال ۱۲۲۷ حاکم مولتان که رهبر سیک‌های پنجاب بود پس از نه ماه محاصره تسلیم قوای انگلیسی شد.

^۱Battle of Ridaniya

در سال ۱۳۰۷ نظامنامه‌ی لباس متحدالشکل شهروندان به تصویب هیئت وزیران رسید و در همین روز امیر امان‌الله خان پادشاه افغانستان استعفای خود از سلطنت را پس گرفت. سه سال بعد در همین روز به سال ۱۳۱۰ محمدعلی فروغی عهدنامه‌ی مرزی ایران و ترکیه را تنظیم کرد، و درست ده سال بعد در ۱۳۲۰ به دنبال حمله‌ی متفقین به ایران هم او روسیه و انگلیس را وا داشت تا قراردادی سه جانبه را به رسمیت بشمرند و به این شکل ایران را در مقام کشوری مستقل که به جبهه‌ی متفقین پیوسته به رسمیت بشناسند و او را در پیروزی سهم بداند. با این همه روسیه‌ی شوروی که سپاهیان در شمال ایران حضور داشتند برای تجزیه‌ی ایران نقشه می‌کشید و زمانی که جنگ پایان یافت و نوبت خروج این قوا شد، دسیسه‌ای را پشتیبانی کرد. به شکلی که در همین روز به سال ۱۳۲۵ قاضی محمد و حزب دموکرات کردستان که دست‌نشانگان نیروهای اشغالگر شوروی بودند، در خیابان چهارچراغ مهاباد تأسیس جمهوری آزاد مهاباد را اعلام کردند و این بخشی از نقشه‌ی روسیه‌ی شوروی برای تجزیه‌ی آذربایجان و کردستان ایران پس از جنگ جهانی دوم بود. یازده سال بعد در همین روز به سال ۱۳۳۶ اسرائیل از صحرای سینا عقب‌نشینی کرد و در ۱۳۸۶ هم در انفجار دو خودروی بمب‌گذاری شده در باب شرقی بغداد دست‌کم ۸۸ تن کشته شدند (تصویر زیر).

در دوم بهمن سال ۸۸۴ هجری خورشیدی اولین دسته‌ی نگهبانان سوئسی واتیکان که ۱۵۰ نفر بودند به قلمرو پاپ وارد شدند. این روز با چندین جنبش آزادی‌طلبانه هم پیوند داشته است، چون در ۱۲۴۱ شورش مردم لیتوانی و بلاروس و لهستان برای

بیرون راندن اشغالگران روس به شکست انجامید. در ۱۲۵۷ هم زولوها در نبرد ایساندلوانا^۱ بر استعمارگران انگلیسی پیروز شدند، هم‌زمان انگلیسی‌ها در منطقه‌ی رورکی^۲ در هفتاد کیلومتری میدان جنگ بر زولوها پیروزی کوچکی به دست آوردند.

در سال ۱۲۷۹ ادوارد هفتم پس از مرگ مادرش ملکه ویکتوریا به پادشاهی انگلستان رسید، در ۱۲۸۳ معترضانی که برای جلب توجه تزار در سن پترزبورگ به راهپیمایی آشتی‌جویانه‌ای پرداخته بودند به دست سربازان دولتی کشتار شدند، این روز یکشنبه‌ی سیاه نام گرفت و آغازگاه انقلاب ۱۹۰۵ م. روسیه شد، در ۱۲۹۸، هلند و یلهلم دوم قیصر آلمان را که به این سرزمین تبعید شده بود، به نیروهای متفقین که در جنگ جهانی اول پیروز شده بودند، تحویل داد. در ۱۳۲۱ قوای آمریکایی و استرالیایی در جنگ خونین بوناگونا^۳ بر ناوگان و ارتش ژاپن پیروز شدند. در برابر سپاه بیست‌هزار نفره‌ی متفقین، ژاپنی‌ها حدود ده‌هزار نفر نیرو داشتند که تقریباً همه‌شان کشته یا زخمی شدند و در ۱۳۴۲ قرارداد الیزه برای همکاری اقتصادی فرانسه و آلمان به امضای شارل دو گل^۴ و کنراد آدنauer^۵ رسید.

¹ Battle of Isandlwana
² Rorke
³ Battle of Buna–Gona
⁴ Charles de Gaulle
⁵ Konrad Adenauer

در ۱۳۶۵ قوای امنیتی فیلیپین بر تظاهرات ده‌پانزده هزار نفره در مانیل آتش گشودند و سیزده تن را به قتل رساندند و در ۱۳۸۴ ایوو مورالس نخستین رئیس‌جمهور بولیوی شد که از بومیان سرخ‌پوست این کشور بود.

نگهبانان سوئسی پاپ

ادوارد هفتم

مورالس

از میان رخدادهای پراکنده‌ی دوم بهمن می‌توان به این موارد اشاره کرد: در سال ۹۳۴ مرگبارترین زلزله‌ی تاریخ در استان شان‌شی چین روی داد، که شمار کشتگان‌ش را بالغ بر ۸۳۰ هزار تن می‌دانند. در ۱۲۶۸ اتحادیه‌ی معدن‌کاران آمریکا در اوهایو تأسیس شد. در ۱۲۹۰ کنوانسیون بین‌المللی تریاک در لاهه به امضا رسید. این کنوانسیون واکنشی جهانی به تحمیل دو قرارداد تریاک به چین و کارکرد استعماری اعتیاد به مواد مخدر بود. در این کنوانسیون سیزده کشور (انگلستان، فرانسه، آمریکا، آلمان، ایتالیا، ژاپن، هلند، چین، پرتغال، روسیه، سیام و ایران) تعهد می‌کردند تجارت تریاک را محدود و مصرف آن را کنترل کنند. در ۱۳۳۵ هم جرج متسکی^۲ در

¹ Evo Morales

² George Metesky

نیویورک به جرم سی فقره بمب‌گذاری دستگیر شد و به خاطر دیوانگی مجازات نشد! به سال ۱۳۴۸ بوئینگ ۷۴۷ که اولین جمبوجت تجاری بود به شبکه‌ی خدمات هوایی پیوست و در ۱۳۵۱ دادگاه دیوانعالی آمریکا سقط جنین را در ایالت‌های آمریکا مجاز شمرد. در ۱۳۷۶ هم شرکت نت‌سکیپ^۱ نرم‌افزار موزیلا را برای استفاده‌ی عمومی منتشر کرد.

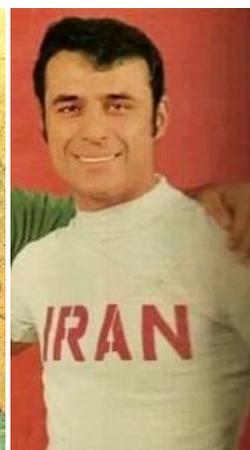
در میان اهالی ایران‌زمین ابن تیمیه بنیانگذار تفکر سلفی و بنیادگرایی اسلامی در دوم بهمن سال ۶۴۱ در حران زاده شد و در ۱۳۲۳ هم خسرو گلسرخی متولد گشت.

ایوان سوم

اردوی روس‌ها هنگام سرکوب شورش بالتیک و لهستان

از راست:

همایون بهزادی

آناستاسیوس پارسی

مجموعه‌ای از افراد متفاوت هم در این روز درگذشته‌اند. در سال ششم هجری خورشیدی آناستاسیوس پارسی^۱ راهب مسیحی که در ابتدای کار سرداری زرتشتی در ارتش ساسانی بود، فوت کرد. در ۸۹۵ خدام سنان پاشا صدراعظم عثمانی، در ۱۳۵۹ اشتیاق حسین قریشی مورخ پاکستانی و در ۱۳۹۴ همایون بهزادی فوتبالیست درگذشتند.

آنتونیو گرامشی

لرد بایرون

گوتهولد لسینگ

جان دان

در میان انیرانیان (گذشته از دو نام آغازین فهرستمان) شمار زیادی از اهل فرهنگ در این روز زاده شده‌اند که عبارت‌اند از: ایوان سوم تزار روس (۸۱۸)، والتر رالی^۲ جهانگرد و ماجراجوی انگلیسی (۹۳۰)، فرانسیس بیکن^۳ فیلسوف انگلیسی (۹۳۹)، جان دان^۴ شاعر انگلیسی (۹۵۰)، گوتهولد افرایم لسینگ^۵ فیلسوف آلمانی

¹ Anastasius of Persia

² Walter Raleigh

³ Francis Bacon

⁴ John Donne

⁵ Gotthold Ephraim Lessing

(۱۱۰۷)، لرد بایرون^۱ شاعر نامدار رمانتیک (۱۱۶۶)، آنتونیو گرامشی^۲ سیاست‌مدار کمونیست ایتالیایی (۱۲۶۹) و والتر فردریک موریسون^۳ مخترع فریزبی (۱۲۹۸). فردیناند دوم شاه آراگون (۸۹۴)، ادوارد مونک^۴ نقاش فرانسوی (۱۳۲۲) و لیندون جانسون^۵ رئیس‌جمهور آمریکا هم به سال ۱۳۵۱ در این روز درگذشته است.

والتر فردریک موریسون

جمبوجت

مونک

بیکن

¹ Lord Byron

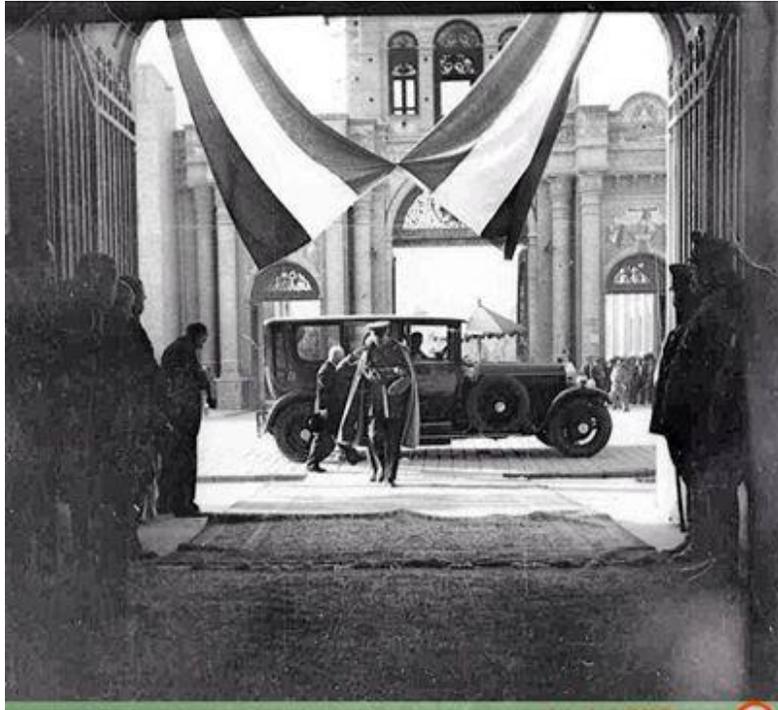
² Antonio Gramsci

³ Walter Frederick Morrison

⁴ Edvard Munch

⁵ Lyndon Baines Johnson

سوم بهمن

رضا خان سردار سپه از دروازه میدان مشق (واقع در خیابان سپه امروز) وارد می‌شود

روز سوم بهمن سال ۱۳۰۰ مشیرالدوله در مقام رئیس‌الوزراء وزیران خود را به این شرح معرفی کرد:
رضاخان سردار سپه وزیر جنگ، حکیم‌الملک وزیر امور خارجه، مدیرالملک وزیر مالیه، سردار معظم خراسانی
وزیر عدلیه، اعتلاء السلطنه وزیر پست و تلگراف، ادیب‌السلطنه وزیر قوائد عامه و نیرالملک وزیر معارف. تشکیل
این کابینه و برکشیده شدن رضاخان که به مقام وزیر جنگ به معنای آغاز فعالیت سیاسی‌اش بود که به موقعیت
نظامی‌اش علاوه شد و راه را برای دستیابی‌اش به تاج و تخت گشود.

در همین روز به سال ۱۳۲۵، رتبه‌بندی افسران شهربانی مانند درجات افسران ژاندرامری شد و چنین نامگذاری‌اش کردند: رسدبان (ستوان)، یاور (سروان)، پاسیار (سرگرد)، سرپاس (سرهنگ)، سرتیپ. هفت سال بعد (۱۳۳۲)، در همین روز، یک هیئت حسن‌نیت از باکو وارد تهران شد.

ترور جیمز استوارت

پاسکال

ژو یوان‌زانگ

رابله

روز سوم بهمن سال ۳۴۹ هجری خورشیدی، سربازان دودمان سونگ در چین که به کمان مرکب سکایی مجهز شده بودند، موفق شدند در نبرد با دودمان هان جنوبی که به فیل‌های جنگی هندی مسلح بودند، پیروز شوند. در سال ۷۴۶ ژو یوان‌زانگ در چین با لقب امپراتور هونگ‌وو تاج‌گذاری کرد و دودمان مینگ را تاسیس کرد. در ۹۴۸ جیمز استوارت^۱ نایب‌لسلطنه‌ی جیمز ششم شاه نوزاد اسکاتلند با تپانچه ترور شد و به قتل رسید و اولین کسی بود که با سلاح گرم مورد سوءقصد قرار می‌گرفت. در ۹۵۷ هم اتحادیه‌ی اوترشت^۲ هلند را به یک

^۱ James Stewart

^۲ Union of Utrecht

جمهوری پروتستان تبدیل کرد. همچنین در این روز به سال ۱۱۷۳ در یک نبرد استثنایی سواره نظام فرانسوی با

کشتی‌های هلندی جنگیدند و بر ایشان پیروز شدند و ۱۴ کشتی و ۸۵۰ توپ به غنیمت گرفتند!

در سال ۱۲۴۸ سواره نظام ارتش آمریکا در جریان کشتار ماریاس در مونتانا به قبیله‌ای از سرخپوستان

حمله کرد و ۱۷۳ تن را که بیشترشان زن و کودک بودند، کشتار کرد. در ۱۲۵۸ نبرد رورکی^۱ بین زولوها و

استعمارگران انگلیسی پایان یافت و در ۱۲۷۷ اولین دولت جمهوری در فیلیپین تشکیل شد و امیلیو آگینالدو^۲

رئیس جمهورش شد. در ۱۲۷۸ هم شش هزار تن از نیروهای بوئر در نبرد اسپیون کوپ^۳ بر ارتش بیست هزار نفره‌ی

انگلستان پیروز شدند و مهاجمان بریتانیایی با به جا گذاشتن دوهزار تن تلفات عقب‌نشینی کردند.

حسین العطاس

نبرد راباول

¹ Battle of Rorke's Drift

² Emilio Aguinaldo

³ Battle of Spion Kop

در سوم بهمن ۱۳۱۵ هفده تن از کارگزاران مشهور حزب کمونیست شوروی از جمله رادک،^۱ ویشینسکی^۲ و پیاتاکوف^۳ به جرم هواداری از تروتسکی محاکمه شدند و این آغازگاه دومین موج از تصفیه‌ی استالینی رهبران حزب کمونیست شوروی بود و در ۱۳۱۹ چارلز لیندبرگ^۴ قهرمان هوانوردی مشهور در برابر کنگره‌ی آمریکا به نفع آلمان نازی شهادت داد و توصیه کرد در جریان جنگ جهانی دوم آمریکایی‌ها بی طرف باقی بمانند و ارتباط دوستانه‌شان با هیتلر را حفظ کنند.

در سال ۱۳۲۰ ژاپنی‌ها در نبرد راباول^۵ بر مقاومت استرالیایی‌ها غلبه کردند و در مستعمره‌ی ایشان در گینه‌ی نو نیروی پیاده کردند. در ۱۳۲۱ ارتش انگلستان شهر طرابلس در لیبی را گرفت و نیروهای آلمانی و ایتالیایی را از آنجا بیرون راند و در همین روز کنفرانس کازابلانکا پس از ده روز پایان یافت و به عقد معاهده‌ی کازابلانکا منتهی شد که در آن چرچیل با دوگل و روزولت نقشه‌ی آینده‌ی جهان پس از پیروزی در جنگ جهانی دوم را تعیین کردند. بندی شرم‌آور از این معاهده آن بود که کشور لهستان که در آن لحظه متحد دلیر متفقین بود همچون پیشکشی به روسیه‌ی شوروی واگذار می‌شد و بندی مهیب از آن انتقال جمعیت برای یکدست کردن اقوام را پیش‌بینی می‌کرد که به نسل‌کشی‌های بزرگ و درگیری‌های قومی خونین منتهی شد.

در سال ۱۳۲۳ دریاسالار کارل دونیتس^۶ آلمانی در آخرین روزهای جنگ جهانی دوم عملیات هانیبال را آغاز کرد تا شهروندان پروس شرقی را از راه دریا از مسیر پیشروی روس‌ها نجات دهد. در این عملیات ۸۰۰ تا

¹ Karl Radek

² Andrey Vyshinsky

³ Georgy Pyatakov

⁴ Charles Lindbergh

⁵ Battle of Rabaul

⁶ Karl Doenitz

۹۰۰ هزار شهروند غیرنظامی و نزدیک به ۳۵۰ هزار سرباز از راه دریای بالتیک به دانمارک منتقل شدند و از کشتارهای روس‌ها جان به در بردند. در ۱۳۲۸ کنشت یهودیان اعلام کرد که اورشلیم پایتخت اسرائیل است. در ۱۳۳۶ مارکوس پرز خیمنز رئیس‌جمهور ونزوئلا به دنبال شورش عمومی و تظاهرات مردم در خیابان‌ها این کشور را ترک کرد و در همین روز به سال ۱۳۳۸ گروهی از اروپاییان مقیم الجزیره ساختمان‌های دولتی را اشغال کردند و با پلیس درگیر شدند.

نبرد رورکی میان زولوها و انگلیسی‌ها

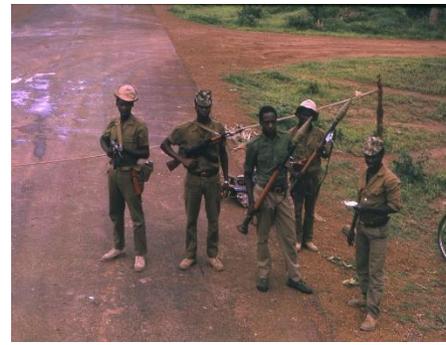
جنگ سواره‌نظام فرانسه و ناوگان هلند!

عملیات هانیبال

مارکوس پرز خیمنز

شورشیان گینه بیسائو

¹ Marcos Pérez Jiménez

در سال ۱۳۴۱ چریک‌های بومی به پایگاه پرتغالی‌ها در تیتِهٔ احملة بردند و به این ترتیب جنگ استقلال

گینه‌ی بیسائو آغاز شد. در ۱۳۴۵ ارتباط دیپلماتیک میان شوروی و ساحل عاج برقرار شد و در ۱۳۵۱ هم ریچارد

نیکسون اعلام کرد که در ویتنام به صلح دست یافته‌اند.

محاکمه‌ی رادک و ویشینسکی

سربازان بوئر در نبرد اسپیون‌کوپ

مجموعه‌ای متنوع از رخدادهای دیگر هم در سوم بهمن‌ماه رخ داده که طیفی وسیع از جریان‌های فرهنگی

و اجتماعی را در بر می‌گیرد. در ۹۲۴ فرانسوا رابله^۲ که یازده سال اثری منتشر نکرده بود، *Tiers Livre* را به

چاپ رساند که ادامه‌ی گارگانتوا و پانتاگروئل^۳ بود. در ۱۲۲۴ برده‌داری در تونس الغا شد، در ۱۲۶۷ شرکت

¹ Tite

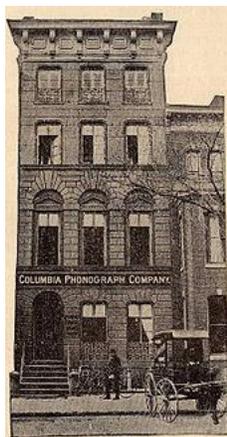
² François Rabelais

³ Gargantua and Pantagruel

فونوگراف کلمبیا در واشینگتن به ثبت رسید، در ۱۲۸۶ روبرت بادن-پاول^۱ اولین گروه پیشاهنگی پسران را در انگلستان تأسیس کرد و در ۱۰۳۴ هم بلز پاسکال^۲ اولین بخش از «نامه‌های شهرستانی»^۳ را نوشت.

روبرت بادن-پاول

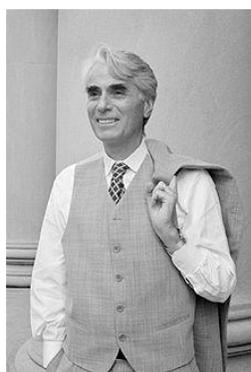

شرکت کلمبیا

نورتروپ فرای

در سال ۱۲۲۷ الیزابت بلکول^۴ مدرک دکترای پزشکی خود را از دانشگاه طب جنوا واقع در نیویورک دریافت کرد و اولین بانوی دکتر آمریکا شد. در ۱۳۳۵ هم والتر فریدریک موریسون^۵ مخترع آمریکایی حق ساخت فریزی را به یک شرکت اسباب‌بازی‌فروشی فروخت.

از راست: سالوادور دالی

الیزابت بلکول

نازیک

¹ Columbia Phonograph

² Robert Baden-Powell

³ Blaise Pascal

⁴ *Lettres provinciales*

⁵ Elizabeth Blackwell

⁶ Walter Frederick Morrison

از راست: مانه

گینس

هیلبرت

زادگان این روز عبارت‌اند از: ادوارد مانه نقاش فرانسوی (۱۲۱۰)، دیوید هیلبرت ریاضی‌دان آلمانی

(۱۲۴۰)، سرگئی آیزنشتاین کارگردان روس (۱۲۷۶) و جلیل صفریگی شاعر معاصر (۱۳۵۳).

شاه‌جهان گورکانی فرمانروای هند (۱۰۴۴)، آرتور گینس بنیانگذار سازمان رکوردگیری گینس (۱۱۸۱)،

سالوادور دالی^۵ (۱۳۶۷)، نورترپ فرای آدیب و پژوهشگر کانادایی (۱۳۶۹)، رابرت نازیک^۷ فیلسوف آمریکایی

(۱۳۸۰) و سید حسین العطاس جامعه‌شناس مالزیایی (۱۳۸۵) هم در این روز درگذشته‌اند.

¹ Édouard Manet
² David Hilbert
³ Sergei Eisenstein
⁴ Arthur Guinness
⁵ Salvador Dalí
⁶ Northrop Frye
⁷ Robert Nozick

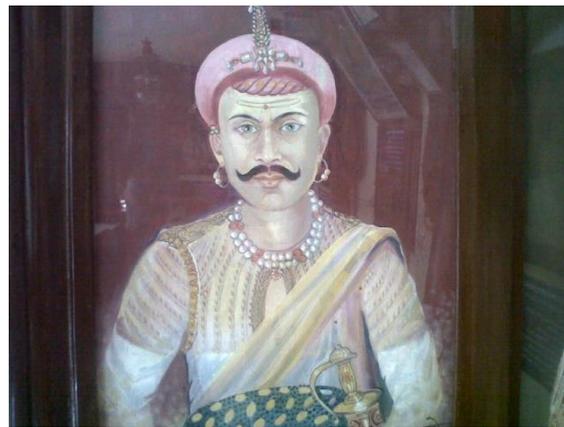
شاه جهان گورکانی

آیزنشتاین

چهارم بهمن

قتل کالیگولا

شریمان چیماجی بلال

روز چهارم بهمن سال ۴۱ میلادی کالیگولا، امپراتور خونخوار روم، پس از آن که به بهانه‌ی عروسی با دختر شاه اشکانی با سپاهیان وارد میان‌رودان شد و در مجلس عروسی بزرگان خاندان اشکانی را کشتار کرد، پس از غارت روستاهای سر راهش وقتی که کنار جاده مشغول ادرار کردن بود به دست نگهبانان خودش که از انتقام ایرانیان هراسان بودند، به قتل رسید.

در روز چهارشنبه، چهارم بهمن سال ۱۱۸۸ هجری خورشیدی، محمدعلی دولت‌شاه پسر مهتر فتحعلی شاه که برای فتح میان‌رودان و بازپس‌گیری این قلمرو به این سو لشکر کشیده بود، بر سپاهیان عثمانی غلبه کرد و تا بغداد پیش رفت. اما درست در همین هنگام اپیدمی بیماری وبا در عراق آغاز شد و خودش و بخشی از سپاهیان

را از پای در آورد. در سال ۱۳۳۲ هم انبار مهمی از اسلحه و مهمات حزب توده در محله‌ی داودیه‌ی تهران کشف شد.

درگیری اروپاییان الجزیره با دولت (راست)، و شوئیچی یوکوئی در دوران جنگ (چپ) و پس از یافته‌شدن (میان)

در چهارم بهمن ۸۹۳ هجری خورشیدی، فرانسیس شاه فرانسه تاج‌گذاری کرد. در سال ۱۱۱۷ شریمان چیماجی بلال پیشوا سردار برجسته‌ی دولت ماراتا که پرتغالی‌ها را از ساحل غربی هند بیرون راند، بر قوای استعماری غلبه کرد و دژ تاراپور را از ایشان گرفت. در ۱۲۱۳ ششصد تن از بردگان سیاه‌پوست در باهیای برزیل که مسلمان بودند سر به شورش برداشتند و جریانی را آغاز کردند که پس از نیم قرن به الغای بردگی در این سرزمین انجامید و در ۱۲۴۰ بخارست پایتخت رومانی شد.

در سال ۱۳۲۱ مراسم اختتامیه‌ی کنفرانس کازابلانکا که دیدار روزولت و چرچیل گرانیگاه آن بود، انجام پذیرفت و این دو بیانیه‌ی مشترکی را درباره‌ی پایان جنگ خواندند. در چهارم بهمن ۱۳۵۰ هم اتفاق غربی رخ داد و معلوم شد سرجوخه شوئیچی یوکوئی^۱ از سپاهیان ژاپنی همچنان پس از سی سال که از جنگ دوم جهانی

^۱ Shoichi Yokoi

می‌گذشت، در جنگل‌های گوآم به جنگ ادامه می‌دهد. او افسری بود که پس از تسلیم ژاپن شکست را نپذیرفت و همچنان مانند دوران جنگ در جنگل زندگی می‌کرد!

رخداد دیگر اینکه در چنین روزی به سال ۱۳۵۵ در جریان گذار دولت اسپانیا به نظام مردم‌سالارانه یک دسته از فاشیست‌ها به دفتر اتحادیه‌ی کارگری محله‌ی آتوچا^۱ در مادرید که مرکز سازماندهی کمونیست‌ها بود حمله کردند و پنج تن را به قتل رساندند و چهار نفر دیگر را زخمی کردند. در ۱۳۷۵ مادلین آلبرایت^۲ اولین زنی بود که در آمریکا به مقام وزارت امور خارجه رسید. در ۱۳۷۹ هم پنج تن در میدان تیان‌آن‌من اقدام به خودسوزی ناموفقی کردند. ناظران عقیده دارند این حرکت برنامه‌ی طراحی‌شده توسط حزب کمونیست چین بود تا با منسوب کردن ایشان به فرقه‌ی فالون‌گونگ پیگیرد و دستگیری اعضای این گروه را شدت ببخشند.

فاشیست‌های اسپانیایی

راست: فرانسیس فرانسوی
چپ: آلبرایت

¹ Atocha

² Madeleine Albright

در چنین روزی به سال ۱۱۶۷ کالج جرج تاون که اولین دانشگاه کاتولیک آمریکا بود در مرلند گشایش یافت و در ۱۲۳۵ دانشگاه کلکته افتتاح شد. در ۱۲۹۳ الکساندر گراهام بل نخستین خط تلفنی را که شرق و غرب آمریکا را به هم متصل می‌کرد، افتتاح کرد و از نیویورک با توماس واتسون در سان‌فرانسیسکو صحبت کرد. در ۱۳۰۲ اولین مسابقات المپیک زمستانی در شامونیکس^۱ فرانسه و در کوه‌های آلپ گشایش یافت. در ۱۳۱۷ مرگ‌بارترین زلزله‌ی تاریخ شیلی به مرگ ۲۸ هزار نفر منتهی شد. در ۱۳۲۴ آژانس انرژی اتمی در سازمان ملل تأسیس شد. در ۱۳۶۲ شرکت اپل اولین رایانه‌ی شخصی مکینتاش^۲ را در آمریکا به بازار عرضه کرد، و در ۱۳۶۸ ژاپن سفینه‌ی بی‌سرنشین هیتن^۳ را که بزرگترین مەنورد بود به سمت ماه پرتاب کرد.

بومارشه

فرشچیان

دایژانسکی

هادریان

در میان مردم ایران‌زمین مهم‌ترین زاد و مرگ این روز به روز جمعه چهارم بهمن سال ۱۹۸ هجری خورشیدی مربوط می‌شود که در آن امام محمد بن ادریس شافعی بنیان‌گذار مذهب شافعی درگذشت و برای

¹ Chamonix

² Macintosh

³ Hiten

بخش عمده‌ی تاریخ دوران اسلامی ایران بخش بزرگی از مردم پیرو او بودند. در میان زادگان می‌توان از ادوارد شوادنادزه سیاستمدار گرجی نیز یاد کرد که کارگزار کمونیست‌ها بود و سیاه‌بختی فراوان برای مردم گرجستان به ارمغان آورد و به سال ۱۳۰۶ زاده شد. در همین روز به سال ۱۳۰۸ هم محمود فرشچیان نقاش و نگارگر و در ۱۳۱۳ داریوش شایگان نویسنده و اندیشمند ایرانی زاده شدند.

زادگان دیگر این روز عبارت‌اند از: هادریان امپراتور روم (۷۶ میلادی)، پیر بومارشه^۱ نمایشنامه‌نویس

فرانسوی (۱۱۱۰ هجری خورشیدی)، سوبهاس چاندرا بوز^۲ سیاستمدار هندی (۱۲۷۵)، تئودوسیوس دوبژانسکی^۳

زیست‌شناس و ژنتیک‌دان اوکراینی (۱۲۷۸)، میچیو کاکو^۴ فیزیک‌دان آمریکایی (۱۳۲۵)، آلن سوکال^۵ فیزیک‌دان و فیلسوف آمریکایی (۱۳۳۳).

وینستون چرچیل^۶ (۱۳۴۳) و ماروین مینسکی^۷ دانشمند رایانه‌ی آمریکایی و از پیشگامان هوش مصنوعی

(۱۳۹۴) هم در این روز درگذشته‌اند.

¹ Pierre-Augustin Caron de Beaumarchais

² Subhas Chandra Bose

³ Theodosius Dobzhansky

⁴ Michio Kaku

⁵ Alan Sokal

⁶ Winston Churchill

⁷ Marvin Minsky

مینسکی

سوکال

کاکو

سویهاس چاندرا بوز ادوارد شوارندناده

پنجم بهمن

اعضای فرقه‌ی

دموکرات آذربایجان

با عکس استالین

در چنین روزی به سال ۱۲۹ هجری خورشیدی سپاهیان خراسانی و شیعیان با رهبری عبدالله بن علی و ابوعون در نبرد زاب در حوالی اربیل بر نیروهای اموی پیروز شدند و به این ترتیب میان‌پرده‌ی ناخوشایند دوران بنی امیه در تاریخ ایران زمین از سر گذشت. سپاه شورشیان سی و پنج هزار تن و سپاه امویان که زیر فرمان خلیفه مروان دوم (حمار) می‌جنگید بین ۱۲۰ تا ۱۵۰ هزار تن عده داشت.

در تاریخ معاصرمان در سال ۱۳۰۰ مجلس شورای ملی لایحه‌ی اعزام شصت نفر محصل نظامی به اروپا را تصویب کرد، و در همین روز به دستور سردار سپه وزیر جنگ اداره‌ی کل غله و نان و اداره‌ی کل خالصه‌جات ضمیمه‌ی وزارت جنگ شد. دو سال بعد در ۱۳۰۲ ماژور ابوالقاسم لاهوتی افسر کرمانشاهی هوادار بلشویک‌ها سر به شورش برداشت و کوشید تبریز را فتح کند؛ اما شکست خورد. ربع قرن بعدتر بار دیگر همفکران لاهوتی

کوشیدند تبریز را از ایران جدا سازند ولی باز شکست خوردند و در همین روز به سال ۱۳۲۵ در زنجان دادگاهی برای محاکمه‌ی اعضای فرقه‌ی دموکرات آذربایجان تشکیل شد تا به جنایتشان رسیدگی کند.

نبرد میکاتاگهارا

آن بولین

پنجم بهمن در اروپا با تاج‌گذاری شاهان و قراردادهای سیاسی تقارنی داشته است. در چنین روزی به سال ۴۱ میلادی کلاودیوس به امپراتوری روم برگزیده شد (تصویر زیر). در ۹۱۱ هانری هشتم پنهانی با آن بولین^۱ ازدواج کرد، و در ۹۵۱ تاکدا شینگن^۲ با ۳۵ هزار سرباز در نبرد میکاتاگهارا^۳ بر سپاهیان یازده هزار نفره‌ی ایه‌یاسو توکوگاوا^۴ پیروز شد.

¹ Anne Boleyn

² Takeda Shingen

³ Battle of Mikatagahara

⁴ Tokugawa Ieyasu

در پنجم بهمن سال ۱۲۹۶ اوکراین از دولت
 بلشویکی روسیه اعلام استقلال کرد. در ۱۳۲۰ متفقین
 بانکوک را بمباران کردند و در نتیجه سیام (تایلند) که تا
 این لحظه بی طرف بود به هواداری از ژاپنی‌ها به انگلستان
 و آمریکا اعلان جنگ داد. در ۱۳۳۰ شورشیان در قاهره

محلّه‌ی مربوط به انگلیسی‌ها و طبقه‌ی وابسته به ایشان را به آتش کشیدند و در این میان حدود بیست نفر کشته
 شدند. در ۱۳۳۳ وضعیت جنگی میان آلمان و شوروی که از میانه‌ی جنگ جهانی دوم برقرار بود خاتمه یافت و
 در ۱۳۳۹ رئیس‌جمهور کندی برای اولین بار مصاحبه‌ای مطبوعاتی ترتیب داد که به‌طور زنده از تلویزیون پخش
 می‌شد. در ۱۳۴۹ هم عیدی امین با کودتایی میلتن اوپوتی^۱ را از قدرت کنار زد و خود دیکتاتور اوگاندا شد.

عیدی امین

آگهی «رژه‌ی عروسی»

ریشارد اشتراوس

¹ Milton Obote

این روز در ضمن با تأسیس نهادها و شهرهای مدرن هم مصادف بوده است. در سال ۹۳۲ شهر سائوپولو در برزیل بنیان نهاده شد. در ۹۵۳ غارتگران پرتغالی اردوگاهی در آنگولا برای خود درست کردند که بعدتر به شهر لواندا پایتخت امروزمین این کشور تبدیل شد. در ۱۱۳۳ دانشگاه مسکو تأسیس شد و در ۱۲۵۷ بانک ملی بلغارستان تأسیس شد.

رخدادهای فرهنگی و اجتماعی این روز هم بسیار بوده‌اند. در ۱۲۳۶ آهنگ «رژه‌ی عروسی» ساخته‌ی فلیکس مندلسون^۱ که به مناسبت ازدواج شاهزاده ویکتوریا دختر ملکه ویکتوریای انگلستان و فریدریش شاه پروس ساخته شده بود، اجرا شد و به سرعت به موسیقی عروسی محبوب اروپاییان تبدیل شد و در ۱۲۸۷ ریشارد اشتراوس^۲ اپرای الکترا را در اپرای دولتی درسدن^۳ بر صحنه برد.

در سال ۱۳۲۵ توماس گلدسمیت^۴ اولین بازی الکترونیکی به نام «لوله‌ی اشعه‌ی کاتدی»^۵ را عرضه کرد. در ۱۳۴۲ شرکت ورزشی نوار آبی در دانشگاه اورگون تأسیس شد و بعدتر به نایک تغییر نام داد و در ۱۳۵۸ دولت هند بالاترین مدال افتخار این کشور یعنی بهارات راتنا^۶ را به مادر ترزا داد. در ۱۳۷۶ هم پاپ ژان پل دوم در سفری تاریخی از کوبا دیدار کرد و در سخنرانی‌اش هم خواهان اصلاحات در کوبا و آزادی زندانیان سیاسی شد و هم تلاش آمریکا برای منزوی کردن کوبا را محکوم کرد.

¹ Felix Mendelssohn

² Richard Strauss

³ Dresden

⁴ Thomas T Goldsmith

⁵ Cathode Ray Tube

⁶ Bharat Ratna

در سال ۱۳۸۴ هم جوانا بارازا^۱ (تصویر روبه‌رو) کشتی‌گیر مکزیکی دستگیر شد چون معلوم شد قاتلی سریالی است که بین ۴۲ تا ۴۸ پیرزن را به قتل رسانده است. این روز زلزله‌ی بزرگ و مهمی را نیز تجربه کرده و آن به سال ۹۰۹ هجری خورشیدی مربوط می‌شود که زلزله‌ی

لیسبون به مرگ سی‌هزار تن منتهی شد و بحرانی در ایمان مردم به مفهوم عدل الهی و مشیت خداوند در اداره‌ی طبیعت ایجاد کرد.

در میان مردم ایران زمین رفتگان این روز اغلب ساکن سرزمین‌های پیرامونی حوزه‌ی تمدن ایرانی بوده و اغلب گرایش‌ی ایران‌ستیزانه هم داشته‌اند؛ از جمله ابراهیم بن ولید خلیفه‌ی اموی (۱۲۸)، مهرماه سلطان ملکه‌ی عثمانی (۹۵۶) و علی حسن‌المجید تکریتی (۱۳۸۸) مشهور به علی شیمیایی پسرعموی صدام حسین و وزیر جنگ عراق که بمباران شیمیایی مخالفان صدام را مدیریت می‌کرد.

^۱ Juana Barraza

رابرت بویل ویرجینیا ولف ژریکو فریدریش یاکوبی ژوزف لویی لاگرانژ

در میان ایرانیان رابرت بویل^۱ شیمی‌دان و طبیعی‌دان ایرلندی (۱۰۰۵)، ژوزف لویی لاگرانژ^۲ ریاضی‌دان فرانسوی (۱۱۱۴)، فریدریش هاینریش یاکوبی^۳ فیلسوف آلمانی (۱۱۲۱)، سامرست موآم^۴ (۱۲۵۲) و ویرجینیا ولف^۵ داستان‌نویس انگلیسی (۱۲۶۰) در این روز زاده شده‌اند و گایسریک^۶ شاه وندال‌ها (۴۷۷ میلادی)، تئودور ژریکو^۷ نقاش فرانسوی (۱۲۰۲ هجری خورشیدی)، آل کاپون^۸ گانگستر آمریکایی (۱۳۲۵) و آوا گاردنر^۹ هنرپیشه‌ی آمریکایی (۱۳۶۸) در این روز درگذشته‌اند.

آوا گاردنر

علی شیمیایی

مهرماه خانم

¹ Robert Boyle

² Joseph-Louis Lagrange

³ Friedrich Heinrich Jacobi

⁴ William Somerset Maugham

⁵ Virginia Woolf

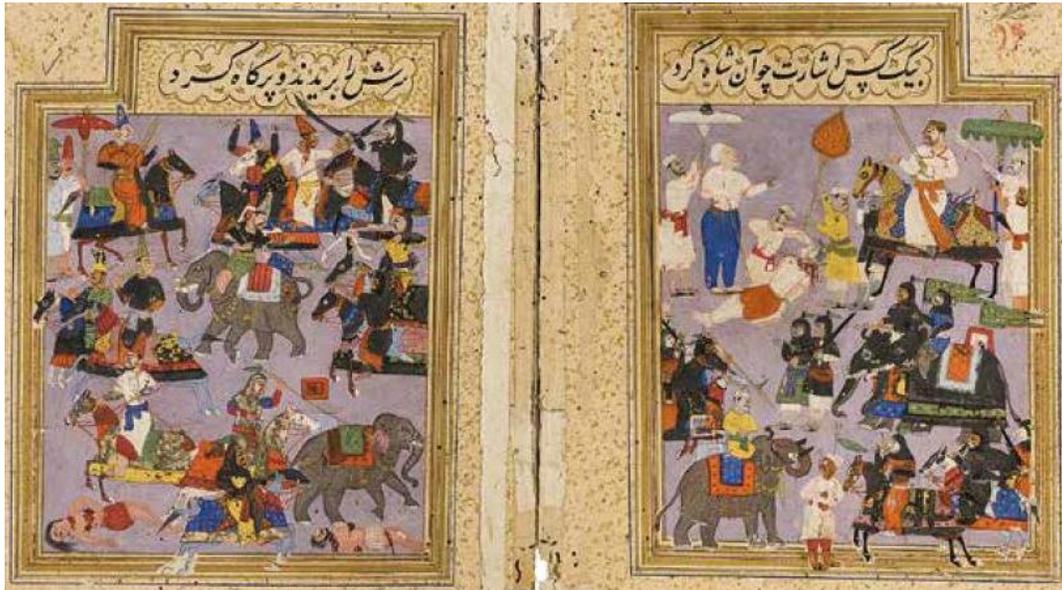
⁶ Gaiseric

⁷ Théodore Géricault

⁸ Al Capone

⁹ Ava Gardner

ششم بهمن

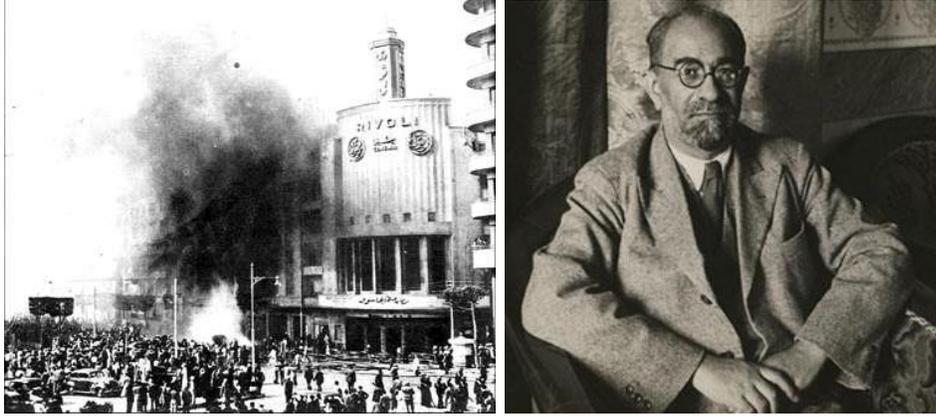
روز ششم بهمن سال ۹۴۳، حسین نظام‌شاه اول، شاه دکن، با سپاهی مشتمل بر هشتاد هزار پیاده و سی هزار سواره در نبرد تالیکوت (تصویر بالا) بر ارتش دولت ویجایه‌نگر که صد و چهل هزار پیاده و ده هزار سواره و صد فیل جنگی داشت غلبه کرد و با منقرض کردن آخرین دولت هندو، قلمرو استیلای مسلمانان در هند را به کل شبه‌قاره گسترش داد. با این همه، در نهایت استعمار انگلیس بر این قلمرو غلبه کرد و نیروی خود را بر ریشه‌کنی زبان پارسی و فرهنگ ایرانی از شبه‌قاره متمرکز کرد. در این راستا بود که سرمقاله‌ی روزنامه‌ی پرنفوذ ساماچار داریان که توسط میسیونرهای مسیحی منتشر می‌شد و کارگزار فرهنگی مستعمره‌چیان بود و در ضمن با اصلاح‌طلبان بنگالی هم ارتباطاتی داشت، به تاریخ ۶ بهمن ۱۲۰۶ (۲۶ ژانویه ۱۸۲۸ م.) در سرمقاله‌اش با لحنی که قوم‌گرایان امروزمین را به یاد می‌آورد، نوشت «پارسی نباید در دادگاه‌های قضایی استفاده شود، همان طور که

زبان مورد توجه هیچ دسته و گروهی نیست. اگر قرار است زبان خارجی اجباراً به کار گرفته شود، بهتر است که آن زبان انگلیسی باشد. سردبیر مقاله پیشنهاد می‌دهد که بنگالی‌ها خودشان باید با ارائه‌ی دادخواستی به حکومت در رسمی کردن زبان انگلیسی در دادگاه‌ها پیش قدم شوند.»

روز سه شنبه ششم بهمن سال ۱۲۷۰ (۵ جمادی الثانی ۱۳۰۹ق) میرزای شیرازی حکم تحریم تنباکو را لغو کرد. درست سی سال بعد، در ۱۳۰۰، سلطان احمدشاه قاجار عازم سفر اروپا شد و برادرش حسینعلی میرزا اعتضادالسلطنه را به نیابت سلطنت برگزید. این دومین سفر او به فرنگستان بود و رضاخان سردارسپه، به اتفاق امیرلشکر محمودآقا و فرج‌الله خان تبریزی منشی خود، شاه را تا خانقین بدرقه کرد. در سال ۱۳۰۵ هم ابن سعود با پشتیبانی انگلیسی‌ها خود را شاه نجد خواند.

در چنین روزی در سال ۱۳۲۴، محمدعلی فروغی صدراعظم ایران در زمان اشغال به دست متفقین درباره‌ی توافقنامه‌ی سه‌جانبه در مجلس، برای دومین روز پیاپی، توضیح داد و تأکید کرد که منافع ملی کشور به این ترتیب بهتر برآورده می‌شود؛ اما یکی از حاضران که هوادار آلمان بود، سنگی به سویش پرتاب کرد و سرش را شکست. در همین روز فروغی از صدارت کناره‌گیری کرد و قوام‌السلطنه به جایش نخست‌وزیر شد.

در چنین روزی به سال ۱۳۳۲ بنای ساختمان هزار دستگاه خانه‌ی بانک ساختمانی در اراضی نارمک خاتمه یافت. شش سال بعد، در ۱۳۳۸، کنفرانس قضائی کشور با شرکت رؤسای دادگستری استان‌ها و شهرستان‌ها در تهران تشکیل شد و در همین زمان ابوالحسن فروغی از فلاسفه و دانشمندان معروف معاصر و برادر محمدعلی فروغی مشهور در ۷۹ سالگی درگذشت.

راست: محمدعلی فروغی

چپ: فتح بارسلون

در ۱۳۱۷ نیروهای هوادار فرانکو که با سربازان ایتالیایی حمایت می‌شدند در جریان جنگ داخلی اسپانیا بارسلون را گرفتند. در ۱۳۲۲ محاصره‌ی نهصد روزه‌ی لنینگراد با شکست نیروهای آلمانی شکسته شد. در سال ۱۳۲۸ قانون اساسی هند عملیاتی شد و راجندرا پراساد^۱ اولین رئیس‌جمهور این کشور شد. در ۱۳۵۸ روابط دیپلماتیک اسرائیل و مصر برقرار شد. در ۱۳۷۶ هم بیل کلینتون در تلویزیون انکار کرد که با مونیکا لوینسکی^۲ ارتباط جنسی داشته و بعدتر به‌خاطر این دروغگویی سخت موردحمله قرار گرفت.

سکه‌ی عرب‌ساسانی یزید دوم اموی

الماس کولینان

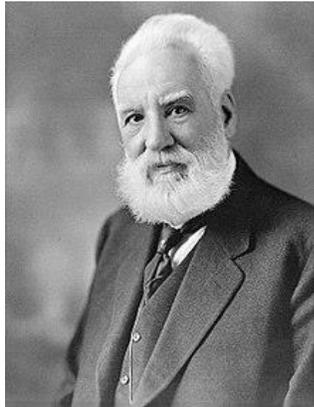

آرتور فیلیپ

¹ Rajendra Prasad

² Monica Lewinsky

در ششم بهمن ماه مجموعه‌ای از رخداد‌های پراکنده‌ی اجتماعی و فرهنگی هم رخ داده است. یکی آن که در سال ۸۷۸ ویسنته یانیز پینسون^۱ اولین اروپایی بود که پایش به برزیل رسید، دیگری آن که در ۱۱۶۶ دربار آرتور فیلیپ^۲ از فرماندهان ناوگان انگلستان در استرالیا یک اردوگاه زندانیان را بنیان نهاد که بعدتر به سیدنی تبدیل شد. در ۱۲۵۹ توماس ادیسون و الکساندر گراهام بل شرکت تلفن شرق را تأسیس کردند. در ۱۲۸۳ بزرگ‌ترین الماس دنیا به نام کولینان^۳ با ۳۱۰۶ قیراط وزن، در معدنی در پرتوریای آفریقای جنوبی پیدا شد و در سال ۱۳۰۴ هم جان لاگی بیرد^۴ از اولین تلویزیون رونمایی کرد.

گراهام بل

شورش در زندان بارکسیمتو

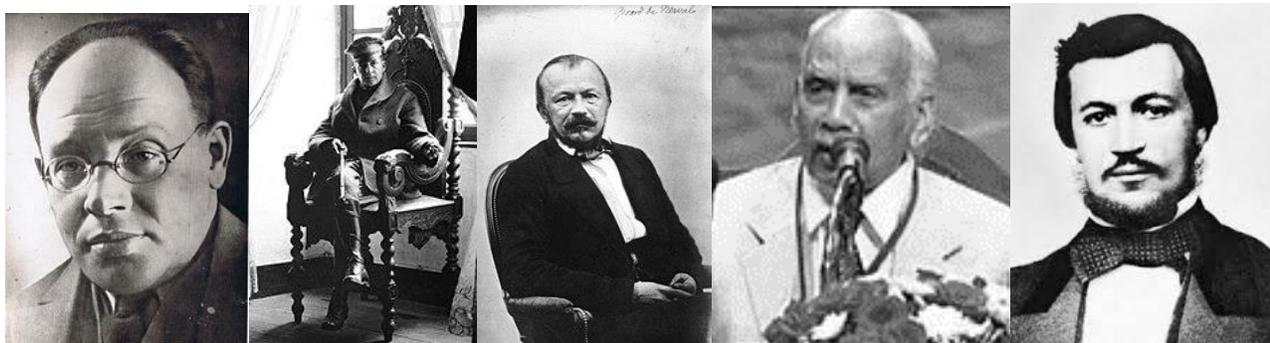
¹ Vicente Yáñez Pinzón

² Captain Arthur Phillip

³ Cullinan

⁴ John Logie Baird

در سال ۱۳۴۳ زبان هندی به زبان رسمی کشور هندوستان تبدیل شد؛ هرچند تا چهار سال بعد این فرمان به خاطر مقاومت زبان‌های دیگر اجرایی نشد. تا پیش از این هنگام، زبان پارسی زبان رسمی دولت‌های هندی (چه در شمال و چه در جنوب) بود و پس از آن زبان دومی که رواج زیادی داشت اردو بود که با خط پارسی نوشته می‌شد و بخش بزرگی از آن وام‌واژه‌های ایرانی بود. زبان هندی در اصل لهجه‌ی خاص مردم دهلی بود و زیرشاخه‌ای از اردو محسوب می‌شد. در جریان اجرای برنامه‌ی پارسی‌زدایی استعمارگران انگلیسی، این زبان در استان بیهار به صورت زبان رسمی درآمد و جایگزین اردو شد. هم‌زمان گروهی از روشن‌فکران وابسته به استعمارگران آن را زبانی مجزا و مستقل قلمداد کردند و به جای خط پارسی آن را با خط دوانگری نوشتند که در اصل برای نوشتن سانسکریت کاربرد داشت. دستور زبان هندی تازه در سال ۱۳۳۷ و در اواخر دوران سیطره‌ی استعمار بر هند تدوین شد. در ۱۳۹۱ هم در جریان شورشی در زندان بارکیسیمتو^۱ در ونزوئلا پنجاه نفر کشته و ۱۲۰ نفر زخمی شدند.

بابل

مک‌آرتور

نروال

فاتح‌پوری

اوتو

¹ Barquisimeto

در میان مردم وابسته به حوزه‌ی تمدن ایرانی بیشتر زادگان و رفتگان این روز در پیرامون این قلمرو و خارج از دل ایرانشهر زاده و زیسته‌اند. در سال ۱۳۰۴ فرمان فاتح‌پوری زبان‌شناس و ادیب پارسی‌گرای پاکستانی به دنیا آمد و در ۱۰۲ یزید دوم بن عبدالملک خلیفه‌ی اموی در اثر ابتلا به سل درگذشت. در سال ۱۱۶ یوحنا‌ی دیلمی رهبر مسیحیان سُرّیانی که زاده‌ی حدیثه در شام بود و پس از درمان بیماری حجاج بن یوسف ثقفی از طرف او اجازه‌ی تبلیغ بین زرتشتیان را پیدا کرده بود، در صومعه‌ای که در کاشغر بنا نهاده بود جان سپرد. در سال ۵۶۴ عصمت‌الدین خاتون، همسر صلاح‌الدین ایوبی، فوت کرد و در ۱۳۱۲ خسروخان سردار ظفر از دنیا رفت.

در میان ایرانیان داگلاس مک‌آرتور^۱ ژنرال آمریکایی و فاتح ژاپن (۱۲۵۸)، جان اکلز^۲ عصب‌شناس اتریشی (۱۲۸۱)، نیکولای چائوشسکو^۳ رئیس‌جمهور کمونیست رومانی (۱۲۹۶) در ششم بهمن زاده شده‌اند و ژرار دو نروال^۴ شاعر و ادیب فرانسوی (۱۲۳۳)، نیکولائوس اوتو^۵ مهندس آلمانی و مخترع موتور درون‌سوز (۱۲۶۹)، ایساک بابل^۶ داستان‌نویس روس (۱۳۱۸)، لاک‌ی لوچیانو^۷ رئیس مافیای آمریکا (۱۳۴۰)، و لوئیس مامفورد^۸ جامعه‌شناس شهر (۱۳۶۸) در این روز از دنیا رفته‌اند.

¹ Douglas MacArthur

² John Eccles

³ Nicolae Ceaușescu

⁴ Gérard de Nerval

⁵ Nicolaus Otto

⁶ Isaac Babel

⁷ Lucky Luciano

⁸ Lewis Mumford

بمقام بهمن

بهار عربی در صنعا

در سال ۱۳۰۷ علی اکبر داور وزیر عدلیه براساس اختیارات مجلس شورای ملی یک محکمه‌ی عالی قضایی برای رسیدگی به تخلفات قضات تشکیل داد و نام آنرا محکمه انتظامی قضات نامید. سید محسن صدر به ریاست محکمه و شیخ محمد عبده (بروجردی) و میرزا مهدی آشتیانی و سید عبدالمهدی طباطبایی و میرزا عیسی خان علی‌آبادی هم به عضویت محکمه انتخاب شدند.

در همین روز به سال ۱۳۲۴، شاه می‌خواست ارتش را برای سرکوب تجزیه‌طلبان به آذربایجان و کردستان بفرستد؛ اما از آنجا که ارتش سرخ در منطقه حضور داشت و از قوم‌گرایان حمایت می‌کرد، آمریکایی‌ها او را از این کار بر حذر داشتند. قوام‌السلطنه صدراعظم هم به ظاهر راه آشتی و نرم‌خویی با کمونیست‌های روسی را در پیش گرفته بود. تا چهار سال بعد دسیسه‌های این گروه در غرب ایران ریشه‌کن شده بود؛ اما ترفندهای سیاسی

همچنان ادامه داشت. در چنین روزی به سال ۱۳۲۸، پنجمین و آخرین روز از همایش انجمن جهانی صلح در شهر برلین برگزار شد که ژان لافیت^۱ نویسنده‌ی میان‌مایه‌ی فرانسوی ریاستش را بر عهده داشت و در آن ۱۰۷ عضو شورای جهانی صلح به همراه ۱۳۱ مهمان و ۲۳۸ نماینده از پنجاه کشور حضور داشتند؛ هرچند اکثرشان در کشور خود افراد نامدار یا تأثیرگذاری نبودند و همایش بیشتر با هدف تبلیغاتی انجام شده بود.

آیت‌الله کاشانی در خانه‌ی دکتر مصدق

کنگره‌ی جهانی صلح

در همین روز به سال ۱۳۳۱ در منزل گلبرگی واقع در محله‌ی دزاشیب بین دکتر محمد مصدق و آیت‌الله کاشانی با حضور جمعی از نمایندگان ملاقاتی دست داد و دو طرف ضمن ابراز ایرادات مراسم آشتی‌کنان را انجام دادند و اعلامیه‌ی مشترکی صادر کردند که از رسانه‌ها پخش شد. تا یک سال بعد دولت ملی دکتر مصدق با همدستی آیت‌الله کاشانی و شاه سقوط کرده بود و دوازده تن از استادان دانشگاه که هوادار وی بودند از کار اخراج شده بودند. در چنین روزی به سال ۱۳۳۲ حکم بازگشت به خدمت این استادان دانشگاه صادر شد و بگرویبندها

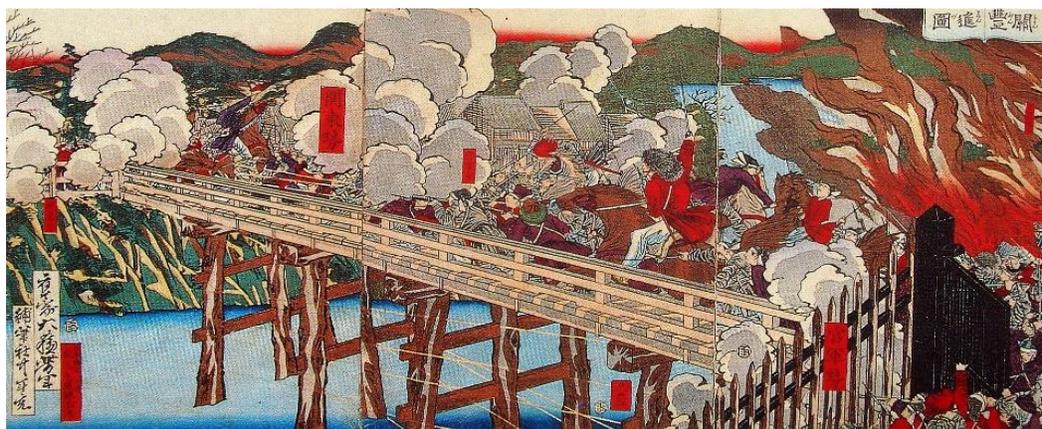
¹ Jean Laffitte

در این فضا پایان یافت. این استادان عبارت بودند از دکتر عبداللله معظمی استاد دانشکده حقوق، مهندس مهدی بازرگانی رئیس سابق دانشکده فنی، دکتر بیژن رئیس دانشکده علوم، مهندس عطائی رئیس دانشکده کشاورزی، مهندس خلیلی رئیس دانشکده فنی، دکتر محمد قریب استاد دانشکده پزشکی، دکتر جناب استاد دانشکده علوم، دکتر نعمت‌اللهی استاد دانشکده پزشکی، دکتر رحیم عابدی استاد دانشکده علوم، مهندس انتظام استاد دانشکده کشاورزی، دکتر میربابائی استاد دانشکده فنی و دکتر سحابی استاد دانشکده علوم.

در سال ۱۳۵۹ به دنبال حمله به سفارت آمریکا در تهران شش عضو این سفارتخانه با همکاری سفارت کانادا از ایران گریختند. در همین روز به سال ۱۳۷۹ هم زلزله‌ی گجرات بین سیزده تا بیست هزار کشته و ۱۶۶ هزار زخمی به

جا گذاشت (تصویر بالا) و در سال ۱۳۸۹ دامنه‌ی بهار عربی به یمن هم رسید و شانزده هزار تن از مردم صنعا در خیابان به تظاهرات پرداختند.

نبرد توبا-فوشیمی

رخدادهای سیاسی زیادی در هفتم بهمن به وقوع پیوسته است؛ مثلاً در سال ۹۸ میلادی ترایانوس به امپراتوری روم رسید. در ۱۰۷۷ دولت عثمانی، پس از نبرد با اتریش، با امضای عهدنامه‌ی کارلویتز^۱ برای نخستین بار بخشی از قلمرو خود را به دولتی مسیحی واگذار کرد و امپراتوری هابسبورگ در اروپای مرکزی همچون قدرتی برتر اعتبار یافت. در سال ۱۲۴۶ هجری خورشیدی نبرد توبا-فوشیمی^۲ میان سپاهیان پنج‌هزار نفره‌ی امپراتور میجی و سپاه پانزده‌هزار نفره‌ی شوگون توکوگاوا آغاز شد و به پیروزی قوای امپراتور منتهی شد. در سال ۱۲۶۳ نیروهای هوادار مهدی سودانی خارطوم را پس از ده ماه محاصره گرفتند و پادگان نیروهای استعمارگر انگلیسی را که هفت‌هزار سرباز داشت، به همراه چارلز جرج گوردون فرماندار شهر، به قتل رساندند. در ۱۲۸۶ اعضای حزب جمهوری‌خواه اسپانیا برای سرنگونی فرانکو دست به کودتا زدند؛ اما شکست خوردند. در ۱۳۱۰ ارتش ژاپن به شانگهای حمله کرد. در ۱۳۲۳ ارتش سرخ اردوگاه‌های مرگ بیرکناو^۳ و آشویتس^۴ را گرفت. در ۱۳۵۱ هم کنفرانس صلح پاریس به‌طور رسمی به جنگ ویتنام پایان داد.

¹ Treaty of Karlowitz
² Battle of Toba-Fushimi
³ Birkenau
⁴ Auschwitz

در هفتم بهمن سال ۱۳۷۴ سرهنگ ابراهیم باره میاناسارا^۱ در کودتایی رئیس‌جمهور قانونی نیجریه مه‌امان عثمان را که با آرای عمومی انتخاب شده بود، از قدرت سرنگون کرد. در همین روز، برای نخستین بار، روز بزرگداشت هولوکاست در آلمان به‌طور رسمی اعلام شد و این آغازگاه شدت گرفتن جریانی تبلیغاتی بود که برای سرکوب هویت ملی آلمانی‌ها و تکثیر نوعی گناه ملی در میان نسل‌های جوانشان کارکرد داشت.

¹ Ibrahim Baré Maïnassara

رخدادهای فرهنگی و اجتماعی این روز هم جالب توجه بوده‌اند. در هفتم بهمن سال ۶۸۰ هجری خورشیدی دانه از فلورانس تبعید شد (تصویر بالا). در ۱۱۹۸ یک گروه اکتشافی روسی با رهبری فابیان گوتلیب فون بلینگزهاوزن^۱ و میخائیل پتروویچ لازارف^۲ قاره‌ی قطب جنوب را کشف کردند. در ۱۲۵۸ توماس ادیسون

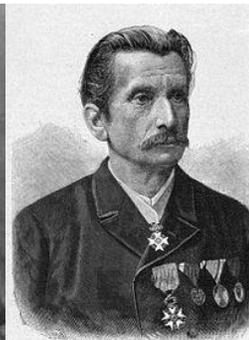
حق اختراع لامپ روشنایی را به اسم خود ثبت کرد و در ۱۳۱۷ برای اولین بار هواپیمای لاکهید^۳ پرواز کرد (تصویر زیر). در سال ۱۳۸۰ هم انفجار در یک زرادخانه‌ی واقع در لاگوس نیجریه به مرگ ۱۱۰۰ نفر و بی‌خانمانی بیست‌هزار تن منتهی شد.

شلینگ

احتشام‌السلطنه

مازوخ

شاه عباس

میاناسارا

¹ Fabian Gottlieb von Bellingshausen

² Mikhail Petrovich Lazarev

³ Lockheed

در میان ایرانیان شاه عباس اول صفوی به سال ۹۴۹ و احتشام السلطنه، از سران مهم جنبش مشروطه، در ۱۲۴۱ در این روز زاده شده‌اند. زادگان دیگر این روز عبارت‌اند از: ولفگانگ آمادئوس موتسارت^۱ (۱۱۳۴)، فریدریش ویلهلم شلینگ^۲ فیلسوف آلمانی (۱۱۵۳)، لودویگ آخیم فون آرنیم^۳ فیلسوف و شاعر آلمانی (۱۱۵۹)، لوئیس کارول^۴ خالق آلیس در سرزمین عجایب (۱۲۱۰)، لئوپولد فون ساخر مازوخ^۵ نویسنده‌ی اتریشی و مروج ایده‌ی مازوخیسم (۱۲۱۴) و ویلهلم دوم امپراتور اتریش (۱۲۳۷).

در میان رفتگان این روز هم می‌توان از افراد یاد کرد: نروا^۶ امپراتور روم (۹۸ میلادی)، فرانسیس دریک^۷ کاشف انگلیسی (۹۷۴ هجری خورشیدی)، ایوان ترویتسکوی^۸ سردار روس (۱۱۲۸)، یوهان گوتلیب فیخته^۹ فیلسوف آلمانی (۱۱۹۲)، جوزیه وردی^۱ آهنگ‌ساز ایتالیایی (۱۲۷۹)، کارل گوستاف امیل مانرهایم^۱ سپهسالار فنلاندی و رئیس‌جمهور این کشور (۱۳۲۹) و سوهارتو^۱ رئیس‌جمهور اندونزی (۱۳۸۶).

- ¹ Wolfgang Amadeus Mozart
- ² Friedrich Wilhelm Joseph Schelling
- ³ Ludwig Achim von Arnim
- ⁴ Lewis Carroll
- ⁵ Leopold von Sacher-Masoch
- ⁶ Wilhelm II
- ⁷ Nerva
- ⁸ Francis Drake
- ⁹ Ivan Trubetskoy
- ¹ Johann Gottlieb Fichte
- ¹ Giuseppe Verdi
- ¹ Carl Gustaf Emil Mannerheim
- ¹ Suharto

0
1
2
3

سوهارتو

ایوان تروبتسکوی

مانرهایم

فیخته

دریک

هشتم بهمن

روز هشتم بهمن سال ۴۰ هجری خورشیدی حضرت علی به دست ابن ملجم مرادی به شهادت رسید. در همین روز به سال ۳۲۵ امیر معزالدوله دیلمی پس از فتح بغداد خلیفه مستکفی (عبدالله بن مکتفی) را کور کرد و از قدرت کنار زد؛ اما بر خلاف انتظار مردم دودمان عباسیان را منقرض نکرد و به جای او خلیفه‌ی دیگری – ابوالقاسم بن مقتدر – را نشانند که لقب معنادارش المطیع بود!

در هشتم بهمن ۱۰۷۳، سلطان مصطفی دوم (تصویر روبه‌رو) به خلافت عثمانی رسید. در ۱۲۲۴ ارتش انگلستان به رهبری سر هنری اسمیت در نبرد علیوال بر سپاهیان سیک پیروز شد. انگلیسی‌ها دوازده‌هزار و سیک‌ها بیست‌هزار نیرو داشتند و در نهایت حدود سیصد انگلیسی و حدود سه‌هزار سیک کشته شدند. در سال ۱۳۱۱ هم رحمت‌علی‌خان نام پاکستان را برای اولین بار برای اشاره به قلمرو مسلمان‌نشین هند به کار برد.

حمله‌ی ژاپن به شانگهای

جنگ فرانسه و پروس

شارلمانی

¹ Battle of Aliwal

در هشتم بهمن سال ۱۹۲ هجری خورشیدی شارلمانی^۱ بنیانگذار امپراتوری مقدس روم در اثر بیماری تنفسی در آخن درگذشت و پسرش لویی پرهیزگار جانشینش شد. در سال ۹۲۵ هجری هشتم درگذشت و پسر نُه‌ساله‌اش ادوارد ششم جانشینش شد. در ۱۲۴۹ جنگ فرانسه و پروس با تسلیم شدن فرانسه و فتح پاریس به دست پروسی‌ها پایان یافت و در ۱۲۹۴ برای اولین بار پاریس توسط زپلین‌های آلمانی بمباران شد.

در همین روز به سال ۱۲۹۶ شورشیان کمونیست گارد سرخ در فنلاند شهر هلسینکی را گرفتند (تصویر روبه‌رو) و سنای فنلاند که نهاد قانونی راهبرد کشور بود به زندگی زیرزمینی روی آوردند. در ۱۳۴۳ مجلس کانادا پرچم این کشور را مشخص

ساخت و در ۱۳۶۶ هم دادگاه عالی کانادا همه‌ی قوانین ضد سقط جنین را لغو کرد.

دو رخداد مهم در تاریخ مسیحیت در این روز رخ داده، یکی آنکه به سال ۴۵۵ هجری خورشیدی پاپ به تکفیر و طرد هنری چهارم امپراتور مقدس روم پایان داد و پوزش او را پذیرفت و به این ترتیب سیطره‌ی قدرت پاپ بر امپراتور تثبیت شد. دیگر آن که در سال ۸۹۹ شورای وُرمس^۳ شروع به کار کرد و در آن امپراتور

¹ Charlemagne

² Zeppelins

³ Diet of Worms

روم مقدس دفاعیه‌ی مارتین لوتر در برابر پاپ را شنید (تصویر زیر) و این آغازگاه بالاگرفتن کار نهضت اصلاح دینی در اروپا بود.

شد، در

در ه

۱۱۳۲ سر هوراس والپول^۱ در نامه‌ای که به دوستش نوشته بود کلمه‌ی *serendipity* را که بر مبنای نام سرآندیب ساخته بود، وارد زبان انگلیسی کرد. در سال ۱۱۶۳ دانشگاه جرجیا که اولین نهاد آموزش عالی علمی در آمریکا بود تأسیس شد و در ۱۱۹۱ رمان «غرور و تعصب» اثر جین آستن^۲ منتشر شد.

چارلز کرتیس

سکه‌ی معزالدوله دیلمی

سر هوراس والپول

¹ Horace Walpole
² Jane Austen

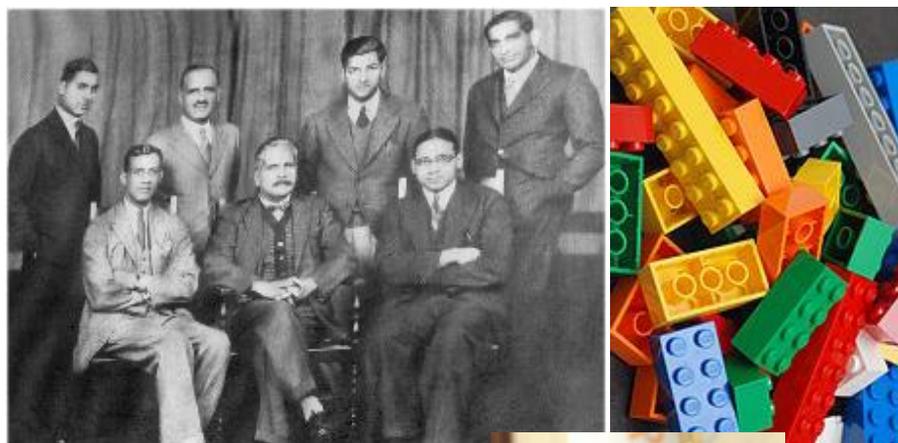
در سال ۱۲۵۶ اولین شماره از دِیلی نیوز منتشر شد که اولین روزنامه‌ی دانشگاهی آمریکا بود. در ۱۲۷۴ والتر آرنولد^۲ اولین کسی بود که به خاطر سرعت غیرمجاز در رانندگی (به مبلغ یک شیلینگ) جریمه شد. در ۱۲۸۰ بنیاد کارنگی^۳ در واشینگتن با بخشش ده‌میلیون دلاری آندرو کارنگی تأسیس شد و در ۱۲۸۵ هم چارلز کرتیس^۴ در کانزاس اولین سرخ‌پوستی شد که به مقام سناتوری رسید.

در ۱۳۱۳ ایسلند اولین کشور غربی بود که سقط جنین به دلایل پزشکی را قانونی ساخت. در ۱۳۳۴ الویس پریسلی برای اولین بار در تلویزیون آمریکا ظاهر شد و در ۱۳۳۷ شرکت لگو ساخت آجرهای بازی را به ثبت رساند. در ۱۳۶۳ خوانندگان نامدار آمریکایی آلبوم گروهی We Are the World را برای یاری‌رسانی به قحطی‌زدگان آفریقا خواندند (تصویر زیر، راست) و در سال ۱۳۶۴ سفینه‌ی چلنجر^۵ دقایقی پس از پرتاب در آسمان منفجر شد و هر هفت فضانوردش کشته شدند (تصویر زیر، چپ).

¹ Daily News
² Walter Arnold
³ Carnegie Institution
⁴ Charles Curtis
⁵ Space Shuttle Challenger

زادگان نامدار این روز عبارت‌اند از: حمد بن عیسی خلیفه امیر بحرین (۱۳۲۸) و نیکولاس سارکوزی^۱ رئیس‌جمهور فرانسه (۱۳۳۳). از میان رفتگان هشتم بهمن هم می‌توان از مصطفی صبحی ادیب و روزنامه‌نگار عثمانی و یکی از اولین کمونیست‌های قلمرو آناتولی یاد کرد که به سال ۱۲۹۹ درگذشت.

راست: آجر لگو
چپ: رحمت‌علی خان
در کنار علامه اقبال لاهوری

حمد بن عیسی

سارکوزی

صبحی

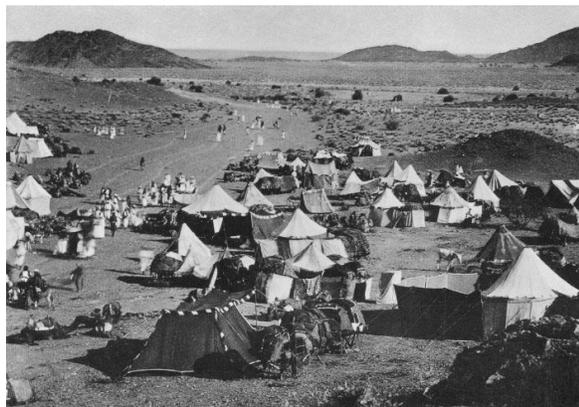
^۱ Nicolas Sarkozy

نهم بهمن

در روز نهم بهمن سال ۱۲۹۴، هنری مک‌ماهون نماینده‌ی انگلستان و حسین بن علی شریف مکه توافق‌نامه‌ای نوشتند که بر مبنای آن اگر اعراب در میانه‌ی جنگ جهانی اول با هم‌دستی انگلیسی‌ها بر ضد دولت عثمانی قیام می‌کردند، در نهایت خاندان او که همان سعودی‌ها باشند شاه عربستان شوند. در ۱۳۳۱ دکتر مصدق نخست‌وزیر به سادچیکف سفیر اتحاد جماهیر شوروی اطلاع داد که مدت قرارداد شیلات دریای خزر پایان یافته و دولت ایران مایل به تمدید امتیاز نیست. حدود چهل سال بعد، در ۱۳۷۰، در جریان جنگ خلیج فارس نبرد

خَفْجی آغاز شد که اولین درگیری زمینی عراقی‌ها و آمریکایی‌ها بود (تصویر بالا). یک دهه بعد در ۱۳۸۱ هم بوش رئیس‌جمهور آمریکا در سخنرانی‌اش از محور شرارت یاد کرد و گفت ایران و عراق و کره‌ی شمالی این محور را بر می‌سازند.

خیمه‌ی حاجیان در مکه

نبرد برین

در نهم بهمن سال ۱۳۵ هجری خورشیدی آن لوشان که رهبری شورشی موفق در چین را بر عهده داشت و امپراتور یان از دودمان تانگ را شکست داده بود، به دست پسرش چینگ‌شو به قتل رسید. در ۱۱۹۲ انقلابیون فرانسه در نبرد برین^۱ بر قوای متحد روس و پروس پیروزی شکننده‌ای به دست آوردند. در این نبرد سی هزار فرانسوی با بیست و پنج هزار روسی و پروسی جنگیدند و از هر طرف دوهزار تن کشته شدند.

راست: حسین بن علی

چپ: هنری مک‌ماهون

^۱ Battle of Brienne

این روز در ضمن با تمرکز و بسط قدرت در دولت آمریکا نیز مصادف بوده است. در سال ۱۲۱۲ آندرو جکسون^۱ رئیس‌جمهور آمریکا، برای اولین بار در تاریخ این کشور به ارتش دستور داد اعتصابی کارگری را سرکوب کند، در ۱۲۴۱ ارتش آمریکا در نزدیکی رود خرس به سرخ‌پوستان شوشونه^۲ حمله برد و چند صد تن را که بیشترشان زن و کودک بودند کشتار کرد. در ۱۲۶۹ لیلیوکالانی^۳ آخرین شاه هاوایی و تنها فرمانروای زن در این سرزمین شد که کمی بعد توسط آمریکایی‌ها از قدرت سرنگون شد و در سال ۱۲۸۶ گاندی پس از دو ماه از زندان انگلیسی‌ها آزاد شد. محکومیتی که استعمارگران برایش در نظر گرفته بودند همین مقدار بود و این نسبت به مجازات‌های شدید و خشنی که در این زمان آزادی‌خواهان هندی با آن روبرو بودند بسیار سبک بود.

نهم بهمن با چندین رخداد نظامی در جریان جنگ‌های جهانی هم مصادف بوده است. در سال ۱۲۹۵ برای اولین بار پاریس توسط زپلین‌های آلمانی بمباران شد. در ۱۲۹۶ ارتش سرخ در راه فتح اوکراین و اشغال کیف با دسته‌ای کوچک از دانشجویان مسلح اوکراینی روبرو شد و در نبرد کروتی^۴ با دادن تلفات زیاد آنان را کشتار کرد. در همین روز کمونیست‌های اوکراینی در کیف شورشی مسلحانه کردند اما با مقاومت مردمی روبرو شدند و پس از شش روز پراکنده شدند.

در دهم بهمن ۱۳۲۶ گاندی به دست یک هندوی افراطی به نام ناتورام گودسی ترور شد و به قتل رسید و در ۱۳۳۴، در واکنش به تحریم اتوبوس‌های مونتگمری^۵؛ خانه‌ی مارتین لوتر کینگ رهبر جنبش مدنی سیاه‌پوستان را بمب‌گذاری کردند.

¹ Andrew Jackson
² Shoshone
³ Lili'uokalani
⁴ Battle of Kruty
⁵ Montgomery

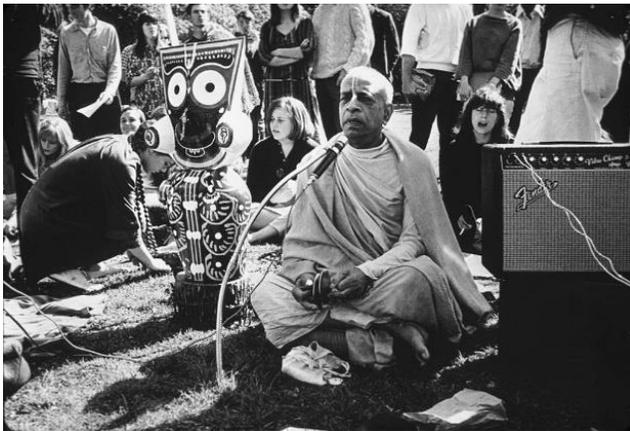

مجلس رقص آتشین شارل ششم

در سال‌های اخیر چند رخداد سیاسی هم در این روز رخ داده است. در ۱۳۶۷ بلغارستان با کره‌ی جنوبی ارتباط دیپلماتیک برقرار کرد و اولین کشور بلوک شرق بود که چنین می‌کرد، در ۱۳۷۴ ژاک شیراک رئیس‌جمهور فرانسه اعلام کرد که این کشور به آزمایش سلاح‌های هسته‌ای به شکلی قطعی پایان داده است و در ۱۳۷۹ به دنبال افشای خبرهایی درباره‌ی فساد مالی مقامات، هزاران دانشجو به مجلس اندونزی رفتند و خواهان برکنار عبدالرحمن وحید رئیس‌جمهور این کشور شدند.

یک رخداد غریب تاریخی در این روز هم آن که در سال ۱۷۷۱ در یک مهمانی لباس رقصندگان که در برابر شارل ششم شاه فرانسه می رقصیدند آتش گرفت و نزدیک بود شاه در این میان کشته شود! در این مهمانی شارل که عقلش پاره‌سنگ برمی داشت مشغول رقص با پنج رقص بود و مشعلی که در دست برادرش لویی بود به لباس یکی از آنها گرفت. در نتیجه چهار نفر از رقصها سوختند و شارل و نفر پنجم هم زخمی شدند. از جمله رخدادهای دیگر اینکه به سال ۱۱۶۸ برای اولین بار قایق نجات در کشتی‌ای به کار گرفته شد. در ۱۲۲۳ اولین اثر ادگار آلن پو به نام کلاغ منتشر شد و در ۱۲۶۴ کارل بنز اولین خودرو با سوخت بنزین را ساخت و چنین روزی در سال ۱۳۴۵ نقطه‌ی اوج جنبش هیپی‌ها رقص گروهی مانترا-راک در سان فرانسیسکو بود.

یک مرشد معنوی در جنبش هیپی‌ها

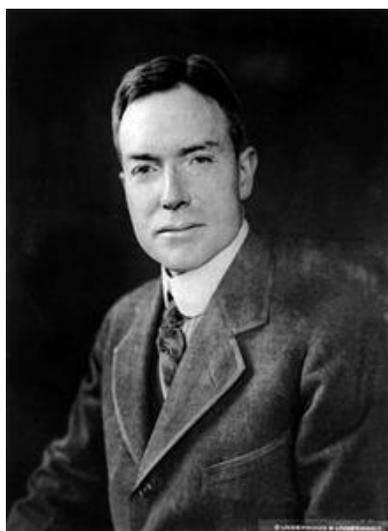
سربازان در جنگ کروتی

¹ Carl Benz

در میان مردم ایران زمین این کسان در نهم بهمن زاده شده‌اند: سلیمان نظیف شاعر پارسی‌گوی عثمانی (۱۲۴۸)، عبدالسلام فیزیک‌دان پاکستانی (۱۳۰۴)، حسن حبیبی دولتمرد (۱۳۱۶)، و فریدون فروغی خواننده‌ی پاپ (۱۳۲۹). در چنین روزی به سال ۲۴۸ صالح بن وصیف سردار ترک عباسی به قتل رسید و در روز جمعه نهم بهمن سال ۱۳۱۵ (۱۷ ذی‌قعدة ۱۳۵۵ق) عبدالکریم حائری یزدی بنیان‌گذار حوزه‌ی علمیه‌ی قم درگذشت. در ۱۳۲۸ هم احمد جابر صباح امیر کویت فوت کرد.

عبدالسلام

جان راکفلر

سلیمان نظیف

از میان ایرانیان هم آنتوان چخوف نویسنده‌ی روس (۱۲۳۸)، لالا لاجپات رای نویسنده و ادیب هندی (۱۲۴۳)، جان راکفلر^۱ غول نفتی آمریکایی (۱۲۵۲) و محمد یوسف پیشوای وهابی نیجریه و بنیانگذار جنبش

^۱ John D. Rockefeller Jr.

افراطی بوکو حرام (۱۳۴۸) در این روز زاده شده‌اند و اُرویل رایت، یکی از برادران رایت، در سال ۱۳۲۶ درگذشت.

لاچیات رای

محمد یوسف

حسن حبیبی

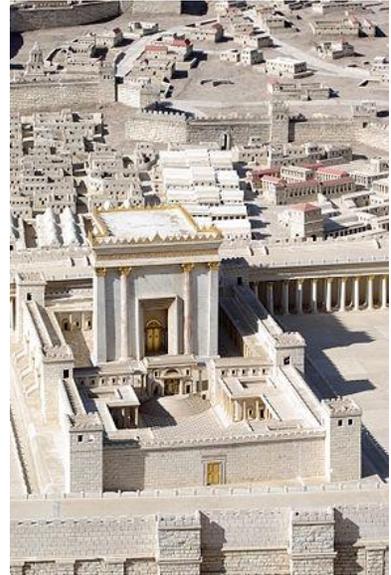
احمد جابر صباح

¹ Orville Wright

دهم . بهمن

ابوالقاسم لاهوتی، سورن شادونتس بنیان‌گذاران دولت بلشویکی تاجیکستان

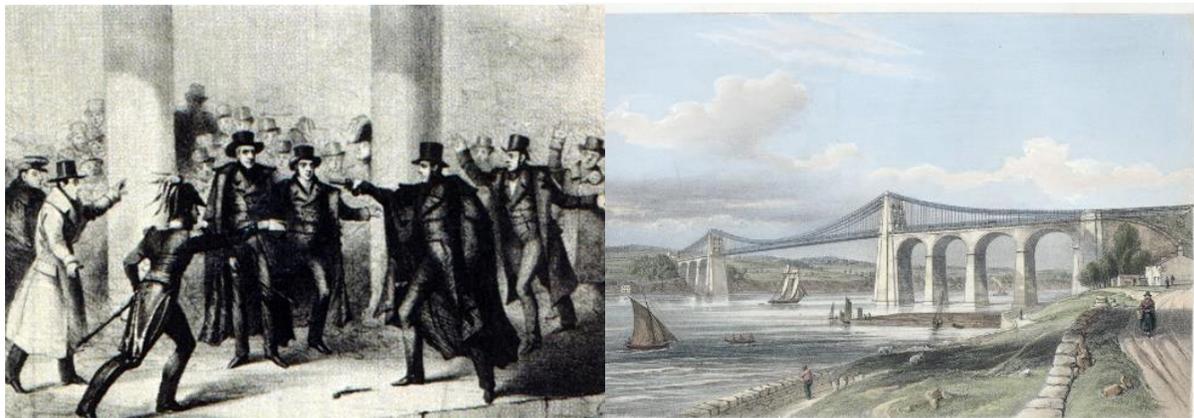

بازسازی هیکل دوم

بر اساس سنت کتاب مقدس، در روز دهم بهمن سال ۵۱۶ پیش از میلاد، ساخت هیکل دوم اورشلیم یعنی معبد اصلی دین یهود که بنا به روایت‌ها در مکان معبد افسانه‌ای سلیمان بنا شده بود، به پایان رسید. این معبد به دستور کوروش بزرگ و با هزینه‌ی دربار ایران و بر اساس نقشه‌ای که کوروش به کاهنان داده بود و وصفش در تورات آمده ساخته شد و پانصد سال بعد رومیان که از شورش مداوم یهودیان به هواداری از ایرانیان به تنگ آمده بودند، هم‌زمان با کشتار مردم اورشلیم آن را ویران ساختند.

پنج سال بعد، در سال ۱۳۰۰، ابوالقاسم لاهوتی و سلطان تورج‌میرزا و سلطان علی‌اکبرخان و عبدالصمدخان، در راستای عملیات مشابه بلشویک‌ها در آن دوران، با بخشی از نیروهای ژاندارمری شورش کردند و ساعدالملک الهامی حاکم شرفخانه را بازداشت کرده و به سمت تبریز پیشروی کردند. خالوقربان و بازماندگان دولت آزادیستان با شعار «زنده باد خیابانی» به ایشان پیوستند.

در همین روز به سال ۱۳۰۳، دولت ترکیه اسقف اعظم کنستانتین ششم را از استانبول بیرون راند. در سال ۱۳۰۹ نخستین شماره از روزنامه‌ی کُلاله‌ی خاور چاپ چاپ شد و در ۱۳۲۱ دکتر میلسپو^۱ رئیس کل دارائی ایران وارد تهران شد و در هتل دربند اقامت گزید. در همین روز اولین شماره‌ی روزنامه‌ی تندروی رهبر ارگان جدید حزب توده منتشر شد. در سال‌های اخیر هم در این روز به سال ۱۳۶۹ سفارت آمریکا در کابل تعطیل شد.

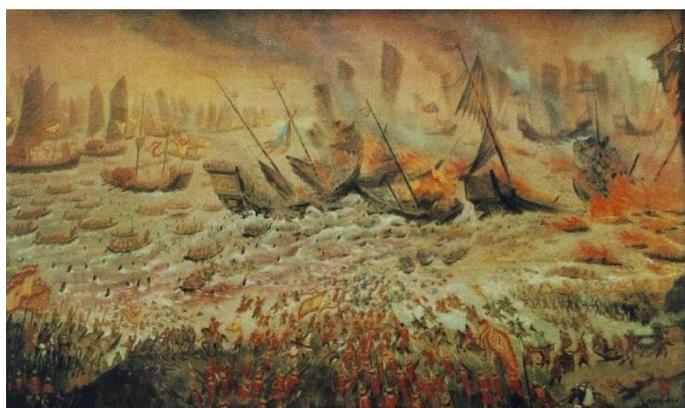
سوءقصد به اندرو جکسون

پل معلق منای

دهم بهمن در تاریخ سیاسی جهان روزی پرماجرا بوده است. در ۶۳۶ ویتنامی‌ها حمله‌ی مغول‌ها را پس زدند. در سال ۱۰۲۷ انقلابیون چارلز اول شاه انگلستان را گردن زدند.

^۱ Arthur Millspaugh

روز دهم بهمن سال ۱۰۸۱ چهل و هفت رونین (سامورایی‌های بی‌ارباب) به رهبری اویشی کورانوسوکه^۱ انتقام اربابشان را گرفتند و مقامی درباری را که سبب خودکشی وی شده بود کشتند. اما خود در نهایت مانند سرورشان وادار به سپوکو (خودکشی آیینی) شدند. در ۱۲۱۳ مردی به نام ریچارد لاورنس^۲ به رئیس‌جمهور آمریکا آندرو جکسون سوءقصد کرد؛ اما در کشتن وی ناکام شد و رئیس‌جمهور به همراه چند نماینده‌ی کنگره که در صحنه حاضر بودند او را خلع سلاح کردند!

غلبه‌ی ویتنامی‌ها بر مغولان مهاجم

در ۱۲۹۳ طی جریان جنگ جهانی اول در نبرد بولیمو^۳ آلمانی‌ها برای نخستین بار از گاز سمی برای حمله به دشمن (روس‌ها) بهره جستند. این گاز نوعی اشک‌آور بود که تلفاتی به جا نگذاشت و چون در میدان نبرد پخش شد هر دو طرف جنگ را درگیر کرد. در این نبرد آلمانی‌ها بیست هزار و روس‌ها چهل هزار نفر کشته دادند. گاز اشک‌آور سال پیش از آن از طرف فرانسوی‌ها و آلمانی‌ها در ابعاد محدود مورد استفاده قرار گرفته بود و این نخستین کاربرد وسیعش در بمب‌ها بود. در ۱۳۰۶ لئون تروتسکی^۴ از روسیه رانده شد. در ۱۳۰۹

¹ Oishi Kuranosuke

² Richard Lawrence

³ Battle of Bolimów

⁴ Leon Trotsky

پولیت‌بوروی حزب کمونیست شوروی فرمان از میان بردن طبقه‌ی کولاک را صادر کرد که به معنای تبعید و کشتار میلیون‌ها نفر بود و سه سال بعد در ۱۳۱۱ آدولف هیتلر که شعارش مبارزه با کمونیست‌ها بود و مردم را از تکرار کولاک‌کشی در آلمان می‌ترساند، صدراعظم آلمان شد.

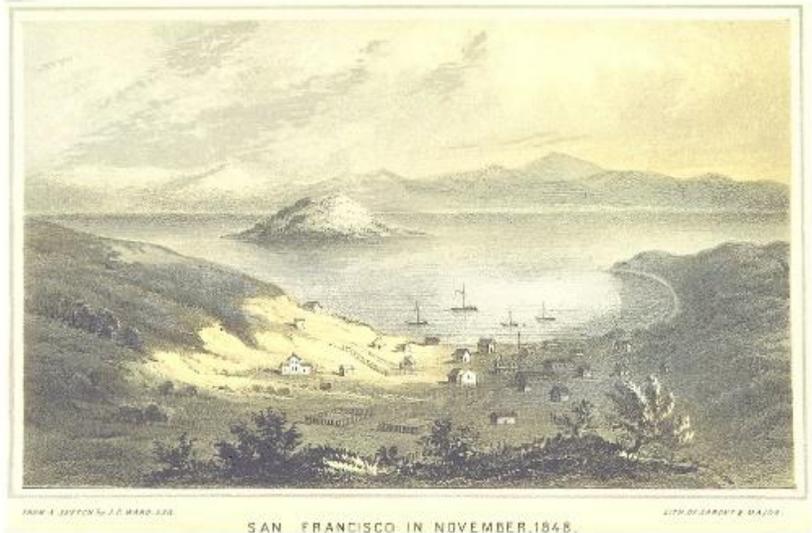
در سال ۱۳۲۰ ژاپنی‌ها به جزیره‌ی آمبون که در اختیار استعمارگران شرکت هند شرقی هلند بود حمله بردند و سیصد سرباز ساکن جزیره را کشتند. از ۲۵۰ اسیر اروپایی هم که گرفتند و به جزیره‌ی هاینان در جنوب چین فرستادند، سه‌چهارمشان تا پایان جنگ دوم جهانی کشته شدند.

در سال ۱۳۲۳ یک کشتی آلمانی به نام ویلهلم گوستلوف^۱ که ویژه‌ی یاری‌رسانی پزشکی ساخته شده بود و مهاجران غیرنظامی پناهنده از آلمان به اروپای غربی را حمل می‌کرد، با اژدر یک زیردریایی شوروی غرق شد و ۹۵۰۰ سرنشین آن کشته شدند. در همین روز در جزیره‌ی کاباناتوان ۱۲۶ تکاور آمریکایی با همکاری نیروی مقاومت فیلیپین بر ژاپنی‌ها که جزیره را در اختیار داشتند غلبه کردند و پانصد زندانی جنگی متفقین را رهاندند. در ۱۳۸۳ اولین پرواز مستقیم از خاک چین به خاک تایوان پس از سال ۱۳۲۸ و پیروزی کمونیست‌ها در چین انجام شد.

^۱ Wilhelm Gustloff

۴۷ رونین

خلیج سان فرانسیسکو در سال ۱۲۲۷

این روز در ضمن با چند رخداد در فضای مدنی هم پیوند خورده است. در سال ۱۲۰۴ پل معلق منای^۱ که اولین پل آویخته‌ی مدرن شمرده می‌شود، جزیره‌ی انگلسی^۲ را به شمال غرب ولز متصل کرد. در ۱۲۲۵ اسم شهر یربا بوئنا^۳ در کالیفرنیا به سان فرانسیسکو تغییر کرد و در ۱۳۴۷ آخرین کنسرت گروه بیتل‌ها در لندن با یورش پلیس به هم خورد! در سال ۱۳۶۰ ریچارد اسکرنتا^۴ اولین ویروس کامپیوتری با حجم چهارصد سطر را در کمپانی اپل نوشت. در ۱۳۸۱ هم در دولت پادشاهی بلژیک ازدواج هم‌جنس‌ها قانونی شد!

¹ Menai

² Anglesey

³ Yerba Buena

⁴ Richard Skrenta

زندانیان جزیره‌ی کاباناتوان

کشتی ویلهلم گوستلوف

پتر دوم

فیل کالینز

اسلام کریموف

داگلاس اینگل‌بارت

زادگان نامدار روز دهم بهمن عبارت‌اند از: لیویا همسر آگوستوس اولین امپراتور روم (۵۸ پیش از میلاد)،

فرانکلین روزولت (۱۲۶۰ هجری خورشیدی)، داگلاس اینگل‌بارت 'مخترع ماوس رایانه (۱۳۰۳)، اسلام کریموف

¹ Douglas Engelbart

دبیر حزب کمونیست ازبک که پس از فروپاشی کمونیسم رئیس‌جمهور ازبکستان شد (۱۳۱۶) و فیل کالینز^۱ خواننده و آهنگ‌ساز انگلیسی (۱۳۲۹).

رفتگان این روز هم عبارت‌اند از: پتر دوم تزار روس (۱۱۰۸)، فرانک نلسون دابل‌دی ناشر مشهور

آمریکایی^۲ (۱۳۱۲)، فردیناند پورشه^۳ (۱۳۲۹)، ارنست هاینکل^۴ مؤسس شرکت هواپیماسازی هاینکل (۱۳۳۶) و

رضا کرمانی رهبر حزب پان ایرانیست (۱۳۹۱).

کنستانتین ششم

فردیناند پورشه

ارنست هاینکل

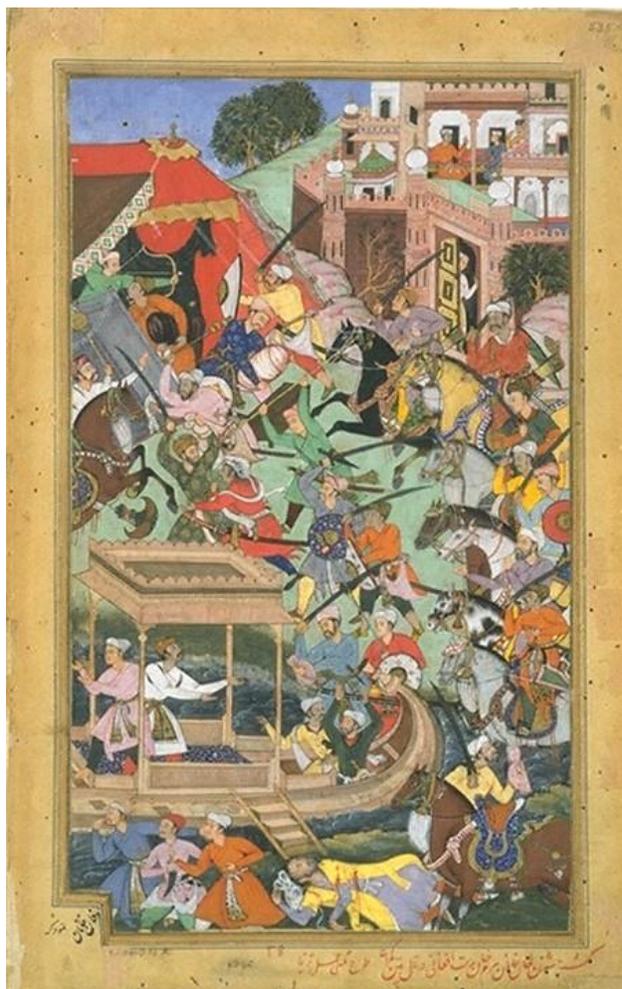
¹ Phil Collins

² Frank Nelson Doubleday

³ Ferdinand Porsche

⁴ Ernst Heinkel

یازدهم بهمن

در روز یازدهم بهمن سال ۹۳۹ هجری خورشیدی، بایرام خان (تصویر روبه‌رو)، سردار اکبرشاه گورکانی که برکنار شده بود و برای دورشدن از میدان سیاست به سفر حج می‌رفت، به‌دست یک افغان در پتن به قتل رسید. در همین روز به سال ۱۳۰۷ هم اولین لایحه‌ی مجازات قاچاقچیان تقدیم مجلس شورای ملی شد.

در تاریخ سیاسی جهان رخدادهای این روز نسبت به ایران غنی‌تر بوده است. در سال ۹۸۴ گای فاوکس^۱ به‌خاطر طراحی دسیسه‌ی باروت که قرار بود اعضای مجلس انگلستان و جیمز شاه را به قتل برساند،

با شیوه‌ای دلخراش اعدام شد و بدنش را به چهار بخش پاره‌پاره کردند. در ۱۰۳۹ الیور کرامول دو سال پس از مرگش و در دوازدهمین سالگرد گردن‌زدن چارلز اول، به شکلی نمادین به جرم شاه‌کشی اعدام شد!

^۱ Guy Fawkes

آلوان گراهام کلارک

گای فاوکس و همدستانش

در سال ۱۲۷۸ داتو محمد صالح رهبر شورش مردم شمال بورنئو که ده سال با استعمارگران انگلیسی جنگیده بود در اثر شلیک توپ سربازان انگلیسی به قتل رسید.

در سال ۱۲۹۶ در پایان جنگ جهانی اول هوای مه‌آلود در جزیره‌ی اردیبهشت در اسکاتلند باعث توهم حمله‌ی دشمن و درگیری ناوگان انگلستان با خودش شد که در نتیجه‌ی این حمله‌ی نیروهای هم‌سنگر به یکدیگر دو زیر دریایی غرق شدند و صد تن کشته شدند و پنج کشتی آسیب دید و در ۱۳۲۰ نیروهای متفقین در مالزی از ارتش ژاپن شکست خوردند و به سنگاپور عقب‌نشینی کردند. ژاپنی‌ها هفتاد هزار نفر نیرو داشتند و بر نیروی متفقین که دو برابر عده داشتند غلبه کردند و ۱۳۰ هزار نفر اسیر گرفتند!

در یازدهم بهمن سال ۱۳۰۲ انگلستان دولت اتحاد جماهیر شوروی را به رسمیت شمرد. در ۱۳۲۱، سپهسالار آلمانی پاولوس^۱ در استالینگراد تسلیم روس‌ها شد. در ۱۳۲۸ هری ترومن^۲ رئیس‌جمهور آمریکا اعلام کرد که این کشور برنامه‌ی ساخت بمب هیدروژنی را در دستور کار خود دارد و در ۱۳۴۶ ویت‌کنگ‌ها در رشته‌ای

^۱ Friedrich Paulus

^۲ Harry S. Truman

از عملیات که «هجومِ تَت» نام گرفته، به سفارت آمریکا و پایگاه‌های دیگر این کشور در سایگون حمله کردند اما شکست خوردند و با خونریزی بسیار کشتار شدند. این عملیات نام خود را از جشن تَت گرفته که همتای نوروز در ویتنام است و در آن صدوده‌هزار نیروی ارتش خلق کمونیستی ویتنام به بیش از صد شهر و روستا حمله کردند. در نهایت حمله‌شان به مرگ همه‌ی مهاجمان به علاوه‌ی حدود صد هزار نفر از مدافعان و نزدیک به بیست هزار تن از مردم غیرنظامی منتهی شد. در ۱۳۷۴ هم حمله‌ی یک کامیون انباشته از مواد منفجره به بانک مرکزی سریلانکا باعث مرگ ۸۶ نفر و زخمی شدن ۱۴۰۰ نفر شد.

عملیاتِ تَت در ویتنام

حمله‌ی ژاپنی‌ها به سنگاپور

داتو محمد صالح و یارانش

توگوگاوا ایه یاسو

از میان رخدادهای علمی و فرهنگی اخیر این روز می توان به این دو مورد اشاره کرد: در سال ۱۲۴۰ آلوان گراهام کلارک، اخترشناس آمریکایی، نخستین کوتوله‌ی سپید را یافت که ستاره‌ی دوقلوبی در کنار دوخواهران (شعرای یمانی / سیریوس) بود و در ۱۳۲۷ اولین سریال خانوادگی تلویزیونی با نام **These Are My Children** از ایستگاه مخابراتی شیکاگو پخش شد.

در میان ایرانیان محمدامین رسول زاده اولین رئیس جمهور آذربایجان (۱۲۶۲) و اکبر گنجی سیاستمدار و خبرنگار (۱۳۳۸) در یازدهم بهمن زاده شده‌اند و مهربابا پیشوای زرتشتی زاده‌ی مذهبی در هند (۱۳۴۷) و حسن حبیبی دولتمرد معاصر (۱۳۹۱) در این روز از دنیا رفته‌اند.

¹ Alvan Graham Clark

مهربابا

محمدامین رسولزاده

جایشانکار پراشاد

از میان انیرانیان نیز توکوگاوا ایه‌یاسو^۱ شوگون ژاپنی (۹۲۱) و جایشانکار پراشاد شاعر و نمایشنامه‌نویس هندی و از مؤسسان شعر رمانتیک نوی هندی (۱۲۶۷) در این روز زاده شده و دالای لامای یازدهم (۱۲۳۴)، جمال البنا نویسنده‌ی مصری و برادر حسن البنا مؤسس اخوان المسلمین (۱۳۹۱) و عبدالرزاق حاجی حسین رئیس‌جمهور سومالی (۱۳۹۲) در این روز درگذشته‌اند.

¹ Tokugawa Ieyasu

دوازدهم بهمن

مصدق و یارانش در حال رفتن به دربار برای تحصن

روز دوشنبه دوازدهم بهمن سال ۱۳۰۰ ابوالقاسم لاهوتی با قوای بلشویکی که گرد خود جمع کرده بود به تبریز حمله کرد و کوشید شهر را تصرف کند. مخبرالسلطنه هدایت که فرماندار آذربایجان بود هم به دست شورشیان بازداشت شد. اما کلنل سیف‌الله‌خان شهابی که رئیس ژاندارمری تبریز بود با نیروهایش از جمله ۳۵۰ قزاق در برابر شورشیان مقاومت ورزید و مردم تبریز هم از ایشان هواداری کردند و در برابر حمله‌ی لاهوتی

مقاومت به خرج دادند. دقیقاً ده سال بعد، در همین روز به سال ۱۳۲۰، محمدعلی فروغی در شرایطی که کشور در اشغال متفقین بود، کابینه‌اش را معرفی کرد و از مجلس رأی اعتماد گرفت.

در سال ۱۳۳۹ عده‌ای از رهبران جبهه‌ملی در مجلس سنا متحصن شدند و تقاضای تضمین آزادی انتخابات را کردند. در سال ۱۳۵۷ آیت‌الله خمینی پس از پانزده سال تبعید به ایران بازگشت و در ۱۳۸۲ هیاهو و شلوغی بیش از حد در میانه‌ی مراسم حج به مرگ ۲۵۱ نفر و زخمی شدن ۲۴۴ نفر منتهی شد.

هیتلر و کیسلینگ

سکه‌ی هونریک

یوحنا‌ی بوهمی

در دوازدهم بهمن سال ۴۸۱ میلادی هونریک، شاه واندال‌ها، نشستی برای بحث میان رهبران مسیحیت کاتولیکی و آریانی در کارتاژ تشکیل داد. در همین روز به سال ۷۰۷ هجری خورشیدی، یوحنا‌ی بوهمی رهبر فرقه‌ی شهبسواران تثنی^۱ با هجده هزار سرباز به قلمرو لیتوانی حمله برد و دژ مدوگالیس^۳ را گشود و شش هزار نفر

¹ John of Bohemia

² Teutonic

³ Medvėgalis

از مردم غیرنظامی ساکن آنجا را به زور به رسم کاتولیکی غسل تعمید داد و بتخانه‌هایشان را ویران کرد. کمی بعد، لهستانی‌ها به سپاهیان او حمله کردند و وادارش کردند به پروس بازگردد و در نتیجه مردم مدوگالیس دوباره به کیش باستانی خود بازگشتند. در سال ۹۱۴ هم پدرو د مندوزا^۱ از غارتگران اسپانیایی مهاجم به آمریکا اردوگاهی در آرژانتین بنا نهاد که بعدتر به شهر بوئنوس آیرس تبدیل شد.

در سال ۱۲۴۳ کنگره‌ی آمریکا اصل سیزدهم قانون اساسی را که برده‌داری را لغو می‌کرد و از سوی جیمز میچل اشلی^۲ (تصویر روبه‌رو) پیشنهاد شده بود، تصویب کرد؛ از آنجا که جدایی ایالت‌های جنوبی با این حرکت قطعی بود، ژنرال روبرت لی^۳ به فرماندهی کل قوای شمالی برگزیده شد. در ۱۳۲۰ نازی‌ها ویدکون کیسلینگ^۴ رهبر نیروی‌های هوادار آلمان را به فرماندار نیروژ انتخاب کردند. در همین روز هم مائو در سخنرانی‌اش حکم کرد که مردم چین باید از راه مطالعه، حزب و ادبیات به اصلاح روی بیاورند.

نتیجه‌ی این سخنرانی برنامه‌ی حزب کمونیست چین برای تثبیت ایدئولوژی یکنواختی در کل کشور بود که برنامه‌ی یان‌آن یا چنگ‌فنگ نام گرفت. این برنامه با سرکوب فرهنگ سنتی چینی، کیش پرستش مائو و تبلیغ اصول مارکسیستی بدان شکلی که مائو فهمیده بود، همراه بود. در نهایت به سال ۱۳۲۴ بود که مجلس مجارستان پس از نُه قرن نظام پادشاهی را در این کشور لغو کرد و اعلام جمهوری کرد.

¹ Pedro de Mendoza

² James Mitchell Ashley

³ Robert Edward Lee

⁴ Vidkun Quisling

قله‌ی مایون

استودیوی مریم سیاه

چندین رخداد پراکنده هم در این روز رخ داده است. در سال ۱۱۹۲ قله‌ی مایون^۱ در فیلیپین آتشفشانی کرد و ۱۲۰۰ نفر در این میان کشته شدند. در ۱۲۶۲، اولین جلد از لغت‌نامه‌ی انگلیسی آکسفورد که **A** تا **Ant** را شامل می‌شد، انتشار یافت و در ۱۲۷۱ توماس ادیسون نخستین استودیوی ساخت فیلم را در نیوجرسی تأسیس کرد و نامش را مریم سیاه (**Black Maria**) گذاشت.

در سال ۱۲۹۶ روسیه گاهشماری گریگوری را پذیرفت و در ۱۳۲۰ رادیوی آمریکا پخش برنامه‌های برون‌مرزی خود را آغاز کرد. در ۱۳۴۲ هم گروه بیتل‌ها اولین آواز خود را (به نام **I Want to Hold Your Hand**) که در صدر جدول قرار گرفت خواندند. در ۱۳۵۰ کوالامپور که تا پیش از آن دهکده‌ای کوچک بود، به شهر تبدیل شد. در ۱۳۵۲ آتش‌سوزی در یک برج بیست‌وپنج طبقه‌ای در سائوپولوی برزیل به مرگ ۱۸۹ نفر و زخمی شدن ۲۹۳ نفر منتهی گشت و در ۱۳۷۰ وارن اندرسون^۲ مدیر عامل شرکت یونیون کارباید^۳ که شرکتش

¹ Mayon

² Warren Anderson

³ Union Carbide Corporation (UCC)

فاجعه‌ی زیست‌محیطی مهیبی در استان بوپال هند پدید آورده بود از شرکت در دادگاهی که در هند به این خاطر تشکیل شده بود سر باز زد. این دادگاه کاری نتوانست بکند جز آن که برای او در قلمرو هند قرار تعقیب صادر کند!

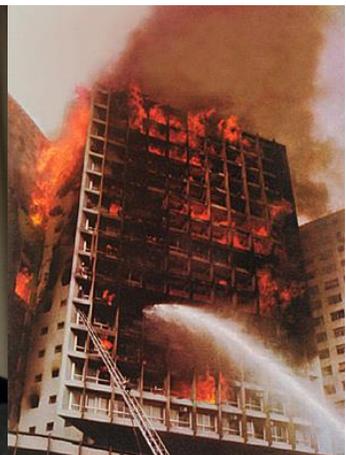
در سال ۱۳۸۱ هم فضایی کلمبیا هنگام ورود به جو زمین منهدم شد و هر هفت فضانوردش جان باختند و در ۱۳۹۰ در جریان مسابقه‌ی فوتبال تیم‌های الاهلی و المصری در پورت سعید، دعوی بین هواداران دو تیم درگرفت. هواداران المصری سیزده هزار نفر و هواداران الاهلی ۱۲۰۰ نفر بودند. در نتیجه یک نفر از المصری و هفتاد تن از الاهلی و یک پلیس به قتل رسیدند و بیش از پانصد تن زخمی شدند.

فضانوردان کلمبیا

وارن اندرسون

آتش‌سوزی سائوپولو

قربانیان ازدحام در مراسم حج

درگیری بین هواداران تیم‌های مصری و الاهلی

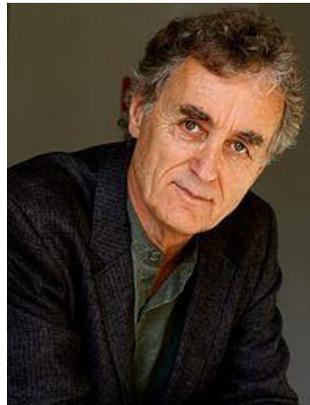
دوازدهم بهمن روز تولد فرانتس شوبرت آهنگ‌ساز اتریشی (۱۱۷۵)، استنلی هال آروانشناس آمریکایی

(۱۲۲۴)، شهاب‌الدین احمد قاضی و حسین محمد ارشاد سردار هردو رئیس‌جمهور بنگلادش (۱۳۰۸)، بوریس

یلتسین^۳ (۱۳۰۹) و فریتيوف کاپرا^۴ فیزیک‌دان اتریشی (۱۳۱۷) بوده است.

حسین محمد ارشاد

فریتيوف کاپرا

اثرگذارترین درگذشته‌ی این روز جوهر صقلی (سیسیلی) بنیان‌گذار شهر قاهره و مسجد الازهر درگذشت.

او که در ابتدای کار اسیری مسیحی بود و به دست معز خلیفه‌ی فاطمی آزاد شد، بعدتر به سردار رشیدی تبدیل

شد و شمال آفریقا را برای فاطمی‌ها فتح کرد و در همین روز به سال ۳۷۰ هجری خورشیدی درگذشت. علاوه

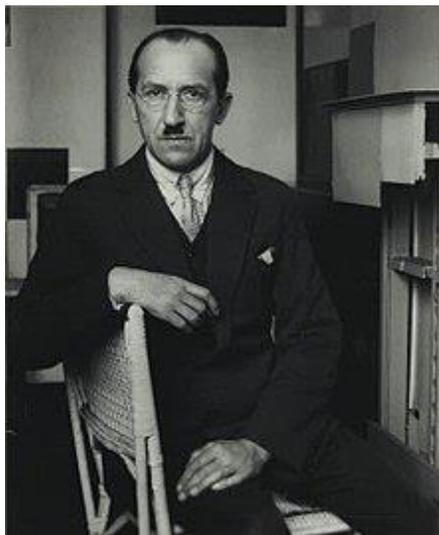
¹ Franz Schubert

² Stanley Hall

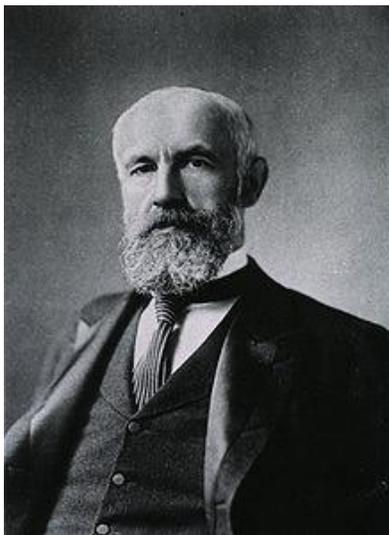
³ Boris Yeltsin

⁴ Fritjof Capra

بر او دمیتری مندلیف^۱ شیمی‌دان روس (۱۲۸۵)، پیت موندریان^۲ نقاش هلندی (۱۳۲۲)، فریدریش پائولوس^۳ سپهسالار آلمانی (۱۳۳۵) و ورنر هایزنبرگ^۴ فیزیک‌دان آلمانی (۱۳۵۴) نیز در این روز رخت از جهان بسته‌اند.

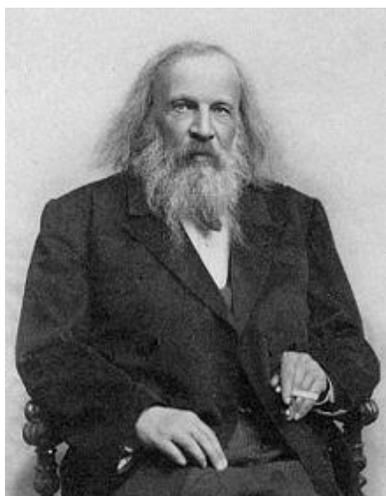
موندریان

هال

پائولوس

-
- ¹ Dmitri Mendeleev
 - ² Piet Mondrian
 - ³ Friedrich Paulus
 - ⁴ Werner Heisenberg

دمیتری مندلیف

شوبرت

سیزدهم بهمن

عباسقلی گلشائیان

نیما یوشیج

احمد متین دفتری

روز سیزدهم بهمن سال ۱۳۰۰، یاور لاهوتی مخبرالسلطنه والی آذربایجان را به طور رسمی توقیف کرد و اداره های دولتی تبریز را با قوای ژاندارم زیر فرمانش تصرف کرد. به دستور مهاجمان سیم های تلگراف تبریز قطع شد و سلطان تورج میرزا از طرف لاهوتی به حکومت نظامی تبریز تعیین گردید و فرماندهی نیروی حمله نیز به او واگذار شد.

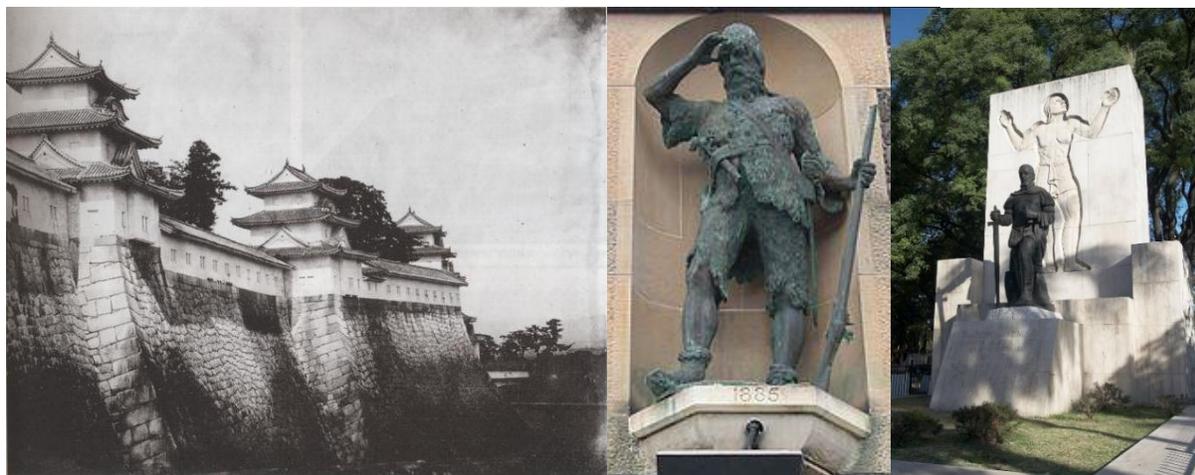
در همین روز به سال ۱۳۱۷، احمد متین دفتری که جوان ترین نخست وزیر دوران رضاشاه و داماد دکتر مصدق بود، در دارالفنون اولین سخنرانی سازمان پرورش افکار را با حضور محمود جم ایراد کرد. این سازمان که

از روی سازمان‌های فرهنگی نازی وام‌گیری شده بود، با این سخنرانی کار خود را به‌طور رسمی آغاز کرد. سازمان پرورش افکار پس از سقوط رضاشاه برچیده شد و فقط شاخه‌ی مربوط به کودکان باقی ماند که بعدتر به کانون پرورش فکری تبدیل شد و در دهه‌های بعد به مرکز فعالیت هواداران شوروی تبدیل شد. سه سال بعد در همین روز به سال ۱۳۲۰، نیما یوشیج بعد از سقوط رضاشاه عقاید کمونیستی خود را فاش کرد و در سوگ تقی ارانی، پیشوای این مسلک، متن «نه، او نمرده است» را تولید کرد. یک سال بعد در ۱۳۲۱، عباسقلی گلشائیان به شهرداری تهران منصوب شد و در ۱۳۳۹ دانشجویان دانشگاه با تعطیل کلاس‌ها از دانشگاه خارج شده، دست به تظاهرات زدند. این تظاهرات چند روز ادامه داشت و بازار نیز گاهی باز و گاهی بسته می‌شد. در تظاهرات دانشجویان، عده‌ی زیادی بازداشت شدند و دانشگاه نیز تعطیل شد.

در سال ۱۳۳۲ مقامات انتظامی کشف سازمان اطلاعات و جاسوسی حزب توده را اعلام کردند. در ۱۳۵۰ عهدنامه‌ی بین‌الملل رامسر درباره‌ی حفاظت از تالاب‌ها و آبگیرها و مهار آسیب‌های زیست‌محیطی منعقد شد و در ۱۳۶۰ دولت سوریه به شهر حما حمله برد و پس از حدود یک ماه محاصره، شورش مسلحانه‌ی اخوان‌المسلمین را در

این شهر سرکوب کرد (تصویر روبه‌رو). شورشیان نزدیک به هزار مرد مسلح بودند و قوای نظامی سوریه به نزدیک به بیست‌هزار تن بالغ می‌شدند. در نهایت، هزار سرباز سوری، هزار مرد مسلح اخوان‌المسلمین و بین دو تا ده‌هزار شهروند حما در این میان کشته شدند. در ۱۳۶۷ هم آخرین ستون زرهی ارتش سرخ شوروی از کابل خارج شد.

قلعه‌ی اوزاکا پیش از ویران شدن

الکساندر سلکیرک

اوتوی دوم

در روز سیزدهم بهمن سال ۳۴۰ هجری خورشیدی پاپ جان دوازدهم در مراسمی تاج امپراتوری روم مقدس را بر سر اوتوی یکم گذاشت و به این ترتیب این دولت پس از حدود چهل سال فروپاشیدگی دوباره احیا شد. در ۱۱۷۱ فرانسه‌ی انقلابی به انگلستان و هلند اعلان جنگ داد و در ۱۲۴۶ قوای وفادار به امپراتور ژاپن قلعه‌ی اوزاکا را که مقر شوگون توکوگاوا بود، فتح کردند و آن را سوزانده و با خاک یکسان کردند.

در چنین روزی به سال ۱۲۷۹ مراسم تدفین ملکه ویکتوریا در انگلستان برگزار شد. در ۱۲۹۹ فرانسه شهر مِمِل در لیتوانی را اشغال کرد، در ۱۳۶۸ اف دبلیو کلرک^۱ در آفریقای جنوبی اعلام کرد که نلسون ماندلا به زودی آزاد می‌شود و ممنوعیت قانونی فعالیت کنگره‌ی ملی آفریقای را هم لغو کرد. در سال ۱۲۷۵ اولین بانک کره به نام شین‌هان در سئول گشایش یافت و در ۱۳۸۷ هم یوهانا سیگورودوتیر^۲ نخست‌وزیر ایسلند کابینه‌اش را تشکیل داد. او اولین رئیس دولت جهان بود که به شکلی علنی همجنس‌گرا بود.

Die Memeler Kleinbahn verband die östlich bis zur Grenze gelegenen Ortschaften mit der Stadt.

ایستگاه قطار شهر ممل

لئونارد کیلر و دستگاه دروغ‌سنج

ملکه ویکتوریا

در ۱۰۸۷ الکساندر سلکیرک^۳ که پس از غرق شدن کشتی‌اش مدتی به تنهایی در جزیره‌ای زندگی کرده بود، توسط یک کشتی دیگر نجات یافت و مضمون اصلی را برای نوشتن داستان رابینسون کروزوئه به دست دانیل دفو داد. در ۱۳۰۰ رمان *اولیس*^۴ اثر جیمز جویس^۵ منتشر شد و در ۱۳۱۳ لئونارد کیلر^۶ برای نخستین بار از

¹ F. W. de Klerk

² Jóhanna S. ígurðardóttir

³ Alexander Selkirk

⁴ Ulysses

⁵ James Joyce

⁶ Leonarde Keeler

ماشین دروغ‌سنج برای ارزیابی پاسخ‌های دو متهم به قتل و شاهدانشان استفاده کرد. در ۱۳۷۸ هم اولین پخش دیجیتالی فیلم در سینما در پاریس انجام پذیرفت.

بنیان‌گذاران کنگره‌ی ملی آفریقا

شکیرا

گوگنهایم

زادگان نامدار سیزدهم بهمن عبارت‌اند از: سولومون آر گوگنهایم^۱ بنیان‌گذار موزه‌ی گوگنهایم و مبلغ هنر مدرن (۱۲۳۹)، جیمز جویس^۲ نویسنده‌ی ایرلندی (۱۲۶۰)، فلوید مشهور به پسر خوشگله^۳ راهزن آمریکایی (۱۲۸۲) و شکیرا خواننده‌ی کلمبیایی (۱۳۵۵).

آشیکاگا یوشیموچی^۴ شوگون ژاپنی (۸۰۶)، ابن حجر عسقلانی فقیه و محدث شافعی مصری و شیخ‌الاسلام قاهره (۸۲۷)، پاپ الکساندر هشتم (۱۰۶۹)، گیوم دو اوپیتال^۵ ریاضی‌دان فرانسوی (۱۰۸۲)، وودرو ویلسون بیست‌وهشتمین رئیس‌جمهور آمریکا (۱۳۰۲)، برتراند راسل^۶ (۱۳۴۸)، ایمره لاکاتوش^۷ فیلسوف مجار (۱۳۵۲)، آلیستر مک‌لین^۸ داستان‌نویس و نمایشنامه‌نویس اسکاتلندی (۱۳۶۵) هم در این روز از دنیا رفته‌اند.

¹ Solomon R. Guggenheim

² James Joyce

³ Pretty Boy Floyd

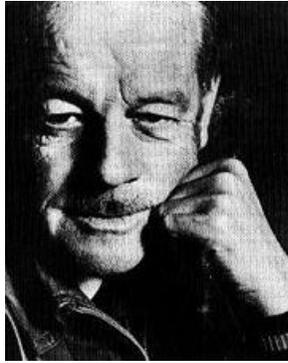
⁴ Ashikaga Yoshimochi

⁵ Guillaume de l'Hôpital

⁶ Bertrand Russell

⁷ Imre Lakatos

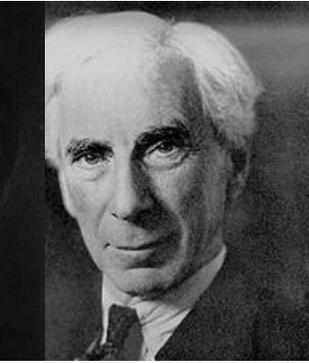
⁸ Alistair MacLean

آلستر مک‌لین

فلوید

برتراند راسل

گیوم دو اوییتال

آشیکاگا

یوهانا سیگوروردوتیر

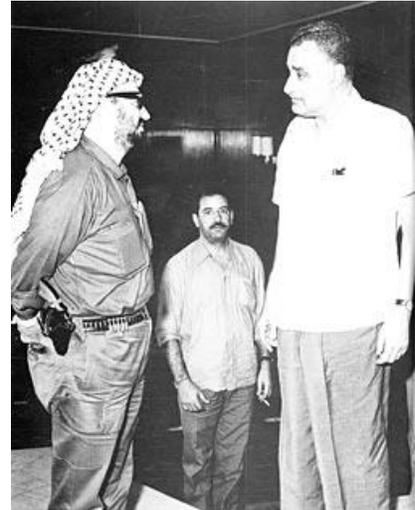

پاپ الکساندر هشتم

چهاردهم بهمن

گروهی از رهبران حزب توده

ياسر عرفات و جمال عبدالناصر

روز چهاردهم بهمن سال ۸۲۹ هجری خورشیدی سلطان محمد دوم، ملقب به فاتح، وارث تاج و تخت عثمانی شد و شش دهه بعد در سال ۸۸۷ ناوگان پرتغال در نبرد دریایی دیوادر جنوب هندوستان، با نه رزمناو و شش کشتی جنگی، بر ناوگان متحد سلطان گجرات، مملوک‌های مصر، حاکم کلکته و گروهی از مزدوران ونیزی پیروز شد.

در دوران معاصر در همین روز به سال ۱۳۲۱ حزب توده‌ی ایران، به مناسبت سالگرد درگذشت دکتر تقی ارانی، مراسم باشکوه و عظیمی برپا ساخت و وی را بنیان‌گذار سازمان خود قلمداد کرد. در حالی که شواهد

¹ Battle of Diu

نشان می‌دهد دکتر ارانی به خاطر گرایش ملی‌نیرومندی که داشت احتمالاً اگر زنده می‌ماند با خط‌مشی حزب توده سر سازگاری پیدا نمی‌کرد. در سال ۱۳۴۷ در کنفرانس فلسطینی‌ها در قاهره که در زیر چتر جریان چپ جای می‌گرفت و توسط شوروی‌ها پشتیبانی می‌شد، یاسر عرفات به‌عنوان رهبر جنبش آزادی‌بخش فلسطین (ساف) برگزیده شد.

در سال ۱۳۵۰ مرگ‌بارترین موج سرما در ایران برخاست و هفت روز به درازا کشید. در این مدت دست‌کم چهارهزار تن کشته شدند و این یخبندگان را به مرگ‌بارترین موج سرمای تاریخ جهان تبدیل کردند. در جریان این تحول هواشناختی در نقاط گوناگون کشور از جمله در جنوب بین سه تا هفت متر برف بارید که در موارد اخیر شمار زیادی از روستاییان را در خانه‌هایشان مدفون ساخت؛ چنان‌که در روستاهای کاکان و کومار در نزدیکی اردکان و در روستای شکلاب در نزدیکی مرز ترکیه همه‌ی روستاییان به این شکل کشته شدند. در سال ۱۳۸۵ هم بمب‌گذاری در بازار بغداد به مرگ ۱۳۵ تن انجامید (تصویر زیر).

دون فرانسيسكو د آلميدا فاتح نبرد دیو

تاج‌گذاری سلطان محمد دوم

بارتولوميو دیاز

چهاردهم بهمن با رخدادهای سیاسی و نظامی فراوانی در تاریخ جهان مصادف بوده است. در سال ۱۱۶۱ اسپانیا استقلال آمریکا را از انگلستان به رسمیت شناخت و در ۱۱۸۵ ارتش انگلستان در ارورگوئه بر اسپانیایی‌ها غلبه کرد و ایشان را از پایتخت‌شان مونته‌ویدئو بیرون راند.

در سال ۱۱۸۷ کنگره‌ی آمریکا حکم به تأسیس ایالت ایلینویز داد. در ۱۲۰۸ دستورالعمل لندن به یونان استقلال کامل داد و این کشور نوپا از عثمانی جدا شد و در ۱۲۹۱ اصل شانزدهم قانون اساسی آمریکا تصویب شد و بر مبنای آن دولت فدرال این حق را پیدا کرد که مالیات بر درآمد بگیرد و در ۱۳۰۸ حزب کمونیست ویتنام تأسیس شد.

در سال ۱۳۱۰ ژاپنی‌ها هاربین در شمال منچوری را اشغال کردند. در ۱۳۱۱ هیتلر در سخنرانی‌ای اعلام کرد سیاست خارجی اصلی آلمان گسترش این کشور به سمت شرق است و دست‌یافتن به فضای حیاتی لازم برای ملت آلمان و دو سال بعد در ۱۳۲۳ در جریان عملیاتی هوایی هزار بمب‌افکن ب-۱۷ انگلیسی برلین را بمباران کردند و در نتیجه حدود سه‌هزار تن کشته و صدوبیست‌هزار تن بی‌خانمان شدند. در همین روز، آمریکا در فیلیپین جنگی یک‌ماهه برای گرفتن مانیل از ژاپنی‌ها را آغاز کرد. در ۱۳۲۶ هم سیلان که بعدتر سریلانکا نامیده شد، از انگلستان استقلال یافت.

در سال ۱۳۳۱ در جریان کشتار باتپا^۱ در جزیره‌ی سنت توماس (سائو تومه)، استعمارگران پرتغالی و دولت محلی صدها تن از بومیان فوروس^۲ را که از اشغال سرزمینشان ناراضی بودند، با شکنجه‌های عجیب‌وغریب به قتل رساندند و اجسادشان را به دریا ریختند. در ۱۳۶۷ هم کودتایی در پاراگوئه دیکتاتور این کشور آلفردو استرویسنر^۳ را که از سی‌وپنج سال پیش قدرت را در دست داشت، سرنگون کرد.

ضدهوایی‌های آلمان‌ها در برلین

طراحان نبرد دین بین فو در اطراف هوشی‌مین

^۱ Batepá massacre

^۲ forros

^۳ Alfredo Stroessner

از رخدادهای دیگر این روز به این موارد باید اشاره کرد. یکی آن که در ۸۶۶ بارتولومئو دیاز^۱ پرتغالی دماغه‌ی امیدنیک^۲ را در آفریقا دور زد و در میان اروپاییان تنها کسی بود که تا این حد به جنوب سفر کرده بود. دیگر آن که در ۱۰۳۱ شهر نیوآمستردام تأسیس شد که بعدتر به نیویورک تغییر نام داد و سوم آنکه در ۱۳۶۲ جان باستر^۳ در آمریکا اولین عمل انتقال جنین از رحم مادری به رحم زنی دیگر را انجام داد.

یخبندگان ۱۳۵۱ ایران

آلفردو استرویسنر

عرفات در کنفرانس قاهره

در میان مردم ایران زمین محمدرضا میرزا رکن‌السلطنه پسر ناصرالدین شاه در چهاردهم بهمن سال ۱۲۶۳ زاده شد و سلطان مراد دوم عثمانی در ۸۲۹ و دکتر تقی ارانی در ۱۳۱۸ درگذشتند.

¹ Bartolomeu Dias
² Cape of Good Hope
³ John Buster

در میان ایرانیان فلیکس مندلسون^۱ موسیقی‌دان آلمانی (۱۱۸۷)، کنستانتین فون نویرا^۲ث دولتمرد آلمانی و وزیر امور خارجه‌ی هیتلر (۱۲۵۱) و پال آوستر^۳ داستان‌نویس آمریکایی (۱۳۲۵) در این روز زاده شده‌اند و یوهان گوتنبرگ^۴؛ مخترع آلمانی (۸۴۶) و نیکولای یژوف^۵ رئیس پلیس استالین (۱۳۱۸) در این روز درگذشته‌اند.

یژوف

گوتنبرگ

فون نویرا^۲

آوستر

مندلسون

¹ Felix Mendelssohn
² Konstantin von Neurath
³ Paul Auster
⁴ Johannes Gutenberg
⁵ Nikolai Yezhov

پانزدهم بهمن

دکتر مصدق

در مجلس

روز پانزدهم بهمن سال ۱۲ هجری خورشیدی، سپاه اسلام به رهبری عمرو عاص در نبرد داتین، در نزدیکی غزه، بر سپاه بیزانس غلبه کرد. سیزده قرن بعد در همین روز به سال ۱۳۲۱ دولت ایران سطح روابط خود با لندن و واشنگتن را به سطح سفیر کبیر ارتقا داد و در همین روز انتخابات مجلس شورای ملی در تهران پایان پذیرفت و دکتر محمد مصدق، سید محمد صادق طباطبایی، حسین پیرنیا، سید احمد بهبهانی، دکتر جلال عبده، دکتر رضازاده شفق، علی دشتی، عباس مسعودی و غلامعلی فریور به نمایندگی برگزیده شدند.

چهار سال بعد در همین روز انتخابات پانزدهمین دوره‌ی مجلس شورای ملی پایان یافت و در میان نمایندگان این اسامی به شمار بودند: احمد قوام، دکتر علی امینی، مهندس خسرو هدایت، دکتر جواد آشتیانی،

دکتر جلال عبده، عبدالحسین نیک پور، عباس مسعودی، سید علی بهبهانی، محمد تقی ملک‌الشعراى بهار، علی وکیلی، دکتر رضازاده شفق، آیت‌الله سید ابوالقاسم کاشانی، شیخ‌العراقین بیان، دکتر محمد مصدق، دکتر احمد متین‌دفتری، دکتر سید حسن امامی، سید محمد صادق طباطبائی، اللهیار صالح و احمد دهقان.

دو سال بعد در همین روز مرتضی احمدی از خواننده‌ها و هنرپیشه‌های قدیم تهران با دوستش ناصر فخرایی که مربی تیم فوتبال آفتاب شرق در دوشان تپه بود، دیداری کرد. فخرایی چند ساعت پس از آن کوشید شاه را در دانشگاه تهران ترور کند؛ اما ناکام ماند و خود به دست یکی از نگهبانان به اسم محمدعلی خان صفاری کشته شد.

در پانزدهم بهمن سال ۱۳۳۸ کارخانه قند نریمان بهره‌برداری را آغاز کرد. در ۱۳۷۵ ششمین نشست برای برقراری صلح و خاتمه‌ی جنگ داخلی تاجیکستان در تهران برگزار شد و یک سال بعد در ۱۳۷۶ زلزله در استان تخار افغانستان به مرگ بیش از دوهزار تن و زخمی شدن صدها تن انجامید و خانه‌های بسیاری را ویران کرد (تصویر زیر). ناگفته نماند که پانزدهم بهمن در کل با زلزله‌های سهمگین پیوندی داشته است. چون در همین روز به سال ۵۴۷ زلزله‌ی شدیدی در سیسیل به کشته و زخمی شدن بیش از بیست‌هزار تن منتهی شد و در ۱۳۵۴ زلزله در گواتمالا و هندوراس بیست‌ودوهزار کشته به جا گذاشت.

اعدام جان راجرز

سپتیموس سوروس

تایزو

روز پانزدهم بهمن سال ۲۱۱ میلادی، سپتیموس سوروس امپراتور روم درگذشت و اداره‌ی کشور را به دو پسرش و انهاد که با هم دشمنی شدیدی داشتند. در همین روز به سال ۱۳۴ هجری خورشیدی، آن لوشان که بر حاکمان دودمان تانگ شوریده بود، خود را امپراتور خواند و دولت یان را در قلمرو چین تأسیس کرد. در ۳۳۸، امپراتور تایزو در چین تاج‌گذاری کرد و دودمان سونگ را بنیان نهاد که برای سه قرن بر این سرزمین حکم راند و در سال ۷۵۵ هجری خورشیدی در جریان جنگ‌های هشت قدیس که میان پاپ گریگوری یازدهم و فلورانس و شهرهای متحدش در گرفت، سربازان پاپ در شهر ایتالیایی جزنا دوهزار تن از مردم را کشتار کردند.

¹ Septimius Severus

² Cesena

در پانزدهم بهمن سال ۱۱۸۸ ناوگان انگلستان گوادلوپ^۱ را اشغال کرد. در ۱۲۷۷ جنگ آمریکا و فیلیپین در مانیل آغاز شد. در ۱۳۲۳ کنفرانس یالتا در کریمه با حضور چرچیل و روزولت و استالین برگزار شد (تصویر روبرو) و در ۱۳۷۰ هم هوگو چاوز در ونزوئلا کودتا کرد و

رئیس‌جمهور قانونی کارلوس آندرز پِرز^۲ را از مقامش کنار زد.

مرلین مونرو در حال اجرای برنامه برای سربازان

جنگ مانیل

رخدادهای پراکنده ولی شاخص دیگری هم در این روز رخ داده‌اند که برخی شان به این قرارند: در سال

۹۳۳ جان راجرز^۳ رهبر پروتستان‌های انگلستان به جرم بدعت مذهبی به تیرک بسته و سوزانده شد و به این شکل

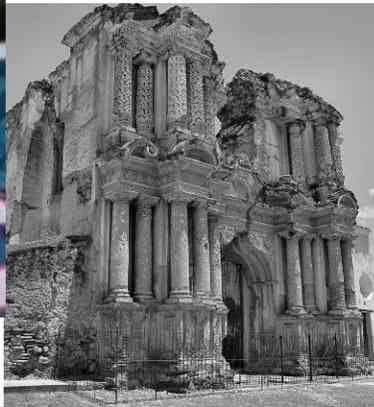
¹ Guadeloupe

² Carlos Andrés Pérez

³ John Rogers

اولین شهید پروتستان‌ها در انگلستان شد. در ۱۰۶۸ مهاجرنشینان اروپایی در ماساچوست برای اولین بار در آمریکا اسکانس چاپ کردند. در ۱۰۸۱ چهل‌وشش تن از ۴۷ رونین که با قصد انتقام اربابشان یک خان محلی را کشته بودند، در شهر ادو (توکیوی امروزی) سپوکو (خودکشی هاراگیری) کردند. در سال ۱۲۳۷ متن مشهور به متن سینا در صحرای سینای مصر کشف شد. این متن به قرن چهارم میلادی تعلق داشت و نسخه‌ای یونانی از کتاب مقدس بود. در ۱۲۹۷ چارلی چاپلین، د. و. گریفیث، مری پیکفورد^۳ و داگلاس فیربنکس^۴ شرکت فیلمسازی «هنرمندان متحد» را تأسیس کردند. در ۱۳۱۹ هم سازمان متحد خدمات^۵ تأسیس شد تا ابزار سرگرمی و تفریح

سربازان آمریکایی در میدان نبرد را فراهم سازد (تصویر بالا، چپ).

آمادو دیالو

صومعه‌ای در صحرای سینا

متن سینا

¹ Codex Sinaiticus

² D.W. Griffith

³ Mary Pickford

⁴ Douglas Fairbanks

⁵ United Artists

⁶ United Service Organization (USO)

در سال ۱۳۷۷ یک مهاجر بیست و سه ساله‌ی آفریقایی اهل گینه به نام آمادو دیالو^۱ که نامسلح هم بود، در آمریکا مورد حمله‌ی چهار پلیس قرار گرفت و به این شکل کشته شد که ۴۱ تیر به سویش شلیک کردند که ۱۹ گلوله به بدنش برخورد کرد. فاش شدن این ماجرا شورشی نژادی را در میان سیاه‌پوستان نیویورک دامن زد. در ۱۳۸۲ هم مارک زوکربرگ^۲ فیسبوک را تأسیس کرد.

پرون

لیندبرگ

یحیی خان

عسکرزاده

فاضل تونی

از میان مردم ایران زمین این افراد جشن تولدشان را در پانزدهم بهمن برگزار می‌کردند: یحیی خان سومین رئیس‌جمهور پاکستان (۱۲۹۵)، لطفی‌علی عسکرزاده دانشمند ایرانی و بنیان‌گذار منطق شولایی^۳ (۱۲۹۹) و رحیم معینی کرمانشاهی شاعر پارسی‌گو (۱۳۰۱). میرزای شیرازی مجتهد بزرگ مشروطه‌خواه هم در این روز به سال ۱۲۷۳ درگذشت و در ۱۳۳۹ محمدحسین فاضل تونی فیلسوف و منطق‌دان معاصر درگذشت.

¹ Amadou Diallo

² Mark Zuckerberg

³ fuzzy

از میان ایرانیان چارلز لیندبرگ خلبان و ماجراجوی آمریکایی (۱۲۸۰)، ایزابل مارتینز دو پرون^۱ رقص و خواننده و رئیس جمهور آرژانتین (۱۳۰۹) و چزاره مالدینی فوتبالیست ایتالیایی (۱۳۱۰) در این روز زاده شده‌اند. عنایت‌خان عارف هندی و بنیانگذار جنبش جهانی صوفی‌گری (۱۳۰۵) و ساتیندرا نات بوز^۲ ریاضی‌دان و فیزیک‌دان هندی (۱۳۵۲) هم در این روز در گذشته‌اند.

زوکربرگ

بوز

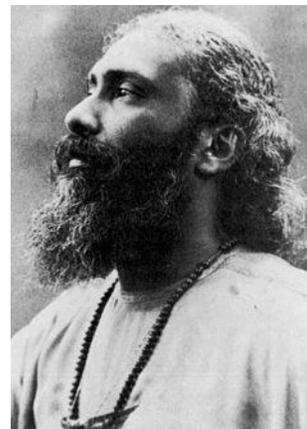
کارلوس آندرز پرز

مالدینی

چارلی چاپلین و همکارانش هنگام تأسیس «هنرمندان متحد»

عنایت‌خان

¹ Isabel Martínez de Perón

² Satyendra Nath Bose

شانزدهم بهمن

گاندی و لرد مونتباتن
حاکم انگلیسی هند و
همسرش

روز شانزدهم بهمن ماه سال ۸۵۳ هجری خورشیدی (۵ فوریه ۱۴۷۵ م.)، قدیمی ترین متن عبری چاپی که امروز در دست داریم در کالابریا به چاپ رسید و شرح رشی بر اسفار خمسه ی تورات بود که توسط آبراهام گارتون^۱ نشر یافته بود. این یکی از نخستین کتاب های چاپ شده در اروپا بود که آغازگاه صنعت چاپ گوتنبرگ را نشان می داد. چهارصد سال بعد، در روز شنبه شانزدهم بهمن سال ۱۲۵۴ (۹ محرم ۱۲۹۳ ق.)، بارون دو نرمان

^۱ Abraham Garton

بلژیکی زمانی که ناصرالدین‌شاه در سفر فرنگ بود به استخدام او در آمد تا برای دربار از عثمانی ماشین‌های چاپخانه بخرد.

در همین روز به سال ۱۳۰۰ در پی شورش چوری‌چورا در استان اوتارپرادش هند، گاندی چندان برآشفته شد که جنبش تا آن هنگام موفقِ نافرمانی مدنی در برابر انگلیس‌ها را لغو کرد و از آن کناره‌جست. واکنش تند و شگفت‌انگیز گاندی از آنجا ناشی می‌شد که به شدت با خشونت مخالفت می‌ورزید و از اینکه شورشیان هندی انگلیسی‌ها را زده و کشته بودند شکایت داشت. خشونت هندیان البته واکنش جنگاورانه و طبیعی مردم ستمدیده‌ای بود که در برابر مستعمره‌چیان قیام کرده بودند و خشونتی صدچندان را بر ایشان روا داشته بودند. با این همه، موضع‌گیری تند و صریح گاندی در برابر خیزش‌های اعتراضی خشونت‌آمیز از سویی باعث شد هندیان در برابر انگلیسی‌ها رام و مطیع شوند و از مقاومت رویارو و مردانه دست بردارند و از سوی دیگر حمایت انگلیسی‌ها را برای گاندی به دنبال داشت و باعث شد او را تبلیغ کنند و به رسمیت بشناسند و در رایزنی‌ها و مذاکره‌های مهم او را از میان رهبران جنبش استقلال هند بریکشند. همین روند باعث شد استقلال هند حدود نیم قرن به تعویق بیفتد و در جریان جنگ‌های جهانی اول تحقق نیابد که می‌توانست بیابد!

در همین روز به سال ۱۳۰۷ دولت شوروی و دولت ترکیه امان‌الله‌خان را به سمت پادشاهی افغانستان به رسمیت شناختند. در ۱۳۳۲ بارون دوچیلد سرمایه‌دار معروف اروپائی به تهران وارد شد تا در خصوص معاملات بازرگانی با اولیای ایران مذاکره کند. در ۱۳۳۸ سرمای‌شدید و بارندگی‌های متوالی در آذربایجان و مازندران و

¹ Chauri Chaura

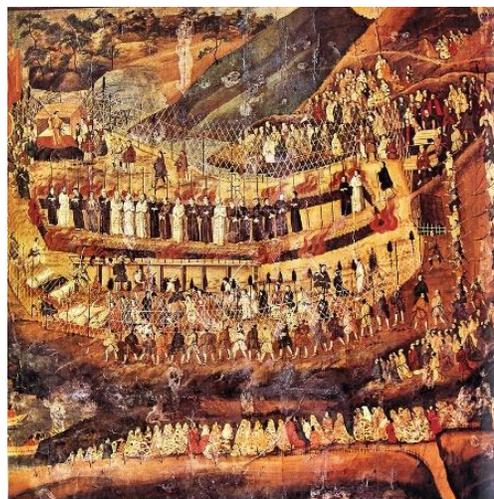

همدان موجب جاری شدن سیل گردید و خساراتی وارد کرد. در ۱۳۷۸ هم سربازان روس بین شصت تا هشتاد شهروند داغستانی را در نوویه آلدی^۱ در نزدیکی گروزنی^۲ به قتل رساندند (تصویر روبه‌رو) و به گروهی از زنانشان

تجاوز کردند.

زلزله‌ی کالابریا

مصلوب شدن مسیحیان ناگاساکی

¹ Novye Aldi

² Grozny

در شانزدهم بهمن دو زلزله‌ی ویرانگر هم رخ داده است. یکی در سال ۶۲ میلادی که زمین‌لرزه دو شهر رومی پمپی^۱ و هرکولانوم^۲ را درهم کوبید و مقدمه‌ی آتشفشان وزو شد و دیگری در سال ۱۱۶۱ هجری خورشیدی که منطقه‌ی کالابریا^۳ در ایتالیا ویران شد و سی تا پنجاه هزار کشته به جا گذاشت.

در شانزدهم بهمن سال ۱۱۶۶ جرج واشینگتن به عنوان اولین رئیس جمهور آمریکا انتخاب شد. در ۱۱۷۲ شورای قانون‌گذاری انقلابی فرانسه برده‌داری را در سراسر قلمرو دولت فرانسه الغا کرد. البته برده‌داری در مستعمرات پس از هشت سال دوباره احیا شد! در ۱۲۳۷ الکساندر لون‌کوزا^۴ که حاکم محلی عثمانی‌ها در اروپای شرقی بود موفق شد دو قلمرو والاشی و مولداوی را با هم متحد کند و به این ترتیب دولت رومانی در قالب یک منطقه‌ی خودمختار در داخل امپراتوری عثمانی پدید آمد. در ۱۲۹۵ هم قانون اساسی مدرن مکزیک که در آن تفکیک قوا دیده شده بود تصویب شد.

در شانزدهم بهمن سال ۱۲۹۶ استفن تامپسون^۵ یک هواپیمای آلمانی را سرنگون کرد و این اولین پیروزی ثبت شده در نیروی هوایی آمریکا بود. در ۱۳۱۷ فرانچسکو فرانکو ارتشبد اسپانیایی به رهبری این کشور رسید. در ۱۳۳۶ جمال عبدالناصر خود را نامزد ریاست جمهوری متحد عربی کرد و در ۱۳۴۰ شارل دوگل^۶ رئیس جمهور فرانسه در سخنرانی‌ای استقلال الجزایر را به رسمیت شمرد. در ۱۳۶۷ هم مانوئل نوریگا^۷ به خاطر قاچاق مواد مخدر و پولشویی محاکمه شد.

¹ Pompeii

² Herculaneum

³ Calabria

⁴ Alexandru Ioan Cuza

⁵ Stephen Thompson

⁶ Charles de Gaulle

⁷ Manuel Antonio Noriega

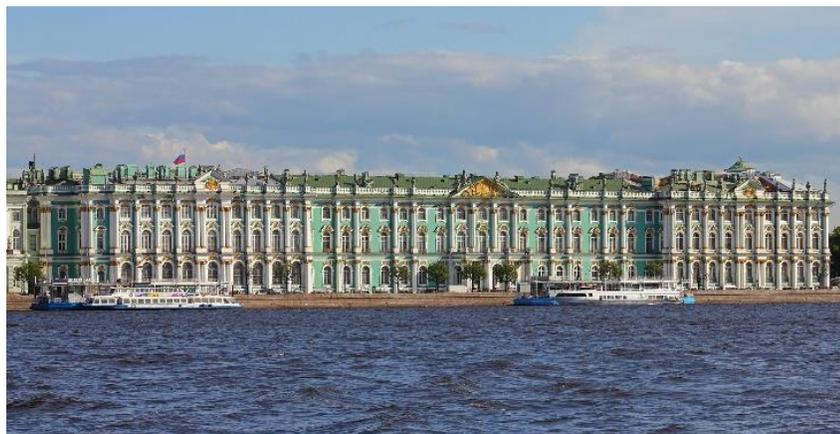
راست: الکساندر لونکوزا

چپ: استفن تامپسون

در همین روز به سال ۹۷۵ بیست و شش مسیحی ژاپنی به جرم بدعت مذهبی در ناگاساکی مصلوب شده و به قتل رسیدند. در ۱۱۷۵ زلزله‌ی ریوباما در اکوادور چهل هزار نفر را کشت. در چنین روزی به سال ۱۲۸۳ اولین بیمارستان عمومی در بلژیک تأسیس شد.

مخزن تولید باکلیت

موزه‌ی آرمیتاژ

در شانزدهم بهمن سال ۱۲۳۰ موزهی آرمیتاژ بر عموم مردم گشوده شد و این گنجینه‌ای بود که بدنه‌اش با غارت آثار باستانی قلمرو ایران زمین به دست روس‌ها فراهم آمده بود. در سال ۱۲۸۷ لئو بایکلان شیمی‌دان بلژیکی برای نخستین بار پلاستیک مصنوعی ساخت و آن را باکلیت نامید. در ۱۳۳۰ الیزابت دوم ملکه‌ی انگلستان و فرمانروای سراسر مستعمره‌های بریتانیایی شد و در سال ۱۳۴۹ هم فضانوردان سوار بر آپولو ۱۴ در ماه بر خاک نشستند.

هیتلر و اوا براون

حیرام ماکسیم

تاج‌گذاری ملکه الیزابت دوم

در شانزدهم بهمن حیرام ماکسیم^۳ مهندس آمریکایی مخترع مسلسل و بنیان‌گذار شرکت تفنگ ماکسیم (۱۲۱۸)، رونالد ریگان (۱۲۸۹) و اوا براون^۴ همسر هیتلر (۱۲۹۰) زاده شدند. درگذشتگان این روز هم عبارت‌اند از: هشام بن عبدالملک خلیفه‌ی اموی (۱۲۱)، ابراهیم فخرایی مبارز جنگلی و مورخ (۱۳۶۶) و ماهاریشی ماهش یوگی پیشوای دینی هندی و بنیانگذار TM (۱۳۸۶).

¹ Leo Baekeland

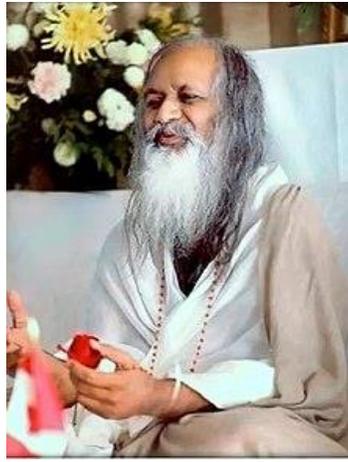
² Bakelite

³ Hiram Maxim

⁴ Eva Braun

ابراهیم فخرایی

ماہاریشی ماہش یوگی

سکہ ی هشام بن عبدالمملک

هفدهم بهمن

روز جمعه، هفدهم بهمن سال ۱۲۹۲ (۱۰ ربیع الاول ۱۳۳۲ق)، گروهی از سواران زیر فرمان علی محمد گمارجی، به نیروهای دولتی حمله کردند و هیئت نمایندگان وزارت مالیه را به قتل رساندند و در همین روز کاپیتان آکسفورد انگلیسی هم در خان زینان کشته شد. در سال ۱۳۲۵، پس از فروپاشی دولت‌های پوشالی دموکرات آذربایجان و کردستان، قاتلین سرلشگر محمود امینی و مسببین غارت بانه محاکمه و اعدام شدند. در همین روز آیت‌الله سید حسین قمی طباطبایی (تصویر بالا) سرپرست حوزه علمیه نجف و رهبر شیعیان جهان در بیمارستان مجیدیه‌ی بغداد در سن هشتاد و چهار سالگی درگذشت. در ایران، یک روز تعطیل عمومی اعلام شد و بازاریان در تهران و شهرستان‌ها دکان‌هایشان را سه روز تعطیل کردند.

در هفدهم بهمن سال ۱۳۳۲، نرخ برابری دلار ۷۵ ریال و لیره در ۲۱۰ ریال تثبیت و ورود چای به کشور آزاد شد. در همین روز و هم‌زمان با اعلام این تصمیم‌های اقتصادی، مقابله‌نامه‌ی استفاده‌ی ایران از اعتبارات

دولت فرانسه هم به امضاء رسيد. پانزده سال بعد در سال ۱۳۴۷ جلال آل احمد در مراسم يادبود نيما يوشيج كه از طرف كانون نويسندگان در تالار دانشكده‌ی هنرهای زیبای دانشگاه تهران برگزار شد، ضمن تبليغ هنر متعهد و ضرورت پايبندی ادیبان و فرهنگیان به سياست‌های حزبی چپ، از نيما تعريف كرد و گفت كه او «پوليتيزه» بوده و اين خيلي خوب است و او را به گاندي تشبيه كرد. چهارده سال بعد انقلابی كه آل احمد مبلغش بود به پيروزی رسیده بود و در همین روز به سال ۱۳۶۱ اعتمادزاده مشهور به به‌آذین، همراه با پسرش كاوه، پس از مدتی حبس و داغ‌ودرفش در تلویزیون پدیدار شدند و در مقام اعضای سياست‌گذار حزب توده به پیوندهایشان با شوروی اعتراف كردند.

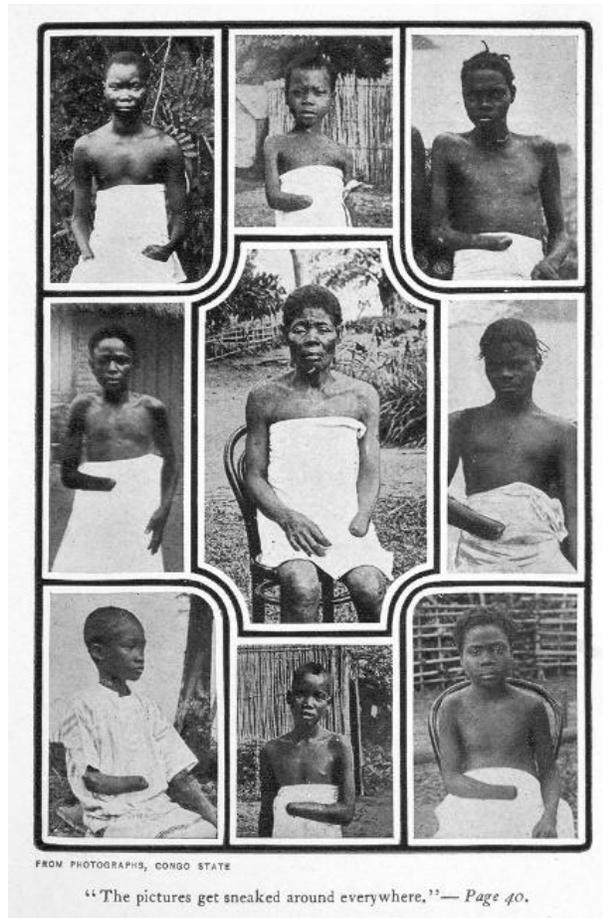
لئوپولد دوم

نبرد سانتو دومینگو

در هفدهم بهمن سال ۱۱۸۴ ناوگان انگلستان در نبرد دریایی سانتو دومینگو^۱ بر نیروهای فرانسوی غلبه

کرد. از هر طرف هفت کشتی در میدان جنگیدند و تلفات فرانسوی‌ها به هزاروپانصد کشته و زخمی بالغ می‌شد.

در سال ۱۱۹۷ سر توماس استمفورد رافلز^۲

حاکمیتی سیاسی و استعماری را در سنگاپور بنیان نهاد.

در ۱۲۱۱ او تو^۳ اولین شاه کشور یونان شد. در ۱۲۱۸

نیوزلند مستعمره‌ی انگلستان شد. در ۱۲۶۳ لئوپولد دوم^۴

شاه بلژیک اعلام کرد که کنگو بخشی از اموال

شخصی‌اش است! حاکمیت بلژیکی‌ها در کنگو به

شکنجه و کشتار و بهره‌کشی وحشتناک از مردم این

سرزمین منتهی شد. طوری که در چند دهه حاکمیت

بلژیکی‌ها نیمی از جمعیت کنگو (بیش از ده میلیون نفر)

کشته شدند و شمار چشمگیری از بقیه هم به دست

استعمارگران ناقص شدند؛ چون بریدن دست کودکان به یکی از تفریح‌های ایشان تبدیل شده بود (تصویر بالا).

با این همه در کتاب‌های تاریخ رسمی اروپا اغلب به این سویی تاریک حاکمیت بلژیکی‌ها بر آفریقا اشاره‌ای

نمی‌شود. در ۱۳۱۲ راست‌گرایان افراطی فرانسوی در برابر کاخ بوریون در پاریس رژه رفتند و کوشیدند جمهوری

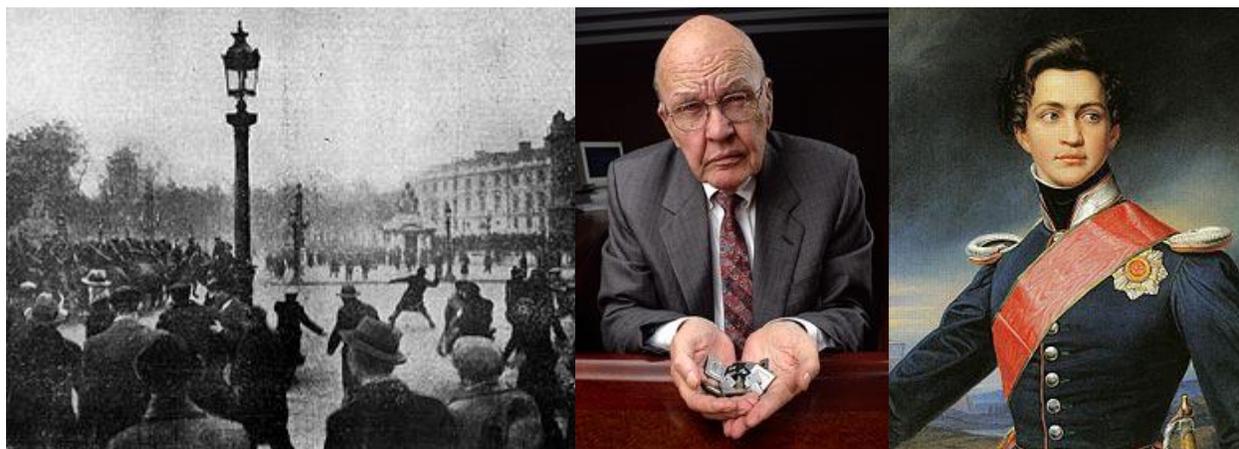
¹ Battle of San Domingo

² Sir Stamford Raffles

³ Otto

⁴ King Leopold II

سوم را با کودتا سرنگون کنند. در ۱۳۲۰، در جریان جنگ جهانی دوم، انگلستان به تایلند اعلان جنگ داد و در ۱۳۲۹ ارتش کانادا وارد جنگ کره شد. در ۱۳۶۷ گفتگوهای میزگرد در لهستان آغاز شد و در نهایت به فروپاشی کمونیسم در این کشور منتهی شد.

رژه‌ی راست‌گرایان در مقابل کاخ بوربون

جک کیلی و آی‌سی

اوتوی اول

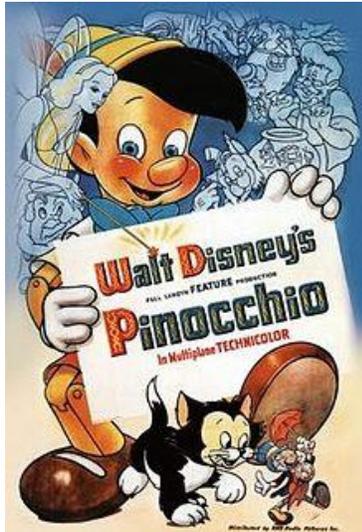
در همین روز به سال ۶۰ میلادی اولین نشانه از راه‌یافتن مفهوم هفته به اروپا نمایان شد و آن نبشته‌ای بود از شهر پمپی که به «روز خورشید» اشاره می‌کرد و این همان است که امروز به Sunday تبدیل شده است. این روز را مترادف با زایش مفهوم هفته در جهان فرض کرده‌اند که نادرست است. مفهوم هفته در قرون آغازین دوران اشکانی، احتمالاً در ایران شرقی، تحول یافته و به آیین مهر مربوط می‌شده و رومیان پمپی هم پس از دو قرن آن را از مجرای وام‌گیری آیین مهر/خورشید از ایران‌زمین دریافت کرده‌اند. در ۱۲۸۲ هم آتش‌سوزی بالتیمور در عرض سی ساعت ۱۵۰۰ خانه را نابود کرد.

¹ dies Solis

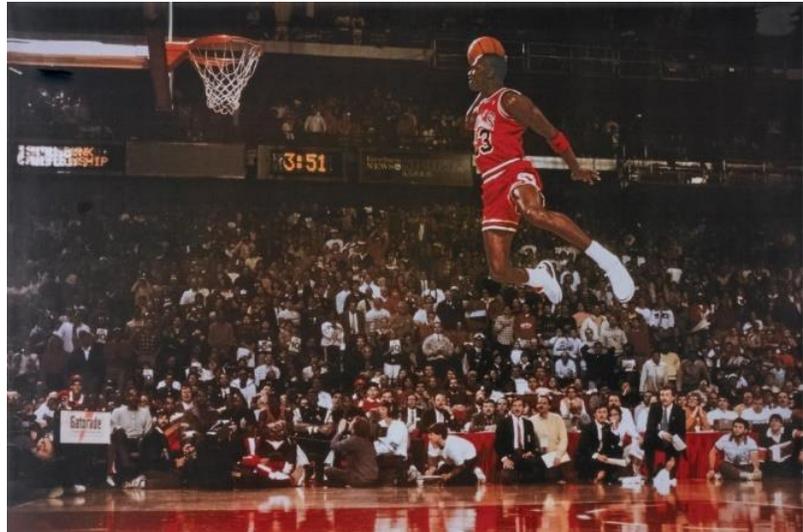
هفدهم بهمن در تاریخ رشد حقوق زنان آنگلو ساکسون زمانی فرخنده بوده است. چون در سال ۱۲۹۶

زنان انگلیسی با سن بیش از سی سال حق رأی دادن پیدا کردند و در ۱۳۶۵ مری گوردون اولین زنی بود که در

دادگاه عالی استرالیا به مقام قاضی رسید.

پینوکیو

حرکت مشهور مایکل جردن

این روز در تاریخ آمریکا با رخدادهایی فرهنگی و اجتماعی مصادف بوده است. در سال ۱۲۲۱ اولین

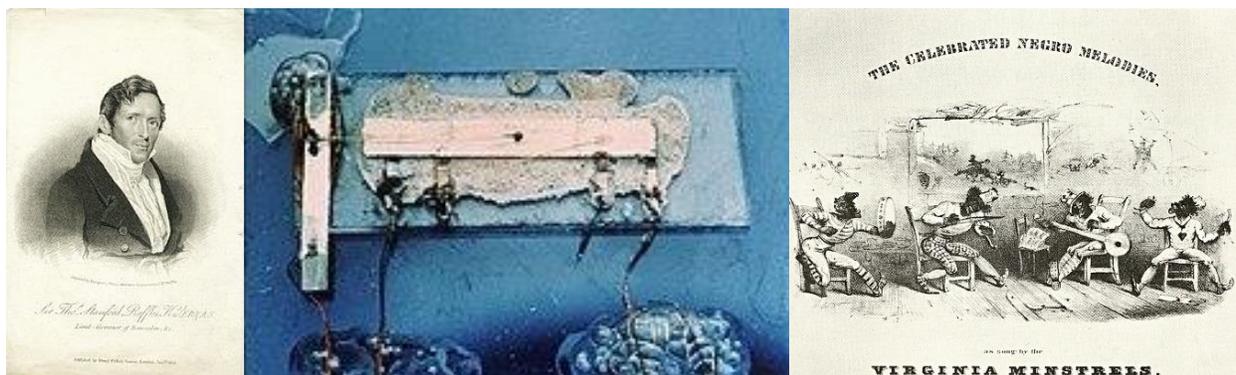
نمایش کمدی مینسترل^۱ که در آن هنرپیشگانی سپیدپوست با گریم در نقش سیاه‌پوستان فرو می‌رفتند و وابستگان

به این نژاد را مسخره می‌کردند، در آمریکا بر صحنه رفت. در ۱۳۱۸ کارتون پینوکیو که دومین فیلم بلند پویانمایی

¹ Mary Gaudron

² minstrel show

والت دیسنی بود به نمایش در آمد. در ۱۳۳۷ جک کیلیبی امدار «منسجم» را اختراع کرد. در همین روز آمریکایی ها از پایگاه کیپ کاناورال^۳ اولین موشک قاره پیمای خود به نام تیتان را به هوا فرستادند و در ۱۳۶۶ مایکل جردن^۴ با حرکت slam dunk (پرش بلند و انداختن توپ از فاصله‌ی اندک به درون تور) در بازی بسکتبال به شهرت رسید.

توماس استنفورد رافلز

اولین آی سی

آگهی یک نمایش کمدی مینسترل

در میان مردم ایران زمین اورکوت بیوک کوکتین^۵ بنیان گذار شبکه‌ی اجتماعی اورکوت به سال ۱۳۵۳ در

قونیه زاده شد.

کارلایل

اورکوت بیوک کوکتین

تروفو

در میان انیرانیان چارلز دیکنز (۱۱۹۰) و فرانسوا تروفو کارگردان فرانسوی (۱۳۱۱) در این روز زاده شدند و توماس کارلایل^۱ مورخ و فیلسوف اسکاتلندی (۱۲۵۹)، بارابار تاکمن^۲ مورخ آمریکایی (۱۳۶۷) و جک کیربی^۳ نویسنده و نقاش کمیک استریپ آمریکایی (۱۳۷۲) در این روز درگذشته‌اند.

کیربی و نمونه‌ای از نقاشی‌هایش

تاکمن

¹ Thomas Carlyle

² Barbara Tuchman

³ Jack Kirby

هجدهم بهمن

روز هجدهم بهمن سال ۱۲۲۹ اولین شماره از روزنامه‌ی وقایع اتفاقیه، در سال سوم سلطنت ناصرالدین شاه قاجار، به کوشش امیرکبیر منتشر شد. به دستور امیرکبیر اشتراک این روزنامه برای هریک از افرادی که از دستگاه دولتی بیش از ۲۰۰ تومان حقوق می‌گرفتند اجباری بود. این در ضمن اولین روزنامه‌ی ایران بود که صفحه‌ی حوادث داشت و این بخش از آن بسیار مورد توجه مخاطبان قرار گرفت. امیرکبیر خود در این روزنامه مطلب می‌نوشت و در این معنی نخستین نخست‌وزیر روزنامه‌نگار ایران محسوب می‌شود.

در همین روز به سال ۱۳۰۰، تفنگ‌داران هوادار لاهوتی که در تبریز به انقلابی بلشویکی دست یازیده بود، به قوای قزاق مستقر در شهر که تسلیم نمی‌شدند حمله کرد و جنگ سختی بین آنان در گرفت و در این زدوخورد پنجاه قزاق و ژاندارم کشته شدند.

در سال ۱۳۰۷ قانون منع برده‌داری در ایران وضع شد که بر مبنای آن هر برده‌ای که به خاک ایران وارد می‌شد، آزادی خود را به دست می‌آورد. این یکی از معدود قوانین ایران است که در آن به بردگی اشاره شده و دیرهنگام بودنش از آن روست که اصولاً نظام برده‌داری در کشورمان وجود نداشته و هرگز طبقه‌ای از کشاورزان که اعضایش قابل خرید و فروش باشند -بدان شکلی که در کشورهای برده‌داری مثل آمریکا یا مستعمرات فرانسه و اسپانیا، یا سرزمین‌های دارای سرف، مثل آلمان و روسیه بود- در ایران زمین وجود نداشته است. در همین روز شورشی سیاسی در افغانستان رخ نمود و بالا گرفت، طوری که امان‌الله‌خان، شاه افغان‌ها، دستور داد دانشجویان افغانی ساکن ترکیه برای دفاع از حکومت به کشور بازگردند.

در سال ۱۳۲۱ احمد قوام با آوردن ۶۵ رأی در مجلس بار دیگر رأی اعتمادی برای صدارتش گرفت و در ۱۳۳۹ سرشماری کل کشور انجام شد و جمعیت ایران را ۲۱ میلیون و ۳۵۳ هزار نفر اعلام کرد. در سال‌های اخیر هم دو واقعه در این روز رخ داده است. یکی در ۱۳۷۳ که در آن رمزی یوسف که دو سال پیشتر بمب‌گذاری در ساختمان تجارت جهانی را طراحی کرده بود در اسلام‌آباد دستگیر شد و دیگری در ۱۳۷۷ که پس از مرگ ملک‌حسین، شاه اردن، پسرش ملک‌عبدالله جانشینش شد.

در روز هجدهم بهمن سال ۱۰۶۳ جیمز دوم، پس از درگذشت برادرش چارلز دوم، به پادشاهی انگلستان رسید. سی و شش سال پیشتر، وقتی چارلز در اسکاتلند دعوی سلطنت کرد، مجلس ایرلند و انگلستان ابتدا او را به رسمیت نشناختند.

نبرد پورت آرتور

نبرد آچه

در هجدهم بهمن سال ۱۲۲۰ در جریان رویارویی دو سپاه سی هزار نفره در نبرد دبر تابور^۱ آلوله^۲، شاه اتیوپی، بر رهبر نظامی قلمرو سَمین^۳ به نام ووبه هایل هایله مریم^۴ پیروز شد. در ۱۲۸۲ حمله‌ی غافلگیرانه‌ی ژاپنی‌ها با اژدر به کشتی‌های پورت آرتور^۵ جنگ روس و ژاپن را آغاز کرد. در همین روز در جریان نبرد آچه^۶ سپاهیان استعمارگر هلندی در سوماترا به نسل‌کشی بومیان باتاک و آچنه پرداختند. این کشتارها در جریان حمله‌ی هلندی‌ها به قلمرو سلطان آچه رخ داد که در نهایت ۶۰ تا ۷۰ هزار بومی و ۳۷ هزار مهاجم استعمارگر را از پای در آورد که

¹ Battle of Debre Tabor

² Ali Alula

³ Semien

⁴ Wube Haile Maryam

⁵ Port Arthur

⁶ Aceh War

بخش بزرگی‌شان به خاطر شیوع وبا جان سپردند. در ۱۳۲۹ سربازان ارتش کره‌ی جنوبی در منطقه‌ی سان‌چئونگ هفتصد تن را که به هواداری یا عضویت در حزب کمونیست متهم بودند سلاخی کردند. در ۱۳۳۰ ملکه الیزابت دوم به‌طور رسمی فرمانروای انگلستان شد. در ۱۳۴۰ آمریکا واردات و صادرات از کوبا را ممنوع کرد و در ۱۳۶۴ دولت خودکامه‌ی بیست‌وهشت‌ساله‌ی هائیتی فروپاشید و ژنرال ژان کلود دووالیه از این سرزمین گریخت. در سال ۱۳۶۸ دفتر مرکزی حزب کمونیست شوروی ناگزیر شد از انحصار خویش بر قدرت سیاسی دست بردارد. در ۱۳۶۹ ژان برتراند آریستید^۱ اولین رئیس‌جمهور قانونی هائیتی شد که با رأی مردم انتخاب شده بود و در ۱۳۷۰ پیمان ماستریخت^۲ امضا شد و به این ترتیب اروپای متحد شکل گرفت.

ظفرالله خان

آریستید

دووالیه

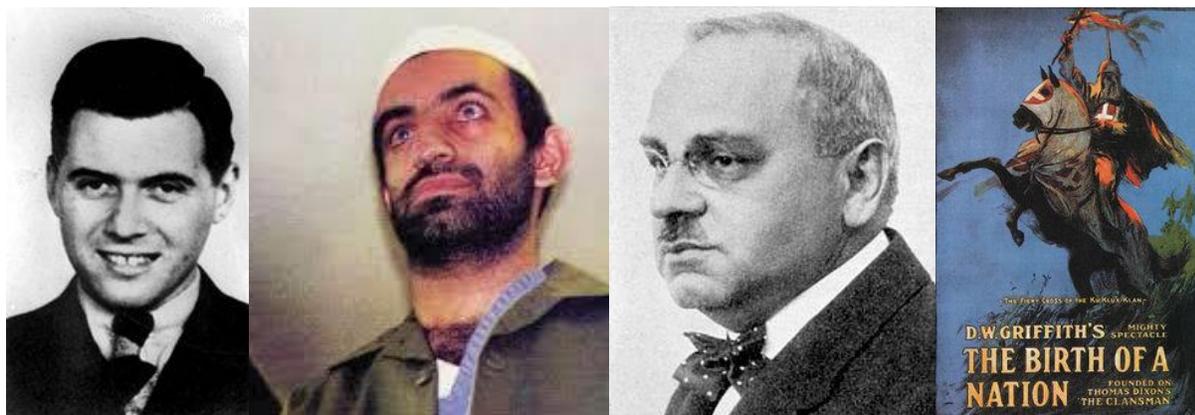

جیمز دوم

در چنین روزی به سال ۱۲۳۲ انستیتوی فدرال فناوری سوئیس تأسیس شد و پس از چندین ماه برگزاری سخنرانی‌هایی منظم را طرح‌ریزی کرد. در ۱۲۹۳ فیلم مشهور د. و. گریفیث^۳ به نام «تولد یک ملت»^۴ در لس‌آنجلس

¹ Jean-Claude Duvalier
² Jean-Bertrand Aristide
³ Maastricht
⁴ D. W. Griffith
⁵ The Birth of a Nation

بر پرده رفت که محتوای نژادپرستانه‌ی صریحی داشت. در ۱۳۰۲ اولین اعدام با اتاق گاز در آمریکا در نوادا انجام پذیرفت و در ۱۳۵۷ برای نخستین بار از زمانی که کشف و رصد شدند، پلوتو به درون مدار نپتون وارد شد.

ژوزف منگله

رمزی یوسف

آلفرد آدلر

تولد یک ملت

در میان مردم ایران زمین محمد ظفرالله‌خان دولتمرد پاکستانی و اولین وزیر امور خارجه‌ی این کشور در سال ۱۲۷۱ به دنیا آمد و سلطان احمد دوم عثمانی در سال ۱۰۷۳ درگذشت. هجدهم بهمن همچنین روز تولد این افراد بوده است: توماس مور^۱ دولتمرد انگلیسی (۸۵۶)، کارل مویوس^۲ جانورشناس و بوم‌شناس آلمانی (۱۲۰۳)، آلفرد آدلر^۳ پزشک اتریشی (۱۲۴۸) و پویی^۴ آخرین امپراتور چین (۱۲۸۴).

¹ Thomas More

² Karl Möbius

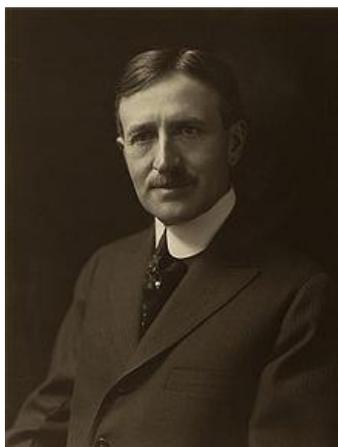
³ Alfred Adler

⁴ Puyi

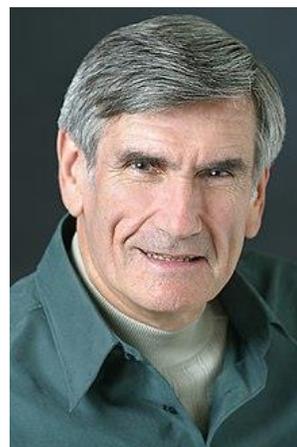
رفتگان این روز هم عبارت‌اند از: پاپ پیوس نهم^۱ (۱۲۵۶)، هاروی ساموئل فایراستون^۲ آیینان‌گذار شرکت لاستیک و چرخ خودروی فایراستون (۱۳۱۶)، یوزف منگله^۳ پزشک نازی (۱۳۵۷) و مارشال روزنبرگ^۴ روان‌شناس آمریکایی (۱۳۹۳).

پیوس نهم

فایراستون

روزنبرگ

¹ Pope Pius IX

² Harvey S. Firestone

³ Josef Mengele

⁴ Marshall Rosenberg

نوزدهم بهمن

در روز دوشنبه نوزدهم بهمن سال ۱۳۰۰، قوای ارتش ایران به رهبری سرتیپ امان‌الله‌خان شیبانی از میاندوآب به تبریز رسیدند و لاهوتی را شکست دادند. در همین روز به سال ۱۳۰۷، کتابخانه‌ی بانک استقراضی روس مشتمل بر ۴۵۰۰ جلد کتاب به وزارت معارف اهدا شد.

در این روز به سال ۱۳۲۳ استعفای آقای دکتر میلسپو، رییس کل دارایی، از طرف دولت و مجلس مورد قبول واقع گردید و در همین روز ایران و چین روابط دیپلماتیک خود را به سطح سفارت کبری ارتقاء دادند. در ۱۳۴۱ حزب بعث عراق در کودتایی که در پشت پرده با همکاری سیا سازمان یافته بود، نخست‌وزیر عبدالکریم قاسم را از قدرت برکنار کرد و طی دو روز بعد وی را همراه با حدود پنج‌هزار تن دیگر به قتل رساند. در ۱۳۸۸ هم توفانی شدید در هندوکوش به سرازیر شدن ۳۶ بهمن انجامید که ۱۷۲ تن را کشت و دوهزار نفر را در برف زمین گیر کرد.

راست: فتح ولادیمیر

چپ: ناپلئون در نبرد ایلاو

¹ Arthur Millspaugh

در نوزدهم بهمن سال ۶۱۶ هجری خورشیدی مغول‌هایی که زیر فرمان باتو خان می‌جنگیدند شهر روسی ولادیمیر^۱ را گشودند و غارت کردند و سوزاندند. در ۹۶۵ مری ملکه‌ی اسکاتلند به جرم هم‌دستی در دسیسه‌ی قتل ملکه الیزابت اول اعدام شد و در ۱۱۸۵، ارتش متحد روس و پروس پس از دو روز جنگ خونین در نبرد ایلاو^۲ میدان را به سپاهیان ناپلئون واگذار کردند و شکست را پذیرفتند. هریک از دو طرف در این نبرد بیش از هفتادوپنجهزار سرباز داشتند و حدود بیست‌هزار تن تلفات دادند.

در ۱۳۲۰ هم ژاپنی‌ها به سنگاپور حمله کردند، ارتش استعمارگر هلند در بورنتوی جنوبی بانجارماسین^۳ بزرگ‌ترین شهر کالیمانتان را سوزاندند و با خاک یکسان کردند تا به دست ژاپنی‌ها نیفتد!

در نوزدهم بهمن سال ۱۳۲۸ اشتازی^۴ پلیس مخفی مخوف آلمان شرقی تأسیس شد. و در ۱۳۴۹ ارتش ویتنام جنوبی برای قطع کردن مسیر ترابری مشهور به راه هوشی‌مین که برای کمونیست‌ها سلاح فراهم می‌کرد، به لائوس حمله برد.

از رخدادهای فرهنگی این روز هم آن که در روز نوزدهم بهمن سال ۸۷۵ پیروان مصلحی دینی به نام جیرولامو ساوونارولا^۵ در فلورانس آتش بزرگی افروختند و «اشیای کفرآمیز دنیوی» از جمله آثار هنری، کتاب‌ها و لوازم آرایش زنان را در آن سوزاندند (تصویر زیر). در سال ۹۵۳ دانشگاه لایدن^۶ تأسیس شد و در ۱۲۵۷ سندفورد فلمینگ^۷ برای نخستین بار در نشست آکادمی سلطنتی کانادا پیشنهاد کرد یک زمان استاندارد جهانی بر

¹ Vladimir

² Eylau

³ Banjarmasin

⁴ Stasi

⁵ Girolamo Savonarola

⁶ Leiden

⁷ Sandford Fleming

مبنای موازین دانشگاهی در همه‌ی کشورها پذیرفته شود. در ۱۲۷۶ امیل زولا در جریان کشمکش بر سر پرونده‌ی دریفوس به خاطر محتوای نامه‌اش (من متهم می‌کنم) به دادگاه فراخوانده شد.

در ۱۳۰۰ وارن جی هاردینگ^۱ رئیس‌جمهور آمریکا اولین دستگاه رادیو را در کاخ سفید نصب کرد و در ۱۳۲۴ نسخه‌ی ویراسته‌ی استانده از کتاب مقدس به چاپ رسید و نخستین چالش دانشگاهی درباره‌ی اصالت و دقت ترجمه‌ی انجیل شاه جیمز را ایجاد کرد. در ۱۳۵۶ برای نخستین بار نشست سنای آمریکا از رادیو پخش مستقیم شد و در ۱۳۹۱ ایالت میسی‌سی‌پی آخرین ناحیه در ایالات متحده بود که اصل سیزدهم قانون اساسی آمریکا درباره‌ی منع برده‌داری را به‌طور رسمی پذیرفت!

^۱ Warren G. Harding

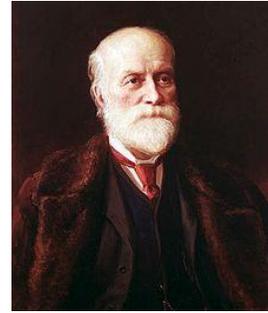
عبدالکریم قاسم

نماد اشتازی

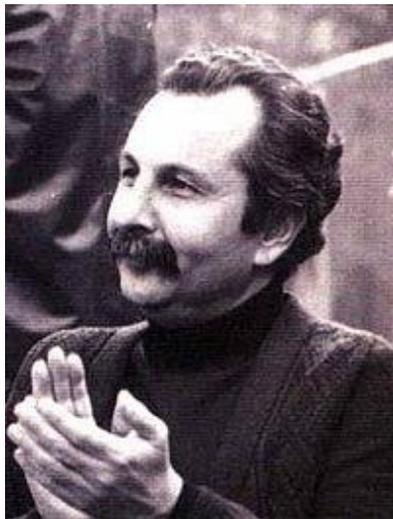

زولا

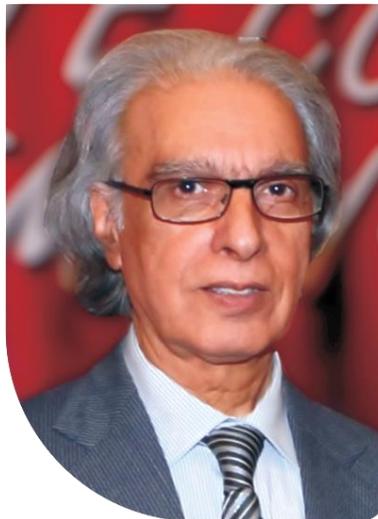

سندفورد فلمینگ

در میان مردم ایران زمین، سلطان مراد چهارم عثمانی در ۱۰۱۸، مجتبی مینوی ادیب و نویسنده در ۱۲۸۱ و پیرزاده قاسم رضا صدیقی ادیب و شاعر پاکستانی در ۱۳۲۱ زاده شد و سیاوش کسرایی، شاعر و فعال حزب توده، در سال ۱۳۷۴ در وین درگذشت.

سیاوش کسرایی

پیرزاده قاسم رضا صدیقی

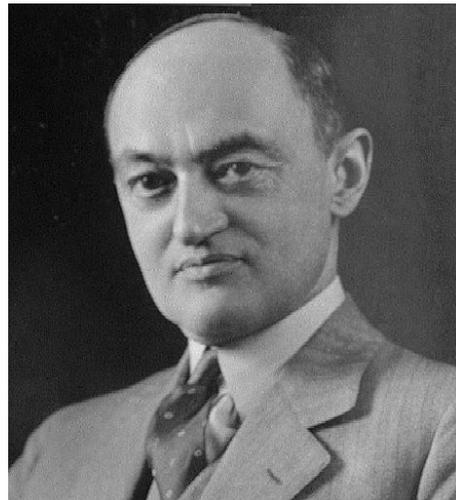
پتر کبیر

دانیل برنولی

جان گریشام

ژوزف شومپتر

در میان انیرانیان نیز پروکلوس^۱ ریاضی‌دان یونانی (۴۱۲ میلادی)، دانیل برنولی^۲ ریاضی‌دان هلندی سوئیسی (۱۰۷۸ هجری خورشیدی)، جان راسکین^۳ ادیب و منتقد انگلیسی (۱۱۹۷)، دمیتری مندلیف^۴ شیمی‌دان روس (۱۲۱۲)، توماس اندروز^۵ مهندس کشتی ایرلندی و سازنده‌ی تایتانیک (۱۲۵۱)، جوزف شومپتر^۶ اقتصاددان و جامعه‌شناس چک (۱۲۶۱)، سینکلر لوئیس^۷ داستان‌نویس آمریکایی (۱۲۶۳) و جان گریشام^۸

¹ Proclus

² Daniel Bernoulli

³ John Ruskin

⁴ Dmitri Mendeleev

⁵ Thomas Andrews

⁶ Joseph Schumpeter

⁷ Sinclair Lewis

⁸ John Grisham

حقوق‌دان و رمان‌نویس آمریکایی (۱۳۳۳) در این روز زاده شده‌اند و ایوان پنجم^۱ تزار روس در ۱۰۷۴ و پتر کبیر^۲ در ۱۱۰۳ درگذشته‌اند.

سلطان مراد چهارم

لوئیس

توماس اندروز

¹ Ivan V

² Peter the Great

بیستم بهمن

در روز نوزدهم بهمن سال ۶۲۸ هجری خورشیدی مهاجمانی که در جریان هفتمین دور جنگ‌های صلیبی به مرزهای شرقی ایران زمین حمله آورده بودند در نبرد منصوره زیر فرمان لویی نهم شاه فرانسه با سپاهیان ایوبی رویارو شدند و به شدت شکست خوردند (تصویر بالا).

در بیستم بهمن سال ۱۳۰۰ در شهر تبریز بار دیگر بین ژاندارم‌های وفادار به لاهوتی و سربازان قزاقی که در برابر شورش ایشان مقاومت می‌کردند زدوخورد درگرفت و سلطان تورج‌میرزا در این میان مجروح شد. در نهایت هم قزاق‌ها پیروز شدند و قسمت اعظم شهر را تصرف کردند. شبانگاه یاور لاهوتی و عده‌ی زیادی از اطرافیانش از تبریز گریختند و به شوروی رفتند و به این ترتیب ماجرای قیام بلشویکی لاهوتی خاتمه یافت. چهار سال بعد در همین روز به سال ۱۳۰۴ نمایندگان مجلس شورای ملی درباره‌ی تأسیس راه‌آهن ایران به بحث پرداختند و دکتر مصدق پیشنهاد کرد هیئتی برای تعیین مسیر درست راه‌آهن تشکیل شود.

در چنین روزی به سال ۱۳۴۸
 آیت‌الله خمینی در قم واپسین نشست از
 سخنرانی‌هایش را درباره‌ی تأسیس
 حکومت اسلامی برگزار کرد. این گفتارها
 که در فاصله‌ی روزهای اول تا بیستم بهمن
 ارائه شده بود کمابیش هم‌زمان بود با

سخنرانی‌های دکتر شریعتی در حسینیه‌ی ارشاد (تصویر بالا) که به همین موضوع می‌پرداخت و بعدتر در قالب کتاب «امت و امامت» گردآوری شد و انتشار یافت.

در بیستم بهمن سال ۳۲۹ هجری خورشیدی لیو چونگ دولت
 هان شمالی را در استان شان‌شی امروزی در چین تأسیس کرد. در ۹۳۳
 جان هوپرا اسقف گلاوسستر^۱ به جرم بدعت بر تیرک بسته و سوزانده
 شد. در ۱۱۶۶ امپراتوری هابسبورگ^۲ در جنگ روسیه و عثمانی به نفع
 روس‌ها وارد نبرد شد و در ۱۲۳۹ جفرسون دیویس^۳ به ریاست جمهوری
 کنفدراسیون جنوب انتخاب شد و به این شکل ساختار سیاسی جنوب

آمریکا از شمال مستقل شد. در ۱۳۱۸ دولت شوروی پس از گرفتن نیمی از لهستان تبعید جمعیت مقاوم مقیم در

¹ John Hooper
² Bishop of Gloucester
³ Habsburg
⁴ Jefferson Davis

این سرزمین را آغاز کرد (تصویر بالا). در مدت دو سالی که نیمی از لهستان (با جمعیت ۱۳ میلیون نفر) در اختیار بلشویک‌ها بود نزدیک به چهارصد هزار لهستانی به جرم پابندی به «ناسیونالیسم و عقاید ضدانقلابی» اعدام شدند و یک و نیم میلیون نفر را به مناطق داخلی شوروی تبعید کردند که از این عده نیز ۳۵۰ هزار تن طی دو سه سال بعد کشته شدند. در سال ۱۳۶۹ هم مردم لیتوانی در همه‌پرسی به استقلال از شوروی رأی دادند.

ویلیام مورگان

سرگنی ایلوشین

اسقفِ گلاوستر

در چنین روزی به سال ۱۲۷۳ ویلیام جی مورگان بازی‌ای به نام میتونِت^۱ ابداع کرد که به زودی با نام والیبال شهرت جهانی یافت و در ۱۳۰۱، دانشگاه صنعتی تگزاس تأسیس شد. اما این روز به ویژه به خاطر پیوندش با صنعت فضانوردی اهمیت دارد. چون در ۱۳۳۷ روس‌ها اولین موشک قاره‌پیمای خود را به نام ر-۷^۲ سمیورکا^۳ آزمایش کردند و در ۱۳۴۹ آپولو ۱۴ که سومین سفینه‌ی سرنشین‌دار مَه‌نورد بود به زمین بازگشت. در ۱۳۵۳

¹ William G. Morgan

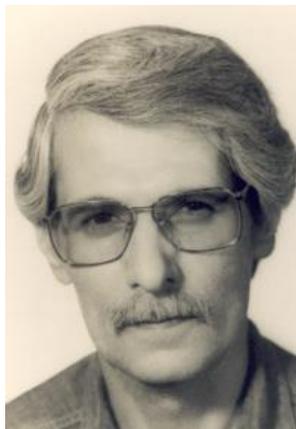
² mintonette

³ R-7 Semyorka

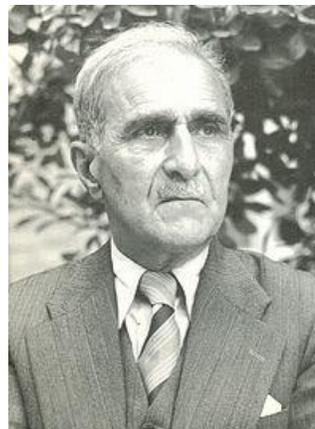
سفینه‌ی سویوز ۱۷ که شوروی به مدار زمین فرستاده بود به زمین بازگشت. در ۱۳۶۴ هم ستاره‌ی دنباله‌دار هالی در آسمان پدیدار شد و در ۱۳۷۴ عنصر مصنوعی کوپرنیکیوم با عدد اتمی ۱۱۲ کشف شد.

ر-۷ سمیورکا

مهرداد اوستا

ابراهیم پوردادود

در میان ایرانیان این افراد در بیستم بهمن زاده شده‌اند: محمد بن طُغجِ اِخْشیدی حاکم عباسی مصر (۲۶۰)، امیر علیشیر نوایی، صدراعظم دولت تیموری هرات و ادیب و شاعر پارسی‌دان و بنیان‌گذار شعر ترکی (۸۱۹)، ابراهیم پوردادود مورخ و ادیب (۱۲۶۴)، ذاکر حسین رئیس‌جمهور هند (۱۲۷۵) و مهرداد اوستا شاعر معاصر (۱۳۰۸).

سیف‌الدوله ابوالحسن بن حمدان حاکم حلب (۳۴۵)، هلاکو خان (۶۴۳) و ژازه طباطبایی نقاش آوانگارد ایرانی (۱۳۸۶) هم در این روز درگذشته‌اند.

¹ Copernicium

در میان مردم خارج از قلمرو ایران زمین هم ویلهلم رونتگن مهندس آلمانی (۱۳۰۱) و دو روس نامدار یعنی سرگئی ایلیوشین^۲ مهندس روس و بنیان‌گذار شرکت ایلیوشین (۱۳۵۵) و یوری آندروپوف^۳ دولتمرد روس و رهبر حزب کمونیست شوروی (۱۳۶۲) در این روز درگذشته‌اند.

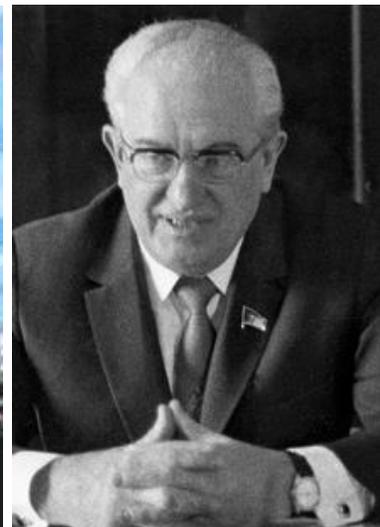
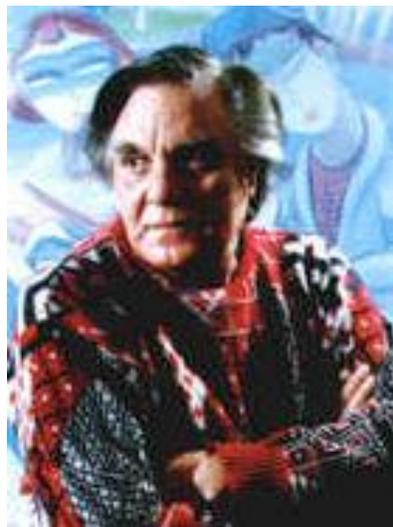
امیر علیشیر نوایی

سکه‌ی سیف‌الدوله ابوالحسن بن حمدان

ویلهلم رونتگن

¹ Wilhelm Röntgen

² Sergey Ilyushin

³ Yuri Andropov

فیودور داستایفسکی

ژازه طباطبایی

یوری آندروپوف

بیست و یکم بهمن

روز شنبه بیست و یکم بهمن سال ۱۲۷۲ (۱۵ محرم ۱۸۷۷ ق.) امام محمد غزالی که در آن هنگام ریاست

نظام‌الملک بغداد یعنی بزرگ‌ترین دانشگاه جهان را بر عهده داشت، این شهر را ناغافل ترک کرد و سیروسلوک شخصی‌اش را آغاز کرد.

در سال ۱۲۲۴ ارتش کمپانی هند شرقی انگلستان در نبرد سابران^۱ در پنجاب بر قوای سیک پیروز شد.

هریک از دو طرف در این جنگ بیست هزار تن سرباز داشتند که انگلیسی‌ها، به خاطر داشتن تفنگ‌های پیشرفته‌تر،

ده هزار سیک را کشتار کردند (تصویر بالا). یک قرن بعد در ۱۳۲۱، به دنبال دعوا و مرافعه‌ای که در مجلس شورای

¹ Battle of Sobraon

ملی میان قوام السلطنه و مخالفانش درگرفت، حسین پیرنیا (مؤتمن الملک) از قبول نمایندگی مجلس خودداری کرد. در سال ۱۳۵۰ هم رأس الخیمه به امارات متحده‌ی عربی پیوست و شمار امیرنشین‌ها را به هفت رساند.

کشتار واگالا

نبرد شامپوبر

روز بیست و یکم بهمن سال ۹۰۹ هجری خورشیدی، هانری هشتم، شاه انگلستان، پس از جدا کردن دستگاه روحانی انگلیس از پاپ، خود را رهبر کلیسای آنگلیکان دانست. در ۱۱۴۱، در معاهده‌ی پاریس فرانسه شکست از انگلستان را پذیرفت و کبک را در کانادا به این کشور واگذار کرد. در ۱۱۹۳ انقلابیون فرانسه، در نبرد شامپوبر، بر قوای متحد روس و پروس - که شماری اندک داشتند - چیره شدند و در ۱۲۱۸ ملکه ویکتوریای انگلستان با شاهزاده آلبرت ساکس-کوبورگ-گوتا ازدواج کرد. در ۱۳۱۴ هم ارتش ایتالیا به حبشه حمله کرد و در نبرد آمبا آرادام بر قوای حبشی پیروز شد. هریک از دو طرف در این جنگ هفتاد هشتاد هزار سرباز به میدان فرستاده بودند.

¹ Battle of Champaubert

² Albert of Saxe-Coburg and Gotha

³ Battle of Amba Aradam

در سال ۱۳۱۷ در جریان جنگ داخلی اسپانیا ناسیونالیست‌ها کاتالونیا را گرفتند و مرزهای اسپانیا و فرانسه را استوار ساختند. در ۱۳۶۲ هم سربازان کنیا پنج هزار شهروند سومالی تبار این کشور را در واگالا کشتار کردند.

جنگ داخلی اسپانیا

آلبرت ساکس-کوبورگ-گوتا

هانری هشتم

در ۱۲۸۱ سمفونی نهم آنتون بروکنر در وین اجرا شد. در روز بیست‌ویکم ۱۳۴۰ روی لیختنشتاین^۱ نخستین نمایشگاه آثار نقاشی‌اش را برگزار کرد. در این نمایشگاه او نقاشی‌هایی ارائه کرد که بدنه‌ی سبک کمیک استریپ را تشکیل داد: میکی ماوس، نمایش توجه و جهت نگاه با نقطه‌چین و ابداعِ حبابی که از دهان شخصیت‌ها بیرون می‌آید و حاوی گفتارهایشان است. در سال ۱۳۷۲ هم ابرایانه‌ی «آبی سیرا» ساخت شرکت آی‌بی‌ام در مسابقه‌ی شترنج بر گری گاسپاروف^۳ غلبه کرد.

¹ Roy Lichtenstein

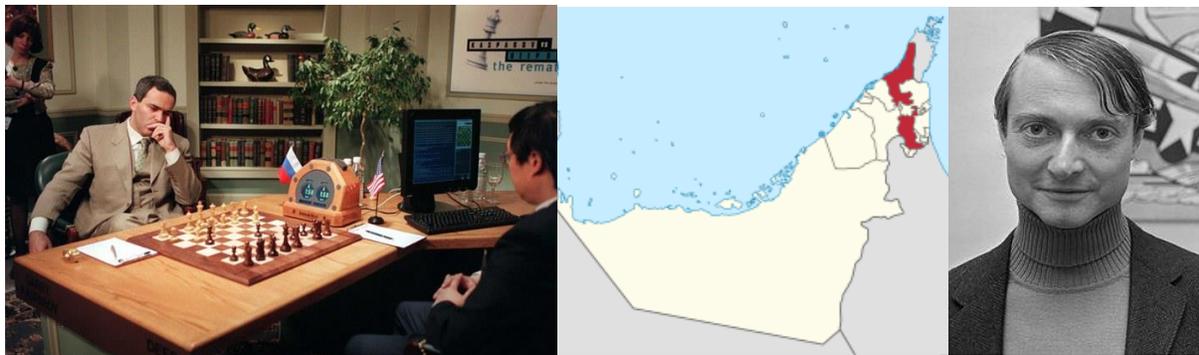
² Deep Blue

³ Garry Kasparov

آثار روی لیختنشتاین

نبرد آمبا آرادام در حبشه

گری گاسپاروف در حال بازی با آبی سیر

کبک

روی لیختنشتاین

در میان مردم ایران زمین جودت سونای پنجمین رئیس جمهور ترکیه (۱۲۷۷) و فرامرز پایور استاد سنتور (۱۳۱۱) در این روز زاده شده‌اند و سلطان عبدالحمید دوم عثمانی در این روز به سال ۱۲۹۶ و عباس اقبال آشتیانی مورخ، ادیب و نویسنده‌ی معاصر ایرانی هم در ۱۳۳۴ در گذشته‌اند.

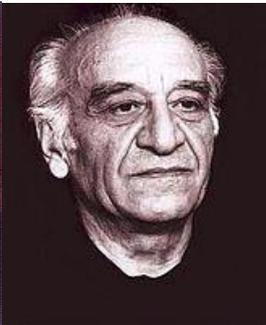
¹ Cevdet Sunay

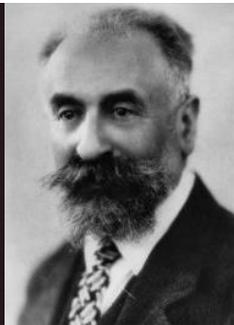
عبدالحمید دوم

آنتون بروکنر

فرامرز پایور

مارسل موس

بوریس پاسترناک

گذشته از این‌ها توماس پین^۱ نویسنده و انقلابی انگلیسی آمریکایی (۱۱۱۵)، چارلز لمب^۲ شاعر انگلیسی

(۱۱۵۳)، بوریس پاسترناک^۳ شاعر و ادیب روس (۱۲۶۸) و ملک فاروق شاه مصر (۱۲۹۸) هم در این روز زاده

شده‌اند و بالدوین سوم^۴ شاه اورشلیم (۵۴۱)، تیموخان امپراتور سلسله‌ی مغول یوآن در چین (۶۸۵)، مونتسکیو^۵

فیلسوف فرانسوی (۱۱۳۳)، الکساندر پوشکین^۶ ادیب روس (۱۲۱۵)، فیودور داستایفسکی^۷ (۱۲۵۹)، سرگئی

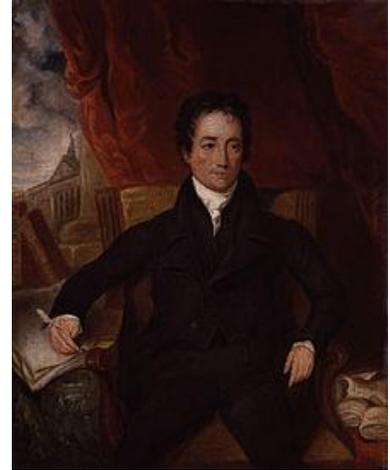
آیزنشتاین^۸ کارگردان روس (۱۳۲۶) و مارسل موس^۹ جامعه‌شناس فرانسوی (۱۳۲۸) در این روز درگذشته‌اند.

^۲ Charles Lamb

^۳ Boris Pasternak

^۴ Baldwin III of Jerusalem

^۵ Montesquieu

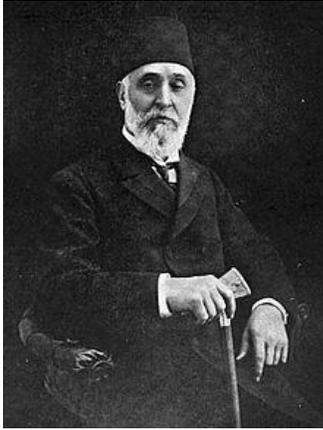
^۶ Alexander Pushkin

^۷ Fyodor Dostoevsky

^۸ Sergei Eisenstein

^۹ Marcel Mauss

مونٽسکیو

پوشکین

چارلز لمب

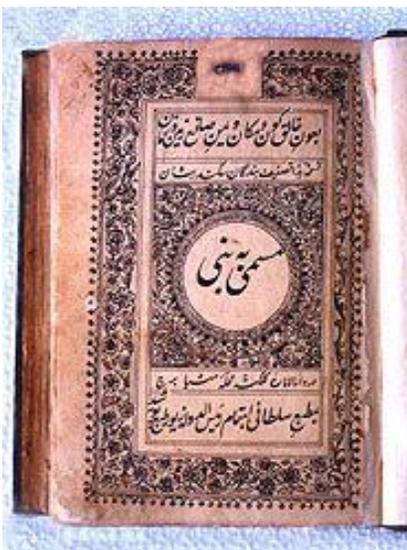
راست: توماس پین

چپ: ملک فاروق

بیست و دوم بهمن

گوردیان

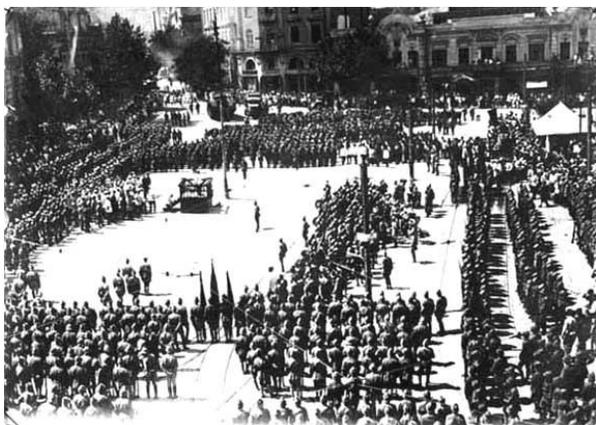

کتاب مسمی به نبی

واجدعلی شاه

در روز بیست و دوم بهمن سال ۲۴۴ میلادی گوردیان سوم امپراتور روم که به ایران حمله کرده بود، هنگام حمله به تیسفون در فلوجه، واقع در میان رودان، به سختی از ایرانیان شکست خورد و به قتل رسید. در سال ۱۲۳۵، سربازان کمپانی هند شرقی انگلیس قلمرو او در شمال هند (استان اوتارپرادش امروزی) را فتح کردند و واجدعلی شاه فرمانروای فرهیخته و محبوب آنجا را به کلکته تبعید کردند.

مراسم کناره‌گیری آخرین امپراتور چین

در سال ۶۳۶ هجری خورشیدی، ارتش مغول به رهبری هلاکو خان بغداد را فتح کردند و دودمان عباسی را منقرض کردند. در سال ۱۳۰۲، محمد حسن میرزا قاجار برای اولین بار در مقام نایب‌السلطنه با رضاخان در مراسمی مشترک شرکت کرد و آن آیین گشایش تأسیس مجلس پنجم مشروطه بود. در ۱۳۳۸ انگلیسی‌ها در قلمرو مستعمراتی‌شان در جنوب عربستان فدراسیون امارت عرب را پدید آوردند که بعدتر به یمن جنوبی تبدیل شد. در روز بیست‌ودوم بهمن سال ۱۳۵۷، انقلاب اسلامی در ایران به پیروزی رسید. شبانگاه همین روز در عراق سخنرانی‌هایی در هواداری از آیت‌الله خمینی ایراد شد و مردم عراق هم‌زمان با مردم ایران پیروزی انقلاب را جشن گرفتند و تظاهراتی برپا کردند.

انقلاب اسلامی ایران

روز بیست و دوم بهمن سال ۱۲۹۰ شوان تونگ آخرین امپراتور چین کناره‌گیری کرد. در ۱۱۷۴، اولین نشست سنای آمریکا برگزار شد در ۱۳۲۰ ژنرال آیزنهاور آمریکایی به فرماندهی کل قوای متفقین در اروپا برگزیده شد و یک سال بعدش در ۱۳۲۳ موافقت‌نامه‌ی یالتا درباره‌ی طرح نهایی برای شکست آلمان از طرف روزولت و چرچیل و استالین امضا شد.

¹ Hsian-T'ung

در سال ۱۳۳۱ اتحاد جماهیر شوروی که اولین دولتی بود که اسرائیل را به رسمیت شناخته بود، روابط خود را با آنجا قطع کرد و در ۱۳۴۲ یونانی‌ها و ترک‌ها در لیماسول^۱ قبرس با هم جنگیدند. در سال ۱۳۴۹ هم هشتادوپنج کشور پیمان کنترل سلاح در دریاها را امضا

کردند که آزمایش بمب اتمی در کف دریاها را ممنوع می‌ساخت و در ۱۳۶۸ نلسون ماندلا پس از ۲۷ سال از زندان آزاد شد. به سال ۱۳۸۹ انقلاب در مصر به کناره‌گیری حسنی مبارک منتهی شد (تصویر بالا).

نلسون ماندلا

نبرد بوکیت تیماه

سوسنیوس

ایزابل اول

بیست و دوم بهمن در تاریخ دین هم روز جالب توجهی بوده است. بر اساس تاریخ اساطیری، در چنین روزی به سال ۶۶۰ پ.م کشور ژاپن به دست امپراتور-خدای شینتو به نام جیمو که نواده‌ی ایزدبانوی خورشید (آماتراسو) و خدای توفان (سوسانو) دانسته می‌شود تأسیس شد و در ۸۸۰ هجری خورشیدی، ایزابل اول، ملکه‌ی کاستیل^۲، در فرمانی به همه‌ی اتباع مسلمانش حکم کرد که به دین مسیح بگردند!

¹ Limassol

² Isabella I, Queen of Castile

در بیست و دوم بهمن سال ۱۰۰۴، سوسنیوس اول، شاه اتیوپی، به همراه آفونسو مندس^۲ اعلام کردند که کلیسای کهنسال اتیوپی تابع کلیسای رم است و به این ترتیب کیش کاتولیکی در حبشه به دین رسمی تبدیل شد و در ۱۲۳۶ هم دختری به نام برنات سوئیرو^۳ در لورد فرانسه تصویری از مریم مقدس را دید و این معجزه را به خانواده‌اش اطلاع داد. در سال ۱۳۰۷ هم دولت ایتالیا و واتیکان عهدنامه‌ی لاتران^۴ را امضا کردند.

جیمو

دختر سرهنگ

لومباردها در جنگ صلیبی

برنات

در چنین روزی به سال ۸۸۰ واسکو دوگاما^۵ دومین سفرش به جانب هند را آغاز کرد. بیست و دوم بهمن در تاریخ فرهنگ و هنر هم روز مهمی بوده است. در سال ۱۲۰۴ دانشگاه کالج لندن تأسیس شد، در ۱۲۱۸ گایتانو دونیزتی^۶ اپرای «دختر سرهنگ»^۷ را در پاریس بر صحنه برد و در ۱۲۲۱ جوزپه وردی^۸ اپرای «لومباردها در اولین

^۱ Susenyos

^۲ Afonso Mendes

^۳ Bernadette Soubirous

^۴ Lateran Treaty

^۵ Vasco da Gama

^۶ Gaetano Donizetti

^۷ La fille du régiment

^۸ Giuseppe Verdi

جنگ صلیبی^۱ را در میلان به نمایش در آورد. در ۱۳۰۲ هم موسیقی Rhapsody in Blue اثر جرج گرشوین^۲ که پیشگام موسیقی تجربی مدرن بود در نیویورک اجرا شد.

در ۱۳۱۵ تحصن نشسته‌ی کارگران جنرال موتورز باعث شد این کارخانه اتحادیه‌ی کارگران خودروسازی را به رسمیت بشناسد، در ۱۳۱۶ اولین برنامه‌ی تلویزیونی علمی تخیلی در شبکه‌ی بی‌بی‌سی تولید شد که داستانش از نمایشنامه‌ی آر.یو.آر اثر کارل چاپک^۳ اقتباس شده بود و در ۱۳۵۶ انتشار آثار ارسطو، چارلز دیکنز و ویلیام شکسپیر برای نخستین بار در چین کمونیست مجاز شمرده شد!

جرج مردیت احمد توفیق پاشا مرضیه وحید دستجردی هانس گئورک گادامر دایاناندا ساراسواتی

در میان مردم حوزه‌ی تمدن ایرانی، دایاناندا ساراسواتی^۴ پیشوای دینی هندی و مؤسس فرقه‌ی آریا ساماج (نسخه‌ای اصلاح شده از دین هندو که بت‌پرستی را منع می‌کرد) (۱۲۰۲)، احمد توفیق پاشا صدراعظم عثمانی

¹ I Lombardi alla prima crociata
² George Gershwin
³ Karl Čapek
⁴ Dayananda Saraswati

(۱۲۲۳) و مرضیه وحید دستجردی وزیر بهداشت (۱۳۳۷) در این روز زاده شده‌اند و علاءالدین بهمن شاه، بنیانگذار دودمان بهمنی در دکن هند (۷۳۶) و فخرالدین علی احمد، رئیس‌جمهور هند (۱۳۵۵) در این روز از دنیا رفته‌اند. از میان ایرانیان زادگان نامدار بیست و دوم بهمن عبارت‌اند از: جرج مردیت^۱ داستان‌نویس و شاعر انگلیسی (۱۲۰۶)، توماس ادیسون (۱۲۲۵)، هانس گئورک گادامر^۲ فیلسوف آلمانی (۱۲۷۸) و مانوئل نوریگا رهبر پاناما (۱۳۱۲). از میان رفتگان مشهور هم می‌توان از این نام‌ها یاد کرد: هراکلیوس امپراتور روم (۱۹ هجری خورشیدی)، کارل فون ترییر^۳ استاد اعظم فرقه‌ی تئوها^۴ (۷۰۲)، امانوئل کانت^۵ بنیان‌گذار مهم‌ترین فلسفه‌ی عصر خرد (۱۱۸۲)، الکساندر گریبایدوف^۶ (۱۲۰۷)، سیولویا پلات^۷ ادیب و شاعر آمریکایی (۱۳۴۱)، فرانک هربرت^۸ نویسنده‌ی رمان‌های علمی تخیلی (۱۳۶۴) و پاول فایرآبند^۹ فیلسوف انریشی (۱۳۷۲).

کانت

فخرالدین علی احمد

پاول فایرآبند

¹ George Meredith
² Hans-Georg Gadamer
³ Karl Bessart von Trier
⁴ Teutonic Order
⁵ Immanuel Kant
⁶ Alexander Griboyedov
⁷ Sylvia Plath
⁸ Frank Herbert
⁹ Paul Feyerabend

بیست و سوم بهمن

روز ۲۳ بهمن سال ۱۳۳ هجری خورشیدی، بهزاد وندادان که بیشتر با نام ابومسلم خراسانی شهرت دارد، در سن سی و پنج سالگی، به دست خلیفه‌ی عباسی که خود بر تخت نشانده بود به قتل رسید. بهزاد وندادان در خرداد همین سال به زیارت کعبه رفت و پس از ادای حج برای دیدار خلیفه به کوفه سفر کرد. در این میان، سفاح خلیفه عباسی که با کمک ابومسلم و شکست امویان به خلافت رسیده بود درگذشت و ابومسلم برای به خلافت رساندن برادرش ابوجعفر منصور با دشمنان او جنگید و او را به قدرت رساند؛ اما چون انحصارطلبی‌اش در قدرت را دید از او آزرده شد و به سوی خراسان حرکت کرد. اما پیکی از طرف منصور عباسی آمد و با دلجویی از او به بازگشت دعوتش کرد. به این ترتیب، بهزاد وندادان در روز ۲۲ بهمن ۱۳۳ به لشکرگاه خلیفه در رومیه

(مداین) وارد شد و با احترام مورد پذیرایی قرار گرفت. ولی روز بعد، وقتی به دعوت خلیفه بکه و تنها و بی نگهبان به دیدار وی رفت، به نامردی از پشت با خنجر و شمشیر به قتلش رساندند.

در همین روز به سال ۱۲۹۹، بلشویک‌های گرجی که شمارشان بسیار اندک بود، در تفلیس سر به شورش برداشتند و زمینه را برای حمله‌ی ارتش سرخ به این سرزمین هموار ساختند. در سال ۱۳۲۹ تریا اسفندیاری طی مراسمی ساده با محمدرضا شاه ازدواج کرد و درست چهار سال بعد در ۱۳۳۳ این زوج به انگلستان سفر کردند و در همین روز در ضیافت کاخ باکینگهام با ملکه‌ی انگلستان و چرچیل و ایدن هم‌سفره شدند.

در سال ۱۳۶۱ صد زن پاکستانی در لاهور با تظاهراتشان به قانون تازه‌ی ضیاءالحق در محدودسازی زنان اعتراض کردند. پلیس ایشان را کتک زد و گاز اشک‌آور به سویشان شلیک کرد و برخی‌شان را هم زندانی کرد؛ اما این قانون در نهایت برچیده شد و در ۱۳۸۱ یک هواپیمای مسافربری توپولوف پیش از نشستن در فرودگاه خرم‌آباد سقوط کرد و ۱۱۹ سرنشینش کشته شدند.

پدرو دو والدیویا و
تأسیس شهر سانتیاگو

نبرد چاکابوکو

در سال ۹۷۱ سه هزار مدافع کره‌ای که زیر فرمان کون یول می‌جنگیدند ده هزار مهاجم ژاپنی را در جریان محاصره‌ی هاینگ‌جو^۱ پس زدند و تلاش ژاپنی‌ها برای فتح کره را با شکست روبرو ساختند.

در سال ۱۱۴۹ گوستاو سوم شاه سوئد شد، در ۱۱۹۵ یک سپاه متحد شیلیایی آرژانتینی با ۳۵۰۰ سرباز که از ناسیونالیست‌ها تشکیل شده بود، پس از عبور از آند، ارتش استعماری اسپانیا را که ۲۶۰۰ نفر عده داشت، در نبرد چاکابوکو^۲ شکست دادند و نیمی از هم‌وردان را کشتند یا اسیر کردند و در ۱۱۹۶ برناردو اوهیگینس^۳ استقلال شیلی از اسپانیا را اعلام کرد.

در ۱۲۰۳ سرخ‌پوستان کریک که خونشان به اروپاییان و آفریقایی‌ها آمیخته بود از سرزمینشان در جورجیا رانده شدند و ناگزیر به سوی غرب کوچ کردند. در ۱۲۱۰ اکوادور جزیره‌ی گالاپاگوس را به خاک خود منضم

¹ Haengju

² Battle of Chacabuco

³ Bernardo O'Higgins

ساخت. در ۱۲۶۷ قانون اساسی ژاپن نوشته شد، در ۱۳۲۰ ارتش ژاپن در نبرد بوکیت تیماه بر قوای استعمارگر اروپایی پیروز شد. در ۱۳۳۸ فرانسه بمب اتمی اش را آزمایش کرد و چهارمین کشور دارای سلاح اتمی شد و سنگاپور را فتح کرد. در ۱۳۴۶ ارتش کره‌ی جنوبی در روستاهای فونگ‌نی و فونگ‌نات هفتادهشتاد روستایی غیرمسلح را به بهانه‌ی همدستی با کمونیست‌ها شکنجه کرده و به قتل رساندند. در ۱۳۷۰ قانون اساسی مغولستان تصویب شد و در ۱۳۷۷ هم بیل کلینتون رئیس‌جمهور آمریکا که به خاطر ارتباط نامشروع با منشی‌اش و دروغگویی محاکمه می‌شد، پس از آنکه معلوم شد هر دو جرم را مرتکب شده، تبرئه شد.

ایزاک وودوارد

گوستاو سوم

محاصره‌ی هاینگ جو

این روز در ضمن با چند رخداد جنائی و قضایی نیز مصادف بوده است. در سال ۱۳۲۴ ایزاک وودارد^۲ کهنه‌سرباز سیاه‌پوست آمریکایی به بهانه‌ای به‌دست پلیس کارولینا به‌شدت مورد ضرب‌وشتم قرار گرفت، طوری که بینایی هر دو چشمش را از دست داد. این واقعه به برانگیختن اعتراض هواداران حقوق مدنی سیاه‌پوستان

¹ Battle of Bukit Timah

² Isaac Woodard

انجامید و اورسون ولز فیلم *Touch of Evil* را بر آن مبنا ساخت. در ۱۳۵۲ الکساندر سولژنیتسین^۱ برنده‌ی جایزه‌ی نوبل ادبیات در سال ۱۳۴۹ از شوروی تبعید شد و در ۱۳۷۱ دو پسر بچه‌ی ده‌ساله جیمز بالگر^۲ دو ساله را از یک مرکز خرید ربودند و پس از شکنجه‌کردن به قتلش رساندند و بعد هم جسدش را روی ریل راه‌آهن گذاشتند تا مرگش تصادفی قلمداد شد و در نهایت قطاری جسد کودک را متلاشی کرد. قاتلان دستگیر و محاکمه و محکوم شدند و جوان‌ترین قاتلان تاریخ معاصر انگلستان محسوب می‌شوند. هر دو پس از آنکه چند سال زیر نظر بودند آزاد شدند. در ۱۳۷۲ هم چهار دزد تابلوی مشهور «جیغ» اثر ادوارد مونک^۳ را از موزه‌ی ملی نروژ ربودند.

جیمز بالگر و قاتلانش

یک قربانی کشتار فونگنی

از رخدادهای فرهنگی و اجتماعی این روز یکی آنکه در ۹۱۹ پدر و دو والدیویا^۴ شهر سانتیاگو در شیلی را بنیان نهاد که در ابتدای کار اردوگاه نظامی غارتگران اسپانیایی بود. دیگر آنکه در ۱۱۶۸ کواکرها^۵ که فرقه‌ای

¹ Aleksandr Solzhenitsyn

² James Bulger

³ Edvard Munch

⁴ Pedro de Valdivia

⁵ Quakers

مسیحی بودند به کنگره‌ی آمریکا نامه نوشتند و درخواست الغای بردگی را مطرح کردند. در ۱۲۳۳ هم دانشگاه ایالتی میشیگان تأسیس شد.

در سال ۱۳۲۵ کریستین دیور با عرضه کردن مُد New Look که مشتمل بر ۹۰ جامه‌ی تابستانه بود باعث شد پاریس بار دیگر موقعیت پیشین خود را در تنظیم سبک زندگی مدرن بازیابد. در ۱۳۳۲ برای نخستین بار از رایانه‌ای به اسم LEO برای انجام کارهای مالی و حرفه‌ای استفاده شد و در ۱۳۳۹ اتحاد جماهیر شوروی سفینه‌ی وِنا ۱ را به سوی سیاره‌ی ناهید پرتاب کرد. در سال ۱۳۷۵ فضانورد شاتل دیسکاوری برای تعمیر تلسکوپ هابل به آسمان رفت. در ۱۳۷۸ یک برنامه‌نویس هلندی ویروس آنا کورنیکووا را نوشت و پخش کرد که میلیون‌ها پست الکترونیکی را آلوده کرد و تصویر این قهرمان تنیس را نمایش می‌داد.

سولژنیتسین

ونرا-۱

سرخپوستان کریگ

¹ Anna Kournikova

در روز بیست و سوم بهمن، چهار تن از نامداران قلمرو ایران زمین در گذشته‌اند: جهاندار شاه گورکانی (۱۰۹۱)، صمدیگ مهمانداروف سردار ارتش روس و وزیر جنگ جمهوری زودگذر آذربایجان (۱۳۰۹)، شاهزاده کامران میرزا فرزند ناصر الدین شاه قاجار (۱۳۰۷) و رضاقلی میرزا ظلی پسر ظل السلطان (۱۳۲۴).

داروین

آرن دارونوفسکی

آونگ سان

جیغ اثر ادوارد مونک

زادگان نامدار دیگر در این روز عبارت‌اند از: کارل رایشنباخ^۱ شیمی‌دان و فیلسوف آلمانی (۱۱۶۶)، چارلز داروین^۲ و آبراهام لینکلن^۳ (هر دو در ۱۱۸۷)، ژرژ سیمنون^۴ نویسنده‌ی فرانسوی (۱۲۸۱)، آونگ سان^۵ وزیر دولت استعماری برمه (۱۲۹۳) و دارن آرونوفسکی^۶ کارگردان آمریکایی (۱۳۴۷).

رفتگان مشهور این روز هم عبارت‌اند از فریدریش اشلایر^۷ بنیان‌گذار هرمنوتیک (۱۲۱۲) و حسن

البنای بنیانگذار اخوان المسلمین (۱۳۲۷)

¹ Carl Reichenbach

² Charles Darwin

³ Abraham Lincoln

⁴ Georges Simenon

⁵ Aung San

⁶ Darren Aronofsky

⁷ Friedrich Schleiermacher

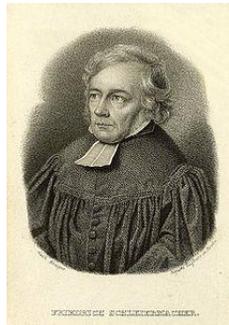

سیمون

Генерал-майор
САМЕЛЪ-БЕКЪ-САДЫКЪ-БЕКЪ-МЕХМАНДАРОВЪ,
командиръ 7-й Вост.-Сиб. стр. артиллерійской бри-
гады. За отличие по время осады Порты-Артура
офи. былъ награжденъ орденомъ св. Георгия 4-й ст.

مهمانداروف

اشلايرماخر

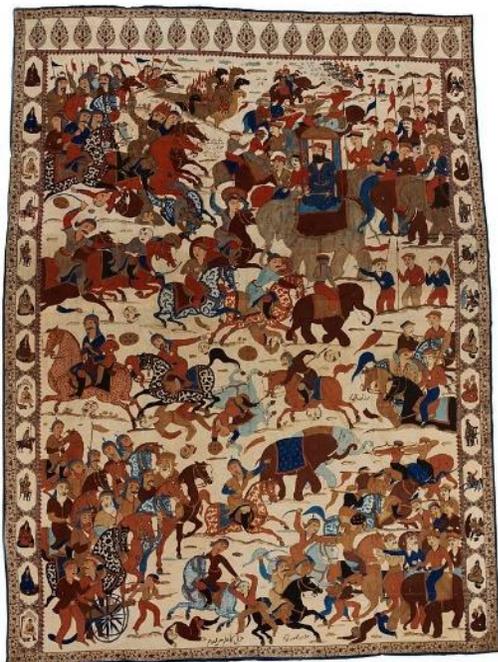

لینکلن

جهاندار

بیست و چهارم بهمن

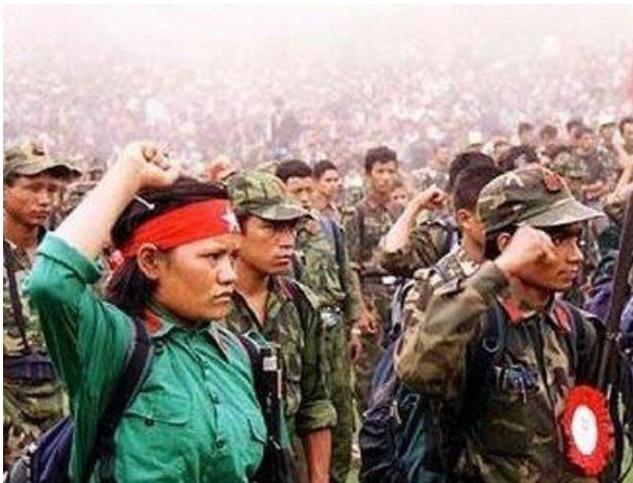
روز بیست و چهارم بهمن سال ۱۱۱۷، سپاهیان نادرشاه در نبرد کرنال^۱ بر ارتش محمدشاه گورکانی پیروز شدند و هند را فتح کردند. نادرشاه جواهرات شاه شکست خورده را مصادره کرد؛ اما اسیران را رها کرد و شاه شکست خورده را بار دیگر بر تخت نشاند. در این نبرد، هزار ایرانی با سیصد هزار هندی جنگیدند و با دادن ۱۱۰۰ نفر تلفات بین بیست تا سی هزار تلفات بر هماوردان وارد آوردند (تصویر روبرو).

در همین روز به سال ۱۲۹۹، وینستون چرچیل به وزارت مستعمرات انگلستان رسید و این انتصاب نکتت و بدبختی بزرگی برای مردم هند و مخاطره‌هایی بزرگ برای ایران به دنبال داشت. درست یک سال بعد، رضا خان میرپنج که پس از کودتا به قدرتی نسبی رسیده بود اعلام کرد که هر نوع دزدی، حتی در حد یک قرانی، با اعدام کیفر خواهد دید. در ۱۳۰۶ هم به حکم دادگاه نظامی سرهنگ محمودخان پولادین در باغشاه اعدام شد.

¹ Battle of Karnal

سرهنگ پولادین با همدستی یاور نصرالله‌خان، یاور احمدخان پولادین و یاور روح‌الله‌خان و حایم نماینده‌ی کلیمیان در مجلس قصد داشتند رضاشاه را به قتل برسانند و قدرت را به دست بگیرند.

در سال ۱۳۲۱ مهدی دادور (وثوق‌السلطنه) به استانداری آذربایجان منصوب شد. ده سال بعد، در ۱۳۳۱، نواب صفوی رهبر فدائیان اسلام از زندان آزاد شد و در ۱۳۳۲ قرارداد خرید کارخانه‌ی برق پنجاه‌هزار کیلوواتی برای شهر تهران با نمایندگان کارخانه‌ی آلستوم به امضاء رسید. کارخانه مبلغ چهارمیلیون و پانصد هزار دلار خریداری شد. در ۱۳۶۹ هم موشک «هوشمند» آمریکایی‌ها که با لیزر هدایت می‌شد به پناهگاه امیریه در بغداد خورد و هم‌هی چهارصد شهروند غیرنظامی‌ای را که در آن پناه گرفته بودند به قتل رساند. آمریکایی‌ها ادعا کردند گمان می‌برده‌اند از این پناهگاه برای فعالیت‌های نظامی استفاده می‌شده است!

کمونست‌های نپالی

پناهگاه امیریه در بغداد

در بیست و چهارم بهمن ۱۱۸۲، صرب‌ها به رهبری قره‌دردی در برابر حاکمیت عثمانی‌ها سر به شورش برداشتند. در ۱۲۹۰ آریزونا به چهل و هشتمین ایالت آمریکا تبدیل شد و به این کشور پیوست و در همین روز

نیروی دریایی آمریکا اولین زیردریایی با موتور دیزلی را به دریا انداخت. در ۱۲۹۱، دالای لامای سیزدهم استقلال تبت از حاکمیت مانچوهای چین را اعلام کرد. در ۱۲۹۷ جنگ روسیه‌ی شوروی و لهستان آغاز شد. در سال ۱۳۰۹ پایتخت دولت استعماری انگلیس در هند از کلکته به دهلی نو انتقال یافت. در ۱۳۲۳ مدافعان آلمانی و بلغاری بوداپست که جمعیتشان به صد هزار تن می‌رسید، پس از یک ماه و نیم محاصره تسلیم ارتش سرخ شوروی شدند که نیم میلیون نفر جمعیت داشت. ارتش سرخ از ورود آذوقه به شهر جلوگیری می‌کردند، در نتیجه قحطی‌ای در بوداپست رخ داد که در کنار حمله‌ی مداوم روس‌ها به مرگ سی و هشت هزار شهروند بلغار منتهی شد. از مدافعان چهل هزار تن در جریان محاصره کشته شدند و باقی اسیر شدند و در اردوگاه‌های روسی به قتل رسیدند. بلشویک‌ها به زنان بوداپست هم تجاوز کردند و اموال مردم را به غارت بردند. در نهایت هم، چون شمار اسیرانشان را بیش از واقع اعلام کرده بودند، شمار زیادی از مردم غیرنظامی بوداپست را هم گرفتند و در میان اسیران جنگی‌شان جا زدند! روس‌ها پس از آن هم کل آلمانی‌تبارهای بلغارستان و بعدتر حدود نیم میلیون بلغاری را به اردوگاه‌های کار اجباری خود فرستادند که تقریباً همه‌شان طی چند سال بعد کشته شدند.

در سال ۱۳۳۴، در واپسین شب از بیستمین کنگره‌ی حزب کمونیست شوروی، نیکیتا خروشچف در سخنرانی سری‌اش جنایت‌های استالین را محکوم کرد. در سال ۱۳۶۲ کنستانتین چرننکو^۱ پس از یوری آندروپوف^۲ به رهبری حزب کمونیست شوروی رسید و در ۱۳۷۴ کمونیست‌های نپالی که تا حدودی پیرو مائو محسوب می‌شدند جنگی داخلی را در این کشور آغاز کردند که ده سال به درازا کشید و به مرگ بیش از بیست هزار تن منتهی شد که نیمی‌شان غیرنظامی بودند.

^۱ Konstantin Chernenko

^۲ Yuri Andropov

کاترین هوارد

کنگره‌ی بیستم حزب کمونیست شوروی

فتح بوداپست

روز بیست و چهارم بهمن سال ۲۵۶ هجری خورشیدی، پاپ جان هشتم تاج را بر سر شارل چاق (تصویر

سکه‌اش، روبرو) گذاشت و او را به عنوان امپراتور مقدس روم به رسمیت شمرد.

این روز با محاکمه‌ها و کیفرهای مشهور تاریخ هم مصادف بوده است. در ۸۸۰

فرمانروایان کاتولیک با اعمال نفوذ پاپ فرمانی صادر کردند و همه‌ی مسلمانان قلمرو

اسپانیا و به‌ویژه گرانادا را به تغییر دین به آیین ترسایی کاتولیک تکلیف کردند. در سال ۹۲۰ کاترین هوارد،^۱

پنجمین زن هانری هشتم، به جرم زناکاری اعدام شد. در ۱۰۷۰، حدود هشتاد تن از اعضای طایفه‌ی مک‌دونالد

در گلن کو^۲ واقع در اسکاتلند به جرم اینکه به شکل مناسبی نسبت به شاه جدیدشان ویلیام اورانژ اعلام سرسپردگی

نکرده بودند، کشته شدند. در ۱۳۰۲ هم شرکت «ثبت لوح پردازشگر» در آمریکا نامش را به «دستگاه‌های بین‌المللی

کسب و کار»^۳ تغییر داد که همان IBM است.

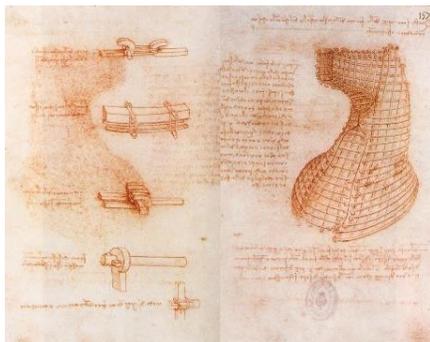
^۱ Catherine Howard

^۲ Glencoe

^۳ International Business Machines

چرنکو

متن مادرید

شمع موتور باستانی

تعقیب دینی گرانا

بیست و چهارم بهمن در ضمن روز کشف‌های شگفت‌انگیز و اعلام‌های غریب هم هست. در چنین روزی به سال ۱۳۳۹ در یک اکتشاف بحث‌برانگیز، یک شمع موتور خودرو که در داخل یک تکه سنگ نیم‌میلیون‌ساله مومیایی شده بود کشف شد! این شمع‌ها در ابتدای قرن بیستم اختراع شدند و از آن هنگام نظریه‌های علمی و شبه‌علمی زیادی در این مورد که چطور چنین چیزی در میانه‌ی سنگی چنین قدیمی جای داشته پیشنهاد شده است. در ۱۳۴۵ پژوهشگران آمریکایی در کتابخانه‌ای در اسپانیا «متن مادرید» را یافتند که به قلم لئونارد داوینچی نوشته شده بود. در ۱۳۷۹ سفینه‌ی NEAR Shoemaker بر سطح خرده‌سیاره‌ی 433 Eros فرود آمد و اولین دست ساخته‌ی بشر شد که بر خرده‌سیاره‌ای می‌نشست و در ۱۳۸۲ بزرگ‌ترین الماس دنیا در فضا کشف شد و

کوتوله‌ی سفیدی بود به نام BPM 37093 که به یاد آوازی از گروه بیتل‌ها آن را لوسی نامیدند. در سال ۱۳۸۶ هم کوین راد نخست‌وزیر استرالیا در نطقی تاریخی از بومیان این سرزمین به خاطر آنکه منقرضشان کرده بودند

عذرخواهی کرد!

میرزا غلام احمد

در قادیان به

سال ۱۲۷۸

لاسول

نواک

کوین راد

¹ Kevin Rudd

در روز بیست و چهارم بهمن سال ۳۲۱ هجری خورشیدی ابوبکر محمد بن رائق، امیرالامرای دولت عباسی که تباری خزر داشت به دست سرداران رقیبش که ترک بودند کشته شد. در همین روز شمار زیادی از نامداران زاده شده‌اند که برخی‌شان عبارت‌اند از: میرزا غلام احمد پیشوای دینی هندی و مؤسس فرقه‌ی احمدیه (۱۲۱۳)، لویی رنو^۱ (تصویر روبه‌رو) مهندس فرانسوی

و بنیانگذار شرکت خودروسازی رنو (۱۲۵۵)، پاول لازارسفیلد^۲ جامعه‌شناس اتریشی (۱۲۷۹)، هارولد لاسول^۳ جامعه‌شناس آمریکایی (۱۲۸۰) و کیم نوواک^۴ هنرپیشه‌ی آمریکایی (۱۳۱۱).

¹ Louis Renault

² Paul Lazarsfeld

³ Harold Lasswell

⁴ Kim Novak

بیست و پنجم بهمن

روز بیست و پنجم بهمن سال ۱۲۷ هجری

خورشیدی سیاه جامگان به رهبری بهزاد پور و نداد هرمز

(تصویر بالا) مشهور به ابومسلم خراسانی مرو را فتح و

روند ریشه کنی دولت اموی را آغاز کردند. در همین روز

به سال ۹۳۵، اکبر شاه گورکانی تاج گذاری کرد (تصویر

روبرو) و درخشان ترین دوران سراسر تاریخ هند آغاز شد.

در سال ۱۳۰۰، دادگاهی نظامی به ریاست سرتیپ فضل الله خان بصیردیوان و دادستانی متین الملک قریب

در تبریز تشکیل شد و به محاکمه ی همکاران لاهوتی پرداخت. یک سال بعد در ۱۳۰۱ رضاخان در کابینه ی

مستوفی الممالک به وزارت جنگ رسید و در همین دولت محمدعلی فروغی وزارت مالیه را بر عهده گرفت.

در چنین روزی به سال ۱۳۳۰، نصرت‌الله قمی که گویا به گروه فداییان اسلام وابستگی‌ای داشته، دکتر عبدالحمید زنگنه وزیر فرهنگ کابینه‌ی رزم‌آرا را در دانشگاه تهران ترور کرد و به قتل رساند. در سال ۱۳۳۲ مدرسه‌ی آیت‌الله بروجردی در نجف گشایش یافت و در همین روز اولین خط تلفن بیسیم بین تهران و یزد افتتاح شد و مورد بهره‌برداری قرار گرفت. در ۱۳۳۹، دانشگاه ملی با دو دانشکده‌ی معماری و علوم مالی و اقتصادی کار خود را آغاز کرد و ریاستش بر عهده‌ی دکتر علی شیخ‌الاسلام بود. در ۱۳۵۷، اعضای گروه مسلح ستم ملی در کابل سفیر آمریکا در افغانستان -آدولف دابز^۱- را ربودند و بعدتر در جریان درگیری با پلیس‌ها او را کشتند. نه سال بعد، در ۱۳۶۸، امام خمینی فتوا داد که سلمان رشدی مرتد است و باید به قتل برسد. در سال ۱۳۸۹ هم مردم بحرین در جریان موسوم به روز خشم سر به شورش برداشتند.

روز خشم در بحرین

عبدالحمید زنگنه

¹ Adolph Dubs

جنگ اسپانیایی ها و ماپوچه‌ها

نابودی تاراسکان

بمباران درسدن

در چنین روزی به سال ۸۴ هجری خورشیدی، به فرمان یوستینیان دوم، امپراتور روم شرقی، تیبریوس سوم^۱ و لئونتیوس^۲ را که پیشتر امپراتور بودند، در کلیسای کنستانتینوپل اعدام کردند. در سال ۲۲۰، شارل کچل^۳ و لویی آلمانی^۴ سوگند استراسبورگ برای اتحاد بین خود را به زبان‌های فرانسوی و آلمانی ادا کردند، در سال ۹۰۸ غارتگران اسپانیایی به رهبری نونو د گوزمان^۵ بر تانگاخوان دوم^۶ غلبه کردند و دولت تاراسکان^۷ را از میان بردند و در ۱۰۳۳ سرخپوستان ماپوچه^۸ به رهبری کلنتارو^۹ در شیلی سر به شورش برداشتند و با غارتگران اسپانیایی جنگیدند. در نبرد خونین آراوکو^{۱۰} از هر دو طرف نودهزار تن کشته شدند و در نتیجه ماپوچه‌ها استقلال خود را

¹ Tiberius III

² Leontios

³ Charles the Bald

⁴ Louis the German

⁵ Nuño de Guzmán

⁶ Tangáxuan II

⁷ Tarascan

⁸ Mapuche

⁹ Clentaru

¹⁰ Arauco War

تا سیصد و پنجاه سال بعد حفظ کردند. در سال ۱۱۵۷ هم کاپیتان جیمز کوک در هاوایی به دست بومیان کشته شد.

سکه‌های لئونتیوس (راست) و تیریوس (چپ)

در چنین روزی به سال ۱۳۲۱ هانس یورگن هون آرنیم^۲ سردار آلمانی پاتکی هماهنگ را بر ضد مواضع متفقین در تونس آغاز کرد. در ۱۳۲۲ حمله‌ی متفقین به مونته کاسینو^۳ در ایتالیا آغاز شد. در ۱۳۲۳ نیروی هوایی انگلستان بمباران بزرگ درسدن^۴ را آغاز کرد که در جریان آن بیست و پنج هزار تن از مردم غیرنظامی این شهر طی

سه روز به قتل رسیدند. درسدن شهری غیرنظامی و

تاریخی بود که آلمانی‌ها به عنوان مرکز درمانی از آن استفاده می‌کردند و به خاطر آثار باستانی و بناهای زیبای باروکش شهرت داشت. در همین روز نیروی هوایی آمریکا شهر پراگ را بمباران کرد (تصویر زیر)

¹ James Cook

² Hans-Jürgen von Arnim

³ Monte Cassino

⁴ Dresden

و هفتصد شهروند را کشت و نزدیک ۱۲۰۰ تن را زخمی کرد. بعدتر ادعا شد که این کار به خاطر اشتباه در محاسبه‌ی ناوبری صورت گرفته است. باز در همین روز بود که روزولت بر عرشه‌ی ناو یواس‌اس کوینسی^۱ با ابن سعود دیدار کرد و او را به عنوان شاه عربستان به رسمیت پذیرفت.

بیست‌وپنجم بهمن با چندین رخداد مذهبی در عالم مسیحیت مصادف بوده است. در سال ۳۹۲ پاپ بندیکت هشتم هنری باواریا، شاه آلمان را در مقام امپراتور روم مقدس به رسمیت شمرد و تاج بر سرش نهاد. در ۴۵۴ پاپ گریگوری هفتم هنری چهارم امپراتور مقدس روم را تکفیر کرد و در ۷۲۷ متعصبان مسیحی در استراسبورگ چند صد یهودی را زنده‌زنده در آتش سوزاندند و باقی را از شهر بیرون راندند.

کشتار یهودیان استراسبورگ

بیست‌وپنجم بهمن در تاریخ فناوری و به‌ویژه فنون مربوط به رسانه‌ها هم روز مهمی بوده است. در چنین روزی به سال ۱۲۲۷، جیمز ناکس پولک^۲ اولین رئیس‌جمهور آمریکا شد که عکسش را گرفتند. در ۱۲۳۳ تگزاس

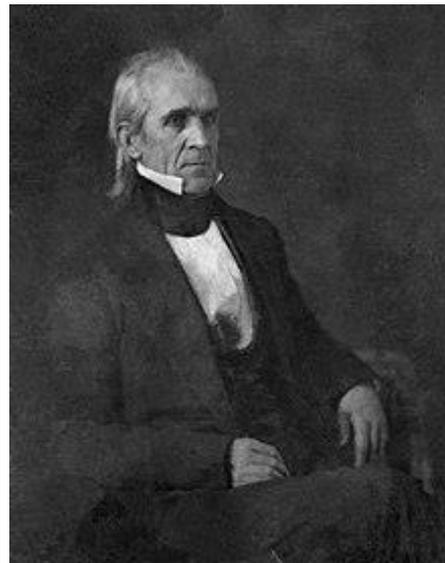
¹ USS Quincy

² James Knox Polk

با خط تلگراف به باقی شهرهای آمریکا وصل شد. در ۱۲۵۴ الکساندر گراهام بل و ایشا گری هم‌زمان حق اختراع تلفن را ثبت کردند و در ۱۲۹۶، اتحاد جماهیر شوروی گاهشماری بر مبنای تقویم گریگوری را رسمی اعلام کرد.

مرگ کاپیتان کوک

جیمز ناکس پولک

¹ Elisha Gray

از میان رخدادهای اجتماعی و دگرگونی‌های نهادی مربوط به این روز هم می‌توان به این موارد اشاره کرد: در سال ۱۰۱۱، گاليله برای شرکت در دادگاه تفتیش عقاید وارد رم شد (تصویر زیر). در ۱۳۲۴ بانک انگلستان

ملی شد. در ۱۳۲۷ اولین نشست کنشست (مجلس اسرائیل منعقد شد) و در ۱۳۶۷ شرکت یونیون کارباید^۱ قبول کرد به خاطر ویرانی‌هایی که انفجار شرکت شیمیایی اش در استان بوپال به بار آورده بود، به دولت هند ۴۷۰ میلیون دلار بپردازد. دو دستاورد علمی این روز هم در سال‌های اخیر

جای یادآوری دارد. یکی به سال ۱۳۳۹ که در دانشگاه کالیفرنیا عنصر صدوسوم به نام لاورنسیوم^۲ ساخته و کشف شد؛ دیگری در سال ۱۳۶۸ که فضاییمای^۳ وویجر^۳ عکسی از زمین گرفت که با نام «نقطه‌ی آبی کمرنگ» شهرت یافت.

در این روز به سال ۸۶۱ بابرشاه گورکانی زاده شد و در سال ۱۱۵۴ پربناواز شاعر گرجی زاده شد که در میان روس‌ها با نام پارانئوز ایرکلوپچ گروزینسکی شهرت یافت و در سال ۱۲۶۳ زهرا خانم تاج‌السلطنه دختر ناصرالدین‌شاه چشم به جهان گشود. در سال ۸۰۴ هم تیمور لنگ درگذشت.

بابر گورکانی

جولین هاکسلی

سیریل مقدس

در میان ایرانیان، در بیست و پنجم بهمن، گالیئو گالیله (۹۴۲)، توماس روبرت مالتوس^۱ اقتصاددان انگلیسی در ۱۱۴۴ و ایوان کریلوف ادیب و شاعر روس در ۱۱۴۷ زاده شدند و این کسان در گذشته‌اند: سیریل^۲ مقدس راهب یونانی مبلغ مسیحیت میان اسلاوها و سازنده‌ی خط سریلیک (۲۴۷)، دیوید هیلبرت^۳ ریاضی‌دان آلمانی (۱۳۲۱)، جولین هاکسلی^۴ زیست‌شناس انگلیسی (۱۳۵۳) و جیمز باند^۵ پرنده‌شناس انگلیسی (۱۳۶۷).

کریلوف

مالتوس

¹ Thomas Robert Malthus

² Cyril

³ David Hilbert

⁴ Julian Huxley

⁵ James Bond

بیست و هشتم بهمن

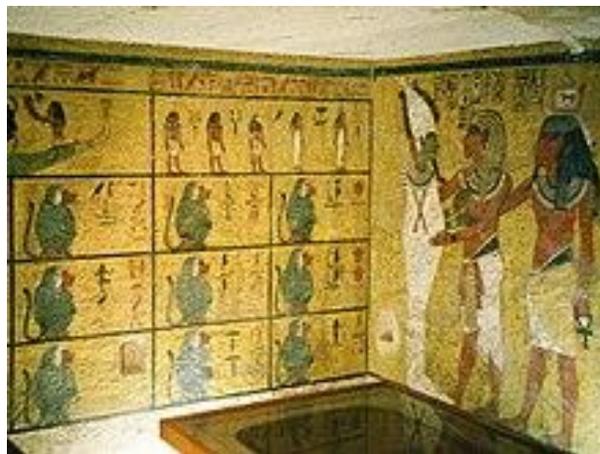

روز بیست و هشتم بهمن سال ۵۹۰ میلادی، خسرو پرویز تاج گذاری کرد و شاهنشاه ساسانی شد (تصویر بالا). سیزده قرن بعد، در همین روز به سال ۱۲۲۷ هجری خورشیدی (۲۲ ربیع الاول ۱۲۶۵ ق) دومین همسر امیرکبیر - یگانه خواهر تنی ناصرالدین شاه - که «ملک زاده خانم» نام داشت و به عزت الدوله ملقب بود با وی ازدواج کرد. در همین روز به سال ۱۳۰۳، دکتر محمد مصدق که تا این هنگام هوادار تمرکز قدرت نظامی در دست رضاخان بود، با ارتقای او به مقام شاه ایران مخالفت کرد و آن را مقدمه‌ی استبداد و نابودی چارچوب مشروطه دانست. چهار سال بعد در ۱۳۰۷، دوست محمدخان بلوچ که در بلوچستان تاخت و تاز می کرد، مغلوب قوای دولت و دستگیر شد؛ اما عفو شد. در سال ۱۳۳۰، اعضای گروه فداییان اسلام دکتر حسین فاطمی را در

مراسم ترحیم محمد مسعود ترور کردند؛ اما در کشتن او ناکام ماندند. در سال ۱۳۸۳ هم رفیق حریری، میلیونر و دولتمرد لبنانی، به همراه ۲۱ نفر، دیگر در جریان بمب‌گذاری‌ای با حجم هزار کیلو تی‌ان‌تی، به قتل رسید.

رفیق حریری

مقبره‌ی توت‌انخ‌آمون

در چنین روزی به سال ۴۹۱، پاپ پاسکال دوم اطمی فرمانی تأسیس فرقه‌ی شهبسواران مهمان‌نواز (هوسپیتالرها) را اعلام کرد و ایشان را تقدیس کرد و در ۱۱۵۶، برای اولین بار، پرچم آمریکا در دریا توسط غیرآمریکایی‌ها به رسمیت شمرده شد و این زمانی بود که دریاسالار تومن گیوم پیکو دو لا موت به احترام کشتی یواس‌اس رنجر، نه گلوله‌ی توپ شلیک کرد.

در سال ۱۳۲۰ به دنبال فتح سنگاپور به دست ژاپنی‌ها فرماندهی قوای بریتانیایی در آنجا تسلیم مهاجمان شد و به این ترتیب هشتاد هزار زندانی جنگی که بیشترشان هندی بودند به اسارت ژاپنی‌ها در آمدند. این بزرگ‌ترین تسلیم قوای نظامی انگلستان در سراسر تاریخش بود.

¹ Pope Paschal II

² Hospitaller

³ Toussaint- Guillaume Picquet de la Motte

فرمان تقدیس مهمان‌نوازان

رایانه‌ی ENIAC

غارهای قمران

از زمره‌ی رخدادهای فرهنگی و اجتماعی این روز به این موارد می‌توان اشاره کرد: در سال ۱۲۴۸ انستیتوی فناوری استیونس^۱ در نیوجرسی تأسیس شد و برای نخستین بار به دانشجویانش مدرک کارشناسی مهندسی مکانیک داد. در ۱۳۰۱ هوارد کارتر^۲ کاشف انگلیسی، مقبره‌ی دست‌نخورده‌ی فرعون توت‌آنخ‌آمون را پس از بیش از سه‌هزار سال گشود. در ۱۳۲۴ اولین رایانه‌ای که توانایی پردازش عمومی اطلاعات را داشت با نام ENIAC در دانشگاه پنسیلوانیا ساخته شد و در ۱۳۲۷ متون بحرالْمیت در غارهای قمران در فلسطین کشف

شد. در ۱۳۴۳ شکل پرچم کانادا تعیین شد (تصویر روبرو) و در

۱۳۴۹ انگلستان واحد پولی خود را بر اساس مرتبه‌های دهدهی

تنظیم کرد.

¹ Stevens Institute of Technology

² Howard Carter

در سال ۱۳۷۰، جفری دامر، قاتل آدم‌خوار آمریکایی، به جرم کشتن و خوردن پانزده نفر به حبس ابد محکوم شد. در سال ۱۳۸۱ تظاهرات بر ضد جنگ با عراق در ششصد شهر دنیا برگزار شد و بین هشت تا سی میلیون تن در آن شرکت کردند. این بزرگ‌ترین جنبش جهانی برای صلح در تاریخ بود و در ۱۳۸۳ هم تارنمای یوتیوب آغاز به کار کرد.

تظاهرات ضد جنگ عراق

رفتگان نامدار این روز عبارت‌اند از: بازیل هال چمبرلین، مورخ و فیلسوف نژادپرست انگلیسی (۱۳۱۳)، ریچارد فاینمن^۳ فیزیک‌دان آمریکایی (۱۳۶۶) و رونالد دورکین^۴ فیلسوف آمریکایی (۱۳۹۱).

¹ Jeffrey Dahmer
² Basil Hall Chamberlain
³ Richard Feynman
⁴ Ronald Dworkin

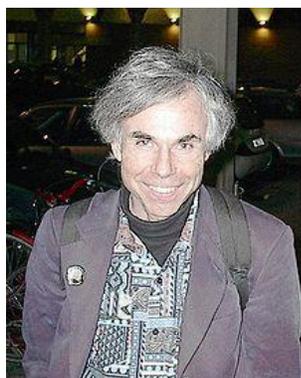
مهم‌ترین زادگان این روز هم عبارت‌اند از یینگ‌زون^۱ امپراتور دودمان سونگ چین (۴۱۰) (تصویر روبه‌رو)، جیاتوخان تَغاتیمور امپراتور دودمان مغولی یوآن در چین (۶۸۲)، لویی پانزدهم^۲ شاه فرانسه (۱۰۸۸)، آلفرد نورث وایتهد^۳ فیلسوف انگلیسی (۱۲۳۹)، داگلاس هوفشتادلر^۴ دانشمند آمریکایی (۱۳۲۳).

رونالد دورکین

آلفرد نورث وایتهد

داگلاس هوفشتادلر

ریچارد فاینمن

¹ Yingzong

² Louis XV

³ Alfred North Whitehead

⁴ Douglas Hofstadter

بیست و هفتم بهمن

بلاواتسکی و آلکوت

ترایانوس

روز بیست و هفتم بهمن سال ۱۱۶ میلادی ترایان امپراتور روم که به ایران زمین تاخته بود، پس از آن که در دام ارتش اشکانی افتاد و به زحمت توانست راهی برای عقب نشینی بیابد، پیکی به سنای رم فرستاد و اعلام کرد که در ایران به پیروزی های بزرگی دست یافته است. او شش ماه بعد همچنان در حال عقب نشینی بود و پیش از آن که به رم برسد در اثر بیماری درگذشت.

هفده قرن بعد، در همین روز به سال ۱۲۵۷ هجری خورشیدی، مادام بلاواتسکی اعارف لهستانی، به همراه یارانش الکات^۲ و کاووس جی، به بمبئی وارد شد و خورشید جی کاما از رهبران زرتشتیان بمبئی مهمانی ای به افتخارش برگزار کرد. بلاواتسکی نظریاتی درباره‌ی آریایی‌ها و خاستگاه شرقی حقیقت داشت که بعدتر نسلی اثرگذار از سیاست‌مداران قرن بیستمی – از جمله گاندی و هیتلر – از آن پیروی می‌کردند.

در همین روز به سال ۱۳۰۰ رضاخان که به وزارت جنگ رسیده بود، فرمان تشکیل امنیه‌ی مملکتی تحت نظر وزارت جنگ را صادر کرد و علی آقا سردار رفعت را به فرماندهی‌اش برگزید. در همین روز، دادگاه نظامی یازده نفر از همکاران لاهوتی از جمله سلطان تورج‌میرزا را به جرم شورش در تبریز و کشتن شهروندان و سربازان حکومتی به اعدام محکوم کرد. دو سال بعد، همه‌ی نظمیه‌های تهران با هم ترکیب شدند و در قالب پانزده اداره‌ی شهربانی تجدید سازمان یافتند.

در سال ۱۳۲۵، سید محمدصادق طباطبائی و برادرش سید عبدالمهدی طباطبائی، فرزندان آیت‌الله طباطبائی از مشروطه‌خواهان نامدار، کتابخانه‌ی شخصی خودشان را که جمعاً دارای ۳۱۴۴ جلد کتاب بود به کتابخانه‌ی مجلس شورای عالی اهدا کردند. در این میان، ۱۴۳۸ کتاب خطی و بسیار نفیس هم وجود داشت. در همین روز به سال ۱۳۶۴، سازمان حزب‌الله در لبنان تأسیس شد و در ۱۳۹۲ انفجار بمبی در شهر هزاره‌نشین کوتا، در پاکستان، به مرگ هشتاد تن و زخمی شدن ۱۹۰ نفر انجامید (تصویر زیر).

¹ Helena Blavats

² Olcott

مجلس لیتوانی

در این روز به سال ۱۰۱۵، فردیناند سوم امپراتور مقدس روم شد. در ۱۱۷۶، لویی الکساندر برتیه، سردار ناپلئون، که پنج روز پیشتر رم را فتح کرده بود، در این شهر تأسیس جمهوری روم را اعلام کرد. در ۱۲۹۶ مجلس لیتوانی این کشور را مستقل از روسیه اعلام کرد. در ۱۲۹۷، جمهوری اوکراین از آمریکا برای جنگ با بلشویک‌ها یاری خواست و در ۱۳۱۲، با شکست خوردن سوسیال‌دموکرات‌ها در اتریش، جنگ داخلی در این کشور پایان یافت.

¹ Louis Alexandre Berthier

پوچینی

فردیناند سوم

لویی الکساندر برتیه

نیچی رن

در بیست‌وهفتم بهمن سال ۱۲۳۰، شرکت واگن‌سازی استودیو بیکر که اولین پیشگام کارخانه‌های خودروسازی بعدی بود تأسیس شد. در ۱۲۵۲ دلار نقره پول رایج آمریکا شد. در ۱۲۸۲ اپرای مادام باترفلای اثر جیاکومو پوچینی برای اولین بار در میلان به نمایش درآمد. در ۱۳۱۱ قانون بلین^۳ به ممنوعیت تولید و فروش مشروبات الکلی در آمریکا پایان داد و در ۱۳۱۵ والاس کاروترز^۴ شیوهی ساخت نایلون را پیدا کرد. در ۱۳۷۹، پروژهی ژنوم به پایان رسید و اولین نسخه‌ی کد ژنتیکی کامل انسان در مجله‌ی Nature به چاپ رسید.

مورگنتاو

والاس کاروترز و نایلونش

زادگان نامدار این روز عبارت‌اند از: نیچیرن^۵ راهب بودایی ژاپنی و بنیان‌گذار فرقه‌ی نیچیرن (۶۰۰)، فرانسیس گالتون^۶ زیست‌شناس انگلیسی (۱۲۰۰)، نیکولای لسکوف^۷ ادیب و نویسنده‌ی روس (۱۲۰۹)، ارنست

¹ Madame Butterfly
² Giacomo Puccini
³ Blaine Act
⁴ Wallace Carothers
⁵ Nichiren
⁶ Francis Galton
⁷ Nikolai Leskov

هکل^۱ زیست‌شناس آلمانی (۱۲۱۲)، هانس مورگنتائو^۲ فیلسوف و دانشمند آلمانی (۱۲۸۲) و کیم جونگ ایل^۳ مبارز کمونیست و رهبر کره‌ی شمالی (۱۳۲۰).

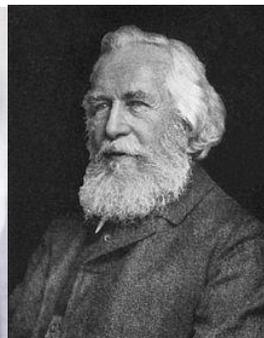
گوتفرید افرائیم لسینگ^۴، فیلسوف آلمانی (۱۱۵۹)، میرزا غالب دهلوی، شاعر سبک هندی (۱۲۴۷) و یوزف هوفمان^۵ آهنگ‌ساز لهستانی (۱۳۳۵) هم در این روز درگذشته‌اند.

فرانسیس گالتون

کیم جونگ ایل

ارنست هکل

نیکولای لسکوف

¹ Ernst Haeckel

² Hans Morgenthau

³ Kim Jong-il

⁴ Gotthold Ephraim Lessing

⁵ Josef Hofmann

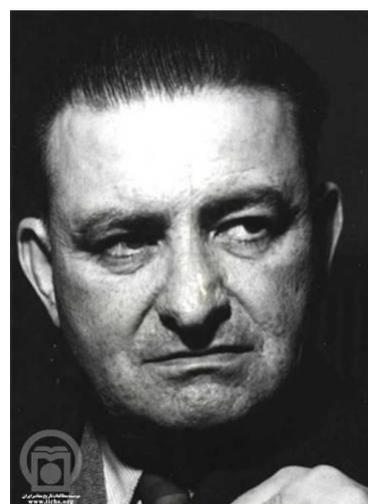
بیست و هشتم بهمن

محمد ساعدمراغهای

علی اصغر حکمت

علی سهیلی

در چنین روزی به سال ۷۸۹، موسی چلبی، یکی از فرزندان سلطان بایزید اول، با حمایت میرچای اول،^۱ امیرِ والاشی،^۲ همراه پدر به سلطنت عثمانی دست یافت. در سال ۱۳۰۰، دکتر محمد مصدق از طرف مشیرالدوله والی آذربایجان شد و در ۱۳۰۶، مجلس شورای ملی با یکصد تومان اضافه حقوق وکلای مجلس موافقت کرد، با این اضافه حقوق، دریافتی وکلای مجلس در ماه به سیصد تومان رسید.

^۱ Mircea the Elder

^۲ Wallachia

در سال ۱۳۰۷، بین دولت‌های ایران و آلمان نازی قرارداد تجارتي و گمرکی به امضا رسید و تدبیرهایی برای آسان‌شدن اقامت شهروندان دو کشور در قلمرو کشور دیگر اندیشیده شد و قرار شد آلمان نیروی دریایی ایران را تقویت کند. این روند دوستی ایران و آلمان یکی از بهانه‌های متفقین برای حمله به ایران شد و در سال ۱۳۲۱، پس از سقوط دولت رضاشاه، علی سهیلی که به نخست‌وزیری رسیده بود، کابینه‌ی خود را به این شرح معرفی کرد: علی سهیلی نخست‌وزیر و وزیر کشور، سید محمد تدین و حسین سمیعی وزیر مشاور، سپهد احمدی وزیر جنگ، محمود بدر وزیر بازرگانی و پیشه و هنر، الهیار صالح وزیر دارائی، علی اصغر حکمت وزیر دادگستری، دکتر سیاسی وزیر فرهنگ، محمدساعد مراغه‌ای وزیر امور خارجه، عبدالحسین هژیر وزیر راه، امان‌الله اردلان وزیر بهداری و نصراله انتصام وزیر پست و تلگراف. پیامد دیگر حمله‌ی متفقین به هم‌خوردن نقشه‌ی منطقه و تأسیس دولت اسرائیل بود و هفت سال بعد در ۱۳۲۷ خیم وایتسمان نخستین رئیس‌جمهور اسرائیل شد.

در سال ۱۳۳۲، وزیر دارایی بودجه‌ی کل کشور برای سال آینده را با ۱۲۰/۶ میلیارد تومان درآمد و ۱۴۷/۸ میلیارد تومان هزینه تقدیم مجلس کرد. در همین روز، افسرانی که به خانه‌ی دکتر مصدق حمله کرده بودند در دادگاه نظامی محاکمه شدند و به زندان‌های سبک یا اخراج از خدمت محکوم شدند.

در سال ۱۳۷۰، سپاهی بیست هزار نفره از نیروهای ارمنی قره‌باغ را از آذری‌ها گرفتند؛ هرچند آذری‌ها شصت و چهار هزار تن سرباز در میدان داشتند و دولت شوروی و ترکیه هم حمایتشان می‌کرد. در ۱۳۸۹ هم دولت بحرین شبانه به چادرهای شهروندان تحصن‌کننده حمله کرد و سیصد تن را مضروب کرد و چهار تن را کشت (تصویر بالا).

نبرد دریایی کوچین چینا

نبرد زولوها و بوئرها در ویون

در بیست و هشتم بهمن سال ۶۲۷، لویی نهم، شاه فرانسه، یک کشیش دومینیکن به نام اندرو دو لون ژومو را به نمایندگی نزد خان مغولان فرستاد تا با او وارد اتحادی در برابر قلمرو ایران زمین و مسلمانان شود. در ۷۴۸، شهبانان فرقه‌ی تثنی^۱ در نبرد رود آبر سپاهیان دوک لیتوانی پیروز شدند. در ۹۷۸ جیوردانو برونو^۲ در رم به جرم ارتداد زنده بر تیرک سوزانده شد و در ۱۱۷۹ توماس جفرسون^۳ و آرون برکه^۴ در انتخابات ریاست جمهوری

¹ Teutonic Knights

² Battle of Rudau

³ Giordano Bruno

⁴ Thomas Jefferson

⁵ Aaron Burr

آمریکا رقیب هم بودند به توافق رسیدند که اولی رئیس‌جمهور و دومی معاونش شود. در سال ۱۱۹۲، در نبرد مورمانت^۱، ارتش ناپلئون که حدود بیست‌هزار سرباز داشت با ارتش متحد روسیه و اتریش و باواریا که یک‌سوم حریف نفر داشت، روبرو شد و پیروز شد.

لویی نهم

امپراتور پویی

در چنین روزی به سال ۱۲۱۶، زولوها^۲ در اردوی بوئرها^۳ در ویون^۴ واقع در آفریقای جنوبی، حمله

کردند و ۵۳۲ سپیدپوست را کشتار کردند. در ۱۲۳۷ ناوگان فرانسه در جریان عملیات کوچین‌چینا^۵ به دژ سایگون^۶ حمله کرد و بر هزار مدافع ویتنامی اش غلبه کرد

¹ Battle of Mormant

² Zulus

³ Boers

⁴ Weenen

⁵ Cochinchina

⁶ Saigon

و بر شهر سایگون مسلط شد. در ۱۲۴۲ ا.ج. ال. هانلی اولین زیردریایی ای بود که در عملیاتی جنگی یک کشتی را غرق کرد و این در جریان جنگ داخلی آمریکا رخ داد و به غرق کشتی یواس اس هوساتونیک^۲ (تصویر روبه‌رو) انجامید.

جیوردانو برونو

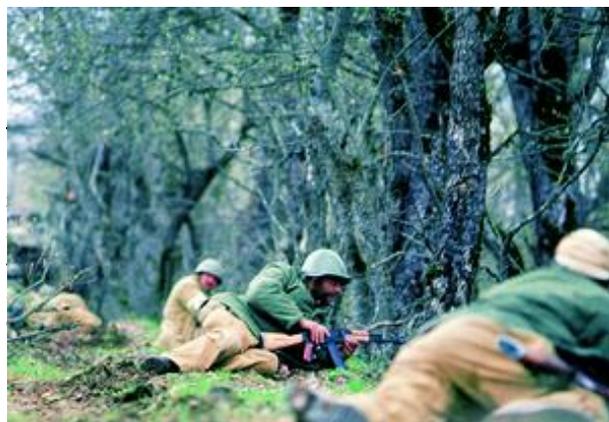

موسی چلبی

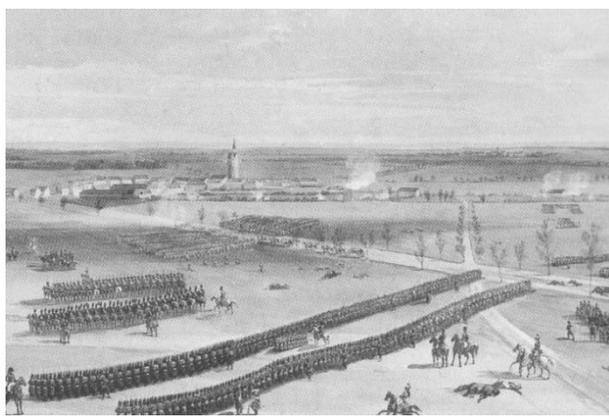
رژه‌ی اتریشی‌ها در پاریس

در سال ۱۲۴۹ ارتش پیروزمند پروس، پس از پایان محاصره‌ی پاریس و تسلیم این شهر، در آنجا رژه رفت. در ۱۳۱۰، ژاپنی‌ها یک دولت دست‌نشانده در منچوکوئو^۳ بر پا کردند و آن را از جمهوری دموکراتیک چین مستقل ساختند و امپراتور پیشین پویی^۴ را به رهبری‌اش گماشتند. در ۱۳۴۲ لئون مباح^۵ رئیس‌جمهور گابون، با کودتای رقیب ژان هیلار اوبامه^۶ از قدرت برکنار شد. در ۱۳۵۷ جنگ چین و ویتنام آغاز شد و در ۱۳۸۶ کوزوو اعلام استقلال کرد و خود را جمهوری کوزوو نامید.

سربازان ارمنی در جنگ قره‌باغ

سرکوب تظاهرات در بحرین

راست: نبرد مورمانت

چپ: آرون بر

در سال ۱۲۴۵، اولین کشتی از کانال تازه‌ساز سوئز عبور کرد. در ۱۲۴۱، گروهی از شهروندان ژنو سازمانی برای یاری به زخمی‌های جنگی تشکیل دادند که بعدتر به صلیب سرخ تبدیل شد و در ۱۲۹۱ نمایشگاه نقاشی آرموری شو^۱ در نیویورک آغاز به کار کرد و برخی از مشهورترین آثار نقاشان مدرن را به مخاطبان عرضه کرد. در ۱۳۱۱ اولین شماره از مجله‌ی نیوزویک^۲ منتشر شد. در ۱۳۳۷ اولین ماهواره‌ی هواشناسی به نام ونگارد^۳ به

¹ The Armory Show

² Newsweek

³ Vanguard

آسمان پرتاب شد. در ۱۳۷۴ گری کاسپاروف، قهرمان شترنج جهان، ابررایانه‌ی شترنج‌بازِ آبی سیر را شکست داد و در سال ۱۳۸۳ هم معاهده‌ی کیوتو درباره‌ی پاسداری از محیط زیست عملیاتی شد.

پوستر اپرای مادام باترفلای

۱۲۹۲: مارسل دوشان، ژاک ویلون، ریمون دوشان-ویلون

در میان مردم ایران زمین خواجه نصیرالدین توسی (۵۷۹)، صادق هدایت (۱۲۸۱) و شهرنوش پارسی‌پور داستان‌نویس (۱۳۲۴) در این روز زاده شده‌اند و مسروپ ماشتوت راهب و ادیب از خاندان اشکانی آزاد و

¹ Garry Kasparov

برسازنده‌ی الفبای ارمنی (۴۴۰ میلادی)، محمد بن جریر طبری مورخ و مفسر بزرگ قرآن (۳۰۱ هجری خورشیدی) و عمادالدین حسنی برقعی مشهور به عماد خراسانی شاعر (۱۳۸۲) در این روز جان سپرده‌اند.

میکلانژ

هدایت

والتر

کوتله

عماد خراسانی

در میان انیرانیان مایکل جردن^۱ قهرمان بسکتبال (۱۳۴۱) در این روز به دنیا آمده و شماری بیشتر از نامداران از دنیا رفته‌اند: میکلانژ^۲ (۹۴۲)، هاینریش هاینه^۳ آدیب و شاعر آلمانی (۱۲۳۴)، آدولف کوتله^۴ ریاضی‌دان و اخترشناس و جامعه‌شناس فرانسوی (۱۲۵۲)، برونو والتر^۵ آهنگساز آلمانی (۱۳۴۰)، جیدو کریشنامورتی^۶ پیشوای دینی و فیلسوف هندی (۱۳۶۴) و محمد حسنین هیکل روزنامه‌نگار مصری (۱۳۹۴).

² Michelangelo

³ Heinrich Heine

⁴ Adolphe Quetelet

⁵ Bruno Walter

⁶ Jiddu Krishnamurti

مایکل جردن

خواجه نصیرالدین

هاینریش هاینه

مسروپ ماشتوت

بیست و نهم بهمن

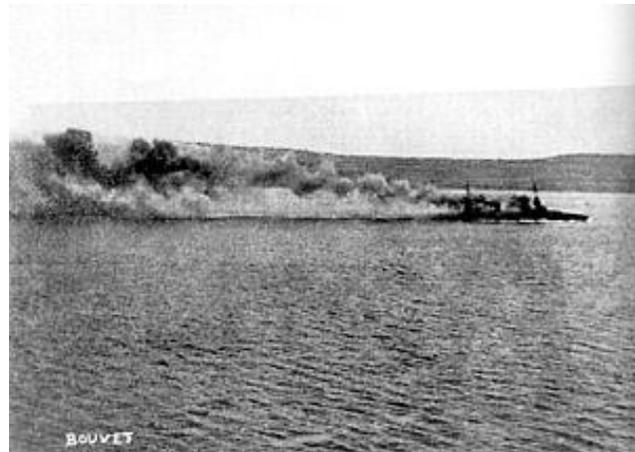

در بیست و نهم بهمن سال ۱۲۹۰، خلبانی از الله‌آباد تا نائین در ده‌کیلومتری پرواز کرد و ۶۵۰۰ نامه را همراه خود برد و به این شکل اولین پست هوایی جهان انجام شد. در سال ۱۳۲۴، قوام‌السلطنه نخست‌وزیر ایران به مسکو سفر کرد و برای حل بحران آذربایجان و خروج قوای شوروی از خاک ایران دو بار با استالین دیدار کرد. در سال ۱۳۵۸، در گرماگرم پیروزی انقلاب اسلامی، تمبر یادبودی به مناسبت صدمین سالگرد تولد دکتر مصدق انتشار یافت. در چنین روزی به سال ۱۳۸۳ هم قطاری حاوی مواد آتش‌زا و کودهای شیمیایی گوگردی

در نیشابور از خط خارج شد (تصویر بالا) و مرگ نزدیک به سیصد تن را رقم زد که نزدیک به دویست نفرشان مأموران امداد رسانی و آتش‌نشانی بودند.

ددان کیمائی

حمله به داردانل

در چنین روزی به سال ۷۱۰، آمدا سیون اول^۱ امپراتور حبشه به قلمرو مسلمان‌نشین جنوب کشورش حمله برد. در سال ۱۲۷۸، ارتش پانزده‌هزار نفره‌ی انگلیس در نبرد پاردربرگ^۲ به سختی از بوئرهای^۳ کمتر از نیمی از ایشان عده داشتند، شکست خورد؛ هرچند طی دو روز بعد دلیرانه جنگید و در نهایت پیروز شد. در سال ۱۲۹۳، در جریان جنگ جهانی اول، انگلستان و فرانسه نخستین حمله‌ی دریایی به تنگه‌ی داردانل^۴ را آغاز کردند. در سال ۱۳۲۰، سربازان ژاپنی در سنگاپور کشتار مخالفان بالقوه‌ی حاکمیتشان را شروع کردند و در زمان کوتاهی چند ده‌هزار نفر را به قتل رساندند.

¹ Amda Seyon I

² Battle of Paardeberg

³ Boers

⁴ Dardanelles Strait

یک سال بعد در ۱۳۲۱ نازی‌ها اعضای جنبش رز سپید را دستگیر کردند که یک گروه معترض دانشگاهی بودند و جزوه‌هایی ضدنازی را در شمارگان ده‌پانزده‌هزارتایی منتشر و توزیع می‌کردند. در همین روز گوبلز^۱ سخنرانی مشهور به Sportpalast را ایراد کرد که مشهورترین سخنرانی‌اش محسوب می‌شود و در آن برای اولین بار به‌طور رسمی اعلام شد که آلمان احتمالاً جنگ را خواهد باخت.

تسلیم شدن رهبر بوئرها پس از نبرد پاردربرگ

این روز در ضمن با کشمکش آزادی‌خواهان و اشغالگران استعمارگر هم تقارنی دارد. در سال ۱۳۲۴ ده‌هزار تن از ملوانان هندی در شصت‌وشش کشتی ناوگان سلطنتی انگلستان که در بندرهای هند پهلو گرفته بود برای استقلال هند و مقابله با دولت استعماری انگلیس سر به شورش برداشتند؛ اما به‌سرعت سرکوب شدند. در ۱۳۲۵ ارتش فرانسه هانوی را اشغال کرد و ویت‌مین^۲ را به گریز وا داشت و در ۱۳۳۵ ددان کیماتی^۳ قهرمان کنیایی

¹ Joseph Goebbels

² Viet Minh

³ Dedan Kimathi

و رهبر شورشیان مائو مائو^۱ به دست نیروهای استعمارگر انگلیسی اعدام شد. در ۱۳۴۳ هم گامبیا از انگلستان استقلال یافت. از رخدادهای دیگر این روز آنکه در سال ۱۳۵۰ دادگاه عالی کالیفرنیا مجازات اعدام را لغا کرد. در سپهر فرهنگ هم چند رخداد در این روز واقع شده است: در ۱۲۸۴ ادوارد دو لاولی^۲ کمیته‌ی المپیک بلژیک را در بروکسل تشکیل داد و در ۱۳۰۸ سیاره‌ی پلوتو از روی عکس‌های برداشته‌شده توسط تلسکوپ کشف شد. در ۱۳۳۲ اولین کلیسای سایننتولوژی^۳ در لس‌آنجلس تأسیس شد و در ۱۳۸۸ تارنمای ویکی‌لیکس^۴ اولین مجموعه از اسناد سری خود را در شمار چندصد هزار منتشر کرد.

در میان مردم ایران زمین مشهورترین زاده‌ی این روز بهاء‌الدین عاملی مشهور به شیخ بهائی، مؤسس مکتب فلسفی اصفهان است که در سال ۹۲۵ هجری خورشیدی به دنیا آمده است. در ۱۳۱۸ هم صفرمراد نیازوف، رهبر حزب کمونیست ترکمن و رئیس‌جمهور ترکمنستان، زاده شد.

گریگول آرژونیکیدزه^۵ دولتمرد بلشویک گرجی (۱۳۱۵)، نادر نادرپور شاعر معاصر (۱۳۷۸) و عبدالرشیدخان خواننده‌ی هندی (۱۳۹۴) هم در این روز از دنیا رفته‌اند.

¹ Mau Mau

² Édouard de Laveye

³ Church of Scientology

⁴ WikiLeaks

⁵ Grigol Orjonikidze

سخنرانی اسپورت پالاست گوبلز

مارتین لوتر در بستر مرگ

صفرمراد نیازوف

فرانچسکو ردی

نیکوس کازانتزاکیس

کلیسای ساینتولوژی

زادگان دیگر این روز عبارت‌اند از چین شی هوانگ اولین شاه چین (بر اساس افسانه‌ها، در ۲۵۹ پیش از میلاد)، ابن حجر عسقلانی قاضی القضاات قاهره (۷۵۰ هجری خورشیدی)، فرانچسکو ردی^۱ پزشک ایتالیایی و بنیان‌گذار

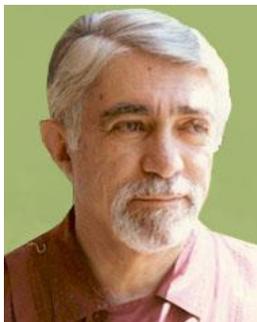
^۱ Francesco Redi

زیست‌شناسی تجربی جدید (۱۰۰۴)، نیکوس کازانتزاکیس^۱، نویسنده‌ی یونانی (۱۲۶۱) و جان تراولتا^۲ هنرپیشه‌ی

آمریکایی (۱۳۳۲). مارتین لوتر^۳ رهبر جنبش پروتستان هم در ۹۲۴ از دنیا رفته است.

عبدالرشیدخان

نادرپور

شیخ بهائی

¹ Nikos Kazantzakis

² John Travolta

³ Martin Luther

سی‌ام بهمن

سرهنگ افشارطوس

سرپاس مختاری

پزشک احمدی

روز شنبه سی‌ام بهمن سال ۳۱ هجری خورشیدی (۱۲ رجب ۳۲ق)، عباس بن عبدالمطلب عموی پیامبر اسلام که از بزرگان قریش در مدینه بود، درگذشت. عباس بن عبدالمطلب، پیش از فتح مکه، در سال هشتم هجری به مسلمانان پیوست و بعد از فتح مکه از جانب پیامبر منصب سقایت حاجیان را بر عهده گرفت. چهار قرن بعد، در روز دوشنبه سی‌ام بهمن سال ۳۹۹ (۲۷ شوال ۴۱۱ق)، الحاکم بامرالله خلیفه‌ی فاطمی در ارتفاعات مُقَطَّم ناپدید شد و تنها لباس خونی‌اش و خرش پس از چند روز یافت شد. این مرد غریب‌ترین خلیفه‌ی فاطمیون بود و به‌خاطر فرمان‌های عجیب و غریب و قاطعیت و جسارتش در کارها شهرتی داشت و احتمالاً به همین خاطر به‌دست

اطرافیان‌ش به قتل رسیده است. فرقه‌ای از اسماعیلی‌ها به نام دروزی‌ها او را مقدس می‌دانند و حتی زمانی برایش الوهیت قائل بودند.

در دوران معاصر در همین روز به سال ۱۳۰۶، علی منصور، مشهور به منصورالملک، والی آذربایجان شرقی شد. در سال ۱۳۲۱ دادگاه عالی جنایی تهران به ریاست عبدالعطوف ریاحی و مستشاری ولی‌زاده انصاری و بوستان و عقیلی تشکیل شد و پزشک احمدی را به جرم قتل عمد جعفرقلی اسعد بختیاری و محمد فرخی یزدی به اعدام محکوم کرد. همچنین سرهنگ نیرومند به جرم قتل مهدی‌خان اسعد بختیاری و معاونت در قتل فرخی به حبس ابد، سرپاس رکن‌الدین مختاری به ده سال و سرهنگ راسخ به شش سال زندان محکوم شدند.

در سی‌ام بهمن سال ۱۳۲۳، سرتیپ اسدالله گلشائیان فرماندار نظامی تهران شد. هشت سال بعد در همین روز به سال ۱۳۳۱، سرتیپ محمود افشارطوس، فرماندار نظامی تهران، به سمت ریاست شهربانی برگزیده شد.

در سال ۱۳۳۸، محمدرضاشاه به پاکستان سفر کرد و در ۱۳۸۲ یک هواپیمای نظامی ایلوشین در نزدیکی کرمان سقوط کرد و ۲۷۵ نفر از سرنشینانش که اغلب سرداران سپاهی بودند کشته شدند (تصویر زیر).

فردریک دوم

واسیل لوسکی

کنستانتیوس دوم

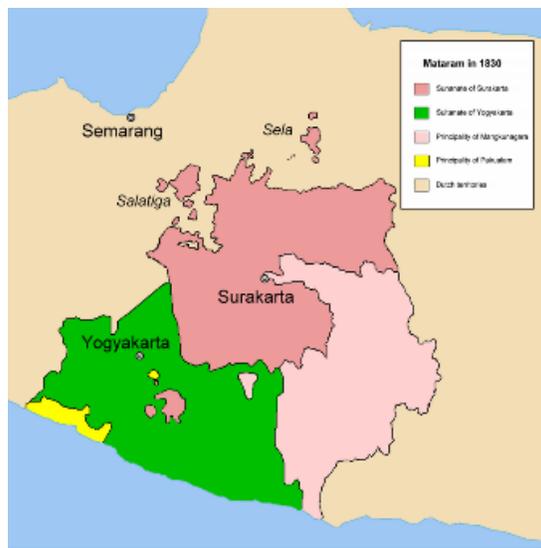
در سی ام بهمن سال ۱۹۷ میلادی، سپتیموس سوروس^۱ در نبرد لوگدونوم^۲ بر رقیب نیرومندش کلودیوس آلبینوس^۳ چیره شد و مقام امپراتوری روم را به دست آورد. در این نبرد هریک از دو طرف ۵۵ تا ۷۵ هزار سرباز داشتند و هر دو تلفاتی چشمگیر دادند. در سال ۶۰۷ هجری خورشیدی، فردریک دوم امپراتور مقدس روم عهدنامه‌ای با ناصرالدین ابوالمعالی محمد کامل ایوبی سلطان کردتبار مصر نوشت و بدون جنگ و خونریزی اداره‌ی اورشلیم و ناصریه و بیت‌الحم را در دست گرفت. در ۱۱۲۳ شهر سوراکارتا^۴ در جاوه تأسیس شد و پایتخت سلطان‌نشین سولو قرار گرفت. در ۱۱۸۵ آرون بر^۵ معاون رئیس‌جمهور پیشین آمریکا به جرم خیانت دستگیر و زندانی شد. در ۱۲۵۱ واسیل لوسکی^۶ شورشی بلغاری در سوفیا به حکم دولت عثمانی به دار آویخته

¹ Septimius Severus
² Battle of Lugdunum
³ Clodius Albinus
⁴ Surakarta
⁵ Aaron Burr
⁶ Vasil Levski

شد و در ۱۲۹۱ پدرو لاسکورن، در گرماگرم درگیری‌های یک کودتای نظامی نافرجام، رئیس‌جمهور مکزیکو شد و ۴۵ دقیقه بعد برکنار شد! این کوتاه‌ترین زمان حضور کسی در چنین مقامی است.

جنگ ایوجیما

قلمرو سوراکارتا

در سال ۱۳۲۰ در جریان جنگ جهانی دوم ۲۵۰ هواپیمای ژاپنی به جزیره‌ی داروین حمله کردند و ۲۴۳ نفر از ساکنان آنجا را با بمباران به قتل رساندند. در همین روز فرانکلین روزولت قانونی گذارند که بر اساس آن شهروندان ژاپنی‌تبار آمریکا بازداشت شده و به اردوگاه‌هایی فرستاده می‌شدند. در ۱۳۲۲، بمباران سنگین آمریکایی‌ها برای نابود کردن صنایع هواپیماسازی آلمان آغاز شد و یک هفته به درازا کشید. در ۱۳۲۳ هم جنگ ایوجیما با پیاده شدن سی‌هزار تفنگدار آمریکایی در این جزیره آغاز شد. همچنین در چنین روزی به سال ۱۳۶۴

¹ Pedro Lascurain

² Battle of Iwo Jima

ارتش سریلانکا هشتاد کشاورز تامیلی را کشتار کرد. در ۱۳۷۹ هم درگیری میان دایاک‌ها و مادوری‌ها در اندونزی به مرگ پانصد تن و بی‌خانمان شدن صد هزار تن انجامید.

قویلای‌خان

قربانیان درگیری دایاک‌ها و مادوری‌ها در اندونزی

دو رخداد جنایتکارانه هم به این روز مربوط می‌شوند که جای توجه دارند. نخست آن که در سال ۳۵۶ میلادی کنستانتیوس دوم، امپراتور روم، فرمانی صادر کرد و همه‌ی معبدهای مشرکان و پرستشگاه‌های غیرمسیحی را ممنوع ساخت. به دنبال این فرمان کتابخانه‌ها و آثار هنری گردآمده در معابد سراسر قلمرو روم توسط مسیحیان مورد حمله قرار گرفت و از میان رفت. دیگر آنکه به سال ۱۲۳۷ هجری خورشیدی، قاتلی به نام دانیل سیکلز که فاسق زنش را کشته بود، به خاطر «جنون آنی» از مجازات اعدام رهایی یافت و این نخستین بار بود که چنین دفاعی در آمریکا چنین نتیجه‌ای به بار می‌آورد؛ هرچند احتمالاً موقعیت وی در مقام سرتیپ جنگ‌های داخلی هم تأثیری داشته است.

¹ Constantius II

این روز در ضمن با فاجعه‌های طبیعی نیز نسبتی دارد. چون در سال ۹۷۸ قله‌ی هوای ناپوتینا^۱ شدیدترین آتشفشانی ثبت شده در تاریخ آمریکای جنوبی را تجربه کرد و در ۱۲۶۲ هم بیش از شصت گردباد بزرگ جنوب ایالات متحده را در هم کوبید.

بتی فریدان

پدرو لاسکورن

دانیل سیکلز

رخدادهای فرهنگی مهم سی‌ام بهمن هم به این قرارند: در ۱۱۹۴، اپرای «سلمانی سویل»^۲ اثر روسینی^۳ بر صحنه رفت. در ۱۲۵۶ توماس ادیسون فونوگراف را اختراع کرد. در ۱۲۶۳ مارک تواین داستان ماجراهای هاکلبری فین را منتشر کرد. در ۱۳۲۷ ازرا پاوند^۴ جایزه‌ی شعر بولینگن^۵ را دریافت کرد. در ۱۳۴۱ کتاب بتی فریدان^۶ به نام «راز زنانه» به موجی از گرایش‌های زن‌گرایانه (فمینیستی) دامن زد و در ۱۳۶۳ ویلیام شرودر^۷ نخستین کسی بود که قلب مصنوعی در سینه‌اش جاگذاری شد.

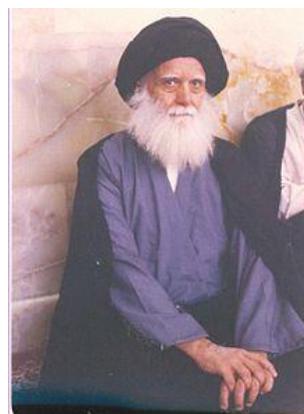
¹ Huaynaputina
² The Barber of Seville
³ Gioachino Rossini
⁴ Ezra Pound
⁵ Bollingen Prize
⁶ Betty Friedan
⁷ William Schroeder

آندره برتون

روسینی

محمد صادق صدر

در میان اهالی ایران زمین در این روز به سال ۱۳۷۷ محمدصادق صدر، روحانی عراقی، درگذشته است.

زادگان انیرانی این روز عبارت‌اند از آندره برتون^۱ شاعر و نویسنده‌ی فرانسوی (۱۲۷۴)، انزو فراری^۲

قهرمان اتومبیل‌رانی و بنیان‌گذار خودروسازی فراری (۱۲۷۶) و کارل آلبرشت^۳ کارآفرین آلمانی و مؤسس

فروشگاه‌های زنجیره‌ای آلدی (۱۲۹۸).

قوبلای خان امپراتور مغول چین (۶۷۲)، ژان لویی گوز دو بالزاک^۴ نویسنده‌ی فرانسوی (۱۰۳۳) و اومبرتو

اکو^۵ نویسنده‌ی ایتالیایی (۱۳۹۴) هم در این روز درگذشته‌اند.

¹ André Breton

² Enzo Ferrari

³ Karl Albrecht

⁴ Jean-Louis Guez de Balzac

⁵ Umberto Eco

اول اسفند

روز اول اسفند سال ۱۲۶۸ هجری خورشیدی، میرزا ملکم‌خان نخستین شماره از روزنامه‌ی *قانون* را در لندن منتشر کرد و این اولین روزنامه‌ی مدرن ایرانی بود که به انتقاد از شاه و دولت می‌پرداخت. در همین روز به سال ۱۳۰۵، مدرسه‌ی علوم سیاسی از وزارت امور خارجه جدا شد و به وزارت معارف پیوست. در همین روز رضاشاه لایحه‌ی تأسیس راه‌آهن را به مجلس برد و دو سال بعد در ۱۳۰۷ شعب بانک ملی ایران در بازار تهران و بازار بوشهر افتتاح شدند. در همین روز میرزا احمدعلی سپهر مورخ‌الدوله به ریاست اداره‌ی ثبت اسناد و املاک شمال تهران رسید.

در سال ۱۳۶۶، مردم قره‌باغ در همه‌پرسی به جدایی از جمهوری آذربایجان و پیوستن به ارمنستان رأی دادند و بحرانی سیاسی را پدید آوردند و در ۱۳۶۹ مردم تیرانا پایتخت آلبانی بر ضد سيطره‌ی کمونیست‌ها تظاهرات کردند و مجسمه‌ی عظیم انور خوجه، بنیان‌گذار دولت کمونیستی آلبانی را سرنگون کردند (تصویر بالا).

شورش لهستانی‌ها در کراکو

زلزله‌ی کونسپسیون در شیلی

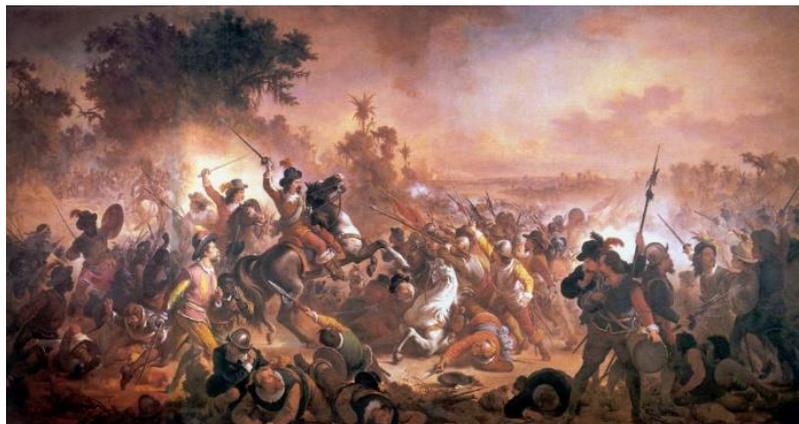
در اول اسفند سال ۱۰۲۷، هلندی‌ها با ۳۵۰۰ سرباز در نبرد دوم گواراراپس^۱ از قوای متحد ضداستعماری که ۲۶۰۰ نفر عده داشتند شکست خوردند و با به جا نهادن بیش از هزار کشته از فکر استیلا بر برزیل دست کشیدند. در ۱۱۸۶ ارتش روسیه بدون اعلان جنگ و غافلگیرانه به سوئد حمله کردند و نیمه‌ی شرقی این قلمرو را تصرف کردند و این همان بخشی است که به فنلاند تبدیل شد. ۱۲۲۴ لهستانی‌های استقلال‌طلب در کراکو^۲ سر به شورش برداشتند. در سال ۱۲۹۴، در جریان جنگ جهانی اول، نبرد خونین وردن^۳ در مرز فرانسه و آلمان

¹ Battle of Guararapes

² Kraków

³ Battle of Verdun

آغاز شد. در ۱۲۹۷ کورت آیزنر، سوسیالیست آلمانی، کشته شد و در هیجان ناشی از این واقعه بلشویک‌ها شورشی مسلحانه کردند و در مونیخ قدرت را به دست گرفتند و جمهوری شوروی باواریا را تشکیل دادند و در ۱۳۱۱ آدولف هیتلر برای جذب منابع مالی برای حزب نازی نشست مشترکی با رهبران صنعتی آلمان برگزار کرد.

نبرد گواراراپس

حمله‌ی روسیه به فنلاند

دو فاجعه‌ی طبیعی هم در این روز رخ داده است: در ۱۲۱۳ زلزله شهر کونسپسیون در شیلی را ویران ساخت و در ۱۳۵۷ زلزله در منطقه‌ی آتشفشانی سینیلا در اندونزی باعث شد یک توده گاز سمی H_2S رها شود و به مرگ ۱۴۹ روستایی منتهی گردد.

راست: سکویا

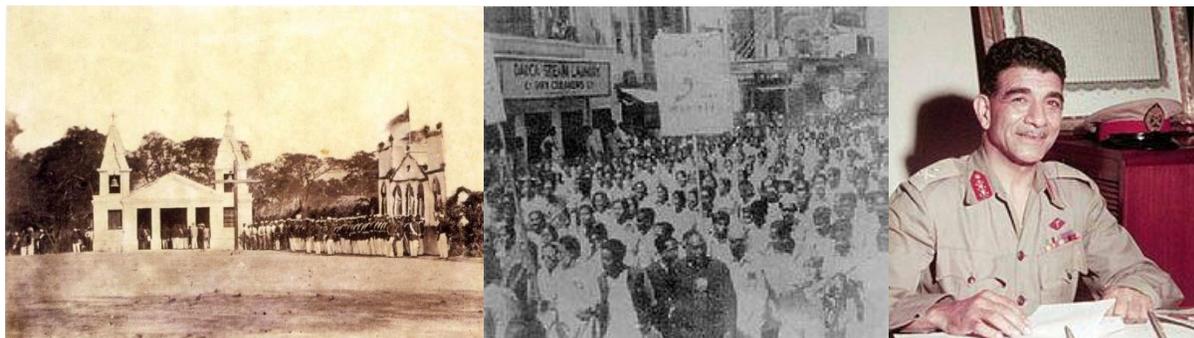
چپ: آغازگاه نبرد وردن

در اول اسفند سال ۱۱۷۰، جرج واشینگتن فرمان تأسیس اداره‌ی پست آمریکا را امضا کرد. در سال ۱۱۸۲ اولین لوکوموتیو که با نیروی بخار کار می‌کرد در کارخانه‌ی ذوب آهن ولز به کار گرفته شد. در ۱۲۰۶، اولین شماره از مجله‌ی چيروکی فونیکس^۱ منتشر شد که با الفبای ابداعی سکویا زبان بومی سرخ‌پوستان را می‌نوشت. در ۱۲۵۰ موزه‌ی هنری متروپولیتن در نیویورک گشایش یافت و در همین روز به سال ۱۲۸۷ مانیفست فوتوریست‌ها در روزنامه‌ی ال فیگارو به چاپ رسید. در سال ۱۳۱۳ کارولین میکلسن^۲ اولین زنی بود که به قطب جنوب پای نهاد (تصویر روبرو). در ۱۳۲۶، کمونیست‌ها در چکسلواکی با پشتیبانی شوروی کودتا کردند و کمی بعدتر یکی از رهبران چائوشسکو قدرت را برای چهل سال قبضه کرد. در ۱۳۳۰ هواداران زبان بنگالی در دانشگاه داکا در پاکستان شرقی (بنگلادش) تظاهرات کردند. در ۱۳۴۱ مدیران استودیوهای فیلم‌سازی آمریکا پذیرفتند که وزارت جنگ فیلم‌هایشان را پیش از نمایش سانسور کند و در ۱۳۶۴ شوروی ایستگاه فضایی میر را به مدار زمین فرستاد که پانزده سال در مدار باقی ماند و ده سال مسکونی بود.

¹ Cherokee phoenix

² Caroline Mikkelsen

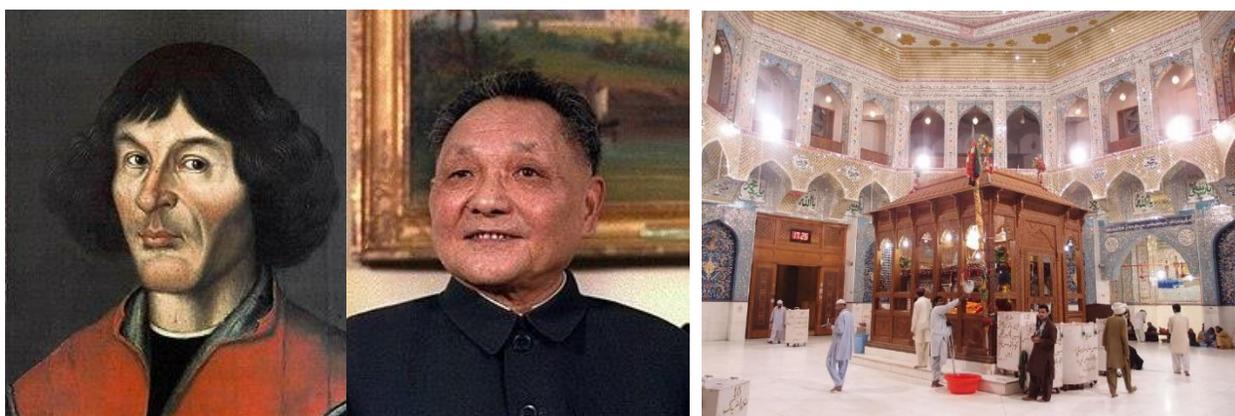

ساخت موزه‌ی متروپولیتن

تظاهرات داکا در هواداری از زبان بنگالی

محمد نجیب

در میان مردم ایران زمین، هوانس تومانیان شاعر ارمنی (۱۲۴۷) و کریم باقری فوتبالیست ایرانی (۱۳۵۲) در اول اسفند زاده شدند و لعل شهباز قلندر، فیلسوف و صوفی (۶۵۲) در چنین روزی درگذشته‌اند. در روز دوشنبه اول اسفند سال ۱۳۰۰ (۲۳ جمادی الثانی ۱۳۴۰ ق.) هم ملا حبیب‌الله علی مدد بن رمضان کاشانی از علمای شیعه درگذشت.

نیکولاس کوپرنیک

دنگ شیائو پینگ

آرامگاه لعل شهباز قلندر

در میان ایرانیان این افراد در اول اسفند زاده شده‌اند: نیکولاس کوپرنیک^۱، ریاضی‌دان لهستانی (۸۵۱)، لودویگ بولتسمان^۲ فیزیک‌دان اتریشی (۱۲۲۲)، محمد نجیب اولین رئیس‌جمهور مصر (۱۲۷۹)، آلکسی کوسیگین^۳ نظامی روس و نخست‌وزیر اتحاد جماهیر شوروی (۱۲۸۲)، آن شریدان^۴ هنرپیشه‌ی آمریکایی (۱۲۹۳) و رابرت موگابه دیکتاتور زیمباوه (۱۳۰۲).

بلانشو

داگلاس

بولتسمان

لامبورگینی

رفتگان این روز هم عبارت‌اند از: فردریک داگلاس^۵ نویسنده‌ی مخالف برده‌داری آمریکایی (۱۲۷۳)، سر پرسی زاخاریاس کاکس^۶ (۱۳۱۵)، فروچیو لامبورگینی^۷ مؤسس شرکت خودروسازی لامبورگینی (۱۳۷۱)، دنگ شیائوپینگ^۸ سیاست‌مدار کمونیست چینی (۱۳۷۵) و موریس بلانشو^۹ فیلسوف فرانسوی (۱۳۸۱).

¹ Nicolaus Copernicus

² Ludwig Boltzmann

³ Alexei Kosygin

⁴ Ann Sheridan

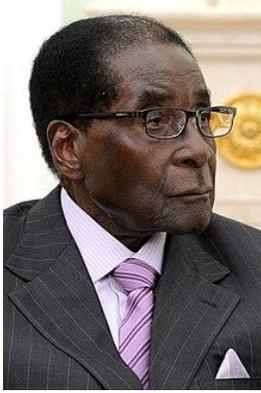
⁵ Frederick Douglass

⁶ Sir Percy Zachariah Cox

⁷ Ferruccio Lamborghini

⁸ Deng Xiaoping

⁹ Maurice Blanchot

رابرت موگابه

آلكسى كوسىگىن

كرىم باقرى

آن شرىدان

دوم اسفند

روز دوم اسفند سال ۱۲۴۶ شیرعلی خان افغان بر دشمنانش غلبه کرد و دوباره در هرات به قدرت رسید و در نتیجه محم اعظم خان که از حکومت ساقط شده بود به ایران پناه برد. نیم قرن بعد، در روز دوم اسفند سال ۱۲۹۹، مجلس گرجستان اولین قانون اساسی این کشور را نوشت که ماهیتی مردمسالارانه داشت و کمی بعد با هجوم ارتش سرخ و چیرگی کمونیست‌ها برافتاد. پنج سال بعد، در سال ۱۳۰۵، دکتر محمد مصدق در مجلس با جهت شمالی جنوبی راه آهن مخالفت کرد و هشدار داد که این خط می تواند توسط قوای بیگانه برای مقاصد جنگی مورد استفاده قرار بگیرد و در مقابل مسیر شرقی غربی را پیشنهاد کرد که کاربردی تجاری داشت. به سال ۱۳۳۹ هم بیستمین دوره‌ی مجلس شورای ملی گشایش یافت و در همین روز موافقتنامه بازرگانی ایران و چکسلواکی به مبلغ شصت میلیون فرانک امضاء شد.

در روز دوم اسفند سال ۸۱۸ هجری خورشیدی، فدراسیون پروس شکل گرفت. در ۱۲۴۳ توماس ویلالبا^۱ ریس جمهور اروگوئه با ونانسیو فلورس^۲ رهبر شورشیان عهدنامه‌ی صلح نوشت و به این شکل جنگ داخلی اروگوئه پایان یافت و زمینه برای جنگ ویرانگر سه متحد هموار گشت.

یک رخداد دینی در تاریخ مسیحیت هم در دوم اسفند رخ داده است و آن ایتکه در سال ۳۶۲ میلادی، آتاناسیوس^۳، پیشوای مذهبی مسیحی و پیشگام آیین کاتولیک، به اسکندریه بازگشت و سراسقف آنجا شد.

دوم اسفند در تاریخ رویدادهای فرهنگی و فنی و اجتماعی هم مهم بوده است. در ۱۲۲۰، جان گریناف^۴ اولین ماشین ریسندگی را در آمریکا اختراع کرد. در ۱۲۲۶ مارکس^۵ و انگلس^۶ مانیفست کمونیست را منتشر کردند. در ۱۲۵۵، باله‌ی «دریاچه‌ی قو» اثر چایکوفسکی در تئاتر بلشوی^۷ مسکو بر صحنه رفت. در ۱۲۵۶ اولین دفترچه راهنمای تلفن در کانکتیکات چاپ شد، در ۱۳۰۲، کالوین کولج^۸ اولین رئیس جمهور آمریکا بود که طی برنامه‌ای رادیویی از کاخ سفید با مردم سخن گفت. در ۱۳۲۲، هواپیماهای آمریکایی شهرهای هلند را بمباران کردند و هزاران شهروند غیرنظامی را کشتند. بعدتر ادعا شد که خلبانان در جهت یابی اشتباه کرده بودند! و در ۱۳۲۵ ادوین لند اولین دوربین پولاروئید را در نیویورک رونمایی کرد.

¹ Tomas Villalba

² Venancio Flores

³ Athanasius

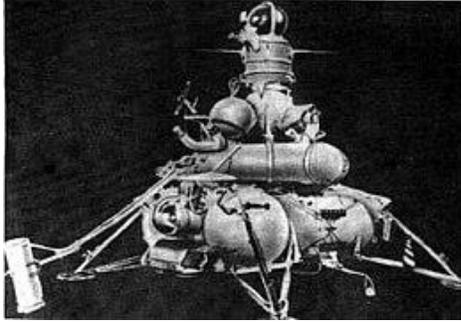
⁴ John Greenough

⁵ Karl Marx

⁶ Friedrich Engels

⁷ Bolshoi Theatre

⁸ Calvin Coolidge

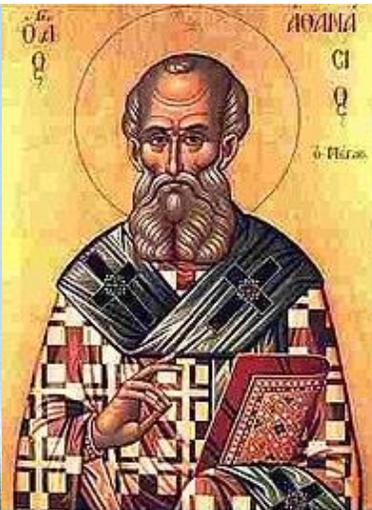

در سال ۱۳۴۳، مالکوم ایکس ترور شد و به قتل رسید و در ۱۳۴۹ کنوانسیون داروهای روانگردان در وین به امضای چند کشور رسید. در سال ۱۳۵۰ نیکسون به چین سفر کرد و روابط دو کشور به سوی عادی‌سازی حرکت کرد و در همین روز سفینه‌ی بی‌سرنشین

شوروی به نام لونا ۲۰ بر سطح ماه به خاک نشست (تصویر بالا). در ۱۳۵۱ هم جنگنده‌ی اسرائیلی در صحرای سینا به اشتباه هواپیمای مسافربری لیبیایی را سرنگون کرد که در نتیجه ۱۰۸ سرنشین غیرنظامی‌اش به قتل رسیدند.

امام احمد بن ابراهیم

آتاناسیوس

شولم

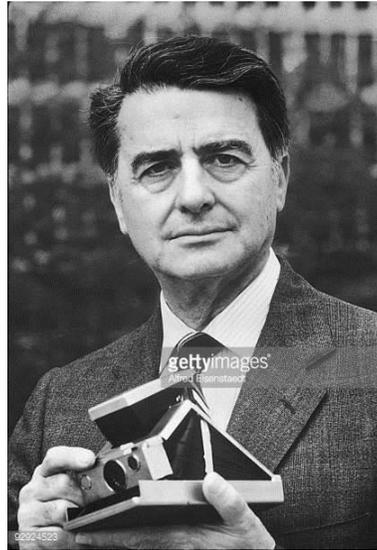
در میان مردم متعلق به حوزه‌ی تمدن ایرانی، مُسْتَعَصِمِ خلیفه‌ی عباسی (۶۳۶)، شیرعلی خان افغان در ۱۲۵۷ و صادق طباطبایی دولتمرد و روزنامه‌نگار در ۱۳۹۳ درگذشتند.

¹ Malcolm X

این افراد در دوم اسفند درگذشته‌اند: امام احمد بن ابراهیم غازی سردار و پیشوای دینی مردم سومالی که با خلیفه‌ی عباسی جنگید و دولت آفار را در سومالی بنیان نهاد (۹۲۱)، گرشوم شولم فیلسوف آلمانی-اسرائیلی (۱۳۶۰)، و میخائیل شولوخوف آداستان‌نویس روس (۱۳۶۲).

سکه‌ی مستعصم

ادوین لند و دوربین پولاروید

شولوخوف

¹ Gershom Scholem
² Mikhail Sholokhov

سوم اسفند

در روز سوم اسفند سال ۱۲۹۹، رضاشاه و سید ضیاء طباطبایی به دنبال کودتا قدرت را به دست گرفتند. در ۱۳۰۰، رضاخان سردار سپه، وزیر جنگ، طی اعلامیه‌ای خود را مسبب کودتا معرفی کرد و افزود از اقدام خود در پیشگاه عموم شرمند نیستم. هفت سال بعد، در سال ۱۳۰۷، ساختمان یک مریض‌خانه‌ی هزارتخت‌خوابی در تهران آغاز شد. در همین روز، افراد ایل قشقایی در منطقه‌ی چاه کاظم‌اجتماع کرده و با ریاست علی‌خان سالارحشمت، برادر سردار عشایر (صولت‌الدوله)، با دولت مرکزی بنای مخالفت گذاشتند و آزادی صولت‌الدوله

را که به تازگی زندانی شده بود، درخواست کردند. حشمت‌الدوله با اجرای قانون سربازی عمومی و اجباری شدن گرفتن شناسنامه هم مخالف بود و چند شهر را با هشت‌هزار سواری که داشت گرفت و شیراز را محاصره کرد.

روز سوم اسفند سال ۱۳۱۳، در مراسم بزرگداشت کودتای سال ۱۲۹۹ که با حضور رضاشاه برگزار می‌شد، پیشاهنگان در میدان جلالیه رژه رفتند و یک هواپیمای یک‌موتوره که در هوا عملیات آکروباتیک انجام می‌داد در پانصدمتری مردم سقوط کرد؛ اما کسی صدمه ندید و همه آرامش خود را حفظ کردند و مراسم ادامه یافت. کسی که در این مراسم از صحنه‌ها فیلم‌برداری می‌کرد خان‌بابا معتضدی بود. در ۱۳۲۲، دولت شوروی مردم داغستان را -که به‌طور رسمی با اسم‌های ساختگی چیچن و اینگوش نامیده می‌شدند- از قفقاز به آسیای میانه تبعید کرد. از ششصد هزار نفر که جمعیت تبعیدیان داغستانی بود، یک‌سومشان یعنی دویست هزار نفر در جریان این نسل‌کشی کشته شدند. درست شانزده سال بعد، در سال ۱۳۳۸، موافقتنامه‌ی استفاده از کمک بلاعوض امریکا به‌منظور ساختن راه‌آهن شرفخانه-قطور در تهران امضاء شد که کشور ایران را به ترکیه متصل کرد. در سال ۱۳۸۴ هم زلزله‌ی زرنند کرمان به مرگ ۶۱۲ تن و زخمی شدن ۱۱۱۴ تن انجامید (تصویر بالا). در ۱۳۸۹، ده‌ها هزار بحرینی در اعتراض به کشته‌شدن معترضان به‌دست پلیس در منامه راهپیمایی کردند و به‌سال ۱۳۹۲ در زنجیره‌ای از بمب‌گذاری‌ها در شهر حیدرآباد هند دست‌کم هفده تن کشته و ۱۱۹ تن زخمی شدند.

تبعیدیان داغستانی

بمب‌گذاری در شهر حیدرآباد

روز سوم اسفند سال ۷۴۹، روبرت دوم به پادشاهی اسکاتلند رسید و سلسله‌ی استوارت را تأسیس کرد. در ۸۷۳ شارل هشتم شاه فرانسه وارد ناپل شد و آنجا را به قلمرو خود منضم ساخت. در سال ۹۹۱، شورای سرکردگان اسلاو میخائیل اول را به مقام تزاری برگزیدند و به این ترتیب سلطنت دودمان رومانوف آغاز شد و در ۱۲۲۵ در نبرد بوئنا ویستا پنج‌هزار سرباز آمریکایی بر پانزده‌هزار مکزیکی غلبه کردند.

¹ Michael Romanov
² Battle of Buena Vista

در سال ۱۲۲۶، انقلاب ۱۸۴۸م فرانسه به تشکیل جمهوری دوم منتهی شد. در ۱۲۳۴ اولین گردهمایی حزب جمهوری خواه آمریکا در پیتسبورگ برگزار شد و در ۱۲۴۰ جفرسون دیویس طی مراسمی در ریچموند واقع در ویرجینیا برای شش سال ریاست جمهوری ایالت های جنوبی (کنفدراسیون) را بر عهده گرفت. در ۱۲۸۱، کوبا خلیج گوانتانامو را به ایالات متحده آمریکا واگذار کرد. در ۱۲۹۹ پس از غلبه ی روس ها بر چینی ها در مغولستان و بیرون رانده شدن سپاهیان چینی از منطقه، سردار روس رومان فون اونگرن-اشترنبرگ^۱ رهبر مغولان بوگدخان^۲ را به امپراتوری مغولستان برکشید و در ۱۳۲۱ سه تن از رهبران جنبش روشنفکرانه ی ضدنازی رز سپید پس از محاکمه ای پر سر و صدا در آلمان اعدام شدند.

انقلاب ۱۸۴۸ م. فرانسه

در سوم اسفند سال ۱۳۳۵ نگو دین دیم^۳ رهبر ویتنام جنوبی از سوء قصد یک مأمور کمونیست جان سالم

به در برد و در ۱۳۳۶ مصر و سوریه به هم پیوستند تا جمهوری متحد عربی تشکیل دهند.

در سال ۱۳۵۲ سازمان کنفرانس اسلامی در لاهور اولین نشست خود را برگزار کرد. سی وهفت کشور به

این همایش نماینده فرستادند و بیست و دو رهبر کشور در این مراسم حضور داشتند. در ۱۳۶۴ هم حزب قدرت

¹ Roman von Ungern-Sternberg

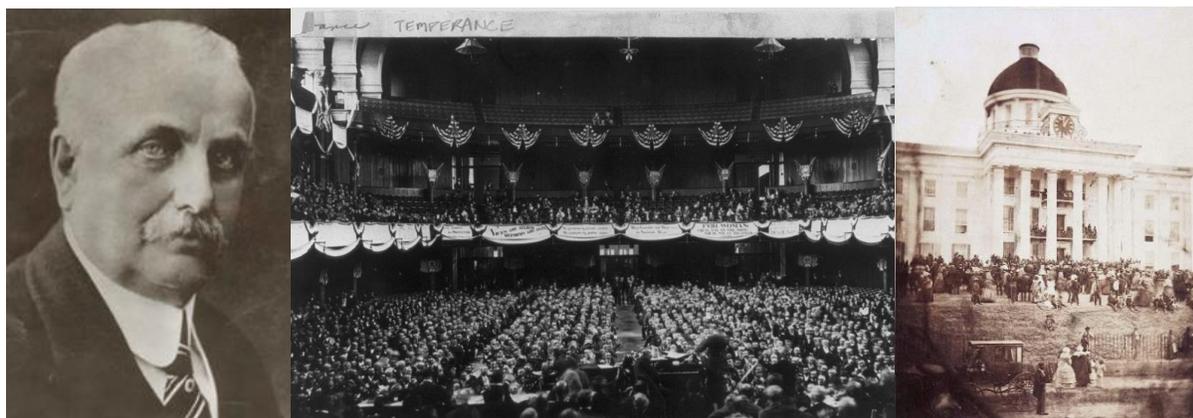
² Bogd Khan

³ Ngô Đình Diệm

مردم در فیلیپین، در اعتراض به خشونت‌های دولتِ مارکوس، انقلابی صلح‌آمیز را آغاز کرد که به سرنگونی مارکوس منتهی شد.

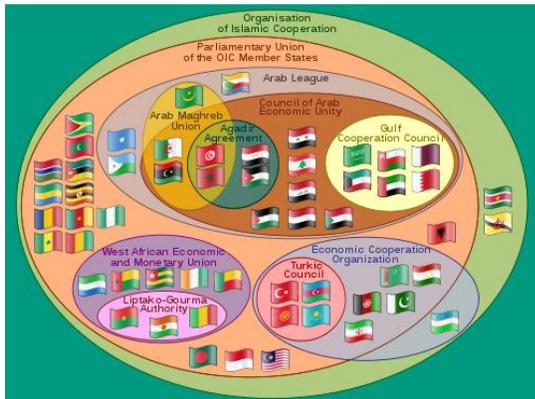
نبرد بوئنا ویستا

فرانک وولورث اولین همایش کنوانسیون ملی منع مشروبات الکلی در آمریکا دانشگاه دولتی پنسیلوانیا

¹ Ferdinand Marcos

شمار زیادی از رخدادهای پراکنده‌ی جالب توجه هم در این روز رخ داده است. در ۶۲۳ توماس، اولین اسقف فنلاند، که نخستین شخصیت تاریخ این کشور هم هست، از مقام خود استعفا داد. در سال ۱۰۱۰ کتاب گفتگوهایی درباره‌ی دو نظام عمده‌ی جهانی^۱ به قلم گالیله انتشار یافت. در ۱۰۲۹ سیل موسوم به سنت پیتر سواحل هلند و شمال آلمان را فرا گرفت و به غرق شدن پانزده‌هزار تن منتهی شد. در ۱۲۳۳ دانشگاه دولتی پنسیلوانیا تأسیس شد. در ۱۲۵۰ حزب مخالف مصرف مشروب الکلی اولین همایش خود را در کلمبوس اوهایو برگزار کرد و جیمز بلک^۲ را به ریاست برگزید و در ۱۳۰۵ ورنر هایزنبرگ^۳ فیزیک‌دان آلمانی در نامه‌ای که دوستش ولفگانگ پائولی^۴ نوشته بود برای نخستین بار ایده‌ی عدم قطعیت را مطرح کرد.

کشورهای عضو سازمان کنفرانس اسلامی

توماس

ولفگانگ پائولی

¹ *Dialogue Concerning the Two Chief World Systems*

² James Black

³ Werner Heisenberg

⁴ Wolfgang Pauli

در ۱۲۵۷ فرانک وول‌وُرت^۱ اولین مغازه از فروشگاه‌های زنجیره‌ای‌اش را در نیویورک افتتاح کرد و در ۱۳۵۸ تیم هاکی روی یخ آمریکا در مسابقه‌ی مشهوری تیم نیرومند شوروی را شکست داد و بر این مبنا تبلیغات زیادی در آمریکا انجام پذیرفت و در ۱۳۸۴ هم شش مرد مسلح در یکی از بزرگ‌ترین دزدی‌های انگلستان ۵۳ میلیون پوند را از یک صندوق امانت در کنت^۲ به سرقت بردند.

نگو دین دیم

تظاهرات در فیلیپین

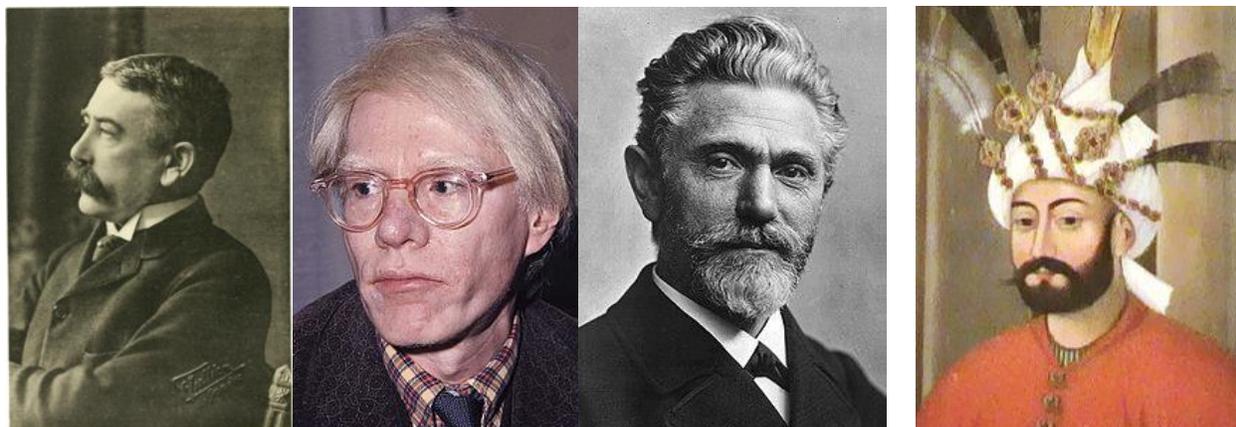
در میان مردم ایران زمین به سال ۴۰۶ هجری خورشیدی، ضیاءالدین عبدالملک بن یوسف جوینی نیشابوری مشهور به امام‌الحرمین جوینی، دانشمند و فقیه شافعی، زاده شد و در سال ۸۹۲ شاه تهماسب اول صفوی به دنیا آمد. در ۱۱۷۹ هم خارک سینگ پسر رانجیت سینگ، فرمانروای مقتدر سیک‌ها، چشم به جهان گشود.

از رفتگان مشهور این روز هم ولید بن عبدالملک (ولید اول)، خلیفه‌ی اموی است که در سال ۹۳ هجری خورشیدی جان داد و برخی دیگر به گوشه‌ی جنوب شرقی این قلمرو تمدنی مربوط می‌شوند. در سال ۱۳۳۶

¹ Frank Woolworth

² Kent

ابوالکلام آزاد دانشمند و ادیب هندی و وزیر فرهنگ این کشور درگذشت و در ۱۳۶۰ جوش ملیح آبادی شاعر پاکستانی جان باخت.

فردیناند دو سوسور

اندی وار هول

آگوست ببل

شاه تهماسب

زادگان نامدار دیگر این روز عبارت‌اند از: جرج واشینگتن (۱۱۱۰)، آرتور شوپنهاور^۱ فیلسوف آلمانی (۱۱۶۶)، آدولف کوتله^۲ ریاضی‌دان و جامعه‌شناس بلژیکی (۱۱۷۴)، آگوست ببل^۳ سیاستمدار سوسیال دموکرات و نظریه‌پرداز آلمانی (۱۲۱۸) و هاینریش هرتز^۴ فیزیک‌دان آلمانی (۱۲۳۵).
 باروخ اسپینوزا^۵ فیلسوف هلندی (۱۰۵۵)، چارلز لایل^۶ طبیعی‌دان و زمین‌شناس انگلیسی (۱۲۵۳)، فردیناند دو سوسور^۷ زبان‌شناس سویسی (۱۲۹۱) و اندی وار هول^۸ هنرمند آمریکایی (۱۳۶۵) هم در این روز درگذشته‌اند.

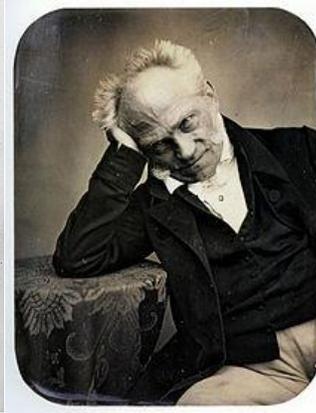
¹ Arthur Schopenhauer
² Adolphe Quetelet
³ August Bebel
⁴ Heinrich Hertz
⁵ Baruch Spinoza
⁶ Charles Lyell
⁷ Ferdinand de Saussure
⁸ Andy Warhol

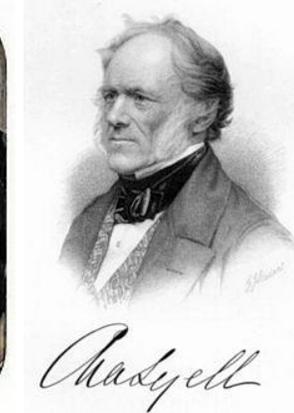
اسپینوزا

آدولف کوتله

آرتور شوپنهاور

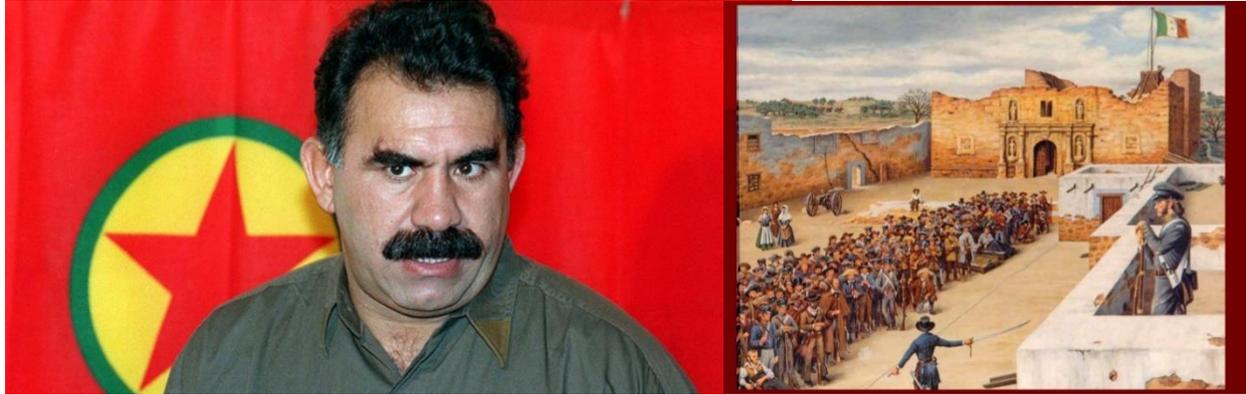

چارلز لایل

چهارم اسفند

روز دوشنبه چهارم اسفند سال ۱۲۶۹، به دستور ناصرالدین شاه، سربازان به در سرای سید جمال اسدآبادی رفتند و بی آنکه مهلت دهند تا باروبنه‌اش را ببندد، او را بر اسبی نشانند و به روایتی برهنه به تبعیدش فرستادند. در ۱۳۲۳ ترکیه، در آخرین روزهای جهان جهانی دوم، به آلمان اعلان جنگ داد. در سال ۱۳۳۸ به مناسبت پنجمین سالگرد پیمان سنتو اعلامیه مشترکی از سوی رهبران ایران، ترکیه و پاکستان انتشار یافت. یک سال بعد (۱۳۳۹) در همین روز، دانشجویان دانشگاه تهران به علت عدم رضایت از مسائل جاری سیاسی، دست به اعتصاب و تظاهرات شدید زدند و ضمن دادن شعار علیه دکتر اقبال و شریف‌امامی نسبت به انتخابات زمستانی مجلس شورای ملی اعتراض کردند. در اثر مداخله‌ی پلیس زدوخورد بین دانشجویان و گارد امنیتی آغاز شد. دانشجویان اتومبیل دکتر منوچهر اقبال را به آتش کشیدند؛ ولی اقبال توسط تنی چند از دوستان خود از دست دانشجویان نجات یافت و فرار کرد.

در سال ۱۳۴۴، یک کودتای درون حزبی توسط صلاح جدید، امین حافظ را از قدرت برکنار کرد که هردو از اعضای حزب بعث سوریه بودند. در ۱۳۷۷ هم عبدالله اوجالان رهبر کردهای ترکیه در آنکارا به جرم خیانت محاکمه شد.

عبدالله اوچالان

محاصره‌ی آلامو

در سال ۹۳۲، سرخ‌پوستان مایوچه^۱ با فرماندهی لوتارو^۲ در نبرد ماریهوتنیو بر مهاجمان اسپانیایی غلبه کردند. در ۱۱۷۵، هزاروپانصد انقلابی فرانسوی در حمایت از شورشیان ایرلندی به خاک بریتانیا حمله بردند؛ اما توسط پانصد سرباز ذخیره‌ی انگلیسی پس زده شدند. در ۱۲۱۴، محاصره‌ی آلامو^۳ توسط قوای مکزیکی که مقدمه‌ی نبرد مشهوری در این شهر بود آغاز شد و در ۱۲۶۱، آلاباما اولین ایالت آمریکا شد که قوانین ضد تراست را به اجرا گذاشت و در ۱۲۹۵ معترضان در سن پترزبورگ تظاهرات کردند و به این ترتیب انقلاب فوریه‌ی ۱۹۱۷ م. روسیه آغاز شد.

³ Alamo

در چهارم اسفند ۱۲۹۸ حزب نازی تأسیس شد. در ۱۳۱۲، لئوپولد سوم شاه بلژیک شد. در همین روز به سال ۱۳۲۰ زیردریایی‌های ژاپنی به ساحل سانتا باربارا در کالیفرنیا حمله کردند و در ۱۳۲۳ آمریکایی‌ها مانیل را از ژاپنی‌ها گرفتند. درست در همین روز شهر آلمانی فورتسهایم با بمباران‌های پیاپی انگلیسی‌ها با خاک یکسان شد.

سه حادثه‌ی مهم در تاریخ دین مسیح هم در چهارم اسفند قرار رخ داده است. یکی آنکه در سال ۳۰۳ میلادی دیوکلتیان امپراتور روم دستور داد کلیسای نیکومدیه^۱ تخریب شود و به این ترتیب هشت سال مخالفت با مسیحیان در روم آغاز شد. دیگری آن که در سال ۵۳۲ میلادی یوستینیان^۲ امپراتور روم دستور ساخت کلیسای هاگیا سوفیا را صادر کرد که امروز به مسجد ایاصوفیا تبدیل شده است. سومی هم آنکه در سال ۸۳۳ هجری خورشیدی، کتاب مقدس توسط گوتنبرگ چاپ شد و این اولین کتاب چاپ شده در اروپا بود.

ابر نواختر در ابر ماژلان

لئوپولد سوم

حمله‌ی ژاپن به سانتا باربارا

¹ Pforzheim

² Diocletian

³ Nicomedia

⁴ Justinian

رخدادهای پراکنده‌ی مهم دیگری هم در روز
چهارم اسفند واقع شده است. در سال ۱۲۶۴ چارلز
مارتین هال^۱ موفق شد روشی کارآمد برای تولید
آلمینیوم پیدا کند. در ۱۲۸۳ کلپ روتاری^۲ تأسیس شد
و در ۱۳۱۹ پلوتونیم برای نخستین بار تخلیص شد. در

سال ۱۳۳۲ اولین مایه‌کوبی جمعی کودکان در برابر فلج اطفال در پیتسبورگ انجام گرفت. در ۱۳۶۵ آبرنواختری
در ابر ماژلان نمایان شد. در ۱۳۷۵ دانشمندان انگلیسی اعلام کردند که یک گوسفند به نام دالی را شبیه‌سازی
کرده‌اند (تصویر بالا) و در سال ۱۳۸۸ گروهی ناشناخته از جنایت‌کاران دوونیم‌میلیون لیتر روغن دیزل و مواد
نفی دیگر را در رود لامبرو^۳ در ایتالیا ریختند و یک فاجعه‌ی زیست محیطی ایجاد کردند.

چارلز مارتین هال

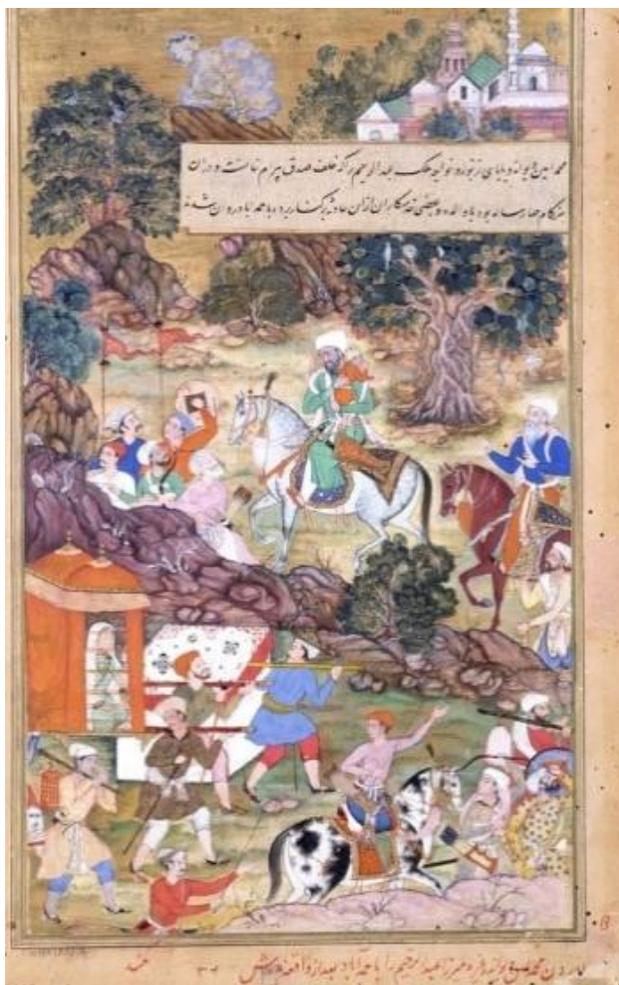

انقلابیون سن پترزبورگ

¹ Charles Martin Hall

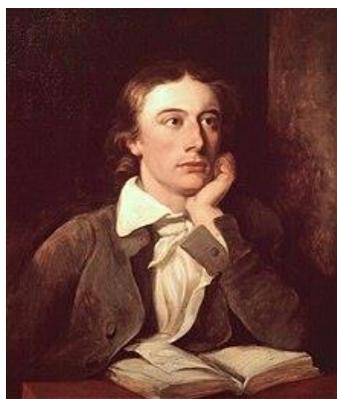
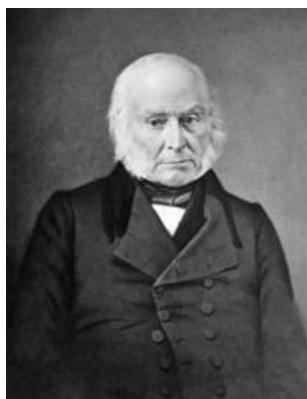
² Rotary Club

³ River Lambro

در میان مردم ایران زمین در سال ۹۱۷ سلیمه سلطان بیگم ملکه‌ی اکبر شاه گورکانی (تصویر روبرو) زاده شد و در همین روز به سال ۱۳۳۹ هم هادی رنجی شاعر سبک هندی درگذشت.

از میان انیرانیان، در ۱۱۹۹ جان کیتس^۱ شاعر انگلیسی زاده شد و در ۱۲۲۶ جان کوینسی آدامز^۲ رئیس جمهور آمریکا درگذشت. در سال ۱۲۳۳ هم کارل فریدریش گاوس^۳ ریاضی دان آلمانی فوت کرد.

¹ John Keats

² John Quincy Adams

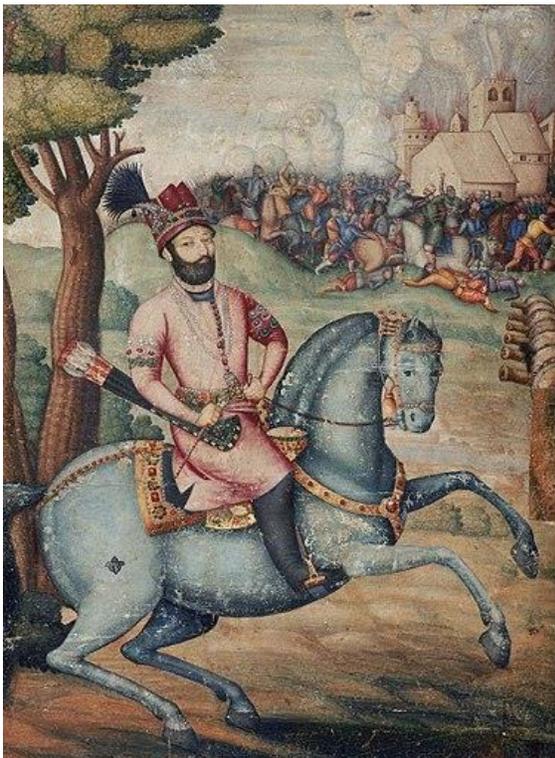
³ Carl Friedrich Gauss

آدامز

کیتس

گاوس

پنجم اسفند

روز پنجم اسفند سال ۱۱۱۷ هجری خورشیدی،

نبرد گرّتل با پیروزی قاطع نیروهای ایرانی و چیرگی نادرشاه بر محمدشاه گورکانی خاتمه یافت (تصویر روبرو).

در همین روز به سال ۱۲۰۰ اولین معبد سوامی نارایان در احمدآباد هند ساخته شد و در ۱۲۵۳ (۱۶ محرم ۱۲۹۲ق)

فرانسوا ژوزف امپراتور اتریش دو تن از اتباعش به نام گوستاو فون ریدرر و فن مونوواردا را به ایران فرستاد تا سازوکار چاپ تمبر در کشور را راه‌اندازی کنند.

در چنین روزی به سال ۱۳۲۵، عده‌ای از علماء

تهران و شهرستان‌ها نسبت به ادامه‌ی بازداشت آیت‌الله کاشانی و تبعید ایشان به قزوین اعتراض کردند. در ۱۳۳۲،

لایحه‌ی استقلال کانون وکلای دادگستری از طرف کمیسیون‌های مشترک مجلسین تصویب شد و وزیر دارائی

لایحه‌ی ایجاد سازمان سد کرج و اساسنامه‌ی آن را به مجلس داد. در همین روز اتاق بازرگانی تهران پنجمین

دوره‌ی فعالیت خود را آغاز کرد.

در سال ۱۳۶۸، آیت‌الله خمینی فتوای خود درباره‌ی ضرورت قتل سلمان رشدی را با پیشنهاد سه میلیون دلار جایزه برای کشتن او تکمیل کرد و در ۱۳۶۹ سربازان آمریکایی از مرزهای عربستان سعودی وارد عراق شدند و مرحله‌ی زمینی جنگ خلیج فارس آغاز شد.

لویی فیلیپ

نبرد پاویا

میراندولا

در چنین روزی به سال ۹۰۳، ارتش متحد اتریش و اسپانیا در نبرد پاویا بر سپاهیان فرانسوی غلبه کردند. در ۱۲۲۶، لویی فیلیپ، شاه فرانسه، از سلطنت کناره‌گیری کرد و در ۱۲۴۱ آریزونا به‌عنوان یکی از ایالت‌ها به قلمرو آمریکا پیوست. در سال ۱۲۶۳، فرانسویان در نبرد دونگ دانگ^۳ بر قوای ویتنامی پیروز شدند. در سال ۱۲۷۳ انقلابی در شهر سانتیاگو د کوبا آغاز شد که به جنگ‌های استقلال کوبا منتهی شد. در ۱۳۱۰ آدولف هیتلر تابعیت آلمان را به دست آورد و در ۱۳۲۳ احمد ماهر پاشا نخست‌وزیر مصر در مجلس این کشور پس از خواندن حکمی کشته شد.

¹ Battle of Pavia

² Louis Philippe

³ Battle of Đông Đàng

در پنجم اسفند سال ۱۳۲۴، خوان پرون^۱ به ریاست جمهوری آرژانتین برگزیده شد. در ۱۳۳۴ نیکیتا خروشچف در سخنرانی‌اش درباره‌ی کیش شخصیت پرستی شیوه‌ی استالین برای تقدیس خودش را مورد حمله قرار داد. در ۱۳۵۴، قانون اساسی کنونی کوبا نوشته شد و در ۱۳۸۶ فیدل کاسترو پس از ۳۲ سال حکومت مطلق به خاطر سالخوردگی از رهبری کوبا کناره‌گیری کرد؛ اما همچنان تا سه سال بعد دبیرکل حزب کمونیست باقی ماند.

دو رخداد در مذهب مسیح هم در این روز رخ داده که یکی‌شان به سال ۳۰۳ میلادی مربوط می‌شود و این زمانی است که گالریوس^۲، از حاکمان قلمرو روم، فرمانی بر ضد مسیحیان صادر کرد؛ دیگری در ۹۶۰ هجری خورشیدی رخ داد و موقعی بود که پاپ گریگوری سیزدهم با صدور فرمان *Inter gravissimas* تقویم خورشیدی ایرانی را پذیرفت و آن را با نام تقویم گریگوری در قلمرو مسیحیت تثبیت کرد.

احمد ماهر پاشا

پنی سرخ

بازی هاکی آمریکا و فنلاند

¹ Juan Perón

² Galerius

پیکودلا میراندولا^۱ فیلسوف ایتالیایی (۸۴۱)، شارل پنجم امپراتور مقدم روم (۸۷۸)، گئورگ فریدریک هاندل^۲ موسیقی دان آلمانی (۱۰۶۳)، علی مزروعی جامعه‌شناس کنیایی (۱۳۱۱)، گایاتری چاکراورتی اسپیواک^۳ نظریه‌پرداز زن‌گرای (فمینیست) هندی (۱۳۲۰) و استیو جابز^۴ (۱۳۳۳) در پنجم اسفند به دنیا آمده‌اند.

از سوی دیگر، هنری کاوندیش^۵ فیزیک‌دان فرانسوی-انگلیسی (۱۱۸۸)، نیکلای لوباچوفسکی^۶ ریاضی‌دان روس (۱۲۳۴) و مالکوم فوربس^۷ ناشر آمریکایی (۱۳۶۸) در این روز از دنیا رفته‌اند.

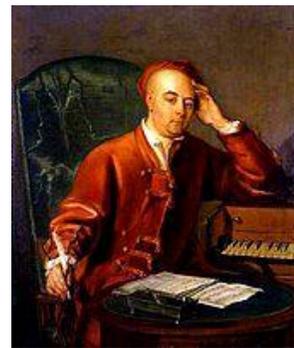
گایاتا چاکراورتی

استیو جابز

شارل پنجم

هندل

¹ Giovanni Pico della Mirandola

² George Frideric Handel

³ Gayatri Chakravorty Spivak

⁴ Steve Jobs

⁵ Henry Cavendish

⁶ Nikolai Lobachevsky

⁷ Malcolm Forbes

ششم اسفند

بلشویک‌ها در کنار اجساد سربازان گرجی در تفلیس

روز ششم اسفند سال ۱۲۹۹ بلشویک‌های قفقازی که با ارتش سرخ پشتیبانی می‌شدند تفلیس را اشغال

کردند و به کشتار مخالفان روی آوردند. دو دهه بعد در ۱۳۲۱ دوره‌ی چهاردهم مجلس شورای ملی افتتاح شد و

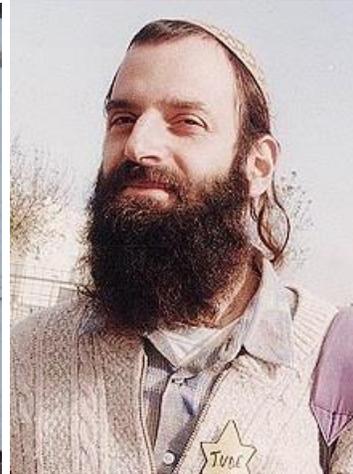
در ۱۳۳۱ سرلشگر زاهدی به خاطر مخالفت با مصدق بازداشت شد. در همین روز هندرسن^۱ سفیر کبیر آمریکا در تهران پیشنهاد جدیدی به نام طرح مشترک دولتین آمریکا و انگلیس تسلیم نخست‌وزیر کرد. در این پیشنهاد اصل ملی‌شدن صنعت نفت شناخته شده بود و اداره‌ی صنعت نفت تحت کنترل دولت ایران قرار می‌گرفت؛ ولی مداخله‌ی کارشناسان خارجی و فروش و تعیین قیمت برخلاف اصل نه‌ماده‌ای طرز اجرای قانون ملی‌شدن صنعت نفت بود. باز در همین روز بود که ابوالقاسم بختیاری سر به طغیان برداشت و با نیروی دولتی به جنگ پرداخت. در چنین روزی به سال ۱۳۳۹، شورای دانشگاه اعلامیه‌ای داد و دانشگاه را برای مدت نامعلومی تعطیل کرد. در همین روز الیزابت، ملکه انگلستان، به اتفاق همسر خود وارد تهران شد و مورد استقبال شاه و فرح قرار گرفت. باز در همین روز بود که مذاکرات بازرگانی ایران و مجارستان پایان یافت و موافقت‌نامه‌ی بازرگانی بین دو کشور امضاء شد.

در سال ۱۳۶۹، عراق در جریان جنگ خلیج فارس موشک‌های اسکاد خود را به پایگاه آمریکایی‌ها در ظهران عربستان سعودی شلیک کرد و ۲۸ نظامی آمریکایی را به قتل رساند و یک سال بعد در ۱۳۷۰، طی درگیری بر سر قره‌داغ، نظامیان ارمنی در روستای خوجالی ۶۱۳ روستایی آذری را کشتار کردند.

^۱ Loy W. Henderson

بهمن افغانستان

باروخ گلدشتین

در ششم اسفند سال ۱۳۷۲، قاتلی یهودی به نام باروخ گلدشتین^۱ با مسلسل بر مسلمانانی که در مسجد ابراهیم در شهر هبرون نماز می خواندند آتش گشود و ۲۹ فلسطینی را کشت و ۱۲۵ تن را زخمی کرد. بازماندگان به او حمله کردند و به قتلش رساندند. در ۱۳۹۳ هم بهمن پردامنه‌ای در شمال افغانستان به مرگ ۳۱۰ تن منتهی شد.

الیجاه محمد

هادریان

تئودوریک کبیر

^۱ Baruch Goldstein

در ششم اسفند سال ۱۳۸ میلادی، هادریان امپراتور روم آنتونیوس پیوس^۲ را به فرزندخواندگی پذیرفت و به این ترتیب او را به جانشینی برگزید. در ۴۹۳ میلادی تئودوریک کبیر^۳ پس از سه سال راونا^۴ را گرفت و اودوآکر^۵ را به تسلیم وا داشت و در ۷۱۴ هجری خورشیدی، چهارهزار نفر ساکنان شهر پیلنا^۶ در لیتوانی وقتی دیدند شهرشان به زودی به دست شهبانان^۷ تئنی می افتد دسته جمعی خودکشی کردند تا زنده به دست دشمن نیفتند.

در ششم اسفند سال ۱۲۰۹، لهستانی‌هایی که برای استقلال کشورشان می‌جنگیدند در نبرد اولسزینکا^۸ با سپاهی سی‌وشش هزارنفره، به جنگ ارتش شصت هزارنفری تزار روسیه رفتند و هفت هزار کشته دادند و نزدیک به ده‌هزار تن از روس‌ها را کشتند و به این ترتیب پیروزی پرهزینه‌ای به دست آوردند. در ۱۲۲۶ انقلابیون فرانسوی با راهبری لویی بلان^۷ قوانینی برای حمایت از کارگران تصویب کردند و در ۱۲۳۴ نشست صلح پاریس پس از جنگ کریمه منعقد شد و در ۱۲۴۸ حیرام رودز ریولز^۸ اولین سیاه‌پوستی بود که به نمایندگی کنگره‌ی آمریکا برگزیده شد.

¹ Hadrian

² Antoninus Pius

³ Theodoric the Great

⁴ Ravenna

⁵ Odoacer

⁶ Battle of Olszynka

⁷ Louis Blanc

⁸ Hiram Rhodes Revels

کنفرانس صلح پاریس

کشتار هامی

رزمناو یواس اس رنجر

در سال ۱۳۱۱، رزمناو یواس اس رنجر^۱ به آب انداخته شد و این اولین ناو هواپیما بر آمریکا بود که با قصد حمل هواپیما ساخته شده بود. در ۱۳۱۴ گروهی از افسران جوان و متعصب ژاپنی کوشیدند با ترور دولتمردان دولت را سرنگون کنند، اما تلاششان به شکست انجامید. در ۱۳۳۲ جمال عبدالناصر نخست‌وزیر مصر شد و در ۱۳۴۲ کیم ایل سونگ رهبر کمونیست کره‌ی شمالی که به پیروی از استالین کیش شخصیت عجیب و غریبی را آغاز کرده بود فرمانی برای مبارزه با فئودالیسم صادر کرد که هدفش دولتی کردن همه‌ی زمین‌ها و خلع مالکیت زمین‌ها از کشاورزان بود. در ۱۳۴۶ ارتش کره‌ی جنوبی ۱۳۵ شهروند نامسلح را در هامی کشت و پنهانی دفن کرد و در ۱۳۵۸ دولت سورینام با کودتای افسری به اسم دسی بوترس^۲ سرنگون شد. در سال ۱۳۶۴ فردیناند^۳ مارکوس پس از بیست سال حاکمیت مطلقه به خاطر انقلاب مردم فیلیپین از این کشور گریخت و در ۱۳۶۹ پیمان ورشو منتفی شد و بلوک سوسیالیستی شرق فرو پاشید.

^۱ USS Ranger

^۲ Dési Bouterse

^۳ Ferdinand Marcos

نبرد پیلنای

نبرد اولسزینکا

در ششم اسفند سال ۱۲۱۴ ساموئل کُلت اُتپانچه‌ی کلت را در آمریکا به ثبت رساند. در ۱۲۴۴ معدن‌کاران در کالیفرنیا استخوان‌هایی پیدا کردند که نشان می‌داد اجداد انسان و فیل‌های عظیم ماستودون هم‌زمان می‌زیسته‌اند و در ۱۲۷۹ جی. پی. مورگان صنایع فولاد آمریکا را بنیان نهاد. در ۱۲۹۷ وودرو ویلسون^۳ رئیس‌جمهور آمریکا در حکمی پارک ملی گراند کانیون را تأسیس کرد و در سال ۱۳۲۹ هم اولین دور بازی‌های پان آمریکن با ساماندهی خوان پرون^۴ در بوئنوس آیرس آغاز به کار کرد.

¹ Samuel Colt
² John Pierpont Morgan
³ Woodrow Wilson
⁴ Juan Peron

لویی بلان

جی پی مورگان

ساموئل کلت

دسی بوترس

از وابستگان به حوزه‌ی تمدن ایرانی این افراد در ششم اسفند زاده شده‌اند: شرف خان بدلیسی امیر بدلیس و شاعر و ادیب پارسی‌گوی که کتاب شرفنامه را نوشته (۹۲۱)، سلطان احمد دوم عثمانی (۱۰۲۱)، مهربابا پیشوای دینی هندی (۱۲۷۲)، و هوشنگ ابتهاج مشهور به سایه شاعر معاصر (۱۳۰۶). در سال ۱۳۲۳ هم حسن اسفندیاری مشهور به حاج محتشم‌السلطنه رئیس سابق مجلس شورای ملی در سن هفتاد و هشت سالگی بر اثر بیماری قلبی درگذشت.

افسران ژاپنی انقلابی

پارک ملی گراند کنیون

از انیرانیان زادگان مشهور این روز عبارت‌اند از شیان‌فی^۱ شاه دولت لیو سونگ^۲ آدر چین (۴۴۹ میلادی)،
اونوره دومیه^۳ نقاش فرانسوی (۱۱۸۶)، پیر آگوست رنوار^۴ نقاش فرانسوی (۱۲۱۹ هجری خورشیدی)، ویلهلم
گریم^۵ مردم‌شناس و ادیب آلمانی (۱۱۶۴) و آریل شارون نخست‌وزیر اسرائیل (۱۳۰۶).

¹ Qianfei

² Liu Song

³ Honoré Daumier

⁴ Pierre-Auguste Renoir

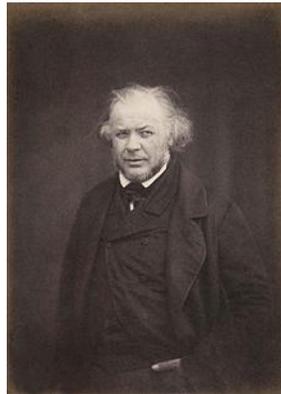
⁵ Wilhelm Grimm

فردریک اول شاه پروس (۱۰۹۱)، ایجاه محمد رهبر مسلمانان آمریکا (۱۳۵۳) و کلود شانون ریاضی دان

آمریکایی و بنیان‌گذار نظریه‌ی اطلاعات (۱۳۷۹) هم در این روز درگذشته‌اند.

شارون

دومیه

کلود شانون

¹ Claude Shannon

هفتم اسفند

در این روز در تاریخ معاصرمان دو رخداد ناهمساز واقع شده است. یکی آن که روز پنجشنبه هفتم اسفند سال ۱۲۹۲ (۳۰ ربیع الاول ۱۳۳۲ق) ژاندارم‌ها به شهر کازرون حمله کردند و با محمدعلی خان کشکولی و ناصر دیوان کلانتر کازرونی که شهر را در اختیار داشتند و یاغی شده بودند جنگیدند؛ اما شکست خوردند و کاپیتان

اولسن سوئدی کشته شد. دیگری آنکه در سال ۱۳۲۵ نمایندگان سندیکای جهانی هاریس و مالفت نمایندگان انگلستان و فرانسه وارد تهران شدند.

هفتم اسفند با چندین رخداد سیاسی و نظامی در سطح جهان نیز مقارن بوده است. در ۱۱۹۰ مانوئل بلگرانو^۱ پرچم آرژانتین را برای نخستین بار در شهر روساریو^۲ برافراشت و جنگ‌های استقلال آرژانتین را آغاز کرد. در سال ۱۱۹۳ ناپلئون از تبعیدگاهش در البا گریخت و به سوی پاریس رفت و بار دیگر برای صد روز قدرت را در دست گرفت (تصویر بالا).

در هفتم اسفند سال ۱۳۱۳ آدولف هیتلر فرمان بازسازی نیروی هوایی آلمان را صادر کرد و به این ترتیب عهدنامه‌ی ورسای را نادیده گرفت. در ۱۳۵۸ ارتباط کامل دیپلماتیک بین اسرائیل و مصر برقرار شد. در ۱۳۷۱ هم یک کامیون حاوی مواد منفجره در برابر ساختمان تجارت جهانی نیویورک منفجر شد و شش تن را کشت و بیش از هزار تن را زخمی کرد.

این روز در ضمن با رخدادهایی مهم در عرصه‌ی فرهنگ و جامعه نیز مصادف بوده است. در سال ۹۹۴ کلیسای کاتولیک انتشار آموزه‌های گالیله را به طور رسمی ممنوع ساخت. در سال ۱۱۹۰ لرد بایرون^۳ در مجلس انگلستان سخنرانی کرد و عواقب صنعتی شدن زادگاهش ناتینگهام را نکوهش کرد. در ۱۲۸۷ اولین شیوه‌ی نمایش فیلم رنگی به اسم کینماکولور^۴ در تئاتر پالاس لندن برای عموم نمایش داده شد و در سال ۱۳۰۷ هم کالوین کولریج^۵ رئیس‌جمهور آمریکا در حکمی پارک ملی گراند تون را در وایومینگ تأسیس کرد. شش سال بعد در

¹ Manuel Belgrano
² Rosario
³ Lord Byron
⁴ Kinemacolor
⁵ Calvin Coolidge

۱۳۱۳، روبرت واتسون واتس^۱ نخستین کارکرد رادار را در انگلستان نمایش داد. در سال ۱۳۱۸ هم مارتین کامن^۲ و سام روبن^۳ کربن ۱۴ را کشف کردند.

پارک ملی گراند تتون

لرد بایرون

در میان ایرانیان دو شخصیت نامدار معاصر در این روز درگذشته است. یکی علامه دهخدا (تصویر

روبرو) که در سال ۱۳۳۴ فوت کرد و دیگری میرزا هاشم آملی که در ۱۳۷۱ درگذشت.

¹ Robert Watson-Watts

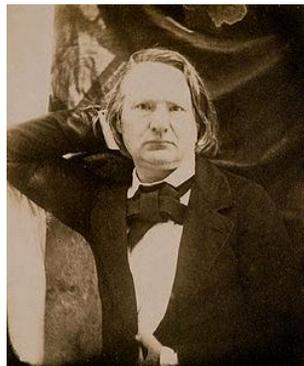
² Martin Kamen

³ Sam Ruben

هفتم اسفند روز تولد این شخصیت‌های نامدار هم هست: متوکل یحیی شرف‌الدین امام زیدیان یمن (۸۵۱)، ویکتور هوگو (۱۱۸۰)، کامیل فلاماریون^۱ اخترشناس فرانسوی (۱۲۲۰)، بوفالو بیل^۲ نمایشگر و بازیگر آمریکایی (۱۲۲۴)، جان هاروی کلوگ^۳ جراح آمریکایی و مخترع کورن‌فلکس^۴ (۱۲۳۰) و آندرتی ژدانف^۵ سیاستمدار سرکوبگر بلشویک (۱۲۷۴).

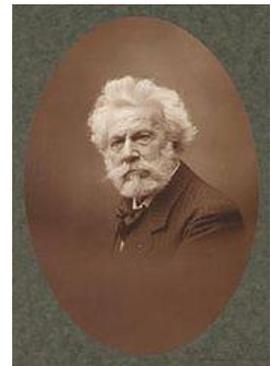
بوفالو بیل

فلاماریون

کلوگ

هوگو

پورفیری اهل غزه^۶ اسقف مسیحی (۴۲۰ میلادی)، جوزپه تارتینی^۷ آهنگ‌ساز ایتالیایی (۱۱۴۸ هجری خورشیدی)، ژوزف دومایستر^۸ حقوقدان فرانسوی (۱۱۹۹) و ایوان پاولوف^۹ عصب‌شناس روس (۱۳۱۴) هم در این روز در گذشته‌اند.

¹ Camille Flammarion
² Buffalo Bill
³ John Harvey Kellogg
⁴ corn flakes
⁵ Andrei Zhdanov
⁶ Porphyry of Gaza
⁷ Giuseppe Tartini
⁸ Joseph de Maistre
⁹ Ivan Pavlov

ژدائف

دومايستر

تاريني

مانوئل بلگرانو

هشتم اسفند

ظفرالدوله امیر تومان و رؤسای ایل منگور حریفان عبیدالله نه‌ری

روز سه‌شنبه هشتم اسفند سال ۱۲۵۹ (۲۹ ذی‌قعدة ۱۲۹۷ق) سپاهیان خوی با شیخ عبیدالله نه‌ری که در کردستان یاغی شده بود جنگیدند و او را شکست دادند. این شیخ رهبر نقشبندیه بود و توسط عثمانی‌ها پشتیبانی می‌شد و اولین کسی بود که شعار تأسیس کشور کردستان را مطرح می‌کرد و در جریان شورش خود مردم برخی از شهرها از جمله میاندوآب را قتل عام کرد. چهل و یک سال بعد در ۱۳۰۰ رضاخان سردار سپه که به وزارت جنگ رسیده بود قانون عمومی قشون را اعلام کرد که در آن حقوق پایه‌ی امیران نظامی نیز تعیین شده بود. بر این مبنای سپهبد ششصد تومان، امیرلشکر چهارصد تومان، سرتیپ دویست و هشتاد تومان، سرهنگ صد و هشتاد

تومان، نایب سرهنگ صدوسی و پنج تومان، یاور صدویست تومان، سلطان نود تومان، نایب اول ۶۵ تومان و نایب دوم ۵۵ تومان حقوق می‌گرفتند. این حقوق تا پایان دوران سلطنت رضاشاه یعنی تا مهرماه سال ۱۳۲۰ تغییر نکرد. در همین روز به سال ۱۳۲۵، منصورالملک، استاندار آذربایجان، نمایندگان قوام‌السلطنه را که برای تشکیل حزب دموکرات به تبریز رفته بودند نپذیرفت و روانه‌ی تهران کرد. احمد آرامش وزیر تبلیغات و اعزاز نیک‌پی که از اعضای این هیئت بودند در مصاحبه‌ای اعلام کردند مردم آذربایجان از حزب دموکرات نفرت دارند؛ چه مؤسس آن پیشه‌وری باشد چه قوام‌السلطنه.

در سال ۱۳۵۸، مصطفی میرسلیم به مقام معاون سرپرست وزیر کشور دست یافت و حکم کرد که رؤسای دانشگاه‌ها باید سخنرانی‌های سیاسی در سازمان تحت ریاست خود را ممنوع کنند. یک دهه بعد در سال ۱۳۶۶، هم‌زمان با سستی گرفتن نظم کمونیستی دولت شوروی، نمودهای قوم‌گرایی ترک‌ها که مخلوق همین ایدئولوژی بود در جمهوری آذربایجان شوروی نمایان شد و این زمانی بود که آذری‌ها به اقلیت ارمنی در شهر سومقیت در آران حمله بردند و اموالشان را غارت کردند و به زنان تجاوز کردند و نزدیک به دویست نفر را به قتل رساندند. بازماندگان با حمایت پلیس نجات یافتند اما از شهر رانده شدند! رخداد مشابهی در سال ۱۳۸۰ در شمال هند رخ داد و ماجرایش چنین بود که دسته‌ای از مسلمانان به قطار حامل زایران هندو در گودرا واقع در گجرات حمله بردند و قطار را آتش زدند. در نتیجه ۵۹ تن از سرنشینان به قتل رسیدند.

هانری چهارم

حمله به قطار هندوها در گجرات

شوکو آساهارا

بخش مهمی از این جنایت‌ها به اسم دین و با زمینه‌ی کشمکش‌های مذهبی رخ نمی‌نمود و این تنها مسلمانان نیستند که در هشتم اسفند از این نظر کارنامه‌ای برای خود ساخته‌اند. چون در سال ۳۸۰ میلادی امپراتور تئودوسیوس^۱ اول در تسالونیکا^۲ فرمانی صادر کرد و به اتباع روم تکلیف کرد به دین مسیح بگروند. در ۱۳۸۲ هجری خورشیدی بمب‌گذاری پیروان ابوسیف^۳ در یک کشتی در فیلیپین به مرگ ۱۱۶ تن منتهی شد و در همین روز شوکو آساهارا رهبر فرقه‌ی آوم شینریکیو^۳ که پیروانش در متروی توکیو گاز سمی رها کرده بود به مرگ محکوم شد.

سیر پویایی قدرت در سطح جهانی با رخدادهایی در هشتم اسفند ماه گره خورده است. در سال ۲۸۵ هجری خورشیدی یکی از رهبران قبایل ختنی به نام آبائوجی دولت لیائو را در چین غربی تشکیل داد و خود با نام امپراتور تای‌زو در منابع چینی شهرت یافت. در ۶۱۱ سپاهیان مغول شهر کای‌فنگ پایتخت دولت جین را در قلمرو چین فتح کردند. تلفات مغول‌ها بسیار بود و کل صدهزار سرباز مدافع شهر به‌همراه بخش بزرگی از جمعیت غیرنظامی به‌دست مغولان قتل عام شدند. در سال ۹۷۲ هم هانری چهارم شاه فرانسه شد.

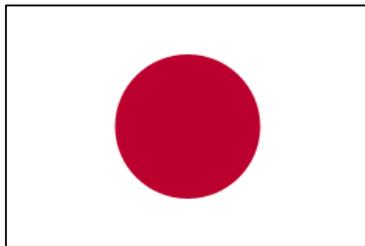
¹ Theodosius

² Thessalonica

³ AUM Shinrikyo

نبرد کای‌فنگ

در سال ۱۲۲۲ جمهوری دومینیک از هائیتی استقلال یافت. در ۱۲۴۸

پرچم کنونی ژاپن برای نخستین بار برای نشانه‌گذاری کشتی‌های ژاپنی به کار

گرفته شد و در ۱۲۷۸ انگلیسی‌ها در جریان درگیری با بوئرها در آفریقای

جنوبی در نهایت جنگ پاردبرگ^۱ را بردند و سردار هم‌اوردشان پیت کرونیه^۲ را به تسلیم واداشتند. در همین روز

(۱۲۷۸) حزب کارگر انگلستان تأسیس شد. در ۱۲۹۹ اتحادیه‌ی بین‌المللی کارگری احزاب سوسیالیست در وین

تأسیس شد و در ۱۳۱۱ مجلس آلمان مشهور به رایشتاگ^۳ به دست یک کمونیست جوان هلندی به نام مارینوس

وان درلوبه^۴ به آتش کشیده شد. نازی‌ها از این واقعه برای سرکوب مخالفانشان و دستیابی به قدرت مطلق بهره

جستند.

¹ Battle of Paardeberg

² Piet Cronje

³ Reichstag

⁴ Marinus van der Lubbe

حمله به کاخ ریاست جمهوری سایگون

بمب‌گذاری ابوسیاف در کشتی فیلیپینی

قتل نمتسوف

در سال ۱۳۲۰ نیروهای مهاجم متفقیان در نزدیکی جاوه در اثر پاتک ناوگان ژاپن شکست خورد. در ۱۳۲۱ گشتاپو در برلین ۱۸۰۰ مرد یهودی را که زنانی آلمانی داشتند دستگیر کرد و قصد داشت ایشان را از آلمان اخراج کند؛ اما خانواده‌های ایشان و گروهی از مردم در اعتراض به این کار در حرکتی موسوم به راهپیمایی خیابان گل سرخ (Rosenstrasse) تظاهرات کردند و در نتیجه این مردان آزاد شدند و اجازه یافتند در آلمان بمانند.

باشگاه بایرن مونیخ

تسلیم شدن پیت کرونیه پس از نبرد پاردبرگ

در سال ۱۳۴۰ دو هواپیمای متمرّد مربوط به ناوگان هوایی ویتنام که در اختیار کمونیست‌ها بود به کاخ ریاست‌جمهوری سایگون حمله کردند و بر آن بمب انداختند؛ اما رئیس‌جمهور نگو دین دیم که هدف این حمله بود جان سالم به در برد. در ۱۳۹۳ هم بوریس نمتسوف آفیزیک‌دان و سیاستمدار لیبرالی که مخالف پوتین بود ترور شد و به قتل رسید.

در هشتم اسفند مجموعه‌ای از رخداد‌های فرهنگی و اجتماعی هم واقع شده است. در ۱۲۷۸ باشگاه فوتبال بایرن مونیخ تأسیس شد و در ۱۳۱۷ دادگاه عالی آمریکا حکم کرد که تحصن نشسته‌ی کارگران خدشه وارد کردن به اصل مالکیت خصوصی است و بنابراین غیرقانونی است. در ۱۳۱۸ هم برای اولین بار بازی بسکتبال از تلویزیون پخش شد.

حمله‌ی قوم‌گرایان ترک به ارمنی‌ها در سومقیت

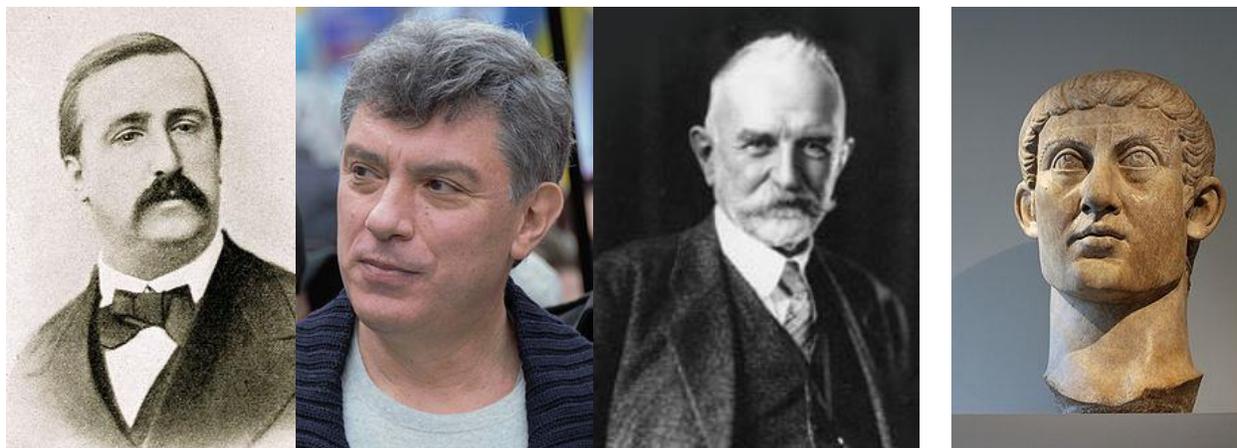

آتش‌سوزی رایشتاگ

¹ Ngô Đình Diệm

² Boris Nemtsov

از میان مردم ایران زمین شیخ بهائی در هشتم اسفند سال ۹۲۵ زاده شد. از میان معاصران هم نجم‌الدین اربکان نخست‌وزیر سابق ترکیه در ۱۳۸۹ درگذشت. زادگان نامدار دیگر این روز عبارت‌اند از: کنستانتین امپراتور روم (۲۷۲ میلادی)، جرج هربرت مید^۱ جامعه‌شناس آمریکایی (۱۲۴۱ هجری خورشیدی) و جان اشتاین‌بک^۲ (۱۲۸۰).

بورودین

نمتسوف

مید

کنستانتین

الکساندر بورودین^۳ آهنگساز روس (۱۲۶۵)، چاندرا شکار آزاد انقلابی استعمار ستیز هندی (۱۳۰۹)، کنراد لورنتز^۴ رفتارشناس جانوری (۱۳۶۷) و لئونارد نیموی^۵ هنرپیشه و بازیگر نقش اسپاک در پیشتازان فضا (۱۳۹۳) هم در این روز درگذشته‌اند.

¹ George Herbert Mead

² John Steinbeck

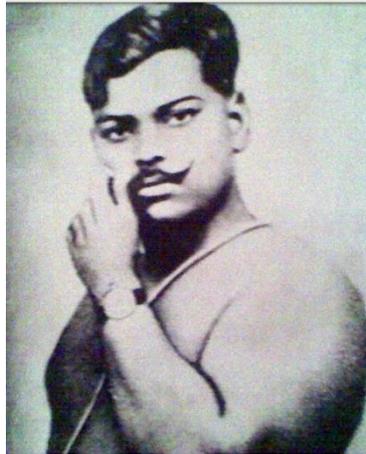
³ Alexander Borodin

⁴ Konrad Lorenz

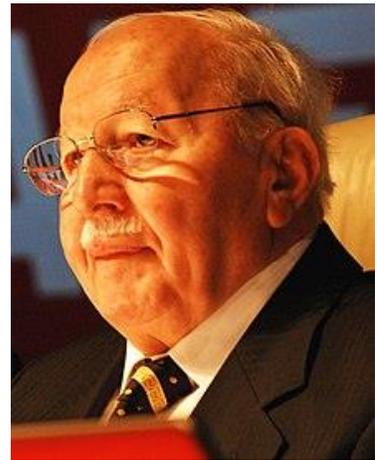
⁵ Leonard Nimoy

لفونارد نیموی

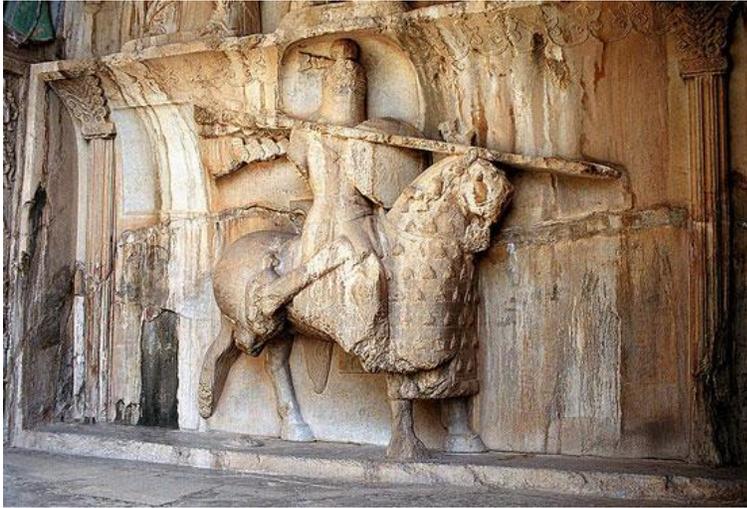

چاندرا شکار آزاد

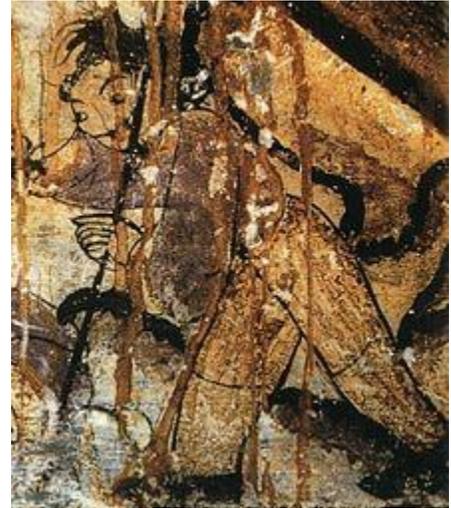

نجم‌الدین اربکان

نهم اسفند

خسرو پرویز

لیو بانگ

در روز نهم اسفند سال هفتم هجری خورشیدی یکی از مشهورترین و مهم‌ترین دادگاه‌های جهان باستان حکم خود را اجرا کرد و این زمانی بود که خسرو پرویز شاهنشاه ایران، پس از محاکمه، به جرم کشتن چند تن از بزرگان کشور اعدام شد و اجراکننده‌ی حکم مهرمزد پسر یکی از همین اشراف بود.

سیزده قرن بعد در سال ۱۳۲۳ دکتر میلسپو ایران را ترک کرد. در ۱۳۳۱ محمدرضاشاه و ثریا که تصمیم به ترک کشور داشتند با تجمع مردمی که توسط بازاریان بسیج شده بودند از سفر بازماندند. بازاری‌ها مغازه‌هایشان را تعطیل کرده بودند و در مخالفت با مصدق و هواداری از شاه در برابر کاخ تظاهرات کردند و برخی‌شان قصد ترور دکتر مصدق را داشتند. آیت‌الله سید محمد بهبهانی سخنگوی‌شان به دربار رفت و شاه را از این مسافرت منع

کرد. در همین روز آیت‌الله کاشانی هم اعلامیه‌ای منتشر کرد و از مردم خواست تا مانع مسافرت شاه به خارج از کشور شوند. دکتر مصدق پنهانی از کاخ شاه خارج شد و به خانه رفت؛ اما آنجا هم عده‌ای از اوباش با رهبری شعبان جعفری و جمعی از افسران برای کشتنش هجوم آوردند (تصویر زیر). مصدق از پشت‌بام گریخت و خود را به ستاد ارتش رساند و به اتفاق سرلشکر بهارمست به مجلس رفت و جلسه‌ای فوق‌العاده تشکیل داد و پس از نطق تنیدی در مجلس تحصن کرد. هواداران دکتر مصدق تا شبانگاه اداره‌ی امور را در دست گرفتند و این تحرکات را که نوعی کودتای ضمنی بود خنثی کردند.

در سال ۱۳۳۸، پل بزرگ خرمشهر آماده‌ی بهره‌برداری شد و در همین روز فرستنده‌ی تلویزیون آبادان شروع به کار کرد. در ۱۳۶۹ جنگ اول خلیج‌فارس با پیروزی متفقین و رانده‌شدن عراق از کویت پایان یافت و در ۱۳۷۶ زلزله‌ی اردبیل سه‌هزار کشته بر جای گذاشت. در ۱۳۸۰ هم در جریان درگیری‌های مذهبی در گجرات هم‌زمان در دو نقطه کشتارهایی روی داد. در کشتار جماعت گُلبرگ ۶۹ مسلمان و در کشتار نارودا پاتیا^۱ ۹۷ مسلمان به دست توده‌ی چندهزارنفره‌ی هندو کشته شدند. احسان جعفری نماینده‌ی مجلس هم یکی از قربانیان بود.

¹ Naroda Patiya

شکنجه‌ی شاه آزتک‌ها به دست کورتس

کشتار جماعت گلبرگ

در نهم اسفند سال ۲۰۲ پیش از میلاد لیو بانگ به امپراتوری چین رسید و دودمان هان را تأسیس کرد.

در سال ۹۰۳ هجری خورشیدی هرنان کورتس^۱ رهبر غارتگران اسپانیایی کواوه‌تموک^۲ شاه آزتک‌ها را پس از شکنجه‌های بسیار به قتل رساند؛ چون شنیده بود به توطئه‌ای مشغول است و می‌خواست باقی سران قبایل سرخ‌پوست را بترساند و به اطاعت از خود وادار کند. در ۹۹۵ سوئد و روسیه طی عهدنامه‌ی استولبوو^۳ ترک مخاصمه گفتند و در نهایت روسیه از دسترسی به ساحل دریای بالتیک باز ماند. در ۱۰۸۸ ارتش چهارده‌هزارنفره‌ی دانمارک به رهبری یورگن رانتزائو^۴ به سوئد حمله کرد و از ارتش سوئدی‌ها که همین تعداد سرباز داشت به سختی شکست خورد و در ۱۲۱۶ روبرت نلسون^۵ در کبک کانادا از انگلستان اعلام استقلال کرد.

^۱ Hernán Cortés

^۲ Cuauhtémoc

^۳ Treaty of Stolbovo

^۴ Jørgen Rantzau

^۵ Robert Nelson

سرکوب شورش تایوان

جنگ سوئد و دانمارک

در ۱۳۰۰ مصر از انگلستان اعلام استقلال کرد. در ۱۳۲۵ کومین‌تانگ^۱ شورش مردم تایوان را به شدت سرکوب کرد و سی‌هزار شهروند را به قتل رساند. در ۱۳۶۴ اولاف پالمه^۲ نخست‌وزیر سوئد ترور شد و به قتل رسید و در ۱۳۸۲ یک میلیون شهروند تایوانی زنجیره‌ای انسانی به درازای پانصد کیلومتر درست کردند تا خاطره‌ی کشتگان همین روز به سال ۱۳۲۶ را گرامی بدارند.

¹ Kuomintang

² Olof Palme

از جمله رخدادهای دیگر اینکه در سال ۸۸۲ کریستف کلمب با پیش‌بینی خسوف سرخ‌پوستان را تحت‌تأثیر قرار داد و وادارشان کرد آذوقه برایشان فراهم کنند. در ۱۱۶۲ جان وسلی اِکلیسای متدیست را تأسیس کرد. در ۱۲۰۵ راه‌آهن اوهایو و بالتیمور ادغام شدند و برای نخستین بار قطارهایی در آمریکا به حرکت درآمدند که هم مردم و هم بارها را حمل می‌کردند. در ۱۳۱۸ هاتی مک‌دانیل^۳ به‌خاطر بازی در فیلم «بر باد رفته» نخستین سیاه‌پوستی شد که جایزه‌ی اسکار دریافت می‌کرد و در ۱۳۳۱ جیمز واتسون^۴ و فرانسیس کریگ^۵ ساختار مارپیچ دوگانه‌ی دی‌ان‌ای را کشف کردند.

آلفرد فون شلیفن

روبرت نلسون

هاتی مک‌دانیل

¹ John Wesley

² Methodist Church

³ Hattie McDaniel

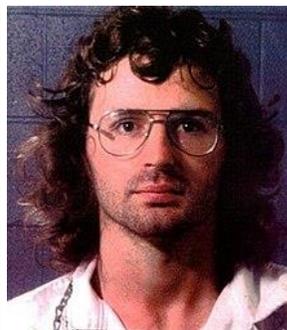
⁴ James D. Watson

⁵ Francis H.C. Crick

در نهم اسفند سال ۱۳۳۲ اولین تلویزیون رنگی برای فروش عرضه شد. در ۱۳۳۸ زلزله‌ی آگادیر در مراکش به مرگ دوازده‌هزار تن و زخمی شدن دوازده‌هزار نفر دیگر منتهی شد. در ۱۳۶۱ بخش پایانی سریال M*A*S*H پخش شد و صدو هفتاد میلیون بیننده داشت که رکوردی تکرارناشدنی محسوب می‌شود. در ۱۳۷۱ هم دفتر الکل، تنباکو و اسلحه‌ی گرم پلیس آمریکا به مقر پیروان دیوید کورش^۱ حمله برد و در درگیری نخست شش تن از ایشان را کشت و چهار تن کشته داد. بعد هم محاصره‌ی ۵۱ روزه‌ی محل اقامتشان را آغاز کرد که در نهایت با سوزاندن قرارگاهشان و مرگ همه‌ی اعضای فرقه‌ی داویدی دنبال شد.

اولاف پالمه و محل قتلش

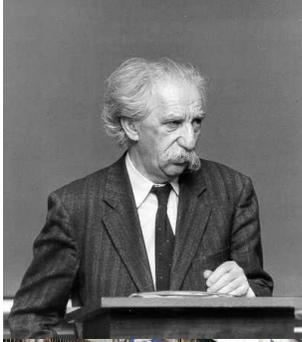
دیوید کورش

سوزاندن اقامتگاه داویدی‌ها

در چنین روزی آلفرد فون شلیفن^۲ سپهسالار آلمانی (۱۲۱۱)، فیودور آبراموف^۳ ادیب و شاعر روس (۱۲۹۸) و یوری لوتمان^۴ نشانه‌شناس و فیلسوف استونی (۱۳۰۰) به دنیا آمده‌اند. در سال ۲۸۹ هجری خورشیدی ابو عبدالله شیعی داعی اسماعیلی یمن و نظریه‌پرداز خلافت فاطمی در مصر پس از شورش گنّامه مظنون واقع شد و به فرمان خلیفه‌ی فاطمی مهدی کشته شد و در ۱۲۹۵ هنری جیمز ادیب و داستان‌نویس آمریکایی درگذشت.

¹ David Koresh
² Alfred von Schlieffen
³ Fyodor Abramov
⁴ Juri Lotman

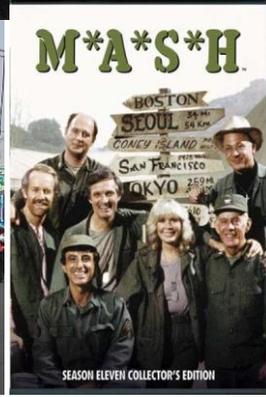

راست: هنری جیمز

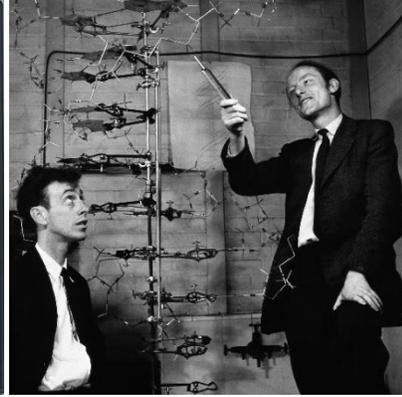
چپ: یوری لوتمان

زنجیره‌ی انسانی تایوان

پوستر سریال M*A*S*H

واتسون و کریگ و مدلشان

دهم اسفند

احمد شاه و
محمدحسن میرزا
در میان هم‌کلاسی‌ها

سر جان ملکم، نماینده انگلستان، در ۱۰ اسفند ۱۱۸۶ بلافاصله بعد از قرارداد تیلسیت^۱ و در شرایطی که هنوز داغ جنگ‌های ایران و روس تازه بود، به ایران آمد و انگار که دو عهدشکنی و چرخش سیاسی ایرانیان رخ نداده باشد، کوشید همان عهد پیشین را اجرا کند. او در ۱۹ اسفندماه به بوشهر رسید و از آنجا به تهران رفت و چندان شاه را زیر فشار قرار داد که تا بهمن‌ماه سال بعد (۱۱۸۷) ژنرال گاردان و همراهانش از ایران اخراج شدند.

¹ Sir John Malcolm

² Treaties of Tilsit

صدویست و پنج سال بعد در همین روز به سال ۱۳۰۳ محمدحسن میرزا ولیعهد قاجار و رضاخان سوادکوهی در خانه‌ی فرد اخیر در جلسه‌ای شرکت کرد و به‌طور تلویحی پذیرفت که به جرگه‌ی هواداران رضاخان بپیوندد و در راستای عزل احمدشاه بکوشد. در سال ۱۳۲۳ در میانه‌ی اشغال ایران توسط متفقین، دولت ایران با سیاستی زیرکانه به جبهه‌ی متفقین پیوست و به این ترتیب اشغال نظامی خاکش توسط قوای متفقین را به نوعی هم‌دستی سیاسی ترجمه کرد که برای اشغالگران تعهدات بین‌المللی به بار می‌آورد. در این راستا بود که مجلس ایران در چنین روزی به لایحه‌ی نخست‌وزیر رأی اعتماد داد و به این ترتیب ایران به ژاپن اعلان جنگ داد!

بمب‌گذاری انتحاری در حله

در دهم اسفند سال ۱۳۲۵، احمد قوام نخست‌وزیر که در انتخابات مجلس نفر اول تهران شده بود، به‌خاطر برعهده‌داشتن صدارت از این مقام انصراف داد و دکتر رضازاده شفق که نفر بعدی بود به جای او نماینده‌ی تهران در مجلس سیزدهم شد. شش سال بعد در ۱۳۳۱ در تهران و شهرستان‌ها تظاهراتی له و علیه شاه و مصدق صورت گرفت و در زدوخوردهای موضعی عده‌ای کشته و زخمی شدند. بیست‌وهشت نماینده هم در مجلس

تحصن کردند و بازار تهران تعطیل شد. به دنبال این ناآرامی‌ها مجلس شورای ملی هشت نماینده را برگزید تا اختلافات بین شاه و مصدق و کاشانی را حل نمایند. همچنین سرلشکر بهارمست رئیس ستاد ارتش از کار برکنار و سرتیپ تقی ریاحی به جای او منصوب شد. در سال‌های اخیر هم به تاریخ دهم اسفند ۱۳۶۹، در گرماگرم جنگ خلیج فارس، شورشی مردمی بر ضد صدام آغاز شد که با خشونت تمام سرکوب شد و به مرگ بیست و پنج هزار شهروند عراقی انجامید. در سال ۱۳۷۸ مبارزان داغستانی به یک مرکز استقرار تکاوران روس حمله کردند و هشتاد و چهار نفرشان را به قتل رساندند و در ۱۳۸۳ هم یک بمب‌گذار انتحاری در شهر حله‌ی عراق خود را منفجر کرد و ۱۲۷ نفر را به کشتن داد.

شعبان جعفری و نوچه‌هایش در برابر در خانه‌ی دکتر مصدق

روز دهم اسفند سال ۱۰۹۸، اولریکا الئونورا^۱ ملکه‌ی سوئد به نفع شوهرش از قدرت کناره‌گیری کرد و همسرش حدود یک ماه بعد با نام فردریک اول شاه سوئد شد. در ۱۱۳۰ آلاونگ پایا^۲ دودمان کونباونگ^۳ را در برمه تأسیس کرد که آخرین سلسله‌ی شاهی در این کشور بود. در ۱۱۸۹ محمدعلی، حاکم مصر، رهبران خاندان مملوک را که شمارشان بین ششصد تا هفتصد تن بود در قاهره کشتار کرد. در سال ۱۲۷۱، رزمناو آمریکایی یواس‌اس ایندیانا^۴ که اولین کشتی جنگی همتای نمونه‌های اروپایی بود، به آب انداخته شد. در ۱۲۷۵ فرانسویان ماداگاسکار را گرفتند و آخرین ملکه‌ی بومی راناوالونا سوم^۵ را از قدرت برکنار کردند و در همین روز گئورگ اول شاه یونان از سوءقصدی جان به در برد. در ۱۲۹۷ هم اولین کنگره‌ی بین‌الملل کمونیستی در مسکو برگزار شد.

¹ Ulrika Eleonora

² Alaungpaya

³ Konbaung

⁴ USS Indiana

⁵ Ranavalona III

در سال ۱۳۳۱ یوزف استالین سگته کرد و فلج شد و چهار روز بعد درگذشت. در ۱۳۵۰ کره‌ی جنوبی که چهل و هشت هزار سرباز در ویتنام داشت، یازده هزار نفرشان را از این کشور بیرون کشید. در ۱۳۶۶ دسموند توتو^۱ سراسقف سیاه‌پوستان آفریقای جنوبی و صد کشیش دیگر به خاطر تظاهرات ضدآپارتاید دستگیر شدند و در ۱۳۸۲ ژان برتران آریستید^۲ رئیس‌جمهور هائیتی به دنبال کودتایی از قدرت فرو افتاد.

میشا دفونسکا: جعل‌کننده‌ی خاطراتی از هولوکاست

گئورگ اول

راناوالونای سوم

دهم اسفند با طیفی وسیع از رخدادهای پراکنده‌ی دیگر نیز مقارن بوده است. در سال ۲۴۸ شورای چهارم قسطنطنیه توسط رهبران کلیسای کاتولیک تشکیل شد و تعلیمات فوتیوس^۳ را مردود دانست. در ۹۴۳ غارتگران

¹ Desmond Tutu

² Jean-Bertrand Aristide

³ Photius

اسپانیایی در آمریکای جنوبی اردوگاهی تأسیس کردند که بعدتر به شهر ریودوژانیرو تبدیل شد. در سال ۱۲۷۹ نیروی دریایی ارتش استرالیا تأسیس شد. در ۱۲۸۱ هتل مارتا در نیویورک اولین هتلی بود که فقط به زنان اتاق کرایه می‌داد. در ۱۲۹۲ جمهوری چین به شبکه‌ی جهانی پستی پیوست. در ۱۳۱۰ پسر چارلز لیندبرگ اَهرمان هوانوردی ربوده شد و کمی بعد جسدش را پیدا کردند. در سال ۱۳۱۴ ساخت سد هوور^۲ به پایان رسید. در ۱۳۲۴ بانک انگلستان ملی شد. در ۱۳۲۵ نهاد اقتصادی تنظیم‌کننده‌ی «حساب بین‌المللی پول» کار خود را آغاز کرد.

اولین کنگره‌ی کمونیست‌ها

ارتش استرالیا

¹ Charles Lindbergh

² Hoover

در دهم اسفند سال ۱۳۵۱ گروه سپتامبر سیاه به سفارت عربستان در خارطوم حمله برد و سه اروپایی را

در آنجا به قتل رساند. در ۱۳۵۹ بابتی سندز اعتصاب غذای خود را در زندان انگلیسی‌ها آغاز کرد. در ۱۳۷۳

شبکه‌ی Yahoo! آغاز به کار کرد. در ۱۳۷۷ تایتانیک اولین فیلم تاریخ بود که بیش از یک میلیارد دلار فروش کرد و در ۱۳۸۵ هم ویکی‌پدیای انگلیسی یک میلیون مدخل پیدا کرد.

آسانسور هتل مارتا

در سال ۱۳۸۶ میشا دفونسکا^۱ نویسنده‌ی بلژیکی که به‌خاطر نوشتن

خاطراتش با نام «میشا: خاطراتی از سال‌های هولوکاست» شهرت پیدا کرده بود، اعتراف کرد که این خاطرات

جعلی است و بر مبنای تخیل خودش نوشته شده است. این کتاب در سال ۱۳۷۶ منتشر شد و به‌سرعت به هجده

زبان ترجمه شد و جایزه‌های زیادی را نصیب خود کرد و در همان سال در فرانسه فیلم «بازمانده در میان گرگان»

را هم از رویش ساختند و حتی پس از آن که جعلی‌بودنش قطعی شد، همچنان به مثابه بخشی از تاریخ عامیانه‌ی

نسل‌کشی یهودیان نقش ایفا می‌کند. در سال ۱۳۹۰ برج اسکای‌تری^۲ در توکیو افتتاح شد که با ۶۳۴ متر بلندا

دومین بنای مرتفع ساخته‌ی دست آدمی (بعد از برج خلیفه در دبی) است. رخداد دیگر هم آن که در ۱۳۹۱ پاپ

بندیکت شانزدهم از مقام پاپی استعفا داد و نخستین پاپی بود که طی حدود ششصد سال گذشته چنین می‌کرد.

در ضمن یازدهم اسفند به‌ویژه در تاریخ تحول مذهب پروتستان اهمیت داشته است. چون در سال ۸۳۵ اتحادیه‌ی برادران (Unitas Fratrum) در روستای کونوالد^۱ در مرز موراوی و مجار شکل گرفت و دومین جماعت پروتستان جهان شد و در ۹۴۰ هم فرانسویان ۶۳ پروتستان (هوگنو^۲) را در واسی^۳ به قتل رساندند و به این شکل جنگ‌ها ی مذهبی این کشور آغاز شد.

روز دهم اسفند به ویژه با تولد چندین شخصیت نامدار گره خورده که همگی با شعر و هنر و موسیقی پیوندی دارند. از میان ایرانیان در سال ۱۳۰۷ مهدی اخوان ثالث و در ۱۳۰۹ بهمن محمص، نقاش و مجسمه‌ساز، در این روز زاده شدند و از اهالی سایر ملل هم جیوآچینو روسینی^۴ آهنگ‌ساز ایتالیایی (۱۱۷۰)، فردریک شوپن^۵ پیانیست و آهنگ‌ساز لهستانی (۱۱۸۹) و خالد حاج ابراهیم خواننده‌ی الجزایری (۱۳۳۸) در این روز زاده شده‌اند. اسحاق رابین نخست‌وزیر اسرائیل هم در ۱۳۰۱ زاده شد.

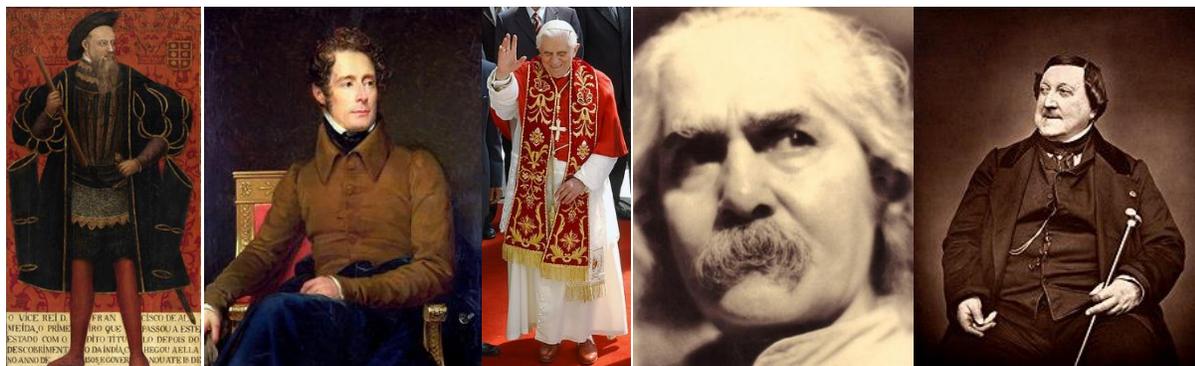

کشتار پروتستان‌ها در واسی

اتحادیه‌ی برادران در کونوالد

فرانسيسكو دِ آميدا^۱ ماجراجو و غارتگر پرتغالی (۸۸۸) و آلفونسو دو لامارتین شاعر فرانسوی (۱۲۴۷)

هم در این روز درگذشتند.

فرانسيسكو دِ آميدا

آلفونسو دو لامارتین

بندیکت شانزدهم

اخوان

روسینی

¹ Francisco de Almeida

یازدهم اسفند

روز سه‌شنبه یازدهم اسفند سال ۱۱۵۷ (۱۳ صفر ۱۱۹۳ق) آغامحمدخان قاجار پس از شنیدن خبر مرگ کریمخان زند به بهانه‌ی شکار از شیراز خارج شد و از شکارگاه به سوی شمال ایران گریخت. در همین روز به سال ۱۲۷۵ محمدعلی شاه قاجار (تصویر بالا چپ) نواده‌ی فتحعلی‌شاه با ملکه‌جهان دختر کامران‌میرزا (تصویر بالا راست) ازدواج کرد و احمدشاه واپسین شاه این سلسله از این پیوند زاده شد.

ربع قرن بعد در سال ۱۳۰۰ عملاً دودمان قاجار سقوط کرده بود و در چنین روزی نخستین شماره از روزنامه‌ی «شفق سرخ» به‌مدیریت شیخ علی دشتی انتشار یافت و طی سال‌های بعد به یکی از رسانه‌های مهم هواداران تجدد تبدیل شد و در ۱۳۷۸ هم با ادغام سازمان برنامه و بودجه و سازمان امور استخدامی کشور، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی ایجاد شد. در ۱۳۸۰ هم نیروهای متحد با آمریکا با سی‌هزار سرباز به مناطق شمالی

افغانستان حمله بردند و طی عملیات آناکوندا دسته‌ای ششصدنفره از طالبان را مورد حمله قرار دادند که حدود نیمی‌شان کشته شدند.

عملیات آناکوندا

دیوکتلیان

سولا

در یازدهم اسفند سال ۸۶ پیش از میلاد لوکیوس کرنلیوس سولا^۱ آتن را فتح کرد و آریستئون^۲ حاکم شهر را که دست‌نشانده‌ی مهرداد ششم شاه پونت بود از قدرت کنار زد. در سال ۲۹۳ میلادی دیوکتلیان^۳ امپراتور روم ماکسیمیان^۴ همکار خود را به مقام امپراتوری و گالریوس^۵ و کنستانتیوس کلوروس^۶ را به مقام سزاری رساند و به این ترتیب ساختار سیاسی چهارتایی جدیدی را بنیان نهاد که ناپایدار و ناموفق از آب در آمد.

^۱ Lucius Cornelius Sulla

^۲ Aristion

^۳ Diocletian

^۴ Maximian

^۵ Galerius

^۶ Constantius Chlorus

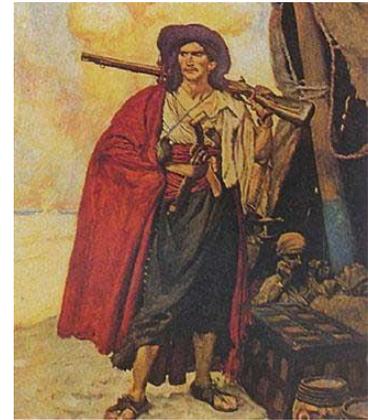
در سال ۱۱۷۱ هجری خورشیدی، ارتش اتریش در نبرد آلدن‌هوون^۱ با نزدیک چهل هزار سرباز بر سپاهیان انقلابی فرانسوی که ده هزار نفر بودند غلبه کرد و دوهزار تن از ایشان را کشتار کرد. در ۱۱۹۳ انگلیسی‌ها با نوشتن قرارداد کندی^۲ حاکمان دولت کندی در سریلانکا را تابع خود ساختند. در ۱۲۰۳ روبرت کوفرسی^۳ دزد دریایی مشهور کارائیبی در جنگی شکست خورد و دستگیر شد. در ۱۲۳۳ الکساندر دوم تزار روسیه شد. در سال ۱۲۶۰ ملکه ویکتوریا از سوءقصدی در کاخ ویندسور با بختیاری زیاد جان به در برد. در سال ۱۲۷۴ ارتش هشتاد هزار نفری حبشه در نبرد عدوا بر سپاهیان مهاجم ایتالیایی که بیست هزار نفر جمعیت داشتند غلبه کردند و تقریباً همه را کشتند یا اسیر گرفتند.

ملکه ویکتوریا در کاخ ویندسور

قرارداد تسلیم دولت کندی به انگلیس

روبرت کوفرسی

¹ Battle of Aldenhoven

² Kandyan Convention

³ Roberto Cofresí

در ۱۳۲۴ هوشی مین رئیس‌جمهور ویتنام شمالی شد. در ۱۳۳۳ نورودوم سیهانوک^۱ شاه کامبوج به نفع برادرش نورودوم سوراماریت^۲ از سلطنت کناره‌گیری کرد و در ۱۳۳۴ هم مراکش از فرانسه استقلال یافت. در سال ۱۳۴۰ ژنرال نه‌مین در برمه کودتا کرد و قدرت را به دست گرفت، در ۱۳۴۸ رودزیا از انگلستان جدا شد و اعلام جمهوری کرد، و در ۱۳۵۵ لیبی با رهبر قذافی به جمهوری سوسیالیست خلق عرب لیبی تبدیل شد!

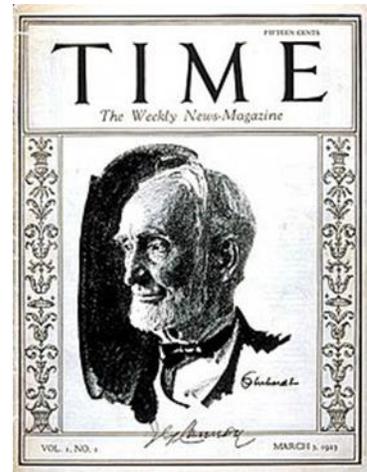
یازدهم اسفند در ضمن در تاریخ برده‌داری آمریکاییان هم روز مهمی بوده است. چون در سال ۱۱۸۵ کنگره‌ی آمریکا واردات برده به آمریکا را ممنوع ساخت و چهل‌ودو سال بعد در ۱۲۳۷ بزرگ‌ترین حراج بردگان در آمریکا انجام شد و طی آن ۴۳۶ زن و مرد و کودک طی دو روز در جورجیای آمریکا به فروش رسیدند!

نورودوم سوراماریت

ژنرال نه‌مین و بن‌گوریون

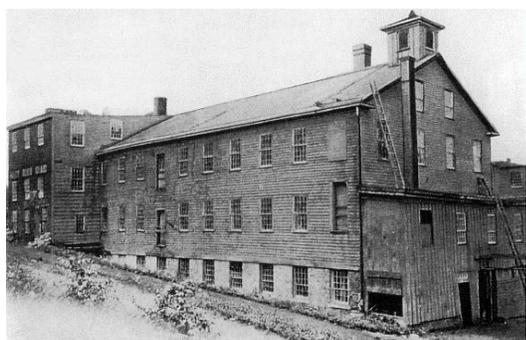

اولین شماره‌ی تایم

¹ Norodom Sihanouk

² Norodom Suramarit

از زمره‌ی رویدادهای فرهنگی و اجتماعی این روز هم آنکه در سال ۸۷۶ ناوگان واسکو دوگاما^۱ به موزامبیک رسید. در ۹۳۹ غارتگران اسپانیایی به رهبری پدرو دل کاستیل^۲ اردوگاهی در آرژانتین بنا کردند که بعدتر به شهر مندوزا تبدیل شد. در ۱۰۹۵ اولین باله با نام «عشق‌های بهرام و ناهید» در انگلستان بر صحنه رفت. در ۱۱۶۸ اولین سرشماری در آمریکا انجام پذیرفت. در سال ۱۱۶۹ در فرانسه برج‌های پیام‌رسانی موسوم به سِمافور^۳ ابداع شد و کار انتقال خبر در فواصل دور را آسان کرد. بر فراز این برج‌ها درفشی با بازوهای متحرک برمی‌افراشتند و با تغییر موقعیت این بازوها نسبت به هم پیام موردنظر را هجی می‌کردند. در ۱۱۷۴ شرکت هند شرقی هلند ملی شد. در سال ۱۲۵۰ پارک ملی یلوستون^۴ تأسیس شد که اولین پارک ملی جهان بود. در ۱۲۵۱ شرکت رِمینگتون^۵ و پسران در نیویورک اولین خط تولید ماشین تایپ را راه انداختند و در ۱۲۷۱ نیکولا تسلا^۶ اولین کارکرد رادیو را در میسوری برای مردم نمایش داد. در سال ۱۳۰۱ نخستین شماره از مجله‌ی تایم منتشر شد. در ۱۳۱۱ هم اولین فیلم کینگ کنگ در نیویورک به نمایش درآمد.

شرکت رِمینگتون

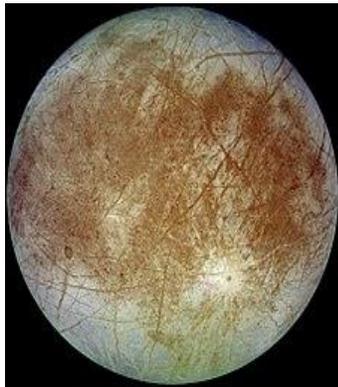
نبرد عدوا

سمافور

¹ Vasco da Gama
² Pedro del Castillo
³ semaphore
⁴ Yellowstone
⁵ Remington
⁶ Nikola Tesla

در چنین روزی به سال ۱۲۷۴ هانری بکرل اثر تلاشی رادیوآکتیو را کشف کرد. در ۱۳۴۷ هواپیمای کنکورد برای اولین بار در تولوز فرانسه به هوا پرید. در ۱۳۶۱ لوح فشرده (CD) برای اولین بار در آمریکا به بازار عرضه شد. در ۱۳۶۳ گرفتن آزمایش ایدز هنگام اهدای خون باب شد. در ۱۳۷۳ پژوهشگران در فرمی‌لب^۱ کشف کوآرک بالا^۲ را اعلام کردند و در ۱۳۷۶ داده‌های ارسال شده از طرف فضاپیمای گالیله نشان داد که اروپا ماه برجیس زیر پوسته‌ی منجمدش اقیانوسی از آب مایع دارد.

اروپا

اولین کینگ کونگ

پارک یلوستون

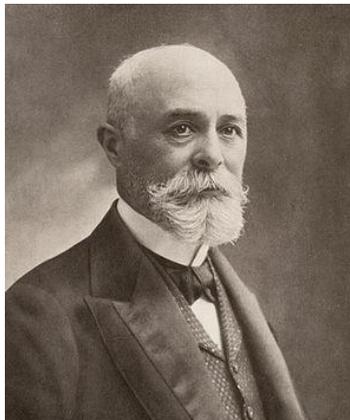
در میان مردم ایران زمین، یازدهم اسفند روز تولد مرتضی حنانه موسیقی‌دان ایرانی (۱۳۰۱)، ممنون حسین رئیس‌جمهور پاکستان (۱۳۱۸) و میرحسین موسوی (۱۳۲۰) است. در میان انیرانیان هم میخائیل گورباچف

¹ Henri Becquerel
² Fermilab
³ top quark

(۱۳۰۹)، جون بون جووی^۱ خواننده‌ی آمریکایی (۱۳۴۰) در این روز زاده شدند و فرانچسکو رِدی طبیعی‌دان ایتالیایی (۱۰۷۵)، جان وسلی^۲ ایزدان‌شناس و دولتمرد انگلیسی و بنیان‌گذار کلیسای انگلیکن (۱۱۶۹)، هوارد کارتر^۳ کاشف و مصرشناس انگلیسی (۱۳۱۷) و فیلیپ ک دیک^۴ نویسنده‌ی رمان‌های علمی تخیلی (۱۳۶۰) هم در چنین روزی درگذشتند.

کودکی گورباچف

هانری بکرل

ممنون حسین

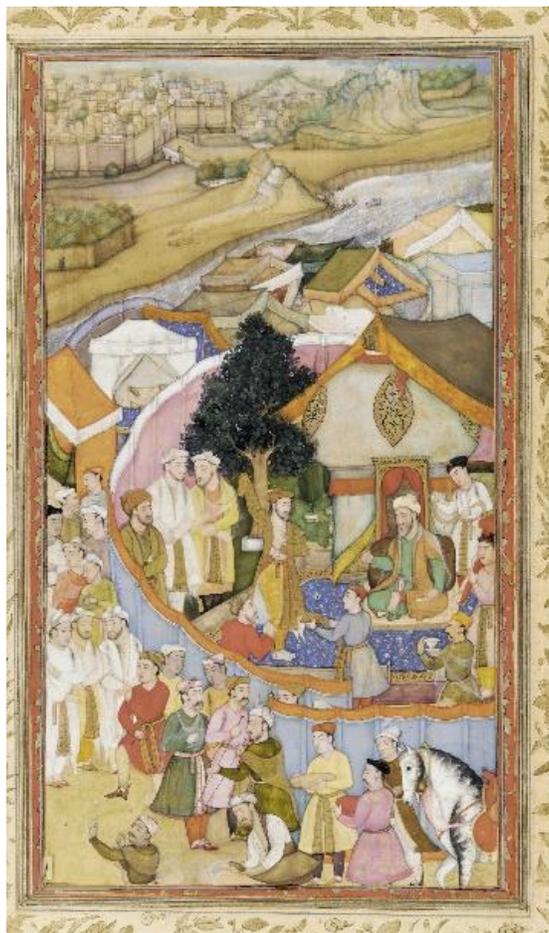
¹ Jon Bon Jovi

² John Wesley

³ Howard Carter

⁴ Philip K. Dick

دوازدهم اسفند

داود خان سردار بنگالی خفتانش را از مونیم خان هدیه می‌گیرد

مهم‌ترین رخداد تاریخی دوازدهم اسفند ماه آن است که در چنین روزی به سال ۲۷۲ میلادی مانی پیامبر

ایرانی در زندان درگذشت و یا کشته شد. مانی بنیان‌گذار یکی از بزرگ‌ترین ادیان جهان باستان بود و بر تاریخ

اندیشه و دین تأثیری بزرگ به جا گذاشت و به دنبال درگیری‌هایی سیاسی با گرتیر که در این هنگام موبدی نیرومند و بانفوذ بود در حدود شصت‌سالگی جان باخت.

در روز دوازدهم اسفند سال ۹۵۳ اکبر شاه گورکانی در نبرد توکاروی^۱ بر قوای بنگالی غلبه کرد. در ۱۳۰۳ آتاتورک عبدالمجید دوم را از خلافت عثمانی عزل کرد و به این ترتیب خلافت عثمانی منقرض شد و سلطنت خاندان عثمانی نیز پایان یافت و ترکیه به کشوری با نظام جمهوری تبدیل شد. در ۱۳۱۶ در عربستان سعودی نفت کشف شد. در ۱۳۳۶ نوری سعید برای هشتمین بار نخست‌وزیر عراق شد و در دوازدهم اسفند سال ۱۳۳۸ عملیات حفاری چاه‌های نفت در خلیج فارس توسط شرکت ملی نفت ایران و با همکاری شرکت‌های ایتالیایی و آمریکایی آغاز شد. یک سال بعد در ۱۳۳۹ بیستمین دوره‌ی مجلس شورای ملی رسمیت یافت و مجلس کار خود را آغاز کرد.

نوری سعید

حمله‌ی القاعده به عراق

¹ Battle of Tukaroi

در چنین روزی به سال ۱۳۷۰ استان‌های جدا شده از قلمرو ایران زمین که اغلب همچنان پسوند «استان»

خود را حفظ کرده‌اند - ازبکستان، ارمنستان، گرجستان، ترکمنستان، قرقیزستان، تاجیکستان، قزاقستان و جمهوری

آذربایجان- پس از فروپاشی کمونیسم در مقام کشورهای مستقل به عضویت سازمان ملل درآمدند. در ۱۳۸۲ هم

القاعده در روز عاشورا با بمب به شیعیان عراقی در کربلا عزادار حمله کرد و ۱۷۰ تن را کشت و پانصد تن را

زخمی کرد.

دوازدهم اسفند سال ۵۳۷ میلادی اوستروگت‌ها به رهبری ویتگیس محاصره‌ی رم را آغاز کردند. از آن سو، بلزاریوس سردار رومی به ساماندهی قوای دفاعی خود پرداخت (تصویر بالا). در ۸۹۷ خورشیدی هرنان کورتز^۱ و غارتگران اسپانیایی همراهش به قلمرو آرتک‌ها و شهر مکزیکو وارد شدند. در ۱۱۷۷ محاصره‌ی جزیره‌ی کورفو^۲ در دریای اژه توسط نیروهای روس و عثمانی با تسلیم‌شدن سه‌هزاروپانصد سرباز فرانسوی مستقر در آنجا پایان یافت و در ۱۲۲۳ فلوریدا به بیست‌وهفتمین ایالت آمریکا تبدیل شد. در سال ۱۲۳۵ انگلستان و فرانسه به خاطر آن که چینی‌ها در روند توزیع تریاک در کشورشان اختلال ایجاد می‌کردند به این کشور اعلان جنگ دادند و جنگ دوم تریاک آغاز شد. در ۱۲۹۱ هزاران زن برای دستیابی به حق رأی در واشینگتن راهپیمایی کردند و در ۱۲۹۶ روسیه عهدنامه‌ی برست لیتوفسک^۳ را امضا کرد و از جنگ جهانی اول بیرون آمد. در ۱۳۰۳ هم ملی‌گرایان تندروی ایتالیایی قلمرو آزاد فیومه^۴ را اشغال کردند و رهبرشان دانونزیو^۵ در میان استقبال پرشور مردم فیومه وارد این منطقه شد. موسولینی در این هنگام خبرنگار و مسئول تبلیغات دانونزیو بود.

عبدالمجید دوم

الکساندر دوم

استقبال مردم فیومه از ایتالیایی‌ها

¹ Hernan Cortes

² Corfu

³ Treaty of Brest-Litovsk

⁴ Free State of Fiume

⁵ Gabriele D'Annunzio

در سال ۱۳۰۹ آمریکا نقش پرچم خود را تعریف کرد. در ۱۳۲۰ ده هواپیمای ژاپنی بروم در غرب استرالیا را بمباران کردند و صد تن از ساکنانش را که اغلب اروپایی بودند به قتل رساندند. در ۱۳۲۱ در زمان بمباران لندن ۱۷۳ نفر در هجوم جمعیت به سوی پناهگاه زیرزمینی زیر دست‌وپا ماندند و کشته شدند و در ۱۳۲۳ هواپیماهای انگلیسی شهر هاگ در هلند را بمباران کردند و ۵۱۱ تن از شهروندان غیرنظامی را کشتند. بعدتر اعلام شد که این بمباران به خاطر اشتباه در جهت‌یابی خلبان رخ داده است!

رخدادهای دیگری هم با این روز تقارن دارند که برخی‌شان به این شرح‌اند: در ۱۰۳۵ آتش‌سوزی بزرگ میرکی^۱ در شهر ادو (توکیو امروزی) به مرگ صد هزار نفر منجر شد (تصویر بالا). در ۱۲۳۹ الکساندر دوم تزار روسیه فرمان آزادی سرف‌ها را صادر کرد و به این ترتیب بدنه‌ی جمعیت روسیه که برده محسوب می‌شدند آزاد شدند. در سال ۱۲۵۳ اپرای کارمن اثر ژرژ بیزه^۲ در پاریس بر صحنه رفت و در همین روز (۱۲۵۳) هم اولین هاکی روی یخ سالنی در مونترآل کانادا بازی شد. در ۱۲۸۲ ویلهلم دوم قیصر آلمان با فونوگراف ادیسون صدای

¹ Great fire of Meireki

² Georges Bizet

خود را ضبط کرد و اولین دولتمردی بود که صدایش ضبط می‌شد. در ۱۳۲۹ جکی برنستون^۱ در ممفیس واقع در تنسی آلبوم Rocket 88 را ضبط کرد که اولین موسیقی راک اند رول شمرده می‌شود.

در ۱۳۵۰ فضاییمای پایونیر ۱۰ به فضا پرتاب شد و مأموریتش جستجوی سیاره‌های خارج از منظومه‌ی خورشیدی بود. در ۱۳۶۹ یک شهروند به صورت آماتور از صحنه‌ی کتک خوردن سیاه‌پوستی به نام رادنی کینگ^۲ از پلیس لس‌آنجلس فیلم‌برداری کرد و پخش آن بعداً به شورش‌ی رنگین‌پوستان منتهی شد و در ۱۳۹۵ هم عناصر نویافته و نوساخته‌ی موسک‌ویم، تنسین و اوگانسون به جدول تناوبی عناصر افزوده شدند.

شبنم شکیل

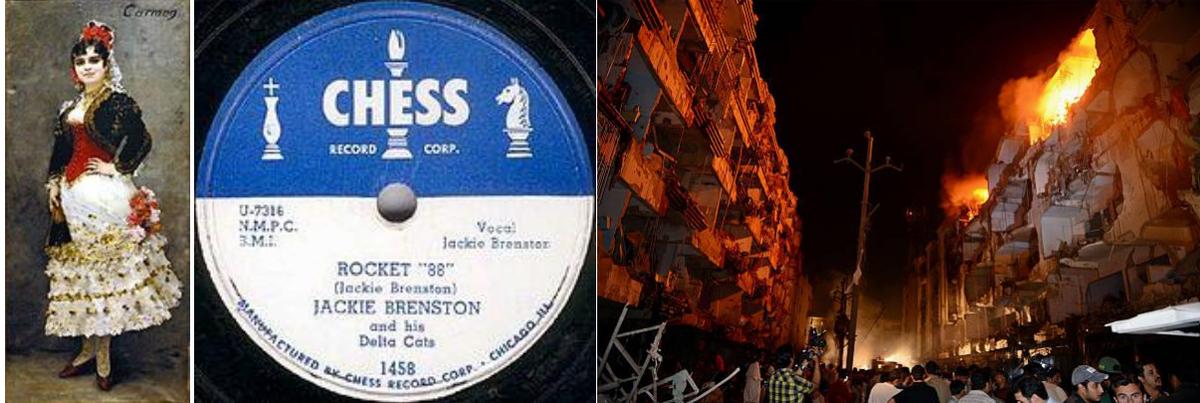
اولین هاکی روی یخ سالنی در مونترآل

در میان مردم ایران زمین، دوازدهم اسفند روز تولد ابونصیر محمد پسر بابر شاه مشهور به هندل‌میرزا است (۸۹۷) که هند را فتح کرد و نخستین شاه سلسله‌ی گورکانی هند شد. حسین دهقان وزیر دفاع ایران (۱۳۳۵) و کاظم بهمنی شاعر معاصر (۱۳۶۴) نیز در این روز زاده شدند. در سال ۱۳۹۱ هم شبنم شکیل شاعر و ادیب

¹ Jackie Brenston

² Rodney King

پاکستانی در چنین روزی درگذشت. از میان نامداران دیگر الکساندر گراهام بل مخترع تلفن (۱۲۲۶) در این روز زاده شد.

کارمن

اولین موزیک راک اند رول

شورش سیاهپوستان به خاطر رادنی کینگ

هندک میرزا

سیزدهم اسفند

در سیزدهم اسفند سال ۱۳۴۶ روزنامه‌ها خبر کوتاهی منتشر کردند و در آن از مرگ دکتر محمد مصدق خبر دادند. طی این سال‌ها سانسور خبری درباره‌ی او چندان شدید بود که بسیاری از جوان‌ها تا این هنگام خبر نداشتند که او زنده و گرفتار حبس خانگی بوده است! در سال ۱۳۸۰ در جریان حمله‌ی نیروهای متحد به دره‌ی شاه کوت در افغانستان دویست عضو القاعده و هفت سرباز آمریکایی کشته شدند. در سال ۱۳۹۱ هم انفجار بمب در محله‌ی شیعه‌نشین کراچی به مرگ ۴۵ تن و زخمی شدن ۱۸۰ نفر انجامید.

بالا: سکه‌ی گلیسریوس

چپ: فردریک بارباروسا

در چنین روزی به سال ۴۳۷ میلادی گندوباد رهبر ایرانی تبار بورگوندی‌ها در مراسمی گلیسریوس^۱ را به مقام امپراتور روم غربی رساند. در سال ۵۳۰ هجری خورشیدی، فردریک اول بارباروسا به عنوان شاه آلمانی‌ها برگزیده شد. در ۶۱۶ سپاهیان مغول زیر فرمان باتو خان در کرانه‌ی رود سیت با اسلاوها رویاروی شدند که زیر فرمان یوری دوم امیر ولادیمیر می‌جنگیدند. اسلاوها به شدت شکست خوردند و یوری به قتل رسید. در ۷۲۹ راماتیبودی^۲ به پادشاهی سیام رسید. در ۸۳۹ هم طی جنگ رزها^۳ در انگلستان، هانری ششم (از خاندان لنگستر) توسط پسرعمویش ادوارد چهارم (از خاندان یورک) از قدرت خلع شد و دومی شاه انگلستان شد.

شورش نیوساوت ولز

هانری ششم

در ۱۱۸۲، ۲۳۳ تن از تبعیدیان ایرلندی که به نیوساوت ولز فرستاده شده بودند در آنجا بر حاکمیت انگلیسی‌ها شورش کردند. هرچند شورش ایشان به نسبت صلح‌جویانه بود و کشته‌ای به جا نگذاشت، اما انگلیسی‌ها بسیار خشن عمل کردند و در جریان سرکوب شورش پانزده تن از ایشان را کشتند و نه نفر دیگر را

¹ Glycerius

² Ramathibodi

³ English Wars of the Roses

هم بعد از پیروزی اعدام کردند و ۲۳ تن را به مناطق دورافتاده تبعید کردند. در سال ۱۳۱۱ انگلبرت دولفوس،
صدراعظم اتریش، وضعیت اضطراری اعلام کرد و مجلس اتریش را منحل ساخت.

سیزدهم اسفند با چندین رخداد فرهنگی و اجتماعی مهم پیوند خورده است. در ۱۲۱۵ شهر شیکاگو
تأسیس شد. در ۱۲۴۳ بانک هنگ‌کنگ و شانگهای تأسیس شد و در ۱۲۵۱ کنگره‌ی آمریکا قانونی تصویب کرد
که بر مبنای آن هر مجله یا کتابی که محتوایی رکیک یا مخالف عفت عمومی داشته باشد نباید از راه خدمات
پستی جابه‌جا شود.

در ۱۲۶۰ اولین تراموای برقی انگلستان در شرق لندن آغاز به کار کردند. در ۱۲۶۳ شرکت تلگراف و
تلفن آمریکا تأسیس شد. در سال ۱۲۶۸ طولانی‌ترین پل بریتانیا موسوم به فورث بریج^۲ در اسکاتلند که ۵۲۰ متر
دراز داشت با حضور ادوارد هفتم افتتاح شد (تصاویر بالا و زیر).

در ۱۳۵۵ زلزله در اروپای شرقی ۱۵۰۰ کشته به جا گذاشت و بیشترین تلفات را به بخارست وارد آورد.

¹ Engelbert Dollfuss

² Forth Bridge

انگلبرت دولفوس

ویلیام گادوین

گاموف

زلزله‌ی بخارست

از میان نامداران ایران‌زمین در این روز صلاح‌الدین ایوبی، سردار نامدار، به‌سال ۵۷۱ درگذشت و از میان دیگر زادگان نامدار سیزدهم اسفند باید از ویلیام گادوین^۱ فیلسوف و فعال سیاسی انگلیسی (۱۱۳۴)، پوپوف^۲ فیزیک‌دان روس و نخستین سازنده‌ی رادیو (۱۲۳۷) و ژرژ گاموف^۳ فیزیک‌دان و اخترشناس اوکراینی (۱۲۸۲) یاد کرد.

نخستین تراموای انگلیس

مارگریت دوراس

سیوال رایت

¹ William Godwin

² Alexander Popov

³ George Gamow

چارلز شرینگتون^۱ عصب‌شناس انگلیسی (۱۳۳۰)، سیوال رایت زیست‌شناس و ژنتیک‌دان آمریکایی

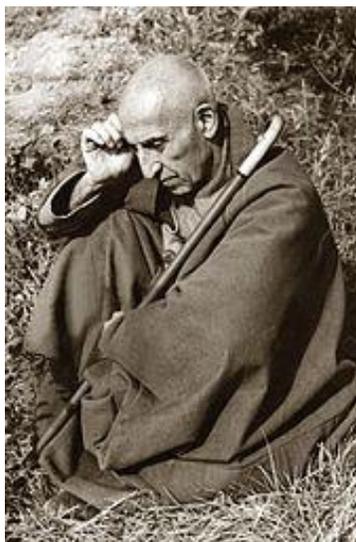
(۱۳۶۶) و مارگریت دوراس^۲ نویسنده و کارگردان فرانسوی (۱۳۷۴) هم در این روز درگذشته‌اند.

^۱ Charles Scott Sherrington

^۲ Marguerite Duras

چهاردهم اسفند

روز چهاردهم اسفند سال ۱۳۲۱ دکتر محمد مصدق نماینده‌ی اول تهران، دکتر رادمش و تقی فداکار با اعتبارنامه‌ی سید ضیاءالدین طباطبایی مخالفت کردند. در سال ۱۳۴۳ گروهی از چپ‌گرایان در بحرین - که هنوز استانی ایرانی بود- بر ضد حاکمیت استعماری انگلستان در این سرزمین سر به شورش برداشتند که دو ماه طول کشید و شش شهروند در جریان آن به دست دست‌نشانگان انگلیسی‌ها کشته شدند.

دکتر محمد مصدق

در ۱۰۴۳ چارلز دوم شاه انگلستان به هلند اعلان جنگ داد. در ۱۱۶۸ فرانسه توسط دولت انقلابی به ۸۳ دپارتمان تقسیم شد و مرزبندی‌ها طوری انتخاب شده بود که محله‌ها و استان‌های قدیمی تجزیه شوند تا وفاداری‌های محلی مردم از بین برود و با تعهد ناسیونالیستی جایگزین گردد.

روز چهاردهم اسفند سال ۱۱۷۵ جان آدامز دومین رئیس جمهور آمریکا شد. در سال ۱۲۰۲ انگلستان به برمه اعلان جنگ داد. در ۱۲۸۴ ارتش آمریکا در بود داجو^۲ در جنوب غربی فیلیپین به بومیان مورو حمله کردند که نیرومندترین مردم جزیره بودند و در برابر هجوم غربی ها مقاومت می کردند. ناوگان آمریکا روستاهای بومیان را به توپ بست و سربازان به کشتارشان پرداختند به طوری که عملاً کل این مردم از جمله زنان و کودکان کشتار شدند. در سال ۱۲۹۰ برای نخستین بار در تاریخ جنگ ترابری هوایی نیروها هنگامی رخ داد که در جریان جنگ ایتالیا و عثمانی سربازان ایتالیایی با بالون های زیپلن در خطوط نبرد جابه جا شدند.

اسیران جنگی لهستانی که روس ها کشتارشان کردند

کشتار بومیان مورو در فیلیپین

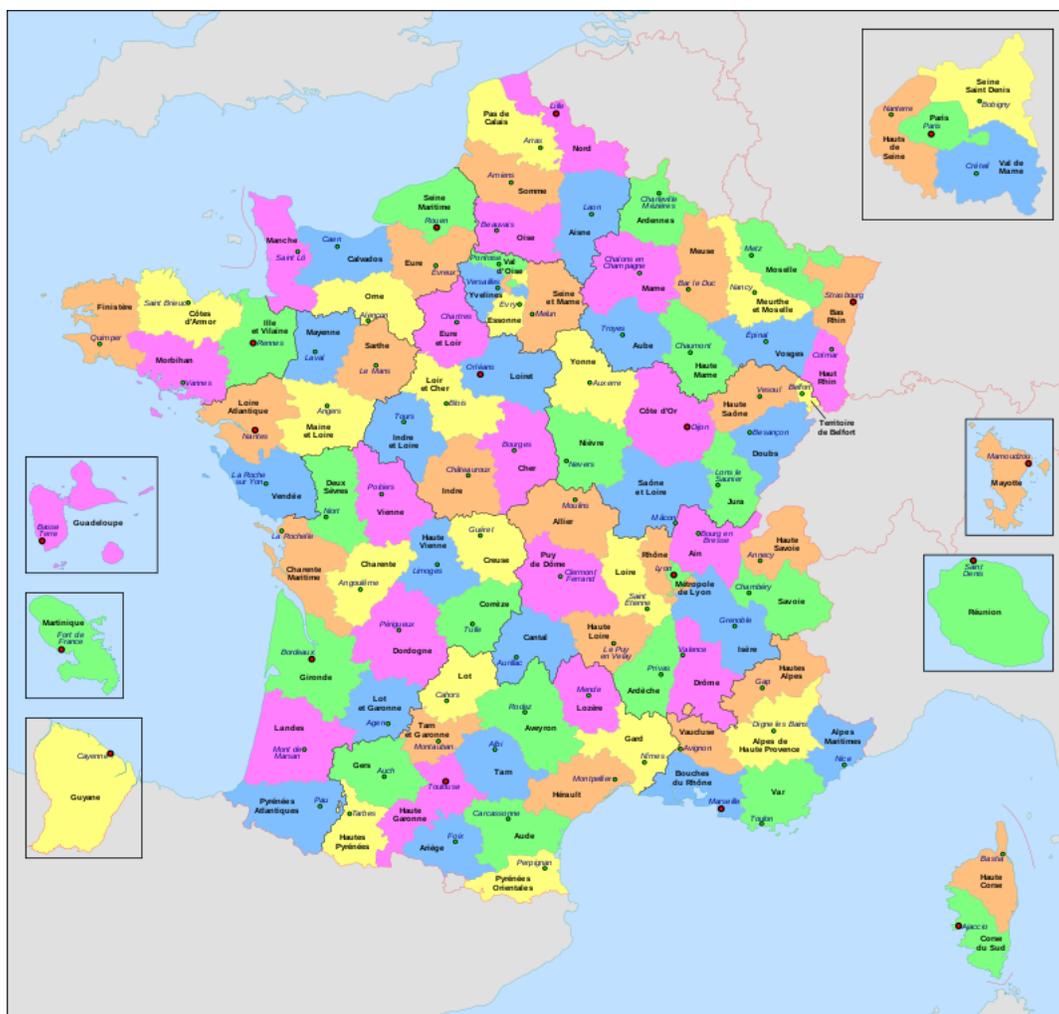
در سال ۱۳۰۹ انگلیسی ها که در میان استقلال طلبان هندی گاندی را از همه ملایم تر می دیدند، او را برای مذاکره برگزیدند و عهدنامه ی گاندی- ابروین را با او بستند. به رسمیت شمرده شدن گاندی توسط انگلیسی ها و امضای قرارداد با لرد ابروین که فرمانروای انگلیسی هند بود برایش اعتبار فراوان به ارمغان آورد و او را به تدریج

¹ John Adams

² Bud Dajo

به رأس فرماندهی نیروهای استقلال طلب برکشید. هرچند این قرارداد محتوای روشن و دقیقی نداشت و منافی هم برای هندی‌ها (که مهم‌ترینش در این لحظه حذف مالیات نمک بود) در آن برآورده نمی‌شد. در سال ۱۳۱۱ حزب نازی ۴۳ درصد آرا را در انتخابات مجلس آلمان به دست آورد و به سمت قبضه کردن قدرت پیش رفت. در ۱۳۱۸ شش مقام بلندپایه‌ی پولیت‌بوروی^۱ حزب کمونیست شوروی که استالین هم در رأسشان بود فرمان اعدام ۲۵ هزار و ۷۰۰ لهستانی را امضا کردند. در این میان ۱۴ هزار و ۷۰۰ نفر اسیر جنگی بودند و بقیه استادان دانشگاه و ادیبان و نخبگانی بودند که حامل و مبلغ هویت ملی لهستانی‌ها محسوب می‌شدند. همه‌ی این افراد در جنگل کاتین اعدام و در گورهای دسته‌جمعی دفن شدند و روس‌ها در لباس‌های اجسادشان اسنادی گذاشتند که وانمود می‌کرد به دست آلمانی‌ها کشته شده‌اند. در سال ۱۳۲۰ ارتش ژاپن باتاویا پایتخت شرکت هند شرقی هلند را فتح کرد. در ۱۳۲۱ اولین هواپیمای جنگی با موتور جت در نیروی هوایی انگلستان وارد درگیری با آلمانی‌ها شد. در ۱۳۲۴ چرچیل هنگام سخنرانی در کالج وست‌مینستر در میسوری تعبیر «پرده‌ی آهنین» را برای اشاره به بلوک شرق به کار گرفت. در ۱۳۵۸ رابرت مוגابه با تفاوت معناداری آرای مردم زیمباوه را به خود اختصاص داد و اولین رئیس‌جمهور سیاه‌پوست این کشور شد. اما پس از آن به دیکتاتوری تبدیل شد و تا سی‌وهشت سال از قدرت دست نکشید تا آن که با کودتایی برکنارش کردند! در ۱۳۸۷ هم دادگاه جرایم بین‌المللی عمر حسن البشیر رئیس‌جمهور سودان را به خاطر کشتار مردم در دارفور به جنایت علیه بشریت متهم کرد و جنایتکار جنگی اعلامش کرد.

^۱ Politburo

ناحیه‌بندی فرانسه توسط دولت انقلابی

در چهاردهم اسفند سال ۳۰۶ میلادی آدریان قدیس مسیحی در نیکومدیه اعدام شد و بر اساس روایت‌های مسیحی او رئیس گارد سلطنتی امپراتور ماکسیمیان بود که هنگام شکنجه‌ی مسیحیان تحت تأثیر دلیری‌شان قرار گرفت و به ایشان ایمان آورد و به همین جرم زندانی و کشته شد. اما شواهد تاریخی نشان می‌دهد که چنین کسی وجود نداشته و او احتمالاً سربازی مسیحی یا علاقمند به مسیحیان بوده که به دلیل کشته شده و بعدتر به این شکل دستخوش افسانه‌پردازی قرار گرفته است.

روز چهاردهم اسفند سال ۲۳۰ امیری به نام ترپمیر^۱ برای نخستین بار در حکم خود به اسم کروآت‌ها اشاره کرد. در ۸۷۱ کریستف کلمب سوار بر کشتی نینا پس از گردش در جزایر باهاما و دریای کارائیب به لیسبون بازگشت. در ۱۳۵۹ نخستین نمونه از رایانه‌ی خانگی ساخت انگلستان به نام ZX81 به بازار عرضه شد. در کل یک و نیم میلیون دستگاه از این رایانه در جهان به فروش رسید و در ۱۳۶۰ هم کاوشگر شوروی‌ها به نام ونرا^۲ در ناهید بر خاک نشست.

مسمر

لاپلاس

ویوالدی

عمر البشیر

از میان مردم ایران زمین دو تن با این روز پیوند دارند و هر دو هم از اهالی قفقاز هستند. یکی وازگین سرگیسیان^۳ نخست‌وزیر ارمنستان که در سال ۱۳۳۷ زاده شد و دیگری یوزف استالین رهبر دولت شوروی که در سال ۱۳۳۱ درگذشت. از دیگر رفتگان نامدار ایرانی این روز دکتر محمد مصدق است که در ۱۳۴۵ درگذشت.

¹ Trpimir

² Venera 14

³ Vazgen Sargsyan

آخمتووا

پازولینی

مرکاتور

لایارد

سرگیسیان

زادگان دیگر این روز عبارت‌اند از: گرادو مرکاتور^۱ ریاضی‌دان و جغرافی‌دان فلاندری (۸۹۰)، آنتونیو ویوالدی^۲ آهنگ‌ساز سبک باروک (۱۰۵۶)، سر هنری لایارد^۳ باستان‌شناس و مورخ انگلیسی (۱۱۹۵)، رزا لوگزانبورگ^۴ (۱۲۴۹)، چارلز هربرت کالوین^۵ مهندس آمریکایی و بنیان‌گذار شرکت ابزارسازی پایونیر (۱۲۷۱)، ژرژ دومزیل^۶ اسطوره‌پژوه فرانسوی (۱۲۷۶) و پیر پائولو پازولینی^۷ کارگردان ایتالیایی (۱۳۰۰).

این افراد هم در این روز درگذشته‌اند: کازیمیر مقدس^۸ شاهزاده‌ی لهستان (۸۶۲)، فرانتس مسمر^۹ پزشک و اخترشناس آلمانی (۱۱۹۳)، پیر سیمون لاپلاس^{۱۰} ریاضی‌دان فرانسوی و آلساندرو ولتا فیزیک‌دان ایتالیایی

¹ Gerardus Mercator

² Antonio Vivaldi

³ Austen Henry Layard

⁴ Rosa Luxemburg

⁵ Charles Herbert Colvin

⁶ Georges Dumézil

⁷ Pier Paolo Pasolini

⁸ Saint Casimir

⁹ Franz Mesmer

¹⁰ Pierre-Simon Laplace

(۱۲۰۵)، ژان فرانسوا شامپولیون زبان‌شناس فرانسوی (۱۲۱۰)، نیکولای گوگول داستان‌نویس اوکراینی (۱۲۳۰)،

نیکولای لسکوف^۳ نماینده‌نامه‌نویس و ادیب روس (۱۲۷۳) و آنا آخمتووا^۴ شاعر اوکراینی (۱۳۴۴).

گوگول

کازیمیر

دومزیل

ولتا

¹ Jean-François Champollion

² Nikolai Gogol

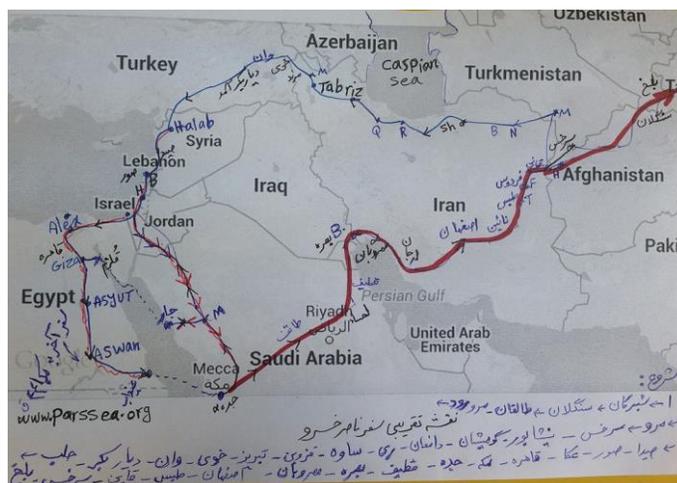
³ Nikolai Leskov

⁴ Anna Akhmatova

پانزدهم اسفند

روز پانزدهم اسفند سال ۳۶۳ میلادی یولیانوس امپراتور روم با ارتش عظیم نودهزارنفره‌ای از انطاکیه به سوی شهرهای ساسانی هجوم آورد و کمی بعد شکست خورد و کشته شد (تصویر بالا). در همین روز به سال ۴۲۵ هجری خورشیدی ناصر خسرو سفر هفت‌ساله‌اش را آغاز کرد. در ۱۲۶۹ شصت تاجر ایرانی در شاه‌عبدالعظیم بست نشستند و به قرارداد واگذاری امتیاز تنباکو به خارجی‌ها اعتراض کردند و به این ترتیب جنبش تحریم تنباکو آغاز شد.

مسیر سفرنامه‌ی

در سال ۱۳۰۰، قانون شورای عالی معارف از تصویب مجلس شورای ملی گذشت و در ۱۳۲۳ به دنبال اعتراض و قهر دکتر محمد مصدق از مجلس، در چنین روزی عده‌ای از دانشجویان دانشکده‌ی حقوق به منزل ایشان رفتند و او را به مجلس آوردند. اما این جریان به اغتشاشی انجامید و نظامیان برای پراکنده کردن مردم با ایشان درگیر شدند که در نتیجه تیراندازی شد و چندین نفر در این جریان کشته و مجروح شدند. در همین روز جمال امامی نماینده‌ی مجلس درباره‌ی این تیراندازی از سرتیپ گلشائیان فرماندار نظامی تهران توضیح خواست و چون پاسخ درستی نشنید به صورت او سیلی نواخت. گلشائیان از فرمانداری نظامی برکنار شد و به جای وی سرتیپ عبدالاعلی اعتماد مقدم فرماندار نظامی گردید.

منوچهر اقبال، علی اصغر حکمت، محمد سجادی، امیراعلم، نادر آراسته، محمد ساعد، جمال امامی، احمد امیراحمدی، عباسقلی

گلشائیان و احمد مقبل

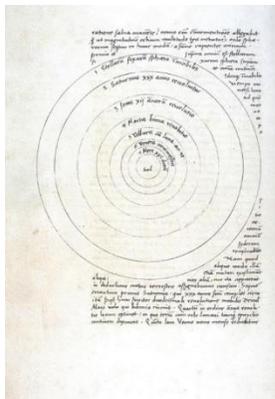
دو سال بعد در سال ۱۳۲۵، هیئتی فرهنگی از ایران به هند گسیل شد که ریاستش بر عهده‌ی علی اصغر حکمت بود و دکتر غلامحسین صدیقی و دکتر خانابا بیاتی و محمدتقی مقتدری و صفیه فیروز اعضای آن بودند و در سال ۱۳۳۸ کارخانه‌ی تصفیه‌ی شکر اهواز آغاز به کار کرد. در ۱۳۵۳ هم ایران و عراق قرارداد الجزایر را درباره‌ی مرزبندی دو کشور در اروندرود امضا کردند.

روز پانزدهم اسفند سال ۱۲۳۸ در جریان وحدت سیاسی ایتالیا شهرهای پارما، توسکانی، مودنا و روماگنا در همه‌پرسی‌هایی به پیوستن به دولت پادشاهی ساردینیا رأی دادند. در ۱۲۹۹ حزب کمونیست پرتغال تأسیس شد. در سال ۱۳۲۴ هوشی مین با فرانسویان تفاهم‌نامه‌ای امضا کرد که بر اساس آن فرانسه استقلال ویتنام را به رسمیت می‌شمرد. در ۱۳۲۹ هم محاکمه‌ی اتل و یولیوس روزنبرگ^۱ که در آمریکا برای شوروی جاسوسی می‌کردند آغاز شد. شوروی‌ها فناوری ساخت رادار، سونار، موتور جت و تا حدودی بمب اتمی را از این افراد دریافت کردند. در سال ۱۳۳۱ گئورگی مالنکوف^۲ پس از استالین به دبیری حزب کمونیست شوروی رسید. در ۱۳۳۵ غنا اولین کشور در آفریقای سیاه بود که استقلال خود را از انگلستان به دست آورد و در ۱۳۴۵ اسوتلانا آلیلویوا^۳ دختر استالین از شوروی گریخت و به آمریکا پناهنده شد.

¹ Julius and Ethel Rosenberg

² Georgy Maksimilianovich Malenkov

³ Svetlana Alliluyeva

راست: اتل و یولیوس روزنبر

چپ: کتاب کپرنیک

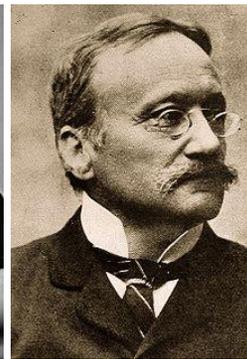
در چنین روزی به سال ۸۹۹ فردیناند ماژلان^۱ به گوآم رسید. در ۹۹۴ کتاب درباره‌ی انقلاب‌های کرات

آسمانی اثر کپرنیک هفتاد و سه سال پس از انتشار در سیاهه‌ی کتاب‌های ممنوعه‌ی کلیسایی قرار گرفت. در ۱۲۱۲

منطقه‌ی یورک در کانادا به اسم تورنتو نام‌گذاری مجدد شد. در ۱۲۱۴ ساموئل کلت^۳ هفت تیر رولور را اختراع

کرد. در ۱۲۴۶ اپرای مفیستوفله^۴ اثر آریگو بویتو^۵ در میلان به نمایش درآمد. در ۱۲۷۷ شرکت بایر^۶ داروی تازه‌اش

را با نام آسپرین به بازار عرضه کرد.

¹ Ferdinand Magellan

² Nicolaus Copernicus

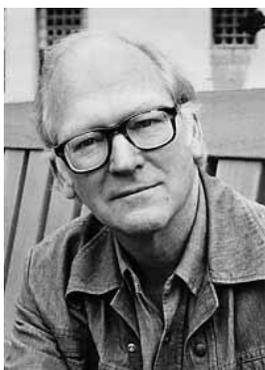
³ Samuel Colt

⁴ Mefistofele

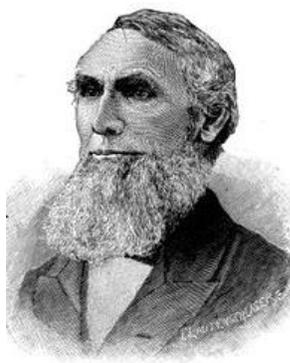
⁵ Arrigo Boito

⁶ Bayer

در میان مردم ایران زمین شوکت عزیز اقتصاددان و نخست‌وزیر پاکستان در ۱۳۲۷ به دنیا آمد و در سال ۱۳۳۳ محمدامین رسول‌زاده رهبر حزب همت باکو و از مؤسسان دولت آذربایجان درگذشت. زادگان دیگر این روز عبارت‌اند از: میکلائز^۱ (۸۵۳)، آرون لافکین دنیسون^۲ بنیان‌گذار شرکت ساعت‌سازی پالتهم (۱۱۹۰)، ژوئن‌لای^۳ نخست‌وزیر چین کمونیست (۱۲۷۶)، دونالد دیویدسون^۴ فیلسوف آمریکایی (۱۲۹۵)، والتینا تروشکووا نخستین زن فضاورد جهان (۱۳۱۵) و هارالد شوماخر^۵ فوتبالیست آلمانی (۱۳۳۲).

دیویدسون

دنیسون

شوکت عزیز

از آن سو هیپولیت تَن^۶ جامعه‌شناس و مورخ فرانسوی (۱۲۷۱)، گوتلیب دایملر^۷ مهندس آلمانی (۱۲۷۸)، گاتزون بورگلوم^۸ مجسمه‌ساز آمریکایی و طراح سردیس‌های راشمور (۱۳۱۹) و هوگو چاوز^۹ (۱۳۹۱) هم در این روز در گذشته‌اند.

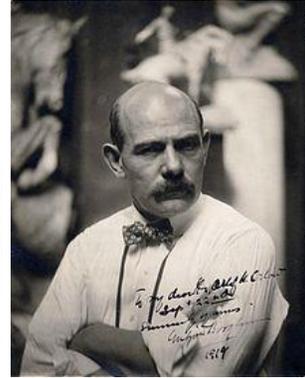
¹ Michelangelo
² Aaron Lufkin Dennison
³ Zhou Enlai
⁴ Donald Davidson
⁵ Harald Schumacher
⁶ Hippolyte Taine
⁷ Gottlieb Daimler
⁸ Gutzon Borglum
⁹ Hugo Chávez

تن

اولین موتور دایملر

بورگلوم

شانزدهم اسفند

در چنین روزی به سال یازدهم هجری خورشیدی پیامبر اسلام در پایان عمر خطبه‌ی وداع خود را ایراد کرد. در همین روز به سال ۲۲۳ پس از فتح حصارکوی (آموریوم) در آناتولی به دست سپاهیان عباسی، چهل و دو نفر از فرماندهان بیزانسی اسیر شده در شهر به دستور خلیفه معتصم اعدام شدند. بعدتر این روایت ایجاد شد که به این افراد تکلیف شده بود که مسلمان شوند و چون بر دین ترسایی پایدار ماندند کشته شدند و در نهایت هم به قدیسانی در کلیسای ارتدوکس بدل گشتند.

در دوران معاصر هم در سال ۱۳۶۷ ایران و انگلستان به خاطر کشمکش بر سر فتوای قتل سلمان رشدی روابطشان را قطع کردند. در ۱۳۸۶ هم یک بمب‌گذار انتحاری در بغداد خود را منفجر کرد و ۶۸ نفر را از میان برد (تصویر زیر). در همین روز یک مرد مسلح در اورشلیم هشت دانشجو را رگبار بست و کشت.

اعدام ۴۲ سردار بیزانسی

شکنجه و کشتار مردم کرت به دست بیزانسی‌ها

روز شانزدهم اسفند سال دوازدهم پیش از میلاد، اوکتاویانوس آگوستوس به مقام امپراتوری روم رسید

و به این ترتیب دولت امپراتوری روم تأسیس شد. یک هزاره بعد در سال ۳۳۹ هجری خورشیدی نیکوفوروس

فوکاس امپراتور روم شرقی شهر هراکلیون (کندیه) در کرت را فتح کرد و به امارت صدوچهل ساله‌ی مسلمانان در آنجا که دولت اقریتیش نامیده می‌شد، پایان داد. چون پیشتر رومی‌ها (به‌ویژه دریاسالار بیزانسی نیکتاس اوریفاس) در حمله‌هایشان به کرت مردم غیرنظامی را شکنجه داده و می‌کشتند، مردم مسیحی کرت هم در این نبردها دوشادوش مسلمانان از شهر دفاع می‌کردند.

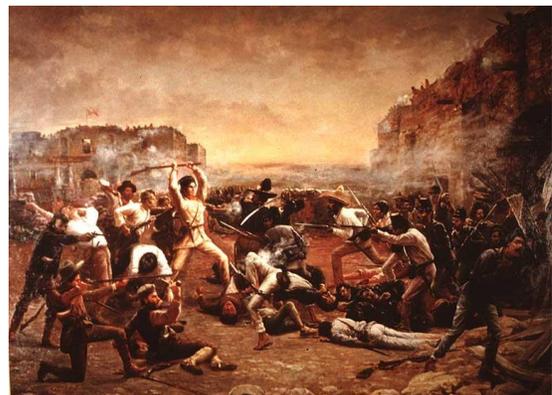
¹ Nikephoros Phokas

در ۹۵۱ هجری خورشیدی عهدنامه‌ی صلحی میان ونیز و عثمانی بسته شد که به جنگ سه‌ساله‌ی این دو پایان داد و قبرس را که محل منازعه بود در دستان عثمانی‌ها وانهاد.

در ۱۱۹۲ ناپلئون با ۴۸ هزار سرباز در نبرد کرائون^۱ بر سپاهیان روس و پروس که دو برابر عده داشتند پیروز شد. در سال ۱۲۱۴ در نبرد آلامو^۲ ۱۸۷ داوطلب تگزاسی در برابر ارتش سه‌هزار نفره‌ی مکزیک‌ها به مقاومت پرداختند و همگی کشته شدند. در ۱۲۷۸ کشتی آلمانی قیصر ویلهلم کبیر اولین کشتی‌ای بود که امواج بی‌سیم را به ساحل فرستاد. در ۱۲۸۰ بوئرها در نبرد تویبوش^۳ در آفریقای جنوبی به انگلیسی‌های مهاجم شکست خوردکننده‌ای وارد آوردند. در ۱۲۹۰ ارتش ایتالیا در جریان نبرد با عثمانی در منطقه‌ی جانزور لیبی برای نخستین بار با زیپلن از هوا (بلندای دو هزار متری) بر اهدافشان بمب فرو ریختند (تصویر روبرو).

نبرد کرائون

نبرد آلامو

¹ Battle of Craonne

² Battle of the Alamo

³ Battle of Tweebosch

در ۱۳۱۴ آلمان با نادیده گرفتن عهدنامه‌ی پاریس راینلند را بار دیگر به خاک خود منضم ساخت. در ۱۳۴۳ گروهی ششصدنفره از تظاهرکنندگان برای حقوق مدنی سیاه‌پوستان در سلما واقع در آلاباما مورد حمله‌ی نژادپرستان و پلیس قرار گرفتند. در سال ۱۳۸۴ هم اعضای لشکر طیبه که مسلمانان افراطی هستند زنجیره‌ای بمب در بنارس منفجر کردند.

سرکوب تظاهرات در سلما

انفجار بمب در بنارس

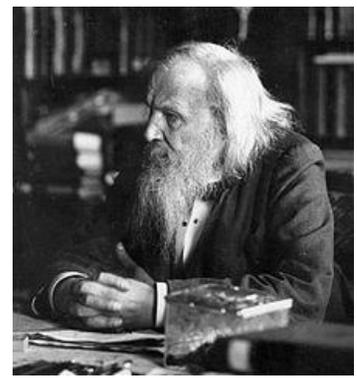
در ۱۳۴۲ ایجاه محمد رهبر ملت اسلام در آمریکا به طور رسمی نام کاسیوس کلی را به محمدعلی کلی تغییر داد.

نبرد تویوش

اولدنبرگ

مندلیف

در ۱۰۴۳ هنری اولدنبرگ^۱ اولین منشی انجمن سلطنتی، نخستین شماره از نشریه‌ی «اندرکنش‌های فلسفی در انجمن سلطنتی» را منتشر کرد.

در سال ۱۲۴۷ دمیتری مندلیف^۲ اولین نسخه از جدول تناوبی عناصر را منتشر کرد و در ۱۳۷۰ ویروس رایانه‌ای میکلائز حمله‌اش را آغاز کرد.

در میان مردم ایران زمین محمد برهان‌الدین داعی مطلق پیشوای فرقه‌ی داودی از مذهب مستعلوی که خود شاخه‌ای از شیعه‌ی اسماعیلی است در سال ۱۲۹۱ زاده شد. از دیگر زادگان نامدار این روز هم می‌توان از موریس راول^۳ آهنگساز و پیانیست فرانسوی (۱۲۵۳) و راینهارد هایدریش^۴ فرماندهی اس‌اس و فرماندار سرزمین‌های شرقی رایش (۱۲۸۲) و محسن رملی شاعر عراقی (۱۳۴۵) نام برد.

کوبریک

باختین

بلانشار

محمد برهان‌الدین داعی

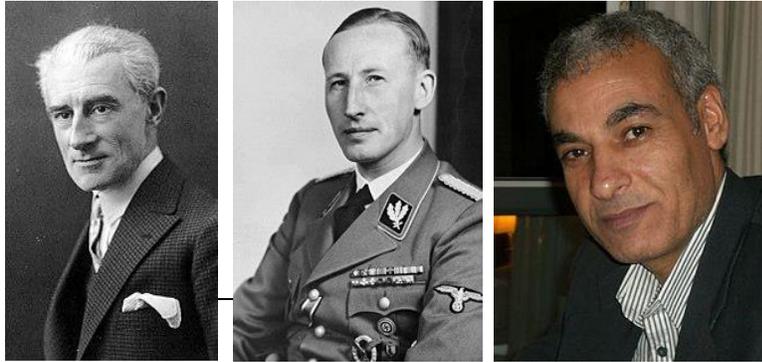
¹ Henry Oldenburg

² Dmitri Mendeleev

³ Maurice Ravel

⁴ Reinhard Heydrich

از میان رفتگان این روز هم می‌توان از این افراد یاد کرد: سلطان بایزید اول عثمانی (۷۸۱)، ژان پیر بلانشار مخترع فرانسوی بالون (۱۱۸۷)، میخائیل باختین ادیب و نظریه‌پرداز روس (۱۳۵۳)، استانلی کوبریک کارگردان آمریکایی (۱۳۷۶).

² Stanley Kubrick

از راست به چپ: محسن رملی،
راینهارد هایدریش و موریس راول

هفدهم اسفند

روز هفدهم اسفند با کشمکش‌های ایران و انگلیس تقارنی جالب توجه داشته است. در سال ۱۲۶۷

ناصرالدین شاه امتیاز تنباکوی ایران را به تالبوت واگذار کرد. در این هنگام تولید تنباکوی ایرانی سالانه چهارمیلیون

کیلو بود و از مصرف کشور (۵/۴ میلیون کیلو) کمتر بود و به این ترتیب سود خالص سالانه‌ای بالغ بر نیم میلیون

پوند نصیب تالبوت می‌کرد.

روز سه‌شنبه هفدهم اسفند سال ۱۲۹۳ انگلیسی‌ها که صد نفر نیرو در اروندرود پیاده کرده و لسترمن کنسول آلمان در بوشهر را با یک آلمانی دیگر دستگیر کرده بودند، در نزدیکی بهبهان کوشیدند و اسموس آلمانی را هم دستگیر کنند. اما ناکام ماندند و در مقابل مترجمش و پزشکی آلمانی دستگیر شدند. این حرکت انگلیسی‌ها به معنای مداخله در امور داخلی کشور و نقض بی‌طرفی ایران در جنگ جهانی اول بود. از این رو وزارت خارجه‌ی ایران اعتراض کرد و مردم جنوب به نفع آلمان‌ها تظاهراتی کردند که به سرعت به جنگی تمام‌عیار برای بیرون‌راندن بیگانگان تبدیل شد و رهبری‌اش بر عهده‌ی زائر خضرخان و رئیس علی دلواری و غضنفرالسلطنه برازجانی قرار گرفت. یک سال بعد در ۱۲۹۴ سپاهیان انگلیسی که در کوت واقع در میان‌رودان در محاصره افتاده بودند کوشیدند در جریان نبرد دُجیله محاصره را بشکنند اما شکست خوردند. در ۱۲۹۸ پادشاهی عربی سوریه تشکیل شد که چون پیش از آن هیچ دولتی با هویت عربی‌اش تعریف نمی‌شد، اولین دولت عرب تاریخ بود. در سال ۱۳۴۱ هم حزب بعث در سوریه قدرت گرفت. در ۱۳۶۳ بمبی که برای کشتن سید محمدحسین فضل‌الله در بیروت کار گذاشته شده بود ۴۵ تن را کشت و ۱۷۵ نفر را زخمی کرد؛ اما به خود او آسیبی نرساند.

فرانسویان در مصر

اعلام فیصل اول به پادشاهی سوریه

در هفدهم اسفند سال ۱۶۱ میلادی امپراتور روم آنتونیوس پیوس^۱ درگذشت و جای خود را به مارکوس اورلیوس^۲ آخرین امپراتور مقتدر روم داد. در سال ۲۳۸ میلادی رومیان مقیم کارتاژ در شمال آفریقا گوردیان اول^۳ را به امپراتوری برگزیدند و مدعی تازه‌ای به جنگ داخلی میان مدعیان سلطنت افزودند.

گوردیان اول

آنتونیوس پیوس

نبرد ابوقیر

سپاه انگلیس در کوت

¹ Antoninus Pius
² Marcus Aurelius
³ Gordian I

در هفدهم اسفند سال ۱۱۷۹ پنج هزار تن از نیروهای انگلیسی به رهبری رالف آبرکرومبی وقتی که می‌خواستند در منطقه‌ی ابوقیر از کشتی‌هایشان به خاک مصر پیاده شوند، با حمله‌ی سپاه دوهزارنفره‌ی لویی فریان سردار ناپلئون روبرو شدند و بعد از دادن تلفات سنگین ۱۱۰۰ نفره بر فرانسویان غلبه کردند. در این هنگام شمار سربازان فرانسه در مصر به بیست و یک هزار نفر می‌رسید و انگلیسی‌ها برای بیرون‌راندن ایشان از مصر ۱۷۵۰۰ سرباز را به کار گرفته بودند. در ۱۲۹۵ راهپیمایی مردم به مناسبت روز جهانی زنان در سن پترزبورگ ماشه‌ی آغاز انقلاب فوریه‌ی ۱۹۱۷ م. روسیه را کشید و در ۱۲۹۹ ادواردو داتو ایرادیر^۱ نخست‌وزیر اسپانیا هنگام خروج از مجلس در مادرید ترور شد و به قتل رسید.

بمب‌گذاری در بیروت

کودک معدن‌کار

ادواردو داتو ایرادیر

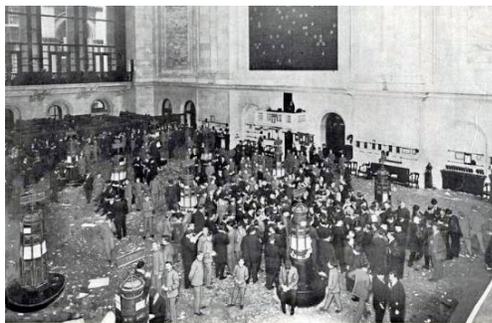
در چنین روزی به سال ۳۲۱ میلادی کنستانتین اول امپراتور اعلام کرد که روز مهر که به خورشید شکست‌ناپذیر (Solis Invicti) : لقب ایزد ایرانی مهر در قلمرو روم) تعلق دارد، ویژه‌ی استراحت است و این روز که بعدتر به Sunday ترجمه شد در قلمرو روم تعطیل شد. در ۶۵۵ هجری خورشیدی استغفن تامپیه^۲

¹ Eduardo Dato e Iradier

² Stéphane Tempier

یزدان‌شناس فرانسوی که اسقف پاریس و رئیس دانشگاه-صومعه‌ی سوربون بود، در رساله‌اش ۲۱۹ قول فلسفی و الاهیاتی را آورد و همه را مردود دانست و کسانی را که در این موارد بحث می‌کنند تکفیر کرد.

در سال ۱۳۰۲ انفجار در معدنی در یوتا در آمریکا به مرگ ۱۷۲ معدن‌کار منتهی شد. در ۱۳۲۰ نبرد گوادالاخارا در جریان جنگ‌های داخلی اسپانیا آغاز شد که در آن یک سپاه پانزده‌هزار نفری جمهوری خواهان بعد از دو هفته درگیری بر نیروهای متحد ایتالیایی و سپاهیان مراکشی با سلطنت طلبان که سه‌برابرشان جمعیت داشتند غلبه کردند. در همین روز (۱۳۲۰) هم ارتش ژاپن رانگون را گرفت و انگلیسی‌ها را از برمه بیرون کرد. در سال ۱۳۳۵ کانال سوئز دوباره گشوده شد و بحران بین‌المللی در این زمینه از بین رفت. در ۱۳۶۱ ریگان هنگام سخنرانی برای گروهی از روحانیون و کشیشان دولت شوروی را امپراتوری شر نامید.

بورس سهام نیویورک در ۱۲۸۷

ریموند دو لاروش

نبرد گوادالاخارا

در هفدهم اسفند ۹۹۶ یوهان کپلر^۲ سومین قانون چرخش اجرام آسمانی را وضع کرد. در ۱۱۵۳ مقاله‌ای با امضای گمنام که احتمالاً نویسنده‌اش توماس پین^۳ بوده، با عنوان «بردگی آفریقایی‌ها در آمریکا» منتشر شد و

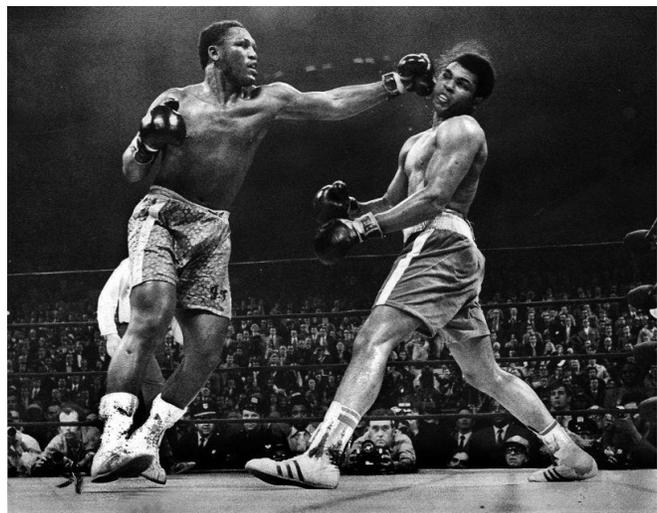
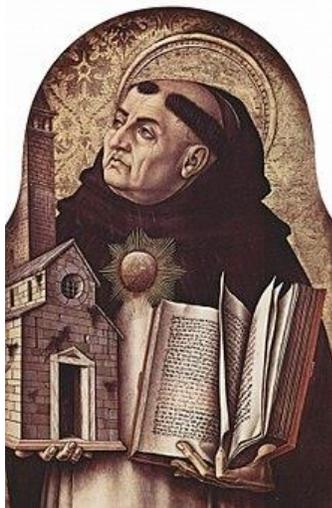
¹ Battle of Guadaluajara

² Johannes Kepler

³ Thomas Paine

برای نخستین بار خواست الغای بردگی را مطرح کرد. در ۱۱۹۵ بازار تبادل سهام در نیویورک آغاز به کار کرد و در ۱۲۸۸ هم ریموند دو لاروش^۱ فرانسوی اولین زنی بود که گواهی‌نامه‌ی خلبانی دریافت کرد. در چنین روزی به سال ۱۳۴۹ جو فریزر^۲ و محمدعلی کلی در مسابقه‌ی مشت‌زنی پرسروصدایی با هم روبرو شدند و فریزر پس از پانزده دور مبارزه با رأی مردم داوران برنده اعلام شد. در ۱۳۵۲ فرودگاه شارل دوگل در فرانسه گشایش یافت. در ۱۳۵۷ شرکت فیلیپس از لوح فشرده (CD) رونمایی کرد و در ۱۳۹۲ هم هواپیمای خط هوایی مالزی که از کوالامپور به مقصد پکن سفر می‌کرد در راه ناپدید شد. قطعاتی از این هواپیما بعدها در اقیانوس یافت شد؛ اما سرنوشت هواپیما و مسافران و این که لاشه‌ی هواپیما چه شده همچنان معمای حل‌ناشدنی باقی مانده است.

زادگان نامدار هفدهم اسفند عبارت‌اند از: پوبلیوس سپتیموس گتا^۳ امپراتور روم (۱۸۹ میلادی)، جان هرشل^۴ ریاضی‌دان و طبیعی‌دان انگلیسی (۱۱۷۰ هجری خورشیدی) و پیت موندریان^۵ نقاش هلندی (۱۲۵۰).

-
- ¹ Raymonde de Laroche
² Joe Frazier
³ Publius Septimius Geta
⁴ John Herschel
⁵ Piet Mondrian

از میان رفتگان این روز هم می‌توان از این افراد یاد کرد: توماس آکویناس^۱ فیلسوف و یزدان‌شناس

ایتالیایی (۶۵۲)، فردیناند فون زپلین^۲ مخترع کشتی هوایی زپلین (۱۲۹۵)، ویلیام هوارد تافت^۳ رئیس‌جمهور آمریکا

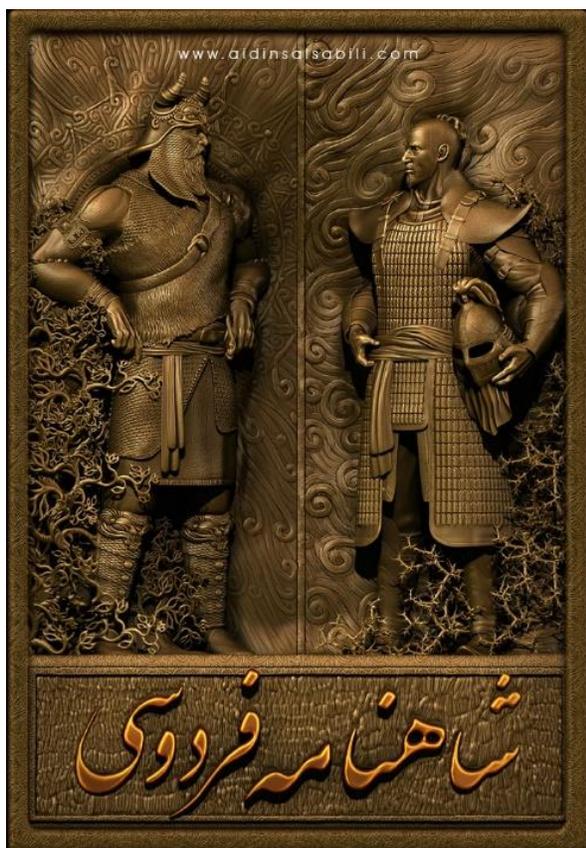
(۱۳۰۸).

^۱ Thomas Aquinas

^۲ Ferdinand von Zeppelin

^۳ William Howard Taft

هجدهم اسفند

روز هجدهم اسفند سال ۳۸۹ هجری خورشیدی فردوسی سرایش شاهنامه را به پایان برد. در همین روز به سال ۱۱۰۱ سپاهیان ۴۲ هزار نفری صفوی در نبرد گلناباد از نیروهای محمود افغان که به قدر نیمشان سرباز داشتند شکست خوردند. چهارده سال بعد در ۱۱۱۴ نادرخان افشار تاج‌گذاری کرد و شاهنشاه ایران شد.

در همین روز به سال ۱۲۵۶ (۱ ربیع‌الاول ۱۲۹۵ ق.) ناصرالدین‌شاه در سن پترزبورگ نمایش نظامی قزاق‌ها را تماشا کرد و به حسین‌خان سپهسالار فرمان داد تا نیروی

قزاق در ایران هم تأسیس شود. در سال ۱۳۰۰ عده‌ای از مدیران جراید توقیف شدند و از انتشار روزنامه‌هایشان جلوگیری به عمل آمد. فرخی یزدی مدیر روزنامه‌ی طوفان که پرسروصداترینشان بود در سفارت روس تحصن کرد و عده‌ای دیگر از مدیران مطبوعات در حرم شاه عبدالعظیم بست نشستند.

درست بیست سال بعد در ۱۳۲۰ علی سهیلی به صدارت انتخاب شد. یک سال پس از آن در ۱۳۲۱ سید ضیاءالدین طباطبایی نماینده‌ی یزد که با مخالفت اهل مجلس درباره‌ی اعتبارنامه‌اش رویارو بود، به مجلس رفت

و در پاسخ به دکتر مصدق که رهبر مخالفانش بود توضیحات مفصلی داد، وقایع منتهی به کودتا با رضاخان را تشریح کرد و از انجام آن دفاع کرد. بعد رأی مخفی گرفته شد که نمایندگان به نفع وی رأی دادند. پس از تصویب اعتبارنامه‌ی سید ضیاءالدین دکتر مصدق به او تبریک گفت و صورت یکدیگر را بوسیدند.

در همین روز به سال ۱۳۳۴ پس از سخنرانی خروشچف در نقد استالین مردم گرجستان بر ضد استیلای کمونیست‌ها تظاهرات کردند؛ اما به شدت سرکوب شدند؛ به شکلی که ۲۲ تن از شهروندان کشته و ۴۷ تن زخمی و دویست تن بازداشت شدند. در ۱۳۳۸ فرمان انتخابات مجلس سنا صادر شد. در سال ۱۳۵۵ دوازده مرد مسلح حنفی در واشینگتن سه بلوک از خیابانی را تصرف کردند و ۱۴۹ نفر را گروگان گرفتند و دو تن را به قتل رساندند. خواسته‌ی آن‌ها جلب توجه رسانه‌ها به قتل اعضای خانواده‌شان و چند قتل سیاسی دیگر بود. رهبرشان حماس عبدالخالص به طور خاص خواهان آن بود که قاتلانی که اعضای خانواده‌اش از جمله چند کودک را به قتل رسانده

بودند و همچنین قاتل مالکوم ایکس رهبر مسلمانان سپاه پوست آمریکا که همگی شناخته شده بودند، دستگیر شوند. این بحران در نهایت با رایزنی سه نفر که داوطلبانه نزد ایشان رفته و آنان را به تسلیم اندرز داده بودند، خاتمه یافت. این سه تن عبارت بودند از اردشیر زاهدی ایرانی، یعقوب خان سحابزاده پاکستانی و اشرف غربال مصری. در ۱۳۸۲ هم پس از سرنگونی صدام حسین قانون اساسی جدید عراق به تصویب رسید.

نادرشاه و پسرانش

پانچو ویلا

روز هجدهم اسفند سال ۱۱۶۰ نودوشش سرخ پوست که مسیحی شده و سبک زندگی سپیدپوستان را در پیش گرفته بودند به دست سربازان پنسیلوانیا در نادن هوتن^۱ اوهایو کشتار شدند. در ۱۲۹۳ نبرد نوو شاپل^۲ آغاز شد که نخستین درگیری نظامی پر دامنه‌ی انگلستان در جنگ جهانی اول بود. در این درگیری انگلیسی‌ها هفت هزار نفر بودند و چهار هزار و پانصد هندی هم در کنار خود داشتند و به این شکل بر ده هزار آلمانی غلبه کردند. در ۱۲۹۴ پانچو ویلا^۳ به همراه پانصد انقلابی مکزیکی به شهر کلمبوس در نیومکزیکو حمله برد. در ۱۳۲۲ هواپیماهای شوروی شهر تالین در استونی را بمباران کردند. در جریان این عملیات ۷۵۷ نفر کشته شدند که ۵۸۶

^۱ Gnadenhutzen

^۲ Battle of Neuve Chapelle

^۳ Pancho Villa

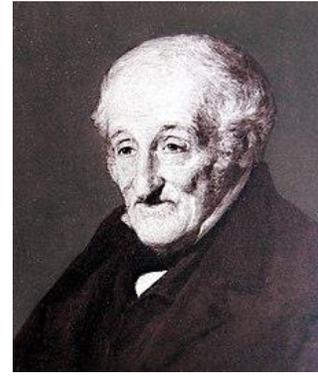
نفرشان مردم غیرنظامی و ۷۵ نفرشان زندانیان جنگی متفقین بودند. ۲۵ هزار نفر هم بی‌خانمان شدند. یعنی تمام این تلفات برای کشتن کمتر از صد سرباز آلمانی به مردم این شهر وارد آمد. در ۱۳۲۳ حمله‌ی هوایی شبانه‌ی سنگین آمریکایی‌ها به توکیو تلفات فراوانی به جا گذاشت که با بمباران هیروشیما و ناکازاکی قابل‌قیاس بود. در این حمله که به خاطر کاربرد بمب‌های آتش‌زا حریق بزرگی در شهر ایجاد کرد، بیش از صد هزار تن از مردم توکیو جان باختند.

تظاهرات مردم گرجستان

اولین باربی

فرانسیس رونالدز

در چنین روزی به‌سال ۳۸۷ در اسناد صومعه‌ی کویدلینبورگ^۱ برای اولین بار به نام لیتوانی اشاره شد. در ۸۷۸ ناوگان پرتغالی با فرماندهی پدرو آلوارز کابرال^۲ از لیسبون به حرکت درآمد تا راهی تازه برای رسیدن به هند بیابد. نتیجه آن شد که کابرال برزیل را پیدا کرد. در ۹۵۴ دیگو گارسیا^۳ د پالاسیو ماجراجوی اسپانیایی خرابه‌های شهرهای مایا را در آمریکای جنوبی کشف کرد.

¹ Quedlinburg

² Pedro Álvares Cabral

³ Diego García de Palacio

بمباران استونی

بمباران توکیو

محمد فهیم

در سال ۱۱۹۳ فرانسیس رونالدز^۱ برای اولین بار در مقاله‌ای طرز کار ساعتی را شرح داد که با باتری کار می‌کرد. او بعدها دستگاه تلگرافی که با برق کار می‌کرد را هم اختراع کرد. در ۱۲۲۰ اپرای نابوکو^۲ اثر جوزپه وردی^۳ بر صحنه رفت و شهرت وی را تثبیت کرد. در همین روز (۱۲۲۰) اولین نشانه از کشف طلا در کالیفرنیا به بروز تب طلا و هجوم مردم منتهی شد و در ۱۲۸۸ پانزده هزار کارگر معدن ذغال سنگ در وستمورلند کاونتی دست به اعتصاب زدند. در سال ۱۳۳۷ اولین عروسک باربی در نمایشگاه بین‌المللی اسباب‌بازی در آمریکا به مخاطبان عرضه شد. در ۱۳۳۸ دکتر بلدینگ هیبارد اسکرینر^۴ برای نخستین بار دستگاهی در بدن بیماران دچار اختلال کار کلیه کار گذاشت که عمل دیالیز خون را با نظمی طبیعی انجام می‌داد. در ۱۳۳۹ شوروی‌ها فضایی اسپوتنیک ۹ را به آسمان پرواز کردند که عروسکی را حمل می‌کرد و این علامت ورود به مرحله‌ی پرتاب سفینه‌های سرنشین‌دار بود.

¹ Francis Ronalds

² Nabucco

³ Giuseppe Verdi

⁴ Belding Hibbard Scribner

بوکوفسکی

سندز

زاخر مازوخ

مولوتوف

در هجدهم اسفند این افراد در گذشته‌اند: کاردینال مازارن^۱ وزیر بانفوذ فرانسوی (۱۰۳۹)، هکتور برلیوز^۲ آهنگ‌ساز فرانسوی (۱۲۴۷)، میرزا فتحعلی آخوندزاده (۱۲۵۶)، چارلز بوکوفسکی شاعر و ادیب آمریکایی (۱۳۷۲)، لئوپولد فون زاخر-مازوخ^۳ نویسنده‌ی آلمانی که برچسب مازوخیسم از نامش گرفته شده (۱۲۷۳)، محمد زیدان بنیان‌گذار جبهه‌ی آزادی‌بخش فلسطین (۱۳۸۲)، اصلان مسعودزاده (آسلان ماسخودوف) رئیس‌جمهور ایسخریا در چچن (۱۳۸۳)، ایرج افشار ایران‌شناس (۱۳۸۹)، سیمین دانشور ادیب و نویسنده (۱۳۹۰) و محمد فهیم سردار افغان و معاون رئیس‌جمهور (۱۳۹۲).

زادگان این روز هم عبارت‌اند از: فردیناند اول امپراتور مقدس روم (۸۸۱) ویاچسلاو مولوتوف وزیر امور خارجه‌ی دولت شوروی (۱۲۶۸) و بابی سندز (۱۳۳۲).

¹ Cardinal Mazarin

² Hector Berlioz

³ Leopold von Sacher-Masoch

مازارن

هکتور برلیوز

سیمین دانشور

اصلان ماسخودوف

فردیناند اول

نوزدهم اسفند

روز نوزدهم اسفند سال ۱۱۱۳ قوای روسی با هشتادار نادرشاه باکو را تخلیه کردند و پس از نوشتن عهدنامه‌ی گنجه از قلمرو ایران زمین خارج شدند. در سال ۱۱۸۶ سر جان ملکم به بوشهر رفت و کوشید دولت ایران را به اخراج فرانسوی‌ها از این کشور وا دارد. در سال ۱۳۰۰ گروهی دیگر از مدیران جراید به فرخی یزدی پیوستند و در سفارت روس تحصن کردند و به این ترتیب شمارشان به هشت نفر رسید. در همین روز (۱۳۰۰) گاندی توسط دولت استعماری هند دستگیر شد و به شش سال حبس محکوم شد و پس از کمتر از دو سال آزادش کردند. در ۱۳۳۸ بودجه‌ی کل کشور با ۶۸ میلیارد ریال هزینه و درآمد به تصویب مجلس شورای ملی رسید. یک سال بعد (۱۳۳۹) دولت پانصد میلیون ریال اسکناس انتشار داد و به این ترتیب مجموع اسکناس منتشره تا پایان این سال به نوزده میلیارد و سیصد و بیست میلیون ریال رسید.

در ۱۳۹۰ هم بیش از ۱۳۰ موشک از غزه به سمت اسرائیل شلیک شد.

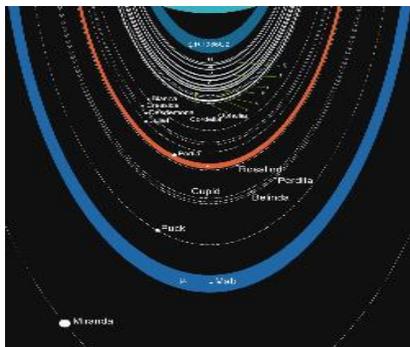
اعدام ژان کالاس

ازدواج ناپلئون و ژوزفین

در نوزدهم اسفند ۳۲۵ ژولیوهان خود را امپراتور نامید و پایتخت خویش را در شهر کای‌فنگ بر پای کرد و به این ترتیب دولت هان پسین تأسیس شد. در ۹۸۵ سوسنیوس اول^۱ قوای متحد یعقوب و آبونا پتروس دوم^۲ را در نبرد گُجام شکست داد و به این شکل به پادشاهی حبشه رسید. در ۱۱۴۳ در نتیجه‌ی جریان‌ی که ولتر به راه انداخته بود، قاضی‌های فرانسوی پذیرفتند که ژان کالاس^۳ پسرش را نکشته و از او اعاده‌ی حیثیت کردند. کالاس البته پیشتر با همین اتهام سخت شکنجه شده و اعتراف کرده و به شکلی فجیع با بسته‌شدن به چرخ شکنجه اعدام شده بود؛ اما شواهد بعدی نشان داد که احتمالاً پسرش خودکشی کرده است و خودش به‌خاطر آنکه پروتستان بوده به ناروا مورد تعقیب قرار گرفته است.

در چنین روزی به سال ۱۱۷۴ ناپلئون با همسر اولش ژوزفین ازدواج کرد. در ۱۱۸۲ لوئیزیانا طی مراسمی از فرانسویان خریداری شد و مالکیتش به ایالات متحده منتقل شد و در ۱۱۹۲ هم ناپلئون در نبرد لئون^۴ شکست خورد.

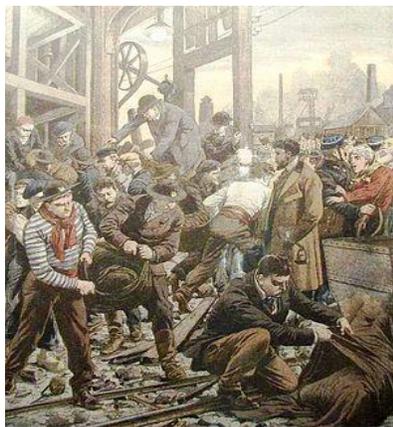
¹ Susenyos I

² Yaqob and Abuna Petros II

³ Jean Calas

⁴ Battle of Laon

در نوزدهم اسفند سال ۱۲۰۹ پس از ادغام کمپانی هند شرقی هلند در دولت، ارتش سلطنتی هلند برای هند شرقی پدید آمد. در ۱۲۳۹ حاج عمر طعل پیشوای مذهبی مسلمانان آفریقای غربی و صوفی بانفوذ شهر سِگو را گرفت و پادشاهی بامانا در مالی را منقرض کرد. و در ۱۲۸۷ امضای عهدنامه‌ی انگلیس-سیام، دولت پادشاهی سیام (تایلند) از حاکمیت بر مالای و کداه و کلانتان و پرلیس و ترنگانو چشم‌پوشی کرد و این مناطق زیر سلطه‌ی انگلیس در آمدند. در ۱۳۳۰ فولگنچیو باتیستا^۱ در کوبا کودتا کرد و خود را رئیس‌جمهور خواند. در ۱۳۳۷ تبتی‌ها در برابر حمله‌ی نزدیک چینی‌ها به بسیج نیرو دست زدند و چند هزار تن از مردانشان کاخ دالای لاما را در پناه خود گرفتند.

فاجعه‌ی معدن کوریر

تشکیل ارتش هلند

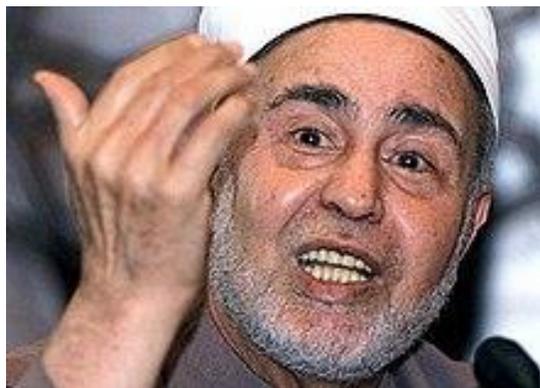
نوزدهم اسفند مصادف با چندین رخداد علمی و فرهنگی هم بوده است. در ۱۲۶۹ آلمون استوگر^۲ نوعی کلید قطع و وصل مدار اختراع کرد که به‌زودی برای ساخت تلفن‌خانه‌ها به کار گرفته شد. در ۱۲۸۴ معدن کوریر^۳

¹ Fulgencio Batista

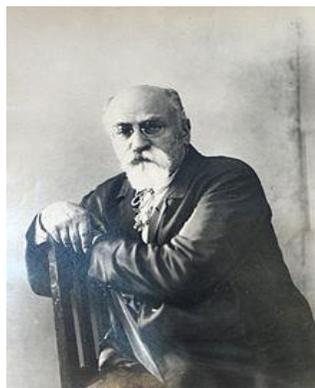
² Almon Brown Strowger

³ Courrières

در شمال فرانسه به خاطر انفجار غبار ذغال‌سنگ ریزش کرد و در نتیجه ۱۰۹۹ معدن‌کار جان باختند. در ۱۳۰۵ ساموئل راکسی روتافل^۱ در نیویورک تئاتر راکسی را تأسیس کرد. در ۱۳۵۵ هم اخترشناسان حلقه‌های سیاره‌ی اورانوس را کشف کردند.

طنطاوی

ریازانوف

استوگر

در میان مردم ایران‌زمین مهم‌ترین درگذشته‌ی نوزدهم اسفند ابومعشر جعفر بن محمد بلخی اخترشناس و نویسنده‌ی کتاب الموالید است که در سال ۲۶۴ از دنیا رفت. اسامه بن لادن هم در ۱۳۳۵ به دنیا آمد.

تئاتر روکسی

¹ Samuel Roxy Rothafel

از میان انیرانیان داوید نوف نظریه‌پرداز سیاسی روس (۱۲۴۸) در این روز زاده شد و یوگنی زامیاتین^۱

روزنامه‌نگار و منتقد روس (۱۳۱۵)، میخائیل بولگاکف^۲ داستان‌نویس روس (۱۳۱۸) و محمد سید طنطاوی عالم

دینی مصری و مفتی اعظم قاهره (۱۳۸۸) در این روز درگذشتند.

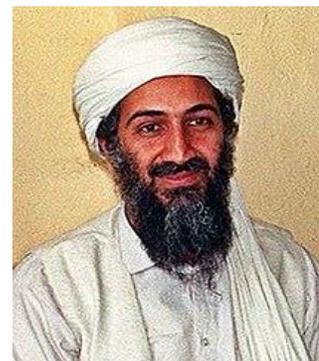
بولگاکوف

زامیاتین

کتاب الموالید

بن لادن

¹ Yevgeny Zamyatin

² Mikhail Bulgakov

بیستم اسفند

روز سه‌شنبه بیستم اسفند سال ۱۲۹۵ سپاهیان انگلیسی که برخی از سربازانشان هندی بودند و زیر فرمان استانیلی ماودی می‌جنگیدند، در جریان جنگ جهانی اول بغداد را اشغال کردند (تصویر بالا). روز بیستم اسفند سال ۱۳۰۰ احمدشاه از پاریس تلگرافی از مشیرالدوله خواست تا هر چه زودتر به کار متحصنین در سفارت روس خاتمه دهد. در همین روز به سال ۱۳۲۴ احمد کسروی مورخ و حقوق‌دان نامدار ایرانی به دست اعضای گروه فداییان اسلام مورد حمله قرار گرفت و به قتل رسید. فتوای قتل کسروی را نواب صفوی داد و با قدری فریبکاری از یک مجتهد دیگر هم گرفت و قاتلان، در حالی که از کاخ دادگستری خارج می‌شد، با چاقو خودش و منشی‌اش را به قتل رساندند. این از اولین قتل‌های سیاسی مدرن بود که در آن ضارب‌ان فریاد الله اکبر سر می‌دادند.

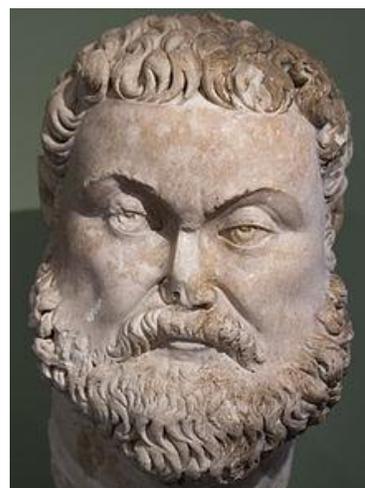

احمد کسروی پیش و پس از حمله‌ی فداییان اسلام

در همین روز به سال ۱۳۲۴ افراد حزب توده که از رضا روستا فرمان می‌بردند، یوسف افتخاری رهبر جنبش سندیکالیستی ایران را دزدیدند و زندانی‌اش کردند! در ۱۳۶۱ پاکستان بمب اتمی خود را آزمایش کرد.

حمله‌ی کامیکازه‌ها به ناوگان آمریکا

ماکسیمیان

در چنین روزی به سال ۲۴۱ پیش از میلاد طی جنگ‌های پونیک^۱ نیروهای رومی در نبرد جزیره‌های آیگاتس^۲ (سه خشکی کوچک در غرب سیسیل) کشتی‌های کارتاژی را غرق کردند. در سال ۲۹۸ میلادی ماکسیمیان امپراتور روم پس از سرکوب سرکشی بربرها در شمال آفریقا پیروزمندانه وارد کارتاژ شد.

در ۱۰۰۷ چارلز اول مجلس انگلستان را منحل کرد و بیست و یک سال با خودکامگی سلطنت کرد. در ۱۲۰۲ وزارت جنگ آمریکا سازمانی به نام دفتر امور سرخ‌پوستان تأسیس کرد که مأموریت اصلی‌اش بیرون‌کشیدن زمین از چنگ قبایل سرخ‌پوست بود.

در ۱۲۲۶ عهدنامه‌ی گوادالوپ هیدالگو^۳ بین آمریکا و مکزیک بسته شد و به جنگ دو کشور پایان داد. در ۱۳۲۳ نیروی هوایی ژاپن حمله‌ی پردامنه‌ی کامیکازه‌ها به ناوگان آمریکا در اقیانوس آرام را آغاز کرد. در همین روز امپراتوری ویتنام که یک دولت دست‌نشانده‌ی ژاپن بود با رهبری بائو دای تأسیس شد. در سال ۱۳۶۹ لیتوانی استقلال خود از شوروی را اعلام کرد و در ۱۳۸۴ میشله باچلت^۴ اولین رئیس‌جمهور زن در شیلی شد.

چزاره برجیا

بائودای

فردیناند دوم

میشله باچلت

¹ Punic War

² Aegates

³ Treaty of Guadalupe Hidalgo

⁴ Michelle Bachelet

از دیگر رخدادها هم اینکه در چنین روزی به سال ۱۰۸۰ اولین شماره از اولین روزنامه‌ی ملی انگلستان به نام «دیلی کورانت» منتشر شد. در ۱۲۲۹ جوزپه وردی^۲ اپرای ریگولت^۳ را در ونیز بر صحنه برد. در ۱۲۹۶ اولین افراد به آنفولانزای اسپانیایی مبتلا شدند و این مرضی بود که به زودی همه‌گیر می‌شد و مرگ‌ومیر فراوان به بار می‌آورد. این بیماری پانصد میلیون تن را در کل زمین مبتلا کرد که از میانشان ۵۰ تا ۱۰۰ میلیون نفر مردند؛ یعنی مرگبارترین بیماری تاریخ بشر بوده است. در ۱۳۸۹ زلزله‌ی ۹ ریشتری در سندائی ژاپن به ایجاد تسونامی و مرگ هزاران تن انجامید و نیروگاه‌های هسته‌ای را تخریب کرد و به فاجعه‌ی زیست‌محیطی بزرگی منتهی شد.

اپیدمی آنفولانزای اسپانیایی

زلزله سندائی

از میان مردم ایران زمین ارغون خان مغول در ۶۶۹ هجری خورشیدی درگذشت. علاوه بر او، نوذر پرنگ

شاعر شیرین‌سخن معاصر هم در سال ۱۳۱۶ زاده شد.

¹ Daily Courant

² Giuseppe Verdi

³ Rigoletto

از میان انیرانیان فردیناند دوم شاه کاستیل و لئون (۸۳۰)، مارچلو مالپیگی^۱ زیست‌شناس و فیزیک‌دان ایتالیایی (۱۰۰۶)، کارل ویلهلم فریدریش اشگل^۲ شاعر و ادیب آلمانی (۱۱۵۰)، لویی بولانژه^۳ نقاش رمانتیک فرانسوی (۱۱۸۴) و روپرت مرداک^۴ صاحب صنایع خبرگزاری و رسانه‌ای (۱۳۰۹) در این روز زاده شده‌اند و لیو ژی‌یوان مؤسس سلسله‌ی هان پسین (۳۲۶)، چزاره برجیا^۵ کاردینال ایتالیایی (۸۸۵)، الکساندر فلمینگ^۶ زیست‌شناس اسکاتلندی (۱۳۳۳) و ادموند کوپر^۷ داستان‌نویس و شاعر انگلیسی (۱۳۶۰) در این روز در گذشته‌اند.

مالپیگی

الکساندر فلمینگ

روپرت مرداک

ادموند کوپر

¹ Marcello Malpighi

² Karl Wilhelm Friedrich Schlegel

³ Louis Boulanger

⁴ Rupert Murdoch

⁵ Cesare Borgia

⁶ Alexander Fleming

⁷ Edmund Cooper

بیست و یکم اسفند

روز بیست و یکم اسفند ۱۲۹۶ آخرین شماره از روزنامه‌ی «کوکب ایران» که از یک سال پیش به دست میرزا خلیل خلخال‌ی رکن‌الاسلام در روزهای زوج هفته منتشر می‌شد، زیر چاپ رفت. این روزنامه ارگان مشروطه‌خواهان ضدتشیلاتی بود و تقریباً هوادار روس‌ها و مخالف انگلیس‌ها محسوب می‌شد و هم‌صدا با روزنامه‌ی «وطن» و «رعد» از دولت عین‌الدوله که گرایش به روس‌ها داشت هواداری می‌کرد و در مقابل روزنامه‌های «تجدد ایران»، «صدای ایران» و «زنان آزاد» قرار می‌گرفت.

گاندی در راهپیمایی نمک

در همین روز به سال ۱۲۹۹ وینستون چرچیل در کنفرانس قاهره برنامه‌ی آینده‌ی انگلستان برای میان‌رودان را اعلام کرد و فاش ساخت که قرار است پس از عقب‌نشینی نیروی نظامی بریتانیا از منطقه، گروهی

از وفاداران به انگلیس با حمایت ایشان در عراق به قدرت برسند و کشوری تازه تأسیس را در آنجا تشکیل دهند. یک سال بعد در ۱۳۰۰ به دنبال فروپاشی دولت تزاری استان‌های باستانی آران و شروان و ارمستان و گرجستان که یک قرن پیشتر از ایران کنده شده بودند، با فشار بلشویک‌ها جمهوری سوسیالیستی ماورای قفقاز را پدید آوردند و اندکی بعد مانند میوه‌ای رسیده با تلفاتی هنگفت توسط ارتش سرخ اشغال شدند. در همین روز در تهران دو تن از زنان معروفه به نام عزیز کاشی و امیرزاده خانم به فتوای حاج آقا جمال اصفهانی به علت ارتباط نامشروع با دو تن از اعضای سفارت انگلیس در میدان توپخانه حد شرعی خوردند. دو سال بعد در ۱۳۰۲ مردی به نام حاجی آقا جمال نامه‌ای پر از القاب و چاپلوسی برای رضاشاه نوشت و او دستور داد از این به بعد تنها به نامه‌هایی پاسخ بدهند که در آن به سادگی نامش را رضا پهلوی نوشته باشند. در ۱۳۰۸ هم مهاتما گاندی راهپیمایی نمک خود را که سیصد کیلومتر می‌شد در اعتراض به مالیات نمک انگلیسی‌ها آغاز کرد.

بازماندگان کشتار پنجوای افغانستان و سرجوخه‌ای که سردسته‌ی قاتلان بود

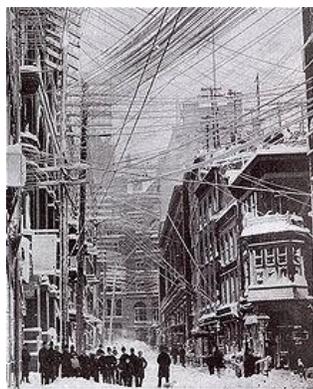
در همین تاریخ به سال ۱۳۲۱ که جمعه‌روزی بود، تیم فوتبال ارتش لهستان به ایران آمد و با تیم ایران در ورزشگاه امجدیه بازی کرد و سه بر یک ایران را برد. درست ده سال بعد در ۱۳۳۱ یک هیئت هشت نفری که

برای حل اختلاف میان دکتر مصدق و شاه تعیین شده بود به صراحت اعلام کردند که حق با مصدق است و شاه بر اساس قانون مشروطه حق دخالت در امور اجرایی کشور را ندارد. یک سال بعد به دنبال سقوط دولت دکتر مصدق در چنین روزی شاه از مسافرت آمریکا و اروپا به ایران بازگشت و هم‌زمان در شیراز چاپخانه‌ی مخفی حزب توده توسط شهربانی کشف شد.

در سال ۱۳۳۸ لایحه‌ی اصلاحات ارضی که از چندی قبل در مجلس شورای ملی مورد بحث و گفتگو بود تصویب شد. در ۱۳۴۹ با کودتای ضمنی ارتشی‌ها در ترکیه سلیمان دمیرل از قدرت کناره‌گیری کرد و دولتش سقوط کرد. در ۱۳۹۰ سربازان آمریکایی به خانه‌های روستاییان حمله کردند و ۹ کودک و چهار زن و چهار مرد را در استان پنجوای در نزدیکی قندهار به قتل رساندند. یازده نفر از ایشان اعضای یک خانواده بودند و شش نفر دیگر را هم زخمی کردند. پیکر برخی‌شان علاوه بر گلوله اثر ضربات چاقو هم بر خود داشت و بخش‌هایی از برخی هم سوزانده شده بود. قاتل اصلی این عده یک سرجوخه‌ی آمریکایی بود که به این خاطر محاکمه و زندانی شد.

رژه‌ی بریگاد ارهارد در برلین

یخبندان شرق آمریکا

الاکابالوس

در چنین روزی به سال ۲۲۲ میلادی الاگابالوس امپراتور روم که در زمینه‌ی رفتارهای جنسی و تبلیغات مذهبی رفتارهای عجیب و غریب داشت به‌دست نگهبانانش به قتل رسید و بدنش را تکه تکه کردند و در خیابان‌های رم روی زمین کشیدند و در آخر به رود تیبر انداختند. در همین روز به سال ۹۲۸ هجری خورشیدی سپاهیان اسپانیایی که زیر فرمان پدر و والدیویا^۱ می‌جنگیدند در نبرد پنچو^۳ در شیلی امروزین بر ارتش بزرگ شصت‌هزار نفره‌ی سرخپوستان ماپوچه^۴ پیروز شدند. در سال ۱۱۶۲ هجری خورشیدی دومین دور جنگ‌های انگلستان و میسور با امضای عهدنامه‌ی مانگالور^۵ به پایان رسید. در ۱۲۹۸ بریگاد ارهارد^۶ در برلین رژه رفت و رهبرشان کاپ^۷ کوشید با یاری والتر فون لوتویتس^۸ کودتا کرده و دولت جمهوری وایمار را سرنگون کند؛ اما موفق نشد.

بمب‌گذاری در مادرید

نبرد پنچو

¹ Elagabalus

² Pedro de Valdivia

³ Battle of Penco

⁴ Mapuche

⁵ Treaty of Mangalore

⁶ Ehrhardt brigade

⁷ Wolfgang Kapp

⁸ Walther von Lüttwitz

در سال ۱۳۱۶ در جریان واقعه‌ی مشهور به آنشلوس^۱ با راهبری هیتلر و استقبال چشمگیر مردم دو کشور، آلمان و اتریش با هم ادغام شدند. در ۱۳۱۸ فنلاند در عهدنامه‌ی مسکو با شوروی صلح کرد و قلمرو کارلیا را به روس‌ها واگذار کرد. کل جمعیت این منطقه به فنلاند کوچیدند. در ۱۳۲۵ دکترین ترومن^۲ که هدفش توسعه‌ی اقتصادی کشورهای آسیب‌پذیر با هدف جلوگیری از گسترش کمونیسم بود، اعلام شد. در ۱۳۴۵ هم سوهارتو^۳ قدرت را به دست گرفت و سوکارنو^۴ را در اندونزی از قدرت عزل کرد. در ۱۳۷۱ چندین بمب در بمبئی منفجر شد و سیصد کشته و چند صد زخمی به جا گذاشت. در ۱۳۸۱ زوران دیندیک^۵ نخست‌وزیر صربستان در بلغراد ترور شد و به قتل رسید. در ۱۳۸۲ هم بمب‌گذاری در قطار مادرید به مرگ ۱۹۲ تن انجامید.

ران هوبارد

سخنرانی هیتلر پس از الحاق اتریش و آلمان

آنشلوس

^۱ Anschluss

^۲ Truman Doctrine

^۳ Suharto

^۴ Sukarno

^۵ Zoran Đinđić

بیست‌ویکم اسفند از نظر فاجعه‌های طبیعی هم روزی پرماجرا بوده است. در سال ۱۲۴۲ سیل بزرگ شفیلد در انگلستان جان ۲۳۸ تن را ستاند. در ۱۲۶۶ یخبندان بزرگی سواحل شرقی ایالات متحده را فرا گرفت و به مرگ چهارصد تن انجامید.

در این روز چندین رخداد اجتماعی مهم هم واقع شده است. یکی آنکه در سال ۱۲۷۲ کوکاکولا برای اولین بار در میسی‌سیپی در بطری به فروش رسید. دیگر آنکه در ۱۲۹۰ گروه پیشاهنگی دختران در آمریکا تأسیس شد. در ۱۲۹۱ شهر کانبرا در استرالیا به این نام خوانده شد و در ۱۲۹۶ دوباره پس از قرن‌ها مسکو پایتخت روسیه شد. در ۱۳۷۲ نخستین زن در کلیسای انگلستان به مقام کشیشی رسید و در ۱۳۸۱ هم سازمان بهداشت جهانی درباره‌ی خطر گسترش بیماری سارس هشدار داد.

دیندیک

کوکاکولا

بمب‌گذاری در بمبئی

در روز بیست و یکم اسفند سال ۱۳۲۰ شبنم شکیل شاعر معاصر پاکستانی زاده شد. از میان دیگر زادگان نامدار این روز می‌توان به گوستاو کیرشهف^۱ فیزیکدان روسی آلمانی (۱۲۰۲)، گابریل دانونزیو^۲ پیشوای فاشیسم ایتالیایی (۱۲۴۱)، ادريس شاه لیبی (۱۲۶۸) و ال ران هوبارد^۳ (۱۲۸۹) پیشوای دینی دین آمریکایی کلیسای سایتولوژی اشاره کرد و دو تن از رفتگان مشهور این روز هم سون یات سن^۴ سیاستمدار دموکرات چینی (۱۳۰۳)، هستند.

سوکارنو و کاسترو

گابریل دانونزیو

سون یات سن

¹ Gustav Kirchhoff

² Gabriele D'Annunzio

³ L. Ron Hubbard

⁴ Sun Yat-sen

بیست و دوم اسفند

مهم‌ترین و سرنوشت‌سازترین رخداد تاریخی

روز بیست و دوم اسفند آن است که در این روز به سال

دوم هجری خورشیدی جنگ بدر میان پیامبر اسلام و

بزرگان مکه درگرفت و با پیروزی مسلمانان خاتمه

یافت. این جنگ نقطه‌ی آغاز دگردیسی دین اسلام به

جریانی سیاسی و نظامی بود و سیر بعدی تحول این

دین و انقراض دولت ساسانی را رقم زد.

روز بیست و دوم اسفند سال ۱۳۳۹ اورل هریمن

سفیر سیار و فرستاده‌ی ویژه رئیس جمهوری آمریکا وارد

تهران شد.

در سال ۱۳۵۷ علی اصغر امیرانی مدیر مجله‌ی «خواندنی‌ها» و از مطبوعاتی‌های با سابقه‌ی ایران با تحریک

چپ‌گرایان و شهادت کارگزارانش به جرم اینکه به کارمندانش اجازه‌ی اعتصاب نداده و مخالف حجاب بانوان بوده

دستگیر شد و پس از مدتی درگیری حقوقی در نهایت اعدام شد. درست یک سال پس از دستگیری او، در سال

۱۳۵۸ سپهبد نادر جهانبانی نیز با روند دادرسی مشابهی به دست انقلابیون اعدام شد.

امیرانی در دادگاه انقلاب

جنگ اوسترویل

بیست و دوم اسفند سال ۵۳۸ میلادی ویتیگس، شاه اوستروگت‌ها، محاصره‌ی رم را برچید و به راوننا^۳ رفت و شهر را به بلیزاریوس^۴ مدافع شهر وا نهاد. در ۹۴۵ جنگ اوسترویل^۵ میان شورشیان هلندی و اسپانیایی‌ها درگرفت و به این ترتیب جنگ‌های هشتادساله آغاز شد. در سال ۹۶۹ جودار پاشا، سردار مراکشی، با دوهزار و پانصد سوار با ارتش ده‌هزار نفره‌ی پادشاهی سونقای که زیر فرمان شاهشان ازکیا اسحاق دوم می‌جنگیدند در نبرد توندیبی^۶ چیره شد و قلمرو سونقای در ساحل را فتح کرد.

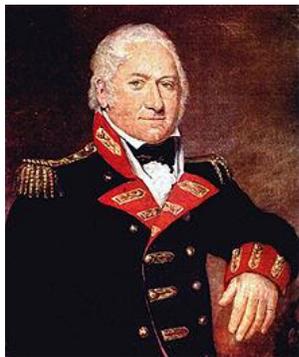

ردپاهای انسان اولیه در ایتالیا

- 1 Vitiges
- 2 Ostrogoths
- 3 Ravenna
- 4 Belisarius
- 5 Battle of Oosterweel
- 6 Battle of Tondibi

در سال ۱۲۸۱ عهدنامه‌ی هی-هران^۱ به آمریکا اجازه داد که کانال پاناما را در این کشور حفر کند و مالکیت آن را در دست داشته باشد. در ۱۲۹۹ مغولستان ادعای استقلال کرد در وضعیتی که دیکتاتور حاکم بر آن یک افسر روس خودکامه و خونخوار به نام رومان فون اونگرن استرنبرگ^۲ بود و در ۱۳۲۱ نازی‌ها گتوی یهودیان در کراکو^۳ را نابود کردند و در ۱۳۳۵ هم دانشجویان کوبایی در تلاشی ناکام برای کشتن رئیس‌جمهور خودکامه‌شان باتیستا به کاخ وی هجوم بردند.

در این روز چندین رخداد اجتماعی مهم هم واقع شده است. در ۱۰۱۷ کالج هاروارد را به‌یاد کشیشی به نام جان هاروارد به این صورت نام‌گذاری کردند. در سال ۱۲۲۳ کنسرتوی ویولن فلیکس مندلسون^۴ برای نخستین بار اجرا شد و در ۱۳۸۱ خبر کشف ردپاهای انسانی مربوط به سیصدوپنجاه‌هزار سال پیش در ایتالیا انتشار یافت.

هنری شریپل

ایرج میرزا

مصطفی رشید پاشا

برکلی

¹ Hay-Herrán Treaty

² Roman von Ungern-Sternberg

³ Kraków

⁴ Felix Mendelssohn

در میان اهالی ایران زمین در روز بیست و دوم اسفند مصطفی رشید پاشا صدراعظم عثمانی در چنین روزی به سال ۱۱۷۸، ایرج میرزا به سال ۱۳۰۴ و محمود درویش شاعر و نویسنده‌ی فلسطینی در ۱۳۲۰ زاده شدند و شاهرخ میرزا پسر تیمور لنگ (۸۲۵)، مریم فیروز (۱۳۸۶) درگذشتند. از میان ایرانیان جرج برکلی^۱ فیلسوف ایرلندی (۱۰۶۳) در این روز زاده شده و هنری شراپنل^۲ مهندس انگلیسی و مخترع توپ مشهور به شراپنل (۱۲۲۰)، هانس گئورگ گادامر^۳ فیلسوف آلمانی (۱۳۸۰) و عباس محمود عقاد شاعر و روزنامه‌نگار مصری (۱۳۴۲) در این روز در گذشته‌اند.

محمود درویش

محمود عقاد

نادر جهانبانی

هانس گئورگ گادامر

¹ George Berkeley

² Henry Shrapnel

³ Hans-Georg Gadamer

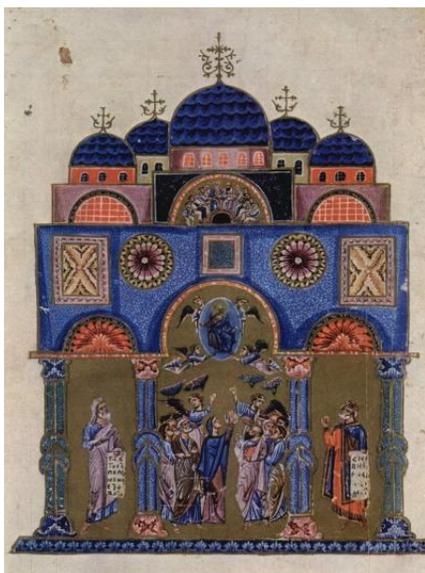
بیست و سوم اسفند

در دوران معاصر در چنین روزی به سال ۱۳۰۷ قانون آزادی ورود نُقره به مملکت از تصویب مجلس

گذشت. در سال ۱۳۷۰ زلزله‌ی ارزنجان جان نزدیک به پانصد تن را در ترکیه ستاند و در ۱۳۹۴ انفجار بمب در

آنکارا به مرگ ۳۷ تن و زخمی شدن ۱۲۷ نفر منتهی شد.

و در ۱۰۷۵ نوخپتن^۱ که پایتخت آخرین دولت مستقل مایا بود به دست غارتگران اسپانیایی تصرف شد.

دفن استخوان‌های نیکفوروس

زلزله‌ی ارزنجان

¹ Nojpeten

در سال ۱۲۵۹ الکساندر دوم تزار روس در نزدیکی کاخش به خاطر پرتاب بمبی کشته شد. در ۱۲۶۲ محاصره‌ی خارطوم توسط قوای مهدی سودانی آغاز شد. در ۱۳۱۷ اسلواکی از آلمان اعلام استقلال کرد و در ۱۳۸۴ کودتای نظامی در چاد به شکست انجامید.

ویرانه‌های نوخپتن

نبرد ایوری

رخدادهای فرهنگی و اجتماعی مهم این روز عبارت‌اند از آنکه در سال ۲۵۲ هجری خورشیدی استخوان‌های نیکفوروس قدیس^۱ در پی کلیسای حواری مقدس کنستانتینوپل نهاده شد. در ۹۶۸ در جریان جنگ‌های مذهبی فرانسه هانری اهل ناوار^۲ با سپاهیان هوگنو^۳ که پروتستان بودند در نبرد ایوری^۴ بر سپاهیان کاتولیک شارل دوک ماین^۵ غلبه کرد. در ۱۰۴۱ اوتو فون گویریک^۶ کتابی درباره‌ی خلأ نوشت. در ۱۱۵۹ ویلیام هرشل^۷ اورانوس را کشف کرد. در ۱۳۰۵ اولین مسابقه‌ی قایقرانی زنان بین تیم‌های دانشگاه آکسفورد و کمبریج

¹ Saint Nicephorus

² Henry of Navarre

³ Huguenots

⁴ Battle of Ivry

⁵ Duke Charles de Mayenne

⁶ Otto von Guericke

⁷ William Herschel

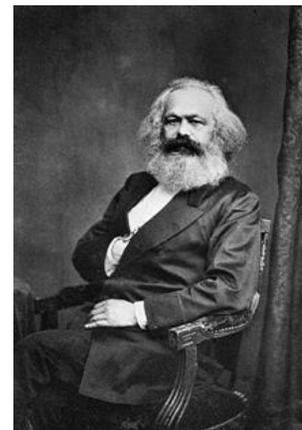
انجام پذیرفت. در ۱۳۰۹ اولین فیلم گویای هند به نام «عالم آرا» اکران شد. در سال ۱۳۲۰ آن میلر اولین بیماری بود که در آمریکا با پنسیلین درمان شد. در ۱۳۶۶ بلندترین تونل زیرزمینی دنیا که هاکوداته را به آئوموری متصل می‌کند در ژاپن گشایش یافت و در ۱۳۷۲ اولین نسخه از نرم‌افزار لینوکس انتشار یافت.

ولایت خان

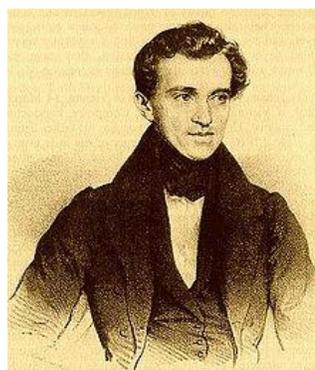

فون گویریک

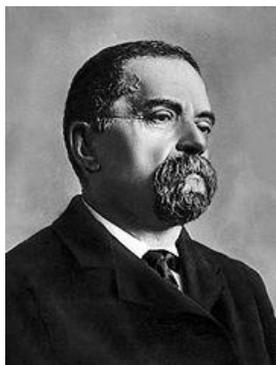
کارل مارکس

در میان اهالی ایران زمین امیرخان هنرپیشه‌ی هندی در ۱۳۴۳ زاده شد. از سوی دیگر و ولایت خان نوازنده‌ی سیتار هندی در ۱۳۸۲ درگذشته‌اند.

¹ Anne Miller

در میان انیرانیان یوهان اشتراوس نخست^۱ آهنگ‌ساز اتریشی (۱۱۸۲)، ویکتور امانوئل دوم^۲ شاه ایتالیا (۱۱۹۸)، جیوانی شیاپارلی^۳ اخترشناس و مورخ ایتالیایی (۱۲۱۳)، پاول ارلیش^۴ زیست‌شناس آلمانی (۱۲۳۲) و آلبرت اینشتین^۵ (۱۲۵۷) در این روز زاده شدند و کارل مارکس^۶ فیلسوف آلمانی (۱۲۶۱)، جرج ایستمن^۷ مخترع آمریکایی و مؤسس شرکت دوربین‌سازی ایستمن کداک (۱۳۱۰) و ورنر فون بلومبرگ^۸ سپهسالار آلمانی (۱۳۲۴) در این روز درگذشتند.

جیوانی شیاپارلی

فون بلومبرگ

جرج ایستمن

¹ Johann Strauss I

² Victor Emmanuel II

³ Giovanni Schiaparelli

⁴ Paul Ehrlich

⁵ Albert Einstein

⁶ Karl Marx

⁷ George Eastman

⁸ Werner von Blomberg

بیست و چهارم اسفند

در روز بیست و چهارم اسفندماه سال ۹۴۲ اکبرشاه گورکانی (تصویر روبه‌رو) جزیه‌ی نامسلمانان را در قلمرو خود لغو کرد. در همین روز به سال ۱۲۹۹ طلعت‌پاشا صدراعظم عثمانی که طراح اصلی نسل‌کشی ارمنیان بود در برلین به‌دست یک ارمنی بیست و سه‌ساله به‌نام سوغومون تهلیریان کشته شد. در چنین روزی به‌سال ۱۳۰۱ نخستین نوشتار نیما یوشیج درباره‌ی شعر نو انتشار یافت و آن بندی از شعر «افسانه» بود که در روزنامه‌ی «قرن بیستم» با مدیریت عشقی همدانی چاپ شد. بر خلاف آنچه اغلب تصور می‌شود، مقدمه‌ای که

نیما بر منظومه‌اش نوشته بود و با آرای عشقی هم‌راستا بود بیشتر مورد توجه او بود و او در این شماره تنها آن مقدمه و یک بند از افسانه را چاپ کرد و در شماره‌ی بعد هم چند بند دیگر را منتشر کرد و باقی‌اش انتشار نیافت تا سه دهه‌ی بعد که احمد شاملو آن را به چاپ رساند.

بهرام آریانا، تیمور بختیار، عبدالله هدایت

نیمایوشیج

عشقی همدانی

در همین روز به سال ۱۳۱۷ محمد حجازی نخستین شماره از روزنامه‌ی «ایران امروز» را منتشر کرد و در ۱۳۲۳ دکتر بنش رئیس‌جمهوری چک اسلواکی به تهران وارد شد. در سال ۱۳۳۹ شاه در ارتش تصفیه‌ی دامنه‌داری کرد و امیران بلندپایه‌ی ارتشی از جمله ارتشبد عبدالله هدایت و سپهبد حاج علی کیا و سپهبد تیمور بختیار را از کار برکنار کرد. در همین روز به سال ۱۳۸۹ هم جنگ داخلی در سوریه آغاز شد.

تظاهرات موافقان (راست) و مخالفان (چپ) اسد در سوریه

روز بیست و چهارم اسفند سال ۳۱۳ میلادی شاه سکاها‌ی قلمرو چین که در منابع چینی نامش به صورت لیو کونگ، شوان‌مینگ یا امپراتور ژائو وو ثبت شده، شاه دولت جین را که هوئی‌دی نام داشت، دستگیر کرد و کشت. در همین روز به سال ۸۶۷ هجری خورشیدی کاترین کورنارو ملکه‌ی قبرس این جزیره را به ونیز فروخت!

¹ Edvard Beneš

² Catherine Cornaro

میکادو

کاترین کورنارو

جنگ خارکف

در سال ۱۱۶۱ جرج واشینگتن در سخنرانی هیجان‌انگیز و پراحساسی از افسرانش خواست تا از دسیسه‌ی سردار رقیب نیوبورگ حمایت نکنند. در نتیجه ایشان به او وفادار ماندند و کودتای حریش به شکست انجامید.

در ۱۲۹۴ وودرو ویلسون ۴۸۰۰ سرباز آمریکایی را به فراسوی مرزهای مکزیک فرستاد تا پانچو ویلا را دستگیر کنند. در ۱۲۹۵ تزار نیکولای دوم بعد از به پیروزی رسیدن انقلاب از سلطنت کناره‌گیری کرد و به این شکل سلطنت ۳۰۴ ساله‌ی دودمان رومانف خاتمه یافت. در ۱۳۲۱ سپاه هفتاد هزار نفری آلمانی‌ها در جریان سومین جنگ خارکوف پس از جنگ خونینی این شهر را از ارتش ۳۴۶ هزار نفره‌ی شوروی‌ها بازپس گرفتند و در ۱۳۴۳ لیندون جانسون به درگیری و سرکوب تظاهرکنندگان در سخنرانی‌ای واکنش نشان داد و برنامه‌ی دادن حق رأی به سیاه‌پوستان را با این موج پیش برد. در سال ۱۳۶۸ میخائیل گورباچف به ریاست جمهوری روسیه برگزیده شد و در ۱۳۸۶ مردم لهاسا و شهرهای دیگر تبت در اعتراض به ستم چینی‌ها تظاهرات کردند.

¹ Newburgh

² Third Battle of Kharkov

نمونه‌ای اولیه از خودروی رویز رویس

در سال ۱۱۹۷ آگوست ژان فرسنل^۱ نشان داد که نور رفتار موجی دارد و به این ترتیب جایزه‌ی آکادمی علوم پاریس را برد و رویاروی هواداران نیوتون قرار گرفت که به رفتار ذره‌ای نور قائل بودند. در ۱۲۸۴ شرکت خودروسازی رولز رویس تأسیس شد. در ۱۳۳۰ در جزیره‌ی سیلاوس^۲ واقع در اقیانوس هند طی بیست و چهار ساعت ۱۸۷۰ میلی‌متر باران بارید و رکوردی جهانی به بار آورد و در سال ۱۳۶۳ هم اولین نشانی اینترنتی به صورت آزمایشی ساخته شد.

بیست و چهارم اسفند در ضمن با نمایش و سینما هم پیوندی دارد. چون در سال ۱۲۶۳ اپرای میکادو اثر و. س. گیلبرت^۳ و آرتور سولیوان^۴ در لندن بر صحنه رفت.

¹ Augustin-Jean Fresnel

² Cilaos

³ W. S. Gilbert

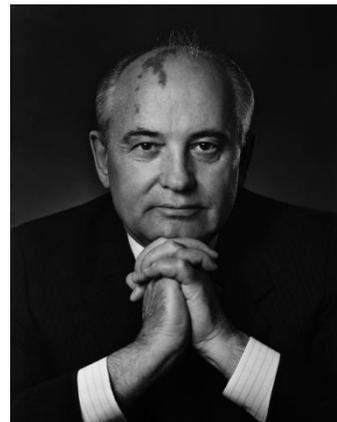
⁴ Arthur Sullivan

گئورگ تلمان

آگوست فرسنل

میخائیل گورباچف

از میان مردم ایران زمین رضاشاه (۱۲۵۶) در بیست و چهارم اسفند زاده شده و شیخ علاءالدوله سمنانی

(۷۱۴) و هوهانس شیراز شاعر ارمنی (۱۳۶۲) در این روز چشم از جهان فرو بسته‌اند.

در میان ایرانیان گئورگ فیلیپ تلمان آهنگ‌ساز آلمانی (۱۰۵۹)، اومبرتوی اول شاه ایتالیا (۱۲۲۲)، در

این روز به دنیا آمده‌اند و نیکولای بوخارین^۳ سیاستمدار کمونیست روس (۱۳۱۶) و ارسطو اوناسیس^۴ سرمایه‌دار

یونانی (۱۳۵۳) از دنیا رفته‌اند.

¹ Georg Philipp Telemann

² Umberto I

³ Nikolai Bukharin

⁴ Aristotle Onassis

رضا شاه پهلوی

هوهانس شیراز

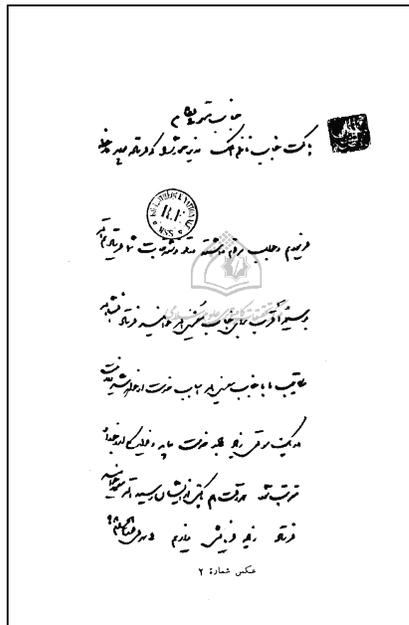

نیکولای بوخارین

بیست و پنجم اسفند

عبدالله هدایت

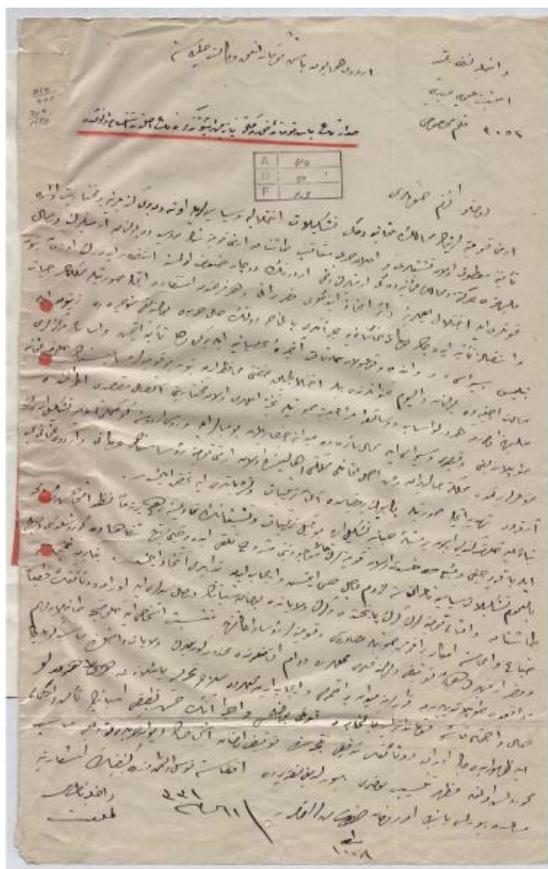

نامه‌ی ظل‌السلطان به ملک‌خان

در بیست و پنجم اسفندماه سال ۱۲۶۹ روزنامه تایمز درباره‌ی عزل ملک‌خان با فرمان ناصرالدین‌شاه مقاله‌ای نوشت و میرزا ملک‌خان در جواب آن مطلبی منتشر کرد و توضیح داد که علت برکناری‌اش مخالفت با استبداد شاه بوده است. دولت ایران در پی این مقاله از انگلستان خواست تا وی را تبعید کند و مانع انتشار روزنامه‌ی قانون شود. ولی دولت انگلیس در این زمینه با او همراهی نکرد. در این میان برخی از رجال ایران از جمله ظل‌السلطان پسر مهتر ناصرالدین‌شاه با ملک‌خان ارتباط دوستانه‌ای داشتند و خود را شاگرد او می‌دانستند.

در ۱۳۰۷ در جلسه‌ی مجلس شورای ملی بودجه‌ی سال ۱۳۰۸ به مبلغ ۶ میلیون و ۲۳۰ هزار و ۱۴۰ تومان تصویب شد. در همین روز علی‌خان سالار حشمت با محمدحسن میرزا دست‌به‌یکی کرد و مدعی تاج‌و تخت قاجار شد. در بیست‌وپنجم اسفند سال ۱۳۲۱ علی سهیلی نخست‌وزیر طبق عرف پارلمانی از ریاست دولت کناره‌گیری کرد. یازده سال بعد در ۱۳۳۲ محل اجتماع اعضای شورای متحده‌ی مرکزی کارگران وابسته به حزب توده کشف و سی‌ویک نفر از عاملان آن بازداشت شدند. در ۱۳۳۸ بخش جدید دویست‌وپنجاه تختخوابی بیمارستان فیروزآبادی در شهر ری گشایش یافت و در ۱۳۳۹ ارتشبد بازنشسته عبدالله هدایت از طرف شاه سناتور شد.

در سال ۱۳۵۵ کمال جنبلاط رهبر مخالفان حکومت در جریان جنگ داخلی لبنان به قتل رسید.

چرکنویس بودجه‌ی سال ۱۳۰۸

چائو چائو

سکه‌ی تئودوریک

قتل سزار

در روز بیست و پنجم اسفند سال ۴۴ پیش از میلاد یولیوس سزار دیکتاتور روم در مجلس سنا به ضرب دشنه کشته شد. در همین روز به سال ۲۲۰ میلادی چائو چائو سردار چینی و صدراعظم سلسله‌ی هان درگذشت. در سال ۴۹۳ میلادی اودوآکر^۱ که اولین پادشاه غیررومی ایتالیا بود زمانی که مهمان تئودوریک کبیر^۲ شاه اوستروگت‌ها^۳ بود و مشغول صرف غذا بود به دست او کشته شد.

در بیست و پنجم اسفند ۱۱۹۶ ارتش اسپانیا در دومین نبرد کانچا رایادا^۴ بر استقلال طلبان شیلی که زیر فرمان خوزه سان مارتین^۵ می‌جنگیدند پیروز شدند در سال ۱۲۶۶ جنگ میان انگلستان و تبت آغاز شد و در ۱۳۰۲ فیومه به ایتالیا پیوست و به خاک این کشور منضم شد.

در سال ۱۳۱۷ هیتلر در قلعه‌ی پراگ اعلام کرد که موراوایا و بوهمیا تحت‌الحمایه‌ی آلمان هستند. در ۱۳۲۳ جنگ ایوو جیما^۶ با پیروزی آمریکایی‌ها پایان پذیرفت هرچند هنوز دسته‌هایی از سربازان ژاپنی مقاومت

¹ Odoacer

² Theodoric the Great

³ Ostrogoths

⁴ Battle of Cancha Rayada

⁵ José de San Martín

⁶ Battle of Iwo Jima

می‌ورزیدند. در همین روز تقریباً همه‌ی ساختمان‌های شهر تاریخی وورتسبورگ^۱ در اثر بمباران انگلیسی‌ها نابود شد و پنج‌هزار نفر از ساکنانش کشته و چندین هزار تن دیگر زخمی شدند. در سال ۱۳۵۶ هم نخست‌وزیر پیشین ایتالیا آلدو مورو^۲ به‌دست کمونیست‌های گروه بریگاد سرخ دزدیده شد و چندی بعد به قتل رسید. در سال ۱۳۶۳ هم تری اندرسون^۳ خبرنگار آسوشیتد پرس در بیروت گروگان گرفته شد؛ اما بخت بلندتری داشت و شش سال بعد آزادش کردند. در ۱۳۷۳ ایالت میسی‌سیپی آخرین بخش از آمریکا بود که سیزدهمین اصل قانون اساسی این کشور در ممنوعیت برده‌داری را اجرایی کرد! و در ۱۳۹۲ مردم کریمه در همه‌پرسی بحث‌برانگیزی رأی دادند که از اوکراین جدا شده و به خاک روسیه بپیوندند.

رومئو و ژولیت

آلدو مورو

بمباران وورتسبورگ

بیست‌وپنجم اسفند با مجموعه‌ای از رخدادهای دینی و فرهنگی و اجتماعی نیز مصادف بوده است. در چنین روزی به‌سال ۵۶۸ یهودیان یورک به‌دست مسیحیان متعصب این شهر کشته شدند. در ۱۲۴۸ اولین اجرای

¹ Würzburg

² Aldo Moro

³ Terry Anderson

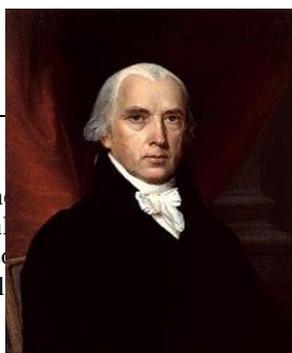
رومئو و ژولیت اثیر چایکوفسکی انجام پذیرفت. در ۱۲۷۰ باشگاه فوتبال لیورپول تأسیس شد. در ۱۲۷۲ اپرای تائیس اثر ژول ماسنت^۲ که درباره‌ی اسکندر و سوزاندن تخت جمشید است بر صحنه رفت. در سال ۱۲۹۶ هم در جریان جنگ داخلی فنلاند ملی‌گرایان پیروزمند در نبرد لانکیپوهیا^۳ حدود صد اسیر کمونیستی را که گرفته بودند اعدام کردند و این بار دین قربانیان خاستگاهی اروپایی داشت و در سال ۱۳۳۶ شرکت فورد ماشین پنجاه میلیونم خود را تولید کرد.

راست: جان هولدینگ مؤسس باشگاه لیورپول

چپ: رهبران تبتی در ۱۲۶۷

مهم‌ترین زاده‌ی روز بیست و پنجم اسفندماه پروین اعتصامی بانوی شاعر خردمند و پارسی‌سرای معاصر است که در سال ۱۲۸۵ زاده شد. در ۱۳۱۶ هم هوشنگ گلشیری نویسنده به دنیا آمد. در سال ۲۷۰ میلادی نیکولاس قدیس راهب مسیحی یونانی، جیمز مدیسون^۴ چهارمین رئیس‌جمهور آمریکا (۱۱۲۹) و یوزف منگله^۵ پزشک هوادار نازی‌ها (۱۲۸۹) هم به دنیا آمدند و تکین خزری فرماندار عباسی مصر (۳۱۱) درگذشت.

- ¹ Thais
- ² Jules Massen
- ³ Battle of Län
- ⁴ James Madiso
- ⁵ Josef Mengel

بیست و ششم اسفند

حلبچه

روز بیست و ششم اسفند سال ۵۹۷ پیش از میلاد نبوکدنصر بابلی اورشلیم را فتح کرد و یهو یاقیم را دستگیر کرد و به تبعید فرستاد و صدقیاه را به جای او شاه یهودیه کرد. در تاریخ معاصرمان در روز جمعه بیست و ششم اسفند سال ۱۲۶۳ (۲۶ ذیحجه ۱۳۰۱ ق.) سید جمال اسدآبادی به خاطر ارتباط با انقلاب احمد اعرابی از مصر به پاریس تبعید شد. در سال ۱۳۰۷ بودجه‌ی کل کشور برای سال بعد با ۳۴ میلیون تومان خرج و ۳۱ میلیون

تومان دخل در مجلس شورای ملی تصویب شد و قرار شد سالی صد نفر با خرج دولت برای تحصیل به اروپا فرستاده شوند. سه سال بعد در ۱۳۱۰ همه‌ی محضرهای شرعی به دفترخانه‌ی دولتی تبدیل شد و بیشتر ملایان سنتی که گردانندگان محضرها بودند به دفترداران رسمی دگردیسی یافتند.

در سال ۱۳۳۱ سرلشگر زاهدی و عده‌ای از رجال سیاسی که پس از واقعه‌ی نهم اسفند بازداشت شده بودند آزاد شدند. هفت سال بعد در ۱۳۳۸ سردار محمد داودخان صدراعظم افغانستان وارد تهران شد و در ۱۳۶۲ هم ویلیام باکلی، رئیس سیا، در بیروت توسط اسلام‌گرایان افراطی ربوده شد و مدتی بعد کشته شد.

مسعود رجوی و مریم فجر

قربانیان جنایت صدام در حلبچه

در روز بیست‌وششم اسفند سال ۱۳۶۴ سازمان مجاهدین خلق که در عراق مستقر شده و با صدام حسین همکاری می‌کرد، با بیانیه‌ای حماسی اعلام کرد که مریم فجر که پیشتر همسر مهدی ابریشمچی از اعضای بالامرتبه‌ی مجاهدین بود، از او طلاق گرفته و با مسعود رجوی ازدواج کرده است. در این بیانیه این ازدواج

¹ William Francis Buckley

«پیروزی بزرگ» خوانده شده بود و عمل مریم «فراتر از عمل قهرمانانه» و عمل مسعود «فداکارانه» خوانده شده بود!

سه سال بعد در سال ۱۳۶۶، صدام حسین شهر کردنشین حلبچه در عراق را که هنگام ورود ارتش ایران از ایشان استقبال کرده بودند، با بمب شیمیایی مورد حمله قرار داد. در نتیجه پنج هزار تن کشته و ده هزار تن زخمی شدند. در چنین روزی به سال ۱۳۸۳ هم اسرائیل اداره‌ی شهر اریحا را به دست فلسطینی‌ها داد.

ادوارد کورنوال

گوستاو سوم

ویرانه‌ی دژ مونسگور

رخدادهای سیاسی این روز نیز جالب توجه بوده‌اند. در ۷۱۵ ادوارد مشهور به شاهزاده‌ی سیاه به عنوان دوک کورنوال^۱ انتخاب شد و اولین دوک انگلستان شد. در سال ۱۱۷۰ گوستاو سوم شاه سوئد مورد سوء قصد قرار گرفت و سه روز بعد از این زخم مرد. درست پنج سال بعد در ۱۱۷۵ دسته‌ای از سپاهیان اتریشی در نبرد

^۱ Cornwall

والوازون از سپاهیان انقلابی فرانسه شکست خوردند. در ۱۱۸۳ جمهوری ایتالیا که ناپلئون رئیس‌جمهورش بود به پادشاهی ایتالیا تغییر ساختار داد و این بار هم ناپلئون پادشاه ایتالیا شد.

در سال ۱۲۰۲ انگلستان و هلند توافق کردند که به ترتیب شبه جزیره‌ی مالزی و سوماترا-جاوه را تصرف کنند و در بخش‌های مربوط به رقیب دخالت نکنند. در ۱۲۹۳ در جریان نبرد گالیپولی^۲ که در متن جنگ جهانی اول رخ داد، سه کشتی جنگی انگلیسی و فرانسوی هنگام حمله به تنگه‌ی داردانل غرق شدند (تصویر بالا). در ۱۳۱۷ نبرد نان‌چانگ^۳ بین حزب ملی‌گرایان چینی (کومین‌تانگ) و قوای ژاپنی آغاز شد. در این نبرد چینی‌ها دویست‌هزار و ژاپنی‌ها صدوده‌هزار سرباز وارد میدان کردند و به ترتیب ۵۱ هزار و ۲۴ هزار نفر تلفات دادند.

¹ Battle of Valvasone

² Gallipoli campaign

³ Battle of Nanchang

در ۱۳۲۶ بلژیک، فرانسه، هلند، لوگزامبورگ، و انگلستان پیمان بروکسل را امضا کردند که مقدمه‌ی پیمان آتلانتیک شمالی (ناتو) بود. در ۱۳۳۷ تنزین گیاتسو^۱ ادالای لامای چهاردهم از تبت گریخت و به هند پناه برد. در ۱۳۴۶ سربازان آمریکایی در دهکده‌ی می لای در ویتنام حدود پانصد روستایی بی‌سلاح را کشتار کردند (تصاویر زیر). در سال ۱۳۴۷ گلدایر^۲ نخست‌وزیر اسرائیل شد.

از جمله رخدادهای دیگر اینکه در ۶۲۲ سپاهیان پاپ، پس از فتح دژ مون‌سگور^۳ در جنوب فرانسه، بیش از دویست تن از کاتارها^۴ را که مانوی بودند در آتش سوزاندند. در بیست‌وششم اسفند ۱۲۵۰ تیم وندررز اف سی^۵ اولین کاپ فوتبال در نخستین مسابقات بین‌المللی این ورزش را ربود. در ۱۳۱۹ تالار ملی هنر در واشینگتن با حضور فرانکلین روزولت رئیس‌جمهور افتتاح شد. در ۱۳۲۵ هواپیماهای بمب‌افکن ب-۴۵ تورنادو برای اولین بار به پرواز در آمدند. در ۱۳۲۸ دانشگاه برکلی اعلام کرد که عنصر ۹۸ با نام کالیفرنیم^۶ کشف شده است. در

¹ Tenzin Gyatso

² Golda Meir

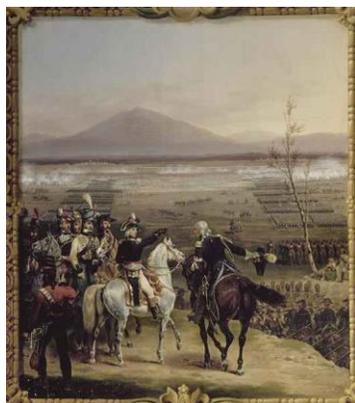
³ Montségur

⁴ Cathars

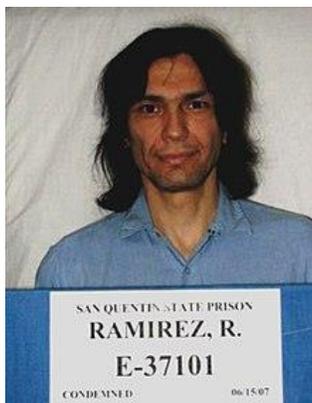
⁵ Wanderers FC

⁶ Californium

۱۳۴۱ قله‌ی آگونگ در بالای آتشفشانی کرد و ۱۱۰۰ نفر در اثر آن کشته شدند. در ۱۳۴۶ شرکت جنرال موتورز خودروی صد میلیون خود را ساخت. در ۱۳۵۱ هم عکس مشهور به «انفجار شادمانی» که بازگشت سربازی نزد خانواده‌اش را نشان می‌داد انتشار یافت و به نماد پایان جنگ ویتنام تبدیل شد. این عکس بعدتر جایزه‌ی پولیتزر را ربود.

نبرد والوازون

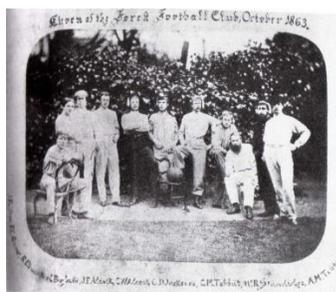

ریچارد رامیرز

انفجار شادمانی

در سال ۱۳۶۳ قاتلی زنجیره‌ای به نام ریچارد رامیرز^۳ اولین و دومین قتل‌هایش را در لس‌آنجلس انجام داد. او در نهایت سیزده تن را به قتل رساند، اقدام به قتل پنج نفر دیگر کرد، به یازده زن تجاوز کرد و از چهارده خانه دزدی مسلحانه کرد تا دستگیر شد و اعدامش کردند.

Burst of Joy
³ Richard Ramirez

در قلمرو ایران زمین یکی از مشهورترین درگذشتگان بیست و هفتم اسفندماه عمرو بن هشام ابوالحکم است که بیشتر با لقب ابوجهل که مسلمانان به او داده‌اند شهرت دارد و در چنین روزی به سال دوم هجری خورشیدی در جریان جنگ بدر کشته شد. علاوه بر او در روز پنجشنبه بیست و ششم اسفند سال ۷۰۷ (۷ جمادی الاول ۷۲۹ ق.) برهان‌الدین فزاری فقیه شافعی درگذشت. ابوزید عبدالرحمن بن محمد ابن خلدون مورخ و جامعه‌شناس مغربی هم در سال ۷۸۴ فوت کرد. شهوترین زاده‌ی این روز هم هارون الرشید خلیفه‌ی نامدار عباسی است که در سال ۱۴۱ به دنیا آمد. سید حامد احمدی طباطبایی شاعر معاصر هم در همین روز به سال ۱۳۶۳ زاده شد. گذشته از ایشان گوتلیب دایملر^۱ مؤسس شرکت خودروسازی دایملر (۱۲۱۲)، گالاتسو چیانو^۲ سیاستمدار فاشیست و وزیر امور خارجه‌ی ایتالیا (۱۲۸۱) و شیخ مجیب‌الرحمن اولین رئیس‌جمهور بنگلادش (۱۲۹۸) هم در این روز زاده شدند و تیریوس^۳ (۳۷ میلادی) و هراکلیوس^۴ (۴۵۵ میلادی) امپراتوران روم، لوران دو گوویون سن سیر^۵ سپهسالار فرانسوی (۱۲۰۸)، کریستین دوپلر^۶ فیزیک‌دان اتریشی (۱۲۳۱)، فرانتس برنتانو^۷ روان‌شناس و فیلسوف آلمانی (۱۲۹۶) و فرانک سیناترا خواننده و هنرپیشه‌ی آمریکایی (۱۳۹۴) در این روز درگذشته‌اند.

¹ Gottlieb Daimler

² Galeazzo Ciano

³ Tiberius

⁴ Heraclius

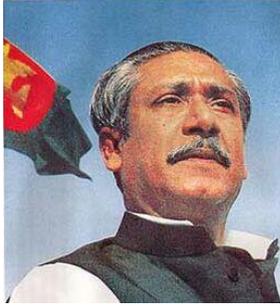
⁵ Laurent de Gouvion Saint-Cyr

⁶ Christian Doppler

⁷ Franz Brentano

سن سير

مجيب الرحمن

دوپلر

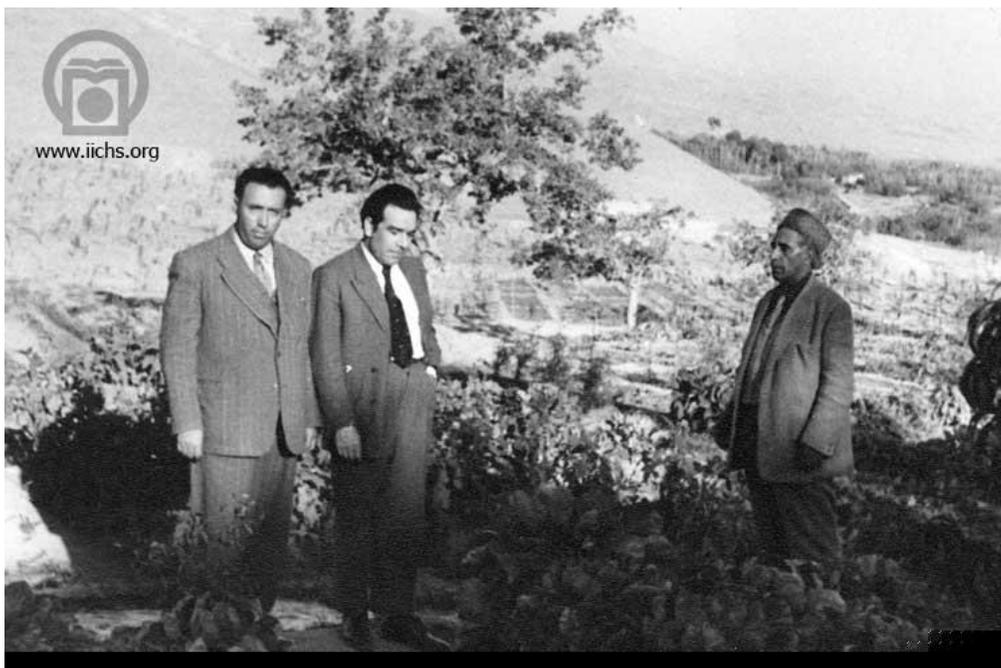

فرانك سيناترا

ابن خلدون

بیست و هفتم اسفند

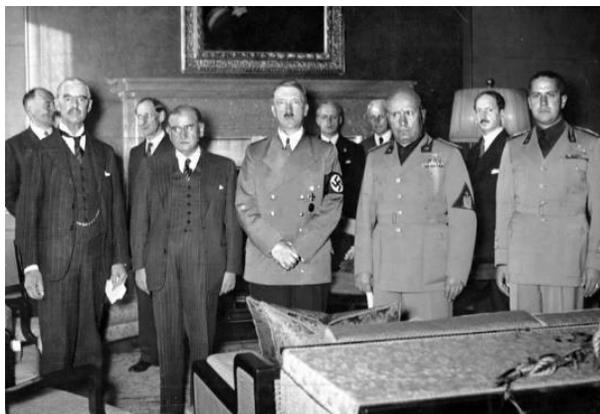
دکتر فاطمی و سید ضیاء طباطبایی در باغ سید ضیاء در زمین‌های سعادت‌آباد

در روز بیست و هفتم اسفند سال ۱۸۰ میلادی مارکوس اورلیوس امپراتور روم پس از آنکه به ایران زمین حمله کرد و از پیشروی بازماند در راه بازگشت به روم در اثر طاعونی که سپاهیان‌ش از مشرق به اروپا منتقل کردند درگذشت. این بیماری در مدت کوتاهی یک‌چهارم جمعیت اروپا را از پای در آورد. در سال یازدهم هجری خورشیدی به فرجام جنگ‌های رده شبه‌جزیره‌ی عربستان زیر فرمان ابوبکر متحد شد و قرار شد قبایل به جای

¹ Marcus Aurelius

جنگ با یکدیگر همگی با هم متحد شوند و اسلام بیاورند و به ایران حمله کنند. در دوران معاصر به سال ۱۳۰۲
 احیاءالسلطنه بهرامی در مجلس با سید حسن مدرس درگیر شد و به صورت او سیلی نواخت. مدرس در این
 جلسه با نطق‌هایی طولانی وقت‌کشی می‌کرد تا جلوی رأی‌گیری برای اعلام جمهوری را بگیرد. سه سال بعد در ۱۳۰۵
 عهدنامه‌ی دوستی میان ایران و لهستان امضا شد و در ۱۳۲۱ اکثریت مجلس شورای ملی در یک جلسه‌ی خصوصی به نخست‌وزیری محمد
 ساعد مراغه وزیر امور خارجه ابراز تمایل کردند و بدین ترتیب علی سهیلی صدراعظم پیشین پس از یک سال و یک ماه زمامداری از صحنه‌ی سیاسی ایران خارج
 شد.

در چنین روزی به سال ۱۳۲۵ سید ضیاءالدین طباطبایی که از حدود یک سال پیش با فشار روس‌ها
 بازداشت شده و زندانی بود، به‌خاطر بیماری آزاد شد و به خانه‌اش رفت و جماعت بزرگی از اهالی تهران برای
 دیدار و عیادت از او به منزلش رفتند. در ۱۳۳۱ زمین‌لرزه‌ای در غرب ترکیه ۲۶۵ کشته به جا گذاشت. در سال
 ۱۳۳۹ هم عبدالباقی شاعی وزیر دارائی لایحه‌ی بودجه‌ی سال آینده‌ی (۱۳۴۰) کشور را به مجلس داد که بر مبنای آن درآمد دولت نودویکمیلیارد
 ریال و هزینه‌ها هشتادونهمیلیارد ریال پیش‌بینی شده بود.

هیتلر، موسولینی و چیانو (نفر اول دست راست)

مارکوس اورلیوس

در چنین روزی به سال ۴۵ پیش از میلاد، یولیوس سزار در نبرد موندا^۱ بر قوای وفادار به رقیبش پمپی^۲ که سردارانش پمپی کهر و تیتوس لابینوس^۳ بودند غلبه کرد؛ در حالی که سپاهیان^۴ش چهل هزار تن بودند و در برابرش ارتشی هفتاد هزار نفره صف بسته بود. در ۶۹۲ خورشیدی ژاک دو مولای^۵ استاد اعظم شهسواران معبد به فرمان پاپ بر تیرک سوزانده شد. در ۸۳۰ سپاهیان متحد کاستیل^۶ و مورسیا^۷ در نبرد آلپورچونس^۷ بر قوای گراناذا واپسین امیرنشین مسلمان اسپانیا غلبه کردند.

ترور گئورگ اول

هیتلر و موسولینی

سنگر سربازان در کمون پاریس

در ۱۲۳۸ جنگ اول تاراناکي^۸ در نیوزلند بین مهاجمان اروپایی و بومیان مائوری درگرفت. اروپایی‌ها ۳۵۰۰ نفر بودند و سلاح گرم داشتند و در برابرشان مائوری‌ها ۱۶۰۰ تن بودند و با تبر و نیزه می‌جنگیدند. اما دلیری بومیان چندان بود که نتیجه‌ی جنگ نامعلوم باقی ماند و از هر طرف حدود دویست تن کشته و زخمی

¹ Battle of Munda

² Pompey

³ Titus Labienus

⁴ Jacques de Molay

⁵ Castile

⁶ Murcia

⁷ Battle of Los Alporchones

⁸ The First Taranaki War

شدند. درست یک سال بعد در ۱۲۳۹ این جنگ در نیوزلند به پیروزی انگلیسی‌ها بر بومیان مائوری انجامید. در ۱۲۴۹ کمون پاریس^۱ اعلام موجودیت کرد. در سال ۱۲۹۱ گئورگ اول شاه یونان در شهر تسالونیک^۲ ترور شد و به قتل رسید. در ۱۲۹۹ لهستان و اتحاد جماهیر شوروی دومین عهدنامه‌ی صلح ریگا^۳ را امضا کردند. در ۱۳۱۸ هیتلر و موسولیتی در آلپ دیدار کردند و عهد کردند در برابر فرانسه و انگلستان با هم متحد شوند و در ۱۳۲۶ مستشاران روسی یوگسلاوی را ترک کردند و این اولین نشانه‌ی جدایی مسیر تیتو از استالین بود. در سال ۱۳۴۸ لون نول،^۴ صدراعظم کامبوج، شاه این کشور سیهانوک را از کشور راند و در ۱۳۶۸ اولین انتخابات مردم‌سالارانه‌ی پس از جنگ جهانی دوم در آلمان شرقی برگزار شد.

بمب‌گذاری مقابل سفارت اسرائیل در بوئنوس آیرس

لون نول

^۱ Paris Commune

^۲ Thessaloniki

^۳ Treaty of Riga

^۴ Lon Nol

در ۱۳۷۰ بمب‌گذاری در یک ماشین در برابر سفارت اسرائیل در بوئنوس آیرس به مرگ ۲۹ تن و زخمی شدن ۲۴۲ تن انجامید و در همین روز همه‌پرسی در آپارتاید با ۶۸ درصد آرای هوادار الغای آپارتاید به پایان جدایی نژادی در آفریقای جنوبی انجامید. همچنان در این زمان یک‌سوم جمعیت با آپارتاید موافق بودند. در سال ۱۳۸۲ در جریان درگیری‌های مذهبی در بالکان ۲۲ کلیسا در کوسوو و دو مسجد در صربستان ویران شدند و ۲۲ تن کشته و بیش از دویست تن زخمی شدند.

مائوری‌ها و سفیدپوستان در جنگ تاراناکا

در سال ۱۲۲۸ هنری ولز^۱ و ویلیام فارگو^۲ شرکت آمریکن اکسپرس را برای انجام خدمات مالی بنیان نهادند. در ۱۳۴۳ آلکسی لئونوف^۳ فضانورد روس اولین کسی بود که در فضا راهپیمایی کرد و این در جریان

¹ Henry Wells

² William Fargo

³ Alexei Leonov

عملیات سفینه‌ی وُسخود ۱۲ به مدت ۱۲ دقیقه انجام پذیرفت. در ۱۳۶۸ مجموعه‌ای از آثار هنری به ارزش سیصد میلیون دلار از گالری‌ای در بوستون به سرقت رفت. در ۱۳۷۸ هم اعضای جنبش مذهبی مسیحی «جنبش احیای ده فرمان خداوند» در اوگاندا که به نزدیک‌شدن قیامت معتقد بودند، پس از آنکه پیش‌بینی پنج رهبر فرقه درباره‌ی زمان وقوع قیامت اشتباه از آب درآمد، از میان رفتند. در مرحله‌ی نخست در این روز ۵۳۰ تن احتمالاً به علت خودکشی یا قتل دسته‌جمعی با امر رهبرشان مردند و بعدتر جسد ۲۴۸ عضو دیگر این گروه هم در جاهای دیگر یافت شد. همه‌ی این افراد در اثر آتش‌سوزی یا خوردن زهر مرده بودند.

رهبران این جنبش

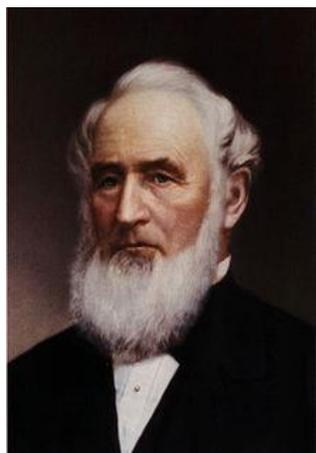
جسد سوخته‌ی پیروان جنبش احیای ده فرمان

در چنین روزی به سال ۴۵۳ ابوالقاسم محمود بن عمر زمخشری خوارزمی مفسر قرآن زاده شد. در ۱۳۰۰ مه‌در آذربایجان نویسنده‌ی کودک و نوجوان به دنیا آمد. قاضی حسن پاشا الجزایری سردار و صدراعظم عثمانی هم در ۱۱۶۸ درگذشت. در میان انیرانیان استفن مالارمه^۲ شاعر فرانسوی (۱۲۲۰)، و سید درویش خواننده‌ی

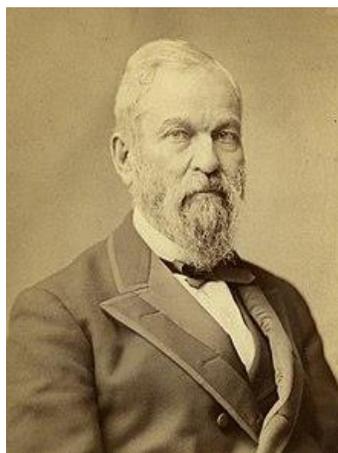
^۱ Voskhod 2

^۲ Stéphane Mallarmé

مصری (۱۲۷۰)، رودولف دیزل^۱ آلمانی مخترع موتور درون‌سوز (۱۲۳۶) و سیمور مارتین لیپست^۲ جامعه‌شناس آمریکایی (۱۳۰۰) در این روز زاده شده‌اند.

هنری ولز

ویلیام فارگو

آگوستوس دمورگان

درگذشتگان نامدار این روز هم عبارت‌اند از: بدرالدین حسن بن محمد بن قلاوون فرمانروای مملوک

مصر (۷۳۹)، دانیل برنولی^۳ ریاضی‌دان و فیزیک‌دان سوئیس (۱۱۶۰)، جانی اپلسید^۴ باغبان و مبلغ آمریکایی

(۱۲۲۳)، آگوستوس دومورگان^۵ ریاضی‌دان انگلیسی‌هندی (۱۲۴۹)، ویلیام سی دورانت^۶ بنیان‌گذار شرکت‌های

¹ Rudolf Diesel

² Seymour Martin Lipset

³ Daniel Bernoulli

⁴ Johnny Appleseed

⁵ Augustus De Morgan

⁶ William C. Durant

شورولت و جنرال موتورز (۱۳۲۵)، ملک فاروق شاه مصر (۱۳۴۳)، اومبرتوی دوم شاه ایتالیا (۱۳۶۱)، و در این روز درگذشته‌اند.

ویلیام دورانت

برنولی

آگوستوس دموگرافان

لیپست

¹ Umberto II

بیست و هشتم اسفند

در بیست و هشتم اسفند سال ۴۴۶ زمین لرزه ای شام و عربستان را لرزاند و به مرگ بیست هزار تن منتهی

شد.

در سال ۱۳۰۰ حاج آقا جمال اصفهانی که از مجتهدان نامدار تهران بود حکم کرد عزیز کاشی که روسپی

مشهوری بود را حد بزنند و او را به خوار تبعید کنند. همچنین دو کارمند انگلیسی سفارتخانه ی بریتانیا که با او

ارتباط داشتند هم از ایران رانده شدند. این شایعه در میان مردم رواج یافت که تبعید عزیز کاشی به خاطر ارتباط

دوستانه اش با رضاخان سوادکوهی بوده و مجتهد به این ترتیب می خواسته از او انتقام جویی کند.

دو سال بعد (۱۳۰۲) در همین روز تظاهراتی به نفع برقراری نظام جمهوری در برابر مجلس شکل گرفت

که به هواداری از رضاخان بود و محمدعلی اوحدی و حاج صدرالسلطنه هم در آن حضور داشتند. در سال ۱۳۱۹

طرح جمهوری شکست خورده و رضاخان واپسین سال پادشاهی‌اش را می‌گذراند و در این روز برای نخستین بار رادیو تهران چندزبانه شد و اخبار را به زبان‌های فارسی و ترکی و انگلیسی و فرانسوی و آلمانی پخش کرد. در سال ۱۳۲۵ به دنبال بارش برفی سنگین در همدان راه‌های ارتباطی بین این شهر و مناطق دیگر قطع شد و مردم به مدت پنج روز در خانه‌های خود زندانی شدند. در سال ۱۳۳۲ دکتر مرتضی یزدی و شرمینی دو تن از اعضای کمیته‌ی مرکزی حزب توده دستگیر و بازداشت شدند.

سران حزب توده

در بیست‌وهشتم اسفند سال ۶۰۷ فردریک دوم امپراتور مقدس روم که رهبر جنگ صلیبی ششم بود خود را شاه اورشلیم نامید. در سال ۶۱۹ مغول‌ها در جنگ چمپلنیک^۱ در نزدیکی کراکو^۲ بر مدافعان لهستانی پیروز

^۱ Battle of Chmielnik

^۲ Kraków

شدند و شهر کراکو را غارت کردند. در ۹۴۱ فرمان آمبواز^۱ به جنگ مذهبی فرانسه پایان داد و تا حدودی آزادی دینی را برای هوگنوها^۲ پروتستان به رسمیت پذیرفت. و در ۱۰۲۲ سومین دور جنگ‌های مهاجران انگلیسی با سرخ‌پوستان بومی پوهاتان^۳ در ویرجینیا آغاز شد و به کشتار بومیان و چیرگی سپیدپوستان بر زمین‌های بیشتری انجامید.

فردریک دوم

انقلاب برلین

در سال ۱۱۷۱ آندراس یوزف هوفمان فیلسوف انقلابی تحت تأثیر شعارهای انقلاب فرانسه قلمرو مینتس را جمهوری کرد و این نخستین جمهوری شکل گرفته در سرزمین‌های آلمانی بود. در ۱۲۲۶ انقلابی در برلین رخ نمود و درگیری میان مردم و سربازان سید کشته به جا گذاشت. در ۱۲۳۱ شورشیان قیام تای‌پینگ در چین شهر نان‌جینگ را گرفتند و آنجا را پایتخت خود قرار دادند. در ۱۲۹۸ سنای آمریکا برای دومین بار با عهدنامه‌ی صلح

¹ Edict of Amboise

² Powhatan

³ Andreas Joseph Hofmann

ورسای مخالفت کرد. در ۱۳۲۲ قوای آلمانی مجارستان را گرفتند. در ۱۳۲۳ هیتلر در واپسین روزهای جنگ جهانی اول فرمان مشهور به «حکم نرو» را صادر کرد که می‌گفت تمام صنایع و تأسیسات آلمان باید نابود شوند تا به دست متفقین نیفتند و در ۱۳۴۰ جنگ استقلال الجزایر با پیروزی استعمارستیزان پایان یافت.

در سال ۱۳۴۳ رزمناو اس‌اس جورجیانا که نیرومندترین کشتی جنگی کنفدراسیون جنوب در جنگ‌های داخلی آمریکا بود، در صدودومین سالگرد غرق‌شدنش توسط گروهی از جوانان شناگر در کف دریا کشف شد.

در ۱۳۶۰ در جریان جنگ جزیره‌ی فالکلند ارتش آرژانتین بر جزیره‌ی جورجیای جنوبی نیرو پیاده کرد و با قوای انگلیسی وارد نبرد شد و در ۱۳۸۹ هم ارتش فرانسه به لیبی حمله کرد.

نبرد فالکلند

جنگ سرخ پوستان پوهاتان

¹ Nero Decree

² SS Georgiana

چند رخداد پراکنده‌ی این روز هم آنکه در سال ۱۲۷۳ آگوست و لویی لومیر اولین فیلم خود را برداشتند. در ۱۲۹۶ کنگره‌ی آمریکا نواحی زمانی کشور را تعیین کرد و تغییر ساعت بر مبنای تغییر فصل‌ها را پذیرفت و در ۱۳۰۹ قمارکردن که تا این هنگام در ایالت نوادا جرم محسوب می‌شد، آزاد شد. در ۱۳۴۰ هم باب دیلان^۲ خواننده اولین آلبومش را با اسم خودش (باب دیلان) منتشر کرد و در ۱۳۴۶ کنگره‌ی آمریکا شرط پشتمانه‌بودن طلا را از روی ارزش دلار برداشت.

بیست‌وهشتم اسفند زادروز گویوک‌خان ایلخان مغول (۵۸۴) است. در ۱۳۰۳ هم نریمان نریمانوف سیاستمدار بلشویک آرنی (آذری) درگذشت که گناه خون‌های بسیار بر گردنش مانده و در سال ۱۳۸۷ امیدرضا صیافی روزنامه‌نگار نخستین کسی بود که به‌خاطر نوشتن وبلاگ در جهان زندانی و کشته شد.

زادگان نامدار دیگر بیست‌وهشتم اسفند عبارت‌اند از: کریستین گلدباخ^۳ ریاضی‌دان آلمانی (۱۰۶۸)، نیکلای ریمسکی کرساکف^۴ آهنگ‌ساز روس (۱۲۲۲)، نویل چمبرلین^۵ نخست‌وزیر انگلستان (۱۲۴۷)، ادگار کایس^۶ غیبگوی آمریکایی (۱۲۵۵)، آدولف آیشمن فرماندهی نازی (۱۲۸۴).

¹ Auguste and Louis Lumière

² Bob Dylan

³ Christian Goldbach

⁴ Nikolai Rimsky-Korsakov

⁵ Neville Chamberlain

⁶ Edgar Cayce

چمبرلن

چاک بری

کایس

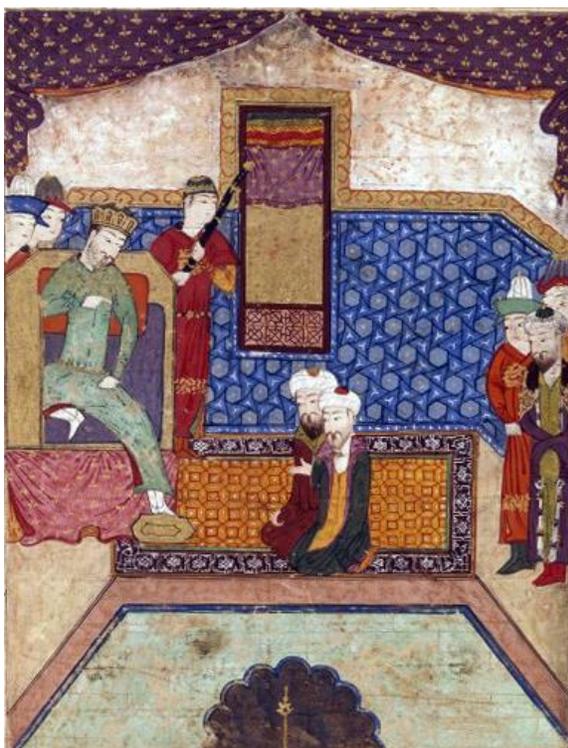
کورساکف

درگذشتگان نامدار این روز هم عبارت‌اند از: آن روبرت ژاک تورگو^۱ اقتصاددان فرانسوی (۱۱۵۹)، اریش فروم^۲

روانشناس آلمانی (۱۳۵۸)، و چاک بری^۳ خواننده‌ی آمریکایی (۱۳۹۵).

روبرت ژاک تورگو

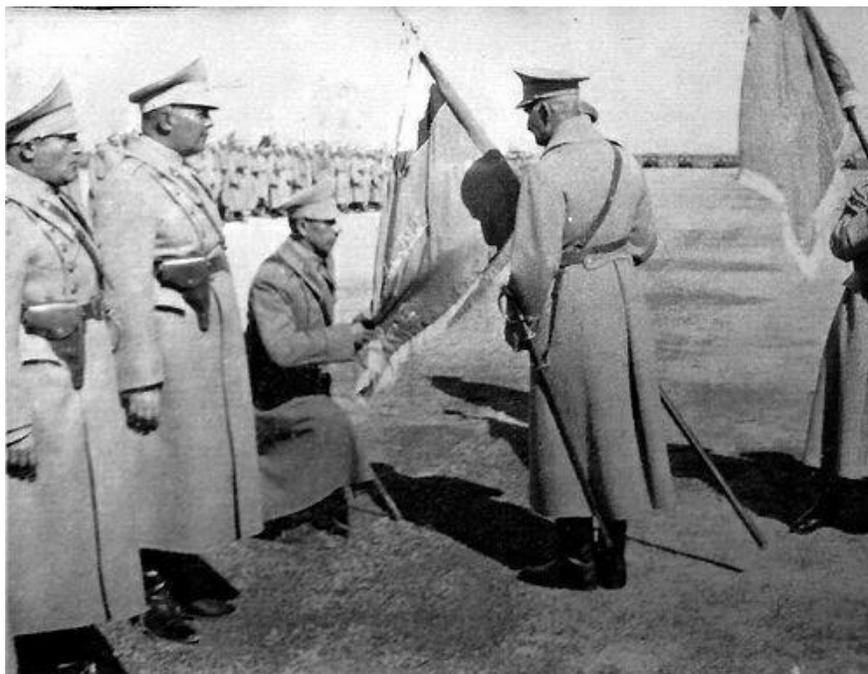
گویوک خان

¹ Anne Robert Jacques Turgot

² Erich Fromm

³ Chuck Berry

بیست و نهم اسفند

در چنین روزی به سال ۱۳۰۰ سردار سپه گروهی از روحانیون را به خانه‌اش دعوت کرد و اعلام کرد که قصد کناره‌گیری و استعفا از خدمت قشون را دارد. بخشی از دلخوری او بابت فشارهایی بود که سیاستمداران داخلی در سازگاری با خارجی‌ها بر او وارد می‌آوردند. نمونه‌اش آنکه فردای همین روز که سی‌ام اسفند سالی کیسه بود، روتشتین نماینده‌ی سیاسی دولت شوروی با سردار سپه ملاقات کرد و خواستار لغو حکومت نظامی

شد. کار دیگری که رضاخان در همین واپسین روز از سالی کیسه انجام داد آن بود که ۱/۱ میلیون تومان درآمد نفت ایران را از کمپانی استاندارد اویل گرفت و آن را برای تجهیز ارتش هزینه کرد.

در روز بیست و نهم اسفند سال ۱۳۰۲ با فشار رضاخان ولیعهد و ادار به استعفا شد و این مقدمه‌ای بود برای کنارزدن خاندان قاجار از قدرت. در سال ۱۳۱۱ ملک الشعرای بهار به جرم سرودن شعرهایی در مخالفت با رضاشاه و همکاری با فعالان چپ‌گرا به زندانی پنج‌ماهه گرفتار آمد و در همین روز شعر شباهنگ را در وصف این اوضاع سرود.

در چنین روزی به سال ۱۳۳۱ دکتر مصدق طی پیامی رادیویی دلایل رد پیشنهاد دولت‌های امریکا و انگلیس درباره‌ی نفت را به اطلاع مردم رساند. هشت سال بعد (در ۱۳۳۹) دکتر مصدق از قدرت برکنار شده و در خانه‌اش محصور بود، اما مراسمی در بزرگداشت ملی‌شدن صنعت نفت که دستاورد سیاسی مهم او بود برگزار شد.

در سال ۱۳۵۸ محمدرضا شاه که از ایران گریخته و به پاناما پناه برده بود، با کیسینجر که می‌کوشید او را از ورود به آمریکا بازدارد دعوا کرد و به سرعت پاناما را به قصد مصر ترک کرد. در سال ۱۳۹۱ زنجیره‌ای از بمب‌گذاری‌ها و تیراندازی‌ها در عراق ۹۸ کشته و ۲۴۰ زخمی بر جای گذاشت و در ۱۳۹۴ هم انفجار بمبی در میدان تقسیم استانبول به مرگ پنج تن و زخمی شدن ۳۶ تن منتهی شد.

بمب‌گذاری استانبول

بمب‌گذاری عراق

در بیست‌ونهم اسفند سال ۶۵۷ مغول‌ها در نبرد یامن^۱ بر ارتش دودمان سونگ پیروز شدند و سرزمین چین را فتح کردند. در ۱۱۹۳ ناپلئون از تبعیدگاهش به پاریس بازگشت و حکومت صدروزه‌اش را آغاز کرد. در ۱۳۳۴ تونس استقلال یافت.

نبرد یامن

در ۱۳۸۲ چن شوئی بیان^۲ رئیس‌جمهور تایوان یک روز پیش از آغاز انتخابات در این کشور از سوءقصدی جان سالم به در برد.

¹ Battle of Yamen

² Chen Shui-bian

رخدادهای فرهنگی و اجتماعی این روز هم چنین‌اند که اینشتین نخستین مقاله‌اش درباره‌ی نسبیت عام را در بیست‌ونهم اسفند ۱۲۹۴ منتشر کرد. و هیملر هم بازداشتگاه داخائو را در ۱۳۱۱ افتتاح کرد. پیروان فرقه‌ی اوم شین‌ریکیو آبنا به عقاید آخرالزمانی‌شان در ۱۳۷۳ با گاز سارین به متروی توکیو حمله کردند. نیروهای متحد به رهبری آمریکا با عقاید آخرالزمانی و صلیبی مشابهی در نوروز ۱۳۸۱ به دولت صدام‌زده‌ی عراق حمله‌ور شدند که روی هم رفته دستشان درد نکند!

نظار قبانی

چن شوئی بیان

بیست‌ونهم اسفند زادروز شیخ عبدالغنی بن اسماعیل نابلوسی صوفی دمشقی (۱۰۱۹) و اسماعیل گاسپیرالی دولتمرد تاتار در کریمه (۱۲۲۹)، نظار قبانی شاعر سوری (۱۳۰۱) و سید اسماعیل نواب صفا (۱۳۰۳) است. سید محمدعلی ریاضی یزدی شاعر مذهبی معاصر هم در همین روز به سال ۱۳۶۲ درگذشته است.

¹ Heinrich Himmler

² Aum Shinrikyo

در همین روز در ۲۳۵ میلادی الکساندر سوروس امپراتور روم درگذشت. در ۳۳۲ هجری خورشیدی هم المنصور بالله خلیفه‌ی فاطمی فوت کرد. از دیگر درگذشتگان این روز هم می‌توان از ایزاک نیوتون دانشمند انگلیسی (۱۱۰۵) و طه یاسین رمضان معاون صدام حسین (۱۳۸۵) نام برد.

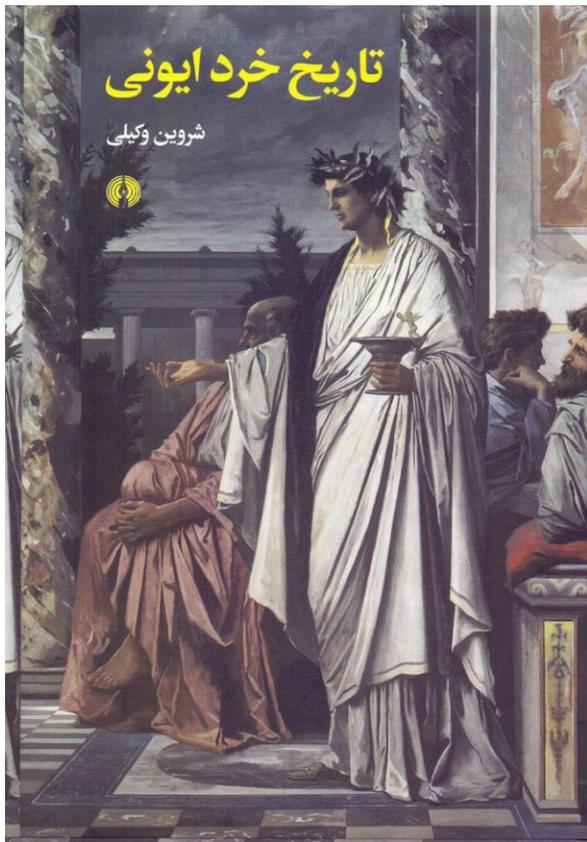
¹ Severus Alexander

² Isaac Newton

کتابهایی دیگر به قلم شروین وکیلی

مجموعه‌ی تاریخ خرد ایرانی

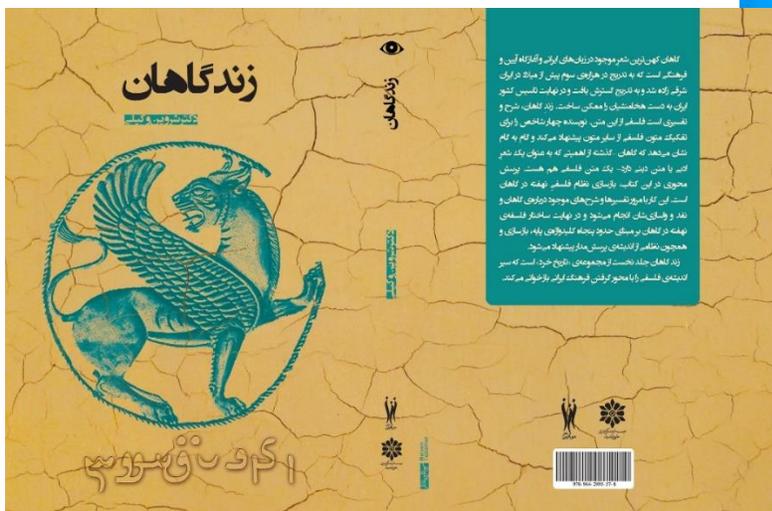
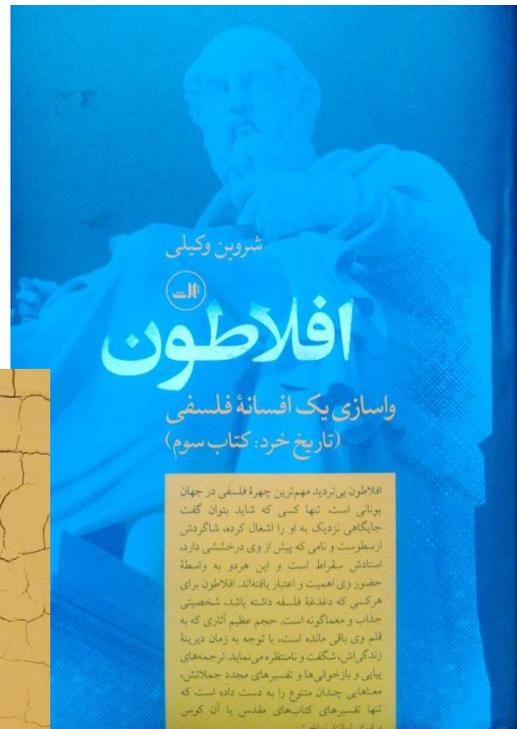

کتاب نخست: زند گاهان، شوراآفرین، ۱۳۹۴

کتاب دوم: تاریخ خرد ایونی، علمی و فرهنگی، ۱۳۹۵

کتاب سوم: واسازی افسانه‌ی افلاطون، ثالث، ۱۳۹۵

کتاب چهارم: خرد بودایی، خورشید، ۱۳۹۵

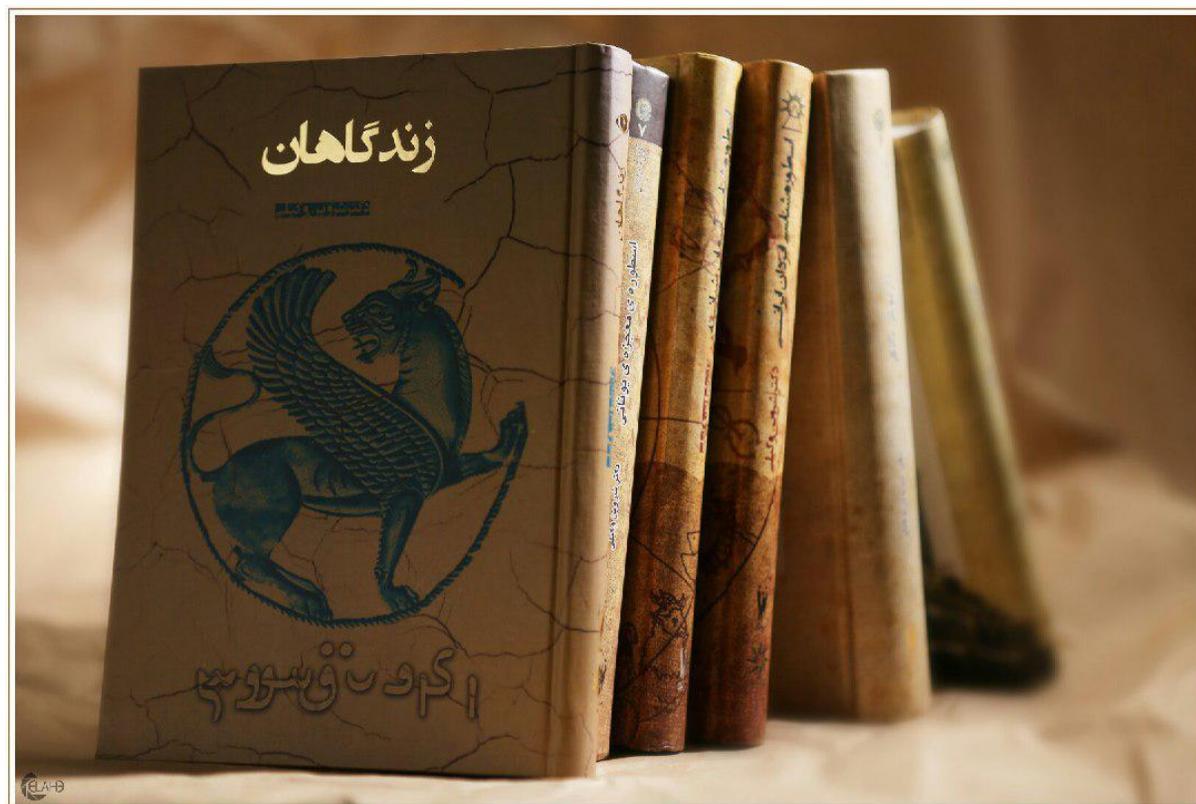
مجموعه‌ی فلسفه

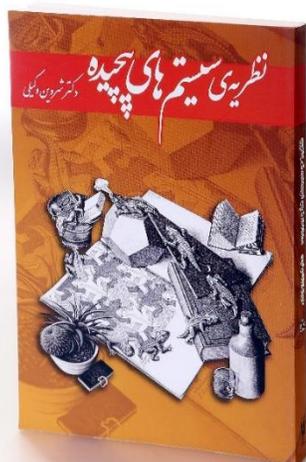
کتاب نخست: آناتومی شناخت، خورشید، ۱۳۷۸

کتاب دوم: درباره‌ی آفرینش پدیدارها، خورشید، ۱۳۸۰

کتاب سوم: کشتنِ مرگ‌ارزان، خورشید، ۱۳۹۵

کتاب چهارم: گفتگوهای جنگل، خورشید، ۱۳۹۸

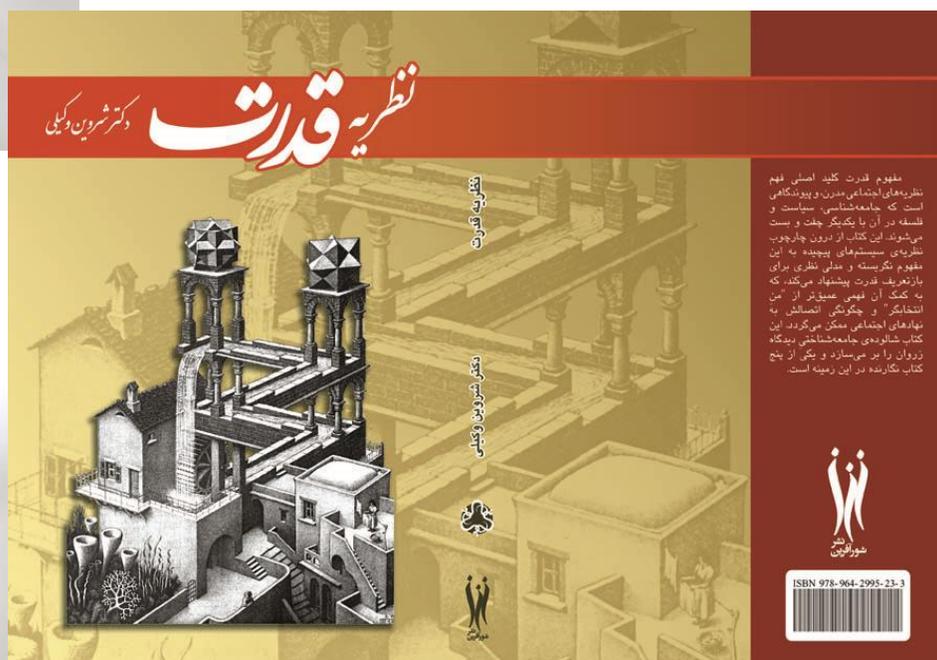
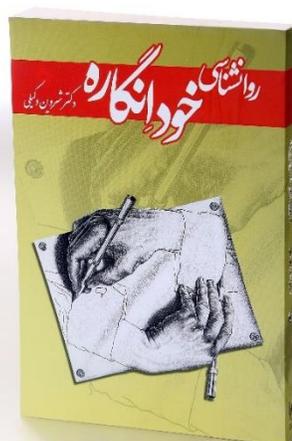
مجموعه دیدگاه زروان

کتاب نخست: نظریه سیستم‌های پیچیده، شورآفرین، ۱۳۸۹

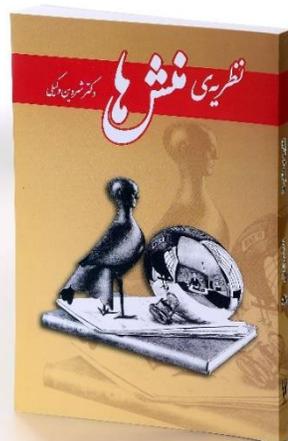
کتاب دوم: روانشناسی خودانگاره، شورآفرین، ۱۳۸۹

کتاب سوم: نظریه قدرت، شورآفرین، ۱۳۸۹

کتاب چهارم: نظریه منش‌ها، شورآفرین، ۱۳۸۹

مفهوم قدرت کلید اصلی فهم نظریه‌های اجتماعی مدرن و پیوندگامی است که جامعه‌شناسی، سیاست و فلسفه در آن با یکدیگر چفت و بست می‌شوند. این کتاب از درون چارچوب نظریه سیستم‌های پیچیده به این مفهوم نگرسته و مدلی نظری برای بازتعریف قدرت پیشنهاد می‌کند، که به کمک آن فهمی عمیق‌تر از من و شما، قدرت و چگونگی انطباق به نیازهای اجتماعی ممکن می‌گردد. این کتاب شالوده‌های جامعه‌شناختی، روانشناختی و فلسفی را در هم می‌سازد و یکی از پنج کتاب نکرده در این زمینه است.

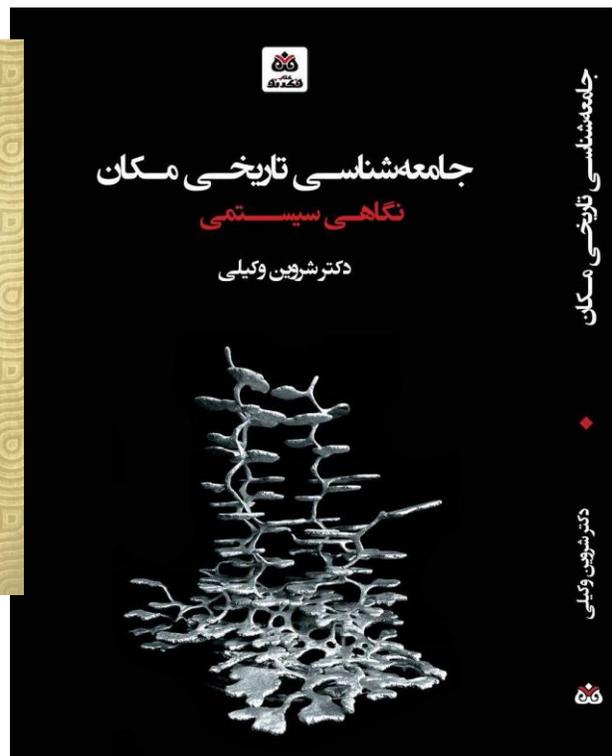
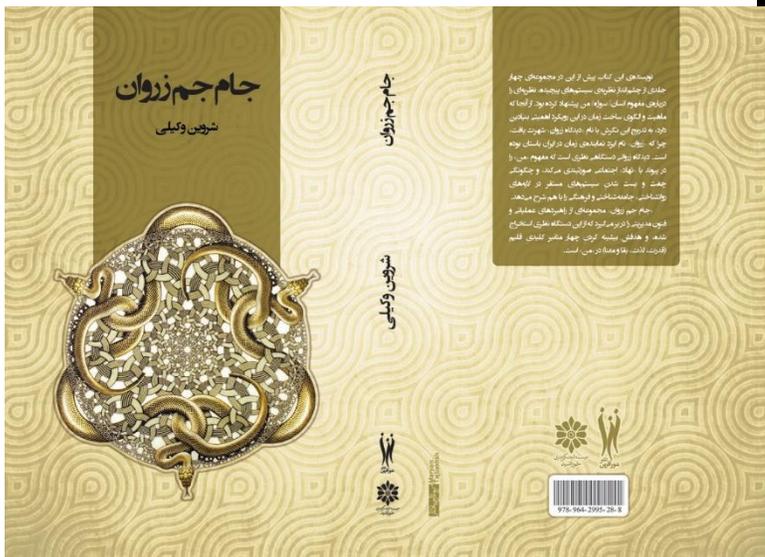
کتاب پنجم: درباره‌ی زمان؛ زروان کرانمند، شورآفرین، ۱۳۹۱

کتاب ششم: زبان، زمان، زنان، شورآفرین، ۱۳۹۱

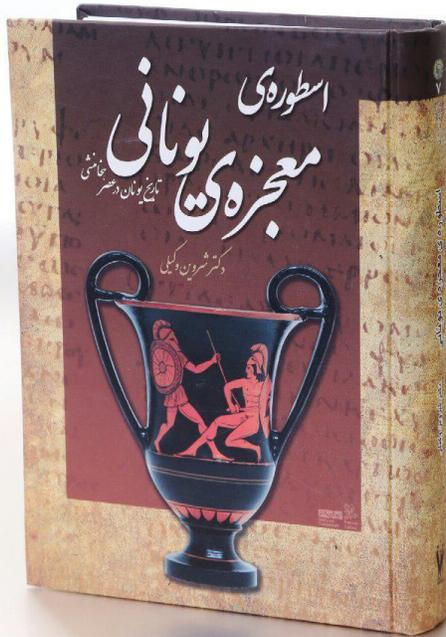

کتاب هفتم: جام جم زروان، شورآفرین، ۱۳۹۳

کتاب هشتم: جامعه‌شناسی تاریخی مکان، نشر فکر نو، ۱۳۹۷

مجموعه‌ی تاریخ تمدن ایرانی

کتاب نخست: کوروش رهایی‌بخش، شوراآفرین، ۱۳۸۹-۱۳۹۱

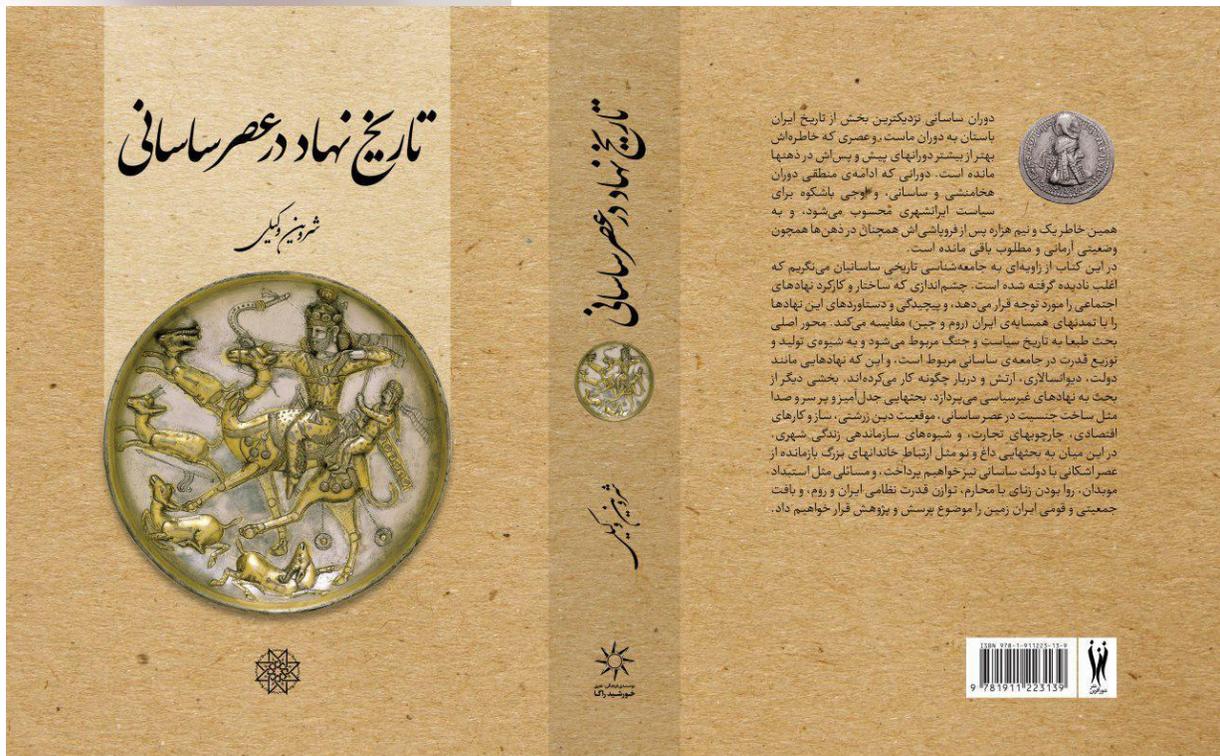
کتاب دوم: اسطوره‌ی معجزه‌ی یونانی، شوراآفرین، ۱۳۸۹

کتاب سوم: داریوش دادگر، شوراآفرین، ۱۳۹۰

کتاب چهارم: تاریخ سیاسی شاهنشاهی اشکانی، شوراآفرین، ۱۳۹۳

کتاب پنجم: تاریخ نهاد در عصر ساسانی، شوراآفرین، ۱۳۹۸

ALB

دوران ساسانی نزدیکترین بخش از تاریخ ایران باستان به دوران ماست و عصری که خاطراتش بهتر از بیشتر دورانهای پیش و پس‌اش در ذهنها مانده است. دورانی که ادامه‌ی منطقی دوران هخامنشی و ساسانی، و اوجی باشکوه برای سیاست ایرانی‌شهری شجوب می‌شود. و به همین خاطر یک و نیم هزاره پس از فروپاشی‌اش همچنان در ذهن‌ها همچون وضعیتی آرمانی و مطلوب باقی مانده است.

در این کتاب از زاویه‌ای به جامعه‌شناسی تاریخی ساسانیان می‌نگریم که اغلب نادیده گرفته شده است. چشم‌اندازی که ساختار و کارکرد نهادهای اجتماعی را مورد توجه قرار می‌دهد، و پیچیدگی و دستاوردهای این نهادها را با تمدنهای همسایه‌ی ایران (روم و چین) مقایسه می‌کند. محور اصلی بحث طبعاً به تاریخ سیاست و جنگ مربوط می‌شود و به شیوه‌ی تولید و توزیع قدرت در جامعه‌ی ساسانی مربوط است، و این که نهادهایی مانند دولت، دیوانسالاری، ارتش و دربار چگونه کار می‌کرده‌اند، بخشی دیگر از بحث به نهادهای غیرسیاسی می‌پردازد. بحثهایی جدل‌آمیز و پرسر و صدا مثل ساخت جنسیت در عصر ساسانی، موقعیت دین زرتشتی، ساز و کارهای اقتصادی، جازجونیهای تجارت، و شیوه‌های سازماندهی زندگی شهری. در این میان به بحثهایی داغ و نوسان‌خیز ارتباط خاندهای بزرگ بازمانده از عصر اشکانی با دولت ساسانی نیز خواهیم پرداخت، و مسائلی مثل استبداد، موبدان، رزاد بودن زنان یا محارم، توازن قدرت نظامی ایران و روم، و بافت جمعیتی و قومی ایران زمین را موضوع بررسی و پژوهش قرار خواهیم داد.

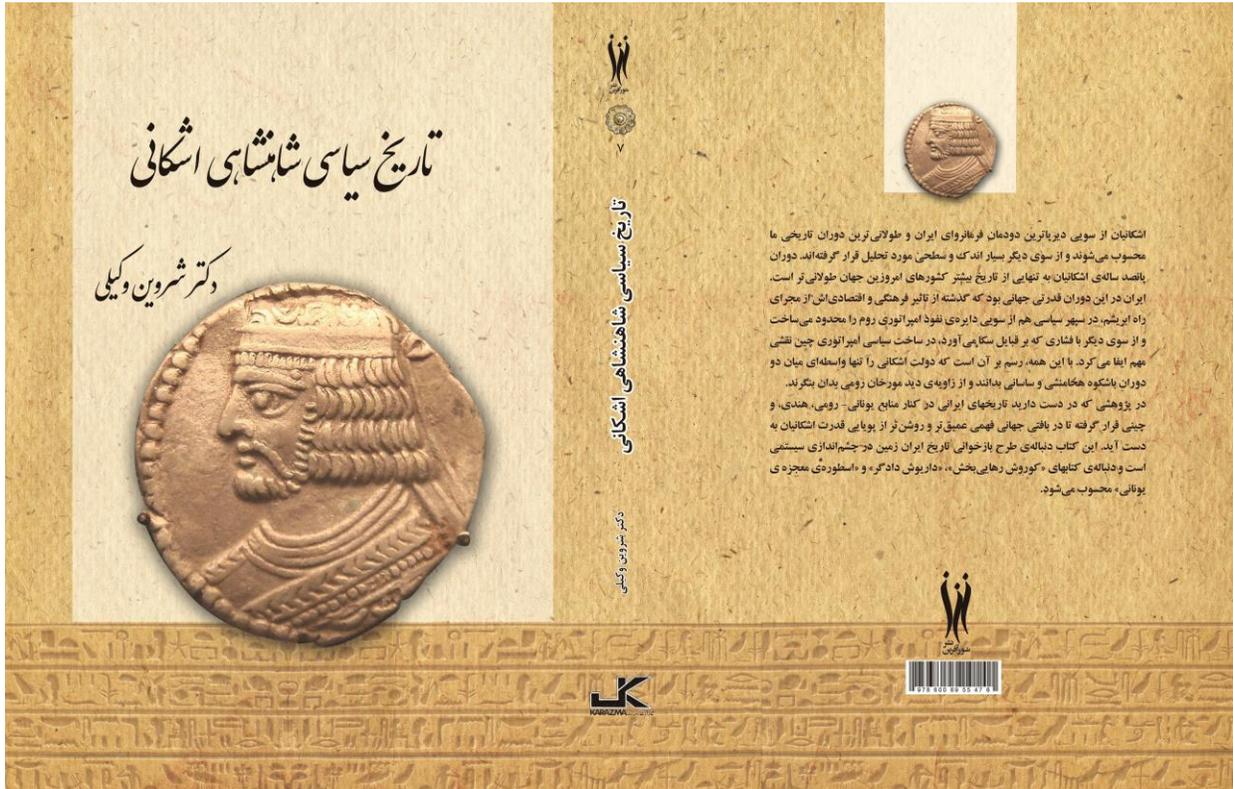
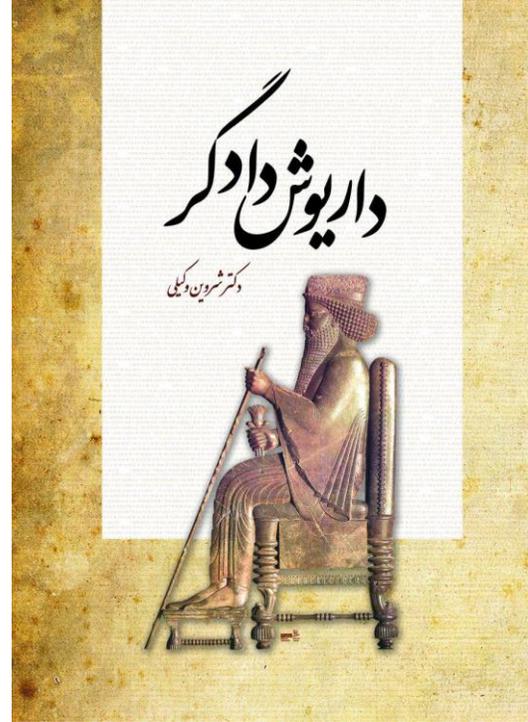
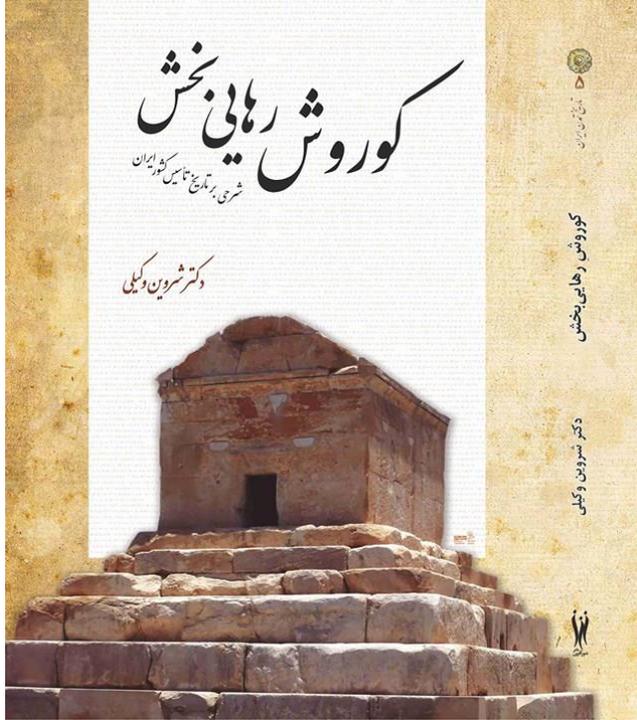

تاریخ نهاد در عصر ساسانی

شهرت‌زین‌بیکر

شهرت‌زین‌بیکر

مجموعه‌ی تاریخ

کتاب نخست: سرخ، سپید، سبز: شرحی بر رمانتیسیم ایرانی، خورشید، ۱۳۷۹

کتاب دوم: گاندی، نشر شوراآفرین، ۱۳۹۴

کتاب سوم: تاریخ نژادهای ایرانی، مرکز پژوهشهای ریاست جمهوری، ۱۳۹۸

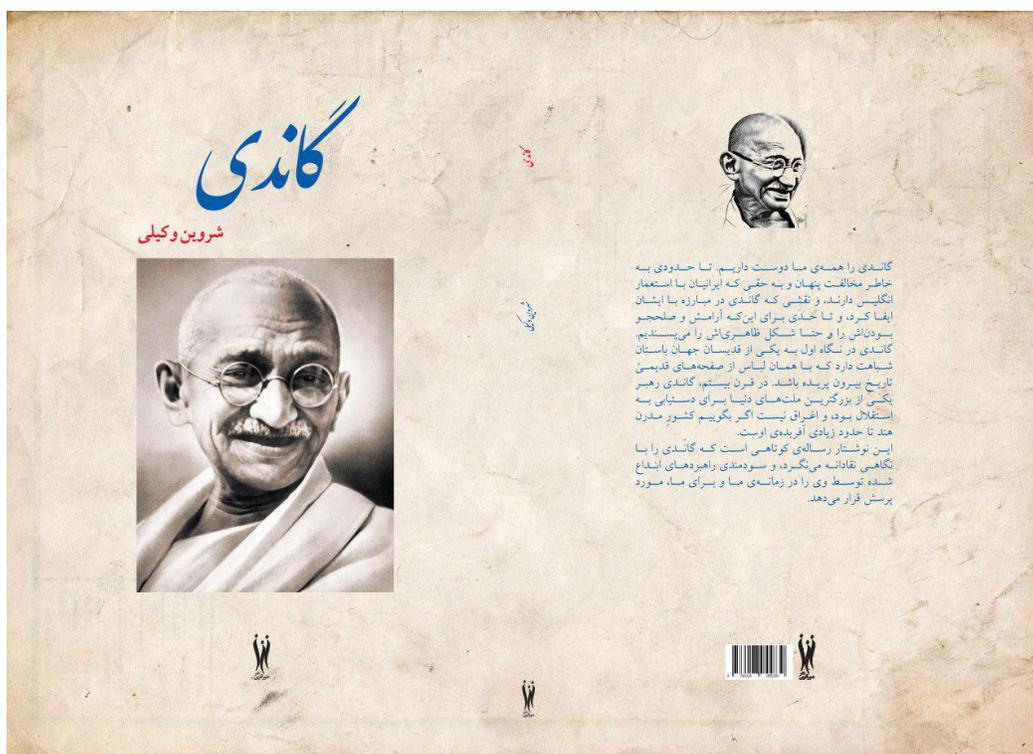
کتاب چهارم: تاریخ اقوام ایرانی در عصر پیشاسلامی، مرکز پژوهشهای ریاست جمهوری، ۱۳۹۸

کتاب پنجم: تاریخ اقوام ایرانی در دوران معاصر، مرکز پژوهشهای ریاست جمهوری، ۱۳۹۸

کتاب ششم: تاریخ همزمانی؛ عصر مظفری، خورشید، ۱۳۹۸

کتاب هفتم: رام: روزشمار معنادار ایرانی (۴ جلد)، خورشید، ۱۳۹۸

کتاب هشتم: ایران؛ تمدن راهها، خورشید، ۱۳۹۸

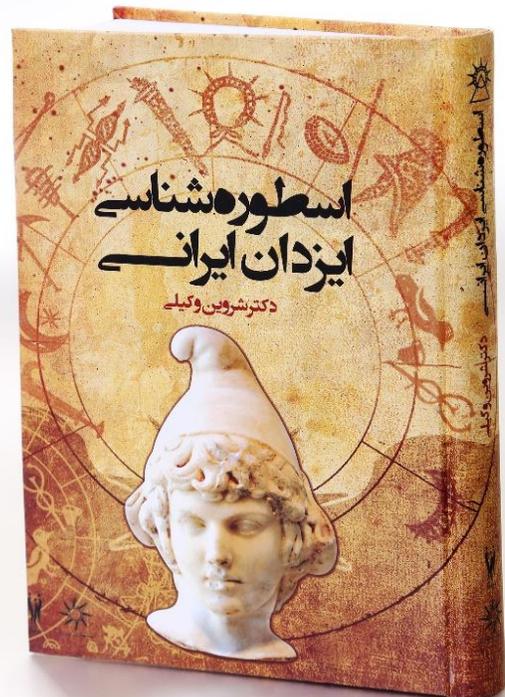
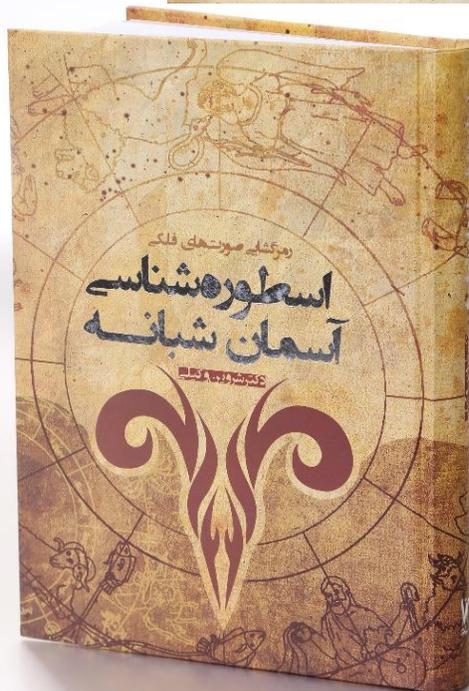
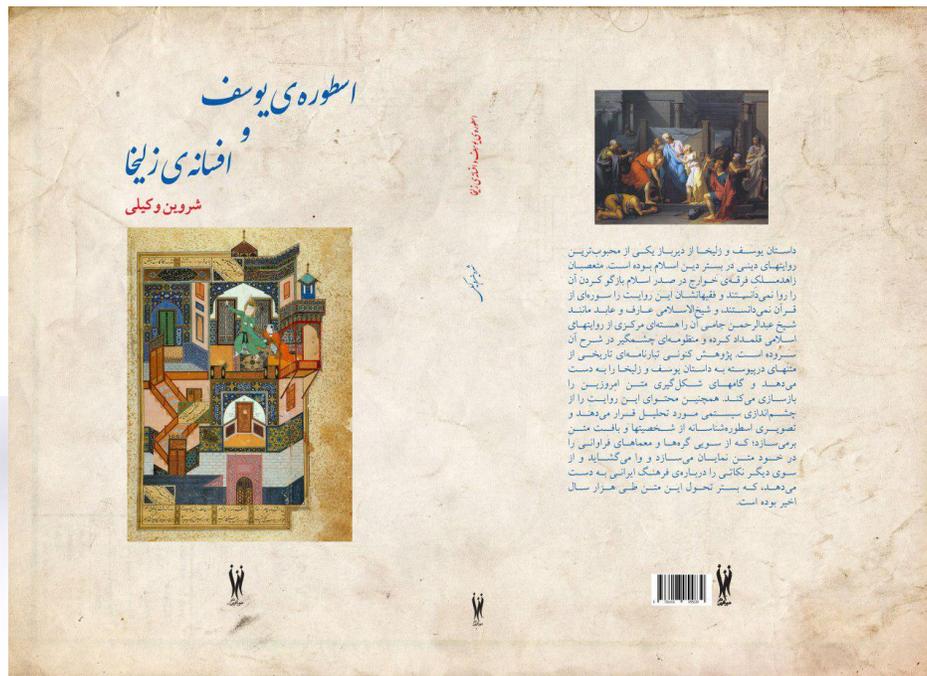

مجموعه‌ی اسطوره‌شناسی ایرانی

کتاب نخست: اسطوره‌شناسی پهلوانان ایرانی، پازینه، ۱۳۸۹

کتاب دوم: رویای دوموزی، خورشید، ۱۳۷۹

کتاب سوم: اسطوره‌شناسی آسمان شبانه، شورآفرین، ۱۳۹۱

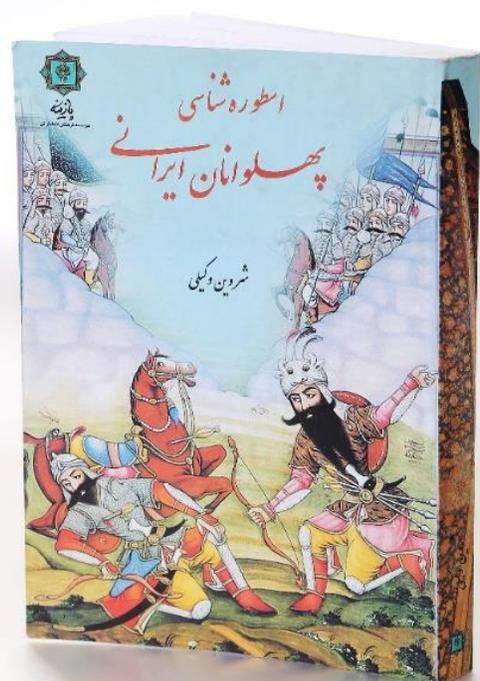
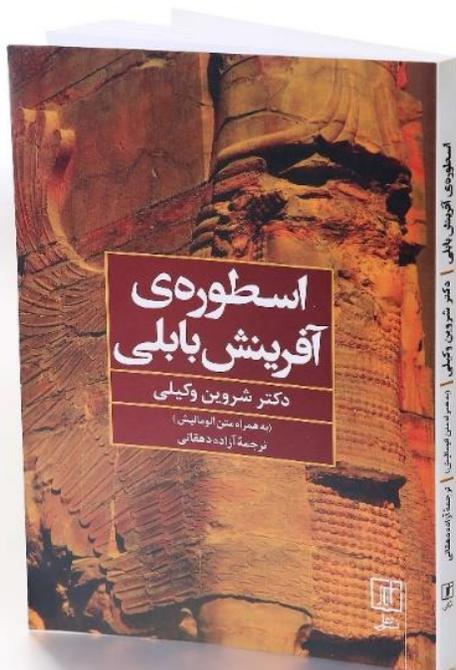
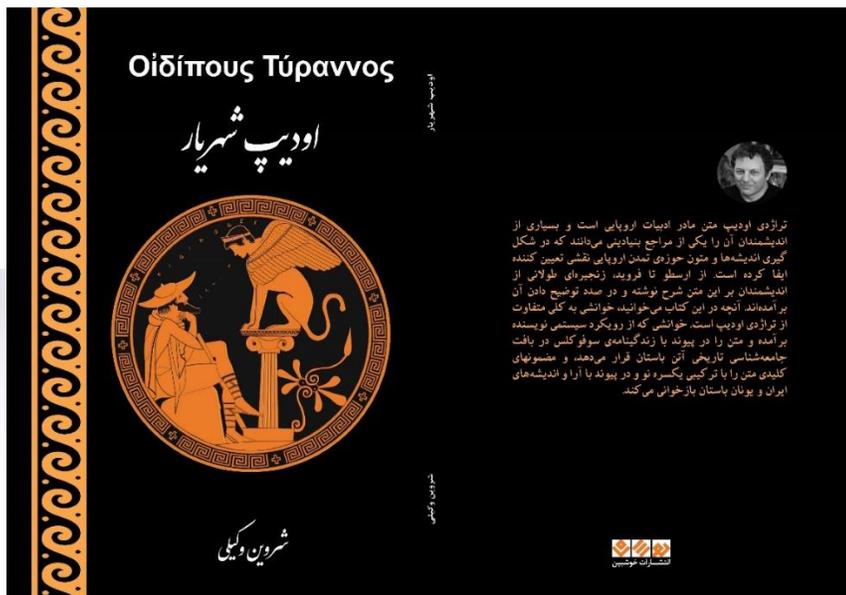
کتاب چهارم: اسطوره‌ی یوسف و افسانه‌ی زلیخا، خورشید، ۱۳۹۰

کتاب پنجم: اسطوره‌ی آفرینش بابلی، علم، ۱۳۹۲

کتاب ششم: پالایش‌های امپدوکلس، خورشید، ۱۳۹۴

کتاب هفتم: اسطوره‌شناسی ایزدان ایرانی، شورآفرین، ۱۳۹۵

کتاب هشتم: اودیپ شهریار، خوش‌بین، ۱۳۹۸

جامعه‌شناسی جوک و خنده

شروین وکیلی

مغز خفته

فیزیولوژی و روانشناسی خواب و رویا

شروین وکیلی

مجموعه‌ی عصب- روانشناسی و تکامل

کتاب نخست: کلبدشناسی آگاهی، خورشید، ۱۳۷۷

کتاب دوم: رساله‌ی هم‌افزایی، خورشید، ۱۳۷۷

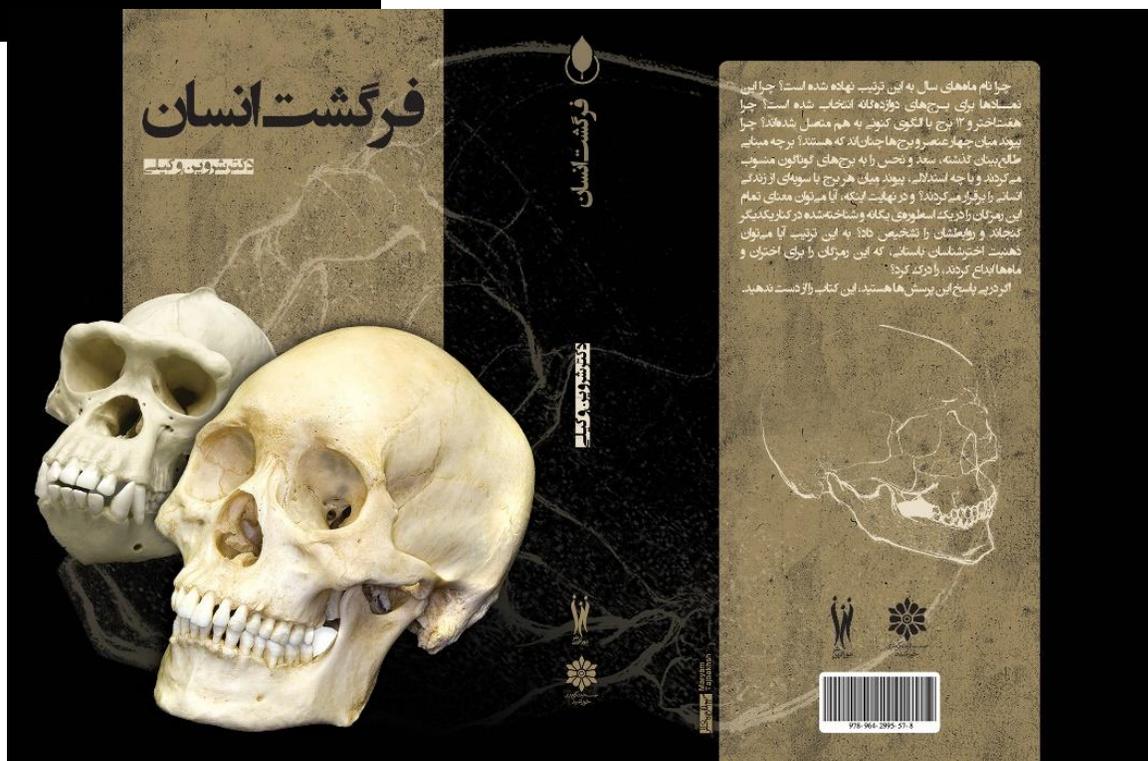
کتاب سوم: مغز خفته، اندیشه‌سرا، ۱۳۸۵

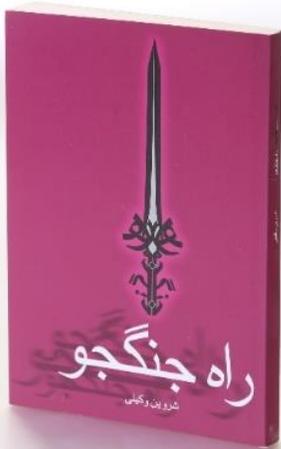
کتاب چهارم: جامعه‌شناسی جوک و خنده، اندیشه‌سرا، ۱۳۸۵

کتاب پنجم: عصب‌شناسی لذت، خورشید، ۱۳۹۱

کتاب ششم: فرگشت انسان، بی‌نا، ۱۳۹۴

کتاب هفتم: همجنس‌گرایی: از عصب‌شناسی تا تکامل، خورشید، ۱۳۹۵

مجموعه‌ی داستان، رمان و شعر

کتاب نخست: ماردوش، خورشید، ۱۳۷۹

کتاب دوم: جنگجو، اندیشه‌سرا، ۱۳۸۱

کتاب سوم: سوشیانس، تمدن - شورآفرین، ۱۳۸۳

کتاب چهارم: جام جمشید، خورشید، ۱۳۸۶

کتاب پنجم: حکیم فارابی، خورشید، ۱۳۸۷

کتاب ششم: راه جنگجو، شورآفرین، ۱۳۸۹

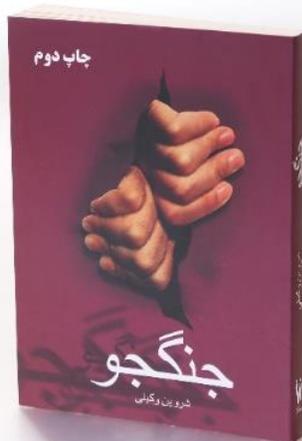
کتاب هفتم: نفرین صندلی (مبل جادویی)، فرهی، ۱۳۹۱

کتاب هشتم: دازیمدا، بی‌نا، ۱۳۹۳

کتاب نهم: فرشگرد، خورشید، ۱۳۹۵

کتاب دهم: جم، شورآفرین، ۱۳۹۵

کتاب یازدهم: زیر؛ مجموعه داستان کوتاه تاریخی، خوش‌بین، ۱۳۹۵

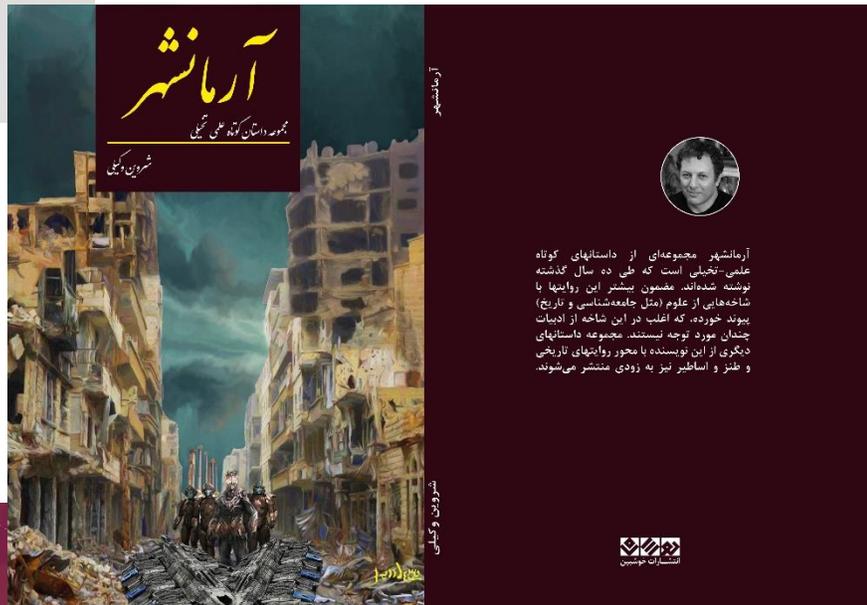

کتاب دوازدهم: گرشاد؛ مجموعه داستان کوتاه طنز، خوش بین، ۱۳۹۵

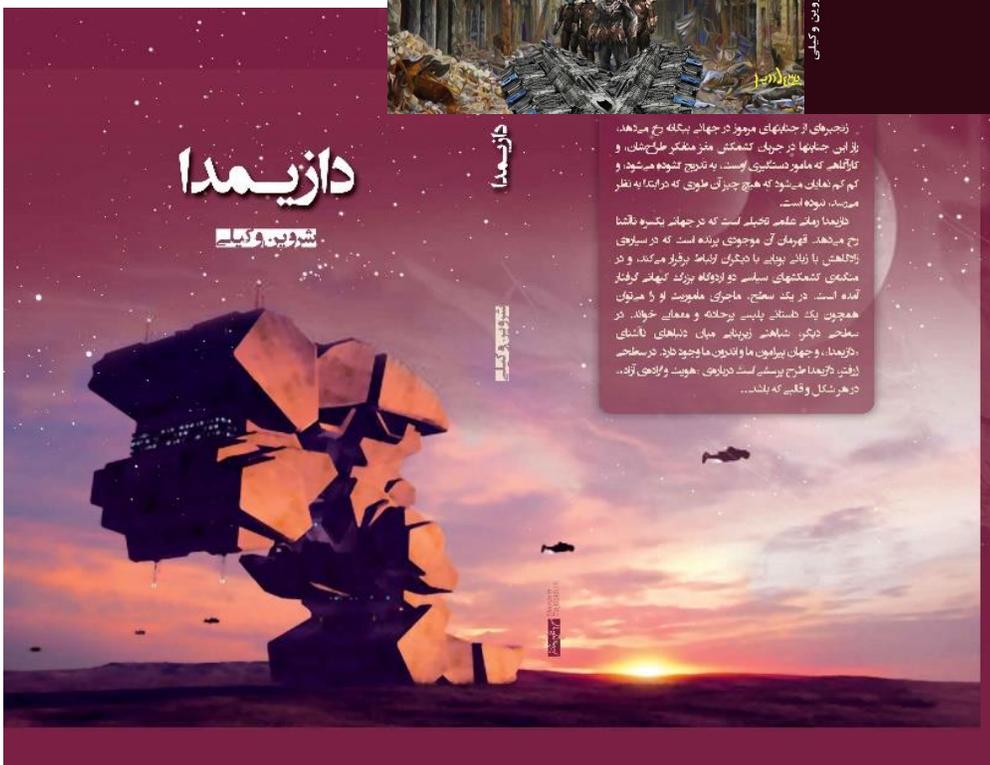
کتاب سیزدهم: آرمانشهر؛ مجموعه‌ی داستان کوتاه علمی-تخیلی،

خوش بین، ۱۳۹۸

کتاب چهاردهم: هشت سرنوشت بهرام، خورشید، ۱۳۹۸

آرمانشهر مجموعه‌ای از داستانهای کوتاه علمی-تخیلی است که طی ده سال گذشته نوشته شده‌اند. مضمون بیشتر این رواینها با شاخه‌هایی از علوم (مثل جامعه‌شناسی و تاریخ) پیوند خوبی دارد، که اغلب در این شاخه از ادبیات چندان مورد توجه نیستند. مجموعه داستانهای دیگری از این نویسنده با محور روایت‌های تاریخی و طنز و اساطیر نیز به زودی منتشر می‌شوند.

دازیمدا (Dazimda) مجموعه‌ای از داستانهای علمی-تخیلی است که در جهان بزرگ ما اتفاق می‌افتد. از این جنبه‌ها در جزیات تکنیکی متن مفصل‌تر توضیح داده شده و کاتالوگ که مأمور دستگیری است. به تاریخ گذشته می‌رسد و کم‌کم نمایان می‌شود که هیچ چیز آن ملودی که در ابتدا به نظر می‌رسید، نبوده است.

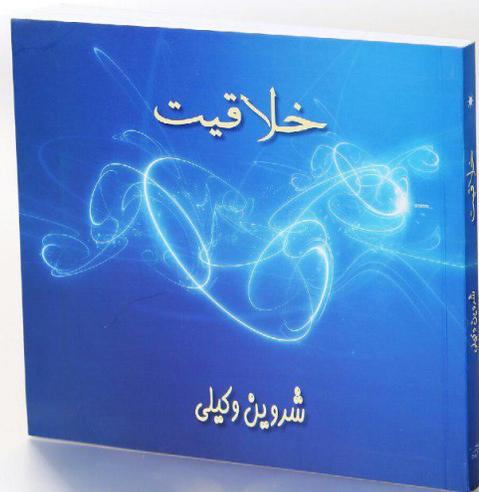
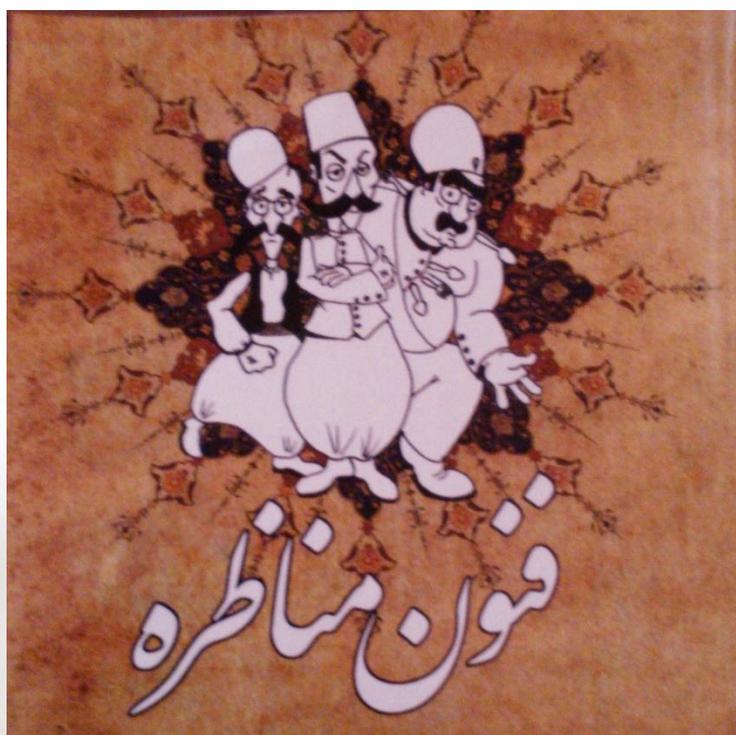
دازیمدا زمان علم را تغییر است که در جهان بزرگ ما اتفاق می‌افتد. قهرمان آن موجودی برنده است که در سرنوشتی نامشخص با زمان بازیگر با دیگران ارتباط برقرار می‌کند. در منتهای تکنیکهای سیاسی و اجتماعی بزرگ جهان گرفتار آمده است. در یک سطح، ماجرای مأموریت او را هرگز همچون یک داستان پلیس برجسته و معما حل نخواهد. در سطح دیگر، شباهت زیاد میان دنیاهای ناشناخته دازیمدا، و جهان بیرون ما وجود دارد. در سطحی دیگر، دازیمدا طرح بر سر است. هرگز و گاهی آنقدر آزد، در هر شکل و قالبی که باشد...

مجموعه‌ی راهبردهای زروانی

کتاب نخست: خلاقیت، اندیشه‌سرا، ۱۳۸۵

کتاب دوم: کارگاه مناظره، جهاد دانشگاهی دانشگاه تهران، ۱۳۹۲

کتاب سوم: بازی‌نامک، شورآفرین، ۱۳۹۵

مجموعه‌ی ادبیات

کتاب نخست: ملک‌الشعرا ی بهار، خورشید و شورآفرین، ۱۳۹۴

کتاب دوم: نیما یوشیج، خورشید و شورآفرین، ۱۳۹۴

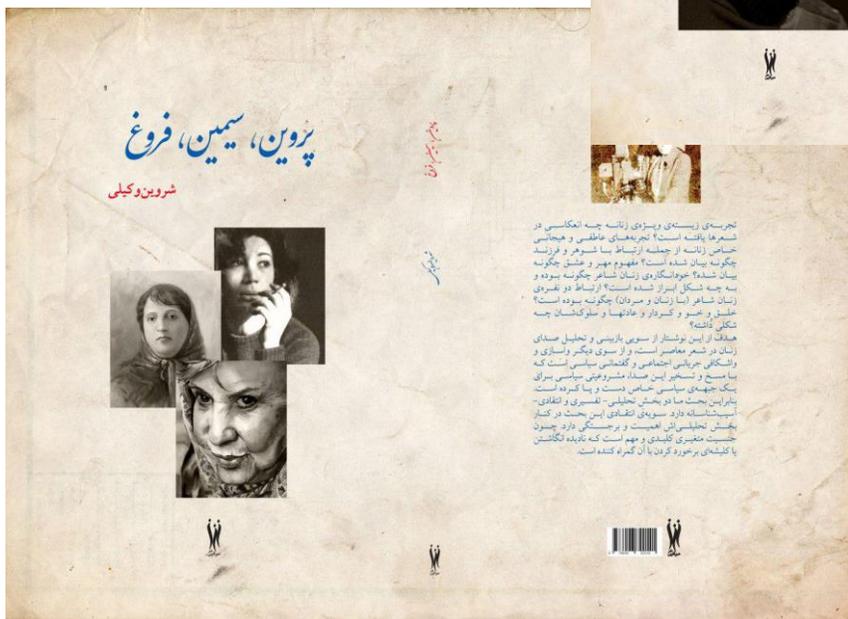
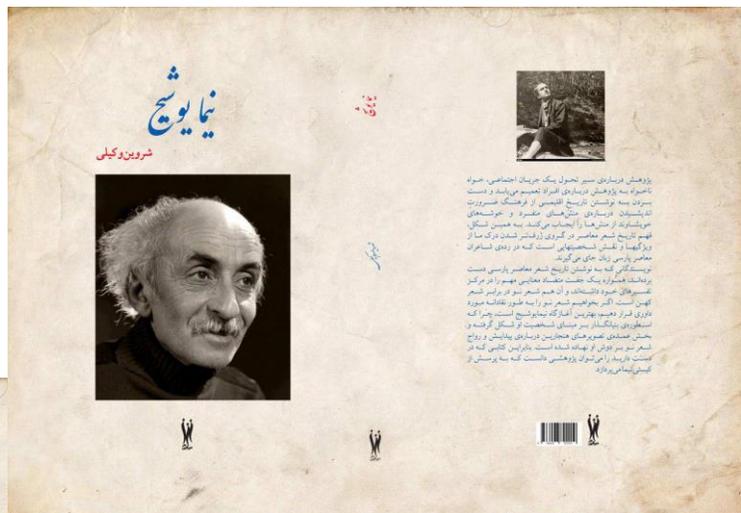
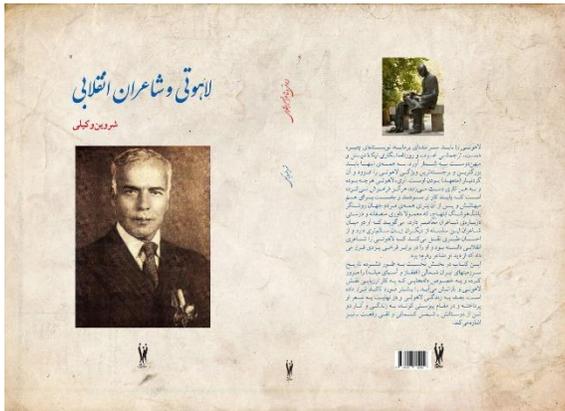
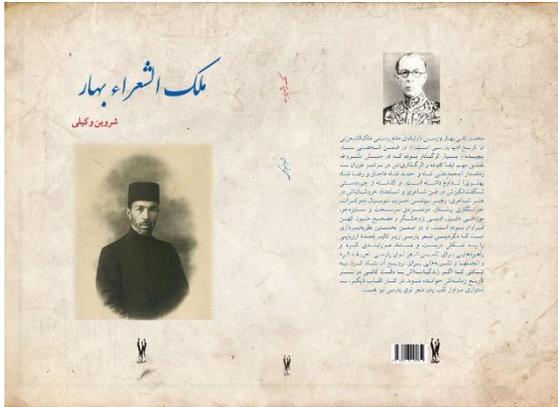
کتاب سوم: پروین، سیمین، فروغ، خورشید و شورآفرین، ۱۳۹۵

کتاب چهارم: لاهوتی و شاعران انقلابی، خورشید و شورآفرین، ۱۳۹۵

کتاب پنجم: خویشتنِ پارسی، خورشید، ۱۳۹۵

کتاب ششم: عشاق‌نامه، خورشید، ۱۳۹۵

کتاب هفتم: تپ‌اختر؛ گلچین شعر پارسی (۲ جلد)، ۱۳۹۸

مجموعه‌ی تاریخ هنر

کتاب نخست: رمزشناسی دست و انگشت در ایران، خورشید، ۱۳۹۷

کتاب دوم: نقاشی دو دشمن، خورشید، ۱۳۹۸

کتاب سوم: تاریخ هنر ایرانی: عصر پیشاتاریخی، خورشید، ۱۳۹۸

کتاب چهارم: تاریخ هنر ایرانی: عصر برنز، خورشید، ۱۳۹۸

مجموعه‌ی سفرنامه‌ها

کتاب نخست: سفرنامه‌ی سغد و خوارزم، خورشید، ۱۳۸۸

کتاب دوم: سفرنامه‌ی چین و ماچین، خورشید، ۱۳۸۹

کتاب سوم: سفرنامه‌ی ختا و ختن، خورشید، ۱۳۹۷

کتاب چهارم: سفرنامه‌ی مسکو و سن پترزبورگ، خورشید، ۱۳۹۷

کتاب پنجم: سفرنامه‌ی هند شمالی، خورشید، ۱۳۹۸

سفرنامه‌ی چین و ماچین

شروین وکیلی

سفرنامه‌ی سغد و خوارزم

دکتر شروین وکیلی

مهندس ویان تدم

دکتر علیرضا پدرام نوری

کتابهای دیگر

کتاب نخست: نام شناخت، خورشید، ۱۳۸۲

کتاب دوم: کاربرد نظریه‌ی سیستم‌های پیچیده در مدلسازی

تغییرات فرهنگی، جهاد دانشگاهی دانشگاه تهران، ۱۳۸۴

کتاب سوم: رخ‌نامه: جلد نخست، خورشید، ۱۳۹۵

کتاب چهارم: گفتگوهای منِ پارسی (جلد ۳)، خورشید، ۱۳۹۸

جلد نخست: نظریه‌ی زروان، خورشید، ۱۳۹۵

جلد دوم: جامعه‌شناسی، خورشید، ۱۳۹۵

جلد سوم: تاریخ، خورشید، ۱۳۹۵

جلد چهارم: اسطوره‌شناسی، خورشید، ۱۳۹۵

جلد پنجم: ادبیات، خورشید، ۱۳۹۵

جلد ششم: روانشناسی، خورشید، ۱۳۹۵

جلد هفتم: فلسفه، خورشید، ۱۳۹۵

جلد هشتم: زیست‌شناسی، خورشید، ۱۳۹۵

جلد نهم: آموزش و پرورش، خورشید، ۱۳۹۵

